

(Seksioni 6 + 7), Vajkan (Seksioni 6 + 7), përgjatë të gjithë vendbanimeve të Seksionit 9A2 dhe në vendbanimet Dames, Behaj, Malas, Zhulaj, Lulëzim, Toç, Qesarat, Iliras të cilat i përkasin Seksionit 9B2. Ekzistojnë disa impiante të përpunimit të vajit të ullirit midis vendbanimeve, ku banorët prodhojnë vaj ulliri kundër një tarife dhe pastaj e tregtojnë atë në tregun vendas. Shumica e ullinjve përdoren për të prodhuar vaj ulliri dhe pjesa tjetër përdoren për ullinj të tryezës.

Prodhimi i perimeve në sera kryesisht zhvillohet përgjatë Seksionit 1 (kryesisht përgjatë vendbanimeve në pjesën e parë të seksionit dhe në vendbanimet e Kosmaçit), në Fushë Mamurras (Seksioni 3), Berxullë (Seksioni 4), Pezë Helmes (Seksioni 5B) , përgjatë vendbanimeve të njësive administrative Dushk (Seksioni 5C), në të gjitha vendbanimet e Seksionit 6 + 7 përveç qytetit të Lushnjës dhe në Kafaraj, Sheq Musalala dhe Ade (Seksioni 9B). Serat kryesisht kultivohen me perime, ndërkohë në vendbanimet e Seksionit 6 + 7 një pjesë e madhe e sipërfaqes në sera është kultivuar me luleshtrydhe.

Duke pasur parasysh që bujqësia është aktiviteti kryesor ekonomik në zonën e studimit dhe duke marrë parasysh profilin rural përgjatë Korridorit AIC, jetesa e popullatës që ka veprimtarinë bujqësore si burimin kryesor e të ardhurave do të ndikohet negativisht.

Sektori i shërbimeve dhe industrisë janë aktivitetet kryesore ekonomike sidomos për banorët e zonave urbane përgjatë AIC. Këta sektorë janë shumë më të zhvilluar përgjatë vendbanimeve të seksionit 2 (qyteti i Lezhës), dhe po ashtu në disa vendbanime rurale, pjesërisht për vendbanimet përgjatë seksionit 4, pjesës së parë të seksionit 5B, në Kashar që njihet si zonë industriale me potencial, në zonën urbane përgjatë seksionit 6+7 (qyteti i Lushnjës), seksioni 10 (qyteti i Tepelenës), dhe përgjatë vendbanimeve në seksionin 13A (edhe pse ky seksion përshkon tokë bujqësore, bujqësia si aktivitet ekonomik nuk është shumë e zhvilluar). Vetëm në Lezhë (seksioni 2 i AIC) ndodhen gjithsej 1364 biznese (që i përkasin sektorit të shërbimeve dhe atij industrial).

Aktivitete të tjera ekonomike në vendbanimet apo përgjatë AIC përfshijnë: fabrika këpucësh, fabrikë çimentoje, fabrikë qeramike, shërbime bankare (vetëm në zonat urbane të seksioneve të AIC-së: Lezhë, Lushnjë, Memaliaj dhe Tepelenë), aeroport (Rinas, Seksioni 4), dyqane me materiale ndërtimi, fabrika të prodhimit të vajit të ullirit (të shpërndara kryesisht në seksionet 5C, 6+7, 9A2 dhe 9B2), pika tregtimi të plehëruesve për prodhimin bujqësor, mobileri, pika të përpunimit të metaleve, pika shumice të shitjes së fruta-perimeve, fabrika qumështi dhe prodhime bulmeti, kompani ndërtimi, pika grumbullimi të prodhimeve bujqësore (sidomos në seksionin 6+7 dhe seksionin 9A2), pika të përpunimit të mermerit, tregtim dhe shpërndarje të ushqimeve dhe pijeve, stacione karburanti, hotele dhe restorante (të cilat janë aktivitetet ekonomike që dominojnë në zonën e studimit, sidomos aty ku AIC përshkon rrugën ekzistuese). Në secilin vendbanim përgjatë zonës së studimit ka të paktën një bar kafe dhe një dyqan/market ushqimor ku tregtohen prodhimet vendase ose të ambalazuara.

Numri i bizneseve që do të caktohen për kompensim do të jetë i lartë, sidomos aty ku korridori AIC kalon përgjatë rrugës ekzistuese. Të dhënat paraprake të marra nga një fazë e hershme e projektit zbuluan se përafërsisht 280 struktura biznesesh do të ndikohen nga AIC. Prishja e strukturave të bizneseve do të kërkojë identifikimin e vendeve të reja në zonën lokale ose mbyllje të biznesit në rast se vendi i ri nuk do të jetë aq i favorshëm. Gjatë përgatitjes së VISM (Vlerësimit të Impaktit Social dhe Mjedisor), studimi më i detajuar social do të nxjerrë në dritë ndikimin specifik për bizneset (që gjenden në afërsi të seksioneve të AIC), prandaj, në këtë mënyrë, do të ndihmojë për hartimin e masave lehtësuese dhe të asistencës sociale.

4.3.4 Përdorimi i tokës

Shqipëria ka një sipërfaqe prej 2,875,000 ha ose 28,750 km². Sipas ndarjes kadastrale, kjo hapësirë përbëhet nga 696 000 ha tokë bujqësore, 1 052 000 ha pyje, 505 000 ha livadhe dhe kullota dhe 632,000 ha tokë joproduhuese, rrugë, tokë urbane etj.

Toka bujqësore në Shqipëri zë rreth 24% të hapësirës së përgjithshme tokësore. Shqipëria radhitet mes vendeve evropiane me më pak tokë bujqësore për banor, mesatarisht 0,23-0,24 ha / frymë. Nëse i referohemi tokës së kultivuar aktualisht (rreth 460 000) sipërfaqja për frymë është 0,15-0,16 ha.

Si pasojë e reformës së privatizimit të tokës, në Shqipëri gjenden rreth 460 000 familje në aktivitete bujqësore dhe blegtorale.

Toka e punueshme përdoret më shumë nga familje të vogla për kopshte, vreshta, pemishte, bujqësi dhe fidanishte. Për shkak të prodhimi bujqësor vendas të pamjaftueshëm importohen sasi të mëdha produktesh ushqimore.

Pyjet në Shqipëri zënë një hapësirë prej rreth 1 052 000 ha ose rreth 37% të hapësirës së përgjithshme të Shqipërisë. Kjo përqindje e pyllëzimit vlerësohet si avantazh i madh i Shqipërisë nga aspekti i mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit. Pyjet e rajonit bregdetar përbëhen kryesisht nga pyje me pisha, ndërsa ato të komunave përgjatë rrugës së korridorit janë kryesisht shkurre dhe kaçube.

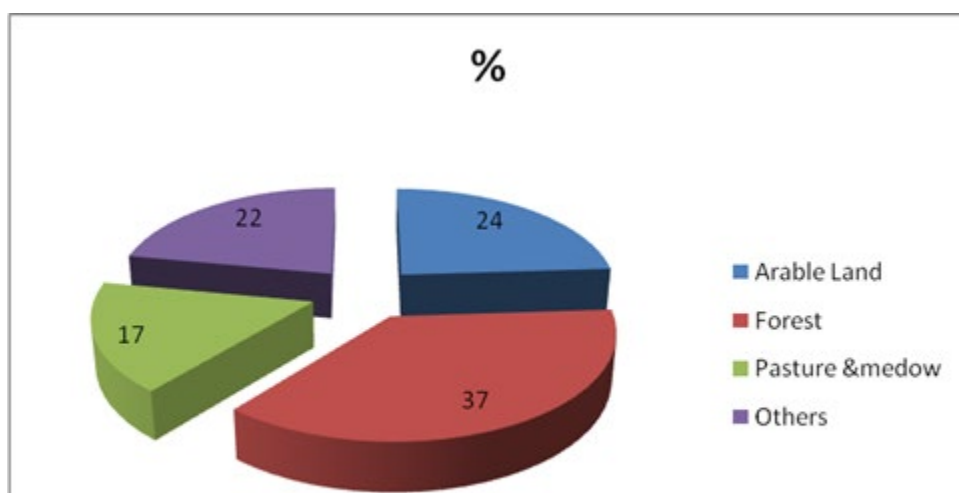
Një pjesë e madhe e territorit të vendit mbulohet nga kullotat dhe livadhet. Këto duken më shumë në zonën kodrinore të Tiranës dhe në pjesën jugore të vendit (Memaliaj, Tepelenë dhe Gjirokastër). Livadhet dhe kullotat

zënë rreth 478 000 ha ose 17% të sipërfaqes së vendit.

Përveç asaj që është thënë më lart, një hapësirë prej 648 000 ha ose 22% e sipërfaqes së vendit është tokë që nuk përdoret për qëllime bujqësore. Kjo sipërfaqe përdoret për qëllime urbane (ndërtim) dhe/ose është sipërfaqe joproduuese (pa vlerë për bujqësinë) etj. Tabela dhe grafiku më poshtë tregojnë shpërndarjen e fondit të tokës në Republikën e Shqipërisë.

Tabela 4-111 Shpërndarja e fondit të tokës

Emërimi	2011	2012	2013	2014	2015
Tokë e përgjithshme	2,875	2,875	2,875	2,875	2,875
Tokë e punueshme	696	696	696	696	696
%	24	24	24	24	24
pyll	1,043	1,041	1,041	1,053	1,052
%	36	36	36	37	37
Livadhe dhe kullota	505	505	491	478	478
%	18	18	17	17	17
Të tjera	632	632	647	648	648
%	22	22	22	22	22

Figura 4-103 Struktura e tokës në 000 ha

Duke analizuar tokën e seksioneve të prekura përmes pesë sistemeve: sistemit urban, bujqësor, natyror, ujqor dhe infrastrukturor, më i madhi është sistemi natyror (ku përfshihen pyjet, kullotat dhe livadhet) dhe zë nga 11,57% deri në 81,33% të territorit. I dyti për nga madhësia është sistemi bujqësor ndërsa masa e sistemit urban është më i vogli.

Tabela më poshtë tregon përdorimin e tokës sipas pesë sistemeve.

Tabela 4-112 Përdorimi i tokës sipas seksioneve në përputhje me sistemet e përdorimit të tokës

Sisteme (in %)	Seksionet									
	1	2	3	4	5	6-7	9	10	11-12	13
Sistemi urban	3.28	6.96	2.02	8.3	-	6.63	5.98		3.19	2.02
Sistemi bujqësor	22.02	34.90	32.84	38.2	-	77.27	70.18	16	13.66	18.03
Sistemi natyror	75.22	55.51	51.92	50.4	-	11.57	20.56	57.8	81.33	78
Sistemi ujqor	20.44	2.07	3.00	1.3	-	2.04	1.58		0.9	1.3
Sistemi i infrastrukturës	1.06	0.56	0.22	8.3	-	2.25	1.70		3.19	0.66

Sipas të dhënave aktuale, sipërfaqja e tokës është mbjellë me 142 600 ha me drithëra ose 20,4% të të gjithë hapësirës, 207 300 ha me foragjere ose 29,8%, 31,100 ha me perime ose 4,47%, 10 100 ha me patate ose 1,45%,

14 900 ha me fasule të bardhë ose 2.14% dhe 7 100 ha me bimë të tjera. Pra, nga 696 000 ha të hapësirës totale, vetëm 423 100 ha ose 60,79% janë mbjellë me bimë të fushave. Pavarësisht nga kushtet e favorshme natyrore, vaditja si masë hidroteknike e regjimit uxor të tokës aplikohet vetëm në 225,000 ha.

Nga shifrat e mësipërme vlerësohet se nuk mbillet rreth 230, 000 ha ose rreth 34% e gjithë hapësirës së tokës bujqësore. Arsyet janë si teknike ashtu edhe sociale. Një pjesë e kësaj sipërfaqeje nuk mbillet sepse është tokë me pjellori të ulët dhe rendimenti nuk i justifikon kostot e prodhimit. Pjesa tjetër nuk mbillet sepse shumë familje kanë emigruar ose migruar ose nuk kanë mundësi ekonomike. Këto sipërfaqe janë jashtëzakonisht të degraduara, dhe janë veçanërisht të prekura nga erozioni.

Mes rajoneve ku kalon korridori AJ, rajonet me bujqësi më të zhvilluar janë Shkodra, Lezha, Lushnja, Fieri dhe zona e Dropullit në rajonin e Gjirokastrës. Këto rajone dallohen nga të tjerët sepse kanë tokë me pjellori më të lartë. Si rezultat, prodhimi dhe rendimenti nga produktet bujqësore është më i lartë.

Shqipëria ka klimë mesdhetare e cila lejon kultivimin e pemëve të ndryshme frutore. Sipas zonës vertikale në Shqipëri kultivohen pemë frutore të klimës mesdhetare: vreshta, ullinj dhe agrume në krahasim me ato të klimës kontinentale.

Tabela 4-113 Numri i pemëve frutore në Shqipëri

Denominacioni (numri i pemëve në 000)	2011	2012	2013	2014	2015
Pemë frutore	11,225	11,607	11,909	12,254	12,405
Ullinj	7,443	8,000	8,620	8,994	9,225
Agrume	916	1,010	1,125	1,200	1,282
Pjergulla	5,743	5,859	5,974	6,075	6,109
Vreshta (Ha)	10,073	10,136	10,178	10,383	10,438

Në vitet e fundit, në zonën ku kalon AIC, ka një zonë në zhvillim e mbjellë me vreshta, agrume dhe ullinj. Zgjerimi i sipërfaqes me vreshta është i dukshëm në ultësirat bregdetare perëndimore, ndërsa ullinjtë rriten në zonat e Fierit, Mallakastrës dhe Tepelenës.

Marrja e tokës

Mbështetur në raportin paraprak të shpronësimit, marrja e tokës në zonën në studim përfshin disa kategori të përdorimit të tokës: tokë bujqësore, tokë pyjore, kullota, tokë urbane dhe ndërtesa, të cilat përfaqësojnë të gjitha tipet e kategorive të tokës sipas legjislacionit shqiptar. Analiza e marrjes së tokës bëhet duke përdorur fotot e dhëna nga skuadra teknike, ku u caktuan fshatrat e prekur nga secili seksion i korridorit dhe gjatësia e tokës që duhet të shpronësohet sipas kategorive (truall, tokë bujqësore, tokë pyjore dhe kullota). Sipërfaqja e tokës që duhet të shpronësohet për secilin segment dhe alternativë u llogarit në bazë të dy teorive:

1. Hapësira e shpronësimit është e barabartë me hapësirën e sigurisë në rrugë + rrugë dytësore, kanale etj. (sipas kodit rrugor shqiptar).
2. Ndërtim i korsive paralele ose zgjerimi i korsive në të ardhmen. Për secilin ndërtim është menduar një sipërfaqe mesatare prej 250 m².

Tabela më poshtë tregon hapësirën totale të tokës përgjatë gjurmës së AIC që duhet shpronësuar sipas kategorive të tokës:

Tipet e përdorimit të tokës	Tokë për t'u shpronësuar (Ha)
Truall ndërtimi	24.81
Tokë bujqësore	1304.8
Kullotë	124.4
Pyll	158.6

Ndërtime	15.32
----------	-------

Tabela 4-114 Sektori kryesor i punësimit, veprimtarive ekonomike dhe bizneseve më të mëdha që veprojnë në zonën e studimit

Duke patur parasysh fazën konceptuale të projektit, kërkesat për marrjen e tokës mund të ndryshojnë. Në këtë aspekt, detaje mbi sipërfaqen e marrjes së tokës dhe pronësinë do të bëhen të njohura gjatë hartimit të detajuar të projektit, dhe pas përgatitjes së Planit të Veprimit për Rivendosjen.

Mbështetur në konsultën me palët e prekura dhe në përvojat e tyre me projekte të tjera, një pjesë e popullsisë mund të përballen me ndikime dhe efekte negative shoqërore në pasuritë e tyre nga procesi i marrjes së tokës. Në këtë aspekt, popullsia e prekur përfshin individë që nuk i kanë regjistruar pronat e tyre. Në bazë të legjislacionit ekzistues mbi shpronësimin, popullata e prekur nuk mund të kompensohet nëse pronat e tyre nuk janë regjistruar në Agjencinë e Kadastrës Shtetërore (edhe pse mund të kenë dokumente të pronësisë).

4.3.4.1 Çmimi i tokës

Tregu i tokës në Shqipëri ka filluar të rritet. Çmimet e tokës ndryshojnë sipas përdorimit të tokës dhe përse do të përdoret ajo. Në ultësirat perëndimore bregdetare çmimet e tokës janë më të larta për shkak se përdoret për ndërtim. Për këtë arsye, fermerët në këto zona nuk e përdorin më tokën për qëllime bujqësore. Në pjesën tjetër të territorit, larg bregut, çmimet e tokës janë më të ulëta. Fermerët në këto zona nuk e përdorin token, prandaj dhe çmimi është më i ulët. Toka nuk përdoret për shkak të importit të prodhimeve bujqësore dhe shkatërrimeve natyrore (sidomos përmbytjet).

Në tabelën më poshtë paraqiten çmimet e tokës për secilën bashki të prekur sipas VKM nr. 89, datë 03.02.2016 "Për miratimin e hartës së vlerës së tokës në Republikën e Shqipërisë"

Tabela 4-115 Çmimet e tokës në bashkitë e ndikuara

Seksioni	Bashkia	Fshati	Çmimet e kategorive të tokave në Lek/m ²			
			Truall ndërtimi	Tokë bujqësore	Kullotë	Tokë pyjore
Seksioni 1	Shkodra	Barbullush	322	270	117	165
		Bushat	429	270	117	165
		Melgush	325	270	117	165
		Ashtë	348	270	117	165
		Muriqan	293	270	117	165
		Obot	293	270	117	165
	Lezhë	Ballëdren i Ri	303	209	117	165
		Gocaj	228	209	117	165
		Piraj	228	209	117	165
		Blinisht	228	277	117	165
		Kodhel	228	209	117	165
		Dajç	308	253	117	165
		Mabë	228	209	117	165
		Seksi oni 2	Lezhë	Ishull Shëngjin	3435	441
Ishull Lezhë	337			370	117	165
Rrilë	245			209	117	165

Seksioni 3	Kurbini	Shënkoll	233	209	117	165
		Gajush	228	209	117	165
		Fushë Milot	295	291	117	100
		Gurëz	278	278	117	100
		Fushë Mamurras	370	357	117	100
		Thumanë	442	442	83	100
		Bushnesh	327	327	83	100
Seksioni 4	Krujë	Kodër Thumanë	322	362	83	100
		Gramëz	287	421	83	100

Seksioni	Bashkia	Fshati	Çmimet e kategorive të tokës në Lek/m ²					
			Truall ndërtimi	Tokë bujqësore	Kullotë	Tokë pyjore		
	Vorë	Bubq	237	233	83	100		
		Bërshull	5147	448	117	165		
		Fushë Prezë	2452	448	117	165		
Seksioni 5B dhe 5C	Tiranë	Kashar	4242	448	117	165		
		Yzberisht	4242	448	117	165		
		Vaqar	528	448	117	165		
		Pezë e Vogel	878	448	117	165		
		Pezë e Madhe	878	448	117	165		
Seksioni 6+7	Lushnjë	Konjat	491	364	117	100		
		Dushk i Madh	503	364	117	100		
		Golem	483	364	117	100		
		Karburnarë	2130	364	117	100		
	Lushnjë	Krutje	545	364	117	100		
		Bubullimë	476	364	117	100		
Seksioni 8	Fier	Havaleas	365	269	117	125		
		Kryegjatë	250	269	117	125		
		Pojan	250	269	117	125		
		Shtyllas	321	269	117	125		
		Levan	2345	269	117	125		
Seksioni 9A2 dhe 9B2	Fier	Frakull e Madhe	362	269	117	125		
		Kafaraj	250	269	117	125		
		Frakull e vogël	292	269	117	125		
		Varibob	507	269	117	125		
		Gorishovë	438	269	117	125		
	Memaliaj	Krahës	125	112	83	100		
		Lulzim	157	112	83	100		
		Qesarat	125	112	83	100		
		Iliras	125	112	83	100		
		Vasjar	125	112	83	100		
		Memaliaj Fshat	125	112	83	100		
		Seksioni 10	Tepelenë	Beçisht	125	112	83	100
				Dragot	157	112	83	100
Lekël	125			112	83	100		
Hormovë	125			112	83	100		
Seksioni 11	Gjirokastrë	Humelicë	246	152	167	100		
		Palokastër	246	152	167	100		
		Çepunë	246	152	167	100		
		Andon Poçi	246	152	167	100		
		Mashkullorë	2080	152	167	100		
Seksioni 12	Gjirokastrë	Arshi Lengo	2080	152	167	100		
		Asim Zenel	2010	152	167	100		
		Kordhocë	355	152	167	100		
Seksioni 13A		Derviçan	1880	152	167	100		
		Goranxi	1880	152	167	100		
		Haskovë	2010	152	167	100		
		Dhuvian	2010	152	167	100		
		Terihat	1880	152	198	100		
		Goricë	1880	152	167	100		

Dropull	Jorgucat	1880	152	167	100
	Zervat	2010	152	167	100
	Bularat	1880	152	167	100
	Vrisera	246	152	167	100
	Kakavijë	246	152	198	100

Toka bujqësore në vendbanimet e prekura

Pothuajse gjithë vendbanimet përgjatë rrugës së AIC do të preken nga marrja e tokës sidomos toka bujqësore. Shpronësimi dhe marrja e tokës do të kenë ndikime negative të mundshme në aktivitetet bujqësore që janë burimi kryesor i të ardhurave për vendbanimet në zonën rurale përgjatë rrugës së AIC dhe jetesën e familjeve që përdorin prodhimin bujqësor për vetë-konsumim.

Në tabelën e mëposhtme paraqitet një përmbledhje e tokës bujqësore në vendbanimet e prekura, madhësia dhe tipologjia e tokës si një tregues i ndikimit të mundshëm nga marrja e tokës/përdorimi i tokës në nivel vendbanimi, ndërsa në Shtojcën XX Të Dhënat mbi Tokën Bujqësore paraqitet një informacion i detajuar mbi tokën bujqësore për secilin vendbanim të prekur nga rruga e AIC ⁴³.

Tabela 4-116 Të dhënat për tokën bujqësore në vendbanimet e ndikuara

Seksionet e AIC	Vendbanimet	Sip. e përgjithshme e tokës bujqësore (ha)	Tokë bujqësore për frymë (m)	Sip. e zënë nga pemishte, vreshta, ullinj (ha)	Serra (ha)	Sip. e zënë nga bimësi natyrore si: shkurre, pyje dhe kullota (ha)
Seksioni 1	Shtuf, Muriqan, Obot, Oblikë, Bërdicë e Madhe, Mali Hebaj, Beltojë, Ashtë, Kosmac, Meglush, Bushat, Plezhë, Shkjezë, Mabë, Dajç, Gjadër, Piraj, Blinisht, Rraboshtë Merqi, Balldren, Balldren i Ri	8789.3	2985	243.4	276.7	3179
Seksioni 2	Qyteti i Lezhës, Ishull Shëngjin, Ishull Lezhë Rrilë, Shënkoll, Gajush	2830.8	3360	210.26	1	0
Seksioni 3	Fushë Milot, Prozhme, Shullaz, Fushë Mamurras, Bushnesh, Kodër-Thumanë, Fushë-Thumanë	4261	2867	731	42	195
Seksioni 4	Derven, Bilaj, Larushk 2, Arrameras, Hasan, Rinas, Breg Shkozë, Ndërmjetës, Bërxullë, MuAIC	3679	2850	45.93	6.1	129.28
Seksioni 5B	Kashar, Mazrek, Kus, Allgjatë, Lalm Menik, Pezë Helmës, Pezë e Vogël, Maknor, Pezë e Madhe, Mushnik, Zambish, German, LeAIC	5661.9	1943	434.6	36	3600
Seksioni 5C	Gosë e Madhe (Kërcu AIC), Gosë e vogël, Zhamë Sektor, Zhamë Fshat, Gramsh, Konjat, Dushk i madh	3029	2500	1478	7.5	190

Seksio ni 6+7	Golem i madh, qyteti i Lushnjës, Savër, Krujtje e Poshtme, Bishqethëm, Lumth, Gorre, Rrapëz Fshat, Rrapëz Sektor, Ardenicë, Kolonjë, Pirrë, Vajkan	4187.9	4065	202.6	79.1	78.6
Seksio ni 9A2	Levan, Frakull e Madhe, Kafaraj, Adë, Sheq Musalala, Kashisht, Varibop, Floq, Buzëmadh, Gjonçë	2954.7	2670	849.7	62.7	60

⁴³ Marrë nga konsulta me specialist të bujqësisë në bashki/njësi administrative dhe në disa raste me komunitetin

Seksio ni 9B2	Damës, Behaj, Malas, Zhulaj, Lulëzim, Toç, Qesarat, Iliras, Memaliaj Fshat, Memaliaj	4837	2211	318	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna
Seksio ni 10	Qyteti i Tepelenës	-	-	-	-	-
Seksio ni 11	Humelicë, Çepunë, Mashkullorë	595	2750	112	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna
Seksio ni 12	Arshi Lengo, Kordhocë	925	2350	65	0	0
Seksio ni 13A	Derviçan, Goranxi, Vanistër, Haskovë, Sofratikë, Terihat, Goricë, Frashtan, Lugar, Grapsh, Jorgucat, Kakavijë	2939	3458	18.8	1	4049.8
Nr. i përgjithshëm i vendbanimeve		91,011	2834	9,557	876.8	18963.56

Burimi i të dhënave: Konsultim me specialist të bujqësisë në bashkitë/njësitë administrative të vendbanimeve të prekura

Në vendbanimet në pjesën veriore të rrugës së AIC (seksioni 1, seksioni 3 dhe seksioni 4) kryesisht mbizotëron tokë bujqësore me të mbjella sezonale të përziera dhe vendbanime rurale, pjesërisht të mbjella të përhershme dhe pjesërisht hapësirë pyjore. Përgjatë vendbanimeve të seksionit 2 mbizotërojnë të mbjella sezonale të përziera në tokë bujqësore, një pjesë e madhe zone urbane (qyteti i Lezhës) dhe vendbanime rurale.

Vendbanimet e seksionit 5B dhe 5C kanë përdorim të përzier të tokës. Pyje në zona të larta dhe malore. Të mbjella të përhershme dhe sezonale të përziera dhe hapësira me të mbjella të përhershme (vreshta, ullinj, pemë frutore). Zonë pjesërisht gjysmë-urbane dhe vendbanime rreth pellgjeve ujore.

Në vendbanimet e seksioneve 6 + 7 dhe seksionit 9A2 kryesisht mbizotërojnë të mbjella sezonale të përziera. Hapësira me të mbjella të përhershme (ullinj dhe vreshta) dhe serra. Një pjesë e madhe hapësirë urbane (Lushnja) dhe vendbanime rurale.

Në vendbanimet e seksionit 9B2 ka një përdorim të përzier të tokës. Në zonat e larta dhe malore mbizotërojnë pyjet. Të mbjella të përhershme dhe sezonale dhe zona me të mbjella të përhershme (vreshta, ullinj). Pjesërisht zonë rurale. Përgjatë seksionit 10 mbizotëron kryesisht zonë urbane dhe shumë pak tokë bujqësore me të mbjella sezonale.

Mes vendbanimeve të seksionit 11 mbizotërojnë kryesisht pyje në zonat malore, përdorim i përzier i tokës me të mbjella sezonale dhe vendbanime rurale.

Në vendbanimet e seksionit 12 përdorimi kryesor i tokës bëhet për të mbjella të përziera sezonale dhe vendbanime rurale.

Pyjet në zonat e larta dhe malore mbizotërojnë territorin e vendbanimeve përgjatë seksionit 13A. Një pjesë e madhe tokë bujqësore, pjesërisht të mbjella sezonale të përziera dhe vendbanime rurale.

4.3.5 Pronësia e tokës

Në Shqipëri, pas viteve 1990, u zbatuan reforma si: privatizimi i tokës, regjistrimi i tokës, kthim dhe kompensim i pasurive, legalizim i ndërtimeve pa leje, për prona publike dhe transferim të pronës së patundshme të shtetit te njësitë qeverisëse vendore etj. Të dhënat zyrtare tregojnë se tokë bujqësore në pronësi të shtetit është 139328.15 hektarë ose 20.2% e fondit të tokës bujqësore të vendit, dhe në pronësi private është 548201.6 ha or 79.8%.

Tabela 4-117 Përbërja e fondit të tokës bujqësore sipas pronësisë

Rrethi	Hapësirë në pronësi të shtetit	Hapësirë në pronësi private	Hapësira e përgjithshme
Berat	17 138.6	35 654.5	52 793
Dibër	15 891	25 163	41 054.31

Durrës	2 856	37 613	40 469
Elbasan	17 471.02	55 766	73 237

Fier	14 527.58	107 301	121 828.31
Gjirokastrë	13 228	31 817	45 045
Korçë	26 973.5	63 445	90 419
Kukës	13 679	11 613	25 292
Lezhë	3 595	31 123	34 718
Shkodër	1 597	48 921	50 517.99
Tiranë	5 882.24	47 014	52 896.14
Vlorë	6 489.21	52 771.17	59 260.38
TOTALI	139 328.15	548 201.6	687 529.75

Burimi i të dhënave: Fondi i Tokës Bujqësore (2018)

4.3.6 Statusi ligjor i vendbanimeve

4.3.8.1. Njësitë e banimit dhe ndërtesat

Ashtu si tregohet dhe në tabelën më poshtë, ndodhen 223,408 ndërtesa dhe 427,378 banesa në territorin e bashkive ku do të kalojë korridori AJ. Nga këto, 317,783 janë të banuara dhe 109,595 janë të pabanuara. Numri i lartë i banesave të pazëna vjen si rezultat i migrimit të popullsisë.

Në tabelën më poshtë paraqiten të dhënat në lidhje me numrin e ndërtesave dhe banesave të shpërndara sipas seksioneve të AIC dhe të vendosura në territoret e bashkive të prekura.

Tabela 4-118 Numri total i ndërtesave për qëllime banimi dhe banesa në 15 bashkitë e përshkuara nga gjurma e rrugës, klasifikuar sipas seksioneve të AIC (AIC)

Seksionet e Korridorit AIC	Ndërtesa	Banesa			
		Totali i njësjive të banimit	Banesa të banuara		Banesa konvencionale të pabanuara
			Banesa konvencionale	Banesa jokonvencionale	
Seksioni 1	40285	59687	46257	272	13158
Seksioni 2	9460	16389	11100	78	5211
Seksioni 3	12192	17133	13322	94	3717
Seksioni 4	16934	21185	16408	93	4684
Seksioni 5B	65468	196271	148889	737	46645
Seksioni 5C	7289	8750	6116	44	2590
Seksioni 6+7	17356	25725	20073	105	5547
Seksioni 8	18576	34875	25771	125	8979
Seksioni 9A2	8761	10146	6646	16	3484
Seksioni 9B2	12738	16177	9636	33	6508
Seksioni 10	2495	3893	2529	20	1344
Seksioni 11	2659	2948	1482	8	1458
Seksioni 12	4260	9039	6603	13	2423
Seksioni 13A	4935	5160	1311	2	3847
Totali	223408	427378	316143	1640	109595
%			73.80	0.40	25.80

Burimi i të dhënave: Censuri i Popullsisë dhe Banesave, 2011. Llogaritjet të autorit

28.1 % e ndërtesave brenda zonës së projektit janë ndërtuar para vitit 1991; 22.8 % janë ndërtuar nga 1991-2000 dhe 20.6 % ndërmjet periudhës nga 2001-2011. Në tabelën më poshtë paraqitet numri i ndërtesave dhe periudha e ndërtimit sipas seksioneve dhe që ndodhen në territoret e bashkive të prekura.

Tabela 4-119 Ndërtesat për qëllime banimi sipas seksioneve të AIC dhe periudha e ndërtimit

Periudha e ndërtimit

Seksioni i AIC	Totali	Para 1991	Nga 1991-2000	Nga 2001-2011	Nuk dihet
Seksioni 1	40285	12097	7700	7569	12919
Seksioni 2	9460	1795	2222	2765	2678
Seksioni 3	12192	3294	2629	2613	3656
Seksioni 4	16934	4054	3626	4057	5197
Seksioni 5B	65468	15723	19997	13951	15797
Seksioni 5C	7289	1858	1600	1492	2339
Seksioni 6+7	17356	5274	4268	3495	4319
Seksioni 8	18576	5495	4282	3083	5716
Seksioni 9A2	8761	2585	1693	1491	2992
Seksioni 9B2	12738	6031	1424	1344	3939
Seksioni 10	2,495	1,223	216	887	169
Seksioni 11	2659	988	292	1129	250
Seksioni 12	4260	1203	757	1753	547
Seksioni 13A	4,935	1,214	224	282	3215
Totali	223408	62834	50930	45911	63733
%		28.1	22.8	20.6	28.5

Për sa i përket pronësisë së apartamenteve/shtëpive private, 88.1 % e familjeve zotërojnë shtëpinë/apartamentin e tyre ose janë në procesin e finalizimit të statusit të pronësisë.

Tabela 4-120 Shtëpitë private sipas seksioneve të AIC dhe situata e marrëveshjeve financiare për banesat

Seksionet e AIC	Marrëveshja financiare për banesat			
	Totali	Zotërohen ose janë në proces për marrjen e aktit ligjor	Banesë me qira	Jetojnë pa qira në banesë
Seksioni 1	47566	42467	1434	3665
Seksioni 2	11423	10150	849	424
Seksioni 3	13778	12309	586	883
Seksioni 4	16839	15971	359	509
Seksioni 5B	152354	128449	18739	5166
Seksioni 5C	6237	5961	104	172
Seksioni 6+7	20404	19501	526	377
Seksioni 8	26178	23707	1493	978
Seksioni 9A2	6712	5814	28	870
Seksioni 9B2	9769	9310	276	183
Seksioni 10	2,564	2,369	99	96
Seksioni 11	1493	1416	25	52
Seksioni 12	6658	5954	529	175
Seksioni 13A	1,314	1,298	7	9
Totali	323289	284676	25054	13559
%		88.1	7.7	4.2

Pjesa më e madhe e ndërtesave në zonën më të gjerë të objektit janë shtëpi private. Pallatet përbëjnë vetëm 4.61 % dhe gjenden kryesisht në bashkinë e Tiranës (seksioni 5B), ndjekur nga bashkia e Shkodrës (pjesa e parë e seksionit 1).

84.71% e këtyre ndërtesave janë ndërtesa njëkatëshe. Në tabelën e mëposhtme tregohet shpërndarja e ndërtesave të banimit sipas tipit, numrit të kateve dhe sipas bashkive.

Tabela 4-121 Ndërtesat e banimit në bashkitë e ndikuara nga projekti dhe të ndara sipas seksioneve të Korridorit AIC

Seksionet e AIC	Tipi i ndërtesës					Numri i kateve			
	Totali	Shtëpi më vete	Shtëpi me mur të përbashkët	Varg shtëpish (ose me tarracë të përbashkët)	Pallat	1	2	3-5	6+
Seksioni 1	40285	32726	4883	1533	1143	35279	3770	999	237
Seksioni 2	9460	7853	921	323	363	8546	493	284	137
Seksioni 3	12192	10544	918	405	325	11338	523	270	61
Seksioni 4	16934	14708	1366	548	312	15460	1007	361	106
Seksioni 5B	65468	48973	7341	3319	5835	48619	9674	5006	2169
Seksioni 5C	7289	6465	479	238	107	6754	408	119	8
Seksioni 6+7	17356	15382	1032	459	483	15449	1394	405	108
Seksioni 8	18576	14651	2483	577	865	15877	1760	738	201
Seksioni 9A2	8761	8186	389	131	55	7618	979	137	27
Seksioni 9B2	12738	11755	551	179	247	11848	639	215	36
Seksioni 10	2,495	2,198	111	72	114	2,310	106	68	11
Seksioni 11	2659	2149	400	84	26	2472	154	24	9
Seksioni 12	4260	2665	714	480	401	3056	751	379	74
Seksioni 13A	4,935	4,774	140	8	13	4,617	287	21	10
Totali	223408	183029	21728	8356	10289	189243	21945	9026	3194
%		81.93	9.73	3.74	4.61	84.71	9.82	4.04	1.43

Ndërtesat e banimit në vendbanimet e prekura

Tabela e mëposhtme paraqet një përmbledhje mbi numrin e ndërtesave dhe tipin në vendbanimet e prekura të marra nga konsultimet me komunitetin dhe nga përfaqësues të secilës njësi administrative, ndërsa në Shtojcën XX. Data paraqitet një raport i detajuar mbi ndërtesat dhe tipet për secilit vendbanim të prekur nga rruga e AIC.

Tabela 4-122 Të dhënat për godinat e banimit në vendbanimet e ndikuara

Seksio net e AIC	Vendbanimet	Nr. i ndërtesave	Tipi i ndërtesave
Seksion i 1	Shtuf, Muriqan, Obot, Oblikë, Bërdicë e Madhe, Mali Hebaj, Beltojë, Ashtë, Kosmaç, Meglush, Bushat, Plezhë, Shkjezë, Mabë, Dajç, Gjadër, Piraj, Blinisht, Rraboshtë Merqi, Balldren, Balldren i Ri	5549	95-98 % shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe
Seksion i 2	Qyteti i Lezhës, Ishull Shëngjin, Ishull Lezhë, Rrilë, Shënkoll, Gajush	4382	85 % shtëpi (zonë urbane) 98% zonë rurale. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe (76% urbane-95 % rurale)
Seksion i 3	Fushë Milot, Prozhmë, Shullaz, Fushë Mamuras, Bushnesh, Kodër-Thumanë, Fushë- Thumanë	3109	96-98 % shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe
Seksion i 4	Derven, Bilaj, Larushk 2, Arrameras, Hasan, Rinas, Breg Shkozë, Ndërmjetës, Bërxullë, MuAIC	3329	98 % shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe
Seksioni 5B	Kashar, Mazrek, Kus, Allgjatë, Lalm Menik, Pezë Helmës, Pezë e Vogel, Maknor, Pezë e Madhe, Mushnik, Zambish, German, LeAIC	4073	87 % (zonë urbane) – 99 % (zonë urbane) shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe
Seksioni 5C	Gosë e Madhe (KërçuAIC), Gosë e vogël, Zhamë Sektor, Zhamë Fshat, Gramsh, Konjat, Dushk i madh	3140	97 % shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe
Seksioni 6+7	Golem i madh, qyteti i Lushnjës, Savër, Krujtje e Poshtme, Bishqethëm, Lumth, Gorre, Rrapëz Fshat, Rrapëz Sektor, Ardenicë, Kolonjë, Pirrë, Vajkan	7686	91 % (zona urbane) – 99 % (zona urbane) shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe. Pallate në Lushnjë dhe Savër
Seksioni 9A2	Levan, Frakull e Madhe, Kafaraj, Adë, Sheq Musalala, Kashisht, Varibop, Floq, Buzëmadh, Gjonçë	3743	96-99.6 % shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe. Pallate në Levan

Seksio ni 9B2	Damës, Behaj, Malas, Zhulaj, Lulëzim, Toç, Qesarat, Iliras, Memaliaj Fshat, Memaliaj	2479	52 % (zonë urbane) – 99 % (zonë urbane) shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe. Pallate në Memaliaj
Seksio ni 10	Qyteti i Tepelenës	435	73% shtëpi më vete, me mur të përbashkët, 25% pallate. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe (60%).
Seksio ni 11	Humelicë, Çepunë, Mashkullorë	514	98% shtëpi më vete Kryesisht ndërtesa njëkatëshe (mbi 95%)
Seksio ni 12	Arshi Lengo, Kordhocë	368	88-96 % shtëpi më vete, me mur të përbashkët. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe
Seksio ni 13A	Derviçan, Goranxi, Vanistër, Haskovë, Sofratikë, Terihat, Goricë, Frashtan, Lugar, Grapsh, Jorgucat, Kakavijë	2789	97% shtëpi më vete. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe
Totali		41,596	Shtëpitë më vete variojnë nga 52% në zonat urbane në Memaliaj në 99% në shumicën e vendbanimeve. Kryesisht ndërtesa njëkatëshe

4.3.8.2. Zonat informale

Zonat informale janë periferi të krijuara afër qyteteve të mëdha si rezultat i migrimit të brendshëm. Vendbanimet informale filluan të krijohen para viteve 1990, kur banorë nga zona të largëta të Shqipërisë ndërtuan shtëpitë e tyre në periferitë e qyteteve të mëdha pa leje ndërtimi dhe pa të drejtën e përdorimit nga pronarët e tokave.

Përcaktimi i vendbanimit informal është një hap i rëndësishëm para hartimit të planeve për vendbanim të ri dhe kompensim për palët e interesuara.

Ashtu si tregohet në tabelën e mëposhtme, numri i përgjithshëm i zonave informale (ZI)/vendbanimeve informale (VI) në bashkitë e prekura të miratuara deri më 2008, është 64 zona informale dhe 3 vendbanime informale, me një sipërfaqe prej 7,068.31 ha.

Numri më i madh i zonave informale ndeshet përgjatë seksionit 5b (bashkia Tiranë), ndjekur nga seksioni 4 i AIC (në bashkinë e Vorës) dhe në pjesën e parë të seksionit 1 (ku përfshihet bashkia e Shkodrës). Numri i zonave informale të propozuara më 2015-n është 113 ZI me hapësirë prej 9,095.71 ha. Nga 2008 deri më 2015 vihet re një rritje e numrit të zonave informale, sidomos në seksionin 5B, seksionin 1, seksionin 2, seksionin 4, seksionin 8 dhe seksionin 9A2. Në bashkitë e Lushnjës, Tepelenës, Memaliajt dhe Dropullit nuk ka zona informale të miratuara.

Tabela 4-123 Numri total i zonave/vendbanimeve informale të miratuara në territorin e bashkive të ndikuara nga projekti dhe të klasifikuara sipas seksioneve të AIC, deri në vitin 2015.

Seksionet e AIC	Bashkia	Zonat informale të miratuara nga Këshilli Rregullues 2007/2008 dhe të miratuara nga KKT më 2015	
		Numri i zonave (ZI)/ vendbanimeve (VI) informale	Sipërfaqja e zonës (ha)
Seksioni 1	Shkodër	19 ZI dhe 2 VI	2081.81
	Vau i Dejës	5	240.25
	Lezhë	2	79
Seksioni 2	Lezhë	11	727.43
Seksioni 3	Kurbin	4	237.8
	Njësia adm. Thuma në (Bashkia Krujë)	-	-
Seksioni 4	Krujë	-	495.39
	Vorë	18 ZI, 1 VI	2827.58
Seksioni 5B	Tiranë	69	8186.45
	Njësia adm. LeA IC (Bashkia Rrogozhinë)	-	-
Seksioni 5C	Rrogozhinë	1	131.79
	Njësia adm. Dushk (Bashkia Lushnjë)	-	-
Seksioni 6+7	Lushnjë	-	-
Seksioni 8	Pjesërisht Fier	37	989.73
Seksioni 9A2	Pjesërisht Fier	10	239.24
	Njësia adm. Hek al (Bashkia	-	-

	Mallakastër)		
Seksioni 9B2	Mallakastër	3	36.5
	Memaliaj	-	-
Seksioni 10	Tepelenë	-	-
Seksioni 11	pjesërisht Gjirokastër	-	-
Seksioni 12	pjesërisht Gjirokastër	1	74
Seksioni 13A	Dropull	-	-
Totali		177 ZI dhe 3 VI	16,346.97

Burimi i të dhënave: Agjencia për Legalizimin, Urbanizimin dhe Integrimin e Zonave Ndërtuese Informale, ALUIZNI

Vendbanimet/zonat informale në zonën e projektit

Në bazë të të dhënave të nxjerra nga ALUIZNI ka 67 zona/vendbanime informale përgjatë/në afërsi të zonës së studimit për AIC (750 m secila anë e rrugës së korridorit). Sipërfaqja e përgjithshme e zonave informale të propozuara është 4057.79 ha. Këto zona janë aprovuar nga Këshilli Kombëtar i Territorit si zona informale deri në vitin 2015. Nododhet gjithashtu një zonë tjetër informale përgjatë seksioni 12 të AIC, pranë liqenit të Viroit44, por që ende nuk është aprovuar nga KKT. Rruga e korridorit kalon përmes katër prej këtyre zonave informale (pjesa lindore e zonës informale në Bërxullë, seksioni 4 I AIC; pjesa juglindore e zonës informale në Kashar, seksioni 5B i AIC; pjesa juglindore e zonës informale në Pezë e Vogël, seksioni 5B i AIC; dhe pjesa lindore zonës informale në Kordhocë, seksioni 12 I AIC).

Tabela e mëposhtme paraqet të dhëna për zonat/vendbanimet informale përgjatë zonës së studimit (duke patur parasysh distancën prej 750 m në secilën anë të rrugës), të miratuara deri më 2015, të ndara sipas seksioneve të AIC45.

Tabela 4-124 Numri total i zonave/vendbanimeve informale të miratuara në zonën e projektit (duke marrë parasysh distancën prej 750 m në secilin krah të rrugës) deri në 2015, të klasifikuar sipas seksioneve të korridorit AIC.

Seksi onet e AIC	Zona/vendbanime informale	Zona informale të miratuara nga Këshilli Rregullues 2007/2008 dhe të miratuara nga KKT (nga VKM nr.2. datë 30/12/2015)				
		Nr. i zonave informale	Sipërfaqja e zonës informale të propozuar	Nr. total i ndërtesave	Sipërfaqja e truallit (ha)	Sipërfaqja e zonës së ndërtimit (ha)
Seksioni 1	Z.I. Oblikë e Madhe	1	19.05	258	6.69	13539.00
	Muriqan	1	38.09	260	6.85	16792.00
	Bushat 1	1	49.1	222	N/Dh/D	N/Dh/D
	Z.I. Balldren i Ri	1	58.00	485	43.04	14368.00
	Z.I. Frutorja	1	21.00	90	21.00	53416.00
Seksioni 2	Z.I. Barbullojë	1	125.00	243	11.30	22950.00
	Z.I. Shëngjin-Lezhë Z.I.Nr.2	1	20.77	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
	Z.I.Nr.4 Ishull Lezhë	1	29.22	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
Seksioni 3	Nuk ka zona informale afër rrugës së korridorit	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A
Seksioni 4	Z.I. Bërxullë Nr. 1	1	165.20	875	12.89	74200.00
	Z.I. Bërxullë Nr. 2	1	88.80	517	15.06	17810.00
	Z.I. Breg-Shkozë	1	50.00	137	18.50	6845.00
	Z.I. Bërxullë Nr.1; Z.I. Nr.2: Z.I. Nr.3; Z.I. Nr.4	4	740.17	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D

Seksioni 5	Z.I.Kashar Nr. 2; Z.I.Nr. 3	2	410	1779	60	104100.00
	Z.I. Ura e Beshirit	1	71.63	354	23.10	27180.00

44 Informacion i marrë gjatë konsultës me përfaqësues të njësisë administrative të Cepos

45 Përcaktimi i zonave informale përgjatë zonës së studimit u bë duke parë gjurmën e rrugës në google earth me zonat informale të mbivendosura.

Seksi onet e AIC	Zona/vendbani me nime informale	Zona informale të miratuara nga Këshilli Rregullues 2007/2008 dhe të miratuara nga KKT (nga VKM nr.2. datë 30/12/2015)				
		Nr. i zonave informale	Sipërfaqja e zonës informal të propozuar	Nr. i zonave informale	Sipërfaqja e truallit (ha)	Nr. i zonave informale
	Z.I. Nr. 2 Pezë-Helmës	1	20.00	68	1.48	5166.00
	Z.I. Nr. 3 Pezë e Vogël	1	25.00	67	1.82	5098.00
	Kashar Z.I. Nr.1; Z.I. Nr.2: Z.I. Nr.3; Z.I. Nr.4	4	640.29	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
	Pezë Z.I. Nr.1; Z.I. Nr.2:	2	316.13	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
	Vaqarr Z.I. Nr.1	1	193.14	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
Seksioni 6+7	Nuk ka zona informale të miratuara	N/ZI/A	N/ZI/A	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
Seksioni 8	Mbrostar Z.I. Nr.1; Z.I. Nr.2: Z.I. Nr.3; Z.I. Nr.4: Z.I. Nr.5; Z.I. Nr.6: Z.I.Nr. 7	7	191.5	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
	Qendër Z.I. Nr.1; Z.I. Nr.2: Z.I. Nr.3; Z.I. Nr.4: Z.I. Nr.5; Z.I. Nr.6: Z.I. Nr.7; Z.I. Nr.8; Z.I. Nr.9: Z.I. Nr.10;	10	159.1	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
	Dërmenas Z.I. Nr.1; Z.I. Nr.2: Z.I. Nr.3; Z.I. Nr.4: Z.I. Nr.5; Z.I. Nr.6: Z.I. Nr.7; Z.I. Nr.8;	8	170.5	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
Seksioni 9A2	Levan Z.I. Nr.1	1	42.5	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
	Frakull e Madhe, Kafaraj, Adë-Sheq Musalala	3	63.3	N/Dh/D	N/Dh/D	N/Dh/D
Seksioni 9B2	Nuk ka zona informale të aprovuara	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A

Seksioni 10	Nuk ka zona informale të aprovuara	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A
Seksioni 11	Nuk ka zona informale të aprovuara	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A
Seksioni 12	Lazarat	1	74	360	N/Dh/D	N/Dh/D
Seksioni 13A	Nuk ka zona informale të aprovuara	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A	N/ZI/A
Totali		67	4057.79	5715	221.73	361,464

Burimi i të dhënave: Agjencia për Legalizimin, Urbanizimin dhe Integrimin e Zonave Ndërtuese Informale, ALUIZNI

N/ZI/A – nuk ka zona informale të aprovuara në këtë vend N/Dh/D – Nuk ka të dhëna të disponueshme Mbështetur në ligjin e ri për Kadastrën, një pjesë e madhe e zonave informale do të jetë në fokusin e një projekti të madh kombëtar që ka lidhje me legalizimin e ndërtimeve dhe pasurive të paligjshme. Në këtë kontekst nuk janë përfshirë ndërtime të paligjshme që dëmtojnë vepra kryesore të infrastrukturës publike, rrugë kombëtare, territorin ose funksionalitetin e

ndërtesave publike, integritetin e monumenteve kulturore, territore të caktuara për investime strategjike apo vijën bregdetare (në kuptimin e interesit publik për zhvillimin e turizmit).

4.3.7 Lehtësirat dhe shërbimet

Pjesët e mëposhtme do të japin informacion për arsimin dhe sistemin shëndetësor, furnizimin me ujë dhe shërbimin e ujërave të zeza, furnizimin me energji elektrike dhe ndriçimin publik, telekomunikacionin, shërbimin e menaxhimit të mbeturinave, sistemin rrugor dhe transportin në bashkitë e prekura nga projekti. Informacioni në nivelin bashkiak është siguruar nga Planet e Përgjithshme të Zhvillimit Lokal të secilës bashki dhe studime apo raporte të tjera në lidhje me këtë. Të dhënat në nivel vendbanimi janë marrë nga konsultimet me komunitetin dhe përfaqësuesit e bashkive/njësive administrative të prekura.

4.3.9.1. Shërbimi shëndetësor

Instituti përgjegjës në lidhje me shërbimin e kujdesit shëndetësor në Shqipëri është Ministria e Shëndetit dhe Mbrojtjes Sociale. Kujdesi shëndetësor ofrohet pa pagesë. Shërbimi shëndetësor në Shqipëri organizohet në tre nivele: shërbimi parësor, shërbimi spitalor dytësor dhe spitalor terciar. Shërbimi parësor jepet nga poliklinikat, qendrat shëndetësore, ambulancat dhe konsultoret për fëmijët dhe gratë. Më 2017-n, numri mesatar pacient/qendër shëndetësor është 4.9. Në Shqipëri ndodhen 413 qendra shëndetësore, 2,022 ambulanca dhe 46 poliklinika.⁴⁶ Ka një qendër shëndetësore për çdo njësi administrative, ndërsa në çdo vendbanim ka një ambulancë që ofron kujdes shëndetësor bazë që jepet nga një mjek ose infermiere.

Shërbimi dytësor jepet nga spitalet rajonale me shërbime bazë dhe të specializuara, në 42 spitale publike me 8 169 shtretër të regjistruar më 2017-n. Mesatarisht ka 30 shtretër/10 000 banorë. Sistemi shëndetësor në Shqipëri është kryesisht publik. Të gjitha spitalet ofrojnë shërbime bazë (aksidente, urgjenca etj.), dhe shërbime shtesë (Pediatri, Obstetri-Gjinekologji, Kirurgji dhe Patologji), dhe spitalet rajonale ofrojnë shërbime të specializuara në Okulistikë, Ortopedi, Traumë, Neuro-Psikiatri dhe Sëmundje Infektive. Spitalet gjenden në të gjitha qendrat me popullsi të madhe.

Sektori privat mbulon pjesën më të madhe të shërbimit farmaceutik, shërbimit dentar dhe disa klinika diagnostikimi të specializuar dhe spitale private që kryesisht ndodhen në Tiranë. Përveç spitaleve, shërbimet shëndetësore jepen gjithashtu nga një numër institucionesh kombëtare si: Qendra Kombëtare e Transfuzionit të Gjakut, Qendra Kombëtare për Kujdesin Shëndetësor, Rehabilitimi dhe Zhvillimi i Fëmijës, Klinika Dentare e Universitetit. Gjithë institucionet kyç ndodhen në Tiranë.

Përveç drejtorisë rajonale të shëndetit publik, në çdo prefekturë të vendit vepron Drejtoria e Spitalit dhe Departamenti i Shërbimit Parësor. "Spitali Universitar Nënë Tereza" dhe Spitali Universitar i Traumës në Tiranë ofrojnë në të njëjtën kohë shërbim shëndetësor dytësor dhe tretësor. Shërbimi spitalor terciar jepet edhe nga strukturat shëndetësore të universitetit të cilat kryejnë diagnostikim, trajtim dhe mësim në funksion të kërkimeve studimore.

Shërbimi shëndetësor në bashkitë e përshkuara nga AIC, i klasifikuar sipas seksioneve të AIC

Më poshtë paraqitet informacion në lidhje me shërbimin shëndetësor në secilën bashki të prekur nga projekti, i klasifikuar sipas seksioneve të AIC.

Në zonën e studiuar ndodhen 735 qendra/ambulancat të shëndetit publik. Seksioni 5B (bashkia Tiranë) ka mbulimin më të mirë me shërbimin shëndetësor. Në tabelën e mëposhtme paraqitet numri i përgjithshëm i qendrave shëndetësore/ambulancave dhe spitaleve të shpërndara sipas seksioneve.

Tabela 4-125 Institucionet shëndetësore sipas seksioneve të AIC në bashkitë e ndikuara

Seksionet e AIC	Bashkia	Qendrat shëndetësore/ Ambulancat	Hospitale
Seksi 1	Shkodër, Vau i Dejës, Lezhë pjesërisht	177	2
Seksi 2	Lezhë (pjesët e tjera të territorit)	52	2

Seksi oni	3	Kurbin (njësia administrative Thumanë të bashkisë Krujë)	29	1
Seksi oni	4	Krujë dhe Vorë	51	1
Seksi oni	5B	Tiranë, Rrogozhinë pjesërisht	112	4
Seksi oni	5C	Rrogozhinë (pjesët e tjera të territorit) njësia administrative Dushk e bashkisë Lushnjë	7	0
Seksi oni	6+7	Bashkia Lushnjë	53	1
Seksi oni	8	Fier pjesërisht	65	1
Seksi oni	9A2	Fier (pjesët e tjera të territorit) dhe njësia administrative Hekal (Mallakastër)	36	0
Seksi oni	9B2	Mallakastër dhe Memaliaj	85	1
Seksi oni	10	Tepelenë	32	1
Seksi oni	11	Gjirokastrë pjesërisht	21	0
Seksi oni	12	Gjirokastrë (pjesët e tjera të territorit)	15	1
Seksi oni	13A	Dropull	14	0
Totali			735	15

Burimi i të dhënave; Planet e përgjithshme vendase e bashkive të ndikuara

Seksioni 1

Përgjatë këtij seksioni, shërbimi shëndetësor ofrohet në spitalet publike, qendrat shëndetësore, ambulancat, klinikat e konsulencës, por edhe përmes shërbimeve shëndetësore private, përfshirë klinikat dhe farmacitë. Në bashkinë e Shkodrës ka 5.5 mjekë për 10000 banorë. Të gjitha njësitë administrative të bashkisë Shkodër dhe Lezhë janë të mbuluara me shërbime të kujdesit shëndetësor përmes poliklinikave dhe klinikave të konsulencës.

Situata në lidhje me shërbimin shëndetësor është më problematike në territorin e bashkisë Vau i Dejës pasi kujdesi shëndetësor parësor është shërbimi i vetëm që ofrohet në territorin e bashkisë. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet vetëm jashtë kufirit të bashkisë, në spitalin rajonal të Shkodrës. Mbulimi me këtë shërbim nuk është i njëtrajtshëm. Ekzistojnë njësi administrative në të cilat nuk ofrohet ky shërbim, siç është në Vig-Mnelë. Ndërtesat e qendrave shëndetësore janë në kushte të këqija (të amortizuara). Rastet e urgjencës në njësitë administrative të vendosura në lokacione të vështira gjeografike dhe me probleme të infrastrukturës, kryesisht trajtohen në qendrat shëndetësore dhe në disa raste nga mjekë privat të zonës.

Seksioni 2

Shërbimi shëndetësor përgjatë këtij seksioni ofrohet përmes kujdesit shëndetësor parësor dhe sekondar. Distanca nga qendra më e afërt shëndetësore apo mjeku në zonat urbane është 23 minuta, ndërsa në zonat rurale 19 minuta. Spitali rajonal ndodhet në qytetin e Lezhës dhe ofron shërbime të specializuara të kujdesit shëndetësor. Ky spital ka një kapacitet prej 162 shtretër dhe 35 mjekë specialistë. Shërbimi farmaceutik mbulohet nga sektori privat, shërbimi dentar ofrohet nga 7 klinika shtetërore dhe disa klinika të tjera dentare private, shumica e tyre ndodhen pranë qendrave shëndetësore dhe spitalit⁴⁷.

---

⁴⁷Analizë e thellë dhe vlerësimi e territorit, Bashkia Lezhë

Seksioni 3

Kujdesi shëndetësor parësor ofrohet në qendrat shëndetësore të pozicionuara në secilën njësi administrative. Kujdesi shëndetësor sekondar për vendbanimet që i përkasin bashkisë së Kurbinit ofrohet në spitalin e Laçit, ndërkohë për vendbanimet e Thumanës (pjesë e bashkisë Krujë) kujdesi shëndetësor sekondar ofrohet në Spitalin e Krujës. Spitali nuk ofron të gjitha shërbimet. Ai ka gjithsej 75 shtretër. Numri i qendrave shëndetësore për banorë është më i ulët se standardi minimal i planifikimit të qendrave shëndetësore. Numri i ambulancave për banorëve është brenda standardit⁴⁸.

Seksioni 4

Numri më i madh i qendrave shëndetësore dhe ambulancave përgjatë këtij seksioni gjendet në territorin e mbuluar nga bashkia Krujë. Këtu janë 1.3 ambulanca për 2000 banorë. Ekziston vetëm një qendër që ofron kujdes shëndetësor sekondar përgjatë gjithë seksionit, spitali në qytetin e Krujës i cili mbulon vetëm territorin e Bashkisë Krujë. Qendra spitalore ofron shërbime të specializuara dhe ka 128 shtretër. Pjesa tjetër e seksionit (që përfshin territorin e bashkisë Vorë) nuk mbulohet nga shërbimi shëndetësor sekondar, ky shërbim ofrohet në qytetin e Tiranës, që ndodhet vetëm 17 km larg nga Vora. Në njësitë administrative Vorë raporti njerëzit për mjekë është 318/1, ndërsa në njësitë e tjera administrative raporti është deri në 1608/1 (vendbanimi Marikaj).

Shërbimi dentar dhe farmaceutik përgjatë seksionit ofrohen nga sektori privat dhe është i pozicionuar kryesisht në qendrat urbane të Fushës Krujës, Krujë dhe Vorë.

Seksioni 5B

Situata në lidhje me shërbimin e kujdesit shëndetësor është më e mirë për pjesën e parë të seksionit 5B deri në 26 + 000 km, nën organizimin administrativ të bashkisë Tiranë. Territori është i mbuluar me shërbim shëndetësor parësor, sekondar dhe terciar. Shërbimi i urgjencës është shpërndarë në disa zona të qytetit të Tiranës. Pavarësisht spitaleve shtetërore publike, në Tiranë operojnë gjithashtu rreth 8 spitale private. Shërbimet dentare dhe farmaceutike ofrohen nga sektori privat. Për më tepër, ekzistojnë një numër institucionesh kombëtare si Qendra Kombëtare e Transfuzionit të Gjakut, Qendra Kombëtare e Zhvillimit dhe Rehabilitimit të Fëmijëve, Klinika Dentare Universitare. Qendra Kombëtare e Inxhinierisë Bio-mjekësore, Qendra Kombëtare e Kontrollit të Barnave dhe Qendra Kombëtare e Sigurimit të Cilësisë dhe Akreditimit të Institucioneve Shëndetësore gjithashtu veprojnë në mbështetje të institucioneve shëndetësore.

Pjesa tjetër e seksionit, nga 26 + 000 km ofron vetëm shërbime të kujdesit parësor shëndetësor në një qendër shëndetësore dhe 3 ambulanca. Spitali më i afërt ndodhet në bashkinë e Kavajës.

Seksioni 5C

Kujdesi parësor shëndetësor ofrohet në 9 qendra shëndetësore, një poliklinikë e veçantë e pozicionuar në njësinë administrative Rogozhinë dhe ambulancat e shpërndara në të gjithë territorin. Spitalet më të afërta ndodhen në bashkinë e Kavajës dhe në qytetin e Lushnjës.

Seksioni 6+7

Kujdesi shëndetësor parësor ofrohet në 54 ambulanca dhe qendra shëndetësore të shpërndara në territorin e bashkisë Lushnjë. Kujdesi shëndetësor sekondar mbulohet nga spitali, i pozicionuar në Lushnjë, me gjithsej 60 mjekë dhe spitali i maternitetit. Mbulimi me shërbimin shëndetësor paraqitet në nivelin moderuar. Sa i përket raportit mjek për banor, Lushnja shfaqet në një gjendje relativisht të mirë në krahasim me nivelin kombëtar, ku 1.98 mjekë u shërbejnë 1000 banorëve (krahasuar me raportin kombëtar 1.14 mjekë për 1000 banorë).

⁴⁸ Vendimi Nr. 671, datë 29.7.2015 për miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit, neni nr.83 Standardi minimal i planifikimit të strukturës publike të shëndetit dhe arsimit

Sa i përket aksesit në qendrat shëndetësore, koha mesatare për të shkuar në qendrën më të afërt shëndetësore është 23 minuta (më e madhja në vend). Shërbimi shëndetësor ofrohet gjithashtu nga objektet private, përfshirë klinikat dentare dhe farmacitë.

Seksioni 8

Kujdesi shëndetësor parësor ofrohet në qendrat shëndetësore të shpërndara në secilën njësi administrative dhe ambulancat në fshatra. Kujdesi shëndetësor sekondar ofrohet në spitalin rajonal të Fierit. Distanca mesatare nga qendra më e afërt shëndetësore është rreth 19 minuta. Fieri ka numrin më të madh të qendrave shëndetësore dhe mjekëve, pas Durrësit dhe Tiranës. Raporti mjekë për 10,000 banorë është 11 (më i ulët se mesatarja kombëtare 12.6). Gjithashtu, kapaciteti spitalor (shtretër për 10,000 banorë) është i ulët. Mesatarisht në secilën qendër shëndetësore ka 3-5 mjekë dhe 12-19 infermierë në zonat rurale, 10 mjekë dhe 20-25 infermierë në zonën urbane. Në zonat rurale nuk ka mjekë të specializuar, përveç mjekëve të familjes. Në qytetin e Fierit gjendet edhe Departamenti i Shëndetit Publik, dhe Laboratori Shtetëror i Analizave Bakteriologjike. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet edhe në spitalet private. Shërbimi dentar dhe farmaceutik ofrohet nga sektori privat.

Seksioni 9A2

Kujdesi shëndetësor parësor ofrohet në qendrat shëndetësore të shpërndara në secilën njësi administrative dhe nga ambulancat në çdo vendbanim. Kujdesi shëndetësor sekondar ofrohet në spitalin rajonal të Fierit dhe spitalin e Ballshit.

Seksioni 9B2

Përgjatë këtij seksioni, shërbimi shëndetësor parësor ofrohet në 2 poliklinika qendrore, një në Ballsh dhe një në Memaliaj, dhe në qendrat shëndetësore të shpërndara në secilën njësi administrative dhe ambulanca në çdo vendbanim. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet në spitalin e Ballshit dhe atë të Memaliaj. Spitali në Ballsh sapo është rikonstruktuar dhe shërbimi i urgjencës është riorganizuar. Në disa fshatra, shërbimi minimal mjekësor mungon, pasi nuk ka personel të asistencës mjekësore. Raporti i stafit mjekësor për 10000 banorë është 7 mjekë / 10000 banorë (Territori Mallakastër). Në territorin e bashkisë Memaliaj, objektet shëndetësore mbulojnë pjesërisht nevojat e popullsisë dhe janë brenda kufijve të kapaciteteve të tyre. Shërbime më të specializuara, banorëve u ofrohen në spitalin rajonal të Fierit dhe Gjirokastrës.

Seksioni 10

Shërbimi shëndetësor parësor ofrohet në 46 ambulanca apo qendra shëndetësore. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet në spitalin e Tepelenës, por shërbimi spitalor nuk duket në gjendje shumë të mirë. Ekziston mungesë e specialistëve për 90% të shërbimeve, ka mungesë të stafit mjekësor për fëmijë dhe të moshuar. Një pjesë e madhe e banorëve i drejtohen spitalit të Gjirokastrës ose atyre të kryeqytetit, për të marrë një kujdes më të specializuar shëndetësor. Raporti mjekë për 10,000 banorë është mesatarisht 33 mjekë për 10,000 banorë.

Seksioni 11

Përgjatë këtij seksioni ofrohet vetëm shërbimi parësor shëndetësor në ambulanca (në secilin vendbanim) dhe qendrat shëndetësore të vendosura në qendër të njësive administrative. Kujdesi shëndetësor sekondar ofrohet në Gjirokastrë.

Seksioni 12

Shërbimi shëndetësor është i organizuar në dy nivele kryesore: a) ambulanca ose qendra shëndetësore dhe kujdesi spitalor. Ambulancat janë të shpërndara në pothuajse të gjitha vendbanimet e bashkisë Gjirokastrë, përveç qytetit dhe fshatrave që janë të mbuluara nga qendrat shëndetësore. Në qytetin e Gjirokastrës ndodhet spitali rajonal "Omer Nishani", si dhe spitali i maternitetit. Shërbimi shëndetësor ofrohet edhe në klinikat private, që ndodhen afër spitalit të përgjithshëm. Shërbimet shëndetësore ofrohen gjithashtu nga një numër klinikash dhe farmacish dentare, të vendosura në qytetin e Gjirokastrës.

Seksioni 13A

Shërbimi shëndetësor parësor ofrohet në 3 qendra shëndetësore (në Sofratike, Vrisherë dhe Poliçan) dhe 11 ambulanca. 6 mjekë të familjes dhe 33 infermierë ofrojnë shërbim mjekësor. Kujdesi shëndetësor sekondar nuk ofrohet në bashki, kështu që banorët janë drejtuar në spitalin rajonal në Gjirokastrës për shërbime të specializuara. Në këtë seksion janë 1.6 ambulanca për 2000 banorë.

4.3.9.2. Sistemi arsimor

Sistemi arsimor në Shqipëri drejtohet nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve dhe mundësohet nga një numër institucionesh publike dhe private. Sistemi arsimor në Republikën e Shqipërisë përbëhet nga ⁴⁹:

- Arsimi parashkollor : Ky lloj arsimimi fillon në moshën 0 deri në 5 vjeç. Ofrohet në çerdhe dhe kopshte. Nuk është i detyrueshëm.
- Arsimi fillor: Fillon në moshën gjashtë deri në 10 vjeç dhe është i detyrueshëm.
- Arsimi i mesëm i ulët: Fillon në moshën 11-15 vjeç. Është pjesë e arsimit bazë dhe është i detyrueshëm. Ofrohet në shkolla private dhe publike dhe është e detyrueshme.
- Arsimi i mesëm i lartë: Ky lloj arsimimi ofrohet në shkollat e mesme. Shkollat e mesme mund të jenë të përgjithshme (gjimnaz), shkolla profesionale dhe të profilizuara.
- Arsimi i lartë: Sistemi i arsimit të lartë përfshin: Universitete, akademi, kolegje profesionale, shkolla të larta dhe qendra ndër-universitare. Institucionet e arsimit të lartë mund të jenë të pavarur nga publiku, jopublike dhe publike të pavarura. Shqipëria e nisi reformimin e sistemit të arsimit të lartë duke u anëtarësuar në Procesin e Bolonjës në 2003.
- Arsimi për të rritur: bëhet në disa mënyra, përmes programeve të veçanta të arsimit të detyrueshëm të ofruar për studentët mbi 16 vjeç që nuk kanë përfunduar arsimin e detyrueshëm, dhe përmes programeve arsimore të veçanta të shkollës së mesme të ofruara në periudha afatshkurtra nga shkollat e mesme për të rriturit e interesuar për përfundimin e arsimit të mesëm etj.

Në vitin 2017, ishin të regjistruar 649.938 nxënës dhe studentë në të gjitha nivelet e arsimit zyrtar. Në fillim të vitit shkollor 2017-2018, niveli i regjistrimit bruto ishte 82.8%. Raporti i studentëve për klasë për arsimin e mesëm të ulët është 23.9.

Shërbimet e arsimit në bashkitë e prekura, të ndara me Seksionet e AIC

Siç tregohet në tabelën e mëposhtme, në territorin e bashkive të prekura ka 520 shkolla ose kopshte çerdhe, 684 shkolla 9-vjeçare, 135 shkolla të mesme të larta, 20 shkolla profesionale dhe 4 shkolla socio-kulturore. Arsimi parashkollor, arsimi fillor dhe i mesëm i ulët dhe arsimi i mesëm i lartë ofrohet në të gjitha bashkitë, ndërsa arsimi universitar ofrohet vetëm në bashkinë e Tiranës (Seksioni 5B i AIC), Shkodër (Seksioni 1 i AIC) dhe Gjirokastër (Seksioni 12 i AIC). Numri i përgjithshëm fëmijë apo studentë të regjistruar për vitin 2016, raporti i numrit të mësuesve dhe fëmijë/ edukator dhe raporti student / mësues paraqitet në tabelën vijuese.

---

⁴⁹ Libri Vjetor Statistikor i Arsimit, Rinisë dhe Sportit 2015-2016, faqe 6, Ministria e Arsimit, Rinisë dhe Sportit (MASH) 2017..

Tabela 4-126 Institucionet arsimore, nxënësit dhe mësuesit në bashkitë e ndikuara, sipas seksioneve të AIC

Seksione t AIC	Bashkia	Kopsht e	Shkollë 8-9 vjeçare	Shkollë e mesme e lartë	Shkollë profesionale	Shkollë Socio-kulturor e	Numri i fëmijëve / studentëve të regjistruar	Numri i mësuesve	Raporti fëmijë/edukator	Raporti nxënës/mësues për shkollën 9-vjeçare	Raporti nxënës/mësues për shkollën e mesme
Seksioni 1	Shkodër	65	74	26	5	0	27,463	2,045	16/1	13/1	12/1
	Vau i Dejës	24	37	6	1	0	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D
	Njësitë administrative të Lezhës (Balldren, Blinisht, Dajç, Kallmet, Ungrej)	21	12	6	0	0	4246	319	16/1	18/1	20/1
Seksioni 2	Njësitë administrative të Lezhës (Lezhë, Shëngjin, Shënkoll, Zejmen,)	33	30	8	1	0	6642	499	20/1	16/1	18/1
Seksioni 3	Kurbini	26	28	5	1	0	9840	612	20/1	15/1	17/1
	Njësi administrative e Krujës (Thumanë)	2	2	1	0	0	644	37	23/1	15/1	22/1
Seksioni 4	Krujë	22	25	4	0	0	11382	661	23/1	15/1	22/1
	Vorë	16	17	3	0	0	6378	354	20/1	17/1	21/1
Seksioni 5B	Tiranë	65	181	29	4	4	89235	T/J/D	21/1	N/A/D	T/J/D
	Lekaj njësi administrative e bashkisë së Rrogozhinës	2	9	0	0	0	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D
Seksioni 5C	Rrogozhinë	20	21	3	0	0	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D
	Dushk njësi administrative e bashkisë së Lushnjës	1	4	1	0	0	880	64	17/1	14/1	13/1
Seksioni 6+7	Lushnjë	32	51	13	0	0	14081	1016	17/1	14/1	13/1

Seksioni 8	Fier	90	55	15	4	0	24893	1689	18/1	14/1	15/1
Seksioni 9A2	Njësitë administrative të Fierit (Levan, Frakull, Cakran)	17	26	3	0	0	6981	474	18/1	14/1	15/1
Seksioni 9B2	Mallakastër	30	40	3	0	0	5221	395	16/1	12/1	16/1
	Memaliaj	16	26	4	0	0	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D	T/J/D
Seksioni 10	Tepelenë	16	24	1	0	0	3617	411	11/1	7.3/1	13/1
Seksioni 11	Bashkia e Gjirokastrës pjesërisht	9	10	1	0	0	2496	234	12/1	11/1	10/1
Seksioni 12	Gjirokastrë	13	15	3	4	0	3743	351	12/1	11/1	10/1
Seksioni 13A	Dropull	3	3	2	0	0	192	33	12/1	6/1	4/1
Totali		520	684	135	20	4	249,643	11,558			

Burimi i të dhënave; Libri vjetor Statistikor i Arsimit, Rinisë dhe Sporteve, Plane të përgjithshme vendore të bashkive të ndikuara, dhe përlogaritjet e autorit. T/J/D-Të dhëna jo të disponueshme

Nga tabela e mësipërme mund të dilet në përfundimin se brenda bashkive të ndikuara dhe nga ajo për të cilën ka të dhëna të disponueshme për raportin më të lartë fëmijë për edukator (23/1) është bashkia e Krujës ndërsa raporti më i ulët është bashkia Dropull. Ky rezultat është i pritur kur bëhet fjalë për ndikimet e AIC në lidhje me arsimimin e popullsisë së prekur. Aksesimi më i mirë i shkollave mund të rezultojë në ruajtjen e popullsisë në zonat më pak të zhvilluara dhe përmirësimin e nivelit fëmijë / arsim që në këtë pikë është nën koston e efektshmërisë (p.sh. në Dropull). Në tekstin më poshtë ka specifika të lidhura me arsimin për secilën bashki të ndikuar nga seksionet e AIC.

Seksioni 1

Territori i bashkive përgjatë këtij seksioni është i pajisur me mjedise arsimore për banorë, përveç disa zonave rurale dhe të largëta.

Ekzistojnë dy konvikte shkollore (në territorin e bashkisë Shkodër)- konvikti i shkollës industriale dhe konvikti i shkollës së artit. Janë gjithashtu 81 studentë të regjistruar në shkollën e fëmijëve me zhvillim të veçantë, 31 prej tyre janë femra. Universiteti 'Luigj Gurakuqi', në qytetin e Shkodrës është i vetmi universitet në rajonin verior të Shqipërisë. Ky universitet ka 6 fakultete, 26 degë dhe më shumë se 190 profesorë. 11.988 studentë vijojnë studimin me kohë të plotë dhe 2153 studentë janë regjistruar në ciklin me kohë të pjesshme.

Mungojnë mjediset e arsimit parashkollor në dy njësi administrative (në bashkinë Vau i Dejës) dhe mjediset e arsimit për shkollën e mesme të lartë në njësinë administrative Ungrej (bashkia Lezhë). Në zonat e thella të njësive administrative Temal, Shllak dhe Vig-Mnelë (pjesë e bashkisë Vau i Dejës) rrjeti i shërbimeve arsimore nuk është shumë i zhvilluar, dhe kjo nënkupton distancën e udhëtimit për studentët. Në zona më të thella rurale ka 12 fëmijë për 1 edukator, ndërsa në zonat urbane (Vau i Dejës) ka 28 fëmijë për edukator⁵⁰. Numri i nxënësve i shkollave 9-vjeçare për mësues ndryshon nga 5 nxënës për mësues në zonën e thellë rurale deri në 13/1 në zonën urbane. Shkolla e mesme e lartë "Ndre Mjeda" në Bushat ofron arsim dhe aftësim profesional në veterinar, teknologji ushqimore dhe bujqësi.

Seksioni 2

Territori i bashkisë Lezhë përgjatë këtij seksioni është i mirëmbuluar me mjedise arsimore. Shërbimi arsimor ofrohet gjithashtu nga sektori privat, duke numëruar rreth 14 mjedise arsimore. Në njësinë administrative Kolsh ka mungesë të shkollës së mesme të lartë. Ka 1 kopsht për 1500 banorë, që është në të njëjtin nivel të standardit minimal të planifikimit të mjediseve arsimore (1/1500 banorë)⁵¹. Numri i shkollave 9-vjeçare është mbi standardin minimal, ka shkolla 9-vjeçare për 6000 banorë. Shkolla profesionale Kolin Gjoka e pozicionuar në qytetin e Lezhës ofron arsim profesional në 5 degë kryesore; administrim biznes, pedagogji, administrim zyre, TIK dhe profil gjuhësor anglisht-frëngjisht. Ekziston gjithashtu dhe një konvikt shkollor.

Seksioni 3

Ky seksion është i mirëmbuluar me mjedise arsimore. Shërbimi arsimor ofrohet gjithashtu dhe nga sektori privat, ku numërohen rreth 4 mjedise arsimore (kopshte dhe shkolla 9-vjeçare private), me vendndodhje në Laç. Në disa fshatra ka mungesë të mjediseve arsimore. Gjithashtu, zonat urbane midis Adriatikut dhe Laçit (bashkia Kurbin) paraqesin një distancë të caktuar nga mjediset arsimore. Në Thumanë (njësia administrative e bashkisë Krujë) ka vetëm një shkollë të arsimit të mesëm të lartë dhe nxënësit në të gjitha vendbanimet e tjera të njësive administrative Thumanë duhet të udhëtojnë për 4 km mesatarisht që të kenë akses në shkollën e mesme. Pas tërmetit shkolla 9 vjeçare në Thumanë u dëmtua dhe procesi i arsimit kryhet në klasa të improvizuara.

Seksioni 4

⁵⁰ Plani i përgjithshëm vendor i bashkisë Vau i Dejës , 2017

⁵¹ Vendimi numër. 671, datë 29.7.2015 për miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit, neni nr.83 "Standardi minimal i planifikimit të strukturës publike të shëndetit dhe arsimit", pika a) - vi)

Territori i dy bashkive të ndikuara nga ky seksion i Korridorit duket se është i mirëmbuluar me mjedise arsimore. Shërbimi arsimor ofrohet në 92 ambiente arsimore publike. Në Krujë gjendet një kopsht privat dhe një shkollë 9-vjeçare private. Në Vorë ka afërsisht 1 kopsht për 1500 banorë, që është brenda standardit të planifikimit të objekteve arsimore, 4 shkolla 9-vjeçare për 6000 banorë dhe 1.05 gjimnaze për 9000 banorë. Një problem i rëndësishëm është afërsia e shkollave në Vorë me autostradën. Mundësitë për njerëzit që duan të arsimohen në një nivel më të lartë arsimi janë të mëdha, pasi të dy bashkitë janë afër kryeqytetit të Shqipërisë (Tiranë), ku gjenden pjesa më e madhe e universiteteve në vend.

Seksioni 5B

Përgjatë këtij seksioni shërbimi arsimor ofrohet në 287 mjedise arsimore të pozicionuara kryesisht në bashkinë e Tiranës. Në territorin e njësisë administrative Lekaj (bashkia Rogozhinë) i ndikuar nga ky seksion, nuk ka shkollë të mesme të lartë dhe nxënësit duhet të udhëtojnë në distanca të mëdha, që të kenë akses në shkollën më të afërt.

Në bashkinë e Tiranës ka 57 kopshte private në qytetin e Tiranës, 40 shkolla private 9-vjeçare dhe 38 shkolla private të përgjithshme dhe profesionale. Arsimimi universitar ofrohet nga një numër i madh i mjediseve arsimore publike dhe private. Në këtë bashki janë 6 universitete shtetërore dhe 20 universitete private⁵².

Seksioni 5C

Territori i bashkisë Rogozhinë përgjatë këtij seksioni është i mirëmbuluar me mjedise arsimore, por ky sistem nuk është shumë efikas, për shkak të frekuentimit të ulët, mungesës së stafit dhe standardeve pedagogjike. Kjo reflektohet në nivelin e ulët të arsimimit të popullsisë. Nuk ka shkolla profesionale që mund të sigurojnë një fuqi punëtore të aftë, që t'i përgjigjet më mirë tregut. Ka 1.4 kopshte për 1500 banorë, 7 shkolla 9-vjeçare për 6000 banorë dhe afërsisht 1 shkollë të mesme të lartë për 9000 banorë. Në njësitë administrative të Dushk (bashkia Lushnjë) ka mungesë të këtyre institucioneve.

Seksioni 6+7

Ekzistojnë 98 mjedise arsimore përgjatë këtij seksioni. Përqendrimi më i madh i institucioneve arsimore është në qytetin e Lushnjës (18 institucione). Shpesh, në mungesë të infrastrukturës fizike, kopshtet dhe shkollat fillore funksionojnë në të njëjtën ndërtesë, duke rezultuar në një numër të pamjaftueshëm të klasave dhe mungesë të konsiderueshme të përmbushjes së standardeve të përcaktuara për secilin institucion.

Në qytetin e Lushnjës ekzistojnë institucione të pamjaftueshme dhe pamjaftueshmëri e këtyre institucioneve në njësitë administrative të Karbunare. Në mënyrë të ngjashme, aksesin në shkollat e mesme bëhet më i vështirë në njësitë administrative Ballagat dhe Hysgjokaj (funksionojnë vetëm dy shkolla të mesme). Në Vajkan (bashkia Fier), shkolla e mesme e lartë është e pozicionuar në vendbanimin Verri, rreth 2 km larg nga Vajkani.

Seksioni 8

Në bashkinë e Fierit, shërbimi arsimor ofrohet në 164 kopshte dhe ambiente shkollore. Qyteti i Fierit ka një mbulim më të mirë me mjedise arsimore, këtu janë edhe të gjitha objektet arsimore private, si dhe 3 shkolla profesionale që ofrojnë arsim në degët teknologji informative, mekanike, elektrike dhe teknologji kimike, edukim arti dhe degët e sportit. Raporti mesatar i nxënësve për klasave është relativisht i ulët (15-18 nxënës për klasë), por kjo i referohet numrit të ulët të nxënësve në shkolla, sesa aftësive të tyre akomoduese. Ekzistojnë 1.05 kopshte për 1500 banorë, që është brenda standardit të planifikimit të objekteve arsimore, 4.03 shkolla 9-vjeçare për 6000 banorë dhe 1.6 gjimnaze për 9000 banorë.

⁵² Agjensia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin e Lartë

Seksioni 9A2

Përgjatë këtij seksioni, ndodhen 46 mjedise arsimore në territorin e njësive administrative të bashkisë Fier dhe 4 shkolla 9-vjeçare, 4 kopshte dhe 1 shkollë e mesme në Hekal (bashkia e Mallakastrës).

Seksioni 9B2

Në përgjithësi, territori i dy komunave të ndikuara nga ky sektor është i mbuluar nga të tre nivelet e arsimit, por ka mungesë të mjediseve arsimore në disa vendbanime, veçanërisht në komunën e Mallakastrës, pasi kopshtet dhe çerdhet nuk janë të pranishme në të gjitha vendbanimet. Shërbimi arsimor ofrohet në 101 mjedise arsimore. Në bashkinë e Mallakastrës ndodhen 1.2 kopshte për 1500 banorë brenda standardit të planifikimit të objekteve arsimore, 8 shkolla 9-vjeçare për 6000 banorë dhe 1 gjimnaz për 9000 banorë. Në arsimin fillor ka 16.5 nxënës për klasë, në arsimin 9-vjeçar-18 nxënës për klasë dhe në arsimin e mesëm të ulët-27.4 nxënës për klasë. Ekziston edhe një shkollë private 9-vjeçare ku janë të regjistruar 14 nxënës dhe një shkollë private e mesme e lartë.

Në disa vendbanime të bashkisë Memaliaj, për shkak të mungesës së mjediseve arsimore, studentët duhet të ecin me kilometra për të shkuar në shkollë. Vihet re frekuentim i parregullt i klasave dhe braktisja e shkollës për shkak të varfërisë dhe problemeve infrastrukturore.

Seksioni 10

Gjithsej janë 41 institucione arsimore publike, të përfshira në territorin e bashkisë së Tepelenës. Për shkak të varfërisë dhe padisponueshmërisë dhe apo paarritshmërisë së infrastrukturës arsimore, ka një nivel të lartë të frekuentimit të parregullt në shkollë dhe në disa raste braktisje të shkollës.

Seksioni 11

Megjithëse territori i bashkisë Gjirokastrë tregon kujdes të veçantë në sigurimin e arsimit, në njësitë administrative të bashkisë Gjirokastrë të ndikuara nga ky seksion i AIC, mbulimi me mjedise arsimore nuk është shumë i mirë. Mjediset e arsimit kufizohen për shkak të numrit të vogël të popullsisë në moshë shkollë. Një shkollë zakonisht u shërben dy vendbanime, kështu që studentët duhet të udhëtojnë në distanca të mëdha për të patur akses në këtë shërbim.

Seksioni 12

Shërbimi arsimor përgjatë këtij seksioni është shumë i mirë, pasi shumica e institucioneve arsimore ndodhen në qytetin e Gjirokastrës. Përveç institucioneve publike, arsimiti parashkollor ofrohet në dy institucione arsimore private. Ekzistojnë gjithashtu dy mjedise arsimore private 9-vjeçare, njëra është nën administrimin e Kishës Ortodokse.

Shkolla e Mesme Industriale "Thoma Papapano", ndodhet në qytetin e Gjirokastrës. Universiteti "E. Cabej" në Gjirokastrë ofron arsim në shkencat sociale, ekonomi, infermieri dhe shkencat e natyrës.

Seksioni 13A

Përgjatë këtij seksioni, shërbimi arsimor ofrohet në 8 mjedise arsimore. Ekziston edhe 1 kopsht privat në Dervican, ku janë regjistruar 31 fëmijë. Treguesit e arsimit janë shumë të ulët në krahasim në nivelin rajonal. Në lidhje me popullsinë rezidente, shumë nga këto shërbime nuk e justifikojnë ekzistencën e tyre pasi kanë një numër të ulët studentësh ose fëmijësh. Ky seksion ka 1.3 kopshte për 1500 banorë, 5.1 shkolla 9-vjeçare për 6000 banorë dhe 5.1 gjimnaze për 9000 banorë, që janë mbi standardin minimal.

4.3.9.2. Furnizimi me ujë dhe kanalizimet në bashkitë e ndikuara, të ndara sipas seksioneve të korridorit AIC

Shërbimi i furnizimit me ujë dhe kanalizimeve sigurohet nga Shoqëritë e Ujësjetllës Kanalizimeve (UK) të vendosura për secilën bashki në zonën e studimit. Në bashkinë Memaliaj (Seksioni 9B2) ky shërbim ofrohet nga Shoqëria e Ujësjetllës dhe Kanalizimeve "Tepelenë Sh.a" dhe të dhënat e shpërndara për këtë bashki nuk ekzistojnë. Treguesit në lidhje me bashkinë e Dropullit (Seksioni 13A) nuk janë të disponueshme, pasi (UK) e bashkisë është vendosur në fund të vitit 2017.

Siç tregohet në tabelën më poshtë, 83.9% të popullsisë në bashkitë e prekura nga seksionet e AIC është e mbuluar me shërbimin e furnizimit me ujë. Mesatarisht, popullsia shërbehet me këtë shërbim 13.13 orë në

ditë.

Ndërkohë, në lidhje me mbulimin e popullsisë me shërbimin e kanalizimeve është paraqitur në nivelin 58.3%. Mbeten problematike zonat rurale, pasi pjesa më e madhe e territoreve të tyre nuk është e lidhur me rrjetin e kanalizimeve. Ujërat e zeza shkarkohen në depozita septike. Situata është më e mirë në zonat urbane. Në shumë raste ujërat e zeza shkarkohen pa trajtim në kanale, lumenj ose përrenj që shkaktojnë ndotje të mjedisit. Ekzistojnë vetëm 4 impiante të trajtimit të ujërave të zeza nga të cilat dy ndodhen në bashkinë Shkodër (Seksioni 1 i AIC), një në Lezhë (Seksioni 2 i AIC) dhe një në Tiranë (Seksioni 3 i AIC).

Tabela 4-127 Treguesit e ujësjellës kanalizimeve

Seksionet AIC	Bashkia, Njësitë administrative	Shërbimi i ujësjellës	Shërbimi i ujësjellës Zonat urbane	Shërbimi i ujësjellës Zonat rurale	Shërbimi i kanalizimeve	Shërbimi i kanalizimeve Urbane	Shërbimi i kanalizimeve Rurale	Kohëzgjatja e shërbimit të ujësjellësit (orët mesatare të shërbimit në 24 orë)	Efikasiteti i stafit/ 1000 rrjete	Numri i rrjeteve të ujësjellësit	Numri i rrjeteve të kanalizimeve
1	Shkodër	52.11%	78.3%	16.79 %	40.95 %	70.67 %	0.89%	20.14	6.7	27,327	22,363
	Vau i Dejës	46%	100%	39.1 %	0	0	0	11.59	15.28	3,418	0
	Bashkia Lezhë pjesërisht	92%	0	92%	23%	0	23%	20.66	5.32	4301	1075
2	Lezhë	93.2 %	93.13 %	92.78 %	78.54 %	93.31%	23.46%	20.66	5.32	8494	9784
3	Kurbin	45.12%	63 %	16.3%	0	0	0	4	14.51	7,543	0
	Njësitë adm.Thumanë (Bashkia Krujë)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Krujë	63.7%	87.25%	12.92%	37.13%	54.36%	0	8.92	5.83	6,126	5,762
	Vorë	40.82%	100%	37.6%	34.97%	100%	31.44%	8.09	8.77	1,835	979
5B	Tiranë	95.49%	96.09%	92.17%	83.8%	90.61%	45.9%	10.2	3.92	233,946	216,433
	Njësitë adm. Lekaj (Bashkia Rogozhinë)	100%	0	100%	0	0	0	9.4	7.5	1,070	0
5C	Rogozhinë	54.17%	38.1%	64.4%	34.97%	22.9%	0	9.46	7.58	3,315	1,531
	Dushk	23%	0	23%	52%	0	52%	6.86	6.52	478	1,085
6+7	Lushnjë	67.54%	84%	55%	27.22%	63.6%	0	6.86	6.52	20,966	7,694
8	Fier	81.2%	91.44%	73.6%	38.67%	81.02%	7.36%	19.49	6.56	27,672	24,278

9A2	Njësitë adm. Levan, Frakull, Cakran	95%	0	95%	21.6%	0	21.6%	19.49	6.56	7593	1,726
	Hekal (Mallakastër)	67%	0	67%	0	0	0	16.17	9.43	448	0
9B2	Mallakastër	77.2%	100%	67%	22.1%	70.7%	0	16.17	9.43	4,608	1,605
	Memaliaj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Tepelenë	97.42%	100%	81.15%	86.29%	100%	0	21.7	9.59	4,414	3,449
11	Bashkia Gjirokastrë pjesërisht	100%	0	100%	0	0	0	12.6	9.17	1,493	0
12	Bashkia Gjirokastrë pjesërisht	100%	100%	100%	64.47%	67.07%	0	12.6	9.17	8630	6,894
13A	Dropull	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totali		83.9%	88.4%	58.8%	58.3%	80.9%	11.7%	13.13	9.48	373,677	304,318

Burimi i të dhënave; Gjeneruar nga ekspert, duke përdorur të dhënat e treguesve të Performancës 2017, botuar nga Agjencia Kombëtare e Ujësjetës Kanalizimeve

Në paragrafët e mëposhtëm janë paraqitur informacione më të hollësishme në lidhje me infrastrukturën e ujit dhe kanalizimeve për secilin seksion, në nivel bashkie të grupuar brenda seksioneve përkatëse të AIC.

.....

Seksioni 1

Ekzistojnë 3 degë të UK të cilat ofrojnë shërbimin e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve përgjatë këtij seksioni- UK 'Shkodër UK sh.a', UK 'Vau i Dejës UK sh.a' dhe UK 'Lezhë UK sh.a'. Popullsia e pa shërbyer siguron ujë të pijshëm përmes burimeve natyrore dhe përmes përdorimit të puseve private.

Shërbimi i furnizimit me ujë në Shkodër paraqet vështirësi në furnizimin e vendbanimeve në zonat malore me ujë të pijshëm. Territori i bashkisë Lezhë i prekur nga ky seksion (nga 23 + 500 km në 40 + 965 km) shfrytëzon ujin nga ujëmbledhësit e Barbullojës dhe Rrilës. Në territorin e Vau të Dejës nuk ka furnizim me ujë të pastër në 24 orë në zonën urbane. Sasia e totale e ujit të prodhuar është 300-360 m³ / ditë. Stacioni i pompimit është i amortizuar.

Në vitin 2017 u finalizuan punimet për rehabilitimin e sistemit të furnizimit me ujë të pijshëm pa ndërprerje, 24 orë / ditë në fshatin Balldren⁵³.

Rrjeti i kanalizimeve në bashkinë Shkodër dhe Lezhë operon kryesisht për zonën urbane. Në zonat rurale është pothuajse jo-ekzistent. Në komunën e Vau të Dejës ekziston vetëm 7.5 km rrjet kanalizimesh dhe shërben për 1.100 familje. Ujërat e zeza derdhen në depozita septike, të cilat ndikojnë negativisht në parametrat e mjedisit.

Shumica e ujërave të zeza nga Shkodra dhe Lezha derdhen në lumin Drini dhe Buna ose kanalet kulluese pa u trajtuar më parë.

Përgjatë këtij seksioni, ekzistojnë dy impiante të trajtimit të ujit, të vendosura në territorin e bashkisë Shkodër. në Velipojë dhe në Shirokë.

Tabela 4-128 Të dhënat e ITUN në Shkodër

Vendodhja e impianteve të trajtimit të ujit	Popullsia e shërbyer	Sipërfaqja totale e shërbimit	Prurja mesatare 320 m ³ /ditë
Zogaj, Shirokë	5000	500 m ²	320
Pulaj, Velipojë	15000	2.8 ha	15800

Burimi i të dhënave; Drejtoria e Përgjithshme Ujësjellës Kanalizime

Seksioni 2

Përgjatë këtij seksioni, i cili ndikon pjesërisht në bashkinë e Lezhës, ujësjellësi dhe kanalizimet sigurohen nga e njëjta degë e UK Lezhë UK Sh.a (e cila siguron edhe këtë shërbim për një pjesë të territorit të bashkisë Lezhë të ndikuar nga seksioni 1) dhe informacioni është dhënë më lart.

Rrjeti i kanalizimeve në zonat rurale është pothuajse jo ekzistent dhe ujërat e zeza derdhen në lumin Drin ose në kanalet kulluese. Kjo paraqet rrezik të lartë të ndotjes së ujërave nëntokësorë.

Përgjatë këtij seksioni, ekziston një impiant për trajtimin e ujërave të zeza në fshatin Kune. Ky impiant kapacitet për t'i shërbyer 35,000 banorëve nga 60,000 banorë. Ujërat e zeza të trajtuara derdhen në Lagunën e Kenallës.

Seksioni 3

Shërbimi i furnizimit me ujë sigurohet nga UK 'UK Kurbin sh.a' dhe "UK Krujë sh.a". UK përdor ujin e zonës ujëmbledhëse të Kurbin. Konsumi mesatar i ujit të pijshëm për konsumatorin shtëpiak është 100 litra / banorë / ditë⁵⁴.

⁵³ Drejtoria e përgjithshme Ujësjellës Kanalizimeve
⁵⁴ Vlerësimi strategjik i mjedisit, Bashkia Kurbin

Rrjeti i kanalizimit ekziston vetëm në 65% të territorin të qytetit të Laçit. Gjatë vitit 2018, vetëm në qytetin e Laçit, i shërbehej me këtë shërbim 37% të popullsisë. Nuk ka asnjë impiant për trajtimin e ujërave të zeza përgjatë këtij seksioni; ujërat e ndotura derdhen të patrajuara në kanale. Shkarkimi i ujit të ndotur në gropa septike është shkaku për ndotjen e mjedisit, veçanërisht në periudhën e verës.

Gjatë vitit 2018, ka pasur pak përmirësim në rrjetin e kanalizimeve në zonën e Thumanës (bashkia e Krujës), afër fundit të seksionit 3, kryesisht për qendrën e fshatit Thumanë.

Seksioni 4

Shërbimi i furnizimit me ujë dhe i kanalizimeve përgjatë këtij seksioni sigurohet nga WSSC 'Kruje UK Sh.a' dhe WSSC 'Vore UK sh.a'. Puset e shpuara janë përdorur për furnizimin me ujë të pijshëm si në bashkinë e Krujës ashtu edhe në atë të Vorës. Problemi kryesor në lidhje me furnizimin me ujë mbetet ndotja e ujit të pijshëm në fshatin Bërxullë.

Për pjesën e parë të këtij seksioni deri në km 15+000 (që prek bashkinë e Krujës), sistemi i kanalizimeve ekziston vetëm në zonat urbane. Në zonat rurale, ky sistem është pothuajse jo ekzistues. Ujërat e ndotura shkarkohen në fushë, për të shmangur shkarkimin e tyre në det. Duke hyrë në lumin Ishëm, ata shkaktojnë ndotjen e mjedisit.

Seksioni nga km 15+000 deri në km 21+000, që prek territorin e bashkisë Vorë, ka tre sisteme kanalizimesh. Sistemet e shkarkojnë ujin në lumenj, të cilët derdhen në det. Familjet që nuk lidhen me sistemin e kanalizimit përdorin gropa septike individuale. Ndërtesat industriale vazhdojnë t'i shkarkojnë kanalizimet direkt në lumenj. Kolektori i ujërave të zeza është jashtë funksionit. Sistemi i ujërave të zeza është i amortizuar.

Nuk ka asnjë impiant për trajtimin e ujërave të zeza që të jetë ndërtuar përgjatë këtij seksioni. Ujërat e zeza shkarkohen pa asnjë trajtim, duke shkaktuar ndotje të mjedisit.

Seksioni 5B

Territori i bashkisë së Tiranës (që përshkruhet nga ky seksion i AIC-së që nga km 0+000 deri tek 26+000) ka burime të mjaftueshme uji për t'iu përgjigjur kërkesave aktuale dhe atyre të ardhshme. Sidoqoftë, cilësia dhe sasia e furnizimit me ujë të pijshëm është problematike për shkak të çështjeve teknike dhe institucionale. Zona urbane është më mirë se sa zona rurale.

Sistemi i kanalizimeve të bashkisë është një sistem i mbledhjes i kombinuar pa një impiant trajtimi, pasi tubat e kanalizimeve nuk janë të ndara siç duhet nga sistemet e grumbullimit të ujërave të shiut. Ujërat e ndotura derdhen direkt në Tiranë dhe Lumin Lana. Në zonat rurale, ujërat e ndotura grumbullohen në gropa septike.

Pjesa tjetër e kësaj pjese nga km 26 + 000 në 33 + 573, të cilat prekin territorin e njësisë administrative të Lekaj (komuna Rogozhinë) furnizohet me ujë të pijshëm nga rrjeti i ujësjellësit. Territori nuk është i mbuluar me rrjet të kanalizimeve. Ujërat e ndotura derdhen në depozitë septike ose në kanale dhe tokë bujqësore.

Seksioni 5C

Territori i prekur nga kjo pjesë nuk ka mbulim të mirë me sistemin e furnizimit me ujë. Uji i pishëm furnizohet nga akuiferi i Shkumbinit nga WSSC 'Rrogzhine UK Sh.a'. Rrjeti i ujësjellësit është i amortizuar pasi është ndërtuar në vitin 1988. Situata në zonat rurale shfaqet në kushte më të mira, pasi ata sigurojnë ujë të pijshëm nga puse individuale. Një pjesë e popullsisë e marrin ujin e pijshëm nga depozitat.

Sistemi i kanalizimeve ekziston në zonën urbane të Rrogzhine dhe pjesërisht në Dushk (komuna Lushnje). Jo të gjitha banesat janë të lidhura me sistemin e kanalizimeve. Në zonat rurale ky sistem është pothuajse jo ekzistues. Këto nuk janë impiante për trajtimin e ujërave të zeza. Popullsia shkarkon ujërat e ndotura në përrrenj ose "depozita septike" (të ndërtuara jashtë kushteve teknike dhe paraqesin kështu një rrezik jo vetëm për ujërat sipërfaqësorë, por edhe për ujërat nëntokësorë).

Seksioni 6 & 7

Kompanitë e furnizimit me ujë të pijshëm dhe të kanalizimeve për këto seksione janë "Lushnje UK Sh.a" dhe "Fier UK sh.a".

Lushnje UK sh.a furnizohet me ujë nga zona ujëmbledhëse e Çermës dhe Konjatit. Banorët që nuk marrin shërbimin nga WSSC furnizohen nga puse individuale.

Shërbimi i kanalizimeve ofrohet vetëm në qytetin e Lushnjes. Në zonat rurale ujërat e ndotura nga familjet grumbullohen në rezervuarë individualë septike dhe hidhen në kanale të hapura kullimi. Nuk ka asnjë impiant për trajtimin e ujërave të zeza përgjatë këtij seksioni.

Seksioni 8

Territori i bashkisë Fier, i përshkruar nga ky seksion i AIC furnizohet me ujë të pijshëm nga akuiferi i Kafarajt, përmes 10 puseve shpuese. Popullsia që nuk merr shërbimin nga WSSC furnizohet me ujë nga puse individuale. Zona urbane e komunës është më e mirë se ajo rurale. Cilësia e ujit të pijshëm është kryesisht e mirë. Ndonjëherë uji ndotet për shkak të mungesës së zonave të mbrojtura dhe mbrojtjes higjieno-sanitare. Shërbimi i kanalizimit ofrohet për qytetin e Fierit dhe në zona të kufizuara rurale. Ai është shërbim me cilësi të ulët, pasi sistemi i ujërave të zeza bllokohet ose dëmtohet. Trajtimi i këtyre ujërave nuk bëhet. Ujërat e ndotura grumbullohen në gropa septike, jashtë standardeve teknike sanitare dhe derdhen në kanale kullimi të hapura.

Seksioni 9A2

Sektori i furnizimit me ujë dhe i kanalizimeve operon përmes rajonit rajonal Fier UK sh.a. dhe Mallakastër UK sh.a. Për pjesën e parë të këtij seksioni (deri në km 22 + 000 komuna Fier) shërbehet rreth 95% e popullsisë. Popullata e mbetur, e pambuluar, furnizohet me puse shpimi. Vendbanimet nga km 22 + 000 deri në km 26 + 000 furnizohen me ujë të pijshëm nga burimet e Poçemit. Rrjeti i kanalizimeve mbulon rreth 21% të popullsisë. Përgjatë kësaj pjese ka mungesë të një impianti për trajtimin e ujërave të zeza.

Seksioni 9B2

Dy WSSC veprojnë brenda seksionit Mallakastër UK. sh.a dhe Tepelenë UK sh.a. Për pjesën e parë të seksionit deri në km 16+000, nën administrimin e komunës Mallakastër, territori furnizohet me ujë të pijshëm nga burimet e Poçemit, ndërsa territori i Memaliaj furnizohet nga burimi i ujit në Bence. Cilësia e ujit është e mirë. Popullsia që nuk merr këtë shërbim përdor ujë të pijshëm nga puse individuale. Rrjeti i kanalizimeve ekziston vetëm në zonat urbane të qytetit të Ballshit dhe qytetit të Memaliaj, por është i amortizuar. Shumica e popullsisë i mbledh ujërat e ndotura në gropa septike, ndërsa në disa fshatra popullsia i shkarkon ujërat e ndotura në natyrë, në kanale të hapura ose përrrenj, etj.

Përgjatë këtij seksioni nuk ka impiant për trajtimin e ujërave të zeza.

Seksioni 10

Përgjatë këtij seksioni, shërbimi i furnizimit me ujë dhe i kanalizimeve ofrohet nga WSSC Tepelenë UK sh.a. Zona urbane e bashkisë është plotësisht e mbuluar me këtë shërbim dhe gjithashtu situata në zonën rurale shfaqet në kushte të mira. Familjet që nuk janë të mbuluara me furnizim me ujë të pijshëm e sigurojnë ujin e pijshëm përmes puseve ose burimeve natyrore. Sistemi i kanalizimeve shfaqet në një situatë shumë të mirë në zonën urbane.

Përgjatë këtij seksioni ka mungesë të një impianti për trajtimin e ujërave të zeza.

Seksioni 11 & Seksioni 12

Ndërmarrja e Ujësllës Kanalizimeve Gjirokastër UK SH.a shfrytëzon ujin nga stacioni i pompimit në Buduk, si dhe nga burimet karstike. Popullsia është plotësisht e mbuluar me furnizim me ujë të pijshëm. Në qytetin e Gjirokastrës, tubacionet ujore janë të amortizuar. Gjithashtu, Gjirokastra furnizohet me ujë të pijshëm nga burimi uhor i Hosit. Rrjeti i kanalizimeve ekziston vetëm në qytetin e Gjirokastrës (Seksioni 12). Për shkak të mungesës së impiantit të trajtimit të ujërave të zeza, ujërat e ndotur përfundojnë pa trajtim në lumin Drino.

..... IPF 5

Në zonën rurale, ujërat e ndotur grumbullohen në rezervuarë septikë dhe pastaj derdhen në rrjedhat më të afërta, duke shkaktuar efekte negative në mjedis.

Seksioni 13

Ndërmarrja e Ujësllës Kanalizimeve Dropull UK. sha është themeluar në dhjetor të vitit 2017. Burimet kryesore të ujit të shfrytëzuar janë Nepravishta, Vris dhe shpella karstike e Skotinit.

83.5% e banesave janë të lidhura me sistemin e ujësllës, 14.8% furnizohen nga burime të tjera të ujit, ndërsa 1.8% e banesave nuk kanë asnjë lloj sistemi të furnizimit me ujë⁵⁵. Sistemi i kanalizimeve nuk ekziston. Ujërat e ndotura derdhen në depozita septike dhe përfundojnë të patrajuara në lumin Drino,

kanale ose përrenj.

4.3.9.2. Administrimi dhe mbledhja e mbeturinave

Shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ka treguar një prirje rritjeje krahasuar me vitin 2016, duke shënuar një rritje me 0.2%. Në vitin 2017, ky shërbim ofrohej për rreth 68.9% të popullsisë (2017) në Shqipëri⁵⁶. Sasia e përgjithshme e mbeturinave të krijuara gjatë vitit 2017 është 1,817,266-ton mbeturina në të gjithë territorin, nga të cilat 1,253.913 ton janë mbeturina të menaxhuara urbane dhe 162.330 tonë (industriale ose ndoshta inerte). Sipas këtyre të dhënave në vitin 2017, janë prodhuar rreth 386 kg mbeturina/vit/banor. Sasia e përgjithshme e mbeturinave të grumbulluara në landfill është rreth 791.572-ton mbeturina urbane, 218.118 trajtohen përmes riciklimit, 22.864 ton digjen për energji, 19.816 digjen për eliminim dhe 21.480 ton depozitohen jashtë landfilleve.

Mbledhja dhe heqja e USW (Mbetjeve të Ngurta Urbane) është përgjegjësi ligjore e komunave.

Për rreth 50% të komunave, ky shërbim menaxhohet nga operatorë privatë. Në Shqipëri, funksionojnë vetëm tre landfille sanitare, përkatësisht në Bajkaj (Sarandë), Bushat (Shkodër) dhe Sharrë (Tiranë). Ekzistojnë edhe disa objekte të tjerë, të cilët mund të konsiderohen si landfille të kontrolluar.

Administrimi dhe mbledhja e mbeturinave në komunat që përshkohen prej Seksioneve AIC.

Sic tregohet në tabelën vijuese, territori i komunave të prekura nga projekti është i mbuluar më shumë se 50% me shërbimet e grumbullimit dhe administrimit të mbeturinave. Në zona të mëdha urbane si Tirana, Fieri dhe Shkodra, gjenerohet mesatarisht nga 1.1 kg mbeturina/person/ditë në 1.5 Kg/person/ditë, ndërsa në zonat rurale gjenerohet mesatarisht 0.4 Kg mbeturina/person/ditë.

Në zonën e prekur nga projekti operojnë landfillet sanitare të mëposhtëm: Landfilli i Bushatit në komunën Vau i Dejës⁵⁷ (Seksioni 1 i AIC) dhe landfilli i Sharrës⁵⁸ (Seksioni 5B). Komunat e tjera i depozitojnë mbeturinat në vendet grumbulluese jo sanitare. Në zonat urbane, grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave ofrohet çdo ditë dhe në qytetet e mëdha, madje edhe më shumë se një herë në ditë, ndërsa në zonat rurale ky shërbim varion nga 1 herë/javë në 5.8 herë/javë. Në përgjithësi, shërbimi i administrimit dhe i grumbullimit të mbeturinave kryhet nga kompani private të kontraktuara nga komuna. Ka raste në zonat rurale që ky shërbim ofrohet nga persona të punësuar në njësitë administrative. Në tabelën më poshtë paraqiten edhe tarifat që banorët paguajnë për mbledhjen dhe shërbimin e administrimit të mbeturinave.

---

⁵⁵Regjistrimi i Popullsisë dhe Banesave 2011

⁵⁶<http://instat.gov.al/media/4759/urban-solid-waste-statistics-2017.pdf>

⁵⁷ku janë depozituar mbeturinat e bashkive Shkodër, Vau i Dejës, Lezhë dhe Kurbin

⁵⁸ku janë depozituar mbeturinat e bashkisë së Tiranës dhe Vorës

Tabela 4-129 Treguesit e mbledhjes së mbeturinave në bashkitë e ndikuara, të ndara sipas seksioneve të AIC

Seksionet AIC	Bashkia	Mbulimi i territorit me shërbim	Operatorët e Menaxhimit të Mbeturinave	Mbeturinat e gjeneruara në zonën urbane kg/person/ditë	Mbeturinat e gjeneruara në zonat rurale Kg/person/day	Landfilli i mbeturinave/ vendi i grumbullimit	Shpeshtësia e mbledhjes së mbeturinave	Tarifa për mbledhjen e mbeturinave Urbane dhe Rurale (Lek Shqiptar (Lek)/viti/familja)
Seksioni 1	Shkodër	85%	Borshi shpk	1.1	0.1-0.7	Landfilli Sanitar në Bushat	Zona urbane - 7 ditë/javë. Zona rurale – në mesataren 1-1.5/javë, përveç njësisë admin. Rrethinat 5.8 herë/javë	Zona Urbane - 3000 Zona Rurale - midis 1000 deri 1500 Lek
	Vau i Dejës	70 %	Zadrim Intercommunal association	0.7	0.4	Landfilli Sanitar në Bushat	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna
	Pjesërisht Lezhe	60%	Kompani private të kontraktuara nga bashkia	-	0.5	Landfilli Sanitar në Bushat	2 herë/javë	Zona Rurale - 1800
Seksioni 2	Pjesërisht Lezhe	75%	Kompani private të kontraktuara nga bashkia	0.7	0.5	Landfilli Sanitar në Bush	Zona urbane 7 herë /javë Zona	Zona Urbane - 3000 Zona Rurale - 1800

						at	rurale 2 herë/javë	
Seksioni 3	Kurbin	60 %	Bardhi shpk Leka 2007 shpk V.A.L.E Recycling Sh.p.k	0.7	0.4	1 vend depozitues ne pjesën lindore të qytetit të Laçit	3 herë/javë në zonat e largëta dhe çdo ditë në zonat e tjera	Nuk ka të dhëna
	Thuman ë (Krujë)	About 90%	Kompani private të kontraktuara nga bashkia	-	0.4	Vend depozitues në Dukagjin i Ri	4 herë/javë zona rurale	Zona Rurale- 200
Seksioni 4	Krujë	96% ⁵⁹	Dien Shpk Rinia, shpk dhe personi i punësuar në zonën rurale	0.6	0.4	Dy vende depozituese; Krujë dhe 1 në Fushë- Krujë	6-7 herë/javë zona rurale 4 herë/javë zona rurale	Zona Urbane - 300 Zona Rurale – 200
	Vorë	Nuk ka të dhëna	Fusha shpk	0.7	0.4	Landfil li Sanita r i Sharrë s	7 ditë/javë zona urbane 1 herë/javë zona rurale	Mesa taris ht 4800 Lek
Seksioni 5B	Tiranë	80 %	6 priva kompa ni te	1.5	0.4	Landfilli i Sharrës	7 herë/javë (2-3 herë në ditë në zonat me konsum të lartë) në zonat Urbane	Qyteti i Tiranës -5000 njësi admin. - 1000- 2000 ⁶⁰

⁵⁹ Analiza e menaxhimit të mbetjeve solide të Bashkisë Krujë, 2011

⁶⁰ Drejtoria e Përgjithshme e Tarifave dhe Taksave Lokale, Tiranë

	Lekaj (Rrogozhinë)	85 %	Kompani private e kontraktuar nga bashkia	-	0.4	Vendi i grumbullimit i caktuar prej bashkisë	1 deri 2 herë në javë, sipas nevojës	Nuk ka të dhëna
Seksioni 5C	Rrogozhinë	Nuk ka të dhëna	Kompani private	0.7	0.4	Vendi i grumbullimit - 1 km në perëndim të urës së Rrogozhinës	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna
	Dushk (Lushnjë)	Nuk ka të dhëna	Kompani private e kontraktuar nga bashkia Lushnjë	-	0.4	Vendi i grumbullimit përgjatë rrugës Lushnje-Fier	1 herë/javë	Nuk ka të dhëna
Seksioni 6+7	Lushnjë	86%	Leal shpk në zonën urbane	1.0	0.4	Vendi i grumbullimit përgjatë rrugës Lushnje-Fier	Nuk ka të dhëna	Zona rurale-1000
Seksioni 8	Fier	72%	Nuk ka të dhëna	1.1	0.4	Vendi i grumbullimit, 3 km larg nga qyteti i Fierit	Nuk ka të dhëna	Zona urbane-2400 Zona rurale-1200
Seksioni 9A2	Cakran, Levan, Frakull (Fier) Hekal (Mallakastër)	Nuk ka të dhëna	Kompani private e kontraktuar nga bashkitë	-	0.4	Vendi i grumbullimit i caktuar prej bashkisë	2 herë në javë	1200 Lek njësia admin. E Firit 1000 Lek njësia admin. e Mallakastrës
Seksioni 9B2	Mallakastër	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna	0.7	0.4	Vendi i grumbullimit pranë zonës ujëmbledhëse në Kashi	Zona urbane - çdo ditë	Zona urbane-2000 Zona rurale-1000

	Memaliaj	Nuk ka të dhëna	Shza Kalemi SHPK	0.7	0.4	Vendi i grumbullimit- 5.2 km në lindje të qytetit të Memaliaj, afër brigjeve të lumit Vjosa	Zona urbane 7 herë/javë Zona rurale me shpeshtësi të ulët	Një mesatare prej 300 Lek
Seksioni 10	Tepelenë	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna		0.4	Vendi i grumbullimit afër brigjeve të lumit Vjosa, në Tepelenë	Zona urbane 7 herë/javë	Zona urbane - 1000 Zona rurale - 500
Seksioni 11	Pjesërisht Gjirokastër	Nuk ka të dhëna	Kompani private	-	0.4	Vendi i grumbullimit afër fshatit Hundëkuq	çdo dy ditë	Nuk ka të dhëna
Seksioni 12	Pjesërisht Gjirokastër	Nuk ka të dhëna	Kompani private	0.7	0.4	Vendi i grumbullimit afër qytetit të Gjirokastrës	çdo zonë urbane, 2-3 herë në javë zonat rurale	Nuk ka të dhëna
Seksioni 13A	Dropull	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna	Vendi i grumbullimit ndodhet në Taroinë	1-2 herë në javë	1200 Lek/vit/familje

Seksioni 1

Grumbullimi dhe administrimi i mbeturinave sigurohet nga kompani private, të kontraktuara nga bashkitë që përshkohen nga ky seksion i AIC. Mbulimi me shërbimet e grumbullimit të mbeturinave ndryshon nga 60% (në disa zona rurale të bashkisë Lezhë) deri në 85% në bashkinë Shkodër.

Ky shërbim për pjesën më të madhe të territorit të bashkisë Vau i Dejës (i përshkruar nga seksioni AIC nga km 14 + 500 në km 23 + 500 të seksionit AIC) ofrohet nga Shoqata Ndër-Komunale Zadrime. Në zona të thella rurale (njësitë administrative Temal dhe Shllak) ky shërbim nuk ofrohet. 70% e territorit të qytetit e ofrojnë këtë shërbim, ndërsa 30% realizohet sipas nevojave në kushte të caktuara. Mbetet problematike hedhja e mbeturinave në kanalet e ujitjes dhe në lumin Drin. Janë evidentuar 5 vende ilegale depozitimi të mbeturinave urbane.

Përgjatë km 23 + 500 deri në km 40 + 965 të seksionit AIC (nën juridiksionin e bashkisë Lezhë), ekziston një vend për grumbullimin e mbetjeve inerte afër Dajçit. Ekzistojnë dy vende grumbullimi të paautorizuara të mbeturinave në Blinisht.

Shumica e mbeturinave të mbledhura përgjatë kësaj pjese depozitohen në landfillin e Bushatit. Landfilli ka një sipërfaqe totale prej 12 ha dhe një kapacitet 1.000.000 m³. Jo të gjitha mbeturinat e gjeneruara transportohen në landfillin e Bushatit. Në zonat ku mungojnë pikat e grumbullimit të mbeturinave, mbeturinat hidhen në rrugë ujore ose në hapësira të hapura.

Seksioni 2

Shërbimet e administrimit të mbeturinave përgjatë kësaj pjese ofrohen rregullisht për afro 75% të popullsisë. Shërbimi i administrimit të mbeturinave sigurohet nga sipërmarrës privatë të kontraktuar nga bashkia. Mbeturinat urbane të qytetit të Lezhës grumbullohen në vendin e depozitave në Berzane dhe nga këtu mbeturinat transportohen në landfillin sanitar të Bushatit. Ekziston një vend për depozitim të mbeturinave inerte afër zonës së kënetës në Lezhë. Hedhja e mbeturinave nga djegia është një dukuri e zakonshme për pothuajse të gjitha vendet e grumbullimit të mbetjeve urbane. Në qytet ka grupe ose mbledhës joformalë që mbledhin mbeturinat e riciklueshme, siç janë; letër, metal dhe plastikë.

Seksioni 3

Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave përreth territorit të bashkisë Kurbin i përshkruar nga ky seksion i AIC është në nivele të ulëta. Me këtë shërbim mbulohet më shumë zona urbane. Ka tre kompani private që ofrojnë shërbimin e grumbullimit të mbeturinave në territor. Në qytetin e Laçit e merr këtë shërbim 80% e popullsisë. Sasia e mbeturinave të ngurta urbane të gjeneruara në qytetin e Laçit është rreth 13 ton/ditë. Në Mamurras, me mbledhjen e mbeturinave dhe shërbimin e transportit është mbuluar 70% e territorit. Sasia e mbeturinave të ngurta urbane të gjeneruara në Mamurras është rreth 10.2 ton/ditë. Mbeturinat e mbledhura në territorin e njësisë administrative Milot depozitohen në landfillin e Bushatit. Shërbimi mbulon 60% të territorit. Sasia e mbeturinave të ngurta urbane të gjeneruara në Milot është rreth 5 tonë në ditë. Procesi i riciklimit praktikohet shumë pak në këtë territor.

Në Thumanë, grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave ofrohet çdo ditë. Mbeturinat e grumbulluara depozitohen në vendin e grumbullimit të mbeturinave në fshatin Dukagjin i Ri.

Seksioni 4

Për pjesën e parë të këtij seksioni që përshkon bashkinë Krujë (nga km 0 + 000 në km 15 + 000) shërbimi për menaxhimin e mbeturinave ofrohet 80-100%. Vendi i depozitimit në Krujë është jashtë standardit sanitar dhe ndodhet afër zonave të banuara, përgjatë rrugës për në Krastë. Klasifikimi i mbeturinave ende nuk është aplikohet. Ekziston vetëm një kompani riciklimi në bashki që riciklon vajrat dhe nënproduktet e saj.

Në bashkinë e Vorës (territori i të cilës përshkohet nga seksioni 4 i AIC, duke filluar nga km 15 + 000 në km 21 + 000), mbledhja dhe transportimi i mbeturinave kryhet nga Fusha shpk (kompani private e kontraktuar nga bashkia). Fenomeni i hedhjes ilegale të mbeturinave mbetet i përhapur,

kryesisht në zonat kodrinore, pranë liqeneve ose baseneve ujore. Në zonat rurale, mbledhja e mbeturinave dhe transportimi mbulojnë rreth 50 deri 80% të popullsisë. Sasia e përgjithshme e mbetjeve të ngurta urbane të gjeneruara në njësinë admin. në Prezë është 2.86-ton mbeturina/ditë⁶¹. Gjithashtu, ndotja e mjedisit në këtë zonë është shkaktuar nga industria e përpunimit të metaleve, fonderive. Ka rreth 2-3 industri të tilla në zonë. Ka edhe biznese që merren me përpunim inertesh, që i hedhin mbeturinat në lumë.

Seksioni 5B

Për pjesën e parë të këtij seksioni (duke filluar nga km 0 + 000 deri në km 26 + 000) që përshkon bashkinë e Tiranës janë 6 kompani⁶² (në bashkinë e Tiranës) dhe 1 në Lekaj (bashkia Rrogozhinë), të cilat mbledhin dhe transportojnë mbeturinat . Bashkia e Tiranës është e ndarë në 6 zona të grumbullimit të mbetjeve të ngurta urbane. Vlerësohet se rreth 800 ton mbeturina në ditë depozitohen në landfillin e Sharrës. Në landfill është ndërtuar ndërmarrja për klasifikimin e mbeturinave, ku janë të punësuar 200 njerëz të komunitetit rom. Riciklimi i mbeturinave aplikohet nga rreth 12 kompani private të riciklimit që grumbullojnë, përpunojnë lloje të ndryshme të mbeturinave: skrap, letër, plastikë, tekstile, goma të përdorura.

Në zona të thella malore ky shërbim nuk ofrohet. Mbeturinat në këto zona hidhen në hapësira të hapura ose eleminohen me anë të djegies.

Seksioni 5C

Zona urbane e bashkisë Rrogozhinë i grumbullon mbeturinat në një vend grumbullimi që ndodhet rreth 1 km në perëndim të Urës së Rrogozhinës, në bregun e djathtë të lumit. Grumbullimi i mbeturinave ndodh pranë kanaleve të ujit ose në anë të rrugës, duke shkaktuar ndotje të mjedisit. Të gjitha mbeturinat përfundojnë në lumin Shkumbin. Menaxhimi i mbeturinave në zonat rurale është pothuajse jo ekzistues. Ndërkohë, është aprovuar një plan i Menaxhimit Lokal të Mbeturinave të Ngurta. Në njësinë administrative Dushk (bashkia Lushnjë), e përshkruar nga Seksioni 5C i AIC nga km 5 + 500 në 10 + 085, mbledhja dhe transportimi i mbeturinave ofrohet nga bashkia, 1-2 herë në javë.

Seksioni 6+7

Përgjatë këtij seksioni që përshkon bashkinë e Lushnjës, shërbimi i administrimit të mbeturinave ofrohet për 86% të popullsisë. Vendi i grumbullimit ndodhet shumë afër zonave të banuara dhe rrugës nacionale Lushnje-Fier dhe mbi tokën bujqësore. Kjo vendgrumbullim është jashtë kushteve higjieno-sanitare. Gjatë vitit 2015, në territor u prodhuan rreth 14'600 tonë mbeturina në vit. Ekziston një plan për menaxhimin e mbeturinave në territor. Në shumicën e rasteve, mbeturinat inerte grumbullohen në të njëjtin vend me mbetje urbane. Mbetjet spitalore menaxhohen nga një kompani private, Medi-Tel, e cila ofron shërbime të grumbullimit, diferencimit dhe përpunimit të mbeturinave të paktën një herë në muaj. Mbetjet industriale depozitohen në vendet ilegale ose përzihen me mbeturinat urbane. Ekziston vetëm një kompani riciklimi që riciklon vajra dhe nënprodukte të tyre.

Seksioni 8

Bashkia e Fierit, e përshkruar nga seksioni 8 i AIC gjeneron rreth 131 tonë / mbeturina në ditë ose 919 ton / javë. Vendi i landfillit ka mbi 40 vjet që përdoret dhe gjendja e tij është shumë e keqe. Një pjesë e mbeturinave hidhet në lumin Seman. Njësitë e tjera administrative përdorin vend-grumbullime të improvizuara, të papërshtatshme, jashtë kushteve higjieno-sanitare që shndërrohen kështu në pika të problematike të mjedisve. Në raste të tjera, mbetjet grumbullohen në vende të hapura, buzë rrugës ose në bregun e lumenjve (janë identifikuar rreth 13 vend-grumbullime të paautorizuara). Aktualisht nuk ka impiant për trajtimin e mbeturinave në territor.

Seksioni 9A2

Përgjatë kësaj pjese, grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave ofrohet nga 2 kompani private, të kontraktuara nga bashkitë e Fierit dhe Mallakastrës, të prekur nga ky seksion i AIC. Shërbimi ofrohet 2 herë në javë. Në njësitë administrative Cakran dhe Frakull (bashkia Fier), nuk ka një vend-grumbullim

..... IPF 5

dhe mbeturinat hidhen përgjatë anëve të rrugëve, brigjeve të lumenjve ose zonave të hapura, ndërkohë në Levan komuna ka caktuar një vend grumbullimi të mbeturinave.

⁶¹Raporti mbi menaxhimin e mbeturinave urbane në Shqipëri, Shtator 2014, Instituti i Kërkimeve Urbane

⁶² "Alko-Impex"sh.p.k", Infinit, TTA Alba Lam, Korsel sh.pk, Fusha shpk, Shpresa shpk, Ecologic Albania sh.pk

Seksioni 9B2

Ekzistojnë dy vende grumbullimi të mbeturinave të aprovuara nga bashkitë përgjatë këtij seksioni; njëri pranë zonës ujëmbledhëse të Kashti (Mallkastër) dhe tjetri afër bregut të lumit Vjosa (afër Memaliaj). Vendi ekzistues i grumbullimit të mbetjeve urbane nuk i plotëson standardet e kërkuara në përputhje me legjislacionin mjedisor në Shqipëri. Një pjesë e mirë e zonave rurale i hedhin mbeturinat në natyrë ose shkatërrohen me anë të djegies.

Në bashkinë Memaliaj (e përshkruar nga ky seksion i AIC nga km 16 + 000 në km 37 + 694), grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave kryhet nga Shza Kalemi SHPK. Shërbimi i pastrimit, grumbullimit dhe transportit kryhet çdo ditë për zonën urbane, ndërsa në zonën rurale ky shërbim kryhet në shpeshësi të ulët.

Seksioni 10

Për pjesën e parë të këtij seksioni (përfshirë km 0 + 000 deri në km 5 + 200), i cili përshkon territorin e bashkisë Memaliaj, ju lutemi t'i referoheni seksionit 9B2, nën bashkinë Memaliaj. Për sa i përket pjesës tjetër të këtij seksioni, nga km 5 + 200 deri në km 19 + 300, shërbimi i grumbullimit të mbeturinave është nën juridiksionin e bashkisë Tepelenë, e cila nuk përfshin të gjithë territorin e bashkisë. Për shkak të mungesës së një landfilli, mbeturinat grumbullohen pranë bregut të lumit Vjosa, duke shkaktuar ndotje masive me xham, plastikë dhe mbeturina të tjera. Në shumë raste përpunimi i mbeturinave bëhet me djegie.

Seksioni 11

Përgjatë këtij seksioni, i cili përshkon territorin e 4 njësiteve admin. të bashkisë Gjirokastrë (nga km 0 + 000 në km 10 + 260), shërbimi i grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave menaxhohet nga bashkia e Gjirokastrës. Ky shërbim ofrohet 1-2 herë në javë. Ka një vend për hedhjen e mbeturinave, afër fshatit Hundëkuq.

Seksioni 12

Ekziston një vend grumbullim (landfill), jo sanitar dhe i paorganizuar, që ndodhet në veri të qytetit të Gjirokastrës. Në territorin e Bashkisë janë gjetur edhe vende të tjera grumbullimi të pakontrolluar.

Seksioni 13A

Përgjatë këtij seksioni, i cili përshkon territorin e bashkisë Dropull, vendi i grumbullimit të mbeturinave është vendosur në Taroinë. Mbledhja e mbeturinave sigurohet për më pak se 1-2 herë në javë, e cila është edhe më e ulët në zonat malore (një herë në tre javë ose muaj). Ekziston një mungesë e një landfilli sanitar. Gjatë janarit dhe qershorit 2017 u gjeneruan në bashkinë Dropull 5,665 tonë mbeturina. Ka tre vende të miratuara nga bashkia për mbledhjen e materialeve inerte pranë vendbanimeve Dhuvjan, Jorgucat dhe Bodrishtë.

4.3.9.3. Rrjeti i Rrugëve dhe Transportit

Shqipëria ka pozitë gjeografike strategjike pasi ndodhet në qendër të korridoreve kryesore të tranzitit në Evropë. Rrjeti rrugor në Shqipëri është i gjatë rreth 18,000 km dhe përfshin: 3.636 km Rrugë Kryesore Kombëtare, 10.500 deri 11,000 km Rrugë Rajonale dhe Lokale dhe 4,000 km e mbetur është nën juridiksionin e njësiteve të ndryshme, ndërmarrjeve ose firmave. Në territorin e Shqipërisë kalon Korridori VIII Pan-Evropian, i miratuar në Kretë në '94, dhe konfirmuar në Helsinki në '97. Korridori Veri-Jug ka një gjatësi totale prej 405 km dhe lidh kufirin e Malit të Zi me kufirin Grek përmes Shqipërisë.

Aeroporti 'Nënë Tereza' është i vetmi aeroport në Republikën e Shqipërisë dhe ndodhet 1 kilometra larg Tiranës.

Rrjeti i hekurudhave në Shqipëri konsiston në 441 km-hekurudhë kryesore dhe 230 km hekurudhë dytësore.

Transporti detar kryhet përmes 4 porteve: Durrës, Vlorë, Sarandë dhe Shëngjin. Porti më i madh dhe më i rëndësishëm është porti i Durrësit, i cili realizon 81.8% të të gjithë transportit detar të vendit.

Rrjeti i Rrugëve dhe Transportit preket nga Bashkitë prej seksionit të AIC

Seksioni 1

Përgjatë territorit të tre bashkive të prekura nga ky seksion kalon boshti më i rëndësishëm kombëtar, pjesë e korridorit veri-jug. Transporti hekurudhor është funksional vetëm për transportin e mallrave, pasi ai është amortizuar me kalimin e viteve.

Në pjesën lindore të bashkisë Shkodër (e cila përshkohet nga km 0 + 000 në km 14 + 500 të seksionit AIC) kalon rruga shtetërore Sh5 që lidh bashkinë me Kosovën, në pjesën perëndimore kalon rruga E762 që e lidh atë me Podgoricën dhe në pjesën jugore territori është i lidhur me rrugën E853 që përfundon në Kakavijë. Në pjesën perëndimore të qytetit të Shkodër është në ndërtim bajpasi i Shkodrës. Në përgjithësi, infrastruktura rrugore paraqitet në gjendje të mirë, përveç rrugëve të vendosura në pjesën veriore të territorit të bashkisë.

Në territorin e bashkisë Vau i Dejës (nga km 14 + 500 në km 23 + 500 të seksionit AIC), rruga kryesore nacionale është në gjendje të mirë dhe e pajisur me shenjat e nevojshme rrugore. Aksi rrugor Shkodër-Kukës që kalon në territor është gjithashtu arteria kryesore me të cilën lidhen disa rrugë të brendshme të fshatrave të bashkisë. Rrugët rurale dhe ato lokale janë në gjendje të keqe, në disa raste të pashtruara dhe nuk arrihen lehtësisht. Nga 120.3 km rrugë rajonale, 85.6 km janë rrugë të asfaltuara dhe nga 141.1 km rrugë lokale, vetëm 62.9 km rrugë lokale janë shtruar. Në figurën e mëposhtme është paraqitur rrjeti i transportit rrugor në komunën e Vau i Dejës. Transporti uJOR me traget ose varkë përmes liqenit artificial të Vaut të Dejës dhe liqenit të Komanit, shërben gjithashtu si lidhje midis vendbanimeve të Kukësit, Tropojës, Hasit dhe Pukës. Territori gjithashtu përshkohet nga rrjeti hekurudhor prej 11.82 km.

Lidhur me rrjetin rrugor dhe transportin për bashkinë Lezhë (përshkuar nga km 23 + 500 në km 40 + 965 të Seksionit 1 të AIC) ju lutemi referojuni përshkrimit të mëposhtëm të Seksionit 2, për bashkinë Lezhë.

Seksioni 2

Përgjatë kësaj pjese, e cila përshkon territorin e bashkisë Lezhë, kalon korridori kryesor rrugor që lidh Tiranën me Shkodrën dhe më gjerë me Malin e Zi. Të gjitha rrugët nacionale janë të asfaltuara dhe në gjendje të mirë. Mbeten problematike pikat hyrëse dhe dalëse nga rrugët lokale në rrugën nacionale, të cilat përbëjnë jo vetëm një burim trafiku, por edhe një burim aksidentesh.

Për sa i përket transportit publik, ekziston një terminal për automjetet në qytetin e Lezhës. Transporti nga Lezha në njësi të tjera administrative kryhet çdo gjysmë ore ose çdo një orë. Rrjeti hekurudhor aktualisht është jashtë funksionit. Brenda kufijve të bashkisë ndodhet edhe porti i Shëngjinit. Aktualisht shërben për transport mallrash dhe peshkimi.

Seksioni 3

Përgjatë kësaj pjese kalon Rruga Shtetërore SH1, që lidh Tiranën me Shkodrën dhe më tej me Malin e Zi. Territori i bashkisë Kurbin përgjatë kësaj pjese përshkohet nga 46,85 km rrugë nacionale, 57 km rrugë rurale rajonale dhe 68.4 rrugë lokale. Rrugët nacionale janë në gjendje të mirë. Rrugët rurale janë amortizuar.

Në njësinë administrative të Thumanës (bashkia Krujë) e përshkuar nga seksioni 3 i AIC nga km 11 + 000 në 13 + 455, rrugët janë kryesisht të asfaltuara dhe pjesërisht rrugë me çakëll.

Seksioni 4

Në pjesën e parë të këtij seksioni (nga km0 + 000 në km 15 + 000), i cili përshkon territorin e Bashkisë Krujë, kalon rruga shtetërore Sh1 që lidh Tiranën me Shkodrën dhe më tej me Malin e Zi. Territori i bashkisë është i mbuluar me 102.45 km rrugë nacionale, 18.9 km rrugë rajonale rurale dhe 171 rrugë lokale. Të gjitha rrugët nacionale janë në gjendje të mirë dhe administrohen dhe mirëmbahen nga Autoriteti Rrugor Shqiptar. Aeroporti Nënë Tereza ndodhet 18 km larg nga qyteti i Krujës.

Në territorin e bashkisë Vorë (e përshkruar nga ky seksion nga km 15 + 000 në km 21 + 000) kalon Rruga kryesore Ndërrurbane SH2 (Autostrada Tiranë-Durrës), Rruga e Dytë Ndërrurbane SH52 (Vorë – Fushë-Krujë), e cila lidh Vorën me Aeroportin e Rinasit dhe Korridorin VIII Pan-Evropian (sistemi hekurudhor që lidh Shqipërinë me Malin e Zi, Maqedoninë dhe Evropën). Ai kryqëzohet me rreth 10.2 km rrugë interurbane. Përgjatë boshtit Durrës-Vorë-Tiranë, ka një shërbim të shpeshtë transporti. Lidhja me qytetin e Tiranës kryhet me linja urbane çdo gjysmë ore. Lidhja e qytetit të Vorës me fshatrat e tjerë të bashkisë kryhet një herë në ditë. Transporti publik ka shumë mangësi pasi nuk përfshin të gjitha fshatrat e komunës.

Seksioni 5B

Bashkia e Tiranës (e përshkruar nga seksioni 5B i AIC nga km 00 + 000 në km 26 + 000) ka një pozicion të favorshëm nga pikëpamja e infrastrukturës. Bashkia ndodhet 18 km larg Aeroportit të Rinasit; 32 km larg portit të Durrësit përmes autostradës Tiranë-Durrës; dhe 44 km larg qytetit të Elbasanit - përmes autostradës Tiranë-Elbasan. Gjatësia totale e rrjetit rrugor në territor është 2048 km, nga të cilat 1819 km janë rrugë lokale. Për sa i përket trafikut të mallrave, në Tiranë nuk ka terminale për kamionët e mallrave. Ka rreth 10 linja urbane të qytetit. Ka edhe 9 linja të tjera autobusësh që lidhin qytetin me fshatrat e tjerë të njësive administrative të bashkisë.

Ende nuk ka një terminal të integruar për autobusë ndër-qytetas. Përkundrazi, ekzistojnë disa stacione autobusësh dhe furgonësh që nuk kanë tualete, nuk kanë sportele biletash apo salla pritjeje, etj. Këto stacione janë: Stacioni i Autobusëve në Jug, Stacioni i Autobusëve në Veri dhe Perëndim, Stacioni i Autobusëve në Jug-Lindje dhe Stacionet Ndërkombëtare të Autobusëve. Territori i bashkisë gjithashtu përshkohet nga rrjeti hekurudhor. Hekurudha është e amortizuar.

Për sa i përket territorit të njësisë admin. Lekaj (i përshkruar nga seksioni 5B të AIC nga km 26 + 000 në km 33 + 573), në përgjithësi rruga kryesore midis vendbanimit është e asfaltuar, ndërkohë në zona malore të thella (të cilat përfshijnë pikën lidhëse ndërmjet bashkisë së Tiranës dhe Rogozhinës), rruga është me zhavorr.

Seksioni 5C

Përgjatë këtij seksioni kalojnë Rrugët Kryesore Ndërrurbane SH4 dhe SH7 (Durrës-Vlorë dhe Kavajë-Peqin) dhe gjithashtu Korridorin VIII Pan-Evropian. Sistemi i infrastrukturës së Bashkisë Rogozhinë mbulon një sipërfaqe prej 408 ha. I gjithë territori është i lidhur me përafërsisht 331.24 km rrugë lokale, nga të cilat 119.52 km janë rrugë të asfaltuara. Rrugët lokale nëpër territor nuk janë të gjitha në gjendje të mirë. Në zonat kodrinore mbizotërojnë kryesisht rrugët e pashtuara. Siguria në rrugë mbetet problem. Shkaku kryesor që shërben si burim aksidentesh është mungesa e mbikalimeve në rrugët kryesore dhe gjithashtu hyrja në autostradë. Ka linja ndërrurbane që ofrojnë shërbime transporti drejt qyteteve të mëdha. Nuk ekziston një terminal autobusash.

Në njësinë admin. të Dushkut (bashkia Lushnje), duke filluar nga km 5+500 deri në 10+085, rrugët në përgjithësi janë të asfaltuara. Transporti kryhet nga individë me mjete private.

Seksioni 6+7

Territori i bashkisë Lushnje, që përshkohet nga seksioni 6 + 7 i AIC, shtrihet në një pozicion shumë të favorshëm gjeografik dhe strategjik për shkak të vendndodhjes midis dy porteve më të rëndësishëm (Vlora dhe Durrësi) dhe sepse përmes territorit kalon Korridorin VIII dhe Korridorin Blu, i cili së bashku me Korridorin Durrës-Nish janë korridoret më të rëndësishëm në Shqipëri. Për sa i përket infrastrukturës rrugore, bashkia Lushnje kryqëzohet me rrugë shtetërore SH4 dhe SH72. Bashkia është e përshkruar nga rreth 2318.1 km rrugë, nga të cilat 1793.7 km janë rrugë lokale. Rreth 50% e sipërfaqes së rrugës është e zënë nga rrugët bujqësore. Vetëm 307.6 km rrugë janë rrugë të asfaltuara, ndërsa 2010.5 km janë të pa asfaltuara. Transporti ndër-qytetas kryhet nga një kompani e licensuar e transportit. Stacioni kryesor i autobusëve dhe minibusëve është i vendosur afër hyrjes veriore të qytetit dhe një tjetër provizori përpara stacionit qendror të trenit në Lushnjë. Rrjeti hekurudhor është i amortizuar.

Seksioni 8

Përgjatë Seksionit 8, i cili përshkon territorin e Bashkisë Fier kalon Korridori VIII dhe Korridori i Kaltër, të cilët janë dy nga korridoret më të rëndësishme të vendit. Në Fier kalon Rruga Shtetërore SH4 dhe rruga shtetërore SH8, e cila fillon në qytetin e Fierit dhe përfundon në Sarandë. Për sa i përket funksionit të boshtit rrugor mbizotërojnë kryesisht rrugët bujqësore (56% e totalit), ndjekur nga rrugët dytësore të brendshme (15%). Gjatësia totale e rrugëve të asfaltuara është 320 km, ndërsa rrugët e pashtruara kanë një gjatësi totale prej 3302 km. Linja hekurudhore operon vetëm për transport mallrash. Gjatësia totale e rrugëve në territor sipas kategorisë së rrugëve është paraqitur në tabelën vijuese.

Tabela 4-130 Kategoritë e infrastrukturës rrugore në bashkinë Fier. Burimi i të dhënave: Plani i Përgjithshëm Vendor i Bashkisë Fier

Rruga ekzistuese sipas kategorisë së infrastrukturës rrugore	Gjatësia në km
Autostrada	47.9
Rruga Kryesore Unterurbane	29.3
Rruga Dytësore Interurbane	18.9
Rruga kryesore Urbane	11
Rruga Dytësore Urbane	551
Rruga lokale	2964
Totali	3622

Në territor funksionojnë 23 linja interurbane që lidhin qytetin e Fierit me qytetet kryesore të vendit. Transporti ndër-qytetas kryhet nga persona juridikë, të organizuar në një kompani transporti dhe të licensuar. Transporti ndërurban bëhet nga persona juridikë, të organizuar në një kompani të licensuar transporti. Aktualisht ekziston një vend i përcaktuar, afër stacionit hekurudhor që shërben si terminal i linjave interurbane.

Seksioni 9A2

Përgjatë kësaj pjese (e cila përshkon pjesërisht pjesën jugore të territorit të bashkisë Fier dhe pjesën jug-perëndimore të bashkisë Mallakastër) kalon rruga shtetërore SH8, e cila fillon në qytetin e Fierit dhe përfundon në Sarandë. Në përgjithësi rruga kryesore është në kushte të mira.

Seksioni 9B2

Përgjatë këtij seksioni, i cili përshkon territorin e 2 bashkive; Mallakastër (nga km 0 + 000 në km 16 + 000) dhe Memaliaj (nga km 16 + 000 në km 37 + 694) kalon autostrada SH4. Bashkia e Mallakastrës ka gjithsej rreth 150 km rrugë rurale, nga të cilat 88.7 km janë rrugë rajonale-rurale. Në Memaliaj, rreth 80% e rrugëve janë akoma të asfaltuara, veçanërisht në zonën rurale. Disa rrugë janë rikonstruktuar gjithashtu brenda qytetit, ndërsa lidhja e rrugëve me njësi të tjera administrative janë rrugë pothuajse të pashtruara. Aksi rrugor shtetëror SH74 përshkon territorin e bashkisë. Transporti ndër-bashkiak funksionon rregullisht për qytete të largëta, por nuk ka asnjë linjë të përhershme autobusi dhe orari të caktuar për qytetin më të afërt të Tepelenës dhe transporti kryhet nga automjete të rastit pa kohën e caktuar.

Seksioni 10

Në bashkinë e Tepelenës, të përshkuar nga seksioni 10 i AIC, kalojnë rrugët shtetërore SH4, SH75 dhe SH76. Rruga Kombëtare (SH4), duke filluar nga Fieri, vazhdon përmes bashkisë së Tepelenës deri në Gjirokastër. Infrastruktura rrugore në fshatra është amortizuar. Për rrjedhojë, kjo situatë kufizon

hyrjen e fshatrave në treg dhe shërbimeve të tjera të nevojshme. Për sa i përket transportit publik, linjat më të frekuentuara të transportit janë linjat që lidhin bashkinë me Tiranën dhe qytetet më të afërta. Transporti i rregullt me qytetin e Memaliaj mungon dhe transporti kryhet nga automjete të rastit.

Seksioni 11 dhe Seksioni 12

Të dyja këto seksione përshkojnë territorin e Bashkisë Gjirokastër, i cili nuk është i lidhur drejtpërdrejt me ndonjë infrastrukturë tjetër transporti, përveç rrjetit kryesor kombëtar të rrugëve, përkatësisht autostradës SH4, e njohur si Loti 2 i Rrjetit të Transportit të Evropës Juglindore që lidh Fierin me Kakavijën (kufiri grek). Rrugët e asfaltuara janë përqendruar në qytetin e Gjirokastrës dhe midis kryqëzimeve të autostradës SH4 që çojnë në periferi të vendbanimeve të tjera. Linjat ndërrbane operojnë në udhëtime vajtje-ardhje për destinacionet Sofratikë, Zagori, Kakavijë, Libohovë, Poliçan, Tiranë dhe Kakavijë. Ka 6 linja urbane brenda qytetit dhe rrethinave të tij. Shumica e destinacioneve të shpeshta nga bashkia janë Tirana, Saranda dhe Janina në Greqi. Itineraret ndërkombëtare ekzistojnë, dhe janë posaçërisht 6 në ditë, të siguruara nga operatorë të ndryshëm privatë. Sa i përket sigurisë rrugore, problematike mbetet hyrja dhe dalja e rrugës rurale në autostradën SH4.

Seksioni 13A

Rruga kombëtare SH4 është arteria kryesore përgjatë kësaj pjese të AIC, e cila lidh bashkinë e Dropullit me Gjirokastrën dhe Rajonin e Janinës përtej kufirit. Ky aks është gjithashtu lidhja midis vendbanimeve të vendosura në tre njësi administrative të bashkisë. Rruga dytësore ndërrbane që kalon nëpër territor lidh fshatrat Vrahogoranxi, Glina, Jorgucat dhe me bashkinë e Sarandës. Ky aks lidh zonat ekonomike të Dropullit me portin e Sarandës. Lidhja midis qendrave kryesore bëhet përmes rrugëve dytësore urbane, të vendosura kryesisht në Dropullin e Poshtëm dhe vetëm në fshatrat Jorgucat dhe Bularat të Njësisë administrative Dropull i Sipërm. Infrastruktura e rrugore zë rreth 0.69% të sipërfaqes së përgjithshme të bashkisë ose një total prej 313.24 ha.

Tabela 4-131 Sipërfaqja totale e infrastrukturës rrugore dhe gjatësia sipas llojit të klasifikimit të rrugës

Klasifikimi i infrastrukturës rrugore	Sipërfaqja (ha) dhe % kundrejt sipërfaqes totale	Gjatësia (km)
Rrugë kryesore ndërrbane	52.07 ha 16.62%	49.61
Rrugë dytësore ndërrurban	27.62 ha 8.82%	62.08
Rrugë kryesore urbane	4.55 ha 1.45%	7.23
Rrugë dytësore urbane	9.51 ha 3.05	21.06
Rrugë lokale	206.69 ha 66.05%	726.27
Totali	300.44 ha	866.25

Burimi i të dhënave; Plani i Përgjithshëm Lokal, Bashkia Dropull

Në total, 37.26% e sipërfaqes së përgjithshme të rrugëve janë rrugë të asfaltuara, ndërsa 51.11% e sipërfaqes së përgjithshme të rrugëve janë pa asfalt. Bazuar në Kategoritë e Rrugëve, përqindjet më të mëdha i zënë Rrugët e Peizazhit rreth 32.38% të sipërfaqes totale të rrugës dhe Rrugët Bujqësore rreth 23,95% të sipërfaqes totale të rrugës.

Problematike dhe një burim aksidentesh mbeten pika e hyrjes dhe daljes nga fshatrat në rrugën kryesore Sh4. Transporti nuk është shumë i zhvilluar. Ekziston vetëm një linjë transporti publik i menaxhuar nga Bashkia e Dropullit: Korridori i Poliçan - Zagori - Gjirokastër, me frekuencë dy herë në javë. Aktivitetet e tjera të transportit publik mbulohen nga 4 operatorë privatë. Ka 5 stacione në çdo fshat: Derviçan, Vanister, Sofratikë, Terihat dhe Grapsh.

Një tabelë e përmbledhur e gjatësisë së rrugës rajonale dhe lokale në komunat e prekura dhe e ndarë me seksione të AIC është paraqitur më poshtë.

Tabela 4-132 Gjatësia e rrugëve rajonale dhe vendore në bashkitë e prekura, ndarë sipas seksioneve të AIC

Seksionet AIC	Bashkitë	Gjatësia e rrugëve ekzistuese rajonale dhe vendore në km	
Seksioni 1	Shkodër	690.9	2,018.11
	Vau i Dejës	37.7	176.3
	Lezhë	197.2	152.9
Seksioni 2	Lezhë	165.3	129.6
Seksioni 3	Kurbin	126.4	Nuk ka të dhëna
	Thumanë	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna
Seksioni 4	Krujë	18.9	Nuk ka të dhëna
	Vorë	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna
Seksioni 5B	Tiranë	Nuk ka të dhëna	1819
	Rrogozhinë (Lekaj)	Nuk ka të dhëna	43.2
Seksioni 5C	Rrogozhinë	Nuk ka të dhëna	288.04
	Lushnje (nj.adm. Dushk)	9.41	75.4
Seksioni 6+7	Lushnje	187.19	1,718.3
Seksioni 8	Fier	79.67	1810.6
Seksioni 9A2	Fier	55.3	1153.4
Seksioni 9B2	Mallakastër	150	60.3
	Memaliaj	Nuk ka të dhëna	Nuk ka të dhëna
Seksioni 10	Tepelenë	81	Nuk ka të dhëna
Seksioni 11	Gjirokastër	115.7	Nuk ka të dhëna
Seksioni 12	Gjirokastër	91.3	Nuk ka të dhëna
Seksioni 13 A	Dropull	Nuk ka të dhëna	726.27
Totali		2,006	10,171.42

4.3.9.2. Furnizimi me energji elektrike dhe telekomunikacioni

Shqipëria ka një potencial të madh për prodhimin e energjisë elektrike përmes hidrocentraleve, erës, energjisë diellore dhe biomasës. Operatori i Sistemit të Transmisionit (OST), kompani publike, administron linjat e transmetimit me nivele të tensionit, që variojnë nga nënstationet 110 kV në 400 kV, 220 kV dhe 400 kV, si dhe instalimet e tjera në përdorim për transmetimin e energjisë. Dy nënstationet kryesore 400/220 kV Tirana 2 dhe Elbasan 2 kanë një kapacitet të instaluar prej 600 MVA secila. Të gjitha linjat e transmetimit kanë kapacitet prej 110 kV, 150 kV, 220 kV dhe 400 kV. Energjia elektrike në Shqipëri aktualisht prodhohet 100% nga hidrocentralet¹.

Pjesa më e madhe e prodhimit të energjisë elektrike në vend kryhet nga kaskada e Drinit: Hidrocentralet Fierzë, HEC-Koman dhe HEC Vau i Dejës, të cilat janë të lidhura në rrjetin 220 kV. Pjesa tjetër i përket hidrocentraleve të vegjël të lidhur me rrjetin 110 kV dhe atyre që lidhen me rrjetin e sistemit të shpërndarjes.

Shërbimi postar sigurohet nga Kompania Postare Shqiptare që operon përmes zyrave postare të shpërndara në të gjithë territorin, si dhe 14 operatorë të tjerë të certifikuar nga Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare (AKEP) për ofrimin e shërbimeve postare.

Telekomunikacioni për shumicën e popullsisë ofrohet nga kompania Albtelecom (telefonja fikse dhe interneti), dhe telefoni celular nga 3 kompani private (Eagle, Vodafone dhe Telecom). Ka edhe operatorë privatë që ofrojnë shërbim të telefonisë fikse. Numri i përdoruesve aktivë të shërbimit celular në 2018 arriti në rreth 2.7 milion, që paraqet një rënie prej 25% në krahasim me vitin 2017. Numri i përdoruesve aktivë celular të aksesit me fashë të gjerë (broadband) nga rrjetet 3G / 4G në fund të 2018 arriti në 63% krahasuar me 72 % deri në fund të 2017. Numri i përdoruesve të telefonisë fikse në vitin 2018 arriti në rreth 247 mijë, që është një rritje e lehtë por e qëndrueshme.

Furnizimi me energji elektrike dhe Telekomunikacioni në bashkitë e përshkruar nga korridori AIC

¹ http://www.ere.gov.al/doc/VENDIM_NR.165_2016.pdf .....
WB14-REG-TRA-01 Korridori Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim

Territori i komunave të prekura furnizohet me energji elektrike nga nënstacionet 110/220/400 kV, të shpërndara në të gjithë territorin e bashkive. Sa i përket shërbimit postar, ky shërbim ofrohet në 161 zyra postare, ndërsa për sa i përket telekomunikacionit bazuar në të dhënat e Regjistrimit (census), janë 109.317 përdorues shtëpiak të telefonisë fikse, 283.924 përdorues shtëpiakë të telefonit celular dhe 55.959 shtëpi janë të lidhur me internet.

Në tabelën e mëposhtme janë paraqitur të dhënat në lidhje me stacionet e furnizimit me energji elektrike në secilën bashki të prekur nga projekti i ndarë në seksione të AIC dhe gjithashtu të dhëna në lidhje me përdoruesit e telekomunikacionit.

Tabela 4-133 Të dhëna për furnizimin me energji elektrike dhe telekomunikacionin në bashkitë e prekura

Seksioni AIC	Bashkitë	Parametrat në lidhje me furnizimin me energji dhe telekomunikacionin				
		Nënstacionet e furnizimit me energji elektrike	Zyrat Postare të shpërndarë në territor	Përdorimi i shërbimeve afatgjata		
				Telefon fiks	Telefon Celular	Lidhje Interneti
Seksioni 1	Shkodër	nënstacioni Shkodra 1 110 kV	16	12,803	30,352	6,157
	Vau i Dejës	nënstacioni 220/110/6 kV	7	1,245	6,423	519
	pjesërisht Lezhë	nënstacioni 110 kV	4	26	4672	157
Seksioni 2	Lezhë	nënstacioni 110 kV	6	2,036	10,0037	1,434
Seksioni 3	Kurbin	nënstacioni 110/6kV dhe nënstacioni 110/35/6 kV	5	1,428	9,324	640
	Krujë (Thumanë)	nënstacioni 110/6 kV Fushë Krujë	2	10	2553	28
Seksioni 4	Krujë	nënstacioni 110/6 kV Fushw Krujë dhe nënstacioni 110 kV Krujë	5	2,753	11,974	757
	Vorë	nënstacionet 110 kV deri 20/6kV	4	449	5,431	461
Seksioni 5B	Tiranë	nënstacioni Tirana 110; 220 kV dhe nënstacioni Tirana 2400 kV	42	66,947	134,110	40,232
	Rrogozhinë (Lekaj)	nënstacioni 110 35/10 kV	1	17	1226	3
Seksioni 5C	Rrogozhinë	nënstacioni 110 35/10 kV	4	587	3,776	131
	Lushnjë (Dushk)	nënstacioni 110 kV Lushnje	1	16	1,773	30
Seksioni 6+7	Lushnje	nënstacioni 110 kV Lushnje	15	4,743	17,616	1,298
Seksioni 8	Fier	nënstacioni 110/35/20 kV nënstacioni 110/35/6 kV Fieri/2	11	8,508	27,894	2,347
Seksioni 9A2		nënstacioni Kafaraj 110/35/6 kV 110 kv dhe nënstacioni në Cakran	3	306	5,959	78
Seksioni 9B2	Mallakastër	nënstacioni 110 kV Ballsh	7	861	6,013	278

	Memaliaj	nënstacioni 110 kV Memaliaj	7	511	2,571	65
Seksioni 10	Tepelenë	nënstacioni 110 kV Tepelenë	4	786	2,336	158
Seksioni 11	Pjesërisht Gjirokastër	nënstacioni 110 kV Gjirokastra 2	7	398	1,221	40
Seksioni 12	Pjesërisht Gjirokastër	nënstacioni 110 kV Gjirokastra 2 nënstacioni 110 kV Gjirokastër 1	4	4,371	5,532	1,146
Seksioni 13 A	Dropull	nënstacioni 110/35/6 kV Gjirokastër	6	526	1,044	28
Totali			161	109,317	283,924	55,959

Burimi i të dhënave; Planet e Përgjithshme Vendore të bashkive të Burimi i të dhënave; Plani i Përgjithshëm Lokal, Bashkia Dropull prekura, Autoriteti Shtetëror për Informacionin Gjeohapsinor (ASIG Geoportal); Census 2011, Instat, përlogaritje të autorit

Një përshkrim i shkurtër në lidhje me furnizimin me energji elektrike dhe telekomunikacionin për secilën bashki të prekur nga seksionet e AIC paraqitet si më poshtë:

Seksioni 1

Kjo pjesë kalon nëpër territoret e bashkive që janë ndër zonat më të rëndësishme në lidhje me prodhimin e energjisë. Ekzistojnë dy hidrocentrale, Ashtë dhe Koman (në Shkodër) dhe hidrocentrali i Vau i Dejës. Përqendrimi më i madh i përdorimit të energjisë elektrike është në qytetin e Shkodrës, si pasojë e popullsisë më të madhe.

Energjia elektrike është e vazhdueshme gjatë 24 orëve në shumicën e rasteve. Në zonat periferike ka furnizim të paqëndrueshëm për shkak se rrjeti elektrik i tensionit të ulët është i amortizuar dhe i mbingarkuar. Shumica e lagjeve të qytetit Vau i Dejës dhe Shkodër janë të ndriçuara.

Ndërsa ndriçimi publik pothuajse nuk ekziston në zonat rurale, me përjashtim të vendbanimeve që janë qendra e njësisë administrative, ku vetëm qendra e vendbanimit është e ndriçuar. Ka 3 kompani private që ofrojnë qasje në internet në territor; Abissnet, Abcom dhe Tring.

Seksioni 2

Një pjesë e territorit të bashkisë Lezhë e prekur nga Seksioni 2 i AIC furnizohet me energji elektrike nga linja e transmetimit 110 kV. Nënstacioni i Lezhës përbëhet nga dy transformatorë 20MVA 110 / 10kV, me një kapacitet total prej 40 MVA. Shpesh ky nënstation përmbytet, pasi është ndërtuar në zonën e ultësirës dhe në disa raste energjia elektrike ndërpritet për arsye sigurie. Rrjeti i tensionit të mesëm është në shumicën e rasteve i përbërë nga linjat ajrore, të dëmtuara dhe në shumë pjesë të qytetit të kryqëzuara me rrugë, ndërtesa banimi dhe linja të tjera të rrjetit elektrik. Shërbimi i furnizimit me energji elektrike është i vazhdueshëm gjatë 24 orëve.

Seksioni 3

Territori përgjatë kësaj pjese furnizohet me energji elektrike nga dy nënstacione; nënstacioni 110 / 6kV dhe nënstacioni 110/35/6 kV në zonën e Kurbinit dhe një nënstation 110 / 6kV në Fushë Krujë (të cilët furnizojnë nj.adm. Thumanë). Ky shërbim ofrohet 24 orë në ditë. Rrjeti i furnizimit me tension të lartë është i amortizuar, ndërsa voltazhi i mesëm është i mbingarkuar. Në shumicën e rasteve, linjat ajrore janë dëmtuar fizikisht dhe në shumë pjesë të qytetit kryqëzohen me ndërtesa banimi dhe linja të tjera të rrjetit elektrik.

Vetëm zonat urbane të Laçit, Milotit dhe Mamurrasit janë të mbuluara me ndriçim publik, ku ndriçohen shumica e lagjeve të qyteteve. Po ashtu, qendra e nj.adm. Thumanë është e mbuluar me ndriçim publik. Rrjeti telekomunikues përbëhet nga linja kablo telefonike, të futura në tubat hidraulik, që shtrihen përgjatë trotuarit.

Seksioni 4

Territori i bashkive të prekura nga kjo pjesë furnizohet me energji elektrike nga linja e transmetimit 110 kV (Nënstacioni / Fushë Krujë 110 / 6kV) dhe stacioni 110/20 kV në Kashar. Shërbimi i furnizimit me energji elektrike është i vazhdueshëm. 24 orë në ditë, përveç në rast të ndonjë defekti të energjisë. . . .

WB14-REG-TRA-01 Korridor i Rugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim

Nënstacioni në Krujë është i përbërë nga një transformator 10 MVA 110 / 6kV. Shumica e lagjeve të qytetit të Krujës aktualisht janë ndriçuar, ndërsa në zonat rurale ndriçohen kryesisht qendrat e fshatrave.

Sistemi i energjisë elektrike në bashkinë Vorë përbëhet nga linja ajrore dhe kablo, nënstacione dhe instalime të tjera (kabina elektrike të transformatorëve, etj). Për sa i përket telekomunikacionit, qyteti i Vorës ka një shpërndarje të mirë të rrjetit, por për shkak të infrastrukturës së parregullt, infrastruktura në mbështetje të këtij rrjeti nuk është e përshtatshme.

Seksioni 5B

Përgjatë kësaj pjese, rrjeti elektrik përbëhet nga nënstacionet 110; 220 dhe 400 kV (në bashkinë e Tiranës (kryqëzuar me seksionin 5B, nga km 00 + 000 në km 26 + 000) dhe nënstacioni 110 35/10 kV në Kavajë (nga i cili furnizohet territori i njësisë administrative Lekaj, i kryqëzuar me seksionin 5B nga km 26 + 000 në 33 + 573).

Në Tiranë, shpërndarja e rrjetit elektrik me tension prej 35, 20, 10, 6 kV përfshin rreth 1771 km gjatësi të rrjetit dhe 18 nënstacione shpërndarjeje. Ka probleme me mbingarkimin e rrjetit në disa zona gjatë periudhës së dimrit. Në territorin e Komunës prodhohet energji elektrike nga hidrocentralet në kaskadën e Lanabregasit dhe Murdharit.

Konsumi i energjisë elektrike për frymë në rrethin e Tiranës është rreth 35-40% më i lartë se mesatarja e vendit. Shumica e konsumatorëve janë të lidhur me rrjetin e tensionit të ulët dhe rreth 85% e tyre janë konsumatorë shtëpiak.

Tabela 4-134 Numri konsumatorëve të energjisë në rrjetin me voltazh të ulët

Numri total i konsumatorëve të energjisë në rrjetin me voltazh të ulët	Numri total i familjeve me kontratë të energjisë në rrjetin me voltazh të ulët	Konsumi total i familjeve me kontratë Lv [Mwh/v]	Numri total i bizneseve me kontratë të energjisë në rrjetin me voltazh të ulët	Konsumi total i bizneseve me kontratë Lv [Mwh/v]
309,164	262,095	938,714, 673	47,069	455,247,780

Për një pjesë të këtij seksioni që prek në territorin Lekaj nj.adm. (Rrogozhinë), ndonjëherë ka probleme me ndërprerjen e energjisë për shkak të rrjetit elektrik të amortizuar.

Seksioni 5C

Në territorin e komunës së Rrogozhinës të prekur nga kjo pjesë e AIC është duke u punuar nën-stacioni në Ballaj me rreth 50-60 kabina elektrike. Shpërndarja e energjisë bëhet përmes linjave elektrike të ajrit. Ka raste të ndërprerjeve të energjisë elektrike për shkak të defekteve teknike.

Me ndriçimin publik është i mbuluar kryesisht qyteti i Rrogozhinës dhe njësia e Dushkut ku vetëm 40% e rrjetit të ndriçimit është në funksionim, pasi dëmtohen kabllo lidhëse të poleve dhe llambat.

Seksioni 6+7

Territori i bashkisë Lushnje i përshkruar nga seksioni 6 + 7 ka një mbulim të mirë me shërbimin e furnizimit me energji elektrike. Kohët e fundit është bërë rehabilitimi i rrjetit elektrik të dëmtuar, si dhe zëvendësimi i shtyllave elektrike të dëmtuara dhe kthimi i linjave të tensionit të ulët nga linjat ajrore në kabllon nëntokësore. Në territorin e Lushnjës operon hidrocentrali i Thanës, me fuqi 1.4 MW. Ndriçohen rreth 72 km rrjet rrugor. Rrjeti i ndriçimit publik është kryesisht funksional në qytetin e Lushnjës. Sa i përket rrjetit telekomunikues, kabloja nëntokësore shtrihet vetëm në qytetin e Lushnjës.

Seksioni 8

Territori i bashkisë Fier i kryqëzuar nga seksioni 8 i AIC furnizohet me energji elektrike nga dy nënstacione 110/35/6 kV, të vendosura në lindje dhe perëndim të qytetit, si dhe nga nënstacioni 110/35/20 kV. Me ndriçim publik është i mbuluar qyteti i Fierit, si dhe shumica e njësisë administrative, ndërsa në njësinë administrative Mbrostar ky shërbim nuk ofrohet. Në total ka rreth 75 km rrjet rrugor të ndriçuar në rreth 175 akse rrugore.

Telekomunikacioni sigurohet nga disa operatorë të telefonisë fikse dhe celulare. Telefonia fikse ofrohet . . . . .

nga kompania Albtelecom sh.a dhe operatorë të tjerë privatë, si; "Eden", "Iva Elektronik", "Rezart 1", "Rezart 2". Telefonia celulare, si në të gjithë territorin e Shqipërisë, drejtohet nga operatorët: VODAFONE, EAGLE dhe T-Mobile.

Seksioni 9A2

Territori i prekur nga seksioni 9A2 furnizohet me energji nga nënstacioni 110/35/6 kV, nënstacioni 2 110 kV i Fierit dhe nënstacioni 110/35/6 kV në Kafaraj dhe nënstacioni në Cakran i cili furnizohet nga Selenica. Në përgjithësi, vetëm qendrat e fshatrave ku ndodhet njëسيا administrative janë të mbuluara me ndriçim publik dhe shërbim postar. Ka depërtim në internet. Ndonjëherë ka probleme me furnizimin me energji.

Seksioni 9B2

Ekzistojnë dy nënstacione energjetike nga të cilat furnizohen territoret e dy bashkësive të prekura nga ky seksion; nënstacioni 110 kV në Pocem, nga i cili sigurohet furnizimi me energji elektrike për territorin e Mallakastrës dhe nënstacioni 110 kV në Memaliaj, nga i cili sigurojnë furnizim me energji elektrike për territorin e bashkisë me të njëjtin emër. Ndryçimi publik është funksional vetëm në zonat urbane të bashkive dhe në qendrat e disa vendbanimeve.

Në Mallakastër, linjat janë ndërtuar që nga viti 1970 dhe janë amortizuar. Në stinët me shi dhe me erë të fortë popullsia mund të qëndrojë rreth 2-3 ditë pa energji. Rreth 8937 konsumatorë janë të lidhur me rrjetin elektrik².

Në Memaliaj, shërbimi postar sigurohet nga zyrat e Postës Shqiptare. Rreth 2% e familjeve kanë qasje në internet. Shërbimi në internet ofrohet nga TEA-D Shpk Company.

Seksioni 10

Territori i bashkisë Tepelenë, i përshkruar nga Seksioni 10 i AIC furnizohet me energji elektrike nga nënstacioni 110 kV i Tepelenës. Në Tepelenë është planifikuar ndërtimi i parkut të parë të erës. Ndryçimi i rrugëve ekziston vetëm në qytetin e Tepelenës.

Seksioni 11 and 12

Territori i bashkisë Gjirokastrë i kryqëzuar nga seksionet 11 dhe 12 furnizohet me energji nga nënstacionet 110 kV Gjirokastra 1 / Gjirokastra 2. Ka 2 hidrocentrale të vegjël (një në Picar dhe një në Caparjel). Këtu kalon linja e transmetimit 110 kV Bistricë-Gjirokastrë. Me ndriçim publik mbulohet qyteti i Gjirokastrës (Seksioni 12) dhe në disa raste edhe qendrat e njësive administrative.

Telefonia fikse sigurohet nga një kompani private dhe transmetimi bëhet përmes fibrës optike. Nga kjo kompani furnizohen edhe zona rurale.

Seksioni 13A

Territori i bashkisë së Dropullit, i prekur nga Seksioni 13A i AIC furnizohet me energji elektrike nga nënstacioni i vjetër 110/35/6 kV i Gjirokastrës. Rrjeti elektrik është ndërtuar që nga viti 1967 dhe vitin e kaluar Operatori i Shpërndarjes së Energjisë Elektrike (OSHEE) filloi punimet për rindërtimin e rrjetit të vjetër, me qëllim shmangien e problemeve në lidhje me furnizimin me energji elektrike në nj.admin. Dropull i Poshtëm. Rindërtimi është bërë edhe për linjat e transmetimit të tensionit të mesëm, kabllo të elektrike dhe ato të rrjetit në Dropull të Sipërm.

Përmbledhje e shërbimeve dhe godinave në vendbanimet e prekura nga AIC

Bazuar në informacionin e dhënë nga përfaqësuesit e njësive administrative / bashkive, shumica e vendbanimeve ofrojnë arsim parashkollor dhe të mesëm të ulët. Për të ndjekur shkollën e mesme të lartë, studentët udhëtojnë për në një qytet / fshat aty pranë. Në rast se shkolla fillore / e mesme ndodhet 2 km ose më shumë nga vendbanimi, transporti sigurohet Drejtoria Arsimore. Arsimi universitar nuk ofrohet dhe disa institucione universitare janë në afërsi të zonës së projektit. Gjatë ndërtimit të rrugës, qasja/mundësia e hyrjes në objektet arsimore mund të kufizohet për popullatën që banon në vendbanimet ku nuk ofrohen të gjitha nivelet arsimore dhe ata duhet të përshkojnë vendin e ndërtimit,

Zona e projektit është e mbuluar mirë me godina të shërbimit shëndetësor. Vendbanimet ofrojnë shërbim shëndetësor parësor përmes qendrave të kujdesit shëndetësor (me tre mjekë ose vetëm një mjek) dhe ambulancat (vetëm një infermiere). Kujdesi shëndetësor sekondar ofrohet në katër

² Autoriteti Rregullator i Energjisë; Raport Vjetor 2016 .....
WB14-REG-TRA-01 Korridor i Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim

vendbanime në të gjithë vendbanimin, në Spitalin e Lezhës, Lushnje, Memaliaj dhe Tepelenë. 10 vendbanime nuk kanë godina të shërbimit shëndetësor dhe marrin shërbime shëndetësore në godinën më të afërt të kujdesit shëndetësor. Gjatë zbatimit të projektit, mbingarkesa e shërbimeve shëndetësore dhe vonesat për të hyrë në shërbimin e kujdesit shëndetësor mund të ndodhin duke marrë parasysh kapacitetet e tyre të ulëta.

Rreth 75% e vendbanimeve kanë një rrjet furnizimi me ujë, megjithëse jo të gjitha familjet furnizohen me këtë tubacion pasi në disa raste ai është amortizuar. Pjesa tjetër e vendbanimeve furnizohen nga puse individuale, vetëm vendbanimi Ardenicë (Seksioni 6 + 7) furnizohet me ujë nga çesmet publike jashtë ndërtesave ose nga burimet e ujit. Ndikim negativ mund të kenë gjatë ndërtimeve vendbanimet me furnizim të kufizuar me ujë.

Shumica e vendbanimeve nuk janë të lidhura me një rrjet kanalizimesh. Zonat urbane (Lezhe, Lushnje, Memaliaj dhe Tepelene) kanë qasje në rrjetin e kanalizimeve dhe rreth 15-20% të vendbanimeve në zonat rurale (por jo e gjithë popullata është e mbuluar pasi në shumicën e rasteve rrjeti është i amortizuar). Ujërat e zeza në shumicën e vendbanimeve grumbullohen në rezervuarë septikë dhe më pas derdhen në lumin ose rrjedhën më të afërt ose në tokën bujqësore, duke shkaktuar ndotje të mjedisit.

Grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave sigurohet kryesisht nga kompani private të kontraktuara nga bashkia, me një frekuencë ditore (në zonat urbane) dhe 1-4 herë në javë në zonat rurale. Në të gjithë zonën e studimit vetëm për 6 vendbanime u raportua që ky shërbim nuk ofrohet dhe mbeturinat hidhen në hapësirë / kanale të hapura ose asgjësohen nga djegia. Për shkak të ndërprerjes së rrugëve lokale nga ndërtimet, shërbimet e grumbullimit të mbeturinave mund të kufizohen edhe më tej në zonat rurale (nga ato ekzistuese)

Furnizimi me energji elektrike mbulon të gjitha vendbanimet. Me ndriçimin publik mbulohen kryesisht qytetet dhe pjesërisht, vetëm qendrat e disa vendbanimeve në zonat rurale. Problemet në furnizimin me energji elektrike janë raportuar kryesisht midis vendbanimeve në seksionin 1 dhe atë të pjesës së parë të seksionit 9B2 të cilat vijnë si rezultat i rrjetit të amortizuar dhe gjithashtu sepse përgjatë pjesës së parë të Seksionit 9B2 nënstationi është në të njëjtin nivel me lumin Vjosa dhe është përmbytur shpesh. Shërbimet e komunikimit dhe lidhjes përfshijnë tërë zonën, e cila është e rëndësishme për angazhimin e palëve të interesuara gjatë zbatimit të projektit. Gjatë fazës së ndërtimit mund të ketë ndërprerje në furnizimin me energji elektrike duke marrë parasysh rrjetin e furnizuar me energji elektrike tashmë të mbingarkuar dhe amortizimin e vetë rrjetit.

Sa i përket rrjetit rrugor dhe transportit, të gjitha vendbanimet kanë hyrje-dalje në rrugë. Kryesisht të gjitha rrugët kryesore të vendbanimeve janë të asfaltuara, ndërkohë në vendbanime të vendosura në zona të thella / malore dhe larg rrugëve rajonale kombëtare (sidomos kur AIC kalon shtrirjen e re), siç është në vendbanimet e Shtufit, Allgjatë, Mushnik, Zambish, Menik, rruga kryesore që lidh vendbanimin me boshtin tjetër rrugor është bërë me zhavorr ose çakull. Ndërtimi i Korridorit AIC do të kontribuojë në një akses më të mirë sidomos për këto vendbanime. Në përgjithësi, në vendbanimet rurale rrugët e lagjes në pjesën më të madhe janë zhavorr ose çakull. Aksesim më i mirë në lidhje me transportin publik kanë zonat rurale, veçanërisht ato të vendosura përgjatë seksionit 2, pjesërisht Pjesa 5B (territori që i përket Tiranës, bashkisë), dhe Seksionit 6 + 7, ku transporti publik i brendshëm dhe ndërrurban organizohet nga kompani të licencuara të transportit. Në shumicën e vendbanimeve transporti kryhet përmes operatorëve individualë privatë, dhe në disa raste nga veturat individuale dhe kur vendbanimet janë afër aksit rrugor kombëtar, transporti kryhet nga automjete publike të rastit që kalojnë nëpër boshtin rrugor. Duhet të theksohet se përgjatë rrugëve ekzistuese ku kalon AIC ka një numër të konsiderueshëm zhvillimesh banimi / biznesi të pakontrolluara, të shtrira në një model me shirita me shumë hyrje / dalje të pakontrolluara në autostradën kryesore, duke paraqitur rrjedhimisht një rrezik të madh për sigurinë e përmes trafikut dhe përdoruesve lokalë nëse Dizajni i projektit parashikon ndërtimin e ndërprerjeve, rrugëve hyrëse dhe të shërbimit për të rikthyer dhe përmirësuar lëvizjen e ndërprerë të trafikut lokal dhe ndarjen e aktiviteteve ekonomike në të dy anët e autostradës / autostradës së re. Dëmtimi i rrugëve lokale për shkak të rritjes së përdorimit (ri-drejtimi i trafikut dhe përdorimi i makinerive të rënda) mund të përkeqësojë rrugën ekzistuese të amortizuar gjatë fazës së ndërtimit.

Në tabelën e mëposhtme, është paraqitur një përmbledhje e ofrimit të shërbimeve dhe godinave të shërbimit në vendbanimet e prekura, të ndara sipas seksioneve të Korridorit AIC. Informacion më të detajuar, për secilin vendbanim të prekur është paraqitur në Shtojcën XX Të dhëna mbi Shërbimet dhe objektet në vendbanimet e prekura.

Seksionet e AIC	Vendbanimet	Shërbime dhe godina në vendbanimet e prekura (Shërbimet arsimore dhe shëndetësore, furnizimi me ujë dhe shërbimi sanitar, rrugët dhe transporti, furnizimi me energji dhe telekomunikacioni, mbledhja e mbetjeve)
Seksioni 1	Shtuf, Muriqan, Obot, Oblikë, Bërdicë e Madhe, Mali Hebe, Beltojë, Ashtë, Kosmaç, Meglush, Bushat, Plezhë, Shkjezë, Mabë, Dajç, Gjadër, Piraj, Blinisht, Rraboshtë Mërqi, Balldren, Balldren i Ri	<p>Ekzistojnë 17 kopshte, 2 ambiente arsimore ku ofrohet vetëm shkolla fillore, arsimi i mesëm i ulët ofrohet në 14 shkolla 9-vjeçare, ndërsa arsimi i mesëm i lartë ofrohet në 7 vendbanime. Ka edhe 1 shkollë të mesme profesionale në Bushat. Në 3 vendbanime (Plezhë, Piraj dhe Balldren i Ri) nuk ofrohet çdo nivel arsimimi. Ka 7 qendra shëndetësore, 12 ambulanca. Në tre vendbanime; Obot, Shtuf dhe Balldren i Ri nuk u ofrohet shërbimi shëndetësor. Banorët marrin kujdes shëndetësor parësor në qendrën më të afërt të banimit. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet jashtë kufijve të vendbanimeve.</p> <p>Në 5 vendbanime (Beltojë, Ashtë, Kosmaç, Mabë, Piraj) rrjeti i ujësjellësit nuk ekziston. Pjesa tjetër e vendbanimeve furnizohen pjesërisht nga rrjeti i ujësjellësit dhe pjesërisht nga puse individuale. Përqindja e popullsisë që merr shërbim nga ujësjellës kanalizim varion nga 15% në 100%.</p> <p>Në përgjithësi, në të gjitha vendbanimet sistemi i kanalizimit nuk ekziston, ujërat e zeza shkarkohen në depozita apo gropa septike. Vetëm në vendbanimin e Bushatit, ekziston rrjeti i kanalizimeve, me gjatësi totale 7.5 km, nga i cili marrin shërbime rreth 1.100 familje.</p> <p>Pothuajse të gjitha rrugët kryesore që lidhin vendbanimet midis tyre dhe me rrugën kryesore nacionale janë të asfaltuara. Vetëm në Shtuf rruga kryesore është me zhavorr. Rrugët e lagjes janë me zhavorr me çakull. Në përgjithësi, transporti publik kryhet nga një operator privat.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110kV Shkodra 2, nënstacioni 110kV Bushat 1 dhe nënstacioni 110kV Lezhë. Ka probleme me energjinë në mot të keq. Vetëm qendra e disa vendbanimeve është e mbuluar me ndriçim publik. Ka 7 zyra postare: në Oblikë, Bërdicë, Ashtë, Bushat, Dajç, Blinisht, Balldren. Interneti depërton në të gjitha vendbanimet, por vetëm një pjesë e vogël e popullsisë është e lidhur. Telefonia fikse përdoret vetëm në Bërdicë, Beltojë, Mali Hebaj, Bushat dhe Balldren.</p> <p>Mbledhja dhe transportimi i mbeturinave ofrohet në të gjitha vendbanimet, përveç në vendbanimin Shtuf. Ky shërbim ofrohet 2 herë në javë nga operatorët privatë të kontraktuar nga komunat.</p>
Seksioni 2	qyteti i Lezhës, Ishull Shëngjin, Ishull Lezhë Rrilë, Shënkoll, Gajush	<p>Ka 7 kopshte publike dhe 7 kopshte private, 6 shkolla publike dhe 4 private 9-vjeçare, 3 shkolla të mesme të përgjithshme publike, 1 shkollë të mesme profesionale dhe 2 shkolla të mesme private. Vetëm në një vendbanim nuk ekzistojnë objektet arsimore. Kujdesi shëndetësor parësor ofrohet në dy qendra shëndetësore dhe 4 ambulanca. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet nga Spitali Rajonal i Lezhës dhe materniteti. Shërbimi i farmacisë dhe dhëmbëve është i vendosur kryesisht në qytetin e Lezhës dhe pranë poliklinikës qendrore dhe spitalit.</p> <p>Vendbanimet janë të lidhura me rrjetin e ujësjellësit. Vetëm në Gajush popullata nuk merr shërbim të tillë dhe furnizohet me ujë të pijshëm nga puse individuale. Ekziston një rrjet kanalizimi të ujrave të zeza. Zona urbane është e mbuluar 100%, zona rurale 25-30%. Vetëm një vendbanim nuk është e lidhur me rrjetin.</p> <p>Në zonën urbane (qyteti i Lezhës) rruga kryesore dhe rrugët e lagjeve janë asfaltuar. Në vendbanimet e tjera rrugët kryesore janë të asfaltuara dhe në gjendje të mirë, rrugët e lagjeve janë rrugë me çakull. Ka një terminal për automjetet në qytetin e Lezhës. Ka një transport publik nga Lezha drejt vendbanimeve. Furnizimi me energji elektrike sigurohet nga nënstacioni 110kV Lezhë / nënstacioni 10 kV-2x3.6MVA i Rrilës. Rrugët e qytetit të Lezhës janë të mbuluara me ndriçim publik, ndërkohë në zonën rurale vetëm vendbanimi i Shënkoll është i mbuluar pjesërisht. Telefonia fikse përdoret vetëm në qytetin e Lezhës. Ka 3 zyra postare. Ka depërtim me internet.</p>

		<p>Pastrimi, grumbullimi dhe transporti i mbetjeve sigurohet çdo ditë në qytetin e Lezhës dhe 2-3 herë në javë në vendbanime të tjera nga një operator privat i kontraktuar nga bashkia.</p>
Seksioni 3	<p>Fushë Milot, Prozhmë, Shullaz, Fushë Mamuras, Bushnesh, Kodër- Thumanë, Fushë- Thumanë</p>	<p>Ka 4 kopshte, 4 shkolla të arsimit të mesëm të ulët dhe 1 shkollë të arsimit të mesëm të lartë. Në dy vendbanime (Prozhme dhe Bushnesh) ka mungesë të mjediseve arsimore.</p> <p>Ekzistojnë 6 qendra të kujdesit shëndetësor parësor (3 qendra shëndetësore dhe 3 ambulanca). Shërbimi i kujdesit shëndetësor nuk ofrohet në një vendbanim (Bushnesh). Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet jashtë kufijve të vendbanimeve.</p> <p>Vetëm dy vendbanime janë të lidhura me sistemin e furnizimit me ujë (Fushë Milot dhe Kodër Thumanë), vendbanimet e tjera furnizohen me ujë të pijshëm nga puse individuale.</p> <p>Vetëm një vendbanim është i lidhur me rrjetin e kanalizimeve (Kodër Thumanë). Vendbanimet e tjera i shkarkojnë ujërat e zeza në depozita septike.</p> <p>Vetëm rrugët kryesore janë asfaltuar, në disa raste ato janë pjesërisht me zhavorr. Shërbimi i transportit ofrohet nga një operator privat i licencuar.</p> <p>Furnizimi me energji elektrike sigurohet nga linjat e transmetimit 110kV Laç 2- Lezhë 110kV Laç 1- Fushë Krujë. Vetëm një vendbanim është i mbuluar me ndriçim publik (Kodër Thumanë). Ka dy zyra postare dhe depërtim me internet. Sa i përket telekomunikacionit, përdoren vetëm telefonat celular.</p> <p>Grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave sigurohet në të gjitha vendbanimet nga një operator privat i kontraktuar nga bashkia, çdo ditë.</p>
Seksioni 4	<p>Derven, Bilaj, Larushk 2, Arrameras,</p>	<p>Arsimi ofrohet në 5 kopshte, 5 shkolla të mesme të ulëta, 2 shkolla të mesme profesionale dhe shkolla fillore private.</p> <p>Tri vendbanime nuk kanë godina arsimore (Fushë Derven, Hasan, Breg Shkozë), gjithashtu në Bilaj shkolla u shkatërrua nga tërmeti.</p>
Seksioni 5A	<p>Hasan, Rinas, Breg Shkozë, Ndërmjetës, Bërxullë, Mukaj</p>	<p>Vetëm shërbimi shëndetësor parësor ofrohet në 8 ambulanca dhe 1 qendër e kujdesit shëndetësor. Në një vendbanim (Mukaj) nuk ofrohet shërbim i kujdesit shëndetësor. Shëndeti dytësor shërbimi i kujdesit ofrohet jashtë kufijve të vendbanimeve.</p> <p>60-70% e popullsisë në dy vendbanime (Fushë Derven dhe Bërxullë) janë të lidhur me sistemin e furnizimit me ujë, vendbanimet e tjera furnizohen nga puset individuale.</p> <p>Rrjeti i kanalizimeve pothuajse nuk ekziston fare. Vetëm në Bërxullë ka një rrjet të kanalizimeve por vetëm 10% e familjeve janë të mbuluara pasi rrjeti është i amortizuar. Pjesa tjetër mbledh ujërat e zeza në gropa septike.</p>

		<p>Në përgjithësi, rrugët kryesore të vendbanimeve janë asfaltuar, por nganjëherë janë të amortizuara. Një pjesë e tyre janë bërë me zhavorr. Vetëm në Bërxullë ka një linjë të transportit të përcaktuar. Në vendbanime të tjera, transporti publik bëhet individualisht ose sigurohet nga operatori privat dhe në disa raste banorët përdorin linjat e transportit tek rruga kryesore.</p> <p>Ekzistojnë dy nënstacione për furnizimin me energji elektrike; nënstacioni 110 kV Fushë Krujë dhe nënstacioni 110 kV Vorë. Ka mungesë të ndriçimit publik, përveç qendrës së njësishë Bërxullë. Ndonjëherë ka probleme në furnizimin me energji elektrike.</p> <p>Telefonia fikse nuk përdoret. Interneti depërton. Nuk ka zyrë postare. Shërbimi ofrohet nga një operator privat, i kontraktuar nga komuna që varion nga çdo ditë deri në 3 herë në javë. Në Bilaj shërbimi ofrohet nga punëdhënësit e njësishë administrative.</p>
<p>Seksioni 5B</p>	<p>Kashar, Mazrek, Kus, Allgjatë, Lalm Menik, Pezë Helmes, Pezë e Vogël, Maknor, Pezë e Madhe, Mushnik, Zambish, German, Lekaj</p>	<p>Procesi mësimor ofrohet në 7 kopshte, 4 shkolla fillore, 7 shkolla të arsimit të mesëm të ulët e të lartë.</p> <p>Vetëm kujdesi shëndetësor parësor ofrohet brenda vendbanimeve. Ekzistojnë 3 qendra të kujdesit shëndetësor, ku ofrohet konsultimi dhe kontrolli i mjekut të familjes dhe 10 ambulanca ku ofrojnë kujdes shëndetësor një mjek dhe një infermiere në çdo ambulancë. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet jashtë kufijve të vendbanimeve.</p> <p>Në shumicën e vendbanimeve ekziston një rrjet furnizimi me ujë. Në tre vendbanime (Allgjata, Lalm, Menik) ky sistem nuk është ekzistent. Përqindja e popullsisë e mbuluar me këtë shërbim ndryshon nga 50% në Kashar deri në 100% në Lekaj. Popullata që nuk e merr këtë shërbim shfrytëzon puse individuale për të furnizuar me ujë të pijshëm.</p> <p>Lidhur pjesërisht me rrjetin e kanalizimeve. Përqindja e popullsisë e mbuluar me rrjet kanalizimesh ndryshon nga 15% në 100% në Lalm. Në 5 vendbanime rrjeti i kanalizimeve nuk ekziston (Allgjata, Menik, Mushnik, Zambish, gjermanisht). Popullsia që nuk e merr këtë shërbim bën grumbullimin e ujërave të zeza në depozita septike ose shkarkime në tokë bujqësore ose kanale.</p> <p>Rrugët janë të asfaltuara dhe në gjendje të mirë për shumicën e vendbanimeve. Në 5 vendbanime (Allgjata, Menik, Zambish, Mushnik, German) rruga kryesore është me zhavorr ose çakull. Në 5 vendbanime (Kashar, Pezë-Helmes, Maknor, Pezë e Vogël, Pezë e Madhe) ka një linjë të dedikuar për transportin publik. Në vendbanimet e tjera transporti sigurohet nga një operator privat, ndërsa në vendbanimet Mushnik, Zambish, German transporti sigurohet me vetura private.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji nga nënstacioni 110 kV Tirana 2, nënstacioni 110 kV Kavaja dhe nënstacioni 110 kV Rrogozhina. Ndriçimi publik ofrohet në Kashar dhe Pezë e Madhe. Ndonjëherë ka probleme në furnizimin me energji elektrike dhe tension të ulët për shkak të linjës elektrike të amortizuara. Vetëm në Kashar përdoret telefonia fikse për 12% e popullsisë, në vendbanime të tjera, nuk përdoret telefonia fikse. Interneti depërton. Ka vetëm 2 zyra postare, një në Kashar dhe një në Pezë të e Madhe.</p> <p>Mbledhja dhe transportimi i shërbimit të mbeturinave sigurohet nga kompani private, të kontraktuara nga komunat që kanë në juridiksion vendbanimet. Ofrimi i shërbimit ndryshon sipas madhësisë së vendbanimeve në Kashar ky shërbim ofrohet çdo ditë, ndërsa në vendbanimet e tjera nga një në tre herë në javë. Në dy vendbanime (Allgjata, Menik) ky shërbim nuk ofrohet.</p>

<p>Seksioni 5C</p>	<p>Gosë e Madhe (Kërcukaj), Gosë e vogël, Zhamë Sektor, Zhamë Fshat, Gramsh, Konjat, Dushk i madh</p>	<p>Procesi arsimor sigurohet përmes 6 kopshteve, 6 shkollave të mesme të ulëta dhe dy shkollave të mesme të larta. Në një vendbanim (Konjat) nuk ka ofrohet asnjë nivel arsimimi. Vetëm kujdesi shëndetësor parësor ofrohet në të gjitha vendbanimet. Ekzistojnë dy qendra të kujdesit shëndetësor ku ofrohet shërbimi i këshillimit dhe kontrollit të mjekut të familjes dhe 5 ambulanca ku ofrojnë shërbimin shëndetësor një infermiere në çdo ambulancë. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet jashtë kufijve të vendbanimeve.</p> <p>Të gjitha vendbanimet janë të lidhura me rrjetin e ujësjellësit. Përqindja e popullsisë së shërbyer nga UK ndryshon nga 70% në 100%. Vetëm dy vendbanime janë të lidhur me rrjetin e kanalizimeve që mbulojnë 80% të popullsisë, pjesa tjetër e bën shkarkimin në rezervuarë septikë.</p> <p>Rrugët kryesore që lidhin vendbanimet janë kryesisht të asfaltuara, dhe në disa raste me zhavorr. Transporti bëhet pjesërisht nga makina private, pjesërisht nga një operator privat i licencuar ose në disa raste nga linja transporti që kalojnë në rrugën kryesore Sh4.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110kV Rrogozhinë dhe nënstacioni 110kV Lushnje. Ndrëimi publik sigurohet vetëm në dy vendbanime; Kercukaj dhe në Dushk i Madh (40% e vendbanimit është e mbuluar me ndrëim publik). Telefonia fikse nuk përdoret. Ka depërtim të internetit. Ka 2 zyra postare.</p> <p>Të gjitha vendbanimet janë të mbuluara me shërbimin e grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave, i cili ofrohet nga një kompani private, e kontraktuar nga bashkia 2 herë në javë</p>
<p>Seksioni 6+7</p>	<p>Golem i madh, qyteti Lushnje, Savër, Krujtje e Poshtme, Bishqethem, Lumth, Gorre, Rrapëz Fshat, Rrapëz Sektor, Ardenicë,, Kolonjë, Pirrë, Vajkan</p>	<p>Procesi arsimor sigurohet në 17 kopshte publike, 14 shkolla 9-vjeçare publike, 6 shkolla të mesme të përgjithshme publike dhe 1 shkollë të mesme profesionale / mekanike (Lushnje). Vetëm një vendbanim nuk është i mbuluar me objekte arsimore (Rrapëz Sektor).</p> <p>Shërbimi i kujdesit parësor shëndetësor ofrohet në poliklinikën Qendrore (në Lushnje), një qendër shëndetësore dhe 10 ambulanca. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet në spitalin e Lushnjes. Klinikat dentare dhe farmacia shpërndahen rreth qytetit të Lushnjes.</p> <p>Pothuajse të gjitha vendbanimet janë të lidhura me sistemin e furnizimit me ujë, përveç vendbanimit në Ardenicë që furnizohet me ujë të pijshëm nga çesmat publike jashtë ndërtesës dhe pusët individuale. Ata furnizohen me ujë nga furnizimi me ujë në Gogolas, Petove, Gajde dhe Lushnje. E gjithë popullata merr shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm. Ekziston rrjeti i kanalizimeve në qytetin e Lushnjes dhe në Savër, në vendbanime të tjera ky sistem nuk ekziston. Në Lushnje merr shërbim rreth 63% e popullsisë, pasi sistemi i kanalizimeve është amortizuar pjesërisht. Vendbanimet e tjera shkarkojnë ujërat e zeza në depozita septike. Nuk ka një impiant për trajtimin e ujërave të zeza.</p> <p>Rrugët e vendbanimeve janë të asfaltuara dhe në gjendje të mirë. Në qytetin e Lushnjes, transporti ndërqtetas kryhet nga persona juridikë, të organizuar në një kompani transporti dhe të licencuar. Stacioni kryesor i autobusëve dhe furgonëve është i vendosur afër hyrjes veriore të qytetit dhe një tjetër provizor përpara stacionit qendror të trenit në Lushnje. Ekzistojnë 2 linja urbane, Plug-Karburnarë dhe linja Savër-Varreza. Në vendbanimet e tjera, transporti sigurohet kryesisht në rrugën kryesore Sh4, ku kalon linja të ndryshme transporti ose nga operatori privat dhe vetura individuale.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110kV Lushnje. Ndrëimi publik ofrohet për 70% të qytetit të Lushnjes dhe për një pjesë të vendbanimeve rurale. Ka rreth 50% përdorues të telefonisë fikse në qytetin e Lushnjes. Vendbanimet e tjera nuk përdorin telefoninë fikse. Interneti depërton. Ka katër zyra postare.</p> <p>Të gjitha vendbanimet marrin shërbimin e grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave, i cili ofrohet nga një</p>

		<p>kompani private, e kontraktuar nga bashkia. Në zonën urbane (qyteti i Lushnjës) ky shërbim ofrohet për 80 - 100% të popullsisë. Problem mbetet vendi i depozitave që ndodhet afër mjësive të banimit duke shkaktuar jo vetëm problemet mjedisore, por edhe për popullsinë</p>
<p>Seksioni 9A2</p>	<p>Levan Frakull e Madhe, Kafaraj, Adë, Sheq Musalala, Kashisht, Varibop, Floq, Buzëmadh, Gjonç</p>	<p>Procesi arsimor ofrohet në; 12 kopshte, dy shkolla fillore, 16 shkollë 9-vjeçare dhe dy shkolla të mesme. Në një vendbanim (Floq) nuk ka asnjë strukturë arsimore.</p> <p>Vetëm shërbimi i kujdesit parësor shëndetësor ofrohet brenda vendbanimeve në dy qendra të kujdesit shëndetësor ku ofrohet konsultimi i mjekut familjar, dhe shërbimi i kontrollit në 9 ambulanca. Shërbimi farmaceutik ofrohet në dy vendbanime (Frakull e Madhe dhe Levan). Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet jashtë kufijve të vendbanimeve</p> <p>Vetëm vendbanimi (Kashisht) nuk është i lidhur me sistemin e furnizimit me ujë. Në vendbanimet e tjera popullsia është e mbuluar me furnizim me ujë në nivelin 90-100%. Rrjeti i kanalizimeve është i pranishëm në tre vendbanime (Levan, Frakull e Madhe dhe Kashisht), por jo funksional në të gjithë gjatësinë e tij, pasi është i amortizuar. Popullata e pambuluar mbledh ujërat e mbeturinave në gropa septike.</p> <p>Rrugët kryesore të shumicës së vendbanimeve janë të asfaltuara, përveç në Floqit dhe Vjosës ku rruga nuk është në gjendje të mirë. Rrugët e lagjes janë asfaltuar pjesërisht në Levan, ndërsa në vendbanime të tjera rrugët e lagjes janë me rërë bituminoze. Ka një transport të dedikuar publik në Levan dhe Frakull e Madhe, ndërsa në vendbanime të tjera transporti sigurohet nga operatorë privatë ose makina individuale.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110 kV në Kafaraj dhe nënstacioni 110 kV në Cakran. Ndonjëherë ka probleme me furnizimin me energji. Ndrëçimi publik ofrohet në Levan dhe Frakull e Madhe. Telefonia fikse nuk përdoret. Ka depërtim të internetit. Ka dy zyra postare në Levan dhe Frakull e Madhe.</p> <p>Të gjitha vendbanimet ofrojnë shërbimin e grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave nga një kompani private, e kontraktuar nga bashkia. Në Levan ky shërbim ofrohet çdo ditë, ndërsa në vendbanimet e tjera 2-3 herë në javë.</p>

<p>Seksioni 9B2</p>	<p>Dames, Behaj, Malas, Zhulaj, Lulëzim, Toc, Qesarat, Iliras, Memaliaj Fshat, Memaliaj</p>	<p>Ka 10 kopshte, 1 shkollë fillore, 8 shkolla të arsimit të mesëm të ulët dhe 4 shkolla të mesme. Shërbimi i kujdesit parësor shëndetësor ofrohet në një poliklinikën qendrore (në qytetin e Memaliajt), 5 qendra shëndetësore dhe 4 ambulanca. Kujdesi shëndetësor sekondar ofrohet në spitalin e Memaliajt. Ka 3 farmaci (një në qytetin Memaliaj dhe në Damës dhe Lulëzim).</p> <p>Rrjeti i ujësjellësit është i pranishëm në 5 vendbanime, ku mbulohet mbi 90% e popullsisë. Ndërsa në 4 vendbanime ky shërbim nuk ekziston, popullsia furnizohet me ujë të pijshëm nga puse individuale. Vendbanimet furnizohen me ujë nga furnizimi me ujë në Kute dhe burimi i ujit në Bëncë. Ekziston një rrjet kanalizimesh për shumicën e vendbanimeve. Mbulimi i popullatës nga ky shërbim ndryshon nga 20% në 100%. Tre vendbanime (Zhulaj, Behaj, Malas) nuk janë të lidhur me rrjetin e kanalizimeve. Popullsia shkarkon ujërat e zeza në gropa septike.</p> <p>Në përgjithësi, vetëm rrugët kryesore janë asfaltuar, pjesa tjetër e rrugëve janë në gjendje të dobët, përveç qytetit të Memaliajt ku shumica e rrugëve janë të asfaltuara dhe në gjendje të mirë. Transporti ndër-qytetas në qytetin e Memaliajt funksionon rregullisht për qytete të largëta, por nuk ka një linjë të përhershme dhe orar fikse. Në vendbanimet e tjera transporti kryhet përmes operatorëve privatë ose veturave individuale.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110 kV në Krahës, nënstacioni 110 kV në Memaliaj dhe nënstacioni në Pocem. Ka shumë probleme me furnizimin me energji elektrike, veçanërisht për 3 vendbanime në pjesën e parë të seksionit pasi linjat e furnizimit me energji janë të amortizuara dhe për shkak se nënstacioni është në të njëjtin nivel me lumin Vjosa, shpesh përmbytet. Vetëm qendra Damës, Lulëzim dhe qyteti i Memaliajt është e pajisur me ndriçim publik. Telefonia fikse përdoret vetëm për rreth 50% të popullsisë në qytetin e Memaliajt. Interneti depërton në të gjitha vendbanimet. Ka 4 zyra postare. Grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave ofrohet në të gjitha vendbanimet nga një kompani private e kontraktuar nga bashkitë. Ofrimi i shërbimit kryhet çdo ditë (në qytetin Memaliaj), ndërsa në vendbanimet e tjera ndryshon nga 1 deri në 2 herë në javë</p>
<p>Section 10</p>	<p>qyteti Tepelenë</p>	<p>Shërbimi arsimor ofrohet në tre nivele kryesore; arsimit parashkollor, arsimit bazë dhe arsimit të mesëm. Ka 3 kopshte, 2 shkolla 9-vjeçare dhe një shkollë të mesme.</p> <p>Në qytet ka poliklinikën qendrore dhe qendrën spitalore. Shërbimi i farmacistë i shpërndarë në territorin e qytetit është në numër të kufizuar. Popullsia është e lidhur 100% me sistemin e furnizimit me ujë. Rrjeti i kanalizimeve mbulon të gjitha pronat e banimit.</p> <p>Rrugët janë në gjendje të mirë dhe të asfaltuara. Nuk ka transport publik brenda qytetit. Sa i përket transportit publik ndër-qytetas, ka linja transporti që lidhin bashkinë me Tiranën dhe qytetet më të afërta. Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110 kV Tepelenë. Pothuajse të gjitha lagjet e qytetit kanë ndriçim publik. Rreth 90% e popullsisë përdorin telefoninë fikse. Interneti ofrohet nga një operator privat. Ka një zyrë postare.</p> <p>Grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave ofrohet nga një kompani private, e kontraktuar nga bashkia, çdo ditë.</p>

Seksioni 11	Humelicë, Cepun, Mashkullorë	<p>Procesi arsimor ofrohet në 3 kopshte, 1 shkollë 9-vjeçare dhe 1 shkollë të mesme. Në një vendbanim (Floq) nuk ka asnjë strukturë arsimore.</p> <p>Vetëm shërbimi i kujdesit parësor shëndetësor ofrohet brenda vendbanimeve në 3 ambulanca. Tri infermiere japin shërbimin e kujdesit shëndetësor në vendbanime. Shërbimi shëndetësor sekondar ofrohet jashtë kufijve të vendbanimeve. Popullata furnizohet 100% me sistemin e furnizimit me ujë. Mungon rrjeti i ujërave të zeza. Ujërat e zeza hidhen dhe shkarkohen në gropa septike.</p> <p>Vetëm rrugët kryesore të vendbanimeve janë asfaltuar. Rruga brenda vendbanimit është bërë me çakull. Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110 kV Gjirokastër 2. Ndrçimi publik nuk ofrohet. Ka një përqindje të vogël të përdorimit të telefonisë fikse. Interneti depërton mjaft. Ka vetëm një zyrë postare pranë vendbanimit, në Ura e Kardhiqit.</p> <p>Të tre vendbanimet janë të mbuluara me shërbimin e grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave, i cili ofrohet nga një kompani private, e kontraktuar nga bashkia, 3-4 herë në javë.</p>
Seksioni 12	Rshi Lengo, Kordhocë	<p>Procesi arsimor sigurohet në 2 kopshte dhe një shkollë 9-vjeçare. Ka dy ambulanca, ku ofrojnë shërbim shëndetësor 2 infermierë.</p> <p>Popullsia është e lidhur me sistemin e furnizimit me ujë në nivelin 80% deri 100%. Një pjesë tjetër shfrytëzojnë puse individuale ose blejnë ujin. Ka mungesë të rrjetit të kanalizimeve. Ujërat e zeza derdhen në depozita septike dhe më pas përfundojnë në rrjedhat ose kanalet më të afërta.</p> <p>Rrugët janë të asfaltuara dhe janë në gjendje të mirë. Rrugët e lagjeve të vendbanimeve nuk janë të asfaltuara. Ka transport publik, tre ose katër herë në ditë me qytetin e Gjirokastrës.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110 kV Gjirokastër 2. Ndrçimi publik sigurohet vetëm për qendrën e vendbanimit. Ka një përqindje të vogël të përdorimit të telefonisë fikse. Interneti depërton në zonë. Asnjë zyrë postare.</p> <p>Grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave ofrohet në 2 vendbanime përgjatë kësaj pjese nga një kompani private, e kontraktuar nga bashkia, 1 herë në javë</p>
Section 13A	Derviçan, Goranxi, Vanistër, Haskovë, Sofratike, Terihat, Goricë, Frashtan, Lugar, Grapsh, Jorgucat, Kakavie	<p>Procesi arsimor sigurohet në 5 kopshte, 2 shkolla të arsimit të mesëm të ulët dhe 1 shkolla të mesme. Mungojnë objektet arsimore në 7 vendbanime, Vanistër, Haskovë, Terihat, Goricë, Lugar, Grapsh, Kakavie.</p> <p>Vetëm shërbimi shëndetësor parësor ofrohet përmes 2 qendrave shëndetësore dhe në 6 ambulanca. Të gjitha vendbanimet janë të lidhura me sistemin e furnizimit me ujë, dhe rreth 90% e popullsisë është e mbuluar furnizim uji. Rrjeti i kanalizimeve nuk është ekzistent. Ujërat e zeza shkarkohen në gropa septike.</p> <p>Rruga kryesore është e asfaltuar. Rrugët e lagjeve janë të shtruara me çakull. Ka linja të transportit privat që lidhin Kakavijën me Gjirokastrën dhe kanë stacione në vendbanim.</p> <p>Vendbanimet furnizohen me energji elektrike nga nënstacioni 110 kV në Gjirokastër dhe Grapsh. Ka shumë probleme në furnizimin me energji elektrike. Rreth 80% e popullsisë përdorin telefoninë fikse. Interneti depërton. Ka 4 zyra postare.</p> <p>Grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave ofrohet në të gjitha vendbanimet nga një kompani private, e kontraktuar nga bashkia, 2 deri 3 herë në javë.</p>

Tabela 4-135 Përmbledhje e shërbimeve dhe godinave në vendbanimet e zonës së projektit

4.3.8 Burimet e të ardhurave, përfshirë familjet

Burimi më i rëndësishëm i të ardhurave në pjesën më të madhe të bashkive të prekura është puna e paguar/vetëpunësimi. I dyti për nga rëndësia janë pensionet⁶⁵. Në bashkitë e Kurbinit (seksioni 3 i AIC) dhe Dropullit (Seksioni 13A i AIC) pensionet janë burimi më i rëndësishëm i të ardhurave. Kjo për shkak të faktit se në bashkinë e Kurbinit shkalla e papunësisë është e lartë, ndërsa në Dropull të rinjtë kanë emigruar dhe 43.2% e familjeve në Dropull janë familje pensionistësh.

I treti për nga rëndësia është asistenca sociale dhe përfitimet. Në bashkitë e Vorës (Seksioni 4), Rrogozhinës (Seksioni 5C), Lushnjës (Seksioni 6+7), Fierit (Seksioni 8), Mallakastrës (Seksioni 9B2) dhe Dropullit (Seksioni 13A) dërgesat në para janë burimi më i rëndësishëm i të ardhurave sesa asistenca sociale dhe përfitimet.

Tabela e mëposhtme tregon burimet kryesore të të ardhurave në bashkitë e prekura nga projekti.

Tabela 4-136 Burimi kryesor i të ardhurave në bashkitë e përshkuara nga AIC

Seksionet e AIC	Burimi i të ardhurave (%)				
	Bashkia	Punë e paguar ose vetëpunësim	Pensione	Dërgesa	Asistenca sociale dhe përfitime
Seksioni 1	Shkodër, Vau i Dejës, pjesërisht Lezhë	43.36	31.95	7.80	16.89
Seksioni 2	Pjesërisht Lezhë	45.55	31.59	11.30	11.57
Seksioni 3	Kurbini, Thuma në (Krujë)	38.56	35.87	8.74	16.84
Seksioni 4	Krujë, Vorë	62.88	24.03	7.08	6.01
Seksioni 5B	Tiranë, Lekaj (Rrogozhinë)	62.30	28.73	4.39	4.58
Seksioni 5C	Rrogozhinë, Dushek (Lushnjë)	49.32	24.05	17.57	9.06
Seksioni 6+7	Lushnjë	59.13	26.45	8.92	5.50
Seksioni 8	Fier	54.90	31.23	8.60	5.28
Seksioni 9A2	Pjesërisht Fier	50.81	25.52	19.94	3.73
Seksioni 9B2	Mallakastër, Memaliaj	50.42	28.35	11.95	9.27
Seksioni	Tepelenë	48.78	32.07	4.56	14.59

10					
Seksioni 11	Pjesërisht Gjirokastër	49.60	41.22	4.89	4.29
Seksioni 12	Pjesërisht Gjirokastër	62.53	30.05	2.27	5.16
Seksioni 13A	Dropull	29.52	57.37	9.87	3.26
Totali %		56.19	29.42	6.89	7.50

Burimi i të dhënave: Census 2011⁶⁶

Përmbledhje e të ardhurave në vendbanimet e prekura nga AIC

Përgjatë gjithë gjatësisë së AIC vetëpunësimi, kryesisht në bujqësi, është burimi kryesor i të ardhurave për popullsinë që banon në vendbanimet rurale të zonës së projektit. Edhe në rastet kur prodhimet bujqësore dhe blegtorale nuk tregtohen, ato janë burim i rëndësishëm i jetesës sepse përdoren për konsumim personal. Punëtorët me pagesë në zonat rurale janë të paktë dhe kryesisht janë të punësuar në shtet: në zyrat e njësive administrative, qendra shëndetësore dhe arsim ose në ujësjellës apo zyra postare. Puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave në zonat urbane të Lezhës, Lushnjës dhe Tepelenës, përveç

⁶⁵Referuar të dhënave të paraqitura në Geoportal, Instat, treguesit e popullsisë sipas bashkive

⁶⁶<https://instatgis.gov.al/#!/prefectures/population/prefpop1>

qytetit të Memaliajt ku burimet kryesore të të ardhurave janë pensionet. Mbledhja dhe tregtimi i bimëve mjekësore është burim sezonal të ardhurash për vendbanimet e seksionit 11 dhe seksionit 12.

Të ardhurat nga pensionet për personat mbi 65 vjeç janë burimi i dytë i të ardhurave te vendbanimet. Përqindja më e madhe e familjeve që mbështeten te pensionet si burimi kryesor i të ardhurave ndeshet në pjesën jugore të AIC, dhe sidomos në qytetin e Memaliajt (Seksioni 9B2) dhe vendbanimet e seksionit 13A.

Të ardhurat nga dërgesat klasifikohen si të tretat për nga rëndësia mbështetur në statistikat kombëtare edhe pse, në disa raste, nga këshillimi me palët e interesuara, është raportuar se dërgesat janë të dytat për nga rëndësia, pas të ardhurave nga punësimi.

Të ardhurat nga asistenca sociale dhe përfitimet janë burim i rëndësishëm i të ardhurave kryesisht në zonat urbane dhe në zonat rurale malore, ku ka pak tokë bujqësore. Të ardhurat nga asistenca sociale dhe përfitimet janë më të larta në zonat urbane të Memaliajt, Tepelenës dhe në vendbanimet e njësisë administrative Lekaj (Zambish, Mushnik, German).

Në tabelën e mëposhtme paraqitet një përmbledhje e burimeve kryesore të të ardhurave në vendbanimet e prekura, të ndara sipas seksioneve të AIC. Informacion më i detajuar paraqitet në të dhënat e punësimit, burimet kryesore të të ardhurave dhe aktivitetet kryesore ekonomike në Shtojca XX (të cilave iu referohemi në nënseksionin e punësimit).

Tabela 4-137 Përmbledhje e burimeve kryesore të të ardhurave në vendbanimet e përshkuara nga seksionet e AIC

Seksionet e AIC	Vendbanimet	Burimet kryesore të të ardhurave
Seksioni 1	Shtuf, Muriqan, Obot, Oblikë, Bërdicë e Madhe, Mali Hebaj, Beltojë, Ashtë, Kosmaç, Meglush, Bushat, Plezhë, Shkjezë, Mabë, Dajç, Gjadër, Piraj, Blinisht, Rraboshtë Merqi, Balldren, Balldren i Ri	Vetëpunësimi kryesisht në bujqësi/puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave për më shumë se 50 % e familjeve përgjatë këtij seksioni. Të ardhurat sigurohen kryesisht nga bujqësia. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave janë pensionet. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 18.9% dhe 34%.
Seksioni 2	Qyteti i Lezhës, Ishull Shëngjin, Ishull Lezhë, Rrilë, Shënkoll, Gajush	Vetëpunësimi / puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave për më shumë se 50 % e familjeve përgjatë këtij seksioni. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave janë pensionet. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 30% dhe 31%.
Seksioni 3	Fushë Milot, Prozhmë, Shullaz, Fushë Mamurras, Bushnesh, Kodër-Thumanë, Fushë-Thumane	Vetëpunësimi kryesisht në bujqësi / puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave dhe dërgesat nga jashtë janë burimi i dytë i të ardhurave për pjesën e parë të seksionit deri në km 10+000. 50 % e familjeve përgjatë këtij seksioni. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 32 % dhe 35%.
Seksioni 4	Derven, Bilaj, Larushk 2, Arrameras, Hasan, Rinas, Breg Shkozë, Ndërmjetës, Bërxullë, Mukaj	Vetëpunësimi / puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave për 40 deri 60% të popullsisë. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave janë pensionet. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 14.2 % dhe 36 %.
Seksion i 5B	Kashar, Mazrek, Kus, Allgjatë, Lalm Menik, Pezë Helmës, Pezë e Vogël, Maknor, Pezë e Madhe, Mushnik, Zambish, German, Lekaj	Vetëpunësimi kryesisht në bujqësi / puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave për 65 deri 75% të popullsisë. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave janë pensionet. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 20% dhe 40%.

⁶⁷ Konsultimi me palët e interesuara në njësinë administrative të Cakranit (seksioni 9A2), njësinë administrative të Cepos (seksioni 11) dhe bashkia e Dropullit (seksioni 13A)

Seksio ni 5C	Gosë e Madhe (Kërçukaj), Gosë e vogël, Zhamë Sektor, Zhamë Fshat, Gramsh, Konjat, Dushk i madh	Vetëpunësimi kryesisht në bujqësi është burimi kryesor i të ardhurave për më shumë se 50% e popullsisë. Të dytët për nga rëndësia janë pensionet. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 17% dhe 33%.
Seksio ni 6+7	Golem i madh, qyteti i Lushnjës, Savër, Krutje e Poshtme, Bishqethëm, Lumth, Gorre, Rrapëz Fshat, Rrapëz Sektor, Ardenicë, Kolonjë, Pirrë, Vajkan	Vetëpunësimi (kryesisht bujqësi) është burimi kryesor i të ardhurave për 50 - 70% të popullsisë në zonat rurale përgjatë këtij seksioni, ndërsa në zonën urbane (qyteti i Lushnjës), puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave janë pensionet përgjatë gjithë seksionit. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 26% dhe 37%.
Seksio ni 9A2	Levan, Frakull e Madhe, Kafaraj, Adë, Shëq , Musalala, Kashisht, Varibop, Floq, Buzëmadh, Gjonçë	Vetëpunësimi (kryesisht bujqësi)/ puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave për 50-70% të popullsisë përgjatë këtij seksioni. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave janë pensionet për pjesën e parë të seksionit deri në km 12+000, ndërsa nga km 12+000 në km 26+901 që kalon territorin e njësisë adm. të Cakranit dërgesat janë burimi i dytë i të ardhurave dhe shumë i rëndësishëm. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 22% dhe 35%.
Seksio ni 9B2	Damës, Behaj, Malas, Zhulaj, Lulëzim, Toç, Qesarat, Iliras, Memaliaj Fshat, Memaliaj	Vetëpunësimi (kryesisht bujqësi dhe bagëti) është burimi kryesor i të ardhurave për 40-60% të popullsisë në zonën rurale, ndërsa në zonën urbane (qyteti i Memaliajt) burimi kryesor i të ardhurave janë pensionet. Kjo ndodh për shkak të migracionit të lartë të rinisë dhe zhvillimit të ulët ekonomik, dhe numrit të ulët të bizneseve të mëdha që ofrojnë punë të papunët. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 23% dhe 49% (qyteti i Memaliajt).
Seksio ni 10	Qyteti i Tepelenës	Puna e paguar/vetëpunësimi është burimi kryesor i të ardhurave për rreth 55% të familjeve. Të ardhurat nga pensionet janë burimi i dytë i të ardhurave për 37 % të popullsisë.
Seksio ni 11	Humelicë, Çepunë, Mashkullorë	Pensionet janë burimi kryesor i të ardhurave për rreth 40 % të familjeve në vendbanimet përgjatë seksionit 11. Kjo për shkak të përqindjes së lartë të familjeve pensioniste (24.18% më e lartë se niveli kombëtar prej 10.5%) dhe nivel më i lartë i migrimit të popullsisë që i përket grupmohës së forcës punëtore. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave është vetëpunësimi kryesisht në bujqësi dhe blegtori për 35% të popullsisë.
Seksio ni 12	Arshi Lengo, Kordhocë	Vetëpunësimi (kryesisht bujqësi)/puna e paguar është burimi kryesor i të ardhurave për 60-80 % të popullsisë përgjatë seksionit 12. Pensionet dhe dërgesat janë burim shumë i rëndësishëm i të ardhurave. Të ardhurat nga pensionet variojnë midis 13 % dhe 46%.
Seksio ni 13A	Derviçan, Goranxi, Vanistër, Haskovë, Sofratikë, Terihat, Goricë, Frashtan, Lugar, Grapsh, Jorgucat, Kakavijë	Pensionet janë burimi kryesor i të ardhurave për 60% deri 65 % e familjeve në vendbanimet përgjatë seksionit 13A. Kjo për shkak të përqindjes së lartë të familjeve pensioniste (që varion nga 33.5% në 40 %, më i lartë se niveli kombëtar prej 10.5%) dhe nivel më i lartë emigracionit të popullsisë që i përket grupmohës së forcës punëtore. Burimi i dytë më i rëndësishëm i të ardhurave është vetëpunësimi/puna e paguar për 30–40 % të popullsisë.

Burimi i të dhënave: Konsultim me palët e interesuar gjatë vizitave në terren. Statistikat kombëtare (Census 2011)

4.3.9 Grupet e cenueshme dhe përjashtimi social

Përjashtimi social në Shqipëri erdhi si pasojë e varfërisë, qeverisjes së dobët, decentralizimit të ngadaltë, politikave sociale të pamjaftueshme, trajtimit të pamjaftueshëm të familjeve të varfra dhe mosarritjes së zbatimit të ligjeve.

Grupet e popullsisë më të rrezikuara janë të papunët, njerëzit me arritje të ulëta në arsim, ata që jetojnë në zonat rurale dhe ata që punojnë në bujqësi për të plotësuar nevojat personale. Edhe ata që punojnë mund të jenë të varfër, nëse punojnë për paga të ulëta⁶⁸.

Ka dallime të mëdha midis banorëve që jetojnë në zonat urbane dhe atyre në zonat rurale, midis atyre që jetojnë në veri dhe atyre që jetojnë në zona të tjera të vendit dhe sidomos midis romëve/egjiptianëve dhe pjesës tjetër të popullsisë.

Në bazë të të dhënave nga Word Bank⁶⁹ shkalla e varfërisë në Shqipëri, më 2012-n ishte 14.3%. Shkalla më e lartë e varfërisë u regjistrua në pjesën veriore të vendit (22%) dhe më e ulëta në Gjirokastrë (8%). Varfëria në zonat rurale është më e lartë se në ato urbanet. Rajonet më të varfra në Shqipëri gjenden në zonat malore veriore, të ndjekura nga rajoni qendror. Në zonën e studimit niveli më i lartë i varfërisë është në bashkinë e Kurbinit (Seksioni 3 i AIC), më pas vjen bashkia e Rogozhinës (seksioni 5B (nga km 26+000 në 33+573) dhe seksioni 5c i AIC). Shkalla më e ulët e varfërisë përgjatë zonës së studimit regjistrohet në pjesën jugore të AIC, në bashkinë e Gjirokastrës (seksioni 11 dhe seksioni 12 i AIC), pasuar nga bashkia e Dropullit (seksioni 13A i AIC), ku shkalla e varfërisë është 7.8 %. Një prej arsyeve kryesore të shkallës së ulët të varfërisë përgjatë këtij seksioni mund të jenë të ardhurat që një numër familjesh sigurojnë nga dërgesat e parave. Shkalla e varfërisë lidhet me infrastrukturën e dobët, mungesën e aktivitetit ekonomik dhe forcën punëtore joefikase nga ana profesionale dhe me nivelin e ulët arsimor. Pakësimi i varfërisë në Shqipëri vjen nga numri i familjeve që marrin të ardhura nga dërgesat në para. Niveli i pabarazisë duket më i lartë në bashkinë e Gjirokastrës (seksioni 11 dhe 12 i AIC) prej 27% dhe më i ulët në Kurbinit (seksioni 3 i AIC), prej 24.3%. Bashkia me numrin më të madh të të varfërve është ajo e Tiranës (seksioni 5B) për shkak të numrit më të madh të popullsisë.

⁶⁸National Strategy for Social Protection 2015-2020 (Strategjia kombëtare për mbrojtjen sociale 2015-2020)

⁶⁹ Raport mbi Portretet e Varfërisë dhe Pabarazisë në Shqipëri, 2016

Municipality	Total population	Poverty headcount	s.o.	Gini	s.o.	Number of poor	Mean per capita consumption	s.o.
LEZHË	64,938	0.162	0.03	0.263	0.01	10,544	8,543	299
KURBIN	46,249	0.193	0.03	0.243	0.01	8,926	7,770	279
SHKODËR	134,069	0.133	0.01	0.267	0.01	17,850	9,270	210
VAU I DEJËS	30,379	0.143	0.02	0.261	0.01	4,346	8,906	310
KRUJË	59,294	0.135	0.02	0.252	0.01	7,994	8,849	319
TIRANË	550,163	0.101	..	..	..	55,561	10,328	..
VORË	26,630	0.154	..	..	..	4,091	8,685	..
RROGOZHINË	21,739	0.182	0.03	0.245	0.01	3,961	7,975	351
LUSHNJË	83,644	0.154	0.02	0.253	0.01	12,888	8,470	256
FIËR	120,562	0.145	0.02	0.262	0.01	17,475	8,837	193
MALLAKASTËR	27,271	0.166	0.03	0.245	0.01	4,528	8,143	351
TEPELENE	8,889	0.103	0.03	0.256	0.01	917	9,710	526
MEMALIAJ	10,547	0.123	..	..	..	1,297	9,095	..
DROPULL	3,496	0.078	0.02	0.26	0.01	273	10,670	521
GJIROKASTËR	28,545	0.068	0.01	0.27	0.01	1,933	11,215	435

Figura 4-104. Të dhëna për shkallën e varfërisë, shkallën e pabarazisë, numrin e personave të varfër dhe konsumin mesatar për frymë për secilën bashki të përfshirë në zonën e studimit
Burimi; Raport mbi Portretet e Varfërisë dhe Pabarazisë në Shqipëri, World Bank, 2016

Sipas ligjit nr. 7995, artikulli 2/20 i datës 20.9.1995, i ndryshuar nga ligji nr. 9570 i datës 3/7/2006 "Për nxitjen e punësimit", grupet e cënueshme në Shqipëri konsiderohen punëkërkuessit e kategorive të mëposhtme:

- Nënata me shumë fëmijë
- Personat mbi 50 vjeç;
- Të rinjtë nën moshën 18 vjeç;
- Punëkërkuessit e papunë afatgjatë;
- Familjet nën vijën e varfërisë në Shqipëri;
- Viktimat e trafikimit;
- Personat që përfitojnë nga programet e mbështetjes për të ardhurat;
- Personat që dalin të papunë nga ndërmarrje dhe institucione në proces reforme, ristrukturimi dhe privatizimi;
- Vajza/nëna të papuna;
- Gra të divorcuara me probleme sociale;
- Të kthyerit nga emigrimi ekonomik;
- Të sapo-diplomuarit në tregun e punës; personat që kanë kryer dënimin e burgimit;
- Personat me aftësi të kufizuar;
- Komuniteti rom dhe egjiptian;
- Jetimët e papunë.

Karakteristikat kryesore të grupeve të cënueshme përshkruhen si më poshtë:

Punëkërkesit e papunë: kategorizohen si afatgjatë nëse kanë më shumë se një vit që kërkojnë punë. Në fund të 2017-s janë regjistruar 42 594 punëkërkes të papunë afatgjatë ose 51%.

Fëmijët në rrezik: ky grup jeton në komunitetet më të lëna pas dore, në zonat e thella dhe të tjerë në periferi të qyteteve të mëdha. Këta janë fëmijët romë, fëmijë që u mungon kujdesi prindëror, fëmijë me paaftësi, të trafikuar dhe ata që punojnë në rrugë. Fëmijët e familjeve të varfra në Shqipëri punojnë sidomos në tregun informal duke shitur cigare, larë makinat apo lypur. Për shkak të shkallës së lartë të varfërisë në komunitetet rom dhe egjiptian, një pjesë e madhe fëmijëve rom punojnë në këtë treg. Pothuajse gjysma e fëmijëve që punojnë në rrugë janë nga familje që kanë migruar nga qytete të tjerë gjatë tranzicionit.

Komunitetet rom dhe egjiptian: romët dhe egjiptianët janë aktualisht grupet më të varfra dhe më të margjinalizuara etno-linguistike. Në përgjithësi të dy grupet vuajnë nga të njëjtat probleme; mungesë e profesioneve, nivele të ulëta arsimore dhe diskriminim. Sot ata kanë probleme për të qenë pjesë e shërbimit shëndetësor, për të përfituar nga higjiena publike, infrastruktura, arsimimi dhe probleme me kushtet e këqija të jetesës. Shumë familje rom nuk ia dalin të blejnë mjekimet e domosdoshme. Shkalla e papunësisë është shumë e lartë për romët, ku gratë kanë shkallën më të lartë të papunësisë në krahasim me meshkujt. Egjiptianët po ashtu ndeshen me më shumë probleme ekonomike dhe sociale, kryesisht për shkak të specifikave antropologjike, rriteve, zakoneve, mendësisë dhe stilit të jetës të ndryshëm nga grupet e tjera. Në fund të vitit 2017 janë regjistruar 2 270 njerëz ose 2.7% punëkërkes afatgjatë romë (48.4% are gra dhe 44.8% kryetarë familjesh) dhe 3 749 ose 4.5% punëkërkes afatgjatë egjiptianë (54.1% janë gra dhe 44.8% kryetarë familjesh)

Personat me aftësi të kufizuar: në këtë grup përfshihen: njerëz të lindur me paaftësi dhe ata që kanë aftësi të kufizuar për të punuar. Në fund të 2017-s janë regjistruar si punëkërkes afatgjatë 472 persona me aftësi të kufizuar.

Të moshuarit: edhe pse Shqipëria ka popullsinë më të re në Evropë përqindja e popullsisë mbi moshën 60 vjeç po rritet gradualisht. Ky grup është i cenueshëm për shkak të sëmundjeve të shumta kronike dhe nuk mundet të plotësojë nevojat dhe të përmirësojë cilësinë e jetës.

Gratë; ky grup përfshin gra që i përkasin komunitetit rom, gra të abuzuara ose nëna me fëmijë (kryetare familjesh) të cilat kanë probabilitetin më të lartë për të jetuar në varfëri, të mos arsimohen apo të punësohen.

Emigrantët e kthyer; ky grup erdhi në fokus të politikave të papunësisë më 2010-n kur, për shkak të krizës ekonomike në vende të ndryshme në botë, shumë shqiptarë që jetonin jashtë filluan të kthehen. Vetëm në bashkinë e Shkodrës, sipas Censurit, deri më 2011-n, numri i emigrantëve të kthyer ishte 5 229. Ky grup u përball me vështirësi për t'u riintegruar në shoqëri dhe punësuar. Detajet për grupet e cenueshme të ndara për seksionet e AIC paraqiten në Shtojcën XXX.

Mbrojtja sociale

Kushtetuta shqiptare garanton barazi dhe liri para ligjit nga diskriminimi në bazë race, gjinie, etnie dhe gjuhe. Disa grupe kanë nevojë të veçantë për shkak të cenueshmërisë së tyre.

Mbrojtja sociale i lejon individët ose familjet të merren nga ana financiare me pasojat e rreziqeve sociale. Institucionet sociale kontribuojnë në mbrojtjen sociale dhe mbështetjen e personave dhe grupeve të pafavorizuar përmes punësimit, dhe duke lehtësuar hyrjen e tyre në tregun e punës. Sistemi i mbrojtjes sociale publike në Shqipëri ofron mbulim të kufizuar të shërbimeve sociale, duke mbështetur kategoritë e personave në nevojë: të moshuarit, familje/persona të papunë ose përfitues të asistencës ekonomike, jetimët dhe ata me aftësi të kufizuar. Shërbimet e Kujdesit Social janë pjesë e Programit për Mbrojtjen Sociale që mbështeten nga buxheti i shtetit. Aktualisht nuk mbulohen të gjitha nevojat për shërbim të grupeve të cenueshme në nivel kombëtar.

Shërbimi social ofrohet në qendrat e riintegritimit dhe rehabilitimit rezidencial, në qendrat e kujdesit ditor ose në familje. Ndiham sociale në pagesë përfshin përfituesit e ndihmës ekonomike dhe përfituesit e pagesave për personat me nevoja të veçanta⁷⁰.

Përfituesit e ndihmës ekonomike: Kjo lloj ndihme ekonomike ofrohet në disa baza

- Jetimët që jetojnë jashtë institucioneve;
- Prindërit me më shumë se dy fëmijë, të cilët lindin në të njëjtën kohë dhe kanë të ardhura të ulëta;
- Viktimat e trafikimit dhe viktimat e dhunës në familje⁷¹;
- Personat që jetojnë në institucionet e kujdesit shoqëror derisa punësohen;

Përfituesit e ndihmës ekonomike: Kjo lloj ndihme ekonomike u ofrohet personave të cilët renditen në një prej kategorive më poshtë:

- Paraplegjikë dhe tetraplegjikë;
- Personat me aftësi të kufizuar për të punuar⁷²;

...

WB:

informacion me kerkese të MTE. Ky dokument nuk është i prote ane nuk përfaqëson një dorëzim submission by IPF5 and its Consultants.)

- Personat të cilët janë deklaruar invalidë pune dhe përfitojnë pension invaliditeti

Përfituesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror⁷³ janë:

- Familje dhe fëmijë që kanë statusin e azilkërkuesve;
- Personat me nevoja të veçanta;
- Të rriturit me probleme sociale, viktima të dhunës, trafikimit, varësisë ndaj drogës dhe varësisë ndaj alkoolit;
- Vajzat shtatzëna ose prindërit beqarë të një fëmije deri në moshën një vjeç;
- Të moshuarit në nevojë;
- Adoleshentë dh të rinj në konflikt me ligjin të cilët kanë përfunduar periudhën e dënimit dhe kanë nevojë për shërbime të kujdesit shoqëror, në mënyrë që të riintegrohen sërish në shoqëri;

Kategoritë që nuk marrin ndihmë dhe shërbime sociale janë: Qytetarët shqiptarë që jetojnë jashtë si migrantë; Azilkërkuesit të cilët ende nuk kanë marrë statusin e azilantit; Qytetarë shqiptarë, shtetas të huaj ose persona pa shtetësi, të cilët kanë nevojë për ndihmë emergjente për shkak të fatkeqësive natyrore dhe luftërave; personat që vuajnë dënimin me burg; Personat që janë përfitues të institucioneve publike të kujdesit rezidencial.

Shërbimet e kujdesit shëndetësor mjekësor janë publike dhe jopublike. Shërbimet e kujdesit shoqëror publik financohen nga buxheti qendror dhe nga buxhetet e pavarura të organeve të qeverisjes vendore. Shërbimi Social Shtetëror administron shërbime sociale për individët në nivelin kombëtar.

Komunat ose njësitë administrative administrojnë të gjitha shërbimet sociale për individët që janë banorë të atij qyteti ose njësie administrative. Institucionet jopublike menaxhohen nga organizata joqeveritare (OJQ) të cilat licencohen nga Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.

Numri total të shërbimeve sociale në Shqipëri e shikoni më poshtë:

- 29 Institucione Publike të Kujdesit Social
- 25 Institucione Publike Rezidenciale
- 5 Jetimore 0-5 vjeç
- 4 Jetimore për fëmijë të moshës 6-18 vjeç
- 6 Shtëpi për të moshuarit

⁷⁰ Ligj Nr.9355, i miratuar në 2016 Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore

⁷¹ për periudhën e vlefshmërisë së urdhrin të mbrojtjes.

⁷² Sipas vendimit të Komisionit Mjekësor për Caktimin e Aftësisë për Punë dhe personat që marrin pension invaliditeti dhe një shtesë mujore në të, sipas statusit të punës së invaliditetit

⁷³ Ligj Nr.121 / 2016 Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë

- 6 Qendra të zhvillimit të rezidencial
- 2 Qendra e Kujdesit Publik për Personat me nevoja të veçanta
- 3 Qendra e kujdesit ditor publik për të moshuarit
- 1 Qendër Kombëtare për Trajtimin e Viktimave të Dhunës në Familje
- 1 Qendra për viktimat e trafikimit
- 1 Qendra Kombëtare e Urgjencës për kategoritë e cënueshme

Gjatë vitit 2018 numri i përgjithshëm i familjeve që përfitojnë ndihmë sociale është 53.982. Familjet me katër anëtarë përfitojnë një shumë më të lartë të ndihmës sociale me (34, 9%), e ndjekur kjo nga familjet me pesë anëtarë (25, 4%).

Në vitin 2018, numri i familjeve që përfitojnë ndihmë sociale është ulur në 33.3% në krahasim me vitin 2017. Numri mesatar vjetor i punëkërkuessve të regjistruar të papunë të regjistruar përfitues të papunësisë për vitet 2012-2016 është ulur nga 9,772 në 5,141. Gjatë vitit 2018 në krahasim me vitet e kaluara, përfitimi mujor i papunësisë u rrit në 12,000 lekë nga 6.850 lekë në 2015.

Mesatarja e ndihmës sociale për familje ose tremujori i 4 i 2019 është 5,154 lekë në muaj⁷⁴.

Grupet kryesore të cënueshme dhe mbrojtja sociale në 15 komuna të prekura nga projekti, të ndara me seksione sipas AIC

Kategoritë kryesore të grupeve të cënueshme në zonën e projektit dhe përqindja ose numri i popullsisë nga këto grupe kryesore të cënueshme dhe të ndara me seksione nga AIC janë paraqitur në tabelën më poshtë. Të dhënat në lidhje me kategoritë e tjera të grupit të cënueshëm nuk janë të disponueshme.

Tabela 4-138 Shpërndarja e popullatës në bashkitë e ndikuara sipas kategorive kryesore të grupeve të cënueshme dhe sipas saksioneve të AIC.

Bashkitë	Kategoritë kryesore të grupeve të cënueshme						
	Të rinjtë nën moshën 15 vjeç (%)	Te moshuarit (mbi 65 vjeç %)	Femrat shtëpiake %	Migrantet e rikthyer (numri total)	Personat me aftës të kufizuar %	Komuniteti Rom %	Komuniteti Egjiptian %
Seksioni 1	21.16	12.58	13.86	7651	7.2	0.21	0.37
Seksioni 2	21.89	10.71	11.93	3112	7	0.22	0.37
Seksioni 3	23.39	10.36	11.63	2551	6.2	0.13	0.05
Seksioni 4	23.56	9.41	7.92	2208	5.5	0.65	0.01
Seksioni 5B	18.55	10.60	18.73	32812	4.5	0.39	0.13
Seksioni 5C	21.37	11.16	10.45	813	7.3	0.36	0.00
Seksioni 6+7	18.53	12.28	14.78	3505	6.8	0.04	0.08
Seksioni 8	18.99	13.00	11.15	5844	6.5	0.91	0.01
Seksioni 9A2	21.68	11.86	9.26	1538	6.5	1.29	0.00
Seksioni 9B2	20.77	12.58	12.20	1843	7.9	0.00	0.00
Seksioni 10	18.95	14.17	8.00	364	8.8	0.00	0.00
Seksioni 11	13.97	20.21	10.65	444	6.1	0.00	0.00
Seksioni 12	17.36	12.65	13.52	1477	6.3	0.38	0.04
Seksioni 13A	7.68	33.77	24.73	716	12.2	0.03	0.00

Burimi i të dhënave: Census 2011, Instat

⁷⁴ Përfitimi i papunësisë dhe ndihma sociale, Q.4.2015- Q.4.2018, Instat

Për sa i përket shërbimit të kujdesit shoqëror në qendrat ditore dhe ato të banimit, vëmendja kryesore i kushtohet tre kategorive kryesore të grupeve të cënueshme; fëmijë, njerëz me nevoja të veçanta dhe njerëz të moshuar. Kjo për faktin se shumica e qendrave shoqërore ofrojnë shërbim për këto kategori të grupeve të cënueshme dhe numri më i madh i përfituesve nga shërbimet shoqërore i përkasin këtyre tre kategorive kryesore. Në bashkinë Shkodër (Seksioni 1 i AIC), bashkia Tirane (Seksioni 5B) dhe bashkia Fier (Seksioni 8) janë përqendruar numri më i madh i qendrave të kujdesit shoqëror. Në paragrafin dhe figurat e mëposhtme tregohet shpërndarja e lehtësirave të kujdesit shoqëror për secilën pjesë të zonës së projektit.

Seksioni 1

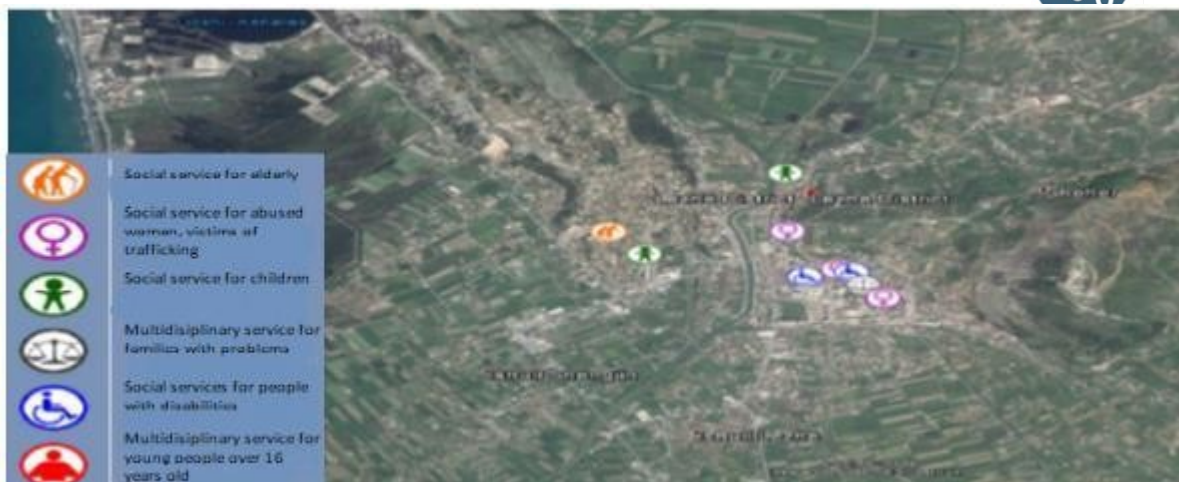
Përgjatë kësaj pjese ka 28 qendra të kujdesit shoqëror; 25 qendra të kujdesit shoqëror janë shpërndarë në bashkinë e Shkodrës, kryesisht në zonën urbane dhe 4 qendra të kujdesit shoqëror në territorin e Bashkisë Vau i Dejës, 3 në qendrën e qytetit dhe Qendra për të moshuarit në Barbullush e cila strehon 25 të moshuar. Shpërndarja e lehtësirave të kujdesit shoqëror, sipas llojit të shërbimit shoqëror që ata ofrojnë janë paraqitur në figurën vijuese.

Figura 4-105 Shpërndarja e shërbimeve shoqërore në territorin e Bashkisë Shkodër.
Burimi i të dhënave: Harta e shërbimit social, 2016 e botuar në faqen e internetit të Shërbimit Social Shtetëror.

Seksioni 2

Përgjatë këtij seksioni, i cili përshkon bashkinë e Lezhës, kujdesi social ofrohet në 9 qendra të kujdesit shoqëror, të vendosura kryesisht në qytetin e Lezhës: Shpërndarja e qendrave të shërbimeve shoqërore bazuar në shërbimin që ato ofrojnë është paraqitur në figurën vijuese.

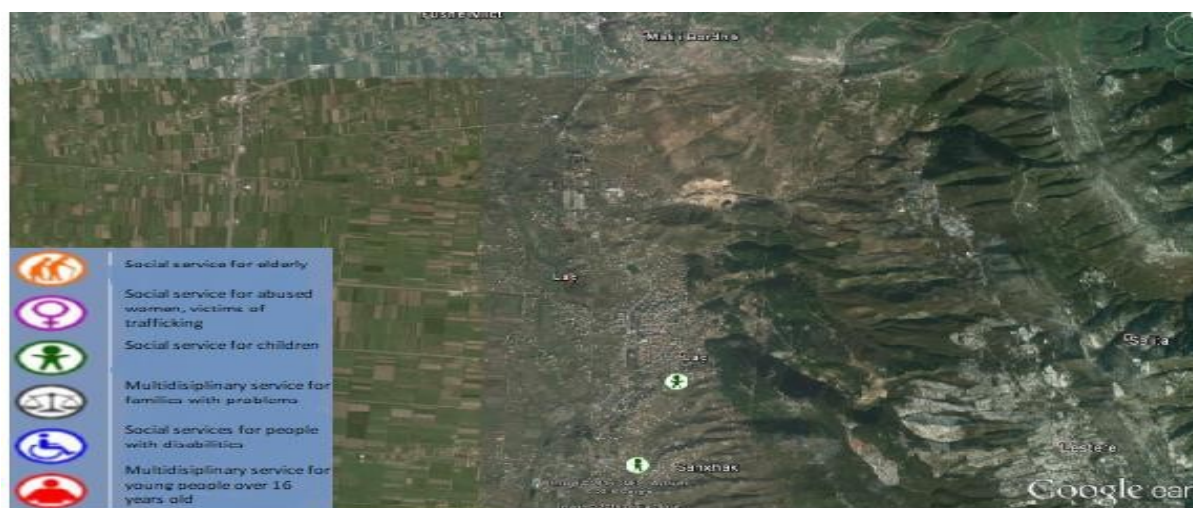

Figura 4-106 Shpërndarja e shërbimeve shoqërore në territorin e Bashkisë Lezhë

Burimi i të dhënave: Harta e shërbimit social, 2016 e botuar në faqen e internetit të Shërbimit Social Shtetëror.

Seksioni 3

Përgjatë kësaj pjese nuk ka zona të ndara me popullsi të marginalizuar ose të përjashtuar, si për nga niveli shoqëror ashtu edhe nga ai ekonomik. Prania e grupeve të ndryshme etniko-kulturore është gjithashtu minimale⁷⁵. Ekzistojnë dy qendra të kujdesit shoqëror, të vendosura në qytetin e Laçit. Kjo do të thotë që pjesa tjetër e territorit nuk mbulohet nga ky shërbim.

Figura 4-107 Shpërndarja e qendrave të kujdesit shoqëror në qytetin e Laçit

Seksioni 4

Burimi i të dhënave: Harta e shërbimit social, 2016 e botuar në faqen e internetit të Shërbimit Social Shtetëror.

Ekzistojnë 4 shërbime të kujdesit shoqëror; një qendër private në Vorë dhe 3 në bashkinë Krujë. Në Krujë një Qendër banimi për fëmijë është themeluar në vitin 1998. Ajo ofron ndihmë të konsiderueshme në ushqim

⁷⁵Plani i Përgjithshëm Vendor i Bashkisë Kurbin

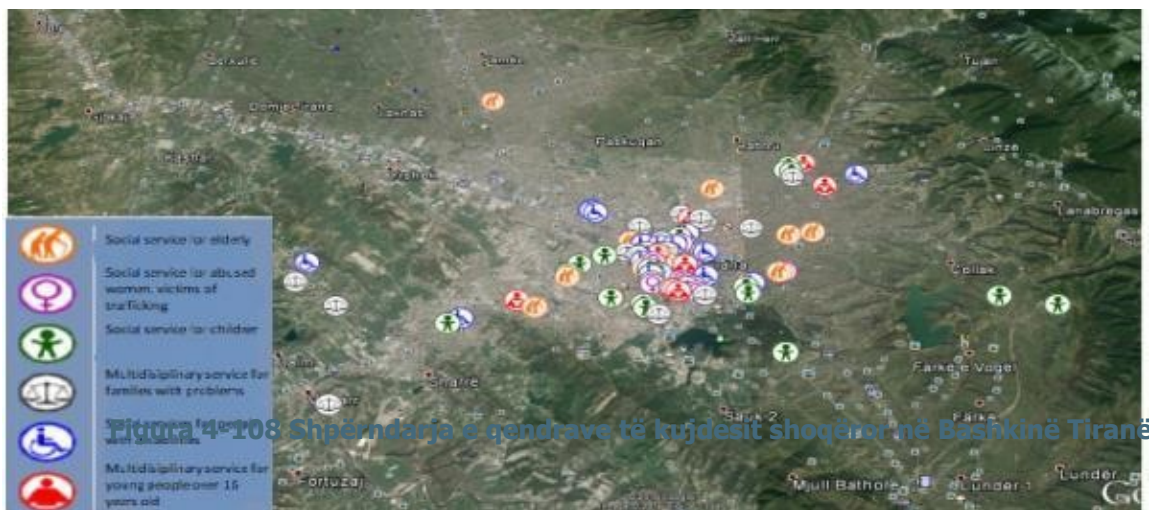

veshje. Qendra "Jeta në zhvillim" në Arrameras (Fushë-Krujë) është një qendër multifunkionale që ofron shërbime sociale për 32 persona me nevoja të veçanta. Për të moshuarit ekziston edhe qendra në Fushe- Krujë e cila shërben si një vend rekreativ për të moshuarit. Ka mungesë të qendrave rezidenciale të banimit për të moshuar të vetmuar që nuk kanë mbështetje dhe jetojnë në kushte të vështira socio-ekonomike dhe shëndetësore, si edhe shërbime shtëpiake. Ndërkohë, në bashkëpunim me Fondacionin për Mbështetjen e Fëmijëve, janë ndërmarrë hapa për krijimin e një qendre për fëmijët romë në zonën e Fushë-Krujës. Qendra e banimit në komunën e Vorë ofron kujdesin shoqëror për të rinjtë 14-18 vjeç, 'Shpresa për Botën', në Marikaj.

Seksioni 5B

Përgjatë këtij seksioni janë përqendruar numri më i madh i qendrave të kujdesit shoqëror, siç tregohet në figurën vijuese. Ekzistojnë gjithashtu 4 Qendra Multidisiplinare dhe qendra të tjera të përkujdesit shoqëror, të cilat ofrojnë shërbime për disa kategori në nevojë, si më poshtë: Qendra Sociale Multidisiplinare, Qendra Sociale Multidisiplinare Shkozë, Qendra Sociale "Qëndroni së bashku", Qendra Sociale "Shtëpia e Përbashkët", Qendra Sociale "Shtëpia e Ngjyrave", Qendra ditore për fëmijë. Kapacitetet e Qendrave shoqërore janë rreth 100 përfitues për secilën qendër. Pranë secilës njësi administrative ekziston një specialist i ndihmës sociale i cili lejon përfshirjen e: Trajtitimit me ndihmë ekonomike, lejitimit të atyre me nevoja të veçanta, shërbime ditore publike.

Figura më poshtë paraqet shpërndarjen e institucioneve të kujdesit publik dhe privat në Tiranë.

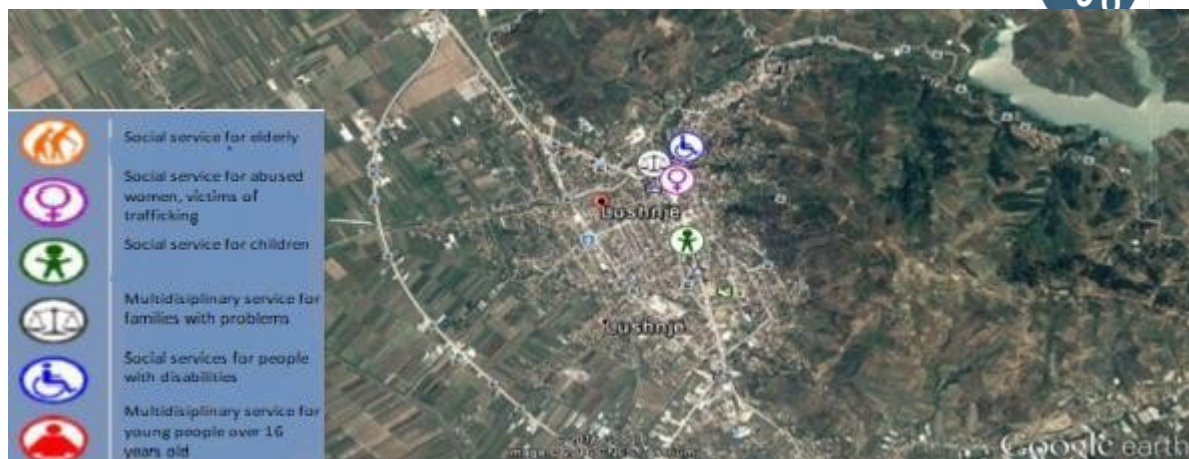
Burimi i të dhënave: Harta e shërbimit social, 2016 e botuar në faqen e internetit të Shërbimit Social Shtetëror

Seksioni 5 C

Nuk ka asnjë qendër sociale për të mbështetur grupet e cënueshme përgjatë seksionit 5C.

Seksioni 6 + 7

Ekzistojnë 4 institucione publike që ofrojnë shërbime shoqërore për grupet e cënueshme në bashkinë Lushnje, të kaluara nga seksioni 6 + 7 i AIC. Të gjitha institucionet janë të vendosura në qytetin e Lushnjes. Shpërndarja e institucioneve shoqërore është paraqitur në figurën vijuese.

Figura 4-109 Shpërndarja e qendrave të kujdesit shoqëror në Bashkinë Lushnje.

Burimi i të dhënave: Harta e shërbimit social, 2016 e botuar në faqen e internetit të Shërbimit Social Shtetëror
Në Lushnje veprojnë gjithashtu institucione / organizata jopublike që ofrojnë shërbime shoqërore, nga të cilat 2 institucione janë për të moshuarit, 1 institucion për femra; 9 institucione për fëmijë; 3 institucione për familjet në vështirësi; 3 institucione për personat me nevoja të veçanta, 1 institucion për rininë me probleme shoqërore.

Seksioni 8

Ka 11 institucione të kujdesit shoqëror në bashkinë e Fierit. Zonat rurale nuk janë të mbuluara me shërbim të kujdesit shoqëror dhe popullsia duhet të udhëtojë në qytetin e Fierit për të ofruar këtë shërbim. Shifra më poshtë tregon shpërndarjen e shërbimeve shoqërore në bashkinë e Fierit.

Figura 4-110 Shpërndarja e qendrave të kujdesit shoqëror në Bashkinë Fier

Barrën kryesore për shërbimet shoqërore e mbajnë OJQ-të, ndërsa kategoritë e shërbimeve janë të kufizuara dhe jo domosdoshmërisht të ndikuar nga nevojat e komunitetit ku ata shërbejnë, por nga agjendat e donatorëve që janë edhe mbështetësit e tyre kryesorë.

Seksioni 9A2

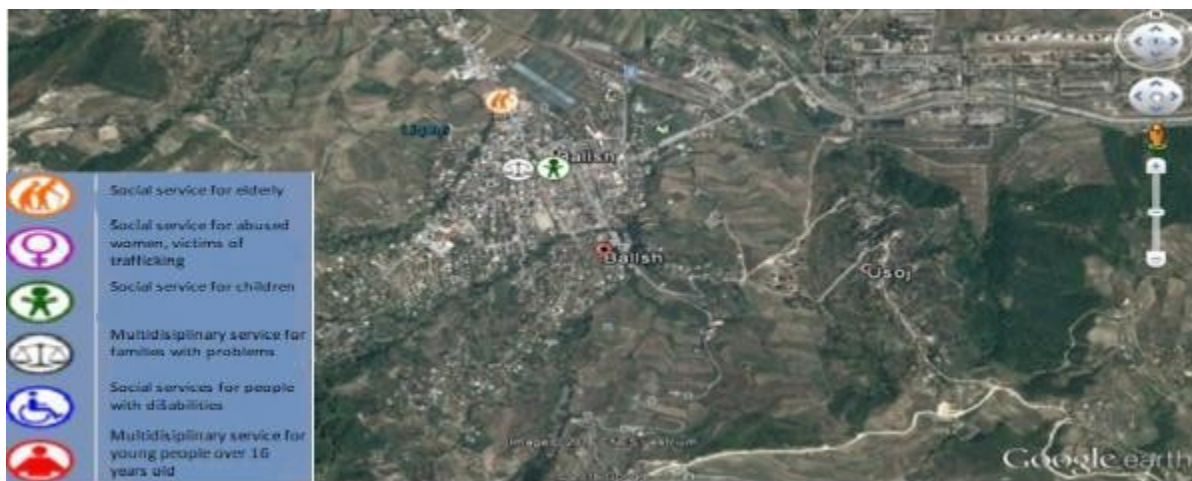
Nuk ka asnjë shërbim të kujdesit shoqëror përgjatë këtij seksioni. Popullsia e vendosur afër seksionit rrugor duhet të udhëtojë në qytetin e Fierit për të siguruar shërbim.

Seksioni 9B2

Ekzistojnë vetëm 3 qendra të shërbimeve të kujdesit shoqëror, të vendosura në komunën e Mallakaster. Shërbimi i kujdesit shoqëror sigurohet nga Organizata Jo-Qeveritare (OJQ), ndërsa kategoritë e shërbimeve janë të kufizuara

dhe të ndikuara jo domosdoshmërisht nga nevojat e komunitetit të cilit i shërbehet. Në Memaliaj, nuk ka institucione publike që ofrojnë përkujdesje sociale për banorin lokal. Popullsia e Memaliaj ofron shërbim shoqëror në qendrën më të afërt urbane, në Tepelenë ose Gjirokastrë.

Figura më poshtë tregon shpërndarjen e kujdesit shoqëror në qytetin e Mallakastrës

Figura 4-111 Shpërndarja e qendrave të kujdesit shoqëror në Bashkinë Mallakastrë

Burimi i të dhënave: Harta e shërbimit social, 2016 e botuar në faqen e internetit të Shërbimit Social Shtetëror

Në komunën e Memaliaj, numri i të varfërve është 1297, ndërsa konsumi mesatar për frymë është 9,095 lekë.

Seksioni 10

Përgjatë këtij seksioni i cili përshkon komunën e Tepelenës, ekziston një qendër ditore për personat me nevoja të veçanta dhe 1 qendër multidisiplinare për familjet me probleme.

Seksioni 11 & Seksioni 12

Përgjatë dy seksioneve, të cilat kalojnë territorin e bashkisë Gjirokastrë, ekzistojnë 4 qendra të shërbimit social për grupe të cënueshme, dhe 5 institucione jo-publike me vendndodhje në qytetin e Gjirokastrë, siç tregohet në figurën më poshtë.

⁷⁶<http://documents.worldbank.org/curated/en/510751480409557798/text/110582-REVISED-PUBLIC-report-ALB-complete.txt>

Figura 4-112 Shpërndarja e qendrave të kujdesit shoqëror në Bashkinë Gjirokastrë

Burimi i të dhënave: Harta e shërbimit social, 2016 e botuar në faqen e internetit të Shërbimit Social Shtetëror
Zonat rurale mbeten të pambrojtura nga këto shërbime dhe banorët duhet të udhëtojnë në qendrën më të afërt urbane për t'i marrë ato shërbime. Nga këndvështrimi rajonal, rajoni i Gjirokastrës ka përqindjen më të lartë të personave me aftësi të kufizuara, me 8.0%. Këto të dhëna janë influencuar nga marrëdhënia e ngushtë midis paaftësisë dhe popullatës së madhe mbi moshën 65 vjeç. Pavarësisht kësaj, në Gjirokastrë ka mungesë të institucioneve sociale për të moshuarit dhe personat me nevoja të veçanta.

Seksioni 13 A

Në Dropull, të moshuarit mbeten si më të rëndësishmit brenda kategorisë së grupit të cenueshëm, pasi ato përbëjnë 33.8% të popullsisë së përgjithshme. Ky grup njerëzish është shpesh i vetmi që përballet me vështirësi të ndryshme. Ka mungesë të qendrave të kujdesit shoqëror.

Siç tregohet në tabelën vijuese, janë 3487 persona në projekt janë që përfitojnë nga shërbimet sociale të ofruara në qendrat e kujdesit rezidencial ose ditor gjatë vitit 2016. Kategoritë kryesore që përfitojnë nga shërbimet sociale janë fëmijët, e ndjekur nga personi me aftësi të kufizuara. Shumica e përfituesve të shërbimeve sociale janë përqendruar në bashkinë Shkodër (Seksioni 1) dhe Tirane (Seksioni 5B), ku ka edhe të përqendruar numrin më të madh të qendrave shoqërore.

Tabela 4-139 Numri i përfituesve të Shërbimeve të Kujdesit Shoqëror sipas seksioneve të AIC

Bashkitë	Numri i përfituesve të shërbimeve të kujdesit shoqëror viti 2016					Totali
	Sërbim tjetër komuniteti	Shërbimi shoqëror për gratë e abuzuara dhe viktimat e trafikimit	Shërbim shoqëror për fëmijët	Shërbim shoqëror për njerëzit me nevoja të veçanta	Shërbim shoqëror për të moshuarit	
Seksioni 1	502	1	420	315	123	1361
Seksioni 2	0	0	261	43	45	349
Seksioni 3	0	0	29	2	17	48
Seksioni 4	0	0	51	26	165	242
Seksioni 5B	98	105	521	233	212	1,169
Seksioni 5C	0	0	0	0	0	0
Seksioni 6+7	0	0	0	0	0	0
Seksioni 8	0	0	0	152	0	152
Seksioni 9A2	0	0	0	0	0	0

Seksioni 9B2	0	0	0	0	0	0
Seksioni 10	0	0	0	35	0	35
Seksioni 11	7	0	2	13	5	27
Seksioni 12	38	0	6	21	39	104
Seksioni 13A	0	0	0	0	0	0
Totali	645	106	1290	840	606	3487

Burimi i të dhënave: Shërbimi Social Shtetëror, Shpërndarja e Shërbimeve Shoqërore në Republikën e Shqipërisë, viti 2016

Për sa i përket përfituesve monetarë nga shërbimet shoqërore publike, në hapësirën më të gjerë të projektit janë 10.650 familje që përfitojnë nga ndihma ekonomike. Nga ky numër, 629 familje janë me prejardhje Rome dhe 1099 janë familje me shtëpiake femra. Numri i përgjithshëm i përfituesve të pagesave për persona me nevoja të veçanta është 54.509 persona, nga të cilët 27.336 persona janë persona me nevoja të veçanta dhe 27.173 person janë përfitues që konsiderohen invalidë pune. Numri më i madh i përfituesve nga ndihma sociale janë përqendruar në bashkitë Tiranë (Seksioni 5B) dhe Shkodër (Seksioni 1), për faktin se këto dy bashki kanë gjithashtu një numër më të madh të popullsisë.

Shpërndarja e përfituesve monetarë në zonën e projektit, sipas seksioneve të AIC dhe bashkive të kryqëzuara nga secila seksion është paraqitur në tabelën vijuese.

Tabela 4-140 Numri i familjeve që përfitojnë ndihmë ekonomike për periudhën Mars-Prill 2018

Seksionet e AIC	Bashkitë	Përfituesit e ndihmës ekonomike				Përfituesit me probleme fizike	
		Numri total i përfituesve shtëpiak të ndihmës ekonomike	Numri i shtëpiakëve me prejardhje nga komuniteti Rom	Numri familjeve me shtëpiake femra	Fonde të përdorura për asistencë ekonomike (Lek)	Numri përfitues i njerëzve me nevoja të veçanta	Numri i përfituesve të invalidëve të punës
Seksioni 1	Shkodër	2,819	23	73	34,852,057	6,241	3,949
	Vau i Dejës Pjesërisht Lezhë						
Seksioni 2	Pjesërisht Lezhë	472	34	42	462,183	827	1,332
Seksioni 3	Kurbin, Thumane (Krujë)	655	5	40	7,479,517	1,740	3,496
Seksioni 4	Krujë, Vorë	549	22	85	5,997,072	2,100	1,761
Seksioni 5B	Tirane Lekaj (Rrogozhinë)	2,751	318	494	29,095,420	10,706	12,716
Seksioni 5C	Rrogozhinë Dushk (Lushnje)	228	20	29	2,555,360	412	322
Seksioni 6+7	Lushnje	308	7	32	3,134,160	1,036	1,158

Seksioni 8	Fier	359	33	49	4,731,072	Të dhëna të padisponu eshme	Të dhëna të padisponu eshme
Seksioni 9A2	Pjesërisht Fier	112	15	62	115,468	Të dhëna të padisponu eshme	Të dhëna të padisponu eshme
Seksioni 9B2	Mallakastër Memaliaj	868	11	40	9,205,820	1,669	830
Seksioni 10	Tepelenë	116	0	9	1,309,220	771	N/A

Instrumenti i Projektit të Infrastrukturës, Asistenca Teknike 5, TA2015030 R0 ...

IPF 5

Seksioni 11	Pjesërisht Gjirokastër	17	13	4	178,891	152	343
Seksioni 12	Pjesërisht Gjirokastër	23	13	8	242,029	444	438
Seksioni 13A	Dropull	31	0	20	215,020	178	167
Totali			9,308	514	987	99,573,289	26,276

Burimi i të dhënave; Shërbimi Social Shtetëror, Statistikat në Asistencën Ekonomike 2018; Vendimet e Këshillave Komunalë (për komunat e prekura nga projekti) për miratimin e pagesës për personat me nevoja të veçanta për periudhën Mars - Prill 2018.

Faza Operative / e Mirëmbajtjes

Ndikimet në gjeologji, gjeomorfologji dhe në toka gjatë fazës së funksionimit / mirëmbajtjes përshkruhen më poshtë.

- Ndotja e tokës. Ndotja e tokës mund të ndodhë gjatë funksionimit të AIC nga substancat ajrore (emetimet e shkarkimit dhe pluhuri) dhe shkarkimi i ujërave të ndotura nga sipërfaqja e rrugës. Për më tepër, kimikatet e përdorura për mirëmbajtjen e rrugës gjatë dimrit përbëjnë një burim të konsiderueshëm ndotjeje, ndërsa përdorimi i kripës në sasi të mëdha mund të shkaktojë lëshimin e joneve të kloridit në ujërat e shkrirë dhe në kripësinë e tokës. Tokat rezistente, me reaksion të lartë toke dhe aftësi komplekse thithëse janë më pak të ndjeshme ndaj ndotjes, ndërsa në këtë fazë ekzistenca ose shpërndarja e tokave rezistente nuk dihet. Ndotësit që gjenden në tokën anës rrugës mund të dëmtojnë rritjen e bimësisë dhe jetën e organizmave të tokës, duke rritur kështu mundësinë e erozionit. Këto ndikime janë zakonisht shumë të lokalizuara, duke prekur vetëm një rrip të ngushtë në të dy anët e rrugës. Ndotja aksidentale nga rrjedhjet e vajrave të automjeteve është gjithashtu një ndikim i rëndësishëm që do të merret në konsideratë, e cila ka mundësi të ndodhë në të gjitha seksionet e AIC.
- Erozioni i tokës. Rreziqet kryesore shoqërohen me lëvizjen e materialeve të pakonsoliduara nëse sipërfaqet e prekura nga ndërtimi nuk stabilizohen ose nëse bimësia nuk rritet siç duhet. Efektet e temperaturave ekstreme si pasojë e ndryshimit të klimës do të rrisin rrezikun e rrëshqitjeve të tokës dhe erozionit në shpatet e pjerrëta, me sipërfaqe të gjelbër të pakët. Për më tepër, mund të priten disa procese të erozionit pas ndërtimit në formën e kanaleve rreth shpatullave dhe kolonave të urave dhe viadukteve. Ky ndikim pritet në pjesën më të madhe të Seksioneve, por mendohet se mund të ketë një shkallë ndikimi dhe rëndësi të madhe në Seksionet 5B, 9A2 dhe 9B2. Gjatë kësaj faze, ndikime të tilla vlerësohen se kanë një rëndësi të madhe, sepse ato mund të kontrollojnë funksionin e korridorit dhe të rrezikojnë transportin në nivel rajonal dhe kombëtar ose në rastin më të keq të shkaktojnë aksidente tragjike.

Punimet e mirëmbajtjes do të kryhen gjatë gjithë funksionimit të rrugës, çka do të sjellë të njëjtat ndikime si në fazën e ndërtimit, por në sipërfaqe më të vogla dhe për një periudhe kohore më të shkurtër. Për shkak të zvogëlimit të sipërfaqeve dhe territoreve ku mund të kryhen aktivitete të tilla të mirëmbajtjes, shkalla e magnitudës dhe rëndësia e ndikimeve të tilla gjatë fazës së funksionimit do të jenë relativisht të vogla / të parëndësishme.

Ndikimet më të rëndësishme në gjeologji, gjeomorfologji, sizmologji dhe në toka në fazën e funksionimit janë përmbledhur më poshtë.

WB14-REG-TRA-01: Drafti PVNMS i Korridorit Rrugor Adriatik - Jon (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk paraqet një dorëzim zyrtar nga IPI5 dhe Konsulentët e tij.) Faqja | **504**

Tabla 6-9 Vlerësimi i Ndikimeve në Gjeologji, Gjeomorfologji, Toka dhe në Ndodhitë sizmike gjatë fazës operative

Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimev për çdo Seksion gjatë fazës Operative në Gjeologji, Gjeomorfologji, Tokë dhe nga Ndodhitë Sizmike								
Seksione t	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësino re	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e Magnitudës	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijimi i ri + rruga ekzistuese	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm		Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 2 Përvijim i ri + rruga ekzistuese	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 3 Rruga ekzistuese	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	I ulët	E ulët	E vogël
Seksioni 4	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare

Përvijim i ri	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5B Përvijim i ri	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	I lartë	E madhe	E madhe
Seksioni 5C	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare

Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve për çdo Seksion gjatë fazës së Funkionimit në Gjeologji, Gjeomorfologji, Tokë dhe nga Ndodhitë Sizmike

Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e Magnitudës	Rëndësia
Rruga ekzistuese	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 Rruga ekzistuese	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	I ulët	E ulët	E vogël

Seksioni 8	Në proces ndërtimi							
Seksioni 9A2	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesër i kthyeshë	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Rruga ekzistuese	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	I lartë	E madhe	E Madhe
Seksioni 9B2	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesër i kthyeshë	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Përvijim i ri + Rruga ekzistuese	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	I lartë	E madhe	E madhe
Seksioni 10	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesër i kthyeshë	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Përvijim i ri	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	I lartë	E madhe	E madhe
Seksioni 11	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesër i kthyeshë	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Rruga ekzistuese	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshë	Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 12	Tashmë i planifikuar dhe i miratuar							

Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve për çdo Seksion gjatë fazës së Funkcionimit në Gjeologji, Gjeomorfologji, Tokë dhe nga Ndodhitë Sizmike								
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e Magnitudës	Rëndësia
Seksioni 13A	Ndotja e tokës	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale		Mesatar	Mesatare	Mesatare
Rruga ekzistuese	Erozioni i tokës dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	Afatshkurtër i kthyeshëm	Rajonale/ kombëtare		I ulët	E vogël	E vogël

Përfundime

Me vlerësimin e bërë gjatë fazës së ndërtimit, bazuar në mesataren që ka çdo rëndësi që vjen nga ndikimi, mund të përmendim se:

- Seksionet 5B, 9A2, 9B2 dhe 10 përballen me ndikime me rëndësi të madhe ndikimi. Disa nga këto Seksione (5B, 9A2 dhe 10) karakterizohen nga një topografi e larmishme me shpate të pjerrëta dhe gjeo-tipare që paraqesin rrezik nga erozioni dhe rrëshqitjet e dheut. Seksioni 9B2 me një morfologji të sheshtë ka një numër të lartë urash dhe viaduktesh që duhet të ndërtohen dhe mund të paraqesin përkohësisht ndryshime në morfologjinë e lumit. Këto Seksione janë afër guroreve në male dhe në trupat e lumenjve, çka rrit rrezikun e shfrytëzimit të tepërt të lëndës së parë të nevojshme gjatë fazës së ndërtimit;
- Seksionet 1, 2, 4, 5C dhe 11 kanë një rëndësi mesatare të ndikimit. Seksioni 1, me Lumin Buna, një zonë e mbrojtur dhe një lum ndërkombëtar, ka një urë të gjatë dhe viadukte, të cilat mund të ndikojnë në morfologjinë e trupit të lumit. Në këtë Seksion do të zbatohen shumë mbushje të tokës, të cilat do të ndryshojnë topografinë natyrore të vendndodhjes. Lidhur me Seksionin 2, lumi Mat dhe lumi i Drinit të Lezhës përmbysin rrethinat e tyre përkatëse gjatë rrjedhës dhe çdo ndryshim në banimetrinë e lumit nga sedimentimi mund të rrisë shpeshësinë dhe efektet e përmbytjeve. Përveç kësaj, Seksionet e tjera ndodhen afër guroreve në malet gëlqerore që ndodhen aty pranë ose afër trupave të lumenjve për rërë dhe zhavorr, të cilat përdoren për nxjerrjen e lëndës së parë dhe shfrytëzimin;
- Seksionet 3, 6, 7 dhe 13A rezultojnë me një ndikim me rëndësi të pakët deri në mesatare dhe me ndjeshmëri të lehtë.

Përsa i përket vlerësimit gjatë fazës së funksionimit, bazuar në mesataren e rëndësisë së ndikimit, ndikimet e pritshme janë mjaft më të ulëta se ato gjatë fazës së ndërtimit. Ndikimet nga aktivitetet sizmike kanë një rëndësi mesatare për të gjitha Seksionet, duke marrë parasysh praktikën inxhinierike shqiptare në respektimin e normave sizmike për ndërtimin e autostradave dhe urave. Gjatë kësaj faze, ndikimet kanë rëndësi mesatare si më poshtë vijon:

- Ndikimet në Seksionin 5B, 9A2, 9B2 dhe 10 kanë rëndësi të madhe për shkak të ndikimeve të mundshme nga ndotja e tokës, rreziku i rrëshqitjeve të dheut dhe erozionit të tokës si dhe karakteristikave të thyera gjeo-morfologjike që karakterizojnë topografinë e tyre.
- Ndikimet në Seksionet 1, 2, 4, 5C dhe 11 kanë një rëndësi mesatare. Megjithëse Seksioni 11 shtrihet mbi një rrugë ekzistuese, dyfishimi i rrugës do të kryhet në një reliev të thyer, i cili karakterizohet nga shpate të pjerrëta, dhe nëse pjerrësia e shpateve nuk është e përshtatshme, mund të shkaktohen rrëshqitje të tokës.
- Ndikimet në Seksionet 3, 6, 7 dhe 13A kanë në përgjithësi rëndësi të vogël, sepse këto Seksione do të shtrihen mbi rrugët ekzistuese, të cilat shtrihen mbi zona pothuajse të sheshta.

Masat zbutëse

Faza para-ndërtimit

Për të zbutur ndikimet e lartpërmendura, Konsulenti i VNMS-së që është përgjegjës për përgatitjen e studimit duhet:

- Të identifikojë zonat gjeologjike të ndjeshme, të prirura ndaj erozionit dhe rrëshqitjeve të tokës në VNMS me qëllim që të përgatiten.
- Të propozojë masa specifike lehtësuese për zonën në lidhje me ndotjen e tokës, menaxhimin e shtesës së sipërme të tokës, menaxhimin e gropave të huazimit, rrjedhjeve në VNMS.
- Të përcaktojë vendet e përshtatshme për të siguruar lëndën e parë për ndërtim (gropave të huazimit, guroret), rreziqet e shfrytëzimit të burimeve të ndjeshme natyrore ose shfrytëzimin e tepërt të burimeve të shfrytëzueshme të lëndës së parë dhe depozitimin e materialeve.
- Të përfshijë propozimet e Projektimit Paraprak / Projektimit të Detajuar për vendet e depozitimit të propozuar.
- Të zbatojë praktikën më të mira ndërkombëtare në lidhje me vlerësimin gjeo-technik të korridorit të planifikuar rrugor dhe veçanërisht të urave dhe infrastrukturës tjetër rrugore. Aktivitetet e projektit duhet të marrin në konsideratë mjedisin gjeologjik dhe kategorinë e tokës për të shmangur çdo ndikim të dëmshëm që lidhet me të siç është lëngëzimi i tokës, rrëshqitja, erozioni dhe sedimentimi, etj. Duhet të bëhen studime shtesë për identifikimin e karakteristikave të regjimit të deformimeve të kanaleve dhe fushave lumore të lumenjve, erozionit marginal, erozionit të ujit (llojet e proceseve, orientimin e tyre, intensitetin dhe kufijtë e ndikimit), të zonave të mundshme të vërshimeve të baltës (kufijtë e shpërndarjes së baltës, kohëzgjatjen, shpeshtësinë e ndodhisë, rrjedhën maksimale) dhe zonat e shfaqjes së proceseve në shpate (zonën, karakteristikat e tokës, faktorët e qëndrueshmërisë, shkallën e aktivitetit dhe rrezikun për zonën e Projektit);
- Të projektojë dhe ndërtojë një sistem të duhur kullimi në mënyrë që të shmangen dëmtimet e mundshme nga erozioni dhe sedimentimi në rrugën e planifikuar dhe në strukturat e saj të betonit (urat, rrugët, tunelet, mbikalimet dhe muret mbajtëse), duke minimizuar sasinë e ujërave të reshjeve që nuk janë të ndotura të hyjnë në zonat e pastruara;
- Të propozojë përmes ESMP dhe ESAP që Kontraktuesi duhet të përgatisë një Plan për Menaxhimin e Kontrollit të Erozionit dhe Sedimentimit, një Plan për Menaxhimin e Shtresës së Sipërme të Tokës, si dhe një Plan për Menaxhimin e Gropave të Huazimit për fazën e ndërtimit dhe një Plan për Derdhjet dhe Reagimin ndaj Emergjencave për të dy fazat. VNMS duhet të propozojë disa çështje treguese që të përfshihen në këto Plane.

Faza e ndërtimit

Një grup masash zbutëse të propozuara në lidhje me gjeologjinë dhe tokat do të përfshijë:

- Ndërtimin e mureve pritëse për të shmangur rrëshqitjet e detyrueshme të tokës, vërshimet e baltës, shembjen e shkëmbinjve dhe erozionin. Mure të tilla planifikohen të ndërtohen në të gjitha Seksionet përveç Seksionit 3 siç tregohet në tabelën më poshtë:

Tabla 6-10 Muret Pritës

SEKSIONI	NGA	DERI	Mur pritës betoni i përforcuar (m3)	Muri pritës i përforcuar i tokës (m2)	
1		Murriqan	Balldren (Lezhe)	2,100.00	0.00
2		Balldren (Lezhe)	Milot	1,680.00	0.00
3		Milot	Thumanë	0.00	0.00
4		Thumanë	Kashar	1,680.00	3,600.00
5	B	Kashar	Lekaj	16,800.00	18,000.0
5	C	Lekaj	Konjat	840.00	0.00
6+7		Konjat	Fier	840.00	0.00
8		Bypass-i i Fierit			
9A	2	Levan	Pocem	420.00	0.00
9B	2	Pocem	Memaliaj	17,640.00	27,000.00
10		Memaliaj	Ura e Subashit	5,040.00	16,200.00
11		Ura e Subashit	Bypass-i i Gjir.	336.00	0.00
12		Bypassi i Gjir.			
13	A	Bypass i Gjirokastrës	Kakavijë	336.0	0.0

- Minimizimi i shtrirjes hapësinore të brezit të punës, veçanërisht në zonat e pjerrëta ku planifikohen muret pritëse.
- Shmangia e erozionit të lumenjve / të përrenjve duke siguruar që punimet e ndërtimit nuk prekin asnjë argjinaturë ekzistuese me zhavorr në vendkalimet e rrjedhës ujore;
- Mbrojtja e shtretërve të lumenjve / të përrenjve kundër erozionit në rrjedhën e poshtme dhe në rrjedhën e sipërme të strukturave të betonit (urat, viaduktet, mbikalimet) me qëllim që të sigurohen që themelet e këtyre strukturave të jenë të forta dhe të qëndrueshme ndaj erozionit të ujit në rast të shkarkimit maksimal të ujit;
- Ndalimi i shfrytëzimit të zhavorreve dhe rërës brenda shtratit të lumit / përroit afër strukturave të betonit (urave, viadukteve) në mënyrë që erozioni i ujit të mos dobësojë themelet e tyre;
- Vendosja e gjeo-tekstilit dhe gjeogridit për stabilizimin e tokës (Seksioni 1 për 19,2 km, Seksioni 2 për 6 km, Seksioni 4 për 6 km, Seksioni 5B për 7.2 km, Seksioni 5C për 2.4 km, Seksioni 6 + 7 për 7.2 km, Seksioni 9A2 për 9,6km, Seksioni 9B2 për 6 km, Seksioni 10 për 6 km, Seksioni 11 për 3.6 km dhe Seksioni 13A për 3.6 km);
- Minimizimi i pastrimit të bimësisë, veçanërisht në terrene të pjerrëta për të shmangur erozionin e tokës dhe çdo rrëshqitje të mundshme të vogël të tokës;

- Programimi i aktiviteteve ndërtimore në mënyrë që zona e tokës së ekspozuar të minimizohet gjatë periudhave të vitit kur mundësia për erozion është e lartë, për shembull gjatë verës kur janë të zakonshme reshjet e dendura të shiut.
- Ri-mbjellja e bimësisë dhe plehërimi në mënyrë të vazhdueshme në çdo seksion pas përfundimit të punimeve. Intervali kohor midis pastrimit dhe ri-mbjelljes së bimësisë duhet të mbahet në minimumin e mundshëm.
- Argjinaturat dhe shpatet me bimësi të çrregulluar duhet të rimbillen menjëherë pas përfundimit të ndërtimit / ndërhyrjes, nëse nuk janë të mbuluara me shporta gabion dhe nëse kjo gjë mundësohet nga sezoni. Për rimbjellje të specieve vendase duhet të përdoret vendosja e shtresave të fibrave për të nxitur rritjen e bimësisë dhe rrethimi i përkohshëm për të mbrojtur bimët nga kullotja e bagëtime.
- Vendosja e rrjetave për fiksimin e bimësisë për të shmangur rënien e shkëmbinjve dhe erozionin. Kjo masë duhet të zbatohet kudo ku nevojiten punime në tokë për ndërtimin e rrugëve në terrene të pjerrëta;
- Në përputhje me kodet evropiane 7 dhe 8, rekomandohet të merren parasysh rezultatet e sondazhit sizmologjik përpara fazës së ndërtimit, si dhe parametrat gjeo-teknikë që vijnë si rezultat i studimit gjeo-teknik dhe nga të dhënat/ informacionet e marra nga shpimet e puseve për të dhënat gjeologjike që do të planifikohen nën Projektimin Paraprak.

Për të shmangur ose zbutur ndikimin në shtresën e sipërme të tokës, terreni i funksionimit duhet të vendoset duke marrë parasysh masat e sigurisë mjedisore, siç paraqiten më poshtë:

- Pastrimi i tokës duhet të minimizohet;
- Shtresa e sipërme e tokës duhet të hiqet nga të gjitha zonat e kërkuara për nevoja të përhershme dhe të përkohshme të Projektit në mënyrë që të mos përzihet me nëntokën. Do të përdoret për shpatet anësore të autostradës dhe gjëja më e mirë do të ishte vendosja e materialit të humusit pa depozitim të mëparshëm. Kjo mënyrë e ripërdorimit të tokës së gjermuar është e dobishme për zhvillimin e shpejtë të bimësisë, e cila parandalon erozionin dhe ul kostot e mundshme të mirëmbajtjes. Nëse depozitimi i humusit është i nevojshëm, ai duhet të sigurohet në vend depozitime të rregullta dhe të bazohet në parimet e ruajtjes së materialit humus;
- Për të shmangur humbjen e shtresës prodhuese të tokës, të gjitha sipërfaqet e përshtatshme të shtresës së sipërme të tokës dhe materialet të tjetra duhet të ruhen dhe grumbullohen veçmas për rikultivimin e ardhshëm të zonës;
- Për të siguruar stabilitetin, stabiliteti i rezervës së grumbulluar do të arrihet përmes ruajtjes së 'të sigurt' të pjerrësisë së shpatit dhe devijimit të rrjedhës nga zona. Pirgjet me dhe nuk duhet të jenë më të larta se 2 metra. Pirgjet e dheut duhet të vendosen dhe menaxhohen në mënyrë që të shmangët erozioni dhe shpëlarja . Duhet të sigurohen kanale kullimi rreth pirgjeve të dheut;
- Ngjeshja e tokës mund të minimizohet duke ruajtur në mënyrë rigorozë rrugët e përkohshme dhe kufijtë e terrenit të kantierit / funksionimit;

- Ulja e shpejtësisë së ujit duke minimizuar shpatet e vazhdueshme, ku uji i rrjedhshëm mund të shkaktojë gërryerje dhe për të parandaluar gërryerjen, mund të lindi nevoja për shtrimin e linjave të kullimit ose për struktura që zbutin shpejtësinë, të tilla si çakull ose gjeo-tekstil, të cilat vendosen në linjën e kullimit.

Tabla 6-11 Menaxhimi i shtresës së sipërme të tokës

SEKSIONI		NGA	DERI	Vendosja e shtresës së sipërme të tokës dhe hedhja e farërave të barit në shpate dhe kodrina (km)
1		Murriqan	Balldren (Lezhë)	45,05
2		Balldren (Lezhë)	Milot	17,81
3		Milot	Thumanë	0
4		Thumanë	Kashar	23,16
5	B	Kashar	Lekaj	36,93
5	C	Lekaj	Konjat	15,59
6+7		Konjat	Fier	30,84
8		Bypass-i i Fieri Në proces ndërtimi		
9A	2	Levan	Poçem	29,59
9B	2	Poçem	Memaliaj	41,46
10		Memaliaj	Ura e Subashit	22,15
11		Ura e Subashit	Bypass-i i Gjir.	11,29
12		Bypass-i i Gjirokastrës		N/A
13	A	Bypass-i i Gjirokastrës	Kakavijë	26,17

Për të shmangur ose zbutur ndikimet e shkaktuara nga derdhjet aksidentale të karburantit/ të vajit dhe menaxhimin e dobët të rrjedhjes së ndotur, do të propozohen masat zbutëse si më poshtë vijon:

- Çdo cisternë karburanti e përkohshme duhet të vendoset në një zonë të mbuluar me argjinatura mbrojtëse ose kanale kullimi, për të frenuar derdhjen. Çdo derdhje duhet të frenohet menjëherë dhe të pastrohet me materiale thithëse;
- Aktivitetet e riparimit/ mirëmbajtjes/ të furnizimit me karburant brenda zonës së ndërtimit duhet të jenë të kufizuara. Prioritet do t'u jepet objekteve tregtare jashtë zonës së ndërtimit. Nëse

është e pamundur, duhet të sigurohet një zonë e caktuar dhe/ ose zonë mbajtëse rezervë për aktivitetet e riparimit ose mirëmbajtjes në vend;

- Automjetet dhe pajisjet në zonën e ndërtimit inspektohen rregullisht për rrjedhje dhe të gjitha rrjedhjet duhet të riparohen menjëherë;
- Pajisjet e zonës mbajtëse rezervë (shtresë mbrojtëse prej rrobe, vasketa për kullimin do të përdoren për të mbledhur rrjedhjen ose derdhjen gjatë heqjes ose ndryshimit të lëngjeve nga automjetet ose pajisjet. Duhet të sigurohen vasketa për kullimin ose materiale thithëse. Në rastin e derdhjeve të vogla duhet të përdoren materiale thithëse;
- Preferohet përdorimi i lavazheve për larjen e automjeteve jashtë zonës së ndërtimit (objekte tregtare për larje). Nëse pastrimi në vend është i nevojshëm, do të vendosen zona për larje në kufijtë e zonës së ndërtimit për të kryer aktivitetet e pastrimit. Zona e larjes do të jetë e pjerrët për të lehtësuar mbledhjen e ujit që përdoret gjatë larjes dhe tharjen nëpërmjet avullimit;
- Në rast rreziku të derdhjes së karburantit / vajit, duhet të sigurohen gjithashtu rezervuar naftë prej betoni;
- Zonat që përdorin bitum do të ndërtohen në sipërfaqe të papërshkueshme për të parandaluar derdhjen e vajrave në tokë. Asnjë fuçi ose kontejner bitumi, plot ose i përdorur, nuk duhet të ruhet në tokë të hapur.

Një pjesë e materialit të gërmuar për prerjet e sipërfaqeve të tokave me nivel të ngritur gjatë ndërtimit të rrugës do të përdoret për rimbushjen e tokës, duke zvogëluar kështu sasinë e materialit të nxjerrë në gurore për argjinaturat e rrugës. Në rast se materiali do të jetë i nevojshëm për ndërtim, gjenden gurore ekzistuese të vendosura në afërsi të secilit Seksion. Një pjesë e madhe e guroreve të tilla është në proces rivlerësimi nga Ministria e Turizmit dhe e Mjedisit, sepse ndikimet e tyre në turizëm, në asetet vizuale, në komunitet nga mënyra e shfrytëzimit, në habitatet dhe në biodiversitet janë shumë të rëndësishme. Përdorimi i guroreve duhet të bëhet vetëm pasi të keni marrë Lejen e nevojshme Mjedisore nga Autoritetet e Mjedisit. Në rast se do të përdoren gropat e huazimit, zonat e gropave të gërmimit për mbushje do të klasifikohen për të siguruar kullimin dhe uniformitetin vizual ose për të krijuar rezervuarë / diga të përhershme, por ato nuk mund të hapen më thellë se niveli maksimal i ujërave nëntokësore, për të shmangur shfaqjen e nivelit të hapur të ujërave freatikë. Kontraktuesi do të hartojë një plan për menaxhimin e gropave të huazimit në kohën e përfundimit të punimeve ndërtimore. Menaxhimi i gropave, (përfshirë restaurimin nëse do të nevojitet përfundimi i punëve të caktuara) do të jetë në përputhje të plotë me të gjitha standardet dhe specifikimet mjedisore në fuqi.

Faza e Funksionimit

Do të zbatohen një sërë masash zbutëse:

- Mbrojtja e shtretërve të lumenjve / të përrenjve kundër erozionit në rrjedhën e poshtme dhe në rrjedhën e sipërme të strukturave të betonit (urat, viaduktet, mbikalimet) me qëllim që të sigurohen që themelet e këtyre strukturave të jenë të forta dhe të qëndrueshme ndaj erozionit të ujit në rast të shkarkimit maksimal të ujit;
- Ndalimi i shfrytëzimit të zhavorreve dhe rërës brenda shtratit të lumit / përroit afër strukturave të betonit (urave, viadukteve) në mënyrë që erozioni i ujit të mos dobësojë themelet e tyre;
- Mirëmbajtja e rrjetave për fiksimin e bimësisë dhe sigurimi i rehabilitimit të bimësisë në terrene të pjerrëta, për të shmangur erozionin e tokës dhe çdo rrëshqitje të mundshme sado të vogël të tokës;
- Mirëmbajtja e mureve pritës për të shmangur rrëshqitjet e tokës, vërshimet e baltës, rënien e gurëve dhe erozionin;

- Mirëmbajtja e sistemit të kullimit në mënyrë që të shmangen dëmtimet e mundshme nga erozioni dhe sedimentimi në rrugën e planifikuar dhe strukturat e saj të betonit ose përmbytjet (urat, viadukteve, mbikalimet dhe muret pritëse);
- Masat për rastin e derdhjeve të kamionëve, zjarret që përfshijnë substanca të rrezikshme/ndotëse përgjatë rrugës për të parandaluar dhe pastruar çdo ndikim të rëndësishëm nga kullimi i lëngjeve të ndotura dhe uji i zjarrfikëseve;
- Analiza e tokës për identifikimin e ndikimit të shkaktuar nga kripa që përdoret për shkrirjen e akullit (pas shkrirjes së dëborës - në pranverë) me ndryshime organike pasuese dhe / ose ndryshime për të rregulluar pH ose mungesën e lëndëve ushqyese.

Ndikimet e mbetura

Pritet të ketë ndikime të vogla / të lehta të fazës së mbetur të ndërtimit brenda zonës së projektit. Megjithatë, kjo duhet të konfirmohet pasi të përgatiten planet dhe masat e hollësishme në lidhje me ndërtimin. Përsa i përket fazës funksionale, pritet të ketë ndikime të vogla / të lehta të mbetura.

6.2.2.5 Mbetjet

Ndikimet

Faza para ndërtimit

Mungesa e udhëzimeve të duhura në ESMP e VNMS dhe e detyrimit të Kontraktuesit i cili do të duhet të përgatisë një Plan për Menaxhimin e Mbetjeve, mund të çojë në:

- Grumbullimin, seleksionimin dhe ndarjen, transportin dhe ripërdorimin, djegien ose shkarkimin/depozitimin e mbetjeve të ngurta jo në mënyrën e duhur.
- Ndotjen ose shqetësimin e banorëve dhe kafshëve të egra si rezultat i shpërndarjes së mbeturinave.
- Ndotjen e ujërave sipërfaqësore, ujërave nëntokësore, dherave dhe ajrit nga menaxhimi i keq i mbeturinave.
- Dëmtimi i peizazhit dhe potenciali turistik / rekreativ.

Faza e ndërtimit

Mbetjet e procesit të ndërtimit mund të grupohen gjithashtu bazuar në faza të ndryshme të ciklit të kohëzgjatjes së projektit. Format kryesore të mbetjeve të ngurta, të cilat do të dalin gjatë fazës së ndërtimit, do të jenë dhera dhe rëra të gërmuara, mbetjet e paketimit, mbetjet dhe mbeturinat e ndërtimit, mbetjet e gomave që janë jashtë përdorimit (nga makineritë e ndërtimit), vajrat që nuk përdoren më dhe grasot që s'përdoren më (nga makineritë e ndërtimit) dhe mbetjet e përbashkëta të kantierëve të punës (kantieret e ndërtimit). Më konkretisht, llojet e mbetjeve që priten të prodhohen paraqiten në tabelën e mëposhtme. Ky është një kategorizim sipas kornizës ligjore të BE-së.

Tabela 6-12 Kategoritë e mbetjeve sipas grupit, që priten të krijohen gjatë të gjitha fazave të ndërtimit dhe shfrytëzimit të rrugës

Nr.	Grupi	KATEGORIA E MBETJEVE
	13	MBETJET E VAJIT DHE MBETJET E KARBURANTEVE TË LËNGSHËM (PËRVEÇ VAJIT TË KONSUMUESHËM DHE ATYRE TË PËRSHKRUARA NË KAPITUJTT 05
	13 01	Vajra hidraulikë që nuk përdoren më
1.	13 01 11*	Vajra hidraulikë sintetikë
2.	13 01 13*	Vajra të tjerë hidraulikë
	13 02	Vajrat e motorit, vajrat e transmisionit dhe lubrifikantët që nuk përdoren më
3.	13 02 08*	Vajra të motorit, vajrat e transmisionit dhe lubrifikantë të tjerë
	13 05	Përmbajtja e ndarjes së vajit / ujit
4.	13 05 02*	Sedimenti (balta) nga separatori i vajit / ujit
	13 07	Mbetje nga karburantet e lëngshme
5.	13 08 01*	Karburanti dhe nafta e motorit
6.	13 08 02*	Benzina
7.	13 08 03*	Karburante të tjera (përfshirë përzierjet)
	15	MBETURINAT E PAKETIMIT, LËNDËT THITHËSE, VESHJET, MATERIALET PËR FILTRIM DHE VESHJET MBROJTËSE, NËSE NUK SPECIFIKOHET NDREYSHE
	15 02	Lëndët thithëse, materialet filtruese, copa pëlhure për pastrim dhe veshje mbrojtëse
8.	15 02 03	Lëndët thithëse, materialet filtruese, copa pëlhure për pastrim dhe veshje mbrojtëse përveç atyre të përcaktuara në 15 02 02
	16	MBETJET QË NUK SPECIFIKOHEN NDREYSHE NË KATALOG
	16 01	Automjetet e vjetra nga mjete të ndryshme transporti (përfshirë makineritë që punojnë përgjatë rrugës) dhe mbetjet që vijnë nga depozitimi i automjeteve të vjetra dhe nga mirëmbajtja e automjeteve
9.	16 01 03	Gomat jashtë përdorimit
10.	16 01 07*	Filtrat e vajit
11.	16 01 13*	Substancat e lëngshme të frenimit
12.	16 01 14*	Anti-freeze që përmban substanca të rrezikshme
13.	16 01 19	Materiale plastike

14.	16 01 20	Qelqi
	16 06	Bateri
15.	16 06 01*	Bateritë me plumb
	17	MBETJET E NDËRTIMIT DHE MBETJET SI REZULTAT I SHEMBJEVE
	17 01	Beton, tulla, pllaka dhe qeramikë
16.	17 01 01	Beton
17.	17 01 02	Tulla
18.	17 01 03	Pllaka dhe qeramikë
	17 02	Druri, qelqi dhe plastike
19.	17 02 01	Druri
20.	17 02 02	Qelqi
21.	17 02 03	Plastike
	17 03	Përzjerje të ngjashme me bitumin, katran dhe produkte që përmbajnë katran
22.	17 03 03	Katran nga qymyri dhe produktet me katran
	17 05	Toka (përfshirë tokën e gërmuar nga vendet e ndotura), gurët dhe mbeturinat me baltë të gërmuara nga makineritë
23.	17 05 03*	Toka dhe gurë që përmbajnë substance të rrezikshme
24.	17 05 04	Toka dhe gurë përveç atyre të listuar në 17 05 03
25.	17 05 05*	Mbetje me baltë të gërmuara nga makineritë, që përmbajnë substanca të rrezikshme
26.	17 05 06	Mbetje me baltë të gërmuara nga makineritë përveç atyre të listuara në 17 05 05
27.	17 05 07*	Mbetje që dalin nga zinxhirët e makinerive që përmbajnë substanca të rrezikshme
28.	17 05 08	Mbetje që dalin nga zinxhirët e makinerive përveç atyre të listuara në 17 05 07
	17 09	Mbetje të tjera nga ndërtimi dhe shembjet
29.	17 09 04	Mbetje të përziera nga ndërtimi dhe shembjet përveç atyre të listuara në 17 09 04
Nr.	Grupi	KATEGORITË E MBETJEVE
		09 01 dhe 17 09 02 dhe 17 09 03
	20	MBETJET E BASHKISË (MBETJET SHITËSIAKE DHE TË NGJASHME, MBETJET KOMERCIALE DHE INDUSTRIALE), PËRFSHIRË FRAKSIONET E GRUMBULLUARA VEÇMAS
	20 01	Fraksionet e grumbulluara veçmas

30.	20 01 01	Letër dhe karton
31.	20 01 02	Qelqi
32.	20 01 39	Plastike

(*) – Shenja e mbetjeve të rrezikshme

Faza e ndërtimit mbetet faza më e rëndësishme, gjatë së cilës pritet të prodhohet pjesa më e madhe e mbetjeve. Ndikimet nga prodhimi i mbetjeve përcaktohen nga vendet dhe karakteristikat përreth, cilësia e mjedisit (ndjeshmëria), shkalla e magnitudës (e përcaktuar nga pragjet e zgjedhura) dhe nga mesatarja e tyre dhe e rëndësisë së ndikimit që ndodh. Shtrirja hapësinore (përhapja) e ndikimit i referohet kryesisht mbetjeve të transferuara nga ujërat (prania e lumenjve, përrenjve dhe kanaleve) dhe dritareve hidro-gjeologjike (depërtueshmëria e gjeo-shtresave).

Më specifikisht:

- Ndotja/ kontaminimi i dherave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit. Ndikimet nga mbetjet mund të krijohen nga aktivitete të ndryshme gjatë punimeve të ndërtimit si prerja / mbushja e tokave dhe shkëmbinjve, mungesa e vendeve të depozitimit të përkohshëm, trajtimi i materialeve në vend dhe përdorimi i papërshtatshëm i materialeve. Depozitimi i paligjshëm i mbetjeve në lumenj dhe përrenj në afërsi të korridorit mund të krijojë ndikime në zonën e rrjedhës së poshtme Për më tepër, infiltrimi i kontaminimit nga mbetjet në ujërat nëntokësore ka rëndësi të lartë. Mbetjet e copëzuara, hekuri, çimentoja, bojërat organike dhe jo organike, rrjedhjet nga pajisjet, druri dhe plastika, mbetjet e baterive, etj. do të ndikojnë në tokat, ujërat dhe ajrin (aromat e këqija) nëse nuk do të zbatohet menaxhimi i duhur. Këto mbetje mund të ndikojnë në peizazh si rezultat i degradimit, mund të frenojnë jetën e egër dhe të dëmtojnë florën dhe habitatet. Mbetjet spitalore që mund të krijojnë nga shërbimet mjekësore në kantierin e punës në rast aksidentesh, mund të jenë shumë të dëmshme dhe ngjitëse dhe menaxhimi i keq i tyre mund të shoqërohet me ndikime të transferuara në vendet e tjera.

Në rast se ka reshje të dendura ose erëra të forta, mbetjet mund të transferohen në vende të tjera me anë të lëvizjes së lirë të ujërave ose duke fluturuar me anë të erës ose nga infiltrimi (lëngjet dhe rrjedhjet) përmes gjeo-shtresave. Mund të ndodhin ndikime indirekte të mbetjeve të transferuara në ultësira, vende natyrore ose vende bujqësore, në zonat e përdorura për rekreacion ose turizëm (bregdet dhe plazhe) në më shumë se një rajon (Seksioni 2, Seksioni 9A2, Seksioni 9B2, 10 dhe 11). Këto mbetje mund të ndikojnë në një shkallë të gjerë në habitate dhe në biodiversitet, si dhe në shëndetin e njeriut ose në burimet e ujit të pijshëm. Si rrjedhim, një ndotje e tillë konsiderohet me shkallë magnitudë të madhe. Në rast të Seksionit 1, Lumi Buna, shtrirja hapësinore dhe efekti janë në nivel ndërkombëtar.

- Mbetjet e krijuara nga punëtorët

Mbetjet e krijuara nga punëtorët kanë të njëjtën natyrë si mbetjet e bashkisë dhe përbëhen nga përbërës organikë (mbetje ushqimore, letra), plastikë dhe qelqi. Këto mbetje mund të përfundojnë në mënyrë të paligjshme drejtpërdrejt në lumenjtë natyrorë dhe përrenjtë ose kanalet kulluese. Zonat nën rrezik duket se janë Seksionet afër trupave të lumenjve, siç janë Seksionet 1, 2, 4, 5B, 5C, 9A2, 9B2, 10, 11 dhe 13A.

Ndikimet më të rëndësishme nga krijimi i mbetjeve gjatë fazës së ndërtimit, të cilat janë përmbledhur më poshtë për secilin Seksion.

Tabela 6-13 Vlerësimi i ndikimeve të mbetjeve gjatë fazës së Ndërtimit.

Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA për çdo Seksion i ndikimeve gjatë fazës së Funkcionimit nga prodhimi i mbetjeve								
Seksione t	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e Magnitudës	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijim i ri + rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale/ Rajonale/ Kombëtare	Afatmesëm	I lartë	E lartë	E madhe
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale/ Rajonale/ Kombëtare	Afatshkurtër	Mesatar	E lartë	E madhe
Seksioni 2 Përvijim i ri + rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël

Seksioni 4 Përvijim i ri	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5B Përvijim i ri	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5C Rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6 +7 Rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 8	Në proces ndërtimi							

Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA për çdo Seksion i Ndikimeve gjatë fazës së Funkcionimit nga prodhimi i mbetjeve

Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e Magnitudës	Rëndësia
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale/ Rajonale	Afatmesëm	I lartë	E lartë	E madhe
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Përvijimi ri + rruga ekzistuese	Ndotja/ kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale/ Rajonale	Afatmesëm	I lartë	E madhe	E madhe
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 10 Përvijimi ri	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale/ Rajonale	Afatmesëm	I lartë	E madhe	E madhe
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	Mesatare	Mesatare
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël

	punëtorët	drejtpërdrejtë	i kthyeshëm					
Seksioni 12	Tashmë është planifikuar dhe miratuar							
Seksioni 13A Rruga ekzistuese	Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbetjet e krijuara nga punimet e ndërtimit	drejtpërdrejtë	Afatmesëm i kthyeshëm	Lokale/ Rajonale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Mbetjet e krijuara nga punëtorët	drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël

• Faza e funksionimit / e mirëmbajtjes

Faza e funksionimit supozohet të ketë më pak ndikime negative në lidhje me prodhimin e mbetjeve sesa faza e ndërtimit. Të gjitha ndikimet e përmendura më poshtë zakonisht nuk kanë rëndësi të madhe, pasi prodhohen sasi të vogla mbetjesh, përveç mbetjeve të krijuara gjatë aksidenteve të automjeteve të mëdha të cilat mbajnë materiale të rrezikshme ose vaj. Më specifikisht:

- Mbetjet mund të krijohen si rezultat i sjelljes së papërshtatshme të shoferëve dhe udhëtarëve (depozitimi i paligjshëm rastësor)
- Prodhimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes do të përfshijnë mbetjet e rishtrimit të rrugës (p.sh. heqjen e materialit të vjetër të sipërfaqes rrugore), mbeturinat e rrugës, mbetjet e hedhura në mënyrë të paligjshme, mbetjet e ngurta dhe të zakonshme nga zonat e pushimit, trupat e ngordhura të kafshëve të egra, mbetjet e bimësisë nga mirëmbajtja e duhur dhe sedimentet dhe llumrat nga mirëmbajtja e sistemit të kullimit të ujërave të shiut.
- Mbetjet mund të krijohen nga shërbimet që do të kryhen në të dy anët e rrugëve të tilla si: shërbimet e makinave motorike, shërbimet e larjes së makinave, zonat e pushimit, pikat e karburantit etj., të cilat konsiderohen si pjesë e infrastrukturës dytësore rrugore. Në raste të tilla, mbetjet do të përfshijnë ujërat e zeza dhe mbetjet e ngurta.

Për vlerësimin e ndikimeve nga mbetjet gjatë fazës së funksionimit, nuk merren në konsideratë aksidentet e mëdha, të cilat mund të krijojnë sasi të mëdha mbetjesh. Tabela e mëposhtme i referohet ndikimeve që mund të gjenerohen nga mbetjet nga aktivitete të rastit për çdo Seksion.

Table 6-14 Vlerësimi i ndikimeve të mbetjeve gjatë fazës së funksionimit.

Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA për çdo Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së Funksionimit nga prodhimi i mbetjeve								
Seksionet	Ndikimet përgjithshme	Lloji ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e magnitudës	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijim + rruga ekzistuese	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo drejtpërdrejt	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 2 Përvijim + Rruga ekzistuese	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo drejtpërdrejt	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 3 Rruga ekzistuese	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël

	mirëmbajtjes							
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo drejtpërdrejt	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 4 Përvijim i ri	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo drejtpërdrejt	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 5B Përvijim i ri	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo drejtpërdrejt	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 5C Rruga ekzistuese	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo drejtpërdrejt	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 6+7	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël

Rruga ekzistuese	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 8	Në proces ndërtimi							
	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël

Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA për çdo Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së Funksionimit nga prodhimi i mbetjeve								
Seksionet	Ndikimet përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e magnitudës	Rëndësia
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 9B2 Përvijim i ri + rruga ekzistuese	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël

	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 10 Përvijim i ri	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 11 Rruga ekzistuese	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 12	Tashmë i planifikuar dhe i miratuar							
Seksioni 13 Rrugë ekzistuese	Mbetje rastësore të udhëtarëve	I drejtpërdrejtë	Afatshkurtër i kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Krijimi i mbetjeve të ngurta gjatë funksionimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Mbetjet e shkaktuara nga shërbimet	Jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël

Përfundim

Ndikimet e mbetjeve gjatë fazës së ndërtimit kanë shkallë magnitudo të ndryshme. Ndotja e mbetjeve për Seksionin 1 ka rëndësi dhe ndjeshmëri të madhe. Ndikimet për seksionet 9A2, 9B2 dhe 10 kanë mesatarisht rëndësi të moderuar deri në rëndësi të madhe dhe ndjeshmëri të madhe.

Rëndësia dhe ndjeshmëria mesatare për Seksionet 2, 4, 5B dhe 5C është e një niveli të moderuar. Një nga ndikimet, d.m.th. transferimi i ndotjes së mbeturinave të ngurta të transferuara nga uji në vende të tjera, ujërat nëntokësorë etj. ka rëndësi të madhe për shkak të pranisë së "dritareve hidro-gjeologjike" në distanca të shkurtra (Seksionet 2, 5B dhe 5C).

Seksionet 3, 6, 7, 11 dhe 13A (rrugët ekzistuese) kanë rëndësi ndikimi të vogël deri në mesatare dhe ndjeshmëri të moderuar. Disa nga ndikimet, siç janë ndotja/ kontaminimi i tokave, ujërat sipërfaqësore, ajri dhe vendet specifike dhe transferimi i ujërave të ndotura ose kontaminimi i mbetjeve të ngurta të transferuara nga uji në vende të tjera, ujërat nëntokësorë, klasifikohen me rëndësi mesatare për shkak të ndjeshmërisë së ujërave natyrorë (Seksioni 11) ose prania e dritareve hidrogeologjike në distancë të shkurtër. Aksidentet e mëdha nuk merren parasysh për vlerësimin e ndikimeve nga gjenerimi i mbeturinave gjatë fazës së ndërtimit, pasi ato janë shumë të rralla.

Përsa i përket mbetjeve rastësore gjatë fazës së funksionimit, ndikimet kanë në përgjithësi një shkallë magnitudo të ulët dhe rëndësi të vogël. Masat zbutëse do të propozohen për të zvogëluar sa më shumë që të jetë e mundur ndikimet negative.

Masat zbutëse

Faza para ndërtimit

Konsulenti i VNMS duhet të japë propozime për zonat ku do të depozitohen mbetjet të tilla si landfill-et për mbetjet e ngurta të bashkisë, duke ndjekur legjislacionin kombëtar për mbetjet dhe për menaxhimin e mbetjeve për rrjedhat e ndryshme të tilla si mbeturinat e rrezikshme, ato të ndërtimit dhe shembjeve. Ai duhet të përfshijë në ESMP dhe ESAP që Kontraktuesi duhet të përgatisë një Plan për Reagimin ndaj Derdhjeve dhe një Plan për Menaxhimin e Mbetjeve, të cilat do të përshkruajnë rrjedhat dhe sasitë e mbetjeve, do të përshkruajnë metodat e riciklimit/ ripërdorimit për secilin material, do të identifikojnë destinacionet e mbetjeve dhe mënyrat e transportit të tyre, duke përfshirë se çfarë materialeesh po ndahen në vend për ripërdorim ose riciklim, do të specifikojnë përgjegjësitë për menaxhimin dhe depozitimin e mbetjeve, do të përshkruajnë masat e veçanta për përdorimin dhe trajtimin e materialeve dhe do të përshkruajnë komunikimin dhe trajnimin për të mbështetur dhe nxitur pjesëmarrjen nga të gjithë në vend.

Faza e ndërtimit

Menaxhimi i të gjitha fraksioneve të mbetjeve do të bëhet sipas legjislacionit kombëtar për mbetjet dhe rrjedhjet individuale të mbetjeve, duke marrë parasysh që disa nga fraksionet do të riciklohen (metale, letër, qelq), do të ripërdoren (dherat, prerjet e litarëve). Do të zbatohen masat e administrimit të mbetjeve që lehtësojnë ripërdorimin dhe rikuperimin e materialit të gërmuar dhe devijimin e mbetjeve nga landfill-et në përputhje me hierarkinë e mbetjeve (parandalimi, ripërdorimi, riciklimi, rikuperimi dhe depozitimi) që miratohet nga legjislacioni shqiptar dhe që është në përputhje me legjislacionin e BE-së. Më specifikisht:

- Kur prodhohen, mbeturinat do të klasifikohen në përputhje me kërkesat rregullatore të Shqipërisë për mbetjet inerte, jo të rrezikshme dhe të rrezikshme;

- Pozicioni i saktë i landfill-eve do të përcaktohet në fazat e mëvonshme, duke i ekzaminuar vendndodhjet në vend.
- Mbetjet e bashkisë dhe mbetjet e tjera jo të rrezikshme mund të transportohen në landfill-et afër AIC.
- Përsa i përket mbetjeve të rrezikshme, do të ndiqen praktikrat që tashmë janë përcaktuar në Shqipëri për këto lloje mbetjesh, në mënyrë specifike për grumbullimin nga kompanitë e autorizuar dhe eksportimin. Mbajtja afatshkurtër e mbetjeve të rrezikshme duhet të realizohet duke përdorur dhe shënuar kontejnerët e përshtatshëm për çdo lloj mbetje.
- Vendet për depozitimin e materialeve inerte (mbetjet e ndërtimit dhe shembjeve) do të identifikohen në konsultim me autoritetet.
- Pjesa më e madhe e materialit të gërmuar që do të prodhohet do të përdoret përsëri, nëse është i përshtatshëm, qoftë si material mbushës inxhinierik ose në punimet e tokës për zbutjen e mjedisit të projektit;
- Përzierja e mbetjeve inerte, të rrezikshme dhe jo të rrezikshme, gjatë grumbullimit ose ruajtjes nuk do të lejohet;
- Mbeturinat do të ndahen dhe ruhen në kontejnerë (kosha metalikë) dhe enë të tjera depozituese, të etiketuara qartë, të mbuluara ose të mbyllura kur nuk depozitohen më mbetje në to.

Faza e funksionimit

Për ta mbajtur autostradën në gjendjen e duhur dhe që të duket mirë, nevojitet pastrimi i rregullt i sendeve që janë mjaftueshëm të mëdhenj sa të duken nga autostrada gjatë gjithë sezonit. Më konkretisht, strategjitë e administrimit të mbetjeve do të përfshijnë:

- Gjatë rishtimit të rrugës, kërkohet maksimalizimi i shkallës së riciklimit të mbetjeve të rishtimit të rrugës qoftë si agregat (p.sh. trotuari i rikuperuar me asfalt ose materiali i rikuperuar i betonit) ose si bazë;

Përsa i përket mbetjeve të ndryshme:

- Mbledhja e mbetjeve rrugore ose mbetjeve të hedhura në mënyrë të paligjshme dhe administrimi i tyre;
- Sigurimi i riciklimit të shisheve dhe kanaqeve, aty ku është e përshtatshme dhe e kontenerëve të depozitimit të mbetjeve në parkingje për të shmangur mbeturinat përgjatë rrugës.
- Menaxhimi i inventarit të herbicideve dhe bojërave për të shmangur hedhjen e sasive të mëdha të produktit të papërdorur.
- Përdorimi i koshave të plehrave të pajisura me kapakë për të shmangur shpërndarjen rreth e rrotull si dhe për të shmangur tërheqjen e kafshëve që ushqehen me mbetje.
- Menaxhimi dhe asgjësimi i mbetjeve të rrezikshme sipas llojit dhe klasës së rrezikut.
Shënim: Për heqjen e mbetjeve të rrezikshme duhet të kontraktohet një kompani e licencuar.
- Deri në momentin e largimit mbetjet duhet të depozitohen (përkohësisht) brenda ambienteve të sigurta me dysheme dhe çati të papërshkueshme nga uji.
- Mbetjet e bashkisë dhe mbetjet e tjera jo të rrezikshme do të transportohen në landfill-et afër çdo Seksioni të AIC.
- Menaxhimi i sedimentit dhe llumrave të hequra nga aktivitetet e mirëmbajtjes që merren me sistemet e kullimit të ujërave të reshjeve duke i trajtuar ato si mbetje të rrezikshme ose jo të rrezikshme bazuar në një vlerësim të karakteristikave të tyre.

6.2.2.6 Ndryshimi i klimës

Ndikimet e mbetura

Përsa i përket fazës së ndërtimit, nëse zbatohen masat zbutëse të sugjeruara, ndikimet e mbetura do të jenë të vogla. Në lidhje me fazën funksionale, zbatimi i masave funksionale të përshkruara më lart do të eliminojë ndikimet e rëndësishme të mbetjeve (të parëndësishme).

Përsa i përket ndryshimit të klimës, ndikimet mund të klasifikohen në ndikimet e AIC-it në mjedis duke marrë parasysh efektet e ndryshimit të klimës dhe ndikimet e ndryshimit të klimës në AIC.

Grupi i parë përfshin emetimet e gazrave serë dhe çështjet e grimcave. Shkarkimi i gazrave nga automjetet motorike dhe pajisjet e tjera që përdorin naftë duket se është i pranishëm si në fazat e ndërtimit ashtu edhe në ato të funksionimit në të gjitha Seksionet, ndërsa më të ndjeshme duket se janë përvijimet e reja. Një nga çështjet kryesore të transportit në Shqipëri është përdorimi i automjeteve të vjetra ose "të përdorura", ndërsa PM-të, të krijuara gjatë punimeve të ndërtimit dhe / ose nga trafiku në rrugët e pashtrura/ jo të mirëmbajtura ose në rrugët e vjetra / të dëmtuara, i cili mund të shërbejë si faktor serë.

Një grup tjetër i ndikimit të ndryshimit të klimës është ai që mund të ndikojë në AIC. Ndryshimi i temperaturave ekstreme mund të ndikojë në paqëndrueshmërinë e shkëmbinjve, në materialet ndërtimore ose në trotuar për shkak të kushteve atmosferike të nxehta ose shumë të ftohta. Zjarret aksidentale, gjatë stinës më të ngrohtë, mund të shkaktojnë dëme në cilësinë e ajrit, të tokës dhe biodiversitetit. Për më tepër, përmbytjet mund të dëmtojnë aktivitetet e ndërtimit ose rrugët dhe strukturat gjatë fazës së funksionimit.

Ndikimet

Faza para-ndërtimit

Ndikimet më të rëndësishme që mund të shfaqen në këtë fazë janë ato që do të vijnë si rezultat i mungesës së ekzaminimit të çështjeve të ndryshimit të klimës sipas përgatitjes së VNMS dhe do të kalohen në fazat e tjera (ndërtimin dhe funksionimin). Ndër ndikimet kryesore mund të përfshihen ndikimet katastrofike nga përmbytjet e strukturave si rezultat i nënvlerësimit të dimensioneve të tyre, dëmtimi i trotuarit për shkak të rritjes së fluksit të temperaturave ekstreme që vjen nga propozimi i një lloji jo të përshtatshëm të trotuarit dhe nënvlerësimi i emetimeve të CO₂.

Faza e ndërtimit

Gjatë fazës së ndërtimit, mund të identifikohen ndikimet e mëposhtme.

- Rritja e gazrave serë

Emetimet e CO₂ dhe hidrokarburet nuk duket se ndikojnë në territore në shkallë të gjerë gjatë fazës së ndërtimit. Çdo emetim i gazrave serë në këtë fazë pritet kryesisht nga transportimi i materialeve në vendin e caktuar, përdorimi i bimëve dhe pajisjeve dhe transportimi i mbetjeve. Gazrat do të kenë një ndikim të transferuar në shërbimet/ rrugët e aksesueshme që do të përdoren në vend të atyre që janë në rikonstrukcion (rasti i bërjes së rrugëve ekzistuese me dy korsi doubling road ose përmirësimi i tyre). Seksionet në rrugët ekzistuese ose në përvijimet e reja të rrethuara nga rrjeti rrugor ekzistues (1, 2, 3, 6 dhe 7, 9A2 dhe 11) të cilët aktualisht kanë një nivel të moderuar të emetimeve të gazrave serë do të përfundojnë duke qenë më pak të ndjeshme ndaj gazrave serë sesa përvijimet e reja.

- Përmytjet

Përmytjet mbeten një rrezik për të gjitha Seksionet që ndodhen në zonat e sheshta dhe në fushë gropa. Seksioni 1 shtrihet në një zonë, e cila është shumë e prirur për përmytje. Nëse nuk merren masat e duhura, gjatë reshjeve të dendura, përmytjet mund të dëmtojnë punimet në pjesën qendrore të Seksionit 1 (lumi Buna) dhe të Seksionit 9A2 (lumi Vjosë). Kantieret e punës në Seksionet 2, 3, 4, 5B, 5C, 6 dhe 9B2, 11 dhe 13A, gjatë reshjeve të dendura të shiut, janë të ekspozuar ndaj përmytjeve, por në një masë më të vogël se Seksioni 1.

- Zjarret

Gjatë sezonit të thatë, temperaturat ekstreme do të nxisin zjarret aksidentale. Zjarret aksidentale mund të provokohen në secilin prej Seksioneve gjatë fazës së ndërtimit dhe mund të shkaktojnë dëme në jetën e njerëzve dhe në asete, mund të përkeqësojnë ose dëmtojnë habitatet dhe biodiversitetin dhe përkeqësojnë cilësinë e ajrit dhe tokës. Seksionet 9B2 dhe 10, me pyje natyrore në rrethinat e tyre janë shumë të ekspozuar ndaj zjarreve me ndikime më të rënda. Shkatërimi i habitateve nga zjarret mund të shkaktojë copëzimin e habitatit në skenarin më të mirë të mundshëm ose shkatërrimin e mbulesës së gjelbër dhe ndikime të tjera katastrofike në biodiversitet (në skenarin më të keq), çka kërkon një kohë të gjatë për tu rehabilituar dhe për të marrë tiparet e tij natyrore ekologjike. Kafshët e egër në kushte të tilla stresi do t'u duhet të lëvizin në zona të tjera, të paprekura nga zjarret, duke provokuar stres ekologjik (mbipopullim) në vendet ku do të zhvendosen.

- Rritja e temperaturave si rezultat i heqjes së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë

Pastrimi i bimësisë dhe trotuareve do të rrisë temperaturat e ajrit në rrugë dhe në rrethinat e saj. Hijet e krijuara nga pemët dhe kurora e pemëve si ombrellë për shkak të rrezatimit diellor do të zhduken. Ky ndikim do të jetë i rëndësishëm në përvijimet e reja siç janë Seksioni 9B2 dhe 10, ndërsa ndikimet e rëndësishme do të nxiten në Seksionet 4 dhe 5B.

Ndikimet më të rëndësishme të drejtpërdrejta dhe të drejtpërdrejta për secilin Seksion nga ndryshimi i klimës në fazën e ndërtimit janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 6-15. Vlerësimi i Ndikimeve të ndryshimit klimatik gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e çdo Seksioni të Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në/ nga ndryshimet klimatike								
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e magnitudës	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijim + rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E madhe	E madhe
	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 2 Përvijim i ri + rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Zjarret	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare

		/ I transferuar						
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyesëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 4 Përvijim i ri	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare

	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5B Përvijim i ri	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e çdo Seksioni të Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në/nga ndryshimet klimatike

Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësimore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e magnitudës	Rëndësia
	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	E ulët	E vogël
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I ulët	E ulët	E vogël
Seksioni 8	Në proces ndërtimi							
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E madhe	E madhe
	Zjarret	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare

		/ I transferuar						
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Përvijim i ri + rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 10 Përvijim i ri	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Zjarret	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare

Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Zjarret	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit të bimësisë	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare

Seksioni 12	Tashmë i planifikuar dhe i miratuar
--------------------	--

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e çdo Seksioni të Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në/nga ndryshimet klimatike
---

Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësimore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e magnitudës	Rëndësia
Seksioni 13A Rrugë ekzistuese	Rritja e gazrave serë	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Zjarret	I drejtpërdrejtë/ I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	E ulët	E vogël
	Rritja e temperaturave si rezultat i heqjen së shtresës së sipërme të tokës dhe pastrimit	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare

të bimësisë

Faza e funksionimit / e mirëmbajtjes

Burime shumë të ngjashme me fazën e ndërtimit duket se shkaktojnë ndikime gjatë fazës së funksionimit, ndërsa shkalla e tyre e magnitudës dhe e rëndësisë mund të ndryshojë.

Cënueshmëria e Projektit ndaj ndryshimeve klimatike: fleksibiliteti i ndryshimit të klimës dhe vlerësimi i përshtatjes.

Këto janë faktorët klimatikë ndaj të cilëve rrugët janë zakonisht të ndjeshme:

- Reshjet:
- Rrugët janë të ndjeshme ndaj reshjeve të shumta. Një rritje mesatare e reshjeve gjatë dimrit mund të shkaktojë përmbytjen e rrugëve si rezultat i përmbytjes së rrjedhave ujore lokale (përmbytjeve që shkaktohen nga lumenjtë) ose përmbytjeve të ujërave sipërfaqësore (përmbytjeve që shkaktohen nga reshjet). Me përmbytje mund të nënkuptojmë që rrugët janë të pakalueshme dhe sjellin mungesën e komoditetit dhe pengesë për trafikun dhe sigurinë e tij. Përmbytja gjithashtu mund të shkaktojë dëme në sipërfaqet e shtruara (duke çuar në rritjen e kërkesave të mirëmbajtjes). Seksionet 1, 2, 3, 4, 5C dhe 9A2 kanë një ekspozim të lartë ndaj përmbytjeve.
- Rrugët dhe urat janë gjithashtu të ndjeshme ndaj ndodhive ekstreme të reshjeve të shiut, të cilat përveç përmbytjes, mund të shkaktojnë edhe destabilizim të dherave dhe punimeve tokësore, duke shkaktuar me shumë mundësi humbje të përkohshme ose të përhershme të komoditetit. Reshjet e dendura të shiut mund të shkaktojnë gërryerje të tokës, rrëshqitje të tokës ose rrëzimin e shkëmbinjve, rritje të vithisjes së tokës dhe rrezikimin e argjinaturave. Uji i tepërt në autostradë mund të ndikojë në sigurinë e trafikut.
- Rrugët janë gjithashtu të ndjeshme ndaj reshjeve të pakta ose thatësirës. Periudhat e zgjatura të thatësirës mund të shkaktojnë tharje dhe plasaritje të punimeve tokësore dhe tokave, ndërkohë që ekziston ndjeshmëria ndaj zjarreve që kërcënojnë drejtpërdrejt infrastrukturën e transportit dhe rrëshqitjet e dheut me baltë në zonat e shpyllëzuara nga zjarret.
- Temperatura
- Rrugët dhe urat janë të ndjeshme ndaj temperaturave ekstreme. Është pothuajse e sigurt që temperaturat mesatare vjetore dhe sezonale do të vazhdojnë të rriten deri në fund të shekullit, si dhe intensiteti dhe shpeshtësia e ditëve me temperatura të larta maksimale. Temperaturat e larta mund të shkaktojnë dëme në sipërfaqet e shtruara, përfshirë shkrirjen dhe deformimin e mundshëm. Rritja e rrezatimit diellor gjithashtu mund të shkaktojë përkeqësim më të shpejtë të materialeve dhe infrastrukturës shoqëruese siç janë sinjalizimet;
- Urat janë të ndjeshme ndaj temperaturave të larta të cilat ndikojnë në nyjet e zgjerimit termik dhe rrisin presionet e tokës.
- Era:
- Urat janë të ndjeshme ndaj erërave të forta që rritin forcën e erës në strukturë. Erërat e forta dhe stuhitë mund të ndikojnë në stabilitetin e infrastrukturës mbi tokë dhe të përshpejtojnë degradimin e materialit. Erërat e forta gjithashtu mund të shkaktojnë infiltrimin e shiut nën drejtimin e erës në materiale ndërtimi dhe sipërfaqe që mund të rrisin kostot e mirëmbajtjes dhe ndërprerje të funksionimit. Erërat e forta rrisin gjithashtu rrezikun për përdoruesit e urave (veçanërisht automjetet me lartësi mbi 2.9 m) dhe mund të çojnë në mbyllje të përkohshme. Infrastruktura shoqëruese si sinjalizimet ose sinjalet gjithashtu mund të dëmtohen nga erërat e forta; dhe

- Urat janë gjithashtu të ndjeshme ndaj stuhive, veçanërisht nga rreziku i goditjes nga rrufeja. Pajisjet elektronike të kontrollit që kanë të bëjnë me urat ka mundësi të jenë shumë të ndjeshme ndaj goditjes së rrufesë.

▪ Tokat:

Rrugët dhe urat janë të gjitha të ndjeshme ndaj stabilitetit të tokës. Stabiliteti i tokës mund të zvogëlohet si rezultat i reshjeve ekstreme të shiut ose periudhave të zgjatura të reshjeve që mund të shkaktojnë përmytje, si dhe temperaturat ekstreme dhe thatësira që mund të bëjnë që tokat të thahen dhe plasariten. Punimet e tokës dhe argjinaturat të lidhura me rrugët dhe urat janë veçanërisht të ndjeshme ndaj ndryshimeve të stabilitetit të tokës; dhe

- Disponueshmëria e ujit mund të shkaktojë një numër ndikimesh në cilësinë e ujit dhe tokave. Për shembull, sasi të shumta të ujit mund të rrisin lëvizjen e ndotësve në tokë, ndërsa mungesa e ujit mund të rrisë akumulimin e kimikateve dhe ndotësve që mund të shkaktojnë rritjen e përqendrimit të kripës dhe acidifikimin.

Si përfundim, të gjitha këto që përmendëm më lart mund të ndikojnë në gjeo-teknikë (erozionin, qëndrueshmërinë e ndërtimeve të punimeve në tokë dhe ngjeshjen, ndërtimi i punimeve në tokë përmes rrëshqitjeve ekzistuese të tokës, gërryerja e elementëve të themeleve dhe gërryerja e punimeve në tokë, qëndrueshmëria e shpateve, ndryshimi i niveleve të ujit/ i presionit i poreve, kanalet kulluese; në trotuare (projektimi i themeleve, tërësia e materialeve, specifikimet dhe detajet e ndërtimit, shtrimi i sipërfaqes së ndërtimit, shtresa mbrojtëse e shtrimit, materialet e ndjeshme ndaj temperaturës, rezistenca ndaj rrëshqitjeve dhe mirëmbajtja; dhe në struktura (veprime termike dhe veprimet e shkaktuara nga era (forca) në superstruktura, presionet e tokës të përdorura në projekt të ndikuara nga ndryshimi i nivelit të ujërave nëntokësore, zhvendosja/ deformimi i themeleve të prekura nga ndryshimi i nivelit të ujërave nëntokësore, projektimi i rrezikut në rritje nga gërryerja e themeleve, projektimi i kullimit të strukturës, procesi i projektimit, menaxhimi dhe mirëmbajtja e kuzhinetave të lëvizshme dhe nyjave të zgjerimit, kufizimet klimatike në aktivitetet e ndërtimit dhe mirëmbajtjes dhe koha më e favorshme e ndërhyrjeve për shërbimet e mirëmbajtjes, në përgjigje të ndryshimeve që pëson shkalla e përkeqësimit).

Kontributi aktual i trafikut në emetimet e gazrave sere dhe në ndryshimin e klimës;

- Gazrat serë (Shkarkimi i CO₂ dhe hidrokarbureve). Ndikimet e mundshme të gazrave serë në Projekt mund të ndikojnë në receptorë dhe aspekte siç janë sistemet natyrore (ndryshimet në zonat gjeografike të specieve të mbrojtura përmes ndryshimeve klimatike) dhe sistemet njerëzore (ndryshimet që pësojnë erërat, përmytjet, periudhat e thatësirës që ndikojnë në prodhimin e mbarë të të korrave, rreziku i përmytjeve për banesat e fermave dhe infrastrukturën).

Gazrat serë duket se kanë një rëndësi më të madhe gjatë fazës së funksionimit (trafikut) në krahasim me fazën e ndërtimit. Ndikime të tilla duket se shkaktohen nga funksionimi, mirëmbajtja dhe riparimi i rrugës si dhe zëvendësimi në të gjitha Seksionet, ndërsa ndikimet më të shumta duket se nxiten në përvijimet e reja të Seksioneve 9B2 dhe 10 dhe më së paku në pjesën e dytë të Seksionit 5B, i cili rrethohet nga pyje natyrore. Në përgjithësi, të gjitha rrethinat e Seksioneve janë të prirura ndaj këtij rreziku.

Ndikimet më të rëndësishme për secilën seksion nga Ndryshimi klimatik gjatë fazës së funksionimit janë përmbledhur më poshtë

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e çdo Seksioni të Ndikimeve gjatë fazës së Funkcionimit në/nga ndryshimet klimatike								
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësimore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e Magnitudës	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijim i ri + rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale/ rajonale	Afatmesëm	I lartë	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Përvijim i ri + rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël

	erozionin e tokës							
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 4 Përvijim i ri	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Short term	I lartë	E ulët	E vogël
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Short term	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5B Përvijim i ri	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare

erozionin e tokës							
-------------------	--	--	--	--	--	--	--

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e çdo Seksioni të Ndikimeve gjatë fazës së Funkcionimit në/nga ndryshimet klimatike

Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësimore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla e Magnitudës	Rëndësia
	Përmbytjet	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 8	Në proces ndërtimi							
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare

	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	I lartë	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Përvijim i ri + rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 10 Përvijim i ri	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I ulët	E ulët	E vogël
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare

	tokës	/ i transferuar						
Seksioni 12	Tashmë i planifikuar dhe i miratuar							

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e çdo Seksioni të Ndikimeve gjatë fazës së Funkionimit në/nga ndryshimet klimatike								
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla Magnitudës ^e	Rëndësia
Seksioni 13A rrugë ekzistuese	Gazrat serë (Shkarkimi i CO ₂ dhe hidrokarbureve)	I drejtpërdrejtë / jo i drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë	E ulët	E vogël
	Temperaturat ekstreme dhe reshjet intensive që rezultojnë në ndryshime të trotuarit dhe në erozionin e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatshkurtër	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës	I drejtpërdrejtë / i transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Afatmesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare

Për secilin element të vlerësimit të cenueshmërisë (d.m.th. ndjeshmërinë dhe ekspozimin), caktohet një kategorizim i cenueshmërisë për çdo ndryshim klimatik në lidhje me secilin receptor bazuar në shkallën e mëposhtme:

- E lartë: Ndjeshmëri ose ekspozim i lartë ndaj klimës.
- Mesatare: Ndjeshmëri ose ekspozim i moderuar ndaj klimës.
- E ulët: Ndjeshmëri ose ekspozimi jo i rëndësishëm ndaj klimës.

Cenueshmëria klasifikohet e lartë nëse të dyja, si ndjeshmëria dhe ekspozimi, ose të paktën njëra prej tyre klasifikohet e lartë.

Tabela 6-16 Matrica e Cenueshmërisë

Ndjeshmëria	Probabiliteti - Ekspozimi		
	I ulët	Mesatar	I lartë
E ulët	I ulët	I ulët	I ulët
Mesatare	I ulët	Mesatar	Mesatar
E lartë	I ulët	Mesatar	I lartë

Vlerësimi i cenueshmërisë i paraqitur në tabelën vijuese kryhet vetëm për kërcënimet që vlerësohen si me shkallë ndjeshmërie mesatare. Shumica e segmenteve rrugorë janë shumë të ekspozuar ndaj përmbytjeve. Meqenëse ato janë ngritur nga toka dhe fillimisht do të përmbytjen të gjitha ultësirat, ndjeshmëria e rrugës është mesatare.

Tabela 6-17: Matrica e vlerësimit të cenueshmërisë për klimën e tashme (e gjelbër) dhe e ardhme (e kuqe)

Seksioni 1

Ndjeshmëria	EKSPOZIMI		
	I ulët	Mesatar	I lartë
I ulët			
Mesatar			
I lartë			Temperaturat ekstreme Reshjet ekstreme Përmbytjet

Seksionet 2, 3, 4, 5C dhe 9A2

Ndjeshmëria	EKSPOZIMI		
	I ulët	Mesatar	I lartë

	I ulët			
	Mesatar			Reshjet ekstreme Përmbytjet
	I lartë			Temperaturat ekstreme

Seksioni 5B dhe 6&7

EKSPOZIMI				
Ndjeshmëria		I ulët	Mesatar	I lartë
	I ulët			
	Mesatar		Përmbytjet	Reshjet ekstreme
	I lartë			Temperaturat ekstreme

Seksioni 9B2, 10, 11

EKSPOZIMI				
Ndjeshmëria		I ulët	Mesatar	I lartë
	I ulët		Përmbytjet	
	Mesatar		Temperaturat ekstreme Reshjet ekstreme	
	I lartë			

Seksioni 13A

EKSPOZIMI				
Ndjeshmëria		I ulët	Mesatar	I lartë
	I ulët			
	Mesatar		Temperaturat ekstreme Përmbytjet	Reshjet ekstreme
	I lartë			

Përfundime

Duke marrë parasysh vlerësimin e mësipërm, mund të themi se ndikimet më të rëndësishme të ndryshimit të klimës në AIC janë ato të krijuara nga përmbytjet dhe zjarret. Burimet e ndikimeve të fazave të ndërtimit dhe funksionimit janë shumë të ngjashme, por shkalla e tyre e magnitudës ndryshon në bazë të peshës së ndikimeve.

Sipas vlerësimit të ndikimit në ndryshimin e klimës, gjatë fazës së ndërtimit, shumica e Seksioneve (1, 2, 4, 5B, 5C, 9A2, 9B2, 10 dhe 13A) kanë një rëndësi mesatare të moderuar. Shumica e ndikimeve për të gjitha Seksionet kanë të bëjnë me përmbytjet, zjarret dhe ekstremet e temperaturës, ndërsa prodhimi i emetimeve të CO₂ ka rëndësi më të vogël në fazën e ndërtimit sesa në fazën e funksionimit. Shkalla më e lartë e magnitudës së ndikimeve nga Ndryshimi i Klimës lidhet me rrezikun e përmbytjeve për Seksionet 1 dhe 9A2 (megjithëse është një rrugë ekzistuese) dhe me zjarre për Seksionet 9A2 dhe 10. Ndikimet në Seksionet 3, 6 & 7 dhe 11 si rrugë ekzistues kanë një rëndësi mesatare të vogël.

Gjatë fazës së funksionimit/ mirëmbajtjes, ndikimet më të rëndësishme mbeten ato nga përmbytjet dhe zjarret. Prodhimi i gazrave serë ka rëndësi më të vogël në rrugët ekzistuese sesa ai në përvijimet e reja. Një ndikim tjetër i rëndësishëm është erozioni që ndodh në shpate, i ndikuar nga temperaturat ekstreme të nxehta dhe të ftohta në sezone të ndryshme. Ndikimet e tilla janë më të larta në përvijimet që karakterizohen nga shpatet e pjerrëta (Seksioni 9B2, 10 dhe pjesët e Seksioneve 5B dhe 9A2).

Përsa i përket shkallës mesatare të rëndësisë së ndikimit për secilën prej ndikimeve të ndryshimit të klimës dhe fazës së funksionimit/ mirëmbajtjes, Seksioni 1 ka rëndësi të madhe të ndikimeve nga përmbytjet dhe rëndësi mesatare nga shkarkimi i gazrave serë, temperaturat ekstreme dhe ndryshimet që pësojnë temperaturat. Të gjitha Seksionet e tjera kanë ndikime të një rëndësie dhe ndjeshmërie mesatare dhe ndonjëherë të vogël (pothuajse në rrugët ekzistuese).

Ndikimet e AIC në ndryshimin e klimës globale konsiderohen si të papërfillshme.

Masat zbutëse

Faza para-ndërtimit

Konsulenti i VNMS duhet të ketë bashkëpunim të ngushtë me ekipin e Projektimit (Ekspertët e Projektimit Hidraulik dhe Rrugor) dhe mund të përfshijë në VNMS elementët e më poshtëm për të minimizuar shkallën e magnitudës së ndikimeve:

- Identifikimin e burimeve të mundshme të emetimit për gazrat serë;
- Llogaritjet e emetimeve të CO₂ të nxitura për fazën e funksionimit të projektit duke përdorur metodat e llogaritjes së BERZH-it & BEI dhe duke krahasuar emetimet e llogaritura në pragje të caktuara. Do të nevojiten të dhëna për numrin e automjeteve në ditë dhe llojet e automjeteve, ndërsa do të përcaktohen faktorët specifikë të emetimit të transmisionit. Vlerat duhet të raportohen si ton ekuivalentë të dioksidit të karbonit (tCO_{2e}).
- Propozimin e masave zbutëse për sistemin e kullimit, vendkalimin e ujit dhe kolektorët etj, për të shmangur përmbytjet që shkaktohen nga efektet e ndryshimit të klimës.
- Sistemin e kullimit dhe mbledhjes planifikon të shmangë shpërndarjen e ndotësve gjatë përmbytjeve.
- Propozimin e një plani për menaxhimin e fleksibilitetit ndaj klimës (Qasja e Tranzicionit të Ekonomisë së Gjelbër) i cili do të marrë parasysh të gjitha ndodhitë ekstreme si përmbytjet, rrëshqitjet e tokës, ngritjen e temperaturës, reshjet e dendura dhe do të analizojë ndjeshmërinë e tyre, do të përgatisë një matricë të vlerësimit të cenueshmërisë dhe do të paraqesë atë që parashikoi ekipi i Projektimit në mënyrë që ta bëjë Projektin fleksibël (tombinot, urat, trotuari kanë tipare karakteristike ndaj nxehtësisë dhe ngricës). Plani i Menaxhimit të Fleksibilitetit të Klimës do të sigurojë masat e duhura të projektimit, specifikimin e materialeve dhe mekanizmat për menaxhimin e rreziqeve të fleksibilitetit ndaj klimës, veçanërisht ato që lidhen me ndikimet e dëmshme të punëve të përkohshme në punimet e përhershme gjatë ndërtimit. Duhet të sigurohemi që punimet e përkohshme (p.sh. rrugët e aksesueshme nuk ulin fleksibilitetin klimatik të punëve të përhershme siç përcaktohet në specifikimin e tenderit, që materialet e shtrimit sipërfaqësor janë specifikuar në mënyrën e

duhur duke marrë parasysh ndryshimet e parashikuara të klimës, që sistemi i kullimit të ketë kapacitet të mjaftueshëm për reshjet e dendura, që Rruga të mbrohet nga paqëndrueshmëria e shpateve, që nënstrukturat dhe themelet të kenë rezistencë të mjaftueshme ndaj ndryshimeve që pësojnë parametrat e tokës, që nyjet e zgjerimit të kenë diferencë të mjaftueshme ndaj ndryshimeve të parashikuara të klimës, që kuzhinetat e lëvizshme të kenë diferencë të mjaftueshme ndaj ndryshimeve të parashikuara të klimës, që materialet e shtrimit sipërfaqësor të jenë specifikuar në mënyrë të duhur, që elementët mund të zëvendësohen në një datë të mëvonshme, por të ketë më shumë komponentë të fleksibilitetit në mënyrë që urat ta përballojnë forcën e lartë goditëse të erës.

Masat zbutëse për ndryshimin e klimës duhet të planifikohen dhe përfundojnë në bazë të Projektimit Paraprak / Projektimit të Detajuar, ndërkohë që ato i referohen më shumë kësaj faze dhe gjejnë zbatim gjatë dy fazave të tjera.

Përsa i përket cenueshmërisë së Projektit ndaj ndryshimit të klimës, duhet të propozohen projektme dhe sipërfaqe strukturale të përshtatshme dhe përdorimi i lidhësve të ndryshëm në asfalt (shkrija e asfaltit, ngrica). Për më tepër, projektimi paraprak / projektimi i detajuar duhet të jenë më të saktë për kapacitetin e kanaleve të kullimit dhe tombinove. Projektimi Konceptual ka propozuar që dimensionet e hapësirës së tombinos të mos jenë më të vogla se 2x2m, ndërsa tabelat analitike paraqiten në nënkapitullin e sistemit kullues të kapitullit që trajton përshkrimin teknik të PVNMS.

Një numër masash të thjeshta mund të merren për të mundësuar që brenda një afati të shkurtër ndodhitë ekstreme të reshjeve të mos rezultojnë në ndikime të rëndësishme në Projekt. Këto masa përfshijnë:

- Mirëmbajtja e pjerrësisë së shpatit në formë të harkuar për të lehtësuar rrjedhjen e ujit nga sipërfaqja;
- Rritja e rezistencës ndaj ullukëve;
- Ulja e spërkatjes përmes përzierjeve poroze të sipërfaqes;
- Përdorimi më i shpeshtë i seksionit të trotuareve të ngritur;
- Përmirësimi i dukshmërisë dhe trotuareve që shënojnë kufijtë; dhe
- Sigurimi që të gjitha argjinaturat janë mbjellë çka ndihmon rritjen e stabilitetit.

Faza e ndërtimit

Shkalla e magnitudës së emetimeve të gazrave serë të lidhura me fazën e ndërtimit të Projektit mund të minimizohet duke përdorur metodat e mëposhtme:

- Maksimizimi i përdorimit të materialeve të ndërtimit dhe produkteve me përmbajtje të ricikluar ose sekondare dhe të ulët të karbonit nga burimet e rinovueshme dhe sigurimi i përfitimit të qëndrueshmërisë;
- Përdorimi i materialeve nga burimet lokale kur janë të disponueshme dhe praktike për të minimizuar distancën, materialet transportohen nga burimi në vend; dhe
- Përdorimi i impianteve më efikase të ndërtimit dhe transportimit të automjeteve, dhe / ose atyre që furnizohen me energji elektrike nga karburantet alternative / me përmbajtje të ulët karboni.

Faza operative

Masat zbutëse për këtë fazë duhet të përfshijnë ndër të tjera:

- Të sigurohemi që të gjitha marrëveshjet për përgjigjen ndaj rreziqeve natyrore dhe menaxhimin e dëmeve janë hartuar siç duhet; Procedurat e funksionimit duhet të përfshijnë politika dhe procese të identifikuar për t'iu përgjigjur fatkeqësive;
- Krijimi i një programi monitorimi i cili do të sigurojë që monitorimi i të dhënave klimatike të përfshihet në programin e monitorimit; dhe gjithashtu të përfshijë mbledhjen e të dhënave për gjendjen e shtrimit të rrugës, duke marrë parasysh parametrat që mund të jenë rezultat i ndikimit të ndryshimit të klimës.

Ndikimet e mbetura

Nivelet e gazrave serë të emetuara gjatë fazës së ndërtimit nuk konsiderohen se ndikojnë ndjeshëm në nivelet e gazrave serë në shkallë rajonale ose globale. Asnjë ndikim i mbetur i rëndësishëm nuk parashikohet gjatë fazës së ndërtimit. Përsa i përket fazës së funksionimit, ndikimet e mbetura nga prodhimi i gazrave serë do të vazhdojnë të jenë të pranishme gjatë gjithë ciklit të jetëgjatësisë të Projektit. Kjo është një pasojë e pashmangshme e Projektit, por përdorimi i makinave me karburant më të efektshëm në të ardhmen mund të sjellë një rënie të emetimeve që prodhohen në rrugën e Projektit. Kërkohet mirëmbajtja e duhur përsa i përket strukturave rrugore dhe kulluese në mënyrë që të sigurohet mbrojtja e duhur kundër temperaturave ekstreme, rrëshqitjeve të tokës, erozionit të tokës, reshjeve ekstreme. Mund të ketë ndikim të mbetur për shkak të rrezikut nga përmbajtja si rezultat i ndërtimit të urave të reja posaçërisht për Seksionet .....

6.2.2.7 Ajri dhe zhurma

Ndikimet

Ndikimet në cilësinë e ajrit do të vlerësohen së bashku me zhurmën, pasi Seksionet kanë të njëjtin nivel ndjeshmërie si ndaj ndotjes së ajrit ashtu edhe ndaj ndotjes së zhurmës, të cilat emetohen nga burime të ngjashme. Ndërtimi i AIC pritet të ketë ndikime afatshkurtra në cilësinë e ajrit dhe zhurmës gjatë fazës së ndërtimit dhe ndikime afatgjata gjatë fazës së funksionimit. Emetimet në ajër, zhurma dhe dridhjet do të shkaktohen nga punimet e ndërtimit, makineritë që punojnë jashtë, pajisjet dhe automjetet, përdorimi i materialit ndërtimor, etj. Gjatë fazës së funksionimit, burimi kryesor i ndikimit në ajër dhe zhurmë do të jetë trafiku.

Meqenëse të dhënat për cilësinë e ajrit dhe zhurmës në mjedisin e AIC nuk janë të disponueshme, cilësia ekzistuese e ajrit dhe zhurmës përcaktohet në mënyrë empirike, duke u bazuar në vëzhgimet në terren, distancat nga qytetet, rrugët ekzistuese, shërbimet etj. Pjesa e Seksioneve që përshkon habitatet natyrore ose tokat bujqësore me dendësi të ulët të vendbanimeve dhe shërbimeve, trafiku i ulët etj, supozohet të kenë ndjeshmëri më të lartë se ato Seksione ose pjesë të Seksioneve që kalojnë nëpër rrugët ekzistuese me trafik mesatar ose të lartë. Zonat më të ndjeshme, sipas cilësisë së ajrit dhe vlerësimit aktual të zhurmës, konsiderohen Seksionet 9B2 dhe 10.

Faza para-ndërtimit

Faza para-ndërtimit konsiderohet si fazë shumë e rëndësishme për planifikimin e zbutjes efektive të ndikimeve të fazave vijuese. Mungesa e llogaritjeve dhe parashikimeve për emetimet e ajrit por kryesisht të niveleve të ndotjes së zhurmës gjatë fazës së funksionimit mund të nënvlerësojë masat zbutëse që mund të propozohen dhe ndikimet e larta të zhurmës mund të kenë ndikim në popullatën që rrethon

Seksionet e AIC, duke shkaktuar shqetësime gjatë ditës dhe natës (gjumit të natës) dhe probleme shëndetësore. Për më tepër, nëse monitorimi i ajrit dhe zhurmës gjatë fazës së ndërtimit nuk është parashikuar / kërkuar nga Kontraktuesi, mund të parashtrihen ankesat dhe ankime serioze gjatë aktivitetëve të ndërtimit nga popullata që banon aty pranë.

Faza e ndërtimit

Ndikimet e ajrit dhe zhurmës gjatë fazës së ndërtimit janë renditur më poshtë, ndërsa Seksionet që do të preken më së shumti janë paraqitur në tabelat më poshtë dhe në përfundimet e parametrave.

- Emetimet e gazit dhe përkeqësimi i cilësisë së ajrit mund të shkaktohen gjatë punimeve në tokë (gërmimeve, nivelimit, shpimeve, shpërthimeve, ndërtimin e tuneleve, transportimit dhe grumbullimit të materialeve), nga ngarkimi, transportimi dhe shkarkimi i dherave dhe materialeve të tjera të shkrifëta, nga shembja e shtëpive që janë objekt i përvetësimit me anë të blerjes, nga funksionimi i makinerive të ndërtimit (të nivelimit, ngjeshjes, buldozerët), nga impianti i prodhimit të asfaltit, nga impianti i prodhimit të betonit dhe nga trafiku në zonën e ndërtimit dhe jashtë saj, si dhe nga automjetet që lëvizin nëpër sipërfaqe të pashtuara ose me pluhur. Secili prej këtyre aktivitetëve ka kohëzgjatjen dhe potencialin e vet për prodhimin e pluhurit dhe shkarkimin e gazrave (PMs, CO, CO₂, NO_x, PAH, HC, Pb, SO₂). Si rrjedhim, emetimet e gazrave të shkarkuar pritet të ndodhin në nivele të ndryshme, nga të gjitha kantieret e punës/ zonat e ndërtimit gjatë gjithë kohëzgjatjes së periudhës së ndërtimit, megjithëse ky proces do të varet shumë nga aktiviteti / pajisja e veçantë që do të përdoret (burimi i emetimit), çka nënkupton faktin se emetimet do të jenë ose jo të shpërndara apo më të lokalizuara dhe në një periudhë kohore (të përkohshme ose afatgjatë).

Pajisjet e kantierit me motorë me djegie të brendshme me naftë (kamionë, ekskavatorë, ngarkues etj) dhe impiante betoni dhe asfalti krijojnë grimca (PM10 dhe PM2.5), të cilat mund të shkaktojnë astmë, sëmundje të zëmërës dhe të çojnë në vdekje të parakohshme. Oksidet e azotit mund të shkaktojnë ndjeshmëri të shtuar ndaj alergjenëve. Kur oksidet e azotit kombinohen me VOC (përbërës organikë të paqëndrueshëm) në prani të dritës së diellit, ato formojnë ozonin në nivelin e sipërfaqes së tokës. Ky ozon mund të shkaktojë vështirësi në frymëmarrje, inflamacion të mushkërive si dhe të përkeqësojë astmën. Me kalimin e kohës, inflamacioni i patrajtuar mund të rezultojë në dëmtim të përhershëm të mushkërive. Monoksidi i karbonit mund të shkaktojë dhimbje në gjoks tek njerëzit me probleme të zëmërës, dhimbje koke, të përziera, ulje të vigjilencës mendore dhe vdekje në nivel shumë të lartë. VOC nga automjetet përfshijnë formaldehydin, acetaldehydin, acrolein, 1,3-butadiene dhe benzenin, të cilat mund të shkaktojnë kancer. Njerëzit që jetojnë afër AIC(Korridorit Adriatik-Jonian) mund të jenë më të rrezikuar nga ekspozimi ndaj ndotësve të trafikut. Të gjitha ndikimet e lartpërmendura i referohen gjithashtu kafshëve të egra.

- Pluhuri. Nivelet e larta të emetimeve të pluhurit mund të shkaktohen gjatë transportimit të materialeve, pajisjeve dhe personelit drejt dhe nga kantieri i punës, për shkak të lëvizjes së kamionëve në rrugët e pashtuara dhe gjithashtu, në kushtet e një moti me erë, nga sipërfaqet e thata dhe të zhveshura të tokës që janë pastruar nga bimësia për ndërtimin e rrugës.

Emetimet e pluhurit varen nga sasia e tokës së zhvendosur (mbushëse dhe të gërmuar), sasi të pritshme të tepricave të dheut që do të hidhen, progresi i punimeve të ndërtimit gjatë një dite, sipërfaqja e plotë e ndërtimit, modelet e shpërthimit dhe faktorët e emetimit gjatë djegies së karburantit nga automjetet, pajisjet dhe makineritë.

Pluhuri është problem i madh për cilësinë e ajrit në kantieret e ndërtimit dhe rreth tij. Pluhuri është problematik për një sërë arsyes, siç përshkruhen më poshtë:

- Vështirësi për banorët. Për shembull, njerëzit mund të duhet të ri-lajnë rrobat që janë nderë jashtë për t'u tharë, dhe të lajnë dritaret, perdet dhe automjetet. Pluhuri mund të kontaminojë mishin e varur në ajër në dyqanet e kasapëve, si dhe ushqime të tjera që janë të ekspozuar ndaj tij në shtëpi, dyqane dhe restorante në ajër të hapur, duke i dhënë ushqimit një strukturë si prej rëre gjatë kafshimit.
- Probleme të shëndetit dhe sigurisë. Pluhuri mund të ndikojë në shëndeti duke irrituar sytë dhe përkeqësuar shëndetin e njerëzve me astmë. Pluhuri mund të ulë shikueshmërinë për shoferët në rrugë. Era mund ta fryjë edhe për distanca të largëta.
- Dëmtimi i bimëve. Edhe përqendrimet e ulëta të pluhurit mund të ndikojnë në rritjen e bimëve dhe frutave madje edhe një kilometër larg nga kantieri i ndërtimit. Rritja e bimëve është veçanërisht e ndjeshme ndaj pluhurave që janë shumë alkaline, për shembull gëlqerorët dhe pluhuri i çimentos. Pluhuri i depozituar mund të shkaktojë kore të sipërfaqes së tokës gjatë reshjeve të lehta, që rrit rrezikun e rrjedhjes. Këto sjellin ndikime sociale/ekonomike. Një nga masat zbutëse të zbatuara nga Kontraktori do të jetë një mekanizëm i ankesave me mundësi kompensimi për dëmtimin e të lashtave.
- Ndikimi në ekologji. Pluhuri që fryn mbi burimet ujore mund të dëmtojë kushtet ekologjike duke rritur sedimentimin, duke zvogëluar dritën e diellit dhe duke mbytur peshqit. Mund të ndikojë gjithashtu në rritjen e bimëve dhe të ndryshojë speciet e bimëve që rriten në një zonë. Pluhuri gjithashtu mund të dëmtojë pemët dhe bimësinë tjetër të mbjellë si pjesë e kontratës së ndërtimit.
- Dëmtimi i impianteve dhe pajisjeve të betonit dhe asfaltit. Brenda kantierit të ndërtimit, pluhuri mund të shkaktojë probleme mekanike ose elektrike në pajisjet e ndjeshme siç janë kompjuterët. Mund të rrisë gjithashtu gërryerjen e pjesëve lëvizëse në pajisje dhe bllokimin e filtrave të ajrit.
- Prishja e objekteve (ndërtesave, pronave të banimit, rrethimeve, strukturave etj) të vendosura në gjurmën e autostradës. Në rastin e ndërtesave dhe pronave të banimit, prishja e tyre nënkupton rrezikun e gjetjes së materialeve që përmbajnë asbest që mund jenë përdorur për ndërtimin e tyre. Kjo do të sillte ndotje shumë të rrezikshme të ajrit me asbest. Në kantierin e ndërtimit, ndikimet e mundshme priten në të gjithë aksin e autostradës (në një distancë prej 100 m ±). Numri më i lartë i prishjeve vërehet në Seksionet 1, 2, 5B dhe 6 dhe 7, siç tregohet në tabelën më poshtë, të dhënat e të cilave janë përfshirë në Preventiv.

Tabela 6-18 Prishja e ndërtesave dhe strukturave

SEKSIONI	NGA	NË	Prishja e godinave ekzistuese (m3)	Prishja e strukturave ekzistuese (m3)
1	Murriqan	Balldren (Lezhë)	7,020	1,320
2	Balldren (Lezhë)	Milot	9,360	1,860
3	Milot	Thumanë	2,340	0
4	Thumanë	Kashar	6,756	0

5	B	Kashar	Lekaj	10,536	0
5	C	Lekaj	Konjat	4,416	2,040
6+7		Konjat	Fier	6,300	3,216
8		Fier (Bypass-i)			
9A	2	Levan	Poçem	1,536	3,660
9B	2	Poçem	Memaliaj	3,876	0
10		Memaliaj	Ura e Subashit	96	0
11		Ura e Subashit	Gj/Bypass-i	1,536	1,476
12		Bypass-i Gjirokastër		N/A	N/A
13	A	Gj/Bypass-i	Kakavijë	1,536	0

Ndikimet shtesë, ato indirekte dhe ato të transferuara mund të rrjedhin gjatë transportit të lëndës së parë, mbeturinave dhe/ose shkarkimit të ujërave të zeza. Transporti i lëndës së parë nga burimi (gropa e huazimit, gurorja) drejt kantierit, nëse nuk menaxhohet mirë, do të krijojë pluhur. Kjo ndotje mund të shkaktohet në të gjitha rrugët ku mund të kalojnë automjetet. Kontraktuesi duhet të sigurohet që rrugët e trafikut të automjeteve të mos kalojnë brenda zonave të banuara aq sa është e mundur, dhe nëse kjo nuk është e mundur, masat e nevojshme zbutëse që duhet të merren.

Gjithashtu, gjatë transportit, mbetjet mund të rrëshqasin aksidentalisht nga kamionët e mbetjeve, dhe të shkaktojnë ndotje në rrugët larg kantierit të punës. Mbetje të tilla aksidentale, mund të lihen pas dore dhe me kalimin e kohës, lëshojnë erë të pakëndshme. Përvijimet e reja duket se ndikohen më shumë nga ky lloj ndikimi.

- Ndotja e zhurmës. Nivelet e zhurmës rriten brenda kantierit të ndërtimit dhe rreth tij, për shkak të pastrimit të tokës, punimeve tokësore, shtrimit të rrugëve, lëvizjes së automjeteve, etj. Ndikimi është i ndryshueshëm në varësi të intensitetit dhe karakterit të aktiviteteve të ndërtimit, vendndodhjes së tyre si dhe orarit kur zhvillohen. Burime të mundshme të zhurmës gjatë ndërtimit janë pajisjet dhe automjetet e kantierit që transportojnë pajisje dhe materiale. si dhe automjetet që mbajnë pajisje dhe materiale. Burimet kryesore të lidhura me ndërtimin e zhurmës janë ngritja e kampit të ndërtimit, ku përfshihen zyrat e kantierit, punishtet, gërmimet dhe punimet e dheut, sheshimi dhe kompaktësimi, hapja e themeleve, automjetet për shpërndarjen e materialeve dhe pajisjeve të ndërtimit dhe impianti i betonit dhe impianti i asfaltit në kantier.

Një sërë ndikimesh shëndetësore shoqërohen me ekspozimin ndaj niveleve të larta të zhurmës, siç janë prishja e gjumit, efektet kardiovaskulare dhe fiziologjike dhe shqetësimet psikologjike të llojeve të ndryshme. Zhurma ndikon tek kafshët e egra (më shumë se gazrat), mund të shkaktojë shqetësim të faunës, e cila do të kërkojë zona të qeta dhe të përshtatshme për të jetuar, qëndruar, ushqyer dhe rritur.

Tabela 6-19 Nivelet e fuqisë së zërit të aktiviteteve të ndërtimit dhe pajisjeve përkatëse, me mesataren e nevojshme të distancës nga banesat. (referuar "Zhurmës në ndërtim: përmbledhje e rregulloreve të vendeve të ndryshme", Jan H. Granneman, Kontrolli i zhurmës për cilësinë e jetës, INTERNOISE, Innsbruck, Shtator 2013.

Faza e Ndërtimit; pajisje/aktiviteti	Fuqia e zhurmës [PWL në dB(A)]	Distanca (m) sipas të cilit arrihet limiti ditor [L _{LT} në dB(A)]				
		60dB(A) 80dB(A)	65dB(A)	70dB(A)	75dB(A)	
Prishja						
Vinç prishjeje me nofull	108	45	25	15	10	5
Vinç prishjeje me thyerës/shpues hidraulik	125	80-200	55- 125	30-80	20-55	10-30
Thyerës hidraulik (operimi me dorë)	112	60	40	25	15	5
Kovë 20 ton	107	40	25	15	5	5
Makineri për bluarjen dhe fraksionizmin e gurëve	115	85	60	30	20	10
Makineri për bluarjen dhe fraksionizmin e gurëve	120	130	85	60	30	20
Përgatitja e Kantierit						
Vinç 20 ton me zinxhirë	107	40	25	15	5	5
Kamion/ plehrash	106	35	20	10	5	5
Punimet e themeleve						
Vinç me zinxhirë 20 ton	107	40	25	15	5	5
Shtylla betoni të parafrabikuara për sonda shpimi hidraulike	120-126	240 -415	160 -260	100-175	60- 115	30 – 65
Shtylla çeliku për sonda shpimi	130	650	400	265	185	105
Shtylla betoni të parafrabikuara për sonda shpimi	130	650	400	265	185	105
Shtylla që ngulen pas hapjes së vrimave me sondë shpimi (Tubex të Terr-econ)	102	25	15	5	5	<5
Shtylla në formë flete që ngulen me çekiç vibrues	125	225	145	105	60	30
Shtylla në formë flete që ngulen me çekiç vibrues (të qetë)	118	130	80	45	25	15
Përfundimi						
Betoniere	107	40	25	15	5	5
Pompë betoni	110	50	30	20	10	5

Pompë betoni +2 kamionë	111	55	35	20	10	5
-------------------------	-----	----	----	----	----	---

Sipas tabelës së mësipërme, niveli i zhurmave që pritet të prodhohet nga pajisjet arrin distancë më të madhe nga kantieri i punës në rastin e punimeve të themelimit (ura, ndërprerjet, mbikalimet etj) sesa në përgatitjen e kantierit dhe përfundimin e punës.

Tabela për vlerësimin e ndikimeve nga punimet e ndërtimit në ajër dhe zhurmë për çdo Seksion:

Tabela 6-20 Vlerësimi i ndikimeve të ajrit dhe zhurmës gjatë fazës së ndërtimit.

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ajër dhe zhurmë për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijimi i ri +rruga ekzistues e	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
Seksioni 2 Përvijimi i ri +rruga ekzistues e	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
Seksioni 3 Rruga ekzistues e	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
Seksioni 4 Përvijimi i ri	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		
Seksioni 5B	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurt ër	I lartë		

Përvijimi i ri	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		
Seksioni 5C Rruga ekzistues	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		
Seksioni 6+7 Rruga ekzistues	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		
Seksioni 8								
Seksioni 9A2	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ajër dhe zhurmë për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Rruga ekzistues	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		
Seksioni Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatshkurtër	I lartë		

Seksioni 10 Përvijimi i ri	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatshkurtë r	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatshkurtë r	I lartë		
Seksioni 11 Rruga ekzistues e	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatshkurtë r	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatshkurtë r	I lartë		
Seksioni 12								
Seksioni 13A Rruga ekzistues e	Ndotja e ajrit(Emetim tymrash dhe pluhuri)	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatshkurtë r	I lartë		
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatshkurtë r	I lartë		

Faza e funksionimit/Mirëmbajtja

Ndikimet më të rëndësishme gjatë fazës së funksionimit/mirëmbajtjes konsiderohen ato të krijuara nga trafiku. Ndikimet gjatë fazës së mirëmbajtjes janë të ngjashme me ato gjatë fazës së ndërtimit, por me peshë më të vogël, për shkak të hapësirave të vogla të ndërhyrjes dhe vëllimit të ulët të punimeve. Më konkretisht:

- Ndotja e ajrit. Ndotja e ajrit nga trafiku konsiderohet ndikimi më i rëndësishëm që pritet në cilësinë e ajrit gjatë fazës së funksionimit. Ndotja më e rëndësishme rrjedh nga lëshimi i grimcave – PM(grimcat) dhe gazrat, të tilla si CO, CO₂, NO_x, PAH, HC, Pb, SO₂. CO prek njerëzit, si dhe të gjitha llojet e faunës, futet për hemoglobinë dhe në këtë mënyrë zhvendos oksigjenin. Pasojat sjellin shqetësime në ekuilibër, çrregullime në sy, dobësim i përqendrimit, vështirësi në frymëmarrje dhe dhimbje koke.

Efekti i monoksidit të karbonit në bimë mund të konsiderohet i parëndësishëm. Efekti i oksidit nitrik tek njerëzit është i ngjashëm me efektet e monoksidit të karbonit. Zhvendos oksigjenin nga gjaku, që kërcënon furnizimin e indeve. Përqendrimi i lartë i oksidit nitrik në gjak shkakton vdekje.

Oksidi nitrik si ndotës i ajrit është thelbësor për krijimin e dioksidit të azotit (NO₂), i cili është toksik dhe veçanërisht i dëmshëm për aparatën e frymëmarrjes. Efekti i tij i dëmshëm në bimë pasqyrohet në shfaqjen e nekrozës së gjethëve dhe rënies së parakohshme.

Hidrokarburet që ndikojnë në shëndetin e njeriut mund të ndahen në pesë grupe: parafinat, naftenat, olefinat dhe alkinet, aromatikët, hidrokarburet e oksiduara. Hidrokarburet aromatike policiklike kanë efekte kancerogjene dhe shkaktojnë sëmundje kanceroze të mushkërive. Përmbajtja e hidrokarbureve në bimë është mjaft komplekse dhe reflektohet në një numër të madh sëmundjesh. Përqendrimet më të larta shkaktojnë nekrozë të luleve dhe gjethëve dhe ato ndikojnë negativisht në procesin e rënies së gjethëve dhe shkaktojnë vështirësi në procesin e lulëzimit. Bimët shumë të ndjeshme reagojnë menjëherë ndaj përqendrimeve shumë të ulëta të hidrokarbureve. Ndikimi i hidrokarbureve në materialet e ndërtimit nuk është vërtetuar me besueshmëri.

Dioksidi i squfurit, i kombinuar me grimca të imëta pluhuri, ka efekte të dëmshme në membranën mukoze (sytë) dhe në rrugët e frymëmarrjes. Ndikimet e dioksidit të squfurit në jetën e bimëve reflektohen në degradimin e klorofilit dhe zhdukjen e indeve të caktuara. Nga të gjithë ndotësit e ajrit, Dioksidi i squfurit ka efektin më të fortë në strukturë. Së bashku me lagështinë, Dioksidi i squfurit vepron si acid sulfurik, dhe kështu shkatërron përbërësit organikë. Kjo është veçanërisht e rëndësishme për vlerën historike dhe artistike të objekteve. Çfarëdo lloj dëmtimi i shkakuar në këtë mënyrë rritet kur rriten edhe temperatura, lagështira dhe intensiteti i dritës. Sasitë e plumbit dhe përbërësit e tij që njerëzit i konsumojnë përmes ushqimit çdo ditë janë shumë më të larta se sasitë që marrin përmes organeve të frymëmarrjes, d.m.th. nga atmosfera. Ekspozimi i përhershëm ndaj ndotjes nga helmimi nga plumbi çon në sëmundje kronike, të cilat kryesisht manifestohen me humbje të oreksit, probleme të stomakut, lodhje, marramendje, dëmtim të veshkave dhe humbje të vetëdijes. Sidoqoftë, ekziston ende dilema lidhur me kufijtë e pranueshëm të përqendrimit të plumbit në atmosferë. Për sa i përket bimësisë, toksiciteti i plumbit është i ulët. Përqendrimet e plumbit në bimë lidhen shumë me përmbajtjen e plumbit në tokë. Përndryshe prania e plumbit në bimë zvogëlon aftësinë e tyre për t'u rritur dhe aktivitetin e enzimës së tyre. Pluhuri shkaktohet nga trafiku kryesisht gjatë stinëve të thata. Ndërveprimi i njerëzve me disa gaze mund të ndikojë në shëndetin e tyre. Gjithashtu do të preken edhe kafshët e egra.

- Ndotja e zhurmës. Në përgjithësi, zhurma e shkakuar nga qarkullimi i trafikut është me intensitet të ndryshueshëm dhe në vazhdimësi. Mund të ketë ndikim negativ në cilësinë e jetës së popullatës përreth Seksioneve të AIC dhe shëndetin e saj, si dhe një ndikim të mundshëm negativ në biodiversitet. Nivelet e zhurmës do të përcaktohen me saktësi më të madhe përmes modelimit të zhurmës nën përgatitjen e VNMS.

Tabela për vlerësimin e ndikimeve gjatë fazës e funksionimit në ajër dhe zhurmë për çdo Seksion të AIC paraqitet më poshtë.

Tabela 6-21 Vlerësimi i ndikimeve të ajrit dhe zhurmës gjatë fazës e funksionimit.

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës e funksionimit në ajër për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
Seksioni 2 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E vogël
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
Seksioni 3 Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E vogël
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
Seksioni 4 Përvijimi i ri	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm për përdorimin e rrugës	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e zhurmës			Lokale		I lartë		
Seksioni 5B Përvijimi i ri	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm për përdorimin e rrugës	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e zhurmës			Lokale		I lartë		
Seksioni 5C Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm për përdorimin e rrugës	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e zhurmës			Lokale		I lartë		

Seksioni 6+7 Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E vogël
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
Seksioni 8								
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E vogël
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës e funksionimit në ajër për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Seksioni 9B2 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm për përdorimin e rrugës	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E madhe
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
Seksioni 10 Përvijimi i ri	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E madhe
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
Seksioni 11 Rruga ekzistuese	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E vogël
	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
Seksioni	Ndotja e ajrit	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë	Mesatare	E vogël

13A Rruga ekzistuese	Ndotja e zhurmës	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I lartë		
----------------------------	------------------	------------------	---------------	--------	-----------	---------	--	--

Përfundimet

Ndikimet e Seksioneve të AIC në ajër dhe zhurmë gjatë fazës së ndërtimit kanë rëndësi të madhe në vendet natyrore (Seksionet 9B2 dhe 10). Rëndësia e ndikimeve në ajër dhe zhurmë për Seksionet 1, 4, 5B dhe 5C, konsiderohet përgjithësisht si Mesatare, pasi ato shtrihen pjesërisht mbi rrugët ekzistuese. Pjesët e tjera të këtyre Seksioneve kalojnë në sipërfaqe bujqësore ose natyrore/gjysmë natyrore me cilësi të mirë të ajrit. Rëndësia e ndikimeve në ajër dhe zhurmë për Seksionet 2, 3, 6, 7, 9A2, 11 dhe 13A vlerësohet si E ulët, sepse ato nuk supozohet të kenë një cilësi të mirë të ajrit dhe zhurmës (ndjeshmëri të ulët).

Me vlerësimin e ndikimeve në ajër dhe zhurmë në Seksionet e AIC, ndikimet më domethënëse gjatë fazës së funksionimit identifikohen në Seksionet 9B2 dhe 10, të cilat karakterizohen nga cilësi shumë e mirë e ajrit dhe zhurma natyrale. Shkalla e ndikimeve në ajër dhe zhurmë në Seksione të tilla vlerësohet si Mesatare, por ndjeshmëria e Seksioneve është e lartë. Ndotja nga gazrat konsiderohet më e lartë gjatë fazës së funksionimit për shkak të trafikut.

Masat zbutëse

Faza para ndërtimit

Sa i përket fazës së projektimit, vendosja e saktë e kampeve të ndërtimit dhe koha e aktiviteteve përgjatë rrugës do të zvogëlojë rrezikun që niveli i ngritur i ndotjes së ajrit dhe zhurmës të ndikojë në receptorët e ndjeshëm. Vendosja e këtij kantieri më shumë se 500 metra në drejtim të erës larg receptorëve të ndjeshëm do të kufizojë ndikimet e mundshme të zhurmës.

Para fillimit të fazave të ndërtimit dhe funksionimit, matjet e ajrit (SO₂, NO₂, CO, PM₁₀, PM_{2.5} etj.) dhe zhurmës (ditën, mbrëmje, natën etj.) duhet të bëhen gjatë përgatitjes së VNMS-ve për Seksion dhe duhet të bëhet identifikimi i zonave të ndjeshme (shtëpitë, bizneset, spitalet, shkollat etj.) në mënyrë që të përcaktohen pikat e matjes. Rezultatet e matjeve të ajrit duhet të krahasohen me kufijtë dhe udhëzimet kombëtare, BE dhe OBSH dhe matjet e zhurmës me udhëzimet kombëtare dhe IFI-të.

Matjet duhet të përqendrohen në rrugët ekzistuese ose në shtrirjet e AIC afër rrjetit ekzistues përkatësisht afër gjysmës së dytë të Seksionit 1, gjysmës së dytë të Seksionit 2, Seksioni 3, gjysmës së parë të Seksionit 5B, Seksioni 5C, Seksionet 6 dhe 7, Seksionet 9A2, 11 dhe 13A. Sa i përket Seksioneve të tjera, ata supozohet se kanë nivel të ulët të zhurmës dhe ndotjes së ajrit, sepse shtrihen kryesisht mbi tokat bujqësore ose habitatet natyrore.

VNMS duhet të bëjë propozime specifike në lidhje me masat zbutëse të zhurmës, pas realizimit të modelimit të zhurmës. Masat treguese të lehtësimit duhet të jenë vendosja e pengesave të zhurmës dhe atyre natyrore, trotuareve me zhurmë të ulët etj., për fazën e funksionimit. Gjithashtu duhet të kryhet modelimi i ajrit për fazën e funksionimit, për të parashikuar ndotjen e ajrit brenda harqeve të caktuara kohore, bazuar në ngarkesat e llogaritura të trafikut.

Konsulenti i VNMS duhet të propozojë në ESMP dhe ESAP që Kontraktori të përgatisë plane të menaxhimit të cilësisë së ajrit, pluhurit dhe zhurmës dhe duhet të jetë i saktë me vendet që duhet t'i monitorojë Kontraktori gjatë periudhës së ndërtimit, në mënyrë që të minimizohet çdo ndikim në popullatën vendase dhe në biodiversitet. Kontraktori është gjithashtu përgjegjës për përgatitjen e një Plani të Shëndetit dhe Sigurisë dhe VNMS duhet ta përfshijë këtë kërkesë gjithashtu.

Plani i Menaxhimit të Ajrit dhe Pluhurit do të detajojë veprimet që duhen ndërmarrë për të minimizuar prodhimin e pluhurit (p.sh. spërkatja e rrugëve të pashtuara (përfshirë llojet e pajisjeve, burimet e ujit, vendndodhjet për ujitje dhe orarin,) mbulimi i grumbujve, etj.) dhe do të identifikojë llojin, moshën dhe standardin e pajisjeve që do të përdoren. Gjithashtu do të sigurojë detaje të programit të monitorimit të cilësisë së ajrit për monitorimin fillestar dhe atë rutinë. Plani gjithashtu do të përfshijë situata emergjente për lëshimin aksidental të ndotësve toksikë të ajrit. Ky Plan duhet të ketë të parashikuara dispozita për cilësinë e ajrit në tunele.

Plani i Menaxhimit të Zhurmës do të japë detaje të masave zbutëse, vendndodhjes specifike dhe orarit kur do të zbatohen masat e tilla për të minimizuar ndikimet në receptorët e ndjeshëm për shkak të pranisë së kampit, punëve ndërtimore, burimeve dhe transportit të materialeve të ndërtimit dhe aktiviteteve të tjera që lidhen me projektin. Për më tepër, plani duhet të identifikojë receptorët e ndjeshëm, të përcaktojë frekuencën e monitorimit dhe t'i referohet planit të veprimit/reagimit, përgjegjësive dhe raportit dhe planit të komunikimit.

Faza e Ndërtimit

Ajri

Kontraktuesi do të jetë përgjegjës për sa vijon në lidhje me pluhurin:

- Pluhuri i krijuar nga rrugët e transportit, rrugët e paasfaltuara, grumbujt e stoqeve materiale, etj:
- Të gjithë kamionët e përdorur për transportimin e materialeve drejt dhe nga kantieri do të jenë të mbuluara me kanavacë të gomuar, ose mbulesë tjetër e ndonjë lloji të pranueshëm (e cila do të sigurohet siç duhet) për të parandaluar rënien ose hedhjen e mbeturinave dhe/ose materialeve nga automjeti(t).
- Do të kërkohen sipërfaqe të ashpra në zonat e ndërtimit me lëvizje të rregullt të automjeteve.
- Lagia e rregullt e zonave me pluhur, kur moti është i thatë (dhe parashikimet e bëra paraprakisht të motit për javën e ardhshme për të shmangur situatat kur pajisjet nuk janë të disponueshme për të lagur);
- Punimi në tokë të pezullohet kur shpejtësia e erës tejkalon 20 km/orë në zonat brenda 500 m të çdo komuniteti.
- Kufizimi i shpejtësisë së automjeteve të ndërtimit në kantierin e ndërtimit dhe zonave të populluara
- Lokalizoni mjediset mbështetëse dhe vendet e hedhjes së mbeturinave, në mënyrë që të pakësoni numrin e rrugëve dhe distancën - aq sa është e mundur.
- Siguroni mundësinë për larjen e kamionëve në hyrje të tunelit dhe kantieret e ndërtimit të urave, për të parandaluar daljen e baltës dhe pluhurit nga kamionët. Përparësi ka opsioni i pastrimit jashtë tunelit.

Së fundi, në lidhje me emetimet nga automjetet për rrugë të shtruara dhe ato për rrugë të pashtuara, duhet të merren parasysh masat e mëposhtme zbutëse:

- Monitorimi i cilësisë së ajrit gjatë gjithë periudhës së ndërtimit
- Emetimet e tymrave - Asnjë furrë, kaldajë ose impiant tjetër, ose pajisje të ngjashme që përdorin çfarëdo lloj karburanti që mund të prodhojë ndotës të ajrit nuk do të instalohet pa pëlqimin paraprak me shkrim të Inxhinierit. Pajisjet e ndërtimit do të mirëmbahen sipas standardit dhe do të pajisen me pajisje kontrolli të ndotjes të monitoruara rregullisht nga Kontraktori dhe Inxhinieri.
- Djegia në ambient të hapur e mbeturinave - Nuk do të bëhet asnjë djegie e mbeturinave ose materialeve të tjera në kantier pa lejen e Inxhinierit.
- Mos i digjni mbeturinat e ngurta të ndërtimit (përfshirë mbetjet drusore)
- Pavarësisht nga madhësia ose lloji i automjetit, pronarët/operatorët duhet të zbatojnë programet e rekomanduara nga prodhuesi për mirëmbajtjen e motorit.
- Drejtuesit e automjeteve duhet të udhëzohen mbi përfitimet e praktikave të drejtimit të automjetit që zvogëlojnë rrezikun e aksidenteve dhe konsumin e karburantit, përfshirë përshejtimin e matur dhe ngarjen brenda kufijve të sigurt të shpejtësisë.
- Ndiqni një program të rregullt të mirëmbajtjes dhe riparimit të automjeteve.

- Siguroni mbjelljen e bimësisë përgjatë anëve të rrugës për të kufizuar ndikimet në cilësinë e ajrit.

Kontraktori duhet të zhvillojë dhe zbatojë një program ndërgjegjësimi për komunitetin e prekur, veçanërisht objektet e infrastrukturës sociale që mund të ndihmojnë në zvogëlimin e ndikimeve negative shëndetësore nga emetimet në ajër të lidhura me trafikun. Ky program do të synojë të informojë komunitetin e prekur për masat që mund të ndërmarrin për të minimizuar ekspozimin e tyre ndaj ndotjes së ajrit.

Zhurma

Gjatë fazës së ndërtimit, Kontraktori do të jetë përgjegjës për sa vijon:

- Të kryejë monitorim të cilësisë së zhurmës gjatë periudhës së ndërtimit
- Kufizimet e kohës dhe veprimtarisë, d.m.th., veprimet do të planifikohen të përkohshëm me periudhat kur njerëzit preken më së paku; orët e punës dhe ditët e punës do të kufizohen në periudha më pak të ndjeshme ndaj zhurmës.
- Orari i punës do të miratohet nga Inxhinieri duke pasur parasysh kujdes për shqetësimin e mundshëm të banorëve ose aktiviteteve të tjera për zhurmën. Aktivitetet e ndërtimit do të ndalohen rreptësisht midis orës 10 të darkës dhe 6 të mëngjesit në zonat e banuara. Kur veproni afër zonave të ndjeshme (brenda 250 metrash) siç janë objektet rezidenciale, çerdhe apo ambiente mjekësore, orët e punës së Kontraktorit do të kufizohen nga 8 e mëngjesit deri në 6 të pasdites. Periudhat e fundjavës/mbrëmjes janë të rëndësishme për pushimin e komunitetit dhe rekreacionin dhe sigurojnë qetësi, pasi është kryer punë e zhurmshme gjatë gjithë javës. Prandaj, puna zakonisht nuk duhet të planifikohet gjatë kësaj kohe.
- Vini re sa më shpejt të jetë e mundur receptorët e ndjeshëm për periudha të punimeve më të zhurmshme, siç janë thërrmimi i betonit ose gurëve, futja e metalit në tokë me anë të trapanëve. Përshkruani aktivitetet dhe kohëzgjatjen e pritshme. Mbani të informuar receptorët e ndjeshëm për progresin.
- Zhurma e të gjitha instalimeve mekanike duhet të mbytet nga mjetet më të mira praktike duke përdorur teknologjinë aktuale. Instalimet mekanike, përfshirë pajisjet e mbyjtjes së zhurmës, duhet të mirëmbahen sipas specifikimeve të prodhuesit. Motorët me djegie të brendshme duhet të pajisen me një mbulesë të përshtatshme kundër zhurmës që të jetë në gjendje të mirë.
- Mirëmbajtja e kërkuar e mjeteve, makinave dhe pajisjeve në mënyrë që ato të jenë në kushte të mira.
- Instaloni sisteme paralajmëruese më pak të zhurmshme të lëvizjes/ecjes mbrapsht për pajisje dhe automjete që do të përdoren për periudha të zgjatura, gjatë kohërave të ndjeshme ose në afërsi të receptorëve të ndjeshëm. Duhet të ndiqen kriteret për shëndetin dhe sigurinë në punë për përdorimin e sistemeve paralajmëruese.
- Mbani kushte të mira të kamionëve që janë përdorur për të transportuar materiale ndërtimi, në mënyrë që të mos shkaktojnë zhurmë të lartë dhe të kontrollojnë shpejtësinë e kamionit, të mos tejkalohet 40 km/orë kur udhëtoni nëpër komunitete, dhe të mos tejkaloni 80 km/orë, kur ecni në autostrada.
- Kur është e mundur, asnjë kamion i lidhur me punën nuk duhet të lihet me motor të ndezur në një rrugë ngjitur me një zonë banimi.
- Sigurimi i kiteve të mbrojtjes nga zhurma siç janë tapat e veshit, kufjet, për punëtorët që punojnë në zonën ku niveli i zhurmës është më i lartë se 85 dB(A). Është përcaktuar si rregullore që punëtorët duhet të mbajnë kite mbrojtëse në rast se punojnë në një zonë të zhurmshme. Informimi i banorëve për periudhën e kryerjes së punimeve ndërtimore.

- Zbatimi i masave për uljen e zhurmës, siç është koordinimi i duhur i kohës së funksionimit të makinerisë dhe përdorimi i pengesave të lëvizshme të zhurmave (të cilat mund të arrijnë uljen e zhurmës me 5 dB), mund të zvogëlojnë më tej nivelin e zhurmës që emetohet në mjedisin përreth.
- Kur është e përshtatshme, të shmangen rrugët e transportit për material ndërtimi që shkaktojnë shqetësime shtesë në zonat e banuara ose në vendet e ndjeshme;

Faza e funksionimit

Ajri

Pas modelimit të zhurmës së ajrit që do të kryejë ESIA, mund të propozohen masa më të sakta lehtësi. Sidoqoftë, rekomandohet të mbillet një pengesë vegjetacioni përgjatë rrugës (në veçanti në zonat e ndjeshme siç janë vendbanimet). Bimësia e rrugës mund të ndihmojë në uljen e përqendrimeve të ndotësve të ajrit pranë rrugëve.

Zhurma

Modelimi i zhurmës duhet të bëhet për të përcaktuar me saktësi llojin dhe efikasitetin e masave zbutëse. Projektimi përfundimtar i çdo lehtësi duhet të plotësohet vetëm me vlerësimin e duhur të klimës së zhurmës që aktualisht mbizotëron në pikat e receptorit dhe konfirmimin e ndikimit të parashikuar. Nëse duhen zbatuar masa shtesë, kjo mund të bëhet ose përmes hartimit të projektit (duke ulur më tej nivelet e zhurmës në pengesa), ose duke siguruar izolim shtesë akustik në receptor. Është bërë një vlerësim i përgjithshëm i pengesave të zhurmës në bazë të Projektimit Konceptual që do të përfundojë dhe do të bëhet më i saktë në fazat e ardhshme.

Tabela 6-22 Vlerësimi i pengesave të zhurmës

SEKSIONI	NGA	NË	Gjatësia e pengesave zhurmës (ml = metër linear)	
1	Murriqan	Balldren (Lezhë)	5,201.90	
2	Balldren (Lezhë)	Milot	9,004.60	
3	Milot	Thumanë	7,104.90	
4	Thumanë	Kashar	6,592.30	
5	B	Kashar	Lekaj	4,554.00
5	C	Lekaj	Konjat	8,132.30
6+7		Konjat	Fier	11,231.00
8		Fier (Bypass-i)		
9A	2	Levan	Poçem	511.50
9B	2	Poçem	Memaliaj	3,405.60
10		Memaliaj	Ura e Subashit	432,30
11		Ura e Subashit	Gj/Bypass-i	799.70
12		Bypass-i Gjirokastër		N/A
13	A	Gj/Bypass	Kakavijë	799.70

Masat e propozuara për zbutjen e zhurmës që çojnë në uljen e ekspozimit të zhurmës, përfshijnë masat e zbatuara në burimin e zhurmës dhe masat që pengojnë zhurmën midis burimit dhe receptorit:

- Gardh akustik mjaftueshëm i lartë/i gjerë (pengesat e zhurmës) ose kodrina toke të instaluar rreth perimetrit të kantierit
- Izolimi i dritareve të shtëpive dhe fasadave me potencial për uljen e zhurmës
- Kufijtë e shpejtësisë
- Dritare që ndalojnë zhurmën
- Asfalt me zhurmë të ulët
- kordon jeshil

Ndikimet e mbetura

Përmes përdorimit të hierarkisë së zbutjes, projekti nuk pritet të ketë ndonjë ndikim të konsiderueshëm të mbetur, në cilësinë e ajrit gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit. Ndikimet mesatare ose ato të vogla të zhurmës konsiderohen të mundshme gjatë fazës së ndërtimit, në varësi të Seksionit, ndërsa modelimi i zhurmës sipas përgatitjes nga VNMS do të tregojë ndonjë tejkalim të zhurmës në skenarët e ditës dhe atë të natës. Kur është e nevojshme, do të kërkohen më shumë masa konkrete për zbutjen e zhurmës. Në mungesë të zbutjes të përshkruar më sipër, ndikimi i mbetur do të jetë i lartë.

6.2.2.8 Ujëra sipërfaqësorë

Ndikimi i AIC në ujërat sipërfaqësorë konsiderohet si një nga ndikimet më të rëndësishme në fazat e ndërtimit dhe funksionimit për shkak të aftësisë së ujërave të rrjedhshëm për të transferuar ndikimet në vendet e tjera dhe në bregdet. AIC përshkon të gjithë lumenjtë e mëdhenj të Shqipërisë, si Buna, Drini i Lezhës, Mati, Ishmi, Erzeni, Shkumbini, Semani dhe Vjosa. Në mesin e këtyre lumenjve, cilësia më e lartë e ujit të lumit i përket lumit Vjosa. Lumenjtë Buna, Drini i Lezhës, Erzeni dhe Shkumbini kanë cilësi të mesme, ndërsa Drini i Lezhës ka cilësi të ulët ujërash. Lumi Seman, megjithëse ka cilësi të ulët, nuk është marrë në konsideratë në vlerësim, sepse kryqëzohet nga Seksioni 8 (Bypass-i i Fierit), i cili tashmë është në ndërtim e sipër.

Ndikimet

Trupat ujore sipërfaqësore janë të ndjeshme ndaj ndikimeve në dinamikën e tyre fizike. Karakteristikat e tyre të rrjedhës mund të ndryshohen si rezultat i aktiviteteve të projektit gjatë fazës së ndërtimit, ndërsa cilësia e tyre e ujit priret ndaj ndotjes gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit.

Zonat më të ndjeshme duket se janë Seksioni 1 me lumin Buna dhe Seksionet 9A2-13A me lumin Vjosa dhe degët e tij. Lumi Buna është një lumë ndërkombëtar dhe Zonë e Mbrojtur ndërkufitare, e ndarë midis Shqipërisë dhe Malit të Zi. Lumi Vjosa është gjithashtu një lumë ndërkombëtar, i ndarë midis Greqisë dhe Shqipërisë (në rrjedhën e poshtme të lumit dhe grykës, pjesë e Shqipërisë). Duke marrë parasysh përparësitë shqiptare për mbrojtjen e mjedisit, të gjithë lumenjtë dhe përrrenjtë menaxhohen më mirë gjatë viteve të fundit me përpjekje për të zvogëluar burimet e ndotjes/kontaminimit që ndikojnë në to.

Faza e para-ndërtimit

Faza e para-ndërtimit mbetet faza vendimtare për të identifikuar cilësinë e saktë të mjedisit, për të parandaluar ose zvogëluar ndikimet dhe madhësinë e tyre për fazat e mëvonshme dhe për të përcaktuar masat dhe mekanizmat më të mirë për të kontrolluar sa më shumë ndikimet negative në ujërat sipërfaqësore (natyrore lumenj/përrenj, kanale ujitjeje dhe kullimi) për fazat e ndërtimit dhe funksionimit.

Faza e ndërtimit

Ndikimet më të rëndësishme të pritura janë ato në lumenjtë dhe përrrenjtë natyrorë. Në rast të ndotjes në lartësitë më të mëdha (kodra të vogla etj) dhe në afërsi të kanaleve, ndotja/kontaminimi mund të transferohet në vendet e tjera me lëvizje të gravitetit të lirë, duke tejçuar dherat e ndotura dhe gjatë eventeve atmosferike siç janë shirat e dendur dhe shkrirja e borës. Më specifikisht:

- Ndryshimi i regjimit hidrologjik të rrjedhave ujore. Projekti parashikon ndërtimin e urave nëpër rrjedhat ujore dhe tombino në të gjithë përrrenjtë sezonalë/rrjetin e ujitjes. Strukturat e përdorura për kalimin e lumenjve dhe rrjedhave të tjera të ujit mund të krijojnë pengesa për rrjedhën natyrore hidraulike gjithashtu, nëse nuk shkallëzohen siç duhet. Ndikimi do të shoqërohet me rishpërndarje të përkohshme të rrjedhjeve sipërfaqësore nga punimet tokësore para dhe gjatë aktiviteteve të ndërtimit. Vëzhgimi dhe heqja e rrjedhjeve nga vendet e ndërtimit, si dhe ndryshimet në drejtimin dhe shkallën e rrjedhjes e shkaktuar nga konsolidimi i tepërt i dherave dhe ndërtimi i strukturave artificiale në zonën e projektit mund të ndikojnë në regjimin hidrologjik të trupave ujore sipërfaqësore. Niveli i ujit në rrjedhën e sipërme të strukturës hidraulike mund të rritet, që mund të rezultojë në shtim të rrezikut të përmytjes së zonave të vendosura në rrjedhën e sipërme të autostradës gjatë niveleve të larta të ujit. Ky ndikim mund të ndodhë vetëm kur urat, tombinot kuti dhe strukturat e tjera janë të vogla në krahasim me hidrologjinë lokale. Kalimet e lumenjve për të gjithë Seksionet janë renditur më poshtë.

Tabelat 6-23 Kalimet e lumenjve (Seksionet 8 dhe 12 nuk janë përfshirë)

hidro	Lumi/Përroi	Pozicioni Km Seksioni 5C	Lumi/Përroi	Pozicioni Km Seksioni 9A2	Përroi
0+719	Muriqan	0+085	Kanali Peqin Kavaje	21+800	Shkozës
3+910	Carrines	2+400	Gosa e Madhe	26+620	Shehajt& I Madh
6+310	Oblika	4+430	Gosa e Vogel	Km Pozicioni Seksioni 9B2	Lumi/Përroi
8+450	Buna	5+180	Aliaj	4+800	Povla
25+930	Dega e Gjadrit	6+500	Shkumbini	22+560	Kasri
38+830	Drini i Lezhës	8+350	Zhuri	28+600	Zagoni
Pozicioni Km Seksioni 2	Lumi/Përroi	8+880	Zhames	35+010	Luftinja
4+245	Drini i Lezhës	9+980	Vidhasit	35+550	Vjosa
Pozicioni Km Seksioni 1	Lumi/Përroi	Pozicioni Km Seksioni 5C	Lumi/Përroi	Pozicioni Km Seksioni 9A2	Përroi

14+000	Mat	10+250	Curgjes	Km Pozicioni Seksioni 10	Lumi/Përroi
Pozicioni Km Seksioni 3	Lumi/Përroi	11+980	Gramshit	2+780	I Madh
10+900	Droja	12+950	Kembes se Dushkut	10+000	Vjosa
Pozicioni Km Seksioni 4	Lumi	32+700- 33+200	Kanali Peqin-Kavaje	19+120	Drinos
3+300	Ishmi	Pozicioni Km Seksioni 6&7	Përrenjtë	Pozicioni Km Seksioni 11	Lumi/Përroi
8+675	Gjola	0+020	Dushkut	6+365	Kardhiqi
12+400	Terkuza	6+650	Lushnja	9+775	Zalli
15+450	Tirana	8+450	Lunja	Pozicioni Km Seksioni 13A	Lumi/Përroi
16+900	Tirana	Pozicioni Km Seksioni 9A2	Përroi	1+125	Dervicani
Pozicioni Km Seksioni 5B	Lumi/Përroi	4+600	Fiku	4+120	Kserpotamos
0+330	Limuthi	5+720	Kafaraj	10+580	Gorica
7+500	Lalmi	7+030	Kalinoros	11+100	Frashtani
10+100	Erzeni Lumi	9+575	Fragus	12+650	Grapshi
11+300	Ravaxheshi	12+010	Kreshpanj	13+600	Palokastra
16+700	Peza	15+350	Turbullit	15+450	Jergucati
30+700	Darci	20+800	I Thelle	20+100	Populit
32+700- 33+200	Kanali Peqin-Kavaje	21+800	Shkozës	22+550	Drinos

Një nga ndikimet potencialisht të rëndësishme mund të shkaktohet nga ridrejtimi i lumenjve. Ridrejtimi i përkohshëm dhe i përhershëm i lumenjve mund të shkaktojë rritjen e shpejtësisë së rrjedhës dhe sedimentimin poshtë saj. Si pasojë, këto ndikime do të shkaktojnë prishjen e migrimit të peshkut në rrjedhën e sipërme dhe pakësimin e rezervave të ushqimit.

Nxjerrja e ujit për ndërtim ka nevojë për lumenj. Në kohën e raportit, asnjë vendim përfundimtar nuk është marrë për përdorimin e ujit sipërfaqësor për Projektin. Opsioni nuk është i pëlqyeshëm,

por parapë është i mundur. Sidoqoftë, vëllimet e mundshme të marrjes së ujit për nevoja teknike nuk dihen. Prandaj, ndikimi i marrjes së ujit në ndryshimin e rrjedhës sipërfaqësore të ujit nuk mund të vlerësohet në këtë fazë.

- Rritja e turbullirës. Erozioni i pakontrolluar i sedimentit, gërmimet (planifikimi, formimi i argjinaturës rrugore dhe gërmimi i kanaleve), duke përfshirë ndjekjen dhe ridrejtimin e rrjedhave ujore dhe rrjedhjes së llumit të ndotur, të shkakuar nga heqja e bimësisë dhe shkatërrimi i tokës (për shembull në zonat në prerje) dhe zhavorri me gurë të vegjël, të cilat mund të shkaktojnë turbullirë uji dhe ndikime të pashmangshme në faunën ujore, depozitim të sedimentit në shtretërit dhe brigjet e përrenjve, dhe grumbullimi në shpatet dhe grykat e lumenjve. Grimcat që rrinë pezull në ujë, në varësi të madhësisë së tyre dhe karakteristikave gjeokimike, mund të vendosen dhe të formojnë një shtresë të trashë sedimenti në fundin e një përroi, si dhe të prishin rrjedhën e lumit. Përqendrimet më të larta të grimcave që rrinë pezull mund të çojnë në përhapjen e baktereve anaerobe që shndërrojnë substancat biodegraduese me përdorimin e oksigjenit. Kjo mund të çojë në pakësim të oksigjenit në ujë. Ndërtimi i autostradës do të shkaktojë shkatërrimin e tokës dhe shkëmbinjve në gurë më të vegjël, të cilat do të grumbullohen në shpate, d.m.th., afër shtretërve të lumenjve. Gjatë reshjeve intensive të shiut, këta gurë do të transportohen në shtratin e lumit. Shkëmbinjte dhe toka që janë hequr ose tretur gjatë ndërtimit të autostradës do të rezultojnë në rritje të turbullirës, d.m.th. sasi të shtuar të grimcave që rrinë pezull. Nga ana tjetër, kjo do të rrisë përmbajtjen e metaleve të rënda, dhe si rrjedhim efektet toksike në mjedis.
- Rrjedhjet e ujërave të zeza të prodhuara nga fuqia punëtore në kantier. Kampet e punëtorëve mund të jenë burim ndotjeje me ujërat e zeza, por edhe mbetje të ngurta. Pritet që kampet e vendeve të ndërtimit të nxjerrin ujëra të zeza sanitare. Ujërat e zeza do të shfaqen në vendet ku do të ketë spërkatje të ujit në mënyrë që të zvogëlojnë emetimet e pluhurit gjatë gërmimeve; ujërat e zeza do të drenazhohen në zona në kryqëzimin e autostradës me një lumë përmes urave. Nuk ka gjasa që ujërat e zeza të prodhuara nga kantieri të kenë ndikim domethënës në cilësinë e ujit, me kusht që ujërat e zeza të mos shkarkohen drejtpërdrejt në kanalizimet e shiut ose të përrenjve ngjitur me vendin e ndërtimit dhe objektet sanitare të përkohshme, të tilla si tualetet portative, të përdoren në kantier dhe të mirëmbahet siç duhet.
- Rrjedhjet dhe derdhjet aksidentale nga përdorimi i betonit gjatë ndërtimit të urave si dhe i karburanteve, lubrifikantëve dhe substancave të tjera të rrezikshme në produkte dhe zona të depozitimit të mbeturinave, si dhe nga makineritë dhe automjetet e ndërtimit në kantier. Derdhjet e lëngjeve të depozituara në kantier, të tilla si lubrifikantët e hidrokarbureve, bojërat, tretësit, rrëshirat, acidet ose betoni i papërpunuar, të cilat lëshohen pas rrjedhjeve dhe derdhjeve aksidentale nga makineritë dhe vendet e ruajtjes së materialeve, ka të ngjarë të sjellin ndikime në cilësinë e ujit, nëse ato futen në përrenjtë apo kanalet e kullimit afër. Ndikimi, nëse ndodh, është i kufizuar në kryqëzimet me lumenjtë dhe përrenjtë. Derdhja nga grumbujt e betonit dhe bimët e asfaltit është veçanërisht e dëmshme. Mbeturinat mjekësore mund të jenë shumë të dëmshme për njerëzit dhe kafshët e egra, në rast të ndotjes së ujërave sipërfaqësore të përdorur për peshkim, ujitje ose rekreacion dhe për ujërat nëntokësore. Ky ndikim mund të prekë të gjithë Seksionet, por efektet e tij kanë një domethënie specifike në ujërat natyrorë me cilësi të mirë, si Lumi Vjosa (Seksionet 9-13A), ose në ujëra me rëndësi ndërkombëtare, siç është Lumi Buna (Seksioni 1). Meqenëse ndotja do të transportohet nga rrjedhat e ujit, rezervuarët bujqësorë ose kanalet e ujitjes dhe do të përhapet përgjatë rrjedhës së ujit, efektet e saj negative mund të ndikojnë në mjedis, tokat bujqësore dhe banorët përgjatë rrjedhës. Lëshimi i këtyre substancave në ujë ka pasoja fatale në faunën ujore dhe shëndetin e njeriut dhe shkakton ndotje që mund të transportohet në shumë kilometra me rrjedhën e ujit.

Tabela për vlerësimin e ndikimeve në ujërat sipërfaqësore për çdo Seksion, gjatë fazës së ndërtimit është paraqitur më poshtë.

Tabela 6-24 Vlerësimi i Ndikimeve të ujërave sipërfaqësorë gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ujërat sipërfaqësorë për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Ndërkombëtar/Rajonale / Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 2 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 3 Rruga ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							

	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 4 Përvijimi i ri	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 5B	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ujërat sipërfaqësore për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Përvijimi i ri	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Derdhje e ujërave të zeza	I	I kthyeshëm	Lokale /	Me afat të	Mesatar	E ulët	E vogël

		drejtpërdrejtë		Rajonale	shkurtër			
Seksioni 5C Rruga ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 6+7 Rruga ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 8	Në ndërtim							
Seksioni 9A2 Rruga	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							

ekzistuese	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 9B2 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 10	Rrjedhjet e ndërtimit dhe drenazhimi							
Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ujëra sipërfaqësore për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Përvijim i ri	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	E madhe

	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
	Derdhje e ujërave të zeza							
Seksioni 12	Tashmë i planifikuar dhe i miratuar							
Seksioni 13A Rruga ekzistuese	Ndryshim i regjimit hidrologjik të drejtimit të ujit.							
	Turbullim në rritje							
	Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm me afat të shkurtër dhe të mesëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
	Derdhje e ujërave të zeza	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm	Lokale / Rajonale	Me afat të shkurtër	Mesatar	E ulët	E vogël

Faza e funksionimit

Ndikimet gjatë fazës e funksionimit në ujërat sipërfaqësore janë të drejtpërdrejta, por lehtësisht mund të transferohen, në rast të ujërave të rrjedhshëm, rezervuarëve të ujitjes, topografisë së favorshme për lëvizjen e solideve dhe lëngjeve me anë të gravitetit të lirë etj. Më saktësisht:

- Përkeqësimi i cilësisë së ujit sipërfaqësor për shkak të rrezikut të ndotjes. Gjatë fazës së funksionimit, është e pritshme që ndotja e ujit të rezultojë kryesisht nga shkarkimi i tymrave, konsumimi i gomave, rrjedhja e ngarkesave, derdhja e ngarkesave, hedhja e mbeturinave organike dhe inorganike, reshjet, ndotja e sjellë nga era, shpërndarja përmes kalimit të automjeteve. Ndotja që vjen nga ndodhitë e lartpërmendura mund të jetë e përkohshme, sezonale ose aksidentale. Ndotja e përhershme ka të bëjë kryesisht me fushën, strukturën dhe karakteristikat e rrjedhës së trafikut. Sedimentimi i përhershëm i substancave të rrezikshme në sipërfaqen e rrugës dhe elementët e shërbimit në kryqëzimet e Seksioneve rezultojnë nga qarkullimi i trafikut, dhe pastrohen me reshje. Shembull tipik i këtij lloji të ndotjes sezonale është përdorimi i kripës industriale gjatë muajve të dimrit. Kjo lloj ndotjeje karakterizohet nga përqendrimi i madh i kripërave të natriumit dhe kalciumit që ndodhin në një periudhë shumë të shkurtër (përhapja e kripës në sipërfaqen e rrugës dhe pasojat e shkrires) bazuar në të dhënat meteorologjike për zonën e projektit.
- Seksionet e AIC do të kenë ndikim në cilësinë e ujërave sipërfaqësore në kushte shiu ku ujërat e larjes nga sipërfaqet rrugore do të drenazhohen në fushën përreth. Ujërat e larjes nga rruga (sidomos prurjet e para të reshjeve që përmbajnë përqendrim të lartë të materialit ndotës) gjurmët e karburantit, benzines, metaleve të rënda që mund të rrezikojnë mjedisin uhor dhe peizazhin. Përqendrimi i materialeve të dëmshëm në ujërat e larjes së rrugëve, të shkaktuara nga trafiku vijnë nga djegia e karburantit motorik (grimcat dhe gazrat), gërryerja d.m.th. zhveshja e gomave, nga frenat dhe rrjedhjet e automjeteve (vaji etj.). Treguesit e ndotësve që ndodhin ose në forma të holluara ose të pangopura janë si më poshtë: pH, përçueshmëria elektrike, substancat që rrinë pezull dhe të mbetura, grasot, vaji, etj. dhe nivelet e ndryshuara të metaleve të rënda, kripësia, turbullimi i ujërave dhe oksigjeni i tretur. Nga ana tjetër, këto ndryshime në cilësinë e ujit, madje edhe në rajone me lagështi më të lartë, shpesh janë të përkohshme dhe lokalizohen si pasojë e ndryshimeve të sasisë së ujit.
- Ndotja aksidentale zakonisht ndodh gjatë transportimit të materialeve të rrezikshme. Problemi kryesor në këto raste është se zakonisht ato janë në përqendrim shumë të lartë, dhe nuk mund të parashikohen as në kohë apo vendndodhje.
- Ndryshimi i regjimeve të rrjedhës së ujit për shkak të rritjes së vëllimit të ujit të shiut drejtuar ujërave sipërfaqësore dhe për rrjedhojë, regjime të ndryshuara të rrjedhës (veçanërisht në muajin e shirave të mëdha).

Tabela për vlerësimin e ndikimeve nga faza e funksionimit në ujërat sipërfaqësore për çdo Seksion është paraqitur më poshtë.

Tabela 6-25 Vlerësimi i Ndikimeve të ujërave sipërfaqësorë gjatë fazës së funksionimit

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ujëra sipërfaqësorë për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale/Rajonale/Ndërkombëtare	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	I ulët	E ulët	E vogël
Seksioni 4 Përvijimi i ri	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E ulët	E vogël
Seksioni 5B Përvijimi i ri	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare

Seksioni 5C Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6 +7 Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E ulët	Mesatare
Seksioni 8	Në ndërtim							
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
Seksioni 9B2	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ujëra sipërfaqësorë për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe

Seksioni 10 Përvijimi i ri	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
Seksioni 11 Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe
Seksioni 12	Tashmë i planifikuar dhe i miratuar							
Seksioni 13A Rruga ekzistuese	Ndryshimi i regjimeve të rrjedhave të ujit							
	Rreziku i ndotjes	I drejtpërdrejtë/I transferuar	I kthyeshëm	Lokale /Rajonale	Me afat të shkurtër deri të mesëm	Mesatar	E madhe	E madhe

Përfundime

Ndikimet më domethënëse të pritura nga ndotja e ujit gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit mund të shihen në Seksionin 1 (Lumi Buna, Lumi Ndërkombëtar dhe PA) dhe Seksionet 9A2-13A që përshkojnë Lumi Vjosa ose degët e tij. Ndotja e ujërave të Lumit Buna (Seksioni 1), megjithëse ka një ndjeshmëri mesatare, ka shkallë të madhe dhe rëndësi të madhe, sepse është lumë ndërkombëtar, përfaqëson zonën thelbësore të Peizazhit të Mbrojtur të Bunës dhe është shumë i pasur me biodiversitet specifik .

Përveç kësaj:

- Seksioni 3 ka një rëndësi ndikimi më të ulët dhe ndjeshmëri më të ulët për shkak të pranisë së rrjetit të kanaleve të ujitjes në afërsi, ndërsa nuk kalon ndonjë trup të rëndësishëm natyror ujqor.
- Seksionet 5B dhe 5C kanë shkallë dhe rëndësi mesatare si dhe ndjeshmëri mesatare
- Seksionet 2 dhe 4 kanë rëndësi të ulët deri mesatare me ndjeshmëri të ulët (rrugët ekzistuese dhe cilësia e keqe e Lumit Drin të Lezhës) për shkak të mundësisë së ndikimeve jo të drejtpërdrejta/të transferuara në rrjedhën e poshtme të lumit ose tokat bujqësore.
- Seksionet 6 dhe 7 nuk kanë ndonjë trup të rëndësishëm natyror ujqor sipërfaqësor në afërsi të tyre, por që të dy, janë të rrethuar me kanale ujitjeje, të cilat mund të transferojnë ndotjen e tyre në zonat bujqësore dhe produktet. Të dy kanë një rëndësi të ulët deri Mesatare.

Rëndësia e ndikimeve në ujërat sipërfaqësorë gjatë fazës së funksionimit është e ngjashme por jo e njëjtë me fazën e ndërtimit. Duke marrë parasysh cilësinë e ujërave sipërfaqësorë dhe ndjeshmërinë e tyre si dhe shkallën e ndikimit të tyre, ndikimet mund të përmblihen si më poshtë:

- Seksioni 1 dhe Seksionet 9A2-13A do të kenë rëndësi të madhe. Seksioni 1 kalon mbi Lumi Buna, një lumë ndërkombëtar dhe zonë e mbrojtur. Lumi Vjosa, i cili përshkohet nga Seksionet 9A2-13A, ka gjithashtu rëndësi kombëtare dhe rajonale. Ndikimet në Seksionet 1, 9A2, 9B2, 10, 11 dhe 13A vlerësohen të një rëndësie mesatare deri të lartë. Ky vlerësim mbështetet në cilësinë e lartë të ujërave të Lumit Vjosa (Seksionet 9A2-13A) dhe rëndësinë e Lumit Buna në një nivel rajonal dhe ndërkombëtar.
- Ndikimet në Seksionet 5B dhe 5C kanë rëndësi të ulët deri mesatare dhe ndjeshmëri mesatare.
- Megjithëse ndjeshmëria e Seksionit 2 është relativisht më e ulët për shkak të cilësisë së dobët të ujit të Lumit Drin të Lezhës, prania e Lumit Mat me zbatimin e masave mbrojtëse për të përmirësuar cilësinë e tij, rrit rëndësinë e ndikimeve në këtë lumë.
- Seksionet 3, 6 dhe 7, pavarësisht mungesës së ujërave të rëndësishme rrjedhëse natyrore, kanë rëndësi të ulët deri mesatare në ndikimet në ujërat sipërfaqësorë, për shkak të afërsisë me kanalet e ujitjes.
- Seksioni 4, i cili kalon mbi Lumi Ishëm, ka ndikim me ndjeshmëri të ulët, rëndësi të ulët dhe shkallë të vogël, për shkak të cilësisë së dobët të ujërave të këtij lumi.

Masat zbutëse

Faza para ndërtimit

Matjet e ujërave sipërfaqësorë duhet të bëhen nën përgatitjen e VNMS dhe mostrat duhet të merren në të gjitha burimet e mundshme të ndotjes dhe rrjedhën e tyre. Matjet duhet të përbëhen nga parametra kimikë (tregues organikë dhe inorganikë), parametra fizikë dhe mikrobiologjikë të cilësisë së ujit. Ndjeshmëria e kryqëzimeve të lumenjve dhe përrenjve do të duhet të identifikohet, ndërsa duhet të ekzaminohet më tej nëse përrenjtë dhe grykët e kryqëzuara kanë rrjedhë konstante ose të përkohshme. Ndjeshmëria më e lartë i referohet rrjedhave natyrore të përrenjve dhe lumenjve me ujë të vazhdueshëm dhe që përshkohen nga korridori, ndjeshmëri mesatare ndaj përrenjve dhe lumenjve me rrjedhë jo të përhershme dhe ndjeshmëri më të madhe në kanalet ujore jo-natyrore me rrjedhë uji periodike.

Përcaktimi i cilësisë së ujërave sipërfaqësorë të ujërave të rrjedhshëm që mund të preken nga AIC do të ndihmojë në përgatitjen e një plani të detajuar për pikat e monitorimit gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit. Do të propozohen gjithashtu masa se si të zvogëlohet ndotja e ujit dhe një model i duhur i sistemeve të kullimit dhe mbledhjes së duhur të ujërave të shirave (tombinot, kanalet, ndarëset e naftës, basenet e thatë të ruajtjes etj.), Ndërsa Kontraktori përmes ESMP dhe ESAP të VNMS duhet të jetë i detyruar të përgatisë një Plan të detajuar të Menaxhimit të Ujërave. Ky Plan duhet të sigurojë detaje në lidhje me vëllimin e ujërave të zeza (kanalizimeve), skemën e shkarkimit, informacionin mbi kapacitetin dhe llojin e objektit të trajtimit të ujërave të ndotura, vendndodhjen e pikës/pikave të shkarkimit me tregimin e koordinatave. VNMS do të përmendë që Kontraktori duhet të merret me çështjet e ujit në Planin e Reagimit të Emergjencave dhe Derdhjeve, si dhe në Planin e Menaxhimit të Tunelit.

Faza e ndërtimit

Asnjë kamp ndërtimi, i përhershëm ose i përkohshëm, nuk do të jetë i vendosur brenda 500 metrave nga çdo lumë, ose kanali ujitës, ndërsa vendndodhjet e tyre do të përcaktohen në një fazë të mëvonshme. Sa i përket fazës së ndërtimit, propozohen masa zbutëse për rrjedhjen dhe kullimin e ndërtimeve, derdhjen e ujërave të zeza dhe aktivitetet e përgjithshme të ndërtimit. Më konkretisht, për sa i përket rrjedhjeve të ndërtimit dhe kullimit:

- Tombinot do të jenë të projektuara për të ruajtur gjerësinë natyrore të shtratit të lumit dhe nivelin natyror të shtratit. Nëse nuk është e mundur të përdorni tombino pa pjesë fundore, atëherë kjo kombino do të futet në dhe për të rikthyer shtratin e lumit. Duhet të mbahet një performancë e pranueshme hidraulike për të shmangur tejmbushjen e kanalit gjatë reshjeve të mëdha.

Table 6-26 Tombinot e propozuara

Sek.	Nga – deri	Statusi/Artikujt	Tipi	Sasia
1	Murriqan Balldren	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	188
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
2	Balldren – Milot	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	81
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
3	Milot Thumanë	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	34
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
4	Thumanë Kashar	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	114
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
5B	Kashar – Lekaj	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	89
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
5C	Lekaj – Konjat	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	30

		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
6+7	Konjat Lushnje – Fier	- Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	77
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
9A-2	Levan – Poçem	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	57
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
9B-2	Poçem Memaliaj	- Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	86
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
10	Memaliaj Ura e Subashit	- Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	43
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
11	Ura e Subashit Bypass-i Gjirokastër	Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	27
		Tombino kullimi	3x3	
		Tombino kullimi	4x4	
13A		Tombino kullimi dhe ujitjeje	2x2	48
Sek.	Nga – Deri	Statusi/Artikujt	Tipi	Sasia
	Gjirokastër	Tombino kullimi	3x3	
	Bypass Kakavije	- Tombino kullimi	4x4	

- Kur është e mundur, do të ruhen thellësia natyrore e shtratit të lumit dhe drejtimet, sedimentet e poshtme, si dhe rrafshi dhe regjimi përmbytës.
- Kur një shkarkim në rritje i ujit sipërfaqësor rrezikon qëndrueshmërinë e vëllimit të ujit, përfshihen masa mbrojtëse nga erozioni, siç janë masat bio-inxhinierike, gurët e thyer dhe digat e kontrollit.
- Masat e kontrollit të rrjedhjes mund të instalohen në kohën e ndërtimit të rrugës/autostradës dhe urës për të zvogëluar ndotjen e rrjedhjes. Për të parandaluar ndotjen nga rrjedhjet, shtrimi duhet të kryhet vetëm në mot të thatë. Për shkak të zgjidhjes së projektimit, derdhja e drejtpërdrejtë e rrjedhës së ujit në sipërfaqe është reduktuar në minimum;

Sa i përket derdhjes së ujërave të zeza, ujërat e zeza të brendshme të prodhuara në kampet e ndërtimit nuk do të lejohen të shkarkohen të patrajtuara në drejtimet natyrore të ujit. Kampet do të pajisen me një sistem për trajtimin e ujërave të zeza për të trajtuar ujërat e zeza në nivele të pranueshme për shkarkim në trupin e ujit dhe me tualete kimike të lëvizshme dhe mbetjet e menaxhuara në mënyrë adekuate. Ujërat e shirave dhe ujërat e zeza që dalin në kamp do të mblidhen dhe hiqen përmes një sistemi kullimi të përkohshëm të përshtatshëm dhe të projektuar siç duhet të tubave të kullimit, kanaleve të nëndheshme dhe atyre anësore për të akomoduar shkarkimet e parashikimit, për të mbledhur rrjedhjet nga karrexhata, për të përçuar, mbledhur ujërat e rrjedhjeve për të zvogëluar nivelet më të larta të pikut dhe për të hequr sedimentet e trasha dhe ndotësit e vajit dhe për t'i hedhur në basenet e thata të ruajtjes. Ky sistem kullimi duhet të ndërtohet përpara punimeve të formimit të kantierit dhe punimeve

tokësore. Mbeturinat dhe plehrat e krijuara në kantier duhet të mblidhen, trajtohen dhe asgjësohen siç duhet, për të mos hyrë në rrjedhat e përrenjve dhe kanaleve të ujërave të shiut aty pranë. Tombinat pranë zonave të punimeve do të mbulohen për të bllokuar hyrjen e mbeturinave të mëdha dhe plehrave.

Praktikat e mira të ndërtimit dhe administrimi i kantierit duhet të respektohen për të siguruar që mbeturinat, karburantet dhe tretësit të mos hyjnë në përrenjtë dhe kanalet e ujërave të shiut aty pranë. Për të parandaluar rrjedhën e ujit nga ndotja aksidentale dhe për të shmangur derdhjen e materialeve të ngurta në trupin e lumit, do të zbatohen masat vijuese.

Të përgjithshme

- Punimet e Tokës në shtretërit e Lumenjve/Përrenjve duhet të planifikohen mundësisht gjatë periudhës me nivel më të ulët të ujit (gjatë muajve të verës). Periudhat e nivelit të lartë të ujit (tetor deri në prill) duhet të shmangen.
- Parandaloni lëvizjen e makinerive në lumenj dhe përrenj dhe në argjinaturat e tyre, përveçse nëse është e pashmangshme për shkak të procesit të ndërtimit
- Gjatë rikualifikimit dhe zhvendosjes së shtratit të lumit, do të ndërmerren masat e nevojshme teknike me qëllim që të minimizohen punimet tokësore në kontakt të drejtpërdrejtë me ujin;
- Të gjitha materialet duhet të ruhen mbi nivelin e përmytjes.
- Sigurohuni që punëtorëve të pajisen me PPM të sakta duke përfshirë rripat.

Lëngjet, karburantet, derdhjet

- Duhet të sigurohen kite për derdhjet për të pastruar çdo tokë të ndotur që vjen nga derdhjet e vogla të karburantit, lubrifikantëve, vajrave ose kimikateve.
- Pajisjet sekondare të mbledhjes (lekat e derdhjes, legenët për kullim) duhet të përdoren për të kapur rrjedhje ose derdhje gjatë heqjes ose ndryshimit të vajrave nga automjetet ose pajisjet. Për derdhje të vogla, duhet të përdoren materiale absorbuese.
- Karburanti, vaji ose materialet e rrezikshme që kërkohen të ruhen, duhet të ruhen brenda mbajtjes sekondare (të dizenuar të përmbajë të paktën 110% të kapacitetit të përgjithshëm të kontejnerëve të depozitimit), të vendosura më larg se 100m nga një burim uji. Muret dhe dyshemetë duhet të jenë të ndërtuara prej betoni ose materiale të tjera të papërshkueshme. Nuk duhet të instalohet asnjë kullim nga zona e depozitimit.
- Tabakatë e pikimit duhet të vendosen poshtë të gjitha pajisjeve të rrezikut të lartë që përmbajnë derdhje/rrjedhje të karburanteve/vajrave.
- Riparimet/mirëmbajtja dhe aktivitetet e karburantit në kantier duhet të jenë të kufizuara. Prioritet duhet t'i jepet objekteve tregtare jashtë kantierit. Nëse është e pamundur, duhet të sigurohet një zonë e caktuar me përmbajtje sekondare për derdhje të mundshme për aktivitete riparimi ose mirëmbajtjeje në kantier. Këto zona duhet të vendosen larg kanaleve kullues dhe trupave ujorë sipërfaqësorë. (distanca midis vendndodhjes së mirëmbajtjes dhe lumit duhet të jetë së paku 100m).
- Automjetet dhe pajisjet në kantier duhet të inspektohen rregullisht për rrjedhjet dhe të gjitha rrjedhjet do të riparohen menjëherë. Automjetet dhe pajisjet që futen rishtas duhet të kontrollohen për rrjedhje. Automjetet/pajisjet që rrjedhin nuk duhet të lejohen në kantier.
- Ndërtimi i ndarësve të naftës në mënyrë që të para-trajtohen ujërat e shirave në mënyrë që të sigurohet që uji i pastër sipas standardeve të pranuar të kthehet tek marrësi i ujit
- Shkarkimi i ujërave të zeza të patrajtuara në një trup ujqor sipërfaqësor duhet të ndalohet.

- Shkarkimet e trajtuara të ujërave të zeza duhet të jenë në përputhje me standardet e specifikuara të cilësisë së ujit (përfshirë projektin dhe standardet kombëtare).
- Impiantet e betonit dhe asfaltit, kantieret e ndërtimit (viaduktet, mbulimet e lumit), kampet etj. do të izolohen siç duhet, duke instaluar gardh në të gjitha kantieret që ndodhen afër lumenjve dhe rrjedhave të ujit për të parandaluar çdo shkarkim të materialeve të ndërtimit, materialeve të rrezikshme në veçanti, për në rrjedhën e ujit.
- Shkarkimi i ujit të ndotur me çimento në trupat e ujit duhet të shmanget pasi ndotja e çimentos rezulton në sasi të lartë alkaline dhe rrit pH, i cili mund të jetë toksik për jetën ujore.
- Siguroni depozita septike për kampin. Mbani të lidhur një kontratë me kompaninë e autorizuar përgjegjëse për largimin e mbetjeve të lëngshme aktive. Nëse për menaxhimin e ujërave të ndotura, kampi është i pajisur me një fabrikë për trajtim, paketa të sigurojë pastrim/kanalizime sipas udhëzimeve të prodhuesit dhe që standardet e shkarkimit plotësohen për ujërat e zeza.
- Hapni basene për hedhjen e ujërave të kullimit të tunelit. Kontrolloni cilësinë e ujit të kullimit (përfshirë pH) nga basenet e depozitimit para se të derdhet në mjedis.

Masat vijuese do të zbatohen posaçërisht në lidhje me urat, në vendkalimet e lumit siç përmendet në nën-Seksionin e ndikimeve:

- Aktivitetet për ndërtimin e urës duhet të ndërmerren kur lumenjtë ose përrenjtë janë të thata (d.m.th. në rast se ata kanë rrjedhë jo të vazhdueshme gjatë muajve të verës) për të shmangur ndotjen e llumit.
- Siguroni mjete për derdhje në kantieret e punës rreth lumenjve.
- Sigurohuni që të mos ketë asnjë rimbushje me karburant të automjetit brenda 100 metrave nga ndonjë rrjedhë sipërfaqësore uji.
- Drejtojeni ujin pranë këmbëve të urës.
- Siguroni gardhe për llumin, pengesa për sedimentet ose mjete të tjera për të parandaluar shpërnguljen e llumit gjatë ndërtimit brenda përrenjve.
- Kryeni punët e ndërtimit të urës pa ndërprerë trafikun në rrugët ekzistuese duke siguruar devijime të përshtatshme.
- Sigurohuni që mbeturinat të mos hidhen në lumë, përfshirë mbeturinat e betonit të përforcuar.
- Vendosni gjeneratorët më larg se 20 metra nga lumi.
- Siguroni zona në të cilat betonieret mund të nxjerrin betonin e mbetur pa ndotur mjedisin. Kjo mund të bëhet në formën e pellgjeve depozitues të rreshtuar në çdo kantier ure. Drejtuesit e automjeteve do të informohen për këto vende dhe do iu kërkohet të përdorin këto pellgje në baza rutinore nga Inxhinieri. Mbetjet e thata nga pellgjet depozituese mund të përdoren si rimbushje për tobinot, etj.
- Sigurohuni që të mos vendosen lëngje të rrezikshme brenda 10 metrave nga lumi.
- Siguroni tualete të lëvizshëm në kantieret e ndërtimit të urës për të parandaluar defekimin nga punëtorët në lumë.
- Përveç kësaj, Kontraktori do të jetë përgjegjës për të ditur periudhën e riprodhimit të peshkut, në mënyrë që punët e ndërtimit të urës të kryhen në periudha kur ka pak të ngjarë të ndikojnë në periudhën e riprodhimit të peshkut.

Sa i përket ndikimit të dherave dhe mbeturinave në ujërat sipërfaqësorë, masat përkatëse zbutëse janë përmendur në nënseksionet përkatëse më lart.

Kontraktuesi duhet të trajtojë personelin e ndërtimit në masat e mbrojtjes së tokës dhe ujit, trajtimin e karburanteve, kontrollin e derdhjes dhe procedurat dhe kërkesat e reagimit.

Faza e funksionimit

Për të mbrojtur ujërat sipërfaqësorë nga ndotja e mundshme nga rrjedhjet e ndotura dhe ujërat e shirave,

- Përdorimi i ulluqeve prej hekuri dhe kanaleve për të minimizuar rrezikun e ndotjes së akuiferit
- Mblidhet i gjithë vëllimi i rrjedhjes në rrugë dhe transferohet me sistemin e vendosur të kullimit në basenet depozitues përgjatë autostradës
- Basenet depozituese do të përdoren për të larguar baltën, ndotësit dhe mbeturinat nga uji i rrjedhjes së rrugës para se të derdhet në përrenjtë ose lumenjtë afër.
- Siguroni pastrimin dhe largimin e mbeturinave nga karrexhata dhe anët e rrugës.
- Cilësia e ujit në rrjedhat e marrësve të ujërave të zeza duhet të monitorohet të paktën çdo muaj gjatë periudhave të rrjedhave të lumit.
- Sigurimi i mirëmbajtjes dhe pastrimit/heqjes në kohë të sedimenteve të grumbulluara në objektin e trajtimit të rrjedhjeve nga sipërfaqja e urës dhe sistemet e kullimit të ujit në tunel. Hedhja e këtyre sedimenteve duke ndjekur të njëjtën procedurë siç përcaktohet për administrimin e sedimenteve nga njësia e trajtimit (baseni depozitues).
- Kryeni shtrime mirëmbajtjeje të seksioneve të rrugës dhe sipërfaqes së urës vetëm në mot të thatë për të parandaluar ndotjen e rrjedhjes.
- Monitorimi i gjendjes së tombinove dhe kanaleve kulluese etj .;
- Kontrolloni rregullisht veprimin e erozionit të palëvizshëm dhe pajisjet e monitorimit të rrjedhjes;
- Kur është e mundur, kufizoni përdorimin e kimikateve për pastrim, jepni përparësi mjeteve mekanike si pastruesit dhe dëborëpastrueset. Nëse përdoren kimikate të shkrirjes, të monitorohet cilësia e ujit sipërfaqësor për përqendrimit e klorureve dhe joneve të amoniumit, të trajtohet personeli të përdorë kimikate për pastrim në mënyrë efektive dhe në kohë, të kontrollojë rregullisht pajisjet e pastrimit;
- Kontrolloni cilësinë e ujit (lista e parametrave që duhet të kontrollojë përfshijnë: pH; grimcat që rrinë pezull; BOD5; COD; Koliformat; Nitrati (NO₃); Fosfati (PO₄); Vaji dhe grasot) në rrjedhat ujore marrëse sezonale. Mblidhni mostrat e ujit nga seksionet e rrjedhës së sipërme dhe të poshtme të përroit në distancë 50m dhe 250m të zonës së kryqëzimit. Distanca mund të ndryshojë në varësi të aksesit në lumë për marrjen e mostrave.
- Kontrolloni cilësinë e sedimenteve (lista e parametrave për kontroll përfshijnë: metale të rënda, produkte të naftës) përpara se të merrni vendime për metodën e depozitimit. Nëse zbulohet ndotje - përdorni kontraktuesin e licencuar për t'u marrë me mbeturinat.
- Mbani kontrata të lidhura me ndërmarrjet për heqjen e mbeturinave të rrezikshme për të siguruar heqjen në kohë dhe të sigurt të naftës së mbledhur, mbeturinave të tjera të rrezikshme të prodhuara në ndërtesat teknike.
- Përditësoni gropat e depozitimit me module më të efektshme si mjete mekanike (kurthet e rërës, të naftës) dhe moduli i karbonit të aktivizuar;
- Kurthet e baltës duhet të vendosen në sistemin e kullimit të ujërave të shiut për të kapur sedimente që rrinë pezull.

- Të ruajë integritetin dhe përshkueshmërinë e sistemit të kullimit të ujërave të shiut për të shmangur bllokimin, mbingarkesën dhe shkarkimin e drejtpërdrejtë të rrjedhjes së patrajtuar lumenj.
- Hiqni llumin nga objektet e trajtimit në anë të rrugës në kohën e duhur;
- Merrni masat në rastin e derdhjeve të kamionëve, zjarrit, etj. që përfshijnë substanca të rrezikshme/ndotëse për të parandaluar dhe pastruar çdo ndikim të rëndësishëm nga kullimi i lëngjeve të ndotura dhe uji i zjarrfikësve.

Ndikimi i mbetur

Nëse masat përkatëse zbutëse të përshkruara më sipër zbatohen gjatë fazës së ndërtimit, veçanërisht nëse asnjë ujë i ndotur ose i kontaminuar me çimento nuk shkarkohet në një trup ujqor sipërfaqësor, ndikimet e mbetura nga Projekti në cilësinë e ujit pritet të jenë të parëndësishme/të ulëta. Nëse masat përkatëse zbutëse të përshkruara më lart zbatohen gjatë fazës e funksionimit, ndikimet e mbetura nga Projekti në cilësinë ose sasinë e sipërfaqes pritet të jenë të vogla deri të parëndësishme.

6.2.2.9 Ujërat nëntokësorë

AIC do të ndikojë në burimet e ujërave nëntokësorë gjatë fazës së ndërtimit, ndërsa ndikimet më pak të rëndësishme pritet në fazën e funksionimit. Ndotja e ujërave nëntokësorë gjatë fazës së ndërtimit mund të ndodhë si pasojë e rrjedhjeve ose derdhjeve aksidentale në vendin e ndërtimit dhe zonat e depozitimit, ujërat e mbetjeve të kantierit të punës etj., të cilat do të arrijnë në ujërat nëntokësore në sajë të infiltrimit.

Ndikimet e aktiviteteve të mirëmbajtjes gjatë fazës së funksionimit janë të ngjashme me ato të përmendura në analizën e ndikimit të ujërave sipërfaqësorë.

Ndikimet

Ndjeshmëria e Seksioneve të AIC në lidhje me ndotjen e ujërave nëntokësorë përcaktohet nga cilësia ekzistuese e ujërave nëntokësore dhe prania e zonave të rimbushjes. Ndikimet në ujërat nëntokësore, në lidhje me zonat e rimbushjes, mund të identifikohen në Seksionet 1, 2, 5B, 5C, 6, 9A2, 9B2, 10, 11 dhe 13A. Masat mbrojtëse duhet të merren në këto Seksione për të shmangur ndotjen e ujërave nëntokësorë. Zakonisht, në Shqipëri, ujërat nëntokësorë janë burimi kryesor i ujit të pijshëm për fshatrat dhe qytetet. Të gjitha ndikimet në ujërat nëntokësorë janë jo të drejtpërdrejtë. Asnjë akuifer ujqor nëntokësor rreth AIC nuk ka kontakt të drejtpërdrejtë me nivelin e sipërm të dheut.

Faza e para-ndërtimit

Ndotja nga rrjedhjet ose ujërat e zeza në ujërat nëntokësorë varet nga përshkueshmëria e gjeoshtresave që izolojnë ujërat nëntokësore nga tokat sipërfaqësore. Periudha e lëvizjes vertikale, përkatësisht koha e nevojshme për ndotësit për të arritur ujërat nëntokësorë është e lidhur edhe me veçoritë hidro-gjeologjike të terrenit. Vendet me shtresa të përshkueshmërisë së lartë ose mesatare janë identifikuar si dritare hidro-gjeologjike. Të gjitha rreziqet për ndotjen e ujërave nëntokësorë kanë të bëjnë me depërtimin e lëngjeve të ndotura dhe rrjedhjeve në dritaret hidro-gjeologjike të cilat përbëjnë zona të rimbushjes për ujërat nëntokësorë. Prandaj, Seksionet, të cilat janë afër "zonave të rimbushjes" konsiderohen si më të prirur për ndotje/kontaminim të ujërave nëntokësorë (Seksioni 1 afër maleve Kakariq dhe Renc, Seksioni 2 afër urës së Matit, Seksioni 5B - kantieri Peze Helmes, Seksioni 5B dhe 6 (në lindje të Rrogozhinës), Seksionet 9A2 dhe 9B2 (përgjatë luginës së Lumit Vjosa dhe masivit Kremenara Pocem), Seksionet 10, 11, 13A përgjatë luginës së Drinos). Nëse këto zona nuk janë studiuar gjatë përgatitjes së VNMS, ndotja e ujërave nëntokësorë do të jetë në rrezik më të lartë.

Transformimi i luginave të lumenjve mund të çojë në pasoja të rënda: kur rrjedha e zonës nëntokësore është e bllokuar, duke përmbytur zonat, rritet artificialisht uji nëntokësor, që mund të rezultojë në fundosje nën peshë dhe procese të tjera negative ekzogjene.

Faza e ndërtimit

Vlerësimi i ndikimeve të mundshme në ujërat nëntokësore duhet të marrë parasysh thellësinë e punimeve tokësore për qëllime ndërtimi të Projektit, litologjinë dhe karakteristikat e tjera të shkëmbinjve që mbajnë ujën dhe të formacioneve gjeologjike të mbivendosura, drejtimin e rrjedhës së ujërave nëntokësore, cilësinë e ujërave nëntokësore dhe përdorimin e ujit nëntokësor. Ndikimet në ujërat nëntokësore gjatë fazës së ndërtimit do të përfshijnë, ndër të tjera:

- Ndotjen/kontaminimin e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit dhe aktivitetet. Ndikimet në cilësinë dhe sasinë e ujit nëntokësor mund të jenë provokuar nga punimet e para-ndërtimit dhe të ndërtimit (punët e tokës, shtresat rrugore dhe punimet e tjera, urat dhe punët e tjera të lidhura me beton). Disa lëngje ose ujëra të mbetjeve nga larja ose pastrimi i makinave, sipërfaqeve të ndërtimit etj., mund të çojnë në ujërat nëntokësore disa ndotës, të cilët janë shumë të vështirë për t'u dekompozuar ose shkatërruar kimikisht, siç janë lubrifikantët, vajrat etj. Makineritë e ndërtimit dhe kamionët e transportit mund të sjellin rrezik ndotjeje nga derdhja e karburantit dhe vajit. Kjo ndotje mund të ndodhë në përgjithësi në seksionet e rrugës që përshkojnë formacione të përshkueshëm të ujit që mbajnë ujë (shtretërit me rërë me zhavorr të lumenjve dhe formacionet gëlqerore). Ndotja, nëse është masive, mund të çojë në ndotje të ujit të pijshëm, nëse ujërat nëntokësore përdoren për këtë qëllim. Shkarkimi i lirë i kimikateve, ngjyrave/bojrave, etj., paraqet rrezik për ujërat nëntokësore në Seksionet 1, 2, 5B, 6, 9A2, 9B2, 10, 11 dhe 13A.
- Sa i përket tuneleve të Seksioneve 2, 5B, 9B2 dhe 10, një aspekt kryesor i sistemeve të heqjes së ujit për ndërtimin e tunelit dhe boshtit është se ata do të nxjerrin ujë nga pusët me pompa ose nga pompat thithëse dhe ulluqet kulluese brenda tunelit. Një pjesë e këtij uji, posaçërisht nga mbetjet, do të jenë "ujë i ndotur" dhe do të kërkojnë një formë trajtimi (më së shpeshti për të hequr materialet e ngurta që rrinë pezull) para se të hidhen. Një pjesë e këtij uji mund të jenë "ujë i pastër" (veçanërisht nga heqja e ujit nga pusët ose kanalet e tunelit) që mund të kërkojnë pak ose aspak trajtim.
- Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e zeza të krijuara nga punëtorët në kantieret e punës. Ky lloj uji i ndotur nuk konsiderohet rrezik i madh për ujërat nëntokësore për shkak të sasive të vogla dhe karakteristikave organike. Kjo ndotje mund të precipitojë lehtë në xhepa të vegjël në tokë, të cilat përmbajnë ujëra që kanë cilësi të përshtatshme për t'u përdorur për qëllime bujqësore. Xhepa të tillë kanë regjim sezonal, pra gjatë verës, disa prej tyre janë të thata.
- Shfrytëzimi i burimeve ujore nëntokësore për qëllime pune. Ulja e kapacitetit të ujërave nëntokësore mund të ndodhë me shfrytëzimin e xhepave të vegjël të ujërave nëntokësore, që zakonisht përdoren për qëllime bujqësore, por në disa raste, si ujë i pijshëm. Ky ndikim, mund të krijojë konflikte me banorët, duke përdorur këtë ujë për kërkesat e tyre.

Tabela për vlerësimin e ndikimeve nga faza e ndërtimit në ujërat nëntokësore për çdo Seksion është paraqitur më poshtë:

Tabela 6-27 Vlerësimi i Ndikimeve të ujërave nëntokësore gjatë fazës e funksionimit

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA e Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ujëra nëntokësorë për çdo Seksion								
Seksionet	Ndikimi i përgjithshëm	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Probabiliteti	Shkalla	Rëndësia
Seksioni 1 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Shfrytëzimi i burimeve nëntokësore të ujit për qëllime punimesh ose për të pirë	I drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	E madhe	E madhe
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e mbetjeve që prodhohen në kantierin e punës	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Përvijimi i ri + Rruga ekzistuese	Shfrytëzimi i burimeve nëntokësore të ujit për qëllime punimesh ose për të pirë	I drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e mbetjeve që prodhohen në kantierin e punës	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rruga ekzistuese	Shfrytëzimi i burimeve nëntokësore të ujit për qëllime punimesh ose për të pirë	I drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	E madhe	E madhe
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e mbetjeve që prodhohen në kantierin e punës	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	Mesatare	Mesatare

Seksioni 4 Përvijimi i ri	Shfrytëzimi i burimeve nëntokësore të ujit për qëllime punimesh ose për të pirë	I drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Vendor	Afatgjatë	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	E madhe	E madhe
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e mbetjeve që prodhohen në kantierin e punës	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5B Përvijimi i ri	Shfrytëzimi i burimeve nëntokësore të ujit për qëllime punimesh ose për të pirë	I drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	E madhe	E madhe
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e mbetjeve që prodhohen në kantierin e punës	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Rajonale	Afatgjatë	I ulët	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5C Rruga ekzistuese	Shfrytëzimi i burimeve nëntokësore të ujit për qëllime punimesh ose për të pirë	I drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I ulët	E ulët	E vogël
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e mbetjeve që prodhohen në kantierin e punës	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I ulët	E ulët	E vogël
Seksioni 6+7 Rruga ekzistuese	Shfrytëzimi i burimeve nëntokësore të ujit për qëllime punimesh ose për të pirë	I drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	Mesatar	Mesatare	Mesatare
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I ulët	E ulët	E vogël

	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e mbetjeve që prodhohen në kantierin e punës	Jo i drejtpërdrejtë	Afatgjatë i kthyeshëm	Lokale	Afatgjatë	I ulët	E ulët	E vogël
Seksioni 8	Në ndërtim							

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSIA për seksionet e ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në ujërat nëntokësorë									
Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia	
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Shfrytëzimi i burimeve të ujërave nëntokësorë për t'u konsumuar ose për qëllime pune	I drejtpërdrejtë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	Mesatare	Mesatare	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e ndotur të prodhuara në kompleksin e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	Mesatare	Mesatare	
Seksioni 9B2 Rrugë e re + rrugë ekzistuese	Shfrytëzimi i burimeve të ujërave nëntokësorë për t'u konsumuar ose për qëllime pune	I drejtpërdrejtë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	E madhe	E madhe	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e ndotur të prodhuara në kompleksin e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	
Seksioni 10 Rrugë e re	Shfrytëzimi i burimeve të ujërave nëntokësorë për t'u konsumuar ose për qëllime pune	I pa aplikueshëm	E pa aplikueshme	E pa aplikueshme	E aplikueshme	Të aplikueshme	E paaplikueshme	E paaplikueshme	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e ndotur të prodhuara në kompleksin e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e ndotur të prodhuara në kompleksin e ndërtimit	I pa aplikueshëm	E pa aplikueshme	E pa aplikueshme	E aplikueshme	Të aplikueshme	E paaplikueshme	E paaplikueshme	
	Shfrytëzimi i burimeve të ujërave nëntokësorë për t'u konsumuar ose për qëllime pune	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë I tërthortë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	
Seksioni 12	Planifikuar dhe miratuar								
Seksioni 13A Rrugë ekzistuese	Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e ndotur të prodhuara në kompleksin e ndërtimit	I drejtpërdrejtë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E papërfillshme	
	Shfrytëzimi i burimeve të ujërave nëntokësorë për t'u konsumuar ose për qëllime pune	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	
	Ndotja e ujërave nëntokësore nga materialet e ndërtimit	I tërthortë	E prapësueshme në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E rëndësishme	E madhe	

Faza e funksionimit

Gjatë fazës së funksionimit mund të konstatohen ndikimet e mëposhtme:

- Ndotja e rrjedhjes së ujërave të shiut. Ujërat e shiut mund të ndoten në sipërfaqet rrugore për shkak të rrjedhjeve të shkaktuara nga motorët dhe sistemi i lubrifikimit (benzinë, naftë, vajrat e motorit, substancat e lëngshme ftohëse dhe të frenave), mbetjet e gomave dhe produktet e konsumimit të shtresës së sipërme të sipërfaqes së rrugës (mbetje asfalti dhe bitumi), si dhe emetimi i produkteve të djegies së karburanteve (plumb dhe lëndë përbërëse plumbi, hidrokarbure të padjegura, oksid azoti, blazë dhe katran).
- Aksidentet automobilistike. Në rastin e aksidenteve automobilistike, veçanërisht aksidentet ku përfshihen automjete që transportojnë materiale të rrezikshme e të dëmshme, këto të fundit mund të derdhen e të përhapen në rrugë dhe në një zonë të ngushtë pranë rrugës, nëse nuk ka pengesa apo blloqe betoni që të parandalojnë fizikisht përmbysjen e automjetit. Aksidentet më të zakonshme janë ato ku nafta, derivativët e naftës dhe lëndët e lëngshme kimike të kamionëve derdhen. Aftësia e këtyre substancave për t'u përhapur në tokë dhe nëntokë, është shumë e madhe. Gjasat e përplasjeve të përmendura janë të vogla, por në rast aksidentesh, pasojat mund të jenë tepër të rënda dhe afatgjata. Ky ndikim haset më tepër në zonat ku rruga kalon mbi akuiferë në nivele të larta, zonat e ndikimit të burimeve lokale dhe limitet kufitarë për zonat e mbrojtjes së ujit.

Ndikimet e mirëmbajtjes kanë burime dhe natyrë të njëjtë me ato të fazës së ndërtimit, megjithëse karakterizohen nga një gjerësi më e vogël dhe rëndësi e papërfillshme. Përveç kësaj, si ndikim mund të konsiderohen edhe sa më poshtë:

- Përdorimi i kripës. Përdorimi i kripërave dhe agjentëve të tjerë për shkrirjen e shtresës së akullit dhe të borës, mund të rrezikojnë ujërat nëntokësorë. Agjenti kryesor për shkrirjen e akullit, NaCl, gërryen automjetet dhe urat, ndot burimet e ujërave të pijshëm, si dhe është helmues për shumë bimë, peshq dhe organizma të tjerë ujorë. Për shkak të efektit të tretjes, ndikimin më të madh të rrëketë e vogla, veçanërisht në zonat ku ato janë shumë pranë ose ndërpriten me rrugën, e ka ndikimi kimik i depozitave kimike nga rrugët. Megjithatë, AIC ndodhet në një zonë ku reshjet e dëborës janë të kufizuara gjatë vitit dhe për pasojë, nuk është e nevojshme që kripa të përdoret gjerësisht apo shpesh.

Meqenëse ndikimet janë të ngjashëm me ujërat sipërfaqësorë, për karakterizimin e tyre nuk është përgatitur një tabelë e veçantë.

Përfundime

Duke pasur parasysh vlerësimin e ndikimeve në ujërat nëntokësorë siç tregohet edhe në tabelën e mësipërme, mund të theksojmë sa më poshtë:

- Seksionet 1, 9B2, 10, 11 dhe 13A kanë një mesatare nëntreguesish me ndikim të madh. Për sa i përket Seksioneve 10 dhe 11, nuk janë gjetur gropa të ujërave të cekëta nëntokësorë. Për pasojë, nuk ka asnjë mundësi që ujërat nëntokësorë të përdoren për qëllime ndërtimi. Burimi i Poçemit, i shfrytëzuar për ujë të pijshëm, trajtohet në fillim të Seksionit 9B2.
- Seksionet 3, 4 dhe 5B kanë një rëndësi ndikimi nga mesatare tek e madhe. Pavarësisht cilësisë së përshtatshme të ujërave nëntokësorë, dritaret hidro-gjeologjike nuk mendohet të jenë shumë pranë trajektoreve.
- Seksionet 2 dhe 9A2 kanë një rëndësi ndikimi mesatar. Ndonëse në këto zona ka dritare ekzistuese hidro-gjeologjike, cilësia e ujërave nëntokësorë të këtyre Seksioneve nuk është e mirë.
- Seksionet 5C, 6 dhe 7 kanë një rëndësi ndikimi të vogël. Seksionet 5C dhe nënseksioni 7 nuk kanë dritare hidro-gjeologjike dhe cilësia e ujërave nëntokësorë të nënseksionit 6 është e përshtatshme.

Masa lehtësuese

Faza para-ndërtimore

WB14-REG-TRA-01 Korridor i Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

Identifikimi i vendeve sensitive mund të konfirmohet nga studime specifike hidro-gjeologjike për dritaret "Hidro-gjeologjike". Pas përcaktimit të zonave të ndjeshme, tipeve të formacioneve gjeologjike dhe thellësinë e akuiferit përmes shpimeve të vrimave në thellësi dhe hulumtimeve gjeoteknike, matjet fiziko-kimike dhe miktobiologjike duhet të kryhen për cilësinë e ujërave nëntokësorë të akuifereve të ndjeshme. Gjithashtu, matjet janë të nevojshme edhe për gropat e ujërave të cekëta nëntokësorë, të cilat nuk janë pjesë e akuifereve, por përdoren për të vaditur në bujqësi nga fermerët. Falë matjeve dhe të dhënave për këto gropa të ujërave nëntokësorë duhet të nxirret në pah aftësia e tyre dhe mundësia e rimbushjes. Bazuar në këto rezultate, VNMS mund të propozojë menaxhimin dhe planin e masave të duhura për vënien në zbatim të projektit.

Analiza dhe kërkime të tjera duhet të bëhen për zonat ku do të ndërtohen tunelet, me qëllim për të ekzaminuar nëse ujërat nëntokësorë të këtyre zonave mund të përdoren si ujë i pijshëm.

Për të vlerësuar rëndësinë e ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit në shkarkimin e ujërave nëntokësorë nga zhvendosja e shtratit të lumit, është e nevojshme të kryhet një studim i detajuar hidrogjeologjik i luginës së lumit ku është planifikuar të kryhet ndryshimi i rrjedhës së lumit. Bazuar në analizën e të dhënave të përfutuara, duhet të merret një vendim nëse rrjedha e lumit mund të ndryshohet.

Së fundi, VNMS duhet të japë disa udhëzime dhe Kontraktori, para se të nisë punimet për ndërtimin e tunelit, duhet të përgatisë Planin për Menaxhimin e Ujërave, Ndërtimin e Tunelit si dhe Planin e Menaxhimit. Në këtë plan duhet të paraqitet një hartë e të gjitha puseve të ujërave nëntokësorë brenda zonës së Projektit, që mund të preket nga çdo tunel, si dhe monitorimi rutinë i niveleve të ujërave nëntokësorë në puse kundrejt niveleve të ujërave të vijës bazë në zonën e Projektit. Ky monitorim do të kryhet çdo javë nga Kontraktori në afërsi të të gjithë tuneleve që po gërmohen. Në rast se nivelet e boshatisjes së pusit janë të konsiderueshme, Kontraktori do t'u sigurojë personave të prekur një burim të përkohshëm uji të pijshëm deri në përfundimin e punimeve të ndërtimit. Kontraktori do të vijojë t'i monitorojë nivelet e ujit në puset e prekura edhe për 12 muaj të tjerë, pas përfundimit të ndërtimeve në zonat e tuneleve. Në rast se puset do të mbushen dhe do të arrijnë nivelet që kishin para fillimit të punimeve të ndërtimit, atëherë, nuk do të jetë e nevojshme të kryhet asnjë veprim tjetër. Megjithatë, në rast se uji nuk arrin nivelet që kishte para ndërtimit, palëve të prekura duhet t'u sigurohet një furnizim alternativ me ujë. Kjo mund të arrihet duke shtuar për shembull thellësinë e puseve të tyre, ose përmes tubacioneve shpërndarëse nga një vend tjetër, e cila, siç, u përmend më lart është një alternativë mjaft efikase.

Faza ndërtimore

Punimet tokësore konsistojnë kryesisht në heqjen e dherave sipërfaqësorë, prerjeve dhe argjinaturave. Këto ndikime përbëhen nga rritja e masës së materialeve të lëna në ujërat nëntokësorë nga ujërat sipërfaqësorë, të cilët mund të depërtojnë në tokë dhe të arrijnë deri te ujërat nëntokësorë. Kur këta të fundit ndodhen në zonën e punimeve dhe mund të dëmtohen deri në disa qindra metra nga këto materiale. Duhet theksuar se të gjithë akuiferët zotërojnë aftësinë e vetë-pastrimit, shpejtësia e së cilës varet kryesisht nga litologjia e formacioneve që përmbajnë ujë dhe nga karakteristikat e lëndëve ndotëse. Ky ndikim mund të vlerësohet si negativ, i prapsueshëm, me shtrirje lokale dhe me probabilitet për t'u hasur nga i vogël tek i mesëm. Bazuar në hartat gjeologjike dhe hidrogjeologjike, në fazën tjetër (VNMS) do të analizohet edhe më shumë nëse tipet e dherave shërbejnë si pastrues shumë të mirë. Masat lehtësuese duhet të përmbajnë minimizimin e brezit të punimeve, kryerjen e punimeve në mot të thatë, pakësimin në minimum të prodhimit të mbetjeve, përdorimin e tualeteve të lëvizshëm, mbledhjen e vajrave të përdorur, etj. Rreziku i ndotjes nga derdhjet e karburantit dhe të vajrave nga makineritë e ndërtimit dhe kamionët e transportit do të zbutet falë masave që do të propozohen për dherat, mbetjet dhe ujërat sipërfaqësorë.

Në varësi të faktit nëse këmbët e urave do të vihen në vend a jo, ekziston mundësia që betoni i njomë, gimentoja ose llaçi të kullojë në ujërat e rrëmbyeshëm nëntokësorë. Kur këmbët e urës ndërtohen në depozitime zhavorri, në përgjithësi duhet pasur parasysh që ujërat nëntokësorë të mos ndoten nga mbetjet e rrezikshme si vajrat apo karburantet e shkarkuara nga makineritë e ndërtimit.

Për sa i përket tuneleve të Seksioneve 2, 5B, 9B2 dhe 10, Kontraktori do t'i kalojë të gjithë ujërat e kulluara nga tuneli përmes një rezervuari dekantimi. Ujërat e kulluar që plotësojnë standardet e ujit të pijshëm mund të konsiderohen për t'u ripërdorur në të gjitha pusët që kanë shteruar gjatë fazës së ndërtimit. Kontraktori do të përdorë gjithashtu të gjitha materialet gjysmë të lëngshme dhe substancat e tjera shtesë jo toksike, si dhe do të ulë në maksimum ndikimin e këtyre materialeve për të zbutur rrezikun që ai mund të ketë në cilësinë e ujërave nëntokësore. Përveç kësaj, kontraktori do të kujdeset gjithashtu që presioni i ushtruar gjatë hapjes së tunelit dhe trajtimit të tokës të jetë i kontrolluar, me qëllim për të parandaluar që presioni i tepër t'i nxjerrë materialet gjysmë të lëngshme jashtë hapësirës së dëshiruar duke rritur rrezikun e ndotjes së ujit.

Faza e funksionimit

Masat lehtësuese do të zbatohen kryesisht për ujërat sipërfaqësorë dhe mbetjet. Gjatë kësaj faze, masat e aplikuara mund të jenë të njëjta me ato të përcaktuara në seksionin e ujërave sipërfaqësorë dhe dherave për të njëjtën fazë. Masat treguese lidhen me përdorimin e materialeve më pak toksike për heqjen e shtresës së kripës si kloruri i kalciumit, inhibitori i fosfatit dhe acetati i kalciumit e magnezit, të cilët nuk shkaktojnë ndryshime të pakthyeshme në fotosintezë dhe nuk shkatërrojnë indet e bimëve apo vdekjen e kafshëve, kontrollin e përdorimit të agjentëve për heqjen e shtresës së kripës dhe monitorimin e përmbajtjes së klorideve në dhera. Përveç kësaj, në zonat e tjera përgjatë AIC mbetjet e lëngshme e të ngurta duhet të trajtohen me kujdes dhe si duhet, me qëllim për të shmangur ndotjen e dherave/ekologjisë lokale pranë kantierëve.

Ndikimet e mbetura

Gjatë fazës së ndërtimit nuk mund të shprehemi se ndikimet e mbetura do të kenë një ndikim të konsiderueshëm mbi receptorët e cilësisë dhe prurjes së ujit, pa kuptuar mirë detajet e vijës bazë hidro-gjeologjike dhe metodologjinë e propozuar të ndërtimit. Përdorimi i ujërave nëntokësorë duhet të analizohet në zonat ku do të ndërtohen tunelet. Ekziston mundësia që gjatë ndërtimit të tuneleve, ujërat nëntokësorë të shterojnë duke prekur kështu përdoruesit e tyre. Megjithatë, pas zbatimit të masave lehtësuese, ndikimet e mbetura do të jenë në një nivel të ulët dhe mesatar. Masat lehtësuese të përcaktuara në ujërat nëntokësorë duhet të jenë më se të mjaftueshme për të shmangur ose pakësuar ndotjen e mundshme të ujërave nëntokësorë nga aksidentet dhe derdhjet. Në rast se masat përkatëse lehtësuese të përmendura më sipër do të zbatohen gjatë fazës së funksionimit, ndikimet e mbetura nga Projekti që priten të hasen në cilësinë ose sasinë e ujërave nëntokësore, do të jenë të papërfillshme/të vogla.

6.2.2.10 Biodiversiteti

Ndjeshmëria e seksioneve të AIC lidhur me biodiversitetin bazohet në tre nënparametra, habitatet, flora e fauna dhe zonat e mbrojtura.

Vetëm një nga zonat e mbrojtura, më konkretisht Peizazhi i Mbrojtur i Lumit Buna, do të preket në mënyrë të drejtpërdrejtë nga Seksioni 1 AIC (Ura e lumit Buna). Kjo Zonë e Mbrojtur shtrihet në Lumin ndërkombëtar të Bunës, që i përket Shqipërisë dhe Malit të Zi, dhe ku rriten bimësi të rëndësishme. Përveç kësaj, Lumi Vjosa (Seksionet 9A2-13) është lum ndërkombëtar, i cili kalon në Greqi dhe Shqipëri. Sidoqoftë, ky lum nuk është shpallur ende Zonë e Mbrojtur, ndonëse është shumë i pasur me fauna ujore dhe tokësore që përbëjnë interes tepër të veçantë. AIC kalon mbi zonën mbrojtëse Kune Vain Tale (Seksioni 2), duke përshkuar zona të banuara me infrastrukturë, ndërsa ky Seksion është i varfër për sa i përket biodiversitetit. Habitatet tokësore shtrihen në një distancë minimale prej 2 km.

Habitatet kryesore të ndjeshme, në të cilat jetojnë një larmi specimesh të florës e faunës, gjenden në Seksionet 1, 9A2, 9B2 dhe 10. Ndonëse gjysma e Seksionit 1 kalon mbi rrugën ekzistuese, ai do të prekë Peizazhin e Mbrojtur të Lumit Buna, në territorin e urës së re dhe në shtratin/luginën e lumit. Ndonëse Seksioni 9A2 shtrihet mbi një rrugë ekzistuese, ai do të kalojë për një distancë të gjatë shumë pranë shtratit të Lumit Vjosa. Një pjesë e mirë e gjurmës së Seksionit 9B2 kalon mbi habitatet specifike natyrore ujore e tokësore dhe biodiversitetin. Seksioni 10 është një rrugë e re që kalon mbi habitatet natyrore dhe zonat bujqësore, të pasura me biodiversitet, veçanërisht me kafshë të egra.

Ndikimet mbi habitatet

Sic u përmend më sipër, habitatet më të rëndësishme që preken nga ndërtimi i IAC janë ato të Seksioneve 1, 9A2, 9B2 dhe 10, ku do të ndërtohen një numër i madh strukturash. Disa nga habitatet e përcaktuara në Shtojcën 1 të Direktivës së BE-së për Habitatet, si galeritë e Shelgut të Bardhë (*Salix alba*) dhe Plepit të Bardhë (*Populus alba*), lëndinat me bar të ultësirës (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), verri (*Quercus trojana*), Pseudo-stepa me bar dhe bimë njëvjeçare të Thero Brachypodietea, pemët orientale (*Platanion orientalis*) dhe pema e qelibarit (*Liquidambar*), etj, gjenden në disa zona periferike në sipërfaqe shumë të vogla, në pozicione të shpërndara dhe për pasojë, nuk mund t'i mbështesin e justifikojnë rolet dhe tiparet e tyre si një habitat i ndjeshëm. Më konkretisht:

Tabela 6-28 Shtojca I Habitatet e BE-së për Seksion

Seksioni	Shtojca I Habitatet e BE-së
----------	-----------------------------

1	Lumenjtë e mëdhenj. Rrjedhat e ujërave që rrjedhin ngadalë gjatë gjithë kohës , 3260: Rrjedhat e ujit nga nivele rrafshnaltash në malore, Rezoluta e Konventës së Bernës Nr. 4 (1998): C 2.34. Bimësi eutrofike e lumenjve me rrjedhë të ngadaltë. Ky habitat mund të konsiderohet si një Habitat i mundshëm Kritik për zogjtë shtegtarë Shtojca I Habitatet e BE-së*: 92A0 galeritë e e Shelgut të Bardhë (Salix alba) dhe Plepit të Bardhë (Populus alba)
2	Rrjedhat e ujërave që rrjedhin ngadalë gjatë gjithë kohës , Shtojca I i Direktivës së BE-së për Habitatet – 3260: Rrjedhat e ujit nga nivele rrafshnaltash në malore 1110 Sediment sublitoral (habitate të degraduara, që nuk janë prekur nga korridori i Rrugës Adriatik – Jon). Seksioni kalon mbi Lumin Drin të Lezhës, i cili është shumë i ndotur. Ai përfaqëson një habitat të rrallë, shumë të varfër me nën-habitate dhe biodiversitet. IAC kalon gjithashtu edhe në Lumin Mat përmes një ure ekzistuese.
3	Habitati i 92A0 galeritë e e Shelgut të Bardhë (Salix alba) dhe Plepit të Bardhë (Populus alba) është i degraduar
4	Pseudo-stepa me bar dhe bimë njëvjeçare të Thero Brachypodietea. Këto habitate janë të degraduara dhe shumë të copëzuara.
5B	92C0 pemët orientale (Platanion orientalis) dhe pema e qelibarit (Liquidambar), është një habitat i degraduar dhe i ndarë.
5C	92C0 pemët orientale (Platanion orientalis) dhe pema e qelibarit (Liquidambar) mbulon një sipërfaqe shumë të vogël e të ndarë me bimësi të degraduar.
6+7	Nuk përfshihet në Shtojcën I të Habiteteve të BE-së
9A2	Nuk përfshihet në Shtojcën I të Habiteteve të BE-së
9B2	6220 Pseudo-stepa me bar dhe bimë njëvjeçare të Thero Brachypodietea 6510 lëndinat me bar të ultësirës (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) 9250 - verri (Quercus trojana) 92A0 galeritë e e Shelgut të Bardhë (Salix alba) dhe Plepit të Bardhë (Populus alba)
10	6220 Pseudo-stepa me bar dhe bimë njëvjeçare të Thero Brachypodietea 6510 lëndinat me bar të ultësirës (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) 9250 - verri (Quercus trojana) 92A0 galeritë e e Shelgut të Bardhë (Salix alba) dhe Plepit të Bardhë (Populus alba)
11	(status i degraduar): 6220 Pseudo-stepa me bar dhe bimë njëvjeçare të Thero Brachypodietea 6510 lëndinat me bar të ultësirës (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) 9250 - verri (Quercus trojana) Në habitatet përreth mund të gjenden 92A0 galeritë e e Shelgut të Bardhë (Salix alba) dhe Plepit të Bardhë (Populus alba), të cilat konsiderohen të degraduara.
13A	6510 lëndinat me bar të ultësirës (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)

Në procesin e kontrollit CH/PBF janë kombinuar konsultimet fillestare me një studim të mirëfilltë. Treguesit e mundshëm CH/PBF që do të merren në konsideratë për një analizë më të hollësishme janë si më poshtë:

- Vendet e përcaktuara dhe zonat e tjera të ruajtjes së natyrës me një rëndësi të madhe kombëtare ose ndërkombëtare, së bashku me karakteristikat ekologjike dhe speciet që ato mbështesin.
- Speciet dhe habitatet e një rëndësie globale, kombëtare dhe/ose rajonale të ruajtjes përfshirë edhe speciet e rralla, të kufizuara dhe të kërcënuara, Speciet e listuara si të rrezikuara në mënyrë kritike globalisht (Lista e Kuqe e IUCN).

- Speciet e listuara në Shtojcën II dhe IV të Direktivës së BE-së për Habitatet dhe Shtojcën I të Direktivës për Zogjtë.
- Specie të tjera bazuar nga informacionet e dhëna nga ekspertët lokale e ndërkombëtarë të biodiversitetit gjatë VNMS.

Bazuar në studimet për vlerësimin e vijës bazë ekologjike (siç është raportuar në VNMS), Treguesit e mundshëm të HK si më poshtë do të përdoren për Projektin (shiko Tabelën 2 të Udhëzuesit PR6 të VNMS):

Tabela 6-29 Projektimi i shtysave për Habitatet kritike

Shtysa e Habitatit Kritik	Tipari/Speciet e shtysave të mundshme	
Ekosistemet tepër të kërcënuara ose unike	Ekosistemet që: <ul style="list-style-type: none"> • Rrezikojnë t'u pakësohet ndjeshëm zona ose cilësia; • Kanë një shtrirje të vogël hapësinore; dhe/ose • Përmbajnë përqendrime të specieve të kufizuara të biomeve 	
	i) Ekosistemet që janë të listuara si ose plotësojnë kriteret e përcaktuara nga IUCN në Listën e Kuqe të Ekosistemeve për të qenë të Rrezikuara në Mënyrë Kritike	
	ii) Zonat e njohura me përparësi në planet zyrtare rajonale ose kombëtare, si Strategjia Kombëtare për Biodiversitetin dhe Plani i Veprimit.	
	iii) Zonat që sipas treguesve të specieve, konsiderohen të jenë poshtë prioritetit/rëndësisë bazuar në planifikimin e ruajtjes sistematike të kryer nga organet qeveritare, të njohura nga institucionet akademike dhe/ose organizatat e tjera përkatëse të specializuara (përfshirë OJQ e njohura ndërkombëtare).	
Habitatet me rëndësi të madhe për speciet e rrezikuara në mënyrë kritike	Lista e Kuqe e IUCN për Speciet e Rrezikuara në Mënyrë Kritike Lista Kombëtare e Kuqe për Speciet e Rrezikuara në Mënyrë Kritike	
	Aleanca për vendet me zero zhdukje	
	Speciet e kafshëve dhe të bimëve që përbëjnë interes për komunitetin dhe që kërkojnë mbrojtje të caktuar siç është përcaktuar edhe në Direktivën e BE-së për Habitatet (Shtojca IV)	
Habitatet me rëndësi të madhe për speciet me sëmundje endemike ose të kufizuara nga ana gjeografike	Zonat që kanë një përqindje të konsiderueshme të shtrirjes globale ose popullatës së specieve të klasifikuara si me përhapje të kufizuar sipas kriterëve të IUCN për Zogjtë. Për shembull, Aleanca për vendet me zero zhdukje ose Zonat globale kryesore të Biodiversitetit dhe Zonat e rëndësishme për Zogjtë dhe Biodiversitetin të identifikuar për speciet me përhapje të kufizuar.	

Habitate që mbështesin përqendrimet e konsiderueshme në shkallë globale të specieve shtegtare ose të atyre që qëndrojnë në tufa	Zonat që mbështesin një përqindje të konsiderueshme të popullatës së specieve, ku ajo specie lëviz në mënyrë ciklike dhe të parashikueshme nga një zonjë gjeografike në tjetrën (madje edhe brenda të njëjtit ekosistem)	
	Zonat që mbështesin grupe të mëdha të popullatës së specieve që mblidhen në bazë ciklike, të rregullt dhe/ose të parashikueshme.	
	Zonat kryesore globale të Biodiversitetit dhe Zonat e rëndësishme për Zogjtë dhe Biodiversitetin të identifikuar për speciet që qëndrojnë në tufa.	

Treguesi i Habitatit Kritik		Tipari/Speciet shtysave të mundshme
	Ligatinat e Rëndësisë Ndërkombëtare të përcaktuara sipas kritereve 5 ose 6 të Konventës së Ramsarit.	
Zonat e shoqëruara me proceset kryesore të evoluimit	Zona me veçoritë e peizazheve që mund të shoqërohen me procese të caktuara evoluimi ose popullata specieve që janë të veçanta dhe ruajtja e të cilave përbën një çështje të ndjeshme duke pasur parasysh historinë interesante të evoluimit. Për shembull, liqenet e izoluara, malesh ose popullatat e specieve të listuara me prioritet nga programi i Sfidës për Ekzistencë.	
Funksionet ekologjike që janë thelbësore për ruajtjen e arritjes së tipareve të përshkruara të biodiversitetit (si veçori për habitatet kritike)	Funksionet ekologjike pa të cilat veçoritë e biodiversitetit nuk do të spikateshin. Për shembull, atje ku është thelbësore për të pasur veçoritë kritike të biodiversitetit, zonat bregore dhe lumenjtë, korridoret e shpërndarjes ose të migrimit, regjimet hidrologjike, strehat sezonale ose burimet për ushqim, speciet kryesore ose ato që krijojnë habitate.	

Në Tabelën 2 të Udhëzimit të BERZH PR6 janë pasqyruar shtysat e mundshme të PBF.

Tabela 6-30 Projektimi i shtysave PBF

Treguesit e veçorive prioritare të biodiversitetit sipas BERZH PR 6 (2014)		
Habitatet e kërcënuara	Habitatet e konsideruara nën presion sipas vlerësimeve kombëtare, rajonale ose ndërkombëtare. Këtu përfshihen habitatet natyrore dhe ato prioritare të identifikuar sipas Direktivës së BE-së për Habitatet (Shtojca I).	
Speciet e rrezikuara	Lista e kuqe e IUCN për speciet e rrezikuara Lista kombëtare e kuqe për speciet e rrezikuara	
	Speciet e kafshëve dhe të bimëve që përbëjnë interes për komunitetin të identifikuar sipas Direktivës së BE-së për Habitatet (Shtojca II).	
Veçoritë e rëndësishme të biodiversitetit të identifikuar nga një numër i madh grupesh interesi ose qeveri:	P.sh. Zonat Kryesore të Biodiversitetit dhe Zonat e Rëndësishme për Zogjtë dhe Biodiversitetin; specie të rëndësishme kombëtare e ndërkombëtare ose vendet për ruajtjen e biodiversitetit; shumë zona plotësojnë përkufizimet e habitatit natyror të përcaktuara nga institucione të tjera ndërkombëtare financiare.	
Struktura dhe funksionet ekologjike që duhen për të ruajtur përmbushjen e veçorive prioritare të biodiversitetit	Atje ku është thelbësore për të pasur veçoritë prioritare të biodiversitetit, zonat bregore dhe lumenjtë, korridoret e shpërndarjes ose të migrimit, regjimet hidrologjike, strehat sezonale ose burimet për ushqim, speciet kryesore ose ato që krijojnë habitate.	

Në fazën e VNMS-së do të kryhen vlerësime të tjera me qëllim që një habitat të karakterizohet si kritik. Gjithashtu, në konsideratë do të merret edhe kriteri PR6 i BERZH-it i cili do të çojë në përgatitjen e Vlerësimeve të duhura për Habitatin Kritik.

Faza parandërtimore

WB14-REG-TRA-01 Korridori Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

Konsulenti VNMS duhet të identifikojë ndikimet mbi habitatet dhe florën, si dhe të propozojë masa specifike lehtësuese, një plan menaxhimi dhe monitorimi. Habitatet e kontrolluara sipas fazës së Projektimit Konceptual do të përbëjnë rezultatin e përfutur nga vlerësimi i parë i VPNMS. Projekti paraprak/i detajuar duhet të shoqërohet në çdo Seksion nga një VNMS, i cili do të analizojë habitatet që janë prekur më thellë. Në rast se VNMS nuk do t'i analizojë saktë këto ndikime, ndarja e habitatit, humbja, shkatërrimi dhe degradimi i habitatit mund të jetë në nivele të konsiderueshme, ndërkohë që rëndësia e habitateve të ndjeshme mund të nënvlerësohet.

Faza ndërtimore

Gjatë kësaj faze hasen edhe ndikimet më të rëndësishme të habitatet natyrore, ndërkohë që zonat më të ndjeshme duhet se janë habitatet dhe flora në luginat e lumenjve Buna e Vjosa, të cilët përbëhen nga tipare të rëndësishme si në nivel lokal/rajonal ashtu edhe kombëtar.

- Përgatitja e vendit për humbjen e habitatit (kantieri i ndërtimit, zonat e pastruara, etj.), gërmimet e dherave e të gurëve, si dhe hapja e rrugëve të shërbimit/përqasjes, marrja hua e puseve dhe gurorëve të shoqëruara me ndërtimin e rrugën, si dhe ndërtimi i rrugëve të shërbimeve/aksesit do të çojë në heqjen e bimësisë, e cila do të çojë në humbjen e drejtpërdrejtë të habitateve ekzistuese, si në rastin e habitateve natyrore dhe tokave bujqësore. Pastrimi i bimësisë do t'i zhveshë habitatet, por do të rrisë në mënyrë të ndjeshme ndarjen e korridoreve ekzistuese. Kjo mund t'u prishë qetësinë specieve të faunës, duke shkakuar vdekje të drejtpërdrejtë, si dhe mund të çojë në humbjen e specieve të rëndësishme bimore. Në rastin e gërmimeve të shkëmbinjve, marrjes në dorëzim të gropave dhe gurorëve, habitatit mund të mos humbasë në mënyrë të drejtpërdrejtë, por kjo mund të çojë gjithsesi në degradimin e tij.

Rindërtimi i përhershëm ose i përkohshëm i shtretërve të lumenjve dhe ndërtimi i kanaleve nëntokësore dhe ujërave në habitatet ujore, mund të çojë në rritjen e shpejtësisë së rrjedhjes së ujit në vendet e rregulluara, si dhe në vendet e shtruara me shtresë betoni, humbjen e habitateve, vendeve për shtrimin e vezëve dhe rezervave të ushqimit për shkak të përdorimit të strukturave artificiale dhe pastrimit të kanaleve të devijuara të Seksioneve 1 dhe 5B në vendndodhjen e re dhe përqendrimit të lartë materialeve grimcore në ujë, si dhe sedimenteve të përfutur fundorë.

Disa nga veprimtaritë e ndërtimit mund të shkaktojnë zjarre aksidentale, të cilët mund të përhapen në zonat pyjore, shkurret ose pyjet duke shkakuar humbjen e zonave të tëra të gjelbërta dhe shkatërrimin e habitateve shumë të rëndësishme dhe të florës së tyre. Ndikimet e zjarreve mund të jenë më të rënda në Seksionet 9B2 dhe 10, si dhe në disa pjesë të Seksionit 5B dhe Seksionit 11, të cilët janë të rrethuar nga pyjet, shkurret dhe zonave pyjore. Dëmtime të konsiderueshme mund të ndodhin edhe nga prerja e pemëve/drurëve për zjarr ose për qëllime ndërtimi, gjë që mund t'i ndajë habitatet dhe mund të shkatërrojë shtresat e bimësisë së tyre, duke lënë pa gjelbërim sipërfaqe të mëdha.

Receptorët e ndikimit mund të jenë habitatet tokësorë dhe bregorë, zogjtë mbarështues, zogjtë shtegtarë, foletë e lakuriqëve të natës, gjitarët (e vegjël e të mëdhenj) (mbarështues dhe ata strehues); zvarranikët (mbarështues dhe të rënë në letargji); jo-vertebrorët, peshqit dhe bimët.

Studimet në terren dhe hartat e habitateve të përgatitura për çdo Seksion sipas VNMS në një fazë të mëvonshme do të përcaktojnë më mirë habitatet që do të kalohen ose humbasin, me qëllim që qasja "asnjë humbje neto" të përdoret me sa më shumë efikasitet.

- Degradimi i habitatit. Shkaku kryesor për degradimin e habitatit mund të jenë lëvizja e automjeteve (përfshirë transportin e njerëzve dhe të pajisjeve) dhe përdorimi i makinerive e pajisjeve nga mjediset dhe kantieret e punës (përfshirë krijimin e mbeturinave dhe presionin e tërthortë të punëtorëve), si dhe ndërtimin e kalimeve ujore.

Habitatet tokësorë

Degradimi i habitateve tokësorë mund të shkaktohet nga heqja e bimësisë (rritja e zhurmave dhe

dridhjeve), gërmimet e dherave e shkëmbinjve (rritja e zhurmave, dridhjeve, si dhe ndryshimi i cilësisë së ujit e të ajrit), hapja e puseve dhe guroveve të marra me qira (rritja e zhurmave, dridhjeve, si dhe ndryshimi në cilësinë e ujit e të ajrit), rrugët dhe strukturat e betonit (rritja e zhurmave, dridhjeve, si dhe ndryshimi në cilësinë e ujit e të ajrit), trafiku i makinerive të ndërtimit dhe transporti (rritja e zhurmave dhe dridhjeve), si dhe krijimi i mbeturinave. Gjithçka sa u përmbledh më sipër mund të shkaktojë edhe ndotjen e ndriçimit dhe ndikimi në rrugët e shtegtimin.

Ndryshimi i cilësisë së ajrit për shkak të djegies së karburantit, ngritja e pluhurave nga punimet me dhera mund të bëjnë që lëndët ndotëse të depërtojnë në qelizat e bimëve. Kjo mund të çojë në ndërprerjen e proceseve biokimike dhe sëmundjen e bimëve.

Ndotja e dherave, ujërave nëntokësore dhe rrjedhjeve sipërfaqësore mund të bëjë që lëndët ndotëse të depërtojnë në indet e bimëve. Ndotja mund të shkaktohet nga derdhjet dhe rrjedhjet e karburantit, lubrifikantëve dhe produkteve të tjera të naftës, shkarkimit të ujërave të ndotur në terren dhe mirëmbajtjes jo të përshtatshme të zonave ku mbliidhen dhe mbahen mbetjet.

Gjithashtu, mbushjet me dhe ndërtimi i kanaleve kulluese mund të ndryshojë gjendjen e habitateve në zonat më të ulëta, mund të krijojë barriera për drenimin natyror të ujërave, si dhe mund të rrisë artificialisht kohën e drenimit të tokave të përmbytura. Rëndësia e këtij fenomeni është më e madhe në Seksionet 1 dhe 9A2.

Habitatet ujore

Përdorimi i lëndëve kimike, hidrokarbureve, lubrifikantëve në habitatet ujore mund të çojë në përqendrimet më të mëdha të materialeve grimcore në distanca të konsiderueshme nga kantieri i ndërtimit. Rindërtimi i përhershëm ose i përkohshëm i shtretërve të lumenjve, si dhe ndërtimi i kanaleve nëntokësore dhe urave mund të rrisë turbullirat, shpejtësinë e rrjedhës dhe të pengojë shtegtimin e peshqve nga rrjedha e poshtme në atë të sipërme për shkak të shpejtësisë së madhe.

Rindërtimi i shtretërve të lumenjve (nuk ka rëndësi nëse është i përhershëm ose i përkohshëm), rritja e shpejtësisë, sedimentimi në rrjedhën e poshtme do të pengojë shtegtimin e peshqve nga rrymat e poshtme në ato të sipërme për shkak të shpejtësisë së madhe. Rindërtimi (ndonëse jo i përhershëm) do të shkaktojë efekt afatgjatë duke rritur materialet grimcore në ujë (turbullira) për shkak të shpëlarjes nga rrjedha e ujit gjatë ndërtimit të kanalit të ri. Ky efekt mund të ndihet në një largësi të konsiderueshme nga kantieri i ndërtimit. Turbullirat e shumta gjatë ndërtimit të urës ose kanaleve nëntokësore do të përkeqësojnë kushtet e habitateve të specieve ujore.

Përveç kësaj, degradimi i ekosistemeve të ujërave të ëmbla mund të vijë si pasojë e ndryshimit të cilësisë së ujit. Kjo mund të shkaktohet nga derdhjet aksidentale të karburanteve ose mbetjeve të rrezikshme që prekin karakteristikat e ujit: lumenjve, liqeneve, përrenjve, nga derdhjet sipërfaqësore me lëndë ndotëse ose nga shkatërrimi (erozioni) i shpateve të kanaleve të lumenjve me rrjedhë të devijuar.

Depozitimi i azotit nga automjetet mund të preke habitatet e ndjeshme (zonat pyjore, kullotat dhe zonat bregore). Pluhuri mund të ketë ndikim të bëmësia dhe prek produktivitetin dhe/ose mund të ndryshojë nivelet e PH-it të dherave lokale. Ndotja (përfshirë kripën) nga rrjedhjet në rrugë dhe heqja e shtresës së kripës mund të preke habitatet dhe mund të krijojë shtresa të ujërave sipërfaqësore. Ndotja nga mbetjet organike, ngjyrat/bojërat, rrjedhjet dhe derdhjet e naftës, nga larja e makinave ose pajisjeve mund të dëmtojë habitatet tokësore dhe ujore. Ndotja nga mbetjet e ngurta dhe ujërat e ndotura (ngjyrat/bojërat, derdhjet, rrjedhjet e naftës, etj.) që ndodh në habitatet tokësore me topografi të lartë mund të transferohet në zonat e ulëta nga erozioni i tokës ose dherat e shpërlara nga shirat. Kësisoj, ato mund të përfundojnë në kanalet bujqësore, lumenjtë dhe rrjedhat e poshtme të disa habitateve duke përkeqësuar kështu akoma dhe më shumë gjendjen e tyre. Shumë të ndjeshëm ndaj këtyre ndotjeve janë Seksioni 1 në lumin Buna, Seksioni 9A2, i cili ndodhet kryesisht pranë lumit Vjosa, ndonëse shtrihet në një rrugë ekzistuese, Seksioni 9B2, ku lumi Vjosa dhe lugina e tij nuk preken dhe Seksioni 10, i cili shtrihet pothuajse mbi habitatet natyrore dhe gjysmë natyrore. Ndotja mund të grumbullohet në shumë brigje lumenjsh ose mund të transferohet në grykën e lumit. Në të dyja rastet mund të dëmtojë rëndë karakteristikat e habitatit ujor, ndonëse këto habitate ndodhen shumë larg kantierëve të ndërtimit.

Shfrytëzimi i tepërt i guroveve të hapura ekzistuese, i shtretërve të lumenjve për materiale ndërtimi

do t'u shkaktojë dëme të konsiderueshme habitateve ujore dhe tokësore, si dhe florës/bimësisë së tyre. Degradimi dhe ndarja mund të ndodhë në vendet pranë korridorit AJ, i cili shtrihet në shkëmbinj gëlqerorë dhe shtretërit e lumenjve të mëdhenj. Habitatet ujore të rrezikuara nga sa më lart ndodhen në Seksionet 1 (Lumi Buna), 2 (Lumi Mati), 4 (Lumi Ishëm), 5B (Lumi Erzeni), 5C (Lumi Shkumbin), 9A2-13A (Lumi Vjosa). Shkëmbinjtë gëlqerorë gjenden në afërsi të Seksioneve 1, 2, 5B dhe 5C, ndërsa habitatet që ndodhen pranë Seksioneve 9A2-13 do të rrezikohen nga hapja e guroreve të reja ose shfrytëzimi i tepërt i atyre ekzistueseve.

Ky ndikim vlerësohet se ka një rëndësi të madhe për shkak të ndikimeve që ka përdorimi i tepruar i lëndëve të para.

E fundit por jo nga rëndësia, pjesa më e madhe e Seksioneve karakterizohen nga një numër i madh urash, ndërtimi i të cilave mund të ketë ndikim të lumenjtë/përrenjtë, brigjet dhe bimësinë e tyre, popullatat ekologjike dhe speciet me status të veçantë. Rëndësia e këtyre ndikimeve lidhet ngushtë me ndjeshmërinë e habitateve. Duke marrë në konsideratë habitatet ujore dhe habitatet e ndjeshmërisë së kanaleve bujqësore, këto ndërhyrje mund të kenë ndikim të ndjeshëm kryesisht të biodiversiteti i Seksioneve 1 dhe 2, 5B (17 ura), 9A2 (13 ura) dhe 9B2 (19 ura). Seksionet e tjera janë të rrethuara nga kanale bujqësore ose përrenj të vegjël, të cilët shërbejnë si strehë dhe burim ushqimi për popullatat e faunës. Dëmtimi i kallamishteve në kanalet ekzistuese do të ulë filtrimin natyror të ujit të lëndëve ndotëse organike dhe lëndëve të lehta të ngurta, si letrat, apo lëndët plastike. Kjo do të ulë cilësinë e ujit dhe do të prekë në mënyrë të drejtpërdrejtë bimësinë dhe kafshët e egra. Ndotja nga materialet që rrinë pezull në ajër do të ketë ndikim në brigjet e lumenjve. Ndotja nga lëndët e tjera të ngurta që gjenden te trupat ujqorë do të ndryshojë morfologjinë e lumit dhe do të prekë ndjeshëm habitatet ujore natyrore dhe florën e tyre. Këto i referohen kryesisht Lumit Buna (Seksioni 1), Lumit Vjosa dhe degëve të tij (Seksioni 9A2-13).

Habitatet antropogjenike

Të korrat, kopshtet frutore dhe pemishtet priten të degradohen në Seksionet që kalojnë në terrenet bujqësore dhe pranë vendbanimeve. Të gjitha seksionet janë të ekspozuar ndaj këtij ndikimi, por Seksionet 4, 5B, 5C, 6, 7, 9A2, 9B2 dhe 13 do të jenë më të ndjeshme dhe më të prekura.

- Prania e specieve të huaja të florës. Spastrimi i bimësisë do të lehtësohet përmes rritjes së bimëve. Përmirësimet në rrugë mund të lehtësojnë mundësinë e hyrjes dhe prezantimit të mëpasshëm (d.m.th. mbjellja e pemëve të huaja për të pasur peizazh dhe pyje të pasura) ose përhapja aksidentale (p.sh. farat që kanë rënë përtokë dhe që ngjiten pas gomave të makinës) të bimëve ekzotike. Speciet e huaja zakonisht janë shumë rezistente ndaj ndotjes dhe kanë aftësinë të përshtatën dhe të rriten në habitate të ndryshme. Ato mund të përhapen me papërfillshmësi në zonat përreth në dherat që janë ngjitur te gomat e automjeteve duke zëvendësuar speciet vendase në habitatet e tyre natyrore. Këto specie të huaja mund të krijojnë lidhje të reja, të cilat nuk janë të përshtatshme për florën dhe faunën kombëtare. Ky ndikim mund të haset në të gjitha Seksionet dhe rëndësia e tij është e madhe, për shkak të aftësisë që kanë speciet e huaja për t'u përshtatur dhe riprodhuar në habitate të ndryshme,
- Ndikimet në habitate të ndjeshme. Habitatet e listuara në Shtojcën 1 të Direktivës së BE-së për Habitatet si 92A0 për Habitatet, si galeritë e Shelgut të Bardhë (*Salix alba*) dhe Plepit të Bardhë (*Populus alba*) (Seksionet 1, 3, 9B2, 10 dhe 11, 9250 –lëndinat me bar të ultësirës (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), (Sections 9B2, 10, 11) , 9250 –verri (*Quercus trojana*) (Seksionet 9B2, 10, 11), 6220; Pseudo-stepa me bar dhe bimë njëvjeçare të Thero Brachypodietea (Seksionet 4, 9B2, 10, 11, 13A) dhe 92C0, pemët orientale (*Platanion orientalis*) dhe pema e qelibarit (*Liquidambar*), (Seksioni 5B, 5C) gjenden në disa zona periferike në sipërfaqe shumë të vogla dhe janë shumë të copëzuara. Në fazën tjetër duhet të kryhen vlerësime të tjera (përgatitja e VNMS për Seksion), me qëllim për të përcaktuar nëse ato mund të konsiderohen habitate kritike dhe nëse kanë karakteristikat e një prioriteti prioritar. Shumë pak specie të florës të gjetura në afërsi të rrugës së AIC, kanë status të veçantë në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, ndërsa disa nga bimët e florës kanë rëndësinë e tyre dhe sipas karakteristikave të tyre specifike, përdoren në fushën e mjekësisë, me karakteristika aromatike dhe/ose dekorative dhe tashmë, rrezikohen të shkatërrohen për shkak të veprimtarive të ndërtimit.

Në tabelën e mëposhtme jepen vlerësimet për çdo Seksion të ndikimeve që ka faza e ndërtimit në florë dhe habitat.

Tabela 6-31 Vlerësimi i Ndikimeve të florës dhe habitateve gjatë fazës së ndërtimit

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSISË për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit në flora dhe habitate								
Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
Seksioni 1 rrugë e re + Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm në planin afatmesëm	Rajonale/ndërkombëtar	Afatmesëm	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 2 rrugë e re + Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm në planin afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të mëdha	Mesatare	Mesatare
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të mëdha	E rëndësishme	E madhe
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Të mëdha	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm në planin afatmesëm	Lokale	Afatmesëm	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe

			afatgjatë					
Seksioni 4 Rrugë e re	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyesëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyesëm në planin afatmesëm	Lokale	Afatmesëm	Të vogla	E vogël	E vogël

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSISË për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit nëpër flora dhe habitate								
Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	pakthyeshem në të kthyeshem në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 5B Rrugë e re	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshem në planin afatmesëm Rajonale	Rajonale	Afatmesëm	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyeshem në të kthyeshem në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshem në planin afatmesëm Rajonale	Rajonale	Afatmesëm	Të larta	Mesatare	Mesatare
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyeshem në të kthyeshem në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë		E rëndësishme	E madhe
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshem në planin afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	E vogël	E papërfillshme

	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem ne planin afatgjate	Lokale	Afatgjate	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Prania e specieve te huaja te flores	I tertortet	I pakthyeshem ne te kthyeshem ne planin afatgjate	Rajonale	Afatgjate	Mesatare	E rendesishme	E madhe
Seksioni B								
Seksioni 9A2	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokesore natyrore dhe gjysme natyrore dhe flores se tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem ne planin afatgjate	Rajonale	Afatgjate	Mesatare	E rendesishme	E madhe

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSISË për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit në flora dhe habitate								
Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshmëri në planin afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshmëri në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyeshmëri në të kthyeshmëri në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Rrugë e re + Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshmëri në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshmëri në planin afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshmëri në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyeshmëri në të kthyeshmëri në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 10 Rrugë e re	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshmëri në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshmëri në planin afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshmëri në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyeshmëri në të kthyeshmëri në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshmëri në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshmëri në planin afatmesëm	Lokale	Afatmesëm	Të larta	E rëndësishme	E madhe

		ë						
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyeshem - I kthyeshem ne planin afatgjate	Nderkombetare	Afatgjate	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Prania e specieve te huaja te flores	I tertortë	I pakthyeshem ne te kthyeshem ne planin afatgjate	Rajonale	Afatmesem	Te larta	E rendesishme	E madhe
Seksioni 12								

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSISË për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit në flora dhe habitate

Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
Seksioni 13A Rrugë ekzistuese	Humbja e habitatit							
	Degradimi i habitateve tokësore natyrore dhe gjysmë natyrore dhe florës së tyre	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Degradimi i habitateve ujore dhe florës në lumenj dhe kanale vaditëse/kulluese	I drejtpërdrejtë	I kthyeshëm në planin afatmesëm	Lokale	Afatmesëm	Të larta	E rëndësishme	E madhe
	Habitatet e ndjeshme	I drejtpërdrejtë	I pakthyesëm - I kthyeshëm në planin afatgjatë	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Prania e specieve të huaja të florës	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe

Faza e funksionimit

Gjatë fazës së funksionimit, ndikimet te flora dhe habitatet janë më të vogla krahasuar me ato të fazës së ndërtimit. Kjo shpjegohet edhe nga pathyeshmëria e ndikimeve kryesore të shkaktuara gjatë fazës së ndërtimit, si ndryshimi i mbulesës së tokës, shkatërrimi total i florës dhe pjesëve të habitateve në rrugët e reja të seksioneve të AIC, shkatërrimi i pjesshëm i atyre në rastin e përmirësimit/dyfishimit të rrugëve ekzistuese. Ndikimet në habitatet ujore do të jenë gjithashtu më të vogla krahasuar me ato të fazës së ndërtimit.

- Degradimi i habitateve dhe çekuilibrimi i florës

Habitatet tokësore

Veprimtaritë kryesore që çojnë në degradim janë trafiku, përdorimi i lëndëve kimike (mirëmbajtja e rregullt e bimësisë brenda kalimeve të rrugës duke përdorur pesticide dhe herbicide) dhe ndriçimi i rrugës, i cili mund të ketë ndikim te cilësia e ajrit dhe ujit, rritja e zhurmës dhe dridhjeve, si dhe ndotja nga ndriçimi, ndërkohë që mund të shkaktohet efekti i barrierave si dhe mund të preken rrugët e shtegtimit. Disa nga këto ndikime do të analizohen më tej në seksionin për faunën.

Në fazën e funksionimit, burimet kryesore të ndikimit mbi shtresën e bimësisë do të jenë emetimet nga automjetet. Kjo ndotje mund të dëmtojë/degradojë florën tokësore, e cila është e ekspozuar ndaj materialeve grimcore të prodhuara nga trafiku. Materialet grimcore mund të ngjiten te bimët dhe të ulin kapacitetin e tyre të frymëmarrjes dhe të pastrimit të CO₂. Këto ndikime mund të transferohen nga era në vendet aty pranë dhe në raste ekstreme, mund të shoqërohen me ndryshime në strukturën e bimësisë dhe të dherave.

Shpërhapja e reagentëve anti-ngrirës jashtë rrugës mund të çojë në kripëzimin e dheut. Rritja e kripshmërisë shoqërohet me rritjen e ngadaltë të pemëve dhe me ndryshime morfologjike. Sidoqoftë, pjesa më e madhe e reagentëve pritet të kullojnë me derdhjet sipërfaqësore në gropat ku qëndrojnë ujërat e ndotur. Gjithashtu, sipas Projektit, reagentët do të përdoren në mënyrë të kufizuar në varësit të kushteve atmosferike.

Grumbullimi i substancave të dëmshme e toksike te bimët mund të shoqërohet me një sërë pasojash të tjera: përqendrimi dhe transmetimi i këtyre substancave përmes zinxhirëve të ushqimit te kafshët dhe dëmtimi i shëndetit të tyre. Në planin afatgjatë, këto procese mund të çojnë në pakësimin e niveleve të popullatave të disa specieve kafshësh. Gjithashtu, çekuilibrimi i florës mund të çojë në pakësimin e furnizimeve me ushqim.

Ndikimet e ndotjes së dherave në florë në zonën e autostradës mund të jenë të kufizuara përgjatë buzës së autostradës dhe kanaleve kulluese. Përsërisim edhe një herë atë që është thënë më parë për ndikimet e dherave: vlera e Ph-it të dheut ekzistues mund të ndryshojë në mënyrë të konsiderueshme për shkak të emetimit të substancave të caktuara. Kjo mund të cenojë ndjeshëm bimësinë ekzistuese në këtë zonë. Pritet që në zonat e ndodhura drejtpërdrejt përgjatë autostradës, disa ndikime mund të ndikojnë në kripëzimin e dheut si pasojë e mirëmbajtjes së rrugëve gjatë dimrit. Lëndët ndotëse që shpëlahen nga rruga mund të dobësojnë rritjen e bimësisë dhe të prekin organizmat e dheut. Funksionimi i sistemeve të drenazhimit mund të shoqërohet me ndryshime në lagështinë e dheut, strukturën dhe pjellorinë me kushtet gjatë fazës parandërtimore dhe gjithashtu, mund të ketë ndikim në habitatet natyrore dhe bimësinë në afërsi të seksioneve.

Gjatë mirëmbajtjes së rregullt të bimësisë brenda rrugës, mund të përdoren pesticide dhe herbicide që mund të shkaktojnë çekuilibrim te speciet e faunës, si dhe te trupat e ujërave sipërfaqësorë pranë zonave ku përdoren herbicidet (herbicidet e shpëlara nga vërshimet e shirave).

Ndikimet e dritës artificiale në ndërkëmbime, tunele, ura, nënkalime, zonat e pushimit, zonat e shërbimit, dritat e përparme të makinave ndryshojnë në intensitet, kohëzgjatje dhe shpërndarje hapësinore. Ndriçimi është një mjet i dobishëm për efektet biologjike të dritës, kur është i disponueshëm edhe informacioni për shpërndarjen spektrale të fuqisë së dritës. Burimet e dritës artificiale mund ta ndërpresin ciklin natyror dhe të çakordojnë bimët dhe ekologjinë e mbështetur prej tyre. Bimët reagojnë me sjellje të ndryshme ndaj gjatësisë së ndryshme të valëve të dritës — lulëzimi, rrënjët dhe fotosinteza shoqërohen me ekspozimin e pjesëve të shumta ndaj spektrit të dritës së dukshme. Fotoreceptorët e bimëve përdorin dritën për të kuptuar informacionet për stinët, madje edhe për kohët e ditës, e cila kontrollon rrënjët, rritjen dhe shmang hijen.

Habitatet ujore

Veprimtaritë kryesore që çojnë në degradim janë trafiku, derdhjet aksidentale të karburantit ose mbetjeve të rrezikshme që prekin veçoritë e ujit: lumenj, përrenj, derdhje sipërfaqësore që përmbajnë lëndë ndotëse dhe shkatërimi i stabilitetit të shpateve të kanaleve të lumenjve që u është ndërruar rrjedha. Të gjitha këto do të kenë një ndikim në cilësinë e ajrit dhe të ujit.

Ndotja në habitatet ujore mund të ndodhë nga ndotja prej naftës, e gjeneruar aksidentalisht nga pikat e karburantit ose aksidentet në rrugë të autocisternave. Kjo ndotje mund të transferohet nga ujërat e rrjedhshëm. Ky ndikim ka rëndësi më të madhe në habitatet natyrore dhe florë. Siç u përmend edhe më lart, në rastin e ndotjes së ujërave të rrjedhshëm, ndikimi mund të transferohet edhe në vende të tjera. Ndikimet më të rëndësishme hasen më shpesh në Seksionet 1, 2, 4, 5B, 5C, 9A2 – 13A, ndërsa në Seksione të tjera, ku nuk ka lumenj të mëdhenj, ndotja mund të transferohet nga kanalet kulluese dhe vaditëse.

- Prania e specieve të huaja. Rreziku i shfaqjes së specieve të huaja mbetet në fazën e funksionimit. Infrastrukturat lineare (si rrugët), janë një nga burimet e përhapjes së bimëve të huaja (veçanërisht përgjatë tokave të kultivuara ose atje ku bimësia është hequr. Përveç kësaj, përmirësimet e rrugës mund të lehtësojnë mundësinë e hyrjes dhe shfaqjen e mëvonshme (d.m.th. mbjellja e pemëve të huaja për të pasur peizazh e pyje të dendura), ose përhapja aksidentale (p.sh. farat në dhe që ngjiten pas gomave të makinave) e bimëve ekzotike. Për momentin nuk ka të dhëna për përbërjen e specieve të bimëve dhe origjinën e tyre, të cilat do të përdoren në "rripin e gjelbër". Kësisoj, gjatë projektimit të rripit të gjelbër duhet të merret në konsideratë edhe çështja e shfaqjes së specieve të huaja.

Në tabelën e mëposhtme jepet vlerësimi i ndikimeve të habitatet dhe flora gjatë fazës së funksionimit.

Tabela 6-32 Vlerësimi i Ndikimeve të florës dhe habitateve gjatë fazës së funksionimit

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSIA për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit nëpër flora dhe habitate								
Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëri	Shtirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
Seksioni 1 Rrugë e re + Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit dhe çekuilibrimi i florës	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Ndërkombëtare	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyeshmë në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 2 Rrugë e re + Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyeshmë në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyeshmë në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 4 Rrugë e re	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare

			dhe afatmesëm					
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyesëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 5B rrugë e rei	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyesëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyesëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyesëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyesëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSIA për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit nëpër flora dhe habitate

Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	E rëndësishme	E madhe
Seksioni B								
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 rrugë e re + Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyesëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare

Seksioni 10 Rrugë e re	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyes hëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyes hëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	Kryesore	E madhe
Seksioni 12								
Seksioni 13A Rrugë ekzistuese	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	I kthyeshëm në planin afatshkurtër dhe afatmesëm	Rajonale	Afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Shfaqja e specieve të huaja	I tërthortë	I pakthyes hëm në të kthyeshëm në planin afatgjatë	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	Kryesore	E madhe

Konkluzione

Gjatë fazës së ndërtimit, asnjë Seksion i IAC-së nuk ka ndikime me rëndësi të dobët/të papërfillshme në flora dhe habitatat. Vlerësimi i këtyre ndikimeve për çdo seksion të IAC është si më poshtë:

- Seksionet 9B2 dhe kanë ndikime me rëndësi të madhe, ndërsa Seksionet 1 dhe 9A2 kanë ndikime me rëndësi nga e madhe në mesatare.
- Seksionet 2, 5B dhe 5C, ndjeshmëria e të cilave është mesatare, kanë rëndësi nga mesatare në të madhe për shkak të ndikimeve të mundshme të shkatërrimit të habitateve ujore dhe degradimit të florës në lumenj, kanale vaditëse/kulluese, shkëmbinjtë gëlqerorë dhe brigjet e lumenjve të zonave, të cilat do të shfrytëzohen për lëndë të parë (gurë, rërë dhe zhavorr) dhe të shfaqjes së specieve të huaja të florës.
- Seksionet 4, 6 dhe 7, 11 dhe 13A, pavarësisht ndjeshmërisë së tyre të vogël, kanë ndikime me rëndësi të madhe në florë dhe habitate.
- Seksioni 3 vlerësohet se ka ndikime me rëndësi nga të papërfillshme në mesatare.

Krahas ndjeshmërisë së madhe të Seksionit 1, mesatarja e ndikimeve në flora dhe habitatat gjatë ndërtimit ka një rëndësi nga mesatare në të madhe, ndërsa Seksionet 9A2, 9B2 dhe 10, me ndjeshmëri gjithashtu të lartë, kanë rëndësi nga të madhe në mesatare.

Seksioni 5C, me ndjeshmëri mesatare, ka ndikime me rëndësi mesatare.

Në Seksionet 2 dhe 5B, me ndjeshmëri mesatare, rëndësia është mesatare.

Gjatë fazës së ndërtimit, ndikimet e Seksioneve 3 dhe 7, me ndjeshmëri të ulët, kanë rëndësi mesatare në florën dhe habitatat. Seksionet 4, 6, 11 dhe 13, me ndjeshmëri të ulët, kanë ndikime me rëndësi mesatare e të lartë. Ndryshimi i rëndësi krahasuar me ndjeshmërinë kushtëzohet nga përmasat e ndikimeve.

Gjatë fazës së funksionimit, rëndësia e ndikimeve më të mëdha në habitate dhe florë, është mesatare dhe haset në Seksionet 1, 9A2, 9B2 dhe 10, ndonëse ndjeshmëria e këtyre Seksioneve është e lartë. Rëndësia e ndikimeve në Seksionet 2, 5B dhe 5C është nga mesatare në e papërfillshme, ndërsa në Seksionet 4, 11 dhe 13 është nga e lehtë në mesatare (ndjeshmëri e ulët). Së fundi, rëndësia e Seksioneve 3, 6 dhe 7 vlerësohet si e papërfillshme (ndjeshmëri e ulët).

Masat lehtësuese për habitatat

Faza parandërtimore

VNMS duhet të përfshijë ndër të tjera:

- Studime analitike të biodiversitetit të vendeve, me qëllim për të ofruar një përshkrim të detajuar të zonës së Projektit që preket.
- Identifikimi i habitateve kritike përgjatë autostradës dhe përgatitja, nëse është e nevojshme e Vlerësimeve të habitateve Kritike, me qëllim për të qenë sa më saktë në përcaktimin e masave lehtësuese.
- Identifikimi dhe llogaritja e zonave për humbjen e habitateve dhe vlerësimi i nivelit të ndjeshmërisë për ndarjen e të gjitha habitateve.
- Përbushja e kërkesës së BRZH-së "asnjë humbje neto" dhe konsultimit me Agjencitë Pyjore.
- Propozimi i masave lehtësuese për mbrojtjen e habitateve të rëndësishme dhe veçorive të biodiversitetit si veprimtaritë ndërgjegjësuese, rrethimi, izolimi i kantierëve dhe rrugëve ku po kryhen punime, etj., duke marrë parasysh edhe ndarjen e habitatit.

Propozimi i VNMS së Kontraktori duhet të hartojë Planin për Menaxhimin e Pejzazhit dhe Planin për WB14-REG-TRA-01 Korridorin Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

Menaxhimin e Biodiversitetit, si dhe plane të tjera përkatëse që mund të nevojiten si rezultat i raporteve përkatëse për synimin e zhvillimit të projektit.

- Identifikimi i specieve me status specifik në vendet që mund të preken nga IAC dhe propozimi i masave për mbrojtjen e tyre, veçanërisht të atyre që janë të rrezikuara, të kërcënuara ose të cenueshme, si dhe vlerësimi nëse mund të konsiderohen si tipare prioritare të biodiversitetit.

- Identifikimi i specieve të bimëve që do të përdoren për pyllëzimin/krijimin e peizazhit duke pasur në fokus bimësinë kombëtare dhe identifikimi i karakteristikave të vendeve ku do të mbillen.

Gjithashtu, projekti paraprak/projekti i detajuar duhet të minimizojë sa më shumë të jetë e mundur tërheqjen e tokës.

VPNMS ka arritur në përfundimin se pjesa më e madhe e habitateve të përfshira në Shtojcën I të Direktivës së BE-së për Habitatet kanë sipërfaqe të vogla dhe janë degraduar nga aktivitetet e tjera dhe infrastruktura, përveç habitatit ujor të Lumit Buna në Seksionin 1, i cili duhet të konsiderohet si habitat i mundshëm kritik. VMNS do të analizojë më në thellësi nëse habitatet e hasura janë habitate kritike. Në të njëjtën kohë, do të propozohen masa specifike përmes vlerësimeve të habitateve kritike dhe planeve të masave dhe të menaxhimit të biodiversitetit.

Faza ndërtimore:

Masat lehtësuese që do të merren për të zvogëluar në minimum ndikimet te habitatet janë si më poshtë.

- Humbja e habitatit. Propozimet e bëra lidhur me humbjen e habitateve tokësore janë si në vijim:
  - Caktimi i zonave që do të pastrohen para fillimit të veprimtarive të ndërtimit, me qëllim për të zvogëluar zonën bimore që do të pastrohet.
  - Ruajtja e materialeve dhe strukturave të ndërtimit në vendet e përcaktuara dhe të pajisura posaçërisht për këtë qëllim.
  - Përdorimi i rrugëve të përkohshme ose ekzistuese për shpërndarjen e materialeve të ndërtimit.
  - Të arrihet të mos ketë asnjë humbje neto biodiversiteti në zonat e habitateve natyrore, duke restauruar habitatet gjatë punimeve dhe/ose pas kryerjes së punimeve. Ngastrat e prekura të tokës brenda habitateve natyrore dhe të modifikuara do t'i nënshtrohen rehabilitimit/bonifikimit mekanik dhe biologjik menjëherë pas përfundimit të punimeve të ndërtimit ose pas mbylljes së Projektit.

Një sërë masash lehtësuese për faunën për shkak të heqjes së bimësisë:

- Caktimi i zonave që do të pastrohen para fillimit të veprimtarive të ndërtimit, me qëllim për të kufizuar sa më shumë të jetë e mundur zonën e bimësisë që do të pastrohet.
- Zbatimi i kufijve të tokës gjatë zbatimit të Projektit.
- Ruajtja e materialeve dhe strukturave të ndërtimit në vendet e përcaktuara dhe të pajisura posaçërisht për këtë qëllim.
- Përdorimi i rrugëve të përkohshme ose ekzistuese për shpërndarjen e materialeve të ndërtimit.
- Rrugët e aksesit do të përcaktohen para fillimit të veprimtarive të ndërtimit. Mund të jetë e nevojshme që disa nga rrugët publike të përdoren për akses. Nuk do të lejohet që automjetet e ndërtimit që kryejnë një pjesë të veprimtarive të ndërtimit të largohen nga rrugët e aksesit.
- Restaurimi i tokës së ndarjeve të përkohshme të ngastrave dhe rrugët e përkohshme me një sërë masash korrigjuese teknike dhe biologjike sipas legjislacionit kombëtar.
- Mbjellja për të kompensuar bimësinë për pemët e humbura sipas legjislacionit kombëtar.
- Pas përfundimit të punimeve të ndërtimit, zonat e përkohshme të prekura do të jenë subjekt i bonifikimit përmes mbjelljes së barërave të përhershëm.
- Kufizimi i shpejtësisë, me qëllim për të kufizuar rrezikun e aksidenteve me faunën.
- Prezantimi i një dekreti për mbledhjen e paautorizuar të bimëve pranë kantierëve të ndërtimit ose kampeve të punëtorëve.
- Në rastin e humbjes së florës për shkak të zjarrit, mbetjet nga prerjet duhet të grumbullohen në zonat e përcaktuara dhe më pas, do të vijohet me heqjen e tyre, ndërkohë që djegia e mbetjeve të prera është e ndaluar.

Mbjellja e pemëve kompensuese do të kryhet brenda korridorit të autostradës. Zonat e rrethuara do të mbillen me specie kombëtare bimësh, që janë tërheqëse për faunën lokale dhe me modele plantacionesh, të projektuara për t'i çuar kafshët drejt vendkalimeve të kafshëve të egra. Habitatet që humbasin përkohësisht, do të jenë subjekt i një plani të veçantë menaxhimi dhe rimbjelljen e bimësisë, pasi humbja e tyre mund të zbutet. Pas përfundimit të ndërtimit, toka do të jetë sërish gati për t'u mbjellë me bimësi.

Nisja e zbatimit të programit të rehabilitimit do të bëhet duke kuptuar sa më mirë vijën bazë të biodiversitetit, p.sh. llojet e bimësisë së pranishme, përbërjen e specieve, etj.. Gjithashtu, kuptimi i topografisë dhe hidrologjisë së zonave të pyllëzimit, si kushtet e tokës mund të jenë kyçe për pasur si objektiv specie specifike pemësh me qëllim për të pasur sa më shumë sukses në vendosjen e tyre. Programi i pyllëzimit duhet të jetë progresiv dhe zonat duhet të pyllëzohen e menaxhohen menjëherë sapo të jenë gati. Do të kërkohet gjithashtu kryerja e monitorimit të vazhdueshëm, me qëllim për të kontrolluar suksesin ose nevojën për përmirësim.

Kostot e pyllëzimit do të përcaktohen nga zona e pyllit që do të mbillet me bimë, zona e pyllit që do të rigjenerohet në mënyrë natyrore, por e cila do të jetë e nevojshme të rrethohet, si dhe kohëzgjatja e zbatimit të planit për menaxhimin e pyllëzimit, i cili nga ana tjetër do të ketë ndikim në rezultatin e llogaritjeve të habitatit – hektarëve.

Për sa i përket habitateve të ujërave të ëmbla, të cilët kanë humbur për shkak të ndërtimit të urave dhe shtrimit të kanalizimeve nëntokësore përgjatë lumenjve dhe përrenjve, mund të propozohet si më poshtë:

- Kryerja e punimeve të ndërtimit në përputhje me planin e punës.
- Në vendet ku është e mundur, do të mirëmbahet thellësia dhe rrjedha e shtretërve natyrorë të lumit, sedimentet në sipërfaqet fundore, lumaret dhe regjimi. Në vendet ku është e zbatueshme nga ana teknike, pastrimet me dragë do të përdoren pozitivisht, p.sh. për krijimin e peizazhit ose habitateve.
- Kanalet nëntokësore do të projektohen për të mirëmbajtur gjerësinë dhe nivelin e shtratit natyror të lumit.

▪ Degradimi i habitatit

Për sa i përket habitateve tokësore dhe degradimit të tyre, çekuilibri i florës shkaktuar si rezultat i ndryshimeve në ajër mund të zbutet nga:

- Përdorimi i pajisjeve të duhura teknike të ndërtimit.
- Riparimi në kohë i makinerive dhe pajisjeve të rrugës për të zvogëluar ndotjen e ajrit nga gazrat e shkarkuar.
- Lagia me ujë e rrugës për të parandaluar krijimin e pluhurit.
- Kufizimi i shpejtësisë, me qëllim për të kufizuar emetimet e pluhurit në rrugët e përqasjes që janë të pashtuara.

Minimizimi i ndikimeve të çekuilibrit të florës së shkaktuar nga ndryshimet në cilësinë e dherave dhe ujërave nëntokësore, mund të arrihet si më poshtë:

- Mbledhja e ujërave të ndotur nga larja e automjeteve në një stacion trajtimi për të bllokuar grimcat që rrinë pezull në ajër dhe produktet e naftës.
- Karburantet, vajërat dhe lëndët kimike do të magazinohen në një bazë të papërshkueshme të mbrojtur nga një skelë dhe ujëpritëset me vrma do të përdoren për të furnizuar me karburant pajisjet e lëvizshme. Gjatë fazës ndërtimore nuk do të përdoret asnjë UST.
- Toka e ndotur për shkak të rrjedhjeve gjatë trajtimit të karburanteve dhe lëngjeve të tjera të rrezikshme, do të hiqet nga zona për t'iu nënshtruar një trajtimi të përshtatshëm dhe/ose do të hidhet.
- Mbetjet dhe të gjitha produktet e tjera që përmbajnë substanca të rrezikshme kimike (d.m.th. karburant) nuk do të ruhen në afërsi të zonave me ujëra të ëmbla. Do të bëhet gjithashtu

shmangia e çdo derdhjeje që prek ekosistemet e ujëra të ëmbla.

- Ruani si duhet duke zbatuar praktikat e mira të menaxhimit për mbledhjen dhe trajtimin e materialeve të rrezikshme.

Masat përkatëse për parandalimin e ndotjes do të zbatohen në të gjitha vendkalimet dhe shtresat e bimësisë do të ruhen te brigjet, ku është e mundur, për të ruajtur habitatin dhe për të minimizuar ekspozimin e tokës. Rrethimet me lym do të përdoren për të parandaluar që lymi të zhvendoset në rrjedhën e poshtme dhe falë zbatimit të masave për kontrollin e përkohshëm të erozionit (si dëngjet me kashtë, rrethimet me lym, etj.), brigjet do të ruhen në shkallën sa më praktike të mundshme, sipas niveleve që kishin para fillimit të punimeve të ndërtimit. Studimet për para-pastrimin e zonave do të pasqyrojnë në një hartë bimësinë e ndjeshme që do të rikthehet dhe për vendosjen e brigjeve do të përdoren masat për stabilizimin afatmesëm të tokës (nëse do të kërkohet) si argjinaturat me shelgje, gabionët dhe/ose membranat gjeotekstile për të ruajtur tokën derisa të marrë formë bimësia.

- Habitatet e ndjeshme

Krahas masave të përgjithshme lehtësuese që do të vihen në zbatim përgjatë gjithë autostradës së propozuar, për zona të caktuara dhe habitate shumë të ndjeshme do të përdoren masa të veçanta që janë si më poshtë:

- Në habitatet shumë të ndjeshme dhe terrenet aluviale (në luginat e lumenjve dhe përrenjve) nuk do të ngrihet asnjë kamp ndërtimi ose park makinerish, me qëllim për të shmangur ndikimet negative në habitatet e çmuara bregore dhe ujërat sipërfaqësorë e nëntokësorë.
- Krijimi i një baze biodiversiteti para dhe pas ndërtimit nga e cila mund të matet zbutja, restorimi dhe humbja/degradimi.
- Punimet e ndërtimit duhet të kryhen në korridorin rrugor të qasjes (rruga e shërbimit), në mënyrë që morfologjia natyrore e habitateve të degradohet sa më pak të jetë e mundur dhe me qëllim që flora dhe bimësia autoktone të mund të ruhen.
- Shtresat e bimësisë në zonat përreth urave duhet të pastrohen me kujdes, më e mira gjatë periudhës së fjetur (nga 1 tetori deri më 15 mars).
- Nivelet e ujit. Punimet në rrjedhën e ujërave duhet të kryhen gjatë periudhës së vitit kur nivelet janë e ujit janë në minimum, ndërkohë që duhet të sigurohet që shtrati i lumit ruhet në relievin e tij natyror. Të shmangët shkatërrimi i shtratit të lumit dhe rrjedhat e përrenjve duhet të devijohen, me qëllim për të minimizuar ndikimin negativ në florë dhe faunë.
- Menaxhimi i dherave. Materialet e përfutuara gjatë gërmimeve duhet të përdoren për ndërtimin e infrastrukturës së nevojshme dhe për zbulimin e zonave përgjatë rrugës. Materialet e tepërta rrugore duhet të depozitohen në përputhje me rregulloret e vendeve të parapërcaktuara.
- Metodologjitë specifike. Gjatë procesit për kryerjen e gërmimeve përgjatë lumenjve, shpimit të shtratit të lumit me qëllim për të vendosur këmbët e urës, hedhja në erë e kodrave përreth dhe ndërtimi i mureve përforcuese, parametrat fizikë (turbullira) dhe parametrat kimikë (ngopja me PH, O₂) duhet të kontrollohen rregullisht në laboratorë të specializuar.
- Speciet invazive: Menjëherë pas identifikimit, speciet invazive duhet të hiqen urgjent
- Rikthimi i bimësisë. Zonat bimësia e të cilave do të hiqet, me qëllim për të mundësuar kryerjen e punimeve dhe përdorimin e rrugëve të qasjes, duhet të kthehen në gjendjen e tyre fillestare.

Për të qenë sa më efikas, masat specifike lehtësuese duhet të propozohen sipas VNMS, dhe habitatet kritike duhet të jenë të përcaktuara.

- Shfaqja e specieve të huaja
  - Studimet për para pastrimin e terreneve, të kombinuara me përcaktimin dhe trajtimin e specieve jo autoktone, do të parandalojnë përhapjen e tyre.

- Minimizimi i largimit të specieve të bimëve autoktone dhe mbjellja sërish e specieve të bimëve autoktone në zonat e prekura. Në kampet dhe zonat brenda rrugës, përfshirë rregullimin e zonave të rimbjella, nuk do të mbillet asnjë specie e huaj.
- Rimbjellja me bimësi (d.m.th. mbjellja e specieve autoktone barishtore në dherat sipërfaqësorë dhe/ose mbjellja e shkurreve/pemëve autoktone) do të bëhet sa më shpejt të jetë e mundur pas pastrimit dhe ndërtimit.

Faza e funksionimit

Për sa i përket fazës së funksionimit dhe zbutjes së ndikimeve për habitatet, do të merren parasysh sa më poshtë.

- Menaxhimi dhe monitorimi i ripyllëzimit. Është e nevojshme të hartohet një strategji monitorimi në mënyrë që të vlerësohet sa më mirë suksesi i përgjithshëm i ripyllëzimit. Qëllimi i monitorimit është jo vetëm të përcaktojë suksesin, por edhe nevojën për rregullime në vendet ku rimbjellja ose menaxhimi nuk ka rezultuar i suksesshëm. Gjithashtu, duhet të përcaktohet edhe shkalla e shpeshtësisë së monitorimit, ndonëse sugjerohet se të gjitha zonat që do t'i nënshtrohen procesit të rimbjelljes ose menaxhimit duhet të monitorohet çdo vit gjatë pesë viteve të para pas ndërhyrjes dhe më pas, një herë në 3-5 vjet.
- Çekuilibrimi i florës. Çekuilibrimi i florës i ndodhur për shkak të ndryshimeve në cilësinë e ajrit, mund të zbutet nga riparimi në kohë i makinerive dhe pajisjeve të rrugës, me qëllim për të minimizuar ndotjen e ajrit nga gazrat e shkarkuara dhe lagjen me ujë të rrugës për të parandaluar krijimin e pluhurit. Çrregullimi i florës i shkaktuar nga ndryshimet në cilësinë e dherave dhe ujërave nëntokësorë, është përshkruar në paragrafin për mbetjet. Masat lehtësuese lidhur me degradimin e ujërave të ëmbla të habitateve ujore, janë përcaktuar në paragrafin për ujërat sipërfaqësorë. Punimet e ndriçimit nuk do të ndizen kur kjo konsiderohet e praktikueshme. Në rastet ku ndriçimi është i nevojshëm, ai do të jetë i drejtuar. Strategjia e ndriçimit do të hartohet me ndihmën e ekipit të projektimit. Do të përdoren vetëm burimet e dritës jo –UV. Sistemi i propozuar i ndriçimit bazohet në teknologjinë LED dhe ofrohet përmes një sërë shtyllash ndriçimi të lartësive të ndryshme, të cilat montohen në mënyrë të sigurt pas strukturave të rrugës dhe elementeve të tjera (p.sh. parmacët mbrojtës).
- Shfaqja e specieve të huaja
Një plan monitorimi duhet të zbatohet për të regjistruar popullatat e specieve të huaja në zonat me ndikim. Qëllimi i tij do të jetë të largojë popullatat e reja dhe t'i parandalojë ato që të përhapen në të gjithë rrugën. Gjithashtu, rimbjellja e shpejtë me bimësi (d.m.th. mbjellja e specieve autoktone barishtore dhe/ose mbjellja e shkurreve/pemëve autoktone) në tokë të zhveshur me bimësi natyrore ose gjysmë natyrore, do të pakësojë përhapjen e specieve të huaja.

Ndikimet e mbetura

Menjëherë pas zbatimit të masave lehtësuese të përcaktuara më sipër, ndërtimi i projektit do të ketë një numër të kufizuar ndikimesh të mbetura përfshirë humbjen e habitatit, ndikimet e përkohshme të çrregullimit ndaj një numri të konsiderueshëm specish të rëndësishme, humbja e përkohshme e foragjereve, habitatit i shplodhjes, strehimit, i fjetjes dhe ndikimet të përrrenjtë, lumenjtë dhe habitatet e lidhura me to gjatë ndërtimit. Në rast se ndonjë nga ndikimet e mësipërme, konsiderohet se është më i rëndësishëm nga sa ishte parashikuar në fillim, atëherë, do të zbatohen masa të tjera lehtësuese. Si rezultat, ndikimet të mbetura, priten të jenë, pas ndjekjes së zbatimit të masave lehtësuese, projekti operacional do të ketë një numër të kufizuar ndikimesh të mbetura, kryesisht të lidhura me çekuilibrimin, rëndësinë e habitatit, shtypjen e kafshëve në rrugë dhe përhapjen e ndotjeve. Përdorimi i masave lehtësuese si përdorimi i pajisjeve që e lëshojnë poshtë dritën, kafshët që kalojnë poshtë gardhit amfib dhe trajtimi i derdhjeve të ujërave urbane nënkupton se ndikimet e mbetura priten të përbëhen vetëm nga:

Ndikimet në fauna

Speciet me Rëndësi Ndërkombëtare për Habitatet Kritike (VU-të cenueshëm; EN-të rrezikuara; CR-të rrezikuara në mënyrë kritike; EW-të zhdukura në shkretëtirë; EX-të zhdukura) që hasen në këtë fazë të projektit, janë analizuar për praninë e tyre përgjatë AIC-së. Në Shtojcën 3, janë përshkruar disa nga WB14-REG-TRA-01 Korridori Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

speciet e faunës me rëndësi të veçantë, me me statusin e tyre, duke iu referuar IUCN dhe Listës së Kuqe të Shqipërisë.

Në Seksionin 1 janë regjistruar 14 specie shtegtare peshqish në Lumin Buna, mes të cilave dhe dy specie të blinit të rrezikuara në mënyrë kritike Blini i Atlantikut (*Acipenser sturio*) dhe Blini i Adriatikut (*Acipenser naccarii*), Lista e Kuqe e IUCN. Speciet e rrezikuara në mënyrë kritike mund të konsiderohet si veçori të mundshme prioritare të biodiversitetit (ato nuk janë parë në lumë për rreth 20 vjet). Në luginën e Bunës dhe botinat përreth kanë vërejtur disa zogj shtegtarë, si rosat e egra (*Anas acuta*, *Anas dlypeata*, etj.), të cilat mund të konsiderohen si veçori të mundshme prioritare biodiversiteti.

Në Seksionet e tjera nuk vërehet asnjë specie e përfshirë në pesë kategoritë (*EW, ER, ET, CR, VU*) e listës së IUCN-së. Vlerësime të tjera do të kryhen për çdo Seksion në përputhje me VNMS-në, me qëllim për të përcaktuar nëpërmjet studimeve në terren, nëse specie të caktuara mund të konsiderohen veçori prioritare të biodiversitetit.

Ndonëse disa Seksione, si Seksioni 9A2 kalojnë në rrugë ekzistuese, afërsia e tyre me lëndinat e paprekura ose shumë pak të prekura të lumit do të paraqesin një rrezik për ndikimet e konsiderueshme të kafshët e egra.

Faza para-ndërtimore

Siç shpjegohet edhe në nën-kapitujt e tjerë, kjo fazë mund të përkufizojë zhvillimin e të gjitha fazave të projektit dhe efikasiteti i masave të propozuara do të zvogëlojë përmasën e ndikimeve. Në rast se në VNMS nuk është përcaktuar ndonjë dispozitë e veçantë, atëherë, habitatet me specie specifike mund të humbasin pa u restauruar, habitate të tjera mund të ndahen krejtësisht, ndërsa shumë lloje faunash mund të shkatërrohen në shkallë të madhe ose të vriten.

Faza ndërtimore

Ndikimet nga lëvizja e automjeteve (përfshirë transportin e njerëzve dhe të pajisjeve) dhe përdorimi i makinerive e pajisjeve, do të jetë më i rëndësishëm për gjitarët, përfshirë migrimin e lakuriqëve të natës dhe zogjtë mbarështues, ndikimet nga kantieret dhe kampet e punës (përfshirë prodhimin e mbetjeve dhe presionin e tërthortë të punëtorëve, do të kenë më tepër rëndësi për zogjtë mbarështues/shtegtarë, gjitarët e vegjël e të mëdhenj, zvarranikët, amfibët, peshqit dhe jovertebrorët, ndërsa ndërtimi i kalimeve ujore mund të ketë më tepër ndikim të habitatet bregore dhe zogjtë, gjitarët, amfibët, peshqit, jovertebrorët dhe receptorë të tjerë ujorë.

Ndërtimi i autostradës mund të ketë ndikime të shumta negative edhe të kafshët e egra. Këto ndikime mund të jenë të drejtpërdrejta dhe/ose të tërthorta, të cilat mund të identifikohen gjatë ndërtimit dhe gjatë funksionimit. Ndonëse thellësia dhe pasojat e ndikimeve negative janë specifike për specie të veçanta kafshësh, efektet e përgjithshme mund të manifestohen si më poshtë:

- Humbja e habitatit. Humbja e habitatit do të kushtëzojë shtegtimin e detyruar të kafshëve të egra tokësore ose vdekjen e kafshëve që nuk mund të shtegtojnë. Ndikimet varen nga speciet e faunës ose nga periudha kur ndodh ndikimi. Periudha e riprodhimit është në pranvera dhe moshë e re e faunës do të jetë në një rrezik më të madh, meqenëse ato nuk do të jenë në gjendje të lëvizin. Ky ndikim mund të haset te të gjitha Seksionet, por më i rëndësishëm mund të jetë në Seksionet 1, 4, 5B, 5C, 9B2-13A. Lëvizjet e detyrueshme nga shtegtimi i detyrueshëm, zakonisht shoqërohet me ndikime në vende të tjera nga mbipopullimi dhe mungesa e ushqimit. Në pjesën më të madhe të rasteve, për shkak të territoreve të vogla dhe ndarjes së habitateve, barngrënësit dhe mishngrënësit tokësorë do të përpiqen të gjejnë ushqim në afërsi të fermave. Kjo mund të çojë në gjuetinë e madhe të tyre nga fermerët. Seksionet 1, 4, 5B, pjesët e Seksionit 5C, 9A2-13, janë të pasura me kafshë të egra.

Si rezultat i punimeve për pastrimin e bimësisë, parkingut dhe funksionimit të mekanizimit, si dhe ruajtjes së materialeve në tokë jashtë zonës së rrugëve ekzistuese dhe zonës urbane, amfibët dhe zvarranikët do të preken, meqenëse habitatit i tyre që ato përdornin për shumim, pushim dhe gjumë (si dhe habitatet për gjah) do të humbasin. Nga humbja e habitatit mund të preken edhe zogjtë e insektet, meqë habitatit i tyre për të ngritur fole dhe për t'u shumëzuar mund të humbasë, diçka që do

të ketë një ndikim të tërthortë te i gjithë zinxhiri i ushqimit, duke pakësuar ushqimet për zogjtë, zvarranikët e vegjël dhe amfibët. Humbja e përkohshme dhe e përhershme e habitateve ujore, përfshirë brigjet e lumenjve, do të ketë ndikim edhe te popullatat e peshqve.

- Vrasje aksidentale e botës së egër. Vdekshmëria e drejtpërdrejtë mund të ndikojë në gjitarë të vegjël dhe zvarranikë (p.sh. Breshkë) dhe zvarranikët e vegjël (p.sh. breshkat) dhe amfibët. Kjo mund të shkaktohet nga pastrimi i bimësisë, veprimtaritë e ndërtimit përgjatë rrugës ose trafikut në rrugët hyrëse dhe lëvizja e makinerive. Ky ndikim është i rëndë për një sërë specimesh të faunës të trupave natyrorë të lumenjve, pyjeve, zonave pyjore ose tokave bujqësore, të cilat preken më pak nga aktivitetet njerëzore. Një pjesë e mirë e kafshëve të egra do të ekspozohen ndaj gjuetisë së paligjshme për argëtim, ose ushqimeve në habitatet tokësore në Seksionet 4, 5B dhe 10. Në rrezik janë jo vetëm rosat e egra, lepujt, dhelprat, babilët, kaprojtë, ujku, derri i egër, ariu, etj. në Seksionet 9A2-13, por edhe zogjtë dekorues e këngëtarë, nuselalat, qelbësit, etj, për sa kohë që ata lëvizin dhe ushqehen në zonat bujqësore. Ndonëse ndërtimi do të kryhet në mënyrë të pjesshme ose të plotë në rrugët ekzistuese lidhur me Seksionet 1, 2, 5B, 5C, 9A2-13, peshqit që jetojnë në lumenj dhe mbi ose në afërsi të të cilëve do të kalojnë këto Seksione, mund të jenë të ekspozuar ndaj peshkimit të paligjshëm (rrjetat e papërshtatshme, peshkimi jashtë sezonit, peshkimi me lëndë plasëse, etj.). Lakuriqët e natës mund të preken nga përplasja me automjetet, nga pastrimi i habitateve, gjuetia dhe burime të tjera të vdekshmërisë së drejtpërdrejtë. Kjo mund të haset në Seksionet 5B, 5C dhe 9B2, ku janë vërejtur lakuriq nate. Shkalla e vdekshmërisë së amfibëve është më e madhe kur kalojnë rrugën.
- Ndarja e habitatit. Ndikimet ndaj gjitarëve, amfibëve dhe zvarranikëve gjatë ndërtimit mund të vijnë si rezultat i humbjes dhe ndarjes së habitatit, prerjes së pemëve të vjetra të cilat janë një strehë për lakuriqët e natës), heqja e një pjese të bimësisë së botinave (burim për ushqim), shkalla e vdekshmërisë dhe dëmtimet e shaktuara nga mekanizimi dhe ngacmimet gjatë kryerjes së punimeve. Ndarja e habitateve haset në pjesët e rrugëve ekzistuese të AIC dhe mungesa e nënkalimeve ka krijuar një pengesë, si dhe ka bërë që disa specie të kenë një shkallë të lartë vdekshmërie.

Brezat e tokave të pastruara përgjatë autostradës do të zihen përgjithmonë nga trasetë e rrugës dhe struktura e lidhura me të. Kjo do të shkaktojë ndarjen e habitateve. Me kalimin e kohës, popullatat do të ndahen në një sërë nën-popullatash dhe nëse janë shumë të vogla, ato mund të zhduken në shkallë lokale. Gjithashtu, ndarja e habitateve mund të shoqërohet me pakësimin e diversitetit gjenetik mes popullatave në të dyja anët e autostradës. Kjo bën që popullatat të shkojnë drejt zhdukjes. Duke marrë parasysh llojet dhe ndjeshmëritë e habitateve që do të veçohen nga autostrada, si dhe speciet që do të jenë të detyruara të kalojnë autostradën, mund të arrihet në përfundimin se ndikimet e ndarjes do të jenë në përgjithësi më të rëndësishme në zonat ku habitatet me ndjeshmëri të lartë mbizotërojnë në të dyja anët e autostradës, të ndjekur nga habitatet me ndjeshmëri dhe rëndësi mesatare. Ndikimi i ndarjes ose humbjes së habitateve antropogjene në biodiversitet është i vogël, sepse speciet e bimëve që rriten në këto habitate, përveç specieve të kultivuara pas një kohe të shkurtër, do t'i ripushtojnë këto hapësira.

Për të mbështetur popullatat e shëndetshme, gjitarët kanë nevojë për habitate relativisht të mëdha. Habitatet e tyre kryesore dhe relativisht homogjene ndahen në segmente më të vogla, si rezultat i ndërtimit të infrastrukturës së trafikut. Kjo ndarje çon në krijimin e popullatave të vogla të izoluar lokale, e cila ka një efekt negativ në aftësinë e tyre për të jetuar. Struktura e përshtatshme sociale dhe seksuale nuk mund të zhvillohet në popullatat e ndara e të vogla. Për pasojë, kjo rrit akoma dhe më shumë mundësinë e zhdukjes së disa specieve. Pengesat bëjnë që speciet të mos jenë më në gjendje të lëvizin, gjë e cila çon në mbipopullim në zona të caktuara, ndërkohë që zona të tjera mbeten të papopulluara. Mes popullatave të izoluar rritet gjithashtu edhe aftësia çiftëzuese (kryqëzimi i ngushtë) mes kafshëve që janë më të lidhura. Kryqëzimi i ngushtë ka ndikim negativ te struktura gjenetike dhe rrit mundësitë që pasardhësit të preken nga gjenet e këqija të të dy prindërve. Për pasojë, brezi i dytë është më i prekuri, pasi humb potencialin gjenetik, i cili mund të rezultojë më tej në humbjen e ndjeshme të diversitetit gjenetik. Ndikime të rëndësishme mund të konsiderohen për Seksionet 5C dhe 9B2. VNMS do të përcaktojë përmasat e ndarjes së habitateve për Seksion, në mënyrë që ndikimet të përkufizohen dhe të zbuten më mirë.

- Degradimi i habitatit. Eliminimi ose rrjedhja e pakontrolluar e mbetjeve në ujërat që rrjedhin në rrjedha ose zonat natyrore të paprekura në afërsi të AIC, mund të infektojë dhe ndonjëherë mund të vrasë duke helmuar një sërë specimesh të faunës ujore dhe tokësore. Kafshët e egra që preken më shumë nga helmimi janë peshqit dhe fauna ujore, kryesisht në Seksionet 1 (Lumi Buna), 2 (Lumi Mat), 4 (Lumi Ishëm), 5B (Lumi Erzen) dhe 5C (Lumi Shkumbin). Gjitarët e vegjël tokësorë, si kekrat, minjtë mund të jenë të ekspozuar ndaj helmimit në Seksionet 9A2-13A, në rast se ushqehen me mbeturina të prodhuara në kantierin e punës, ose vendet e përzgjedhura për hedhjen e përkohshme të mbeturinave të ngurta. Gjithashtu, degradimi i i habitateve ujore do të vijë si rezultat i ndryshimeve në kushtet hidrodinamike, rritjes së turbullirës së ujit (kalimet e lumit), derdhja e substancave të dëmshme kimike në mjedis, p.sh. e produkteve të naftës) dhe humbja e lidhjes mes habitateve që ndodhen në rrjedhën e sipërme e të poshtme. Erozioni gjatë dhe pas ndërtimit të rrugëve, autostradave dhe urave mund të krijojë sedimente dhe lym në ujërat rrjedhëse, të cilat mund të përkeqësojnë cilësinë e ujit dhe kanë ndikim te makro-jovertebrorët, vrasjen e peshqve dhe mbushjet me lym. Metalet e rënda, vajrat, substancat e tjera toksike dhe mbetjet nga ndërtimi, trafiku e derdhjet mund të thithen nga dherat në kantieret e ndërtimit dhe përfundojnë te lumi përmes ujërave rrjedhëse. Ndotja e habitateve për amfibët dhe zvarranikët mund të bëhet përmes emetimit të pluhurit, mbetjeve, dherave të gërmuara ose materialeve të tjera përgjatë brigjeve të lumit, përrenjve, ose në mënyrë të drejtpërdrejtë në habitatet ujore. Fauna e të gjithë këtyre Seksioneve është e ekspozuar ndaj këtij ndikimi.
- Faktori i çekuilibrit mund të prekë në mënyra të ndryshme popullatën në përgjithësi dhe specie të veçanta. Çekuilibri i faunës mund të ndodhë gjatë procesit të shumimit, degradimit të habitateve dhe ndotjes së drejtpërdrejtë e të tërthortë të habitateve.
- Faktorët e çekuilibrit për kafshët janë zhurma, dridhjet, ekspozimi ndaj dritës për shkak të pajisjeve dhe automjeteve që punojnë brenda kantierit të ndërtimit, rrugëve të qasjes, pranisë së personave të ndryshëm në kantierin e ndërtimit. Faktori i çekuilibrit mund të prekë në mënyra të ndryshme popullatën në përgjithësi dhe specie të veçanta. Shkreptimat e dritave për shkak të pajisjeve dhe automjeteve që punojnë brenda kantierit të ndërtimit, rrugëve të qasjes, pranisë së personave të ndryshëm në kantierin e ndërtimit, zhurmave të larta, degradimit të habitateve për shkak të ngjeshjes së pluhurit, shkatërrimit të bimësisë ose hyrjes së specieve invazive dhe fenomene të tjera mund t'ua prishin qetësinë dhe mund t'i frikësojnë kafshët. Frikësimet e shpeshta çrregullojnë në mënyrë të pashmangshme veprimtarinë e përditshme duke ndërprerë pushimin, ushqyerjen, çiftëzimin dhe çeljen e zogjve. Si pasojë e kësaj, do të kemi humbje peshe dhe një numër më të vogël pasardhësish. Përveç kësaj, disa kafshë braktisin tokat e tyre të ushqimit dhe shtegojnë në zona të tjera.

Zhurma nga makineritë e ndërtimit dhe trafiku i rëndë gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit do të kenë ndikim të menjëhershëm në botën e kafshëve të kësaj zone. Kafshët reagojnë ndaj ndotjes së zhurmave duke ndryshuar modelet e aktivitetit përmes shpeshimit të të rrahurave të zemrës dhe prodhimit të hormoneve të stresit.

Pjesa më e madhe e mishngrënësve nuk e mbështesin praninë njerëzore në territoret e tyre. Mishngrënësit tipikë janë derri i egër, ujku, kaprolli dhe ariu, si dhe zogjtë e mëdhenj e grabitës (si hutat në luginën e Lumit Vjosa – Seksionet 9A2-13A). Ndriçimi artificial gjatë natës do të ketë ndikim në aftësitë e faunës ndaj dritës së diellit dhe do të dëmtojë instinktet e tyre për shumim, për t'u ushqyer, etj. Pluhuri i depozituar te bimës në zonën e ndikimit të rrugës mund të prekë bazën ushqimore të specieve vertebrorë dhe jo vertebrorë. Këto ndikime mund të hasen në thuajse të gjitha seksionet e AIC-së.

Zëvendësimi i bimëve autoktone me të huaja për qëllime dekorative ose mbrojtjeje, do të çojë në tensionimin e faunës për shkak të mungesës së ushqimit, ndërkohë që mund të vijnë edhe grabitqarë të rinj. Kjo do të shkaktojë një ndryshim në ekuilibrin ekologjik të nën-habitateve.

Më konkretisht, çekuilibri do të prekë:

- Zogjtë për të ngritur folenë, për t'u shumuar e pushuar, ndërkohë komunikimi nga sinjalet dëgjimore mund të ngatërrohet në afërsi të kantierëve të ndërtimit të rrugës.

- Amfibët dhe zvarranikët, veçanërisht gjatë ndërtimit të urave përmes lumenjve dhe në vendet ku rrugët kalojnë përmes përrrenjve dhe kanaleve, dhe si rezultat i zhurmës e dridhjeve gjatë fazës ndërtimore.
- Peshqit. Tufat e peshqve mund të ngacmohen nga ndryshimet në shpejtësinë e ujit, nivelet e oksigjenit dhe temperatura ku në rrjedhat më të cekëta të ujit është më e ngrohtë. Kjo paraqet një problem në zonat që mbështesin speciet salmonide. Në kushte të tilla, çelja e parakohshme mund të ndodhë në kohën kur kushtet e tjera, veçanërisht kushtet që lidhen me të ushqyerin, nuk janë të kënaqshme. Peshqit mund të preken edhe nga prezantimi i pakujdesshëm i bimëve të huaja invazive dhe specieve të kafshëve.
- Gjitarët. Ekziston mundësia që ndërtimi i rrugës të shoqërohet me ndikime në lakuriqët e natës, si rezultat i humbjes dhe çekuilibrit të habitatit, nivelin e drejtpërdrejtë të vdekshmërisë ndër të tjera (Seksionet 5B, 5C dhe 9B2). Rrugët funksionale mund të kenë një sërë efektet të rëndësishme në popullatat e lakuriqëve të natës përfshirë edhe ato të pasqyruara në tabelën e mëposhtme. Shumë efekte të rrugëve mbi lakuriqët janë specifike për specie të caktuara. Speciet më të mëdha që fluturojnë shpejt, të përshtatura për t'u ushqyer në hapësirë, duket se preken më pak nga rrugët, meqenëse ato fluturojnë lart tokës. Gjithashtu, efikasiteti i tyre më i madh i fluturimit dhe shpejtësia nënkuptojnë se edhe nëse devijohen, pasojat ka shumë pak gjasa që të jenë të rëndësishme. Speciet më të vogla, që fluturojnë më ngadalë dhe të përshtatura për pyjet janë më të manovrueshme, por njëkohësisht edhe fluturojnë më pak efikasë. Speciet pyjore gjithashtu nuk pranojnë të fluturojnë në hapësirë dhe prirjen të komunikohen përgjatë tipareve lineare në peizazh si vijat e pemëve, rrugët ujore dhe -skajet e pyjeve. Këto tipare ofrojnë mbrojtje nga kushtet e motit dhe grabitqarët, janë burime të presë së insekteve dhe ofrojnë pika të dukshme referimi akustike e vizuale për orientim. Speciet që kanë më shumë gjasa të preken nga rrugët janë ato që fluturojnë në dëborë, lakuriqët e natës së përshtatura për zonat pyjore, si *Rhinolophus sp. and Myotis sp.*, të cilët janë edhe speciet që kanë vuajtur më shumë nga humbja e habitatit.

Efektet e dëmshme të ndriçimit artificial do të zvogëlohen atje ku është e praktikueshme, duke kufizuar instalimet e panevojshme dhe përdorimin e pajisjeve të ndriçimit ku drita është e drejtuar poshtë. Kjo konsiderohet pjesërisht e rëndësishme në zonat e përdorura zakonisht nga lakuriqët natës që janë kundër dritës për t'u ushqyer, lëvizur dhe zënë vend gjatë periudhave të rëndësishme siç është riprodhimi. Lakuriqët e natës gjithashtu u qëndrojnë veçanërisht besnikë strehave të amësisë për shkak të kushteve specifike që ato ofrojnë. Pra, ruajtja e tyre është e rëndësishme për ruajtjen edhe të popullatave të lakuriqëve të natës.

Më poshte jepet tabela për vlerësimin e ndikimeve të AIC-së në fauna gjatë fazës ndërtimore.

Tabela 6-33 Vlerësimi i Ndikimeve të faunës gjatë fazës së ndërtimit

Vlerësimi i pragut dhe rëndësisë për seksionin i ndikimeve në faunë gjatë fazës së ndërtimit								
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasat	Rëndësia
Seksioni 1 Ndërtim i ri + rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Ndërkombëtare	Afatgjatë	E mëdha	Kryesore	E madhe
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Lokale/Rajonale	Afatmesme	Të vogla	E mëdha	Mesatare
Seksioni 2 Ndërtim i ri + rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Rajonale	Afatgjatë	mesatare	Mesatare	Mesatare
	Humbja e habitatit							Mesatare
	Ndarja e habitatit							Mesatare
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Rajonale	Afatmesme	Të mëdha	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Lokale	Afatmesme	Mesatare	Të vogla	E papërfillshme
Seksioni 4 Ndërtim i ri	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Humbja e habitatit							Mesatare
	Ndarja e habitatit							Mesatare
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Lokale	Afatmesme	Të mëdha	Mesatare	Mesatare
	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare

WB14-REG-TRA-01 Korridorin Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet).

Seksioni 5B Ndërtim i ri			me e					
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Rajonale	Afatmesme	Të mëdha	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5C rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyesme	Rajonale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Humbja e habitatit						Mesatare	Mesatare
	Ndarja e habitatit						Mesatare	Mesatare
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Rajonale	Afatmesme	Të mëdha	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyesme	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	Mesatare	Mesatare

Vlerësimi i pragut dhe rëndësisë për seksionin i ndikimeve në faunë gjatë fazës së ndërtimit								
Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Gjasat	Magnitudë	Rëndësia
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Lokale	Afatmesme	Të vogla	Të vogla	E papërfillshme
Seksioni 8								
Seksioni 9A2 rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Rajonale	Afatshkurtër	Të mëdha	Kryesore	E madhe
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Lokale / Rajonale I	Afatmesme	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Ndërtim i ri + rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Rajonale	Afatshkurtër	Të mëdha	Kryesore	E madhe
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Lokale / Rajonale I	Afatmesme	Të mëdha	Kryesore	E madhe
Seksioni 10 Ndërtim i ri	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E kthyeshme	Rajonale	Afatshkurtër në Afatmesme	Të mëdha		Mesatare
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Lokale / Rajonale I	Afatmesme	Të mëdha	Kryesore	E madhe
Seksioni 11 rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Rajonale	Afatgjatë	Të mëdha	Mesatare	Mesatare
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Rajonale	Afatmesme	Të mëdha	Mesatare	E papërfillsh

WB14-REG-TRA-01 Korridorin Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet).

			e					me
Seksioni 12								
Seksioni 13A rrugë ekzistuese	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshe me e	Rajonale	Afatgjatë	Të mëdha	Mesatare	Mesatare
	Humbja e habitatit							
	Ndarja e habitatit							
	Degradimi i habitatit	I drejtpërdrejtë / i tërthortë	E kthyeshme	Rajonale	Afatmesme	Të mëdha	Mesatare	Mesatare

Faza e funksionimit

Ndikimet në faunë gjatë fazës së funksionimit jepen më poshtë.

- Vrasje aksidentale në rrugë. Prania e rrugëve automobilistike mund të shoqërohet me humbjen e një pjese të faunës, si rezultat i aksidenteve që ndodhin gjatë kalimit të autostradës, ku shtypen nga automjetet. Kjo mund të ketë ndikim të gjitha grupet e faunës. Gjitarët mund të vriten kur kalojnë rrugën. Ndonëse pjesa dërrmuese e zogjve krahasuar me speciet e kafshëve të tjera, nuk kanë vështirësi në kalimin e infrastrukturës së trafikut, ato mund të me pengesa akoma dhe më të vështira. Përplasjet e zogjve me automjetet janë të shpeshta, si dhe vdekjet e zogjve që vijnë nga përplasia me strukturat e bëra nga njeriu si barrierat e sigurisë dhe muret për zbutjen e zhurmave. Probleme të veçanta kanë të bëjnë me panelet transparente për zbutjen e zhurmave të vendosura në zona të caktuara për t'u ofruar shoferëve dhe kalimtarëve mundësinë për ta parë peizazhin. Meqenëse infrastruktura e trafikut ndërpret zakonisht korridoret natyrore të lëvizjes së amfibëve, këto kafshë shpesh vriten në përpjekje për të kaluar rrugën. Zvarranikët mund të shtypen dhe të vriten kur përpiqen që të kalojnë rrugën, veçanërisht në zonat më të ngrohta ku jetojnë kryesisht këto kafshë. Rritja e numrit të vdekjeve të zvarranikëve në rrugë është rezultat i rregullores së tyre për mikro-rregullim, duke pasur parasysh faktin se ato varen nga temperatura e motit. Këto kafshë përdorin hapësira të hapura pa bimësi (përfshirë sipërfaqen e rrugës) për të marrë rrezet e ngrohta të diellit veçanërisht në pranverë dhe në mëngjes. Disa hardhuca e gjarpërinj vijnë në rrugë për t'u ushqyer me insekte. Rëndësia e këtij ndikimi është kryesisht e madhe në seksionet 1, 9B2 dhe 10.
- Çekuilibrimi i kafshëve të egra. Pjesa më e madhe e kafshëve të egra (gjitarët e vegjël, zvarranikët, amfibë e zogjtë), të cilët mund të jetojnë në afërsi të seksioneve të AIC-së. Këto seksione mund të çekuilibrohen nga ndotja e ajrit, dherave dhe ujit (ndotja nga shkarkimet e makinave, materialet e naftës dhe rrjedhjes, ndotja aksidentale).

Rritja e nivelit të zhurmave dhe dridhjeve të shkaktuara nga trafiku mund ta çekuilibrojë faunën. Duke marrë parasysh nivelet e zbutjes së zhurmave dhe të dridhjeve, çekuilibrimi pritët të ndodhë kryesisht në afërsi të drejtpërdrejtë me autostradën.

Sfida artificiale për ushqim, strehë dhe hapësirë në zonat ku kafshët e egra kanë shtegtuar, mund të krijojë ndryshime në përqindjen e popullsisë në habitatet ku kafshët e egra kanë migruar. Zakonisht këto sfida shoqërohen me pakësimin e disa popullatave dhe rritjen e disa të tjerave, të cilat dëmtojnë ekuilibrin ekologjik natyror. Këto ndikime lidhen vetëm me kafshët e egra tokësore. Ky ndikim mund të ndihet në të gjitha seksionet e AIC-së.

Gjatë funksionimit, peshqit mund të përballen me uljen e cilësisë së ujit e shoqëruar me rrugën që kalon në rrjedhën e poshtme nga urat, si dhe me humbjen e lidhjes mes habitateve në rrjedhën e poshtme e të sipërme. Të gjitha çështjet që mund të kenë ndikim në cilësinë e ujit mund të prekin tufat e peshqve. Këtu përfshihen ndikimet që prekin vendet për çeljen dhe shtrimin e vezëve si rezultat i ndryshimeve në shtratin e lumit, të ndjekura nga ndërtimi i urave. Rritja e turbullirës së ujit mund të ketë ndikime negative në nivelet e dritës, shpërbërjen e oksigjenit, temperaturën e ujit, disponueshmërinë e ushqimeve si dhe mund të çojë në mbytjen e vezëve të peshqve. Rritja sasisë së plumbit në vlerën e PH-it mund të shoqërohet me helmueshmërinë e konsiderueshme të shumë metaleve, aluminit, kadmiumit, zinkut, hekurit, bakrit, etj. Kjo çon në ndryshimin morfologjik të vezëve, e cila shkakton uljen e efikasitetit të frymëmarrjes së tyre dhe osmorregullimit, ngadalëson procesin e hedhjes së vezëve dhe zhvillimin e vezëve të fertilizuara, ndërkohë që rritet edhe niveli i vdekshmërisë së embrioneve dhe larvave të peshqve.

Gjatë fazës së funksionimit, rruga do të ndriçohet te ndërkëmbimet, tunelet, urat, nënkalimet, zonat e pushimit dhe të shërbimit, në ndalesat apo kabinat për pagimin e tarifës rrugore. Ndotja e lehtë mund të ketë një ndikim në speciet e faunës me pasoja që mund të jenë të konsiderueshme për shpërndarjen hapësinore dhe të përkohshme të popullatave. Katër llojet e efekteve janë:

- Tërheqja ndaj dritës. Shumë specie jovertebrore dhe vertebrore do të lëvizin drejt një burimi drite. Një nga avantazhet e këtij lloj reagimi është se ai mund të rrisë sjelljen e të ngrënit. Drita vepron edhe si sinjal drejtues që përdoret për të udhëhequr kafshët.
- Shmangia e dritës. Shumë specie sillen krejt ndryshe. Kur drita e hënës shkëlqen fort, gjitarët e vegjël të natës priren të lëvizin më pak, të kufizojnë rrezet e të ushqyerit të tyre dhe të

ushqehen për një kohë më të shkurtër se kur qielli është me vranësira. Avantazhi kryesor për t'i qëndruar larg dritës, në përgjithësi mendohet të jetë shmangia e grabitqarëve.

- Photoperiodism. Siç u përmend edhe më sipër, shumë aspekte të fiziologjisë dhe sjelljes ndikohen nga dita-nata ose ritmet cirkadiane. Gjatësia e ditës është një faktor ndërmjetësues në vendet ku speciet tregojnë sezonalitet në sjelljen e tyre, si migrimet vjetore ose periudhat e gjumit. Këto ndryshime bëjnë të mundur që individit në fjalë të shmangë kushtet e pafavorshme.
- Cilësia spektrale. Speciet kanë evoluar për të funksionuar në regjime të veçanta drite dhe aftësia e tyre për të marrë shtysa drite dhe për të reaguar ndaj tyre, harmoinizohen në mënyrë të përsosur me cilësitë e veçanta të spektrit vizual. Kjo është më tepër e dukshme te bimët, ku fotoreceptorët e ndryshëm nxiten nga gjatësi të ndryshme valësh drite.

Zogjtë mund të shqetësohen nga fenerët e përparmë të automjeteve. Përhapja e dritës mund të çrregullojnë modelet e të ngrënit dhe i detyron receptorët ekologjikë të largohen nga habitatet e tyre.

- Ndarja e habitatit – efekti i pengesave infrastrukturale do të kontribuojnë në ndarjen e habitatit duke krijuar barriera për migrimin e përfaqësuesve të faunës dhe duke izoluar popullatat e tyre. Efekti i barrierës i krijuar nga infrastrukturat lineare mund të prekë kapacitetin e shpërndarjes dhe të lëvizjes së faunës. Kjo ndikon në mënyrë tërthore në aftësinë e tyre për të kërkuar ushqim, strehë dhe individëve të tjerë të specieve të tyre të njëjta gjatë sezonit të shumimit. Këta faktorë lidhen me dinamikën e popullatave të specieve dhe mund të ndikojnë në mbijetesën e specieve të kërcënuara.

Më poshtë jepet tabela për ndikimet që AIC ka mbi faunën gjatë fazës së funksionimit.

Tabela 6-34 Vlerësimi i ndikimeve të faunës gjatë fazës së funksionimit

Vlerësimi i pragut dhe rëndësisë të ndikimeve për Seksion gjatë fazës së funksionimit								
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirja hapësirë	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasat	Rëndësia
Seksioni 1 Ndërtim i ri + rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 2 Ndërtim i ri + rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E papërfillshme
Seksioni 3 rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E papërfillshme
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E papërfillshme
Seksioni 4 Ndërtim i ri	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E papërfillshme
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E papërfillshme
Seksioni 5B	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare

WB14-REG-TRA-01 Korridor i Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

Ndërtim i ri	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshe	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E papërfillshme
Seksioni 5C rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshe	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E papërfillshme
Seksioni 6+7 rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshe	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	E vogël
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							

Vlerësimi i pragut dhe rëndësisë të ndikimeve për Seksion gjatë fazës së funksionimit								
Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme	Ndikimet e përgjithshme
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	Të papërfillshme
Seksioni 8								
Seksioni 9A2 rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Ndërtim i ri + rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të larta	kryesore	Të mëdha
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 10 Ndërtim i ri	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të larta	Kryesore	Të mëdha
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 rrugë ekzistuese	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	Të papërfillshme
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	Të papërfillshme
Seksioni 12								
	Vrasjet aksidentale në trafik	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshme	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	Të papërfillshme

Seksioni 13A rrugë ekzistuese			me					me
	Ndarja e habitateve – efekti i barrierave							
	Çekuilibrimi i kafshëve të egra	I drejtpërdrejtë	E pakthyeshe me	Lokale	Afatgjatë	Të ulëta	Të vogla	Të papërfillshme

Konkluzione

Ndikimet më të rëndësishme lidhen me habitatet e pasura me fauna dhe mund të shikohen në Seksionet 1, 9A2, 9B2 dhe 10. Ndikimet në seksionet që kalojnë mbi lumenj të rëndësishëm dhe të ndjeshëm janë më të larta se ato në Seksionet, të cilat nuk prekin habitatet e rëndësishme dhe faunën që lidhet me to.

Në fazën e ndërtimit, rëndësia e ndikimit të AIC-së në fauna është nga mesatar në të madhe në Seksionet 1 dhe 9A2, gjë e cila lidhet kryesisht me vlerat e larta të faunës ujore dhe botinave. Rëndësia e ndikimit të seksionit 9B2 dhe 10 është gjithashtu në nivele nga mesatare në të mëdha, megjithëse ndikimet për këto seksione janë më të larta në faunën tokësore. Për sa i përket Seksioneve 2, 5B dhe 5C, rëndësia dhe ndjeshmëria e ndikimit është mesatare. Seksionet 11 dhe 13A kanë rëndësi nga të papërfillshme në mesatare. Seksionet e tjera kanë rëndësi të papërfillshme dhe ndjeshmëri të ulët.

Në fazën e funksionimit, Seksionet 1 dhe 9A2 kanë ndikime me rëndësi mesatare mbi faunën. Seksionet 9B2 dhe 10 kanë gjithashtu një mesatare treguesish, që korrespondojnë me rëndësinë mesatare, ndërsa vrasjet aksidentale të kafshëve të egra kanë ndikime me rëndësi të madhe. Seksionet 2, 5B dhe 5C kanë rëndësi nga të papërfillshme në mesatare dhe Seksionet 3, 4, 6, 7, dhe 11 kanë rëndësi të papërfillshme.

Masat lehtësuese për faunën

Faza para-ndërtimore

Duke marrë në konsideratë mbrojtjen e habitateve dhe karakteristikat e cilësisë së tyre lidhur me faunën, Konsulenti i VNMS do të përfshijë ndër të tjera në përparësitë e ESMP dhe ESAP të VNMS sa më poshtë:

- Inventarin e detajuar të faunës
- Identifikimin e specieve me status të veçantë në vendet që duket se preken nga AIC dhe propozimin e masave për mbrojtjen e tyre, veçanërisht të atyre që janë të rrezikuara, kërcënuara të cenuara, dhe vlerësimi nëse ato mund të konsiderohen si veçori prioritare të biodiversitetit.
- Përcaktimin e zonave ku do të vendosen kalimet për kafshët.
- Masat për të kontrolluar çekuilibrimin e kafshëve, ku është e mundur
- Këshillimin me grupet e interesit, fermerët, peshkatarët, gjuetarët, etj., për të marrë informacione prej tyre lidhur me praninë e kafshëve të egra në mjediset përreth vijës së rrugës dhe pritshmëritë e tyre lidhur me masat lehtësuese që do të zbatohen gjatë ndërtimit, funksionimit dhe mirëmbajtjes së rrugës.
- Identifikimin e veçorive prioritare të biodiversitetit.

Lidhur me projektin paraprak/projektin e detajuar, qëllimi kryesor duhet të jetë minimizimi i tërheqjes së tokës, shmangia e nivelit të vdekshmërisë automobilistike dhe lejimi i kafshëve që të kalojnë nga njëra anë në anën tjetër të nënkalimeve rrugore. Për këtë mund të përdoren kutitë për kanalet nëntokësore, urat dhe tubat e kanaleve nëntokësore. Ndarja e habitatit për çdo kategori kafshësh lidhet gjithashtu me distancën mes kalimeve të përshtatshme. Sa më e vogël të jetë distanca, aq më të vogla do të jenë edhe pasojat që lidhen me ndarjen e habitatit. Kriteret e rekomanduara për gjitarët e vegjël dhe zvarranikët janë si më poshtë: Nënkalimet për kafshët e vogla si amfibët dhe zvarranikët përbëhen nga tuba ose tunele drejtkëndore me një diametër/gjerësi prej rreth 0,4-2 m. Distanca mes dy kalimeve të përshtatshme dhe të disponueshme nuk duhet të kalojë 200 metra në zonat natyrore ose 500 m në zonat bujqësore sipas vlerësimit të ekspertit. Sa më shumë që gjatësia e rrugës të përmbushë kriteret e përmendura më sipër, aq më pak ndikime do të ketë në ndarjen e biotopeve.

Në VNMS-në e çdo Seksioni duhet të ketë një propozim për masat lehtësuese specifike të shoqëruar me një plan veprimi për biodiversitetin, planin e menaxhimit dhe materiale të tjera shtesë si Vlerësimi i Habiteteve Kritike. Të gjitha duhet të jenë tepër specifike me qëllim për të trajtuar veçoritë prioritare të biodiversitetit.

Faza ndërtimore

Propozimet për masat lehtësuese për mbrojtjen e specieve të faunës gjatë fazës ndërtimore do të jenë si më poshtë:

WB14-REG-TRA-01 Korridor i Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

- Humbja e habitatit, shndërrimi, degradimi dhe thjeshtimi. Marrja e përhershme e tokës do të prejë habitatet që përdoren për shtimin, ushqimin dhe veprimtaritë e tjera të specieve të ndryshme. Studimet për punimet paraprake në zonat e marrjes së përkohshme të tokës do të përdoren për të konfirmuar kushtet bazë në të cilat habitatet do të kthehen pas fazës së ndërtimit. Falë kësaj do të minimizohen ndikimet afatgjata, ndërkohë që degradimi dhe çekuilibrimi afatshkurtër do të jenë të pashmangshme. Humbjet afatmesme do të hasen në zonat që pasi janë mbjellë sërish, do t'u duhet kohë për t'u maturuar (p.sh. pyjet).

Gjatë ndërtimit do të tregohet kujdes që zogjtë të mos lejohen të ngrenë foletë e tyre. Habitatet me një rëndësi më të madhe do të etiketohen për punime veçanërisht të ndjeshme.

Për sa i përket lakuriqëve të natës dhe Seksioneve 5B, 5C dhe 9B2, para prerjes së pemëve, pemët e vjetra do të kontrollohen nëse në to ka fole lakuriqësh nate dhe stofulla (të përdorura gjatë periudhës Mars - Nëntor). Për të ofruar sa më shumë lehtësira gjatë periudhës tranzitore për lakuriqët e natës (d.m.th periudhën gjatë së cilës ata do të gjejnë vende të reja pushimi), në pyll në afërsi të zonës së projektit mund të montohen kuti për lakuriqët e natës. Këto kuti do të vendosen para prerjes së pemëve, me qëllim që pasi të hiqen foletë fillestare, të ofrohen vende alternative pushimi. Një alternativë tjetër mund të jetë prerja ose krijimi i disa gropave/vrimave në pemët më të mëdha që gjenden në pyllin e mbetur. Si në rastin e montimit të kutive për lakuriqët e natës dhe/ose krijimit të gropave/vrimave, është e rëndësishme që pemët e përzgjedhura të mbrohen nga prerjet që mund të bëhen në të ardhmen. Gjithashtu, e rëndësishme është që zonat përreth të jenë me pemë, d.m.th. të jenë njëlloj si pyje.

Për sa i përket gjitarëve dhe menaxhimit të bimësisë, bimësitë përgjatë rrugës do të priten dhe do të hiqen (në zonë nga 3 deri në 10 m), me qëllim që habitatit të mos jetë shumë tërheqës për gjitarët, si dhe që të rritet transparenca dhe shikueshmëria për shoferët. Kjo do të jetë edhe faza e funksionimit.

- Ndarja e habitatit. Masat lehtësuese që propozohen për ndarjen do të jenë si më poshtë.
  - Rrugët e përqasjes do të përcaktohen para fillimit të veprimtarive të ndërtimit. Mund të lindë nevoja që disa nga rrugët publike të përdoren si rrugë qasëse. Automjetet e ndërtimit nuk do të lejohen të dalin jashtë rrugëve qasëse.
  - Përdorimi i rrugëve të përkohshme ose ekzistuese për dorëzimin e materialeve të ndërtimit.
  - Rregullimi i ngastrave të përkohshme të tokës dhe rrugëve të përkohshme me një sërë masash rregulluese teknike dhe biologjike sipas legjislacionit kombëtar.
  - Respektimi i kufijve të terrenit të caktuar gjatë zbatimit të projektit.
  - Caktimi i kufijve të zonave që do të pastrohen para fillimit të veprimtarive të ndërtimit, me qëllim që zona e bimësisë që do të pastrohet të jetë sa më e vogël.

Për sa i përket zogjve, nuk do të lejohet ndarja e habitateve me bar (kullotave, lëndinave) me qëllim për të parandaluar ndikimet në speciet që i ngrenë foletë e tyre në tokë. Rrugët qasëse do të përcaktohen qartë para fillimit të punimeve.

Për sa u përket gjitarëve, janë planifikuar të ndërtohen kanale nëntokësore për kalimin e kafshëve duke iu referuar rekomandimeve që ekspertët kanë dhënë për vendet e përcaktuara si të rëndësishme për ruajtjen e habitateve dhe rritjen e shkallës së vdekshmërisë për shkak të përplasjeve. Gjatë ndërtimit të kalimeve, është e rëndësishme që flora përreth të ruhet, me qëllim për të bërë të mundur lëvizjen e natyrshme të kafshëve drejt kalimit. Mbi ura dhe poshtë urave do të vendosen parrakë për lëvizjen e gjitarëve të vegjël dhe vidrave (kur niveli i ujit të jetë i lartë). E fundit por jo nga rëndësia, përreth kantierit të ndërtimit do të montohet një gardh i përkohshëm në vendet që nga studimi janë përcaktuar si të rëndësishme për gjitarët, me qëllim për të parandaluar hyrjen e tyre në kantier gjatë natës.

Për sa u përket amfibëve dhe zvarranikëve, kanalet nëntokësore do të ndërtohen në mënyrë të tillë që të bëjnë të mundur kalimin e kafshëve tokësore, ndërsa përdorimi i makinerive të rënda do të jetë rreptësisht i kufizuar në rrugën e Projektit, me qëllim për të mos lejuar ndarjen dhe degradimin e mëtejshëm të habitateve si dhe uljet e dheut.

- Vdekjet e drejtpërdrejta. Në studimet për zonat e pastruara më parë do të përfshihen zonat e ndjeshme dhe biokorridoret, si dhe masa të tjera lehtësuese do të zbatohen në vendet ku do të jetë e nevojshme. Kantieret e ndërtimit do të ngrihen larg zonave të ndjeshme. Punëtorët e ndërtimit nuk do të lejohen që të gjuajnë në këto zona. Kufijtë e shpejtësisë dhe kufizimi i rrugëve ekzistuese dhe/ose të përcaktuara për transport do të parandalojë vdekjen e drejtpërdrejtë dhe çekuilibrimin e shkaktuar nga automjetet gjatë ndërtimit. Studimet për parapastrimin e zonave dhe lëvizja e kafshëve jashtë korridorit të punimeve, e kombinuar me kohën e punimeve në zonat e ndjeshme, do të parandalojë vdekjet e drejtpërdrejta.

Gjithsesi, mund të ketë një nivel shumë të ulët të vdekshmërisë së drejtpërdrejtë, e cila është e pashmangshme, por kjo nuk do të përbëjë një faktor të rëndësishëm në aspektin afatshkurtër ose afatgjatë. Ngritja e gardheve në kantieret e ndërtimit do të pengojë hyrjen e faunës në to, si dhe do të shmangë aksidentet e mundshme.

Për sa i përket zogjve, mund të propozohet ndërtimi i një siluete dekorative zogjsh mbi një sipërfaqe bari përgjatë brigjeve, që kalojnë mbi habitatet ujore. Kjo nuk do të lejojë që zogjtë të goditen nga automjetet që lëvizin me shpejtësi dhe në të njëjtën kohë do të shërbejë si një barrierë për zhurmat.

Për sa i përket gjitarëve, në vendet e përcaktuara përmes një studimi si të rëndësishme për gjitarët, do të vendosen sinjalistikat e trafikut dhe shenjat sinjalistike për shoferët (semaforët pulsues) me figurën e kafshëve.

- Çekuilibrimi i faunës. Lidhur me habitatet tokësore dhe ndryshimet në ajër, mund të propozohet përdorimi i pajisjeve të përshtatshme teknike të ndërtimit, riparimi në kohë i makinerive dhe pajisjeve rrugore për të ulur në maksimum ndotjen e ajrit nga gazet e shkarkuara, rruga të laget me ujë për të parandaluar krijimin e pluhurave dhe kufizimi i shpejtësisë, me qëllim për të kufizuar emetimet e pluhurave në rrugët e pashtuara të qasjes. Zhurmat e shkaktuara nga punimet e ndërtimit dhe çrregullimi pamor do të shoqërohen me efekte afatshkurtra të lokalizuara, edhe pse shumë kafshë do të mësohen me zhurmat. Shtimi ndotjes nga zhurmat, dridhjet dhe ndriçimi mund të zbutet përmes përdorimit të pajisjeve të përshtatshme teknike të ndërtimit, ndërsa shkaktimi i zhurmave do të kufizohet sa më shumë të jetë e mundur: kufizimi i shpejtësisë për automjetet, programe mirëmbajtjeje për makineritë, kontrolli i zhurmave të shkaktuara gjatë natës, etj. Ndikimet në habitatet dhe speciet më të ndjeshme do të ulen duke i kufizuar punimet në periudhat kohore më pak të ndjeshme. Kontraktori do të monitorojë që gjatë periudhave të ndjeshme, kur speciet e çmuara janë në procesin e shumimit të tyre në një zonë, të mos kryhen punime.
- Ndriçimi do të minimizohet sa më shumë të jetë e mundur, duke marrë parasysh edhe kërkesat e sigurisë. Do të përdoren pajisje ndriçimi ku drita përhapet poshtë, ndërsa llambat me merkur dhe halogjen nuk do të përdoren.
- Punimet do të planifikohen të kryhen gjatë periudhës ku aktiviteti i zogjve është i ulët ose në periudhën jashtë sezonit riprodhues. Periudha optimale është pas sezonit të riprodhimit, nga fundi i muajit gusht, ose para fillimit të sezonit të riprodhimit në muajin prill. Punimet që kanë të bëjnë me ndryshime në shtratin e lumit, do të kryhen ku të jetë më praktike, në periudhën kur uji është në nivelet e tij më të ulëta, d.m.th, pas periudhës së ngritjes së foleve në fund të muajit korrik. Në vendet ku është e mundur, pastrimi i bimësisë nuk do të kryhet gjatë sezonit të shtimit të zogjve. I gjithë personeli i kantierit do të informohet për procedurat që duhet të zbatohen, në rast se brenda zonës së ndërtimit gjenden zogj që ngrenë foletë e tyre.

Për sa i përket njëvijësimit të lumenjve (të gjitha Seksionet përveç Seksionit 10), për të parandaluar/zbutur rritjen e shpejtësisë së rrjedhës dhe sedimentimin në rrjedhën e poshtme, të cilat do të kenë ndikime në habitatin ujor dhe peshqit, kanale të reja duhet të ndërtohen në formë gjarpëruese (jo të drejtë) me ndërseksione asimetrike, ndërsa rrjedha e lumit duhet të lejohet të krijojë kanale të reja lumi në zonat e reja, në vend që të përdoren shtretër betoni, e cila do ta stabilizojë shpejtësinë e rrjedhës për disa vjet pas ngritjes së strukturës së re. Për të zbutur shtimin e turbullirës, punimet e ndërtimit duhet të kryhen rreptësisht në përputhje me planin e punës. Ndryshimi i masave lehtësuese për cilësinë e ujit, të cilat kanë të bëjnë kryesisht me peshqit, amfibët dhe zvarranikët duhet të trajtohet sipas rekomandimeve të përcaktuara në nënkapitullin për ujërat sipërfaqësorë.

Faza e funksionimit

Masat lehtësuese të propozuara për faunën janë si më poshtë.

- Çekuilibrimi i faunës. to fauna. Zbatimi i masave lehtësuese për dherat dhe ujërat sipërfaqësorë do të trajtojë të gjitha ndikimet që kanë te fauna gjatë kësaj faze. Propozimet lidhur me përdorimin e pesticideve dhe herbicideve të cilat mund të ndryshojnë cilësinë e ujit, janë si më poshtë:
  - Trajnimi i personelit për të përdorur herbicidet dhe sigurimi se personeli është pajisur me certifikimet në fuqi ose i është nënshtruar trajnimeve përkatëse kur këto certifikata nuk kërkohen.
  - Pajtueshmëria me kufizimet ndërkombëtare për përdorimin e pesticideve.
  - Shqyrtimi i udhëzimeve të prodhuesit sipas dozave maksimale ose trajtimit të rekomanduar, si dhe i raporteve të botuara për uljen e nivelit të përdorimit të herbicideve pa humbur efektin përkatës, përdorimi i dozës minimale efektive.
  - Përdorimi i herbicideve bazuar në kritere (p.sh. mbikëqyrja e terrenit, informacioni për motin, koha e trajtimit dhe dozimi) dhe mirëmbajtja e regjistrit të pesticideve për të regjistruar informacionet përkatëse.

Masat lehtësuese për ndriçimin të përcaktuara për fazën e funksionimit të parametrave të peizazhit do të konsistojnë në zgjidhjen e ndikimeve të shkaktuara, ndonëse siç është përcaktuar edhe më lart, ndikimet do të jenë të papërfillshme.

- Efekti i barrierave. Masat lehtësuese për të minimizuar efektin e ndarjes konsistojnë kryesisht në ngritjen e kalimeve për kafshët e egra (kanalet nëntokësore, nënkallimet, mbikalimet, etj.), të cilat do të bëjnë të mundur shtimin e lëvizjes në autostradë në drejtimin vertikal. Në veprimtaritë për mirëmbajtjen e vazhdueshme do të përfshihet edhe mirëmbajtja e gardheve mbrojtëse, largimi i ushqimeve, mbetjeve, kërmave të kafshëve, etj. nga rrugët, me qëllim për të mos tërhequr kafshët që ushqehen me kërra, si dhedo të ndërtohen pika kalimi për ta ruajtur faunën në gjendje të mirë dhe funksionale. Përdorimi i tuneleve nënkupton se efektet e ndarjes (Seksionet 2, 5B, 9B2, 10) ka gjasa të jenë kryesisht të përkohshme dhe të kufizuara në zonë. Për pasojë, ato nuk ka gjasa që të kenë efekte të konsiderueshme mbi popullatat e zonës.
- Vrasjet aksidentale në rrugë. Lidhur me humbjen aksidentale të faunës, shpejtësia duhet të kufizohet veçanërisht në vendet ku janë identifikuar korridore dhe kalime për kafshët e egra. Për të kufizuar rrezikun e aksidenteve me faunën, në të dyja anët e rrugës dhe përgjatë brezit të mesit do të vendosen barriera sigurie, ndërsa mbi shpatet dhe terrenet më të ulëta, do të montohet një rrjetë teli oër të kufizuar hyrjen e kafshëve. Amfibëve dhe gjitarëve duhet t'u ofrohen mundësitë e duhura për të kaluar poshtë autostradës. Funksioni i këtyre nënkallimeve mund të vlerësohet dhe optimizohet përmes identifikimit të të ashtuquajturave seksioneve të shkurtra ose zonave të zeza, ku shumë kafshë mbeten të vrara.
- Plani për monitorimin e faunës. Një Plan Monitorimi duhet të hartohet e zbatohet për faunën tokësore dhe ujore, me qëllim për të identifikuar në kohë ndikimet dhe prirjet negative lidhur me funksionimin e autostradës dhe masat e duhura lehtësuese (p.sh. pikë kalime të ndryshme për faunën) duhet të përcaktohen. Për të ulur rrezikun e aksidenteve të shkaktuara nga përplasja dhe nivelin e vdekshmërisë në rrugë, kripa e tepërt duhet të planifikohet të hiqet në kohë pas dimrit, me qëllim për të ulur rrezikun e aksidenteve të shkaktuara nga përplasja dhe nivelin e vdekshmërisë në rrugë. Për sa i përket faunës së zogjve, në fazën e funksionimit është e nevojshme të organizohet një monitorim të paktën një herë në vit. Bazuar mbi rezultatet e studimit, duhen marrë masat lehtësuese për lehtësimin e efekteve. Për këtë qëllim, është e nevojshme të organizohet një proces konsultimi me grupet e interesit (institucionet ose organizatat) për të vlerësuar kapacitetin e kryerjes së monitorimit në autostradë dhe për të konfirmuar elementet kyçe të planit të monitorimit. Monitorimi duhet të kryhet për popullatat e peshqve. Për sa u përket gjitarëve, amfibëve dhe zvarranikëve, monitorimi i masave lehtësuese është i detyrueshëm, me qëllim për të matur efektivitetin e tyre. Gjatë përdorimit të rrugës, duhet të monitorohet në mënyrë periodike gjendja e kalimeve për kafshët e egra dhe hyrja pa pengesa.

Ndikimet e mbetura

Duke iu referuar sa më sipër, ndikimet e mbetura në speciet e faunës pritet të jenë nga mesatare në të papërfillshme. Ndikimet e drejtpërdrejta do të shoqërohen me humbjen e habitatit, çekuilibrimin dhe vdekjet aksidentale. Ndikimet e tërthorta mund të hasen nga ndarja dhe shfaqja e njerëzve në luginë. Zbatimi i masave të propozuara lehtësuese, përgatitja dhe zbatimi i Planeve të përshtatshme të Veprimtimit për Biodiversitetin (PVB) për speciet kyçe, nënkupton se këto ndikime priten të ulen në një nivel të pranueshëm, ndonëse ato mbesin në nivelin mesatar. Vënia në punë e rrugës do të shoqërohet me ndikime të drejtpërdrejta në speciet e rëndësishme nga aksidentet në rrugë, si dhe me ndikime të tërthorta të shoqëruara me çrregullimin, ndarjen e habitatit, ndotjen dhe rritjen e qasjes nëpër habitate. Duke pasur parasysh masat e propozuara lehtësuese, përfshirë edhe përdorimin e PVB, këto ndikime priten të ulen në një nivel të pranueshëm.

Ndikimet në Zonat e Mbrojtura Natyrore

Gjatë përgatitjes së Projektimit Konceptual, ekipet mjedisore, sociale dhe teknike bashkëpunuan fort me njëri-tjetrin dhe me grupet kombëtare/rajonale të interesit për të pakësuar sa më shumë të ishte e mundur pjesët e Zonave të Mbrojtura që do të preken nga ky projekt.

Lumi i Bunës si një territor i Peizazhit të Mbrojtur (Kategoria V e IUCN-së) ndikohet në mënyrë të drejtpërdrejtë nga Seksioni 1 i AIC-së. Ura mbi Lumin Buna ka ndikim të drejtpërdrejtë në zonën e tij kryesore, zonat 1A dhe 1B. Pjesa tjetër e rrugës nga Lumi Buna deri në fund të kufirit të Peizazhit të Mbrojtur të Lumit Buna shtrihet deri në zonën 2A (zona e përdorimit tradicional).

Seksioni 2 i AIC-së prek zonën mbrojtëse të Rezervatit Natyrore Kune Vain Tale (kategoria IV e IUCN-së). Sipas Ligjit të ri për Zonat e Mbrojtura, Rezervatet Natyrore të Menaxhuara nuk do të kenë zona mbrojtëse. Gjithsesi, ndarja në zona e Rezervatit të Menaxhuar Kune Vain Tale (KVT), është bërë në përputhje me Ligjin e vjetër për Zonat e Mbrojtura dhe nuk është rishikuar ende. Për momentin nuk është ende e qartë nëse zona mbrojtëse e Kune Vain Tale do të jetë pjesë ose jo e zonës së mbrojtur. Në çdo rast, pjesa e zonës aktuale mbrojtëse, ku kalon Seksioni 2, nuk është prekur nga prania e njerëzve dhe infrastruktura. Për pasojë, Seksioni 2 nuk do të prekë vlerat natyrore të Zonës së Mbrojtur.

Seksionet 9B2 dhe 10 shtrihen në afërsi të dy Monumenteve Natyrore (Kategoria III IUCN), p.sh. "Rrepet e Poçemit" dhe "Rrepet e Dervenit". Të dyja këto Monumente Natyrore dhe/ose zonat e tyre mbrojtëse nuk preken nga Seksionet e lartpërmendura, ndërsa distanca minimale prej 200m e parashikuar edhe në Ligjin e ri për Zonat e Mbrojtura, është marrë parasysh në projektimin konceptual.

Faza parandërtimore

Pjesa më e madhe e ndikimeve negative në Zonat e Mbrojtura mund të shmanget nga një planifikim i mirë dhe projektim i Seksioneve. Gjatë projektimit konceptual janë bërë përpjekje për të minimizuar në maksimum pjesët e Zonave të Mbrojtura (ZM) të kryqëzuara. Mungesa e justifikimeve të bazuara për ndikimet dhe masat lehtësuese gjatë përgatitjes së VNMS mund të bëjë që Zonat e Mbrojtura të degradohen më tepër gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit. Vlerësimet e duhura duhet të kryhen në përputhje me fazën e VNMS-së.

Faza ndërtimore

Meqenëse disa analiza e disa ndikimeve është kryer me kohë, ndikimet e kufizuara dhe të synuara ndaj karakteristikave të ndryshme të Zonave të Mbrojtura do të analizohen më poshtë. Më konkretisht:

- Ndotja e Territorit të Zonave të Mbrojtura (dherat, ajri, zhurma dhe ujërat). Mbetjet e ndërtimit dhe bashkiake dëmtojnë jo vetëm karakteristikat pamore dhe peizazhin e ZM, por mund të ndotin edhe ujin, tokën dhe ajrin. Ky ndikim duket se haset kryesisht në Seksionet 1 dhe 2. Seksioni 1 kalon mbi Peizazhin e Mbrojtur të Lumit Buna, kështu që ndikimet janë të drejtpërdrejta dhe mund të transferohen në rrjedhën e poshtme të lumit. Lumi Buna luan rolin e kanalit dhe rrjedh në drejtimin e tij të kundërt natyror (nga deti në Liqenin e Shkodrës) në rastin e fenomeneve atmosferike. Në këtë rast, ujërat e Lumit Buna mund të prekin Liqenin e Shkodrës, duke dëmtuar kështu Rezervatin e Menaxhuar të Liqenit të Shkodrës. Përveç kësaj, ndotja e lumit Drin në Lezhë të mund të përhapet në zonën e mbrojtur Kune Vain Tale PA, e cila lidhet ngushtë me lumin dhe cilësinë e sedimenteve të tij. Monumentet Natyrore të Seksioneve 9B2 dhe 10 janë në lartësi më të madhe se trajektorja e rrugës . . dhe .nuk pritet asnjë përhapje natyrore e ndikimeve nga materialet e nxjerra nga shirat (graviteti .

naturor) ose ujërat rrjedhëse. Erërat mund të kenë ndikim në këto Monumente Natyrore duke përhapur ndotjen e ajrit dhe aromat e pakëndshme.

- Humbja e potencialeve të ZM nga degradimi/ndarja e habitateve natyrore dhe gjysmë natyrore dhe dëmtimi/eliminimi i faunës së tyre. Të gjitha ZM natyrore janë të lidhura me potencialet e tyre si habitatet, flora, fauna, peizazhet ose monumentet natyrore, të cilat mund të dëmtohen seriozisht nga shkatërrimi/degradimi i habitatit. Ndarja e territoreve të ZM do të ketë të njëjtat efekte si degradimi i habitateve dhe do të bëjë që të humbasin kafshët e egra dhe potencialet rikrijuese. Sipas studimit, ky ndikim mund të prekë të gjitha ZM. Ndryshimet në gjeo-morfologjinë e lumit nga shtyllat e viadukteve dhe urave ose nga nxjerrja e lëndëve të para, shkarkimi i mbetjeve të ngurta ose mbeturinave, etj. mund të ketë ndikime të rëndësishme në ZM të Lumit Buna (Seksioni 1) dhe ZM të Kune Vain Tale (Seksioni 2). Këto ndryshime mund të ndryshojnë florën dhe bimësinë. Erozioni dhe/se sedimentimi në trupin e lumit do të rrisë materiet që rrinë pezull në ujë, duke dëmtuar karakteristikat vizuale të ujërave të lumit dhe duke pasur ndikim në florën dhe faunën e tyre. Prerjet në luginën e lumit mund të shkaktojnë rrëshqitje të dheut ose erozion, i cili do të dëmtojë potencialet e ZM, do të pakësojë bimësinë e tyre dhe do të zvogëlojë potencialet rikrijuese (Seksioni 1 dhe 2). Peshkimi i paligjshëm, gjuetia pa leje dhe gjueti të tjera të paligjshme do të dëmtojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë potencialet e ZM. Në rastin e peshkimit me lëndë helmuese ose shpërthyesë, dëmtimi mund të ndjehet edhe në zonat e tjera rrjedhën e poshtme. Zjarret e shkaktuara në ZM mund të rrezikojnë të gjitha asetet e ZM dhe t'u shkaktojnë atyre degradim drastik. Të dyja Monumentet e Natyrës në Seksionet 9B2 dhe 10 janë shumë pranë ose në afërsi të zonave pyjore, pyjeve, tokave bujqësore dhe/ose pemëve frutore. Zjarret mund të përhapen dhe t'i djegin monumentet, siç ka ndodhur me një monument tjetër natyre, shumë pranë AIC-së, i cili është djegur me kohë.
- Ndryshimet në morfologjinë e vendeve përreth mund të shkaktojnë përmbytje të ZM. Ndryshimet në morfologjinë e vendeve përreth, të cilat kontrollojnë prurjen e ujërave dhe sistemin e drenimit përmes prerjes/mbushjes së tokës, mund të shkaktojnë përmbytje në territoret e ZM. Ky ndikim duhet se ndodh dhe lidhet kryesisht me Seksionin 1. Ky ndikim nuk do të prekë asnjë zonë tjetër të mbrojtur.

Më poshtë jepet tabela për vlerësimin e ndikimeve të AIC në Zonat e Mbrojtura gjatë fazës së ndërtimit. Në këtë tabelë janë paraqitur vetëm Seksionet që prekin ose mund të prekin zonat e mbrojtura dhe më konkretisht Seksionet 1, 2, 9B2 dhe 10. Seksionet e tjera ndodhen shumë larg Zonave të Mbrojtura.

Tabela 6-35 Vlerësimi i Ndikimeve në Zonat e Mbrojtura gjatë fazës së ndërtimit

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSIA për Seksionin e Ndikimeve që ka AIC në Zonat e Mbrojtura gjatë fazës së ndërtimit								
Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
Seksioni 1 Rrugë e re + rrugë ekzistuese	Ndotja e territorit të Zonave të Mbrojtura (sherat, ajri, zhurma, ujërat) nga veprimtaritë e ndërtimit	I drejtpërdrejtë/i tërthortë	E kthyeshme nga afatshkurtër në afatmesëm	Ndërkombëtare	Afatshkurtër në afatmesëm	Të mëdha	Kryesore	E madhe
	Humbja e potencialeve të ZM nga degradimi/ndarja e habitateve natyrore dhe gjysmë natyrore dhe dëmtimi/eliminimi i faunës së tyre.	I drejtpërdrejtë	E kthyeshme nga afatgjatë në afatmesëm	Ndërkombëtare	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Ndryshimet në morfologjinë e zonave përreth	I tërthortë	E kthyeshme në afatmesëm	Lokale/Rajonale	Afatmesëm	Të mëdha	Kryesore	E madhe
Seksioni 2 Rrugë e re + rrugë ekzistuese	Ndotja e territorit të Zonave të Mbrojtura (sherat, ajri, zhurma, ujërat) nga veprimtaritë e ndërtimit	I tërthortë	E kthyeshme nga afatshkurtër në afatmesëm	Lokale	Afatshkurtër në afatmesëm	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Humbja e potencialeve të ZM nga degradimi/ndarja e habitateve natyrore dhe gjysmë natyrore dhe dëmtimi/eliminimi i faunës së tyre.	I tërthortë	E kthyeshme nga afatmesëm në afatgjatë	Lokale	Afatgjatë	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Ndryshimet në morfologjinë e zonave përreth	I tërthortë	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Seksioni 9B2 Rrugë e re + rrugë ekzistuese	Ndotja e territorit të Zonave të Mbrojtura (sherat, ajri, zhurma, ujërat) nga veprimtaritë e ndërtimit	I tërthortë	E kthyeshme nga afatshkurtër në afatmesëm	Lokale	Afatshkurtër në afatmesëm	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Humbja e potencialeve të ZM nga degradimi/ndarja e habitateve natyrore dhe gjysmë natyrore dhe dëmtimi/eliminimi i faunës së tyre.	I tërthortë	E kthyeshme nga afatmesëm në afatgjatë	Lokale / Rajonale	Afatgjatë	Të mëdha	Kryesore	E madhe
	Ndryshimet në morfologjinë e zonave përreth	I tërthortë	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Seksioni 10	Ndotja e territorit të Zonave të Mbrojtura (sherat, ajri, zhurma, ujërat) nga veprimtaritë e ndërtimit	I tërthortë	E kthyeshme nga afatshkurtër në afatmesëm	Lokale	Afatshkurtër në afatmesëm	Të vogla	E vogël	E papërfillshme

Rrugë e re	Humbja e potencialeve të ZM nga degradimi/ ndarja e habitateve natyrore dhe gjysmë natyrore dhe dëmtimi/eliminimi i faunës së tyre.	I tërthortë	E kthyeshme nga afatmesëm në afatgjatë	Lokale / Rajonale	Afatgjatë	Të mëdha	Kryesore	E madhe
	Ndryshimet në morfologjinë e zonave përreth	I tërthortë	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

.....

Faza e funksionimit

Përmbledhja e Ndikimeve në Zonat e Mbrojtura gjatë fazës së funksionimit është si më poshtë.

- Dëmtimi i potencialeve të ZM nga ndotja e ajrit, zhurma, vibrimet, etj. emetimet e gazit, pluhuri, zhurma dhe dridhjet mund të kenë ndikim në biodiversitetin dhe në karakteristikat vizuale të Zonave të Mbrojtura. Ndotja e ajrit mund t'i shqetësojë vizitorët që vijnë në ZM dhe dridhjet e shkaktuara nga lëvizja e automjeteve të rënda mund të jenë të pakthyeshme dhe të përhershme në Seksionin 1. Ky ndikim mund të haset në të gjitha ZM në Seksionet 1, 2, 9B2 dhe 10.
- Ndotja nga rrjedhja e vajërave dhe naftës nga automjetet dhe impiantet e rrugës. Ky ndikim mund të jetë i drejtpërdrejtë në Seksionin 1 dhe i tërthortë në Seksionin 2 sipas ZM. Ndotja në Lumi Buna mund të përhapet në fund të rrjedhës, ku lumi ndahet nga Shqipëria dhe Mali i Zi. Lumi Buna luan rolin e kanalit dhe mund të prekë Liqenin e Shkodrës duke degraduar Rezervën e Menaxhuar të Liqenit të Shkodrës. Ndotja e lumit Drin në Lezhë do të përhapet deri në grykën e lumit dhe më pas në Rezervatin Natyror Kune Vain Tale. ZM të tjera në Seksionet 9B2 dhe 10 nuk do të preken nga ky ndikim.
- Përmbytja e territoreve ku shtrihen ZM. Ky ndikim mund të shkaktohet nga ndryshimet në topografi në territoret e afërta/të lidhura të ZM. Peizazhi i Mbrojtur i Lumi Buna mund të përmbytet, ndërsa ZM e tjera në Seksionet 2, 9B2 dhe 10 nuk do të preken nga ky ndikim.
- Dobësimi i potencialeve të ZM nga vrasjet aksidentale të kafshëve të egra. Vënia në punë e rrugës, mund të ketë ndikim të drejtpërdrejtë në kafshët e egra duke vrarë aksidentalisht gjitarët, zogjtë, lakuriqët e natës, amfibët dhe zvarranikët, të cilët mund të kalojnë rrugën. Ky ndikim i referohet Seksioneve 1, 2, 9B2 dhe 10.

Tabela 6-36 Vlerësimi i Ndikimeve të faunës gjatë fazës së funksionimit

Vlerësimi i pragut dhe RËNDËSIA për Seksion i AIC-së në Zonat e Mbrojtura gjatë fazës së funksionimit								
Seksioni	Ndikimet e përgjithshme	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Përmasa	Rëndësia
Seksioni 1 Rrugë e re+ rrugë ekzistuese	Dëmtimi i potencialeve të ZM	I drejtpërdrejtë	E ndryshueshme	Lokale	E ndryshueshme	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Rrjedhja e vajrave dhe naftës nga automjetet dhe impiantet rrugore (shërbimet në stacionet e pompimit të naftës, etj.).	I drejtpërdrejtë / I përhapur	E kthyeshme	Ndërkombëtare	Afatmesëm	Mesatare	Kryesore	E madhe
	Përmbytja e territoreve të ZM ose rrugët e qasjes dhe zonat përreth.	I tërthortë	E kthyeshme në afatshkurtër	Lokale	Afatshkurtër	Të larta	Kryesore	E madhe
	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra.	I tërthortë	E kthyeshme në afatgjatë	Lokale /rajonale	Afatgjatë	Mesatare	Mesatare	Mesatare
Seksioni 2 Rrugë e re+ rrugë ekzistuese	Dëmtimi i potencialeve të ZM nga ndotja e ajrit, zhurmat, dridhjet, etj.	I drejtpërdrejtë	E papërcaktuar	Lokale	E ndryshueshme	Të vogla	Mesatare	Mesatare
	Rrjedhja e vajrave dhe naftës nga automjetet dhe impiantet rrugore (shërbimet në stacionet e pompimit të naftës, etj.).	I drejtpërdrejtë / I përhapur	E ndryshueshme	Lokale	Afatmesëm	Mesatare	Mesatare	Mesatare
	Përmbytja e territoreve të ZM ose rrugët e qasjes dhe zonat përreth.	I tërthortë	E kthyeshme në afatshkurtër	Lokale	Afatshkurtër	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra.	I tërthortë	E kthyeshme në afatgjatë	Lokale / rajonale	Afatgjatë	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
Seksioni 9B2 Rrugë e re+ rrugë ekzistuese	Dëmtimi i potencialeve të ZM	I drejtpërdrejtë	E ndryshueshme	Lokale	E ndryshueshme	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Rrjedhja e vajrave dhe naftës nga automjetet dhe impiantet rrugore (shërbimet në stacionet e pompimit të naftës, etj.).	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Përmbytja e territoreve të ZM ose rrugët e qasjes dhe zonat përreth.	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra.	I tërthortë	E kthyeshme në afatgjatë	Lokale / rajonale	Afatgjatë	Mesatare	Kryesore	E madhe
Seksioni 10 Rrugë e re	Dëmtimi i potencialeve të ZM	I drejtpërdrejtë	E ndryshueshme	Lokale	E ndryshueshme	Të vogla	E vogël	E papërfillshme
	Rrjedhja e vajrave dhe naftës nga automjetet dhe impiantet rrugore (shërbimet në stacionet e pompimit të	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

WB14-REG-TRA-01 Korridor i Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

	naftës, etj.).							
	Përmbytja e territoreve të ZM ose rrugët e qasjes dhe zonat përreth.	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Vrasja aksidentale e kafshëve të egra.	I tërthortë	E kthyeshme në afatgjatë	Lokale / rajonale	Afatgjatë	Mesatare	Kryesore	E madhe

.....

Konkluzione

ZM më e prekur është Peizazhi i Mbrojtur i Lumit Buna bazuar në rezultatet e të dyja tabelave të vlerësimit të ndikimeve në ZM gjatë fazës së ndërtimit dhe fazës së funksionimit. Ndikimet e tërthorta mund të përhapen nga aktivitetet e ndërtimit të rrugës dhe vënia e saj në punë te zonat e mbrojtura të të dy Seksioneve 1 dhe 2 përmes rrjedhjes së lirë të lumenjve të ndotur Buna dhe Drini i Lezhës. Monumentet Natyrore të "Rrepet e Poçemit" në Seksionin 9A2, dhe Rrepet e Dervenit në seksionin 10 duket se preken shumë pak.

Më konkretisht, ndikimet më të rëndësishme të ndërtimit të AIC-së pritet të hasen në Seksionin 1 (me rëndësi të madhe në mesatare). Të gjitha ndikimet në seksionet e tjera janë të tërthorta. Seksioni 2 ka ndikim me rëndësi të papërfillshme. Kjo rëndësi justifikohet nga efektet që mund të shkaktohen nga veprimtaritë e ndërtimit në lumin Drin, i cili është një trup kryesor i ujërave të brendshëm që mund të prekë Zonën e Mbrojtur Kune Vain Tale. Lidhur me Seksionet 9A2 dhe 9B2, AIC ndodhet larg "Rrepeve të Poçemit" dhe "Rrepeve të Dervenit". Për pasojë, parametrat mesatarë për përmasat e ndikimeve të trajktores në këto ZM është e vogël dhe rëndësia është e papërfillshme.

Bazuar në tabelën e mësipërme, rëndësia e ndikimeve gjatë fazës së funksionimit për Seksion, vlerësohet si më poshtë:

- Mesatare në e madhe për Seksionin 1 dhe Peizazhin e Mbrojtur të Lumit Buna
- E papërfillshme në mesatare për Seksionin 2 dhe Rezervatin e Menaxhuar Natyror Kune Vain Tale
- E papërfillshme për Monumentet Natyrore, "Rrepet e Poçemit" dhe "Rrepet e Dervenit, përkatësisht në Seksionet 9A2 dhe 10.

Masat lehtësuese në Zonat e Mbrojtura Natyrore

Faza parandërtimore

Ndër të tjera, VNMS do të marrë në konsideratë:

- Studimin e plotë lidhur me interpretimin e Ligjit 81/2017 për zonat e mbrojtura përmes akteve nënligjore dhe planeve të menaxhimit.
- Studimet e detajuara në terren për të përcaktuar situatën aktuale të habitateve të zonave të propozuara të mbrojtura që do të preken nga autostrada.
- Nëse do të jetë e nevojshme, do të merren në konsideratë ndryshimet e parëndësishme në projektimin paraprak në përputhje me Legjislacionin shqiptar për Mbrojtjen e ZM.
- Propozimin e masave të tjera lehtësuese në përputhje me sugjerimet e autoriteteve të Planifikimit kombëtar/rajonar/lokal të Territorit.
- Përshtatjen e hapave proceduralë për t'u këshilluar me autoritetet përkatëse për Zonat e Mbrojtura ndërkufitare (Peizazhi i Mbrojtur i Lumit Buna, etj.) në përputhje me Legjislacionin shqiptar dhe konventën ESPOO.
- Përgatitja sipas VNMS e Planeve të Veprimit për Biodiversitetin dhe dokumenteve të tjera si materiale mbështetëse për identifikimin e ndikimeve në Zonat e Mbrojtura.

Në VNMS duhet të përcaktohen masat specifike lehtësuese për të parandaluar sa më shumë të jetë e mundur ndotjen e këtyre zonave dhe ruajtjen e biodiversitetit, peizazhit, karakteristikat e tyre vizuale. Konsulentët e VNMS-së duhet të përcaktojnë lejet përkatëse me të cilat duhet të pajiset Kontraktori për të kryer veprimtaritë e ndërtimit në zonat e mbrojtura. Midis Shqipërisë dhe Malit të Zi duhet të nënshkruhet një marrëveshje e përbashkët për ndërhyrjet që do të bëhen në Lumin Buna (Seksioni 1) gjatë fazës së ndërtimit dhe të funksionimit. Një kërkesë tjetër mund të jetë përgatitja e vlerësimeve përkatëse dhe përfshirja e tyre në paketën e VNMS-së.

Faza e ndërtimit dhe Faza e Funksionimit

Në Seksionet e habitatit, florës dhe faunës janë përgatitur të gjitha masat lehtësuese. Gjetjet e VNMS-së si dhe konsultimet e rëndësishme me autoritetet përkatëse kanë për qëllim uljen në minimum të ndikimeve.

Ndikimet e mbetura

.....

6.2.2.11. Vlerësimi i përgjithshëm i rëndësisë së seksioneve të AIC për parametrat natyrorë mjedisorë

Të gjithë treguesit e vlerësuar për secilin parametër mjedisor natyror si për fazën e ndërtimit ashtu edhe për atë operacionale janë paraqitur më poshtë dhe pasqyrojnë në mënyrë të përmbledhur rëndësinë e përgjithshme të ndikimeve të zbatimit të projektit AIC në mjediset natyrore.

Tabela 6-37 Përmbledhje e Rëndësisë së Parametrave të Ndikimeve Mjedisore Natyrore për secilin seksion të AIC.

Përmbledhje e rëndësisë së ndikimit për seksion	peizazhi	Gjeologjia, gjeomorfologjia, Sizmiciteti dhe dherat	mbetjet	Cilësia e ajrit dhe zhurmat	Ndryshimi i klimës	Cilësia e ujërave sipërfaqësorë	Cilësia e ujërave nëntokësorë	Biodiversiteti
Seksioni 1 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare në të Madhe								
Seksioni 2 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare								
Seksioni 3 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është e Papërfillshme								
Seksioni 4 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare								
Seksioni 5B Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare								
Seksioni 5C Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare								
Seksioni 6 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është e Papërfillshme								
Seksioni 7 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është e Papërfillshme								
Seksioni 9A2 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare								
Seksioni 9B2 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është e Madhe								
Seksioni 10 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është e Madhe								
Seksioni 11 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare								
Seksioni 13 Përmbledhja e rëndësisë së ndikimeve është Mesatare								

Ndikimet Socio-ekonomike

Në këtë kapitull vlerësohen ndikimet që veprimtaritë e projektit do të kenë në receptorët/burimet e ndryshme socio-ekonomike dhe të përdorimit të tokës, të cilët u konstatuan në kushtet bazë sociale. Në vlerësim merren në konsideratë efektet që lidhen me: Tokën dhe Pronësinë, Shëndetin dhe Sigurinë e Komunitetit, Tensionet në Komunitet, Përjasjen dhe ndarjen, Ekonominë, Punësimin, Edukimin dhe Trajnimin, Grupet e Cenueshme dhe Forcën punëtore.

Prezantimi i Ndikimeve Sociale

Një përshkrim i karakteristikave socio-ekonomik të zonës së projektit jepet në Kapitullin Baza fillestare Socio-Ekonomike, ndërsa gjetjet nga angazhimi i palëve të interesit dhe konsultimi i komunitetit ndihmoi në kuptimin e kontekstit socio-ekonomik dhe mënyrën se si të prekurit e drejtpërdrejtë do të perceptohen, preken nga dhe do të reagojnë ndaj ndryshimeve të shkaktuara nga Projekti.

Ndikimet socio-ekonomike mund të shkaktohen nga ndryshimet lidhur me Projektin që prek jetesën e receptorëve njerëzorë si individët, familjarët, komunitetet ose shoqëritë.

Ndjeshmëria e Mjedisit Socio Ekonomik

Matrica e ndjeshmërisë realizohet përmes vlerësimit të receptorëve të mundshëm që do të preken përgjatë seksioneve rrugore të Korridorit AIC dhe mënyrës se si ndryshimet e mundshme të kushteve bazë mund të kenë efekte te receptorët socio-ekonomik.

Në vlerësimin e receptorëve socio-ekonomik nuk përfshihen seksionit 8 dhe 12 të AIC. Këto seksione përjashtohen meqenëse ndërtimi i Seksionit 8 (Bajpasit të Fierit) thuajse ka përfunduar dhe Seksioni 12 po studiohet nga ARRSH. Gjithashtu, Seksionet 2 dhe 4 janë thuajse gjurmë të miratuara nga Qeveria Shqiptare dhe janë planifikuar si projekte të PPP.

Shkalla e ndjeshmërisë së receptorit socio-ekonomik bazohet në mënyrën se si aftësitë e individëve, familjeve, komuniteteve dhe shoqërive përshtaten ndaj ndryshimeve dhe ruajnë mënyrën e tyre të jetesës dhe shëndetin. Në rrethanat kur ndikimi mund të shoqërohet me humbjen ose uljen e qasjes ndaj një burimi, atëherë, ndjeshmëria mat aftësinë e individëve, familjarëve dhe/ose komuniteteve për të përdorur një burim alternativ që ofron të njëjtin shërbim (p.sh. një mjet jetese, punësimi, argëtimi, etj.). Niveli i ndjeshmërisë kategorizohet si: i ulët, mesatar dhe i lartë për secilin parametër socio-ekonomik.

Parametrat pozitivë socialë konsiderohen të një rëndësie të lartë për të gjitha seksionet. Ndjeshmëria e popullatave të prekura nga ndikimet e dobishme konsiderohet e një niveli kryesor për të gjitha seksionet përfshirë edhe Seksionin 10, që karakterizohet nga prania shumë e vogël e njerëzve.

Për të evituar përshkrimin e gjatë dhe enciklopedik, parametrat a) Punësimi dhe Ekonomia dhe b) Edukimi e Trajnimi nuk do të përfshihen në vlerësimin e ndjeshmërisë, pasi ato vlerësohen si të larta për të gjitha seksionet e AIC për arsytet e mëposhtme:

- **Vlerësimi i Punësimit dhe Ekonomisë** bazohet në të dhënat e disponueshme për shkallën e punësimit dhe papunësisë së popullsisë dhe bizneset e pranishme në zonën e projektit. Ky tregues mund të konsiderohet si një nga parametrat më të rëndësishëm social, meqenëse zhvillimi ekonomik, pra, rritja e përgjithshme e punësimit brenda rajonit e vendit, ishte arsyeja kryesore për ndërtimin e AIC. Ndjeshmëria e punësimit do të jetë e lartë për të gjitha seksionet e AIC si për rastet kur shkalla e papunësisë është e lartë, ashtu edhe për rastet kur përqindja e popullsisë në moshë pune është e lartë. Popullsia e qytetit të Memaliaj (fondi i Seksionit 9B2), ku shkalla e papunësisë është e lartë dhe burimet kryesore të të ardhurave për popullsinë janë pensionet, do të ketë një ndjeshmëri shumë të lartë, për shkak të efekteve pozitive për hapjen e vendeve të reja të punës gjatë të dyja fazave; fazës së ndërtimit dhe funksionimit të autostradës. Krahas vendbanimeve të rralla përgjatë Seksionit 10 (vetëm qyteti i Tepelenës i përfshirë në zonën mbrojtëse të zonës së studimit, me një distancë prej rreth 600 metrash nga ky Seksion i AIC), popullsia e këtij qyteti dhe e atyre që ndodhen në zonat fqinje (që nuk përfshihen në zonën mbrojtëse – 1.5 km në të dyja anët e rrugës) të këtij seksioni,

do të kenë ndjeshmëri të lartë nga vendet e reja të punës që mund të krijohen gjatë ndërtimit dhe funksionimit të autostradës, duke pasur parasysh shkallën e lartë të papunësisë në qytetin e Tepelenës dhe zonat në afërsi të këtij qyteti.

Në përgjithësi, ndjeshmëria në ekonomi do të jetë gjithashtu e lartë e pozitive, si gjatë fazës së ndërtimit dhe më pas, gjatë fazës së funksionimit të AIC. Funksionimi i autostradës do të ketë përfitime të mundshme, pasi falë saj do të rritet zhvillimi ekonomik për shkak të shkëmbimit më të shpejtë të mallrave (hapjes së bizneseve të reja), do të ketë më shumë lidhje dhe një transferim më efikas të ideve e dijeve. Vetëm një numër shumë i vogël biznesesh mund të preken negativisht, për shkak se do të jenë të detyruar të zhvendosin veprimtarinë e tyre. Gjithsesi, në terma të përgjithshëm, ndikimet e parashikuara pozitive do të jenë shumë më të mëdha se ato negative.

- **Edukimi dhe Trajnimi** – receptorët e prekur gjatë fazës së ndërtimit do të përfitojnë nga trajnimet për vendet e reja të punës që do të krijohen nga punimet e ndërtimit dhe mundësitë e punësimit të ofruara nga bizneset që lidhen me ndërtimin e AIC, përfshirë edhe punimet e kualifikuara në ndërtim. Gjatë fazës së funksionimit, receptorët do të përshtaten ndaj ndryshimeve dhe do të përfitojnë nga mundësitë e edukimit që do t'u ofrohen si rezultat i njohurive teknike, si dhe nga qasja më e mirë për të shkëmbyer përvojën e punës dhe të ngjashme. Në përgjithësi, trajnimi dhe edukimi, si një ndikim pozitiv për të gjitha seksionet e AIC, ka një rëndësi të dobishme për komunitetet e përfshira në ndërtim dhe të prekura nga funksionimi i AIC.

Në vlerësimin e ndjeshmërisë për të gjithë parametrat e tjerë është marrë në konsideratë aftësia e individëve, familjeve, komuniteteve dhe/ose burimeve të përdorura nga komunitetet për të përballuar ose për t'u përshtatur me ndryshimin, për shkak të ndikimeve negative që rezultojnë nga ndërtimi dhe funksionimi i korridorit AIC. Për këtë vlerësim janë marrë në konsideratë një sërë treguesit, përshkrimi për secilin parametër është si vijon:

- **Toka dhe Pronësia** merr në konsideratë të dhënat për përdorimet e tokës, pronës dhe pronësisë, produktivitetin e tokës, sipërfaqen e tokës që do të shpronësohet dhe strukturat fizike që do të shkatërrohen. Receptorët e prekur janë përdoruesit e tokës (të prekur nga marrja e përhershme e tokës ose ndarja e tokës, familjet (shkatërrimi i shtëpive) dhe pronarët e bizneseve (të prekur nga shkatërrimi i bizneseve). Vlera e ndjeshmërisë do të përcaktohet nga mënyra se si receptorët do të përshtaten ndaj ndryshimeve në jetesën e tyre për shkak të humbjes së tokës/shtëpisë/njesisë tregtare. Pronarët dhe përdoruesit e tokës/pronës konsiderohen se kanë një ndjeshmëri/vlerë të lartë, për shkak të ndikimeve në tokën/shtëpinë/njësine të tyre tregtare.
- **Shëndeti, Siguria dhe Mbrojtja e komunitetit.** Vlera e ndjeshmërisë do të përcaktohet nga potenciali (i vogël/mesatar/i lartë) i receptorëve të prekur (komunitetet në afërsi të AIC dhe institucionet kryesore të kujdesit shëndetësor dhe spitalet në qytetet më të afërta) për të ndryshuar ose për t'u përshtatur ndaj ndikimeve të shkaktuara nga trafiku rrugor dhe futja në kantieret e ndërtimi, manifestimi i sëmundjeve ngjitëse, cilësia dhe kapaciteti i qendrave të kujdesit shëndetësor.
- **Tensionet në komunitet.** Në këtë parametër është marrë parasysh fluksi i punëtorëve me ndryshime të shumta sociale e kulturore, aspektet lidhur me shpronësimin dhe ndryshim që pluhuri e zhurma shkaktojnë në mjedis. Në vendet ku prania e komunitetit në afërsi të AIC është e madhe, shkalla e ndjeshmërisë për t'u përshtatur dhe bashkëjetuar me fluksin e punëtorëve do të jetë e ulët, ndërsa shkalla e ndjeshmërisë së komunitetit për t'u përshtatur me ndikimet e shkaktuara nga shpronësimi, ndryshimet në mjedis të shkaktuara nga pluhuri e zhurma, do të jetë mesatare.
- **Qasja dhe shkëputja:** Për vlerësimin e ndjeshmërisë së këtij parametri është marrë në

konsideratë potenciali a) i komunitetit (i konsideruar i ndryshueshëm; numri, mosha, profesioni; fermerët, pronarët e bizneseve) në afërsi të AIC dhe b) i kompanive lokale të shërbimit, për t'u përshtatur me ndryshimet në qasjen dhe shkëputjen e infrastrukturës, shërbimet/lehtësirat dhe tokën/pronën. Dobësimi i lidhjes (faza e ndërtimit) për shkak të prishjes së infrastrukturës dhe ndërprerjes së shërbimeve lokale, do të ketë një ndjeshmëri shumë të lartë negative. Nga ana tjetër, qasja ndaj rrugës ndërkombëtare (faza e funksionimit), ka një rëndësi të madhe përfituese (tregti, shërbime, shkëmbim dijesh, ide, kulturë, përvojë, etj.).

- **Grupet e cenueshme** – Treguesit e marrë në konsideratë për të përcaktuar ndjeshmërinë e grupeve të cenueshme janë: mosha, gjinia, etnia, standardi i jetesës dhe shëndeti. Grupet e cenueshme të identifikuar përgjatë korridorit të projektit do të kenë një ndjeshmëri shumë të madhe për t'u përshtatur me ndryshimet e parametrave socio-ekonomikë (humbja e tokës/pronës, përdorimi i qendrave shëndetësore, shkollave dhe i institucioneve të tjera që ofrojnë shërbime, dhe mundësitë e punësimit) dhe për të ruajtur nivelin e tyre të jetesës. Seksionet me përqindjen më të madhe të komunitetit Rom dhe Egjiptian, të moshuarit, personat me aftësi të kufizuara kryefamiljaret femra të familjeve dhe familjet me të ardhura të ulëta do të kenë një ndjeshmëri të lartë.
- **Ndikimet dhe çështjet e lidhura me forcën punëtore.** Në vlerësimin e ndjeshmërisë së këtij parametri është marrë në konsideratë niveli i aftësisë së punëtorëve të kontraktuar për projektin, për të kërkuar të drejtat dhe aksidentet e punëtorëve në punë. Duke pasur parasysh se informaliteti i punësimit në Shqipëri ka ndryshuar gjatë viteve të fundit, ndjeshmëria e forcës lokale punëtore lidhur me mosrespektimin e të drejtave të tyre do të jetë e ulët, me përjashtim të Seksioneve ku shkalla e punësimit dhe varfëria janë në nivel të lartë dhe popullsia ka një nivel të ulët arsimimi. Në këto raste, forca lokale punëtore është e prirur që të pranojë mosrespektimin e të drejtave të saj. Kësisoj, ndjeshmëria do të jetë mesatare për shkak të standardit të tyre të jetesës. Ndërkaq ndjeshmëria nga aksidentet në punë është e lartë.
- **Trashëgimia kulturore** përfshin vlerësimin e ndikimeve të shkaktuara nga Projekti në monumentet e trashëgimisë kulturore dhe vendeve arkeologjike. Prania dhe rëndësia e monumenteve kulturore dhe vendeve arkeologjike është marrë në konsideratë për vlerësimin e ndjeshmërisë. Në rastet kur identifikohen ndikime të drejtpërdrejta në monumentet kulturore dhe vendet arkeologjike dhe në rastet kur mundësia për gjetjet e ndryshimeve është e madhe, atëherë, edhe vlera e ndjeshmërisë do të jetë e lartë. Kjo ndodh ngaqë vlera shkencore, kulturore dhe historike nuk mund të kthehet më në gjendjen e saj të mëparshme.

Në matricën e mëposhtme paraqitet me ngjyra të ndryshme niveli i ndjeshmërisë.

- Ndjeshmëri e lartë/shumë e lartë
- Ndjeshmëri mesatare
- Ndjeshmëri e papërfillshme / asnjë

Tabela 2-1. Përmbledhje e ndjeshmërisë së parametrave socio-ekonomik për seksionet e AIC

Ndjes hmëri a e seksio neve	Parametrat						
	Toka dhe Prona	Shëndeti, Siguria dhe Mbrojtja e Komunitetit	Tensionet në Komunitet	Qasja dhe shkëputja	Grupet e Cenueshme	Çështjet e lidhura me forcën punëtore	Trashëgimia kulturore
Seksioni 1 – Rrugë e re + dyfishimi i rrugës ekzistuese me 1x2 kors. Rruga e re do të kalojë në tokë bujqësore. 12.6 km – rrugë ekzistuese. Pjesa më e madhe e gjatësisë së rrugës së re shtrihet në tokë bujqësore. Seksioni do t'u afrohet 21 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 243 ha tokë bujqësore dhe rreth 78 struktura do të shemben.							
Seksioni 1							
Seksioni 2 - Rrugë e re + dyfishimi i rrugës ekzistuese me 1x2 kors. 13.19 km rrugë ekzistuese. Projekti ekzistues. Shtrihet kryesisht në tokë bujqësore dhe do të kalojë përmes ndërtesave të shpërndara. Seksioni do t'u afrohet 5 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 83.2 ha tokë bujqësore dhe rreth 104 struktura do të shemben.							
Seksioni 2							
Seksioni 3 - (Rrugë ekzistuese) Përmirësimi i autostradës ekzistuese me 2x2-korsi. Pjesa më e madhe e gjatësisë së rrugës së re shtrihet në tokë bujqësore dhe do të kalojë përmes ndërtesave të shpërndara. Seksioni do t'u afrohet 5 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 50.32 ha tokë bujqësore dhe rreth 26 struktura do të shemben.							
Seksioni 3							
Seksioni 4 – Rrugë e re. Projekt ekzistues i PPP. Do të kalojë thuasje në toka bujqësore dhe kanale. Thuasje e gjithë gjatësia e rrugës do të shtrihet në tokë bujqësore dhe në ndërtesa të shpërndara banimi. Seksioni do t'u afrohet 9 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 119.73 ha tokë bujqësore dhe rreth 75 struktura do të shemben.							
Seksioni 4							
Seksioni 5B – Thuasje rrugë e re. Do të kalojë në tokë bujqësore. Pjesa e parë e seksionit do të shtrihet në tokë bujqësore. Seksioni do t'u afrohet 16 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 109.71 ha tokë bujqësore dhe rreth 117 struktura do të shemben.							
Seksioni 5B							
Seksioni 5C – Rrugë e re +përmirësimi i rrugës ekzistuese. Pjesa më e madhe e gjatësisë së rrugës së re do të shtrihet në tokë bujqësore. Seksioni do t'u afrohet 8 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 59.91 ha tokë bujqësore dhe rreth 49 struktura do të shemben.							
Seksioni 5C							
Seksioni 6+7 – Rrugë ekzistuese. Pjesa më e madhe e gjatësisë së rrugës së re do të shtrihet në tokë bujqësore, mbi fushat e Myzeqesë. Seksioni do t'u afrohet 13 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 141.78 ha tokë bujqësore dhe rreth 70 struktura do të shemben.							
Seksionet 6 + 7							
Seksioni 8	Në proces ndërtimi						
Seksioni 9 A2 – Rrugë ekzistuese. Gjatësia e rrugës do të shtrihet në tokë bujqësore. Seksioni do t'u afrohet 9 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 143.32 ha tokë bujqësore dhe rreth 17 struktura do të shemben.							
Seksioni 9A2							
Seksioni 9B2 – rrugë e re + dyfishimi i rrugës ekzistuese me 1x2 kors. Pjesa më e madhe e gjatësisë së rrugës shtrihet në tokë bujqësore. Seksioni do t'u afrohet 10 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 72.3 ha tokë bujqësore dhe rreth 43 struktura do të shemben.							
Seksioni 9B2							
Seksioni 10 – Rrugë e re, e cila do të shtrihet pjesërisht në tokë bujqësore. Seksioni do t'i afrohet 1 vendbanimi. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 72.1 ha tokë bujqësore dhe 1 strukturë do të shembet.							
Seksioni 10							
Seksioni 11 – Rrugë ekzistuese. Gjatësia e rrugës do të shtrihet në tokë bujqësore. Seksioni do t'i afrohet 3 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 45.46 ha tokë bujqësore dhe rreth 17 struktura do të shemben.							
Seksioni 11							

Ndjeshmëria e seksioneve IAC	Parametrat						
	Toka dhe prona	Shëndeti, Siguria dhe Mbrojtja e Komunitetit	Tensionet në Komunitet	Qasja dhe shkëputja	Grupet e Cenueshme	Çështjet e lidhura me forcën punëtore	Trashëgimia kulturore
Seksioni 12	– Rrugë e re, e studiuar nga ARRSH. Seksioni 12 shtrihet në Bajpasin e Gjirokastrës, për të cilin është kryer një studim.						
Seksioni 13	– rrugë ekzistuese. Gjatësia e rrugës do të shtrihet në tokë bujqësore. Seksioni do t'i afrohet 12 vendbanimeve. Për kryerjen e ndërtimit do të duhet të blihen rreth 122.56 ha tokë bujqësore dhe rreth 17 struktura ekzistuese do të shemben.						
Seksioni 13							

Siç tregohet në tabelën më lart, Seksionet 1, 4, 5B dhe Seksioni 9B2 janë seksionet më të cenueshme dhe më të ndjeshme ndaj ndikimeve të shkaktuara nga parametrat socio- ekonomikë.

Më pak i ndjeshëm është Seksioni 10 duke pasur në konsideratë numrin e kufizuar të vendbanimeve në afërsi të AIC. Ky seksion është më i ndjeshëm ndaj çështjeve të lidhura me forcën e punës, marrjes së tokës krahasuar me parametrat e tjerë socio-ekonomikë. Ky Seksion do të jetë gjithashtu i ndjeshëm ndaj ndikimeve pozitive të punësimin dhe rritjes ekonomike gjatë ndërtimit dhe funksionimit të autostradës. Falë ndërtimit të korridorit, popullsia që banon në këtë zonë do të përjetojë zhvillim ekonomik si dhe do t'i ofrohen mundësi ekonomike.

Parametri më i ndjeshëm socio-ekonomik është ai që lidhet me **Tokën dhe Pronën**. Ndërtimi i Projektit do të ketë një sërë ndikimesh të zhvendosjes fizike dhe ekonomike te receptorët e prekur (pronarët dhe përdoruesit e tokave, pronarët e godinave të banimit dhe njërive tregtare, banorët formalë dhe jo-formalë të pronave të banimit dhe pronarët e tokave të kopshteve. Ndjeshmëria e këtij parametri konsiderohet të jetë e lartë për Seksionin 1, 2, 4, 5B, 5C, 6+7, 9A2, 9B2 dhe 13A ndërkohë që edhe numri i personave të prekur do të jetë i lartë. Ndikimet në këtë parametër do të shoqërohen nga një sërë ndikimesh të mundshme mbi komunitetet e prekura, të cilat paraqiten në tabelën e mëposhtme dhe prezantohen për fazat e ndërtimit dhe të funksionimit të projektit.

Kategoria e komuniteteve të prekura	Gjatë ndërtimit	Gjatë funksionimit
Zhvendosja fizike		
Pronarët rezidentë të aseteve	Humbja e fundjavës ose e pronave dhe aseteve të përhershme rezidenciale (që nuk janë të tundshme)	
Banorët formale e jo-formalë të pronave rezidenciale	Humbja e përkohshme ose e përhershme e pronave rezidenciale	Rritja e shqetësimit për ato që do të kthehen në strukturat rezidenciale të zhvendosura përkohësisht
Zhvendosja ekonomik		
Pronarët e kopshteve	Humbja e përkohshme ose e përhershme kopshteve dhe e çdo aseti / përmirësimet e bëra në tokat në pronësi të tyre	
Pronarët e tokave bujqësore	Humbja e përkohshme ose e përhershme e tokës, humbja e pronave të patundshme /strukturave mbi tokë (p.sh. gardheve/hangarëve/stallave për gjene e gjalle, etj.) humbja e përhershme e të ardhurave(p.sh. nga qiraja, etj.)	Ulja e vlerës së tokës për shkak të kufizimeve të vendosura mbi tokën, e cila do të gjendet përgjatë rrugës së Projektit
Bizneset	Humbja e strukturave të biznesit (p.sh. punishtet e punës, hotelet, dyqanet ose të ngjashme, etj.) dhe pasuritë e patundshme. Humbja e bizneseve nga shkëputja e përkohshme e lidhjes gjatë procesit të ndërtimit.	Humbja e mundshme e klientëve për Pronat jo rezidenciale (bizneset) që u ofrojnë shërbime pasagjerëve: hotele, restorante, ofiçina makinash, pikat e karburantit, etj. Për shkak të pakësimit të trafikut përgjatë rrugës ekzistuese.

Tabela 3-2 Problemet e Zhvendosjes jo-vullnetare

Instrumenti i Projektit të Infrastrukturës, Asistenca Teknike 5, TA2015030 R0 IPA

Projektimi aktual është në fazën konceptuale dhe ndikimet sociale të përcaktuara në këtë seksion janë thjesht tregues. Gjatë fazave të tjera të Projektit, do të kryhet një vërtetim më i detajuar i çështjeve të zhvendosjes jo-vullnetare. Nga ana tjetër, do të zhvillohet dhe zbatohet një Studim Social.

Në seksionet e mëposhtme jepen më tepër detaje lidhur me ndikimet sociale.

Ndikimet e mundshme në parametrat socio-ekonomikë dhe karakterizimi i ndikimeve

Toka dhe pronë

Ndikimet në pronën e tokës dhe mënyrën e jetës janë të lidhura me zaptimin e përkohshëm dhe marrjen e përhershme të tokës që do të nevojitet për zbatimin e projektit në fazën parandërtimore dhe atë ndërtimore, të cilët lidhen gjithashtu edhe me ndarjen e tokës. Pronarët dhe përdoruesit e pronës janë receptorët kryesorë të prekur. Për sipërfaqen e tokës që do të kërkohet për projektin dhe numrin e strukturave që do të shpronësohet, kryhet një vlerësim paraprak. Të gjitha seksionet e AIC do të preken nga marrja e përkohshme dhe e përhershme e tokës dhe shpronësimi. Seksionet 1, 2, 4, 5B, 5C, 6+7, 9A2, 9B2 dhe 13A janë më të prekura nga marrja e tokës/pronës. Duke pasur në konsideratë fazën e Projektimit Konceptual të Projektit nuk ka informacione të sakta lidhur me marrjen e përkohshme ose të përhershme të tokës. Detajet duhet të mblidhen gjatë fazave të tjera të Projektit.

Ndikimet

Faza parandërtimore

Gjithçka që është lënë pas dore gjatë fazës parandërtimore do të shndërrohen në ndikime të rëndësishme gjatë fazës së ndërtimit dhe operacionale, e cila do të shoqërohet me eliminimin e mjeteve të jetesës dhe varfërisë. Në fazën e projektimit të detajuar të Projektit është e rëndësishme të kryhet një VNMS i thellë për çdo Seksion të AIC, në të cilën do të përfshihet një përditësim i kushteve bazë përfshirë Përdorimin e Tokës dhe Pronës. Për secilin seksion të AIC duhet të kryhen studime sociale për të përcaktuar nivelin e të ardhurave dhe numrin e familjeve që mbështeten vetëm të të ardhurat nga toka, numrin e fermave që përdoren si mjet jetese dhe pjesën e tokës që ata zotërojnë. Falë këtyre të dhënave, do të përcaktohet përmasa e ndikimit në familjet dhe bizneset e prekura. Falë zbatimit të Censurit do të regjistrohen të gjithë individët, familjet dhe bizneset (formale dhe jo-formale), të cilët do të zhvendosen fizikisht dhe/ose ekonomikisht nga një projekt. Së bashku me VNMS, duhet të kryhen dhe përditësohen studime të tjera, plane, mekanizma dhe inventare, si përditësimi i LARF, RAP paraprak, SEP dhe mekanizmat e ankimit; LRP dhe studimi për Zhvillimin e Shpronësimin.

Procesi i plotë i RAP dhe masat kompensuese duhet të finalizohen para se të fillojë zbatimi i projektit.

Faza ndërtimore

Ndikimet e përkohshme dhe të përhershme janë identifikuar për ndikimet në Tokë dhe Pronë. Burimet kryesore të ndikimeve në tokë e pronë gjatë fazës së ndërtimit janë si më poshtë:

- Ndërtimi i kampeve të punës, zonave të sigurisë përreth kantierëve të ndërtimit dhe impianteve që shoqërohen me to, përpunimi i lëndës së parë, parkimi i pajisjeve të punës dhe vendet e hedhjes së materialeve mbetje në tokën që do të kërkohet të përdoret përkohësisht për projektin.
- Ndërtimi i rrugëve të reja, ose zgjerimi/dyfishimi i rrugës ekzistuese në tokën që do të kërkohet përkohësisht për projektin.

Ndikimet në tokën dhe pronën do të zbatohen gjatë gjithë zonës së studimit, thuajse përgjatë gjithë gjatësisë së Seksioneve të AIC.

- **Humbja e përkohshme e Tokës**

Humbja e tokës do të kërkohet për ngritjen e kampeve të punës, zonat e sigurisë përreth kantierëve të ndërtimit dhe impianteve të lidhura me to, tokën e kërkuar për përpunimin e lëndës së parë, parkimib e pajisjeve të punës dhe vendet për hedhjen e materialeve mbetje. Rrugët ekzistuese të përjasjes do të përdoren sa më shumë të jetë e mundur dhe rrugë të tjera qasëse do të ndërtohen. Humbja e përkohshme e tokës mund të prekë jo vetëm jetesën e pronarëve të tokave bujqësore, por edhe të atyre që kanë marrë me qira toka bujqësore. Tokën e marrin me qira jo vetëm fermerët që duan të zgjerojnë qasjen e tyre ndaj tokës produktive dhe të rrisin të ardhurat e tyre, por edhe familjet që kanë tokë në zona jo-produktive dhe marrin me qira tokë në zona të tjera, me qëllim për të kultivuar ushqime për t'i shitur dhe siguruar jetesën. Marrja e përkohshme e tokës do të shkaktojë humbjen e prodhimit bujqësor dhe do të prekë të ardhurat e familjeve. Vendosja e impianteve të përkohshme duhet të përmbushë kërkesat ligjore dhe marrëveshje do të lidhen me pronarët e prekur të tokave. Bujqësia si mjet jetese (pronarët ose qiramarrësit e tokës) do të përballet me një nivel më të madh ndikimi se sa ato që mund të përdorin burime alternative. Ky ndikim do të kushtëzohet vetëm për periudhën e ndërtimit dhe pas kësaj, do të rikthehen efektet në jetesë.

- **Humbja e përkohshme e mjetit të jetesës**

Marrja e përkohshme e tokës do të shoqërohet me largimin e dhedhëve nga zonat kullotëse gjatë periudhave të shpërthimeve ose punimeve që do të kryhen me pajisje të rënda. Në zonat pyjore, veprimtaritë e ndërtimit mund të shoqërohen me humbjen afatgjatë të prodhimit të lëndës së drurit për shkak të heqjes së pemëve. Lëvizja në këtë zonë do të kufizohet gjatë fazës së ndërtimit. Duke pasur parasysh fazën e projektimit konceptual të projektit, sipërfaqja e pyllit ose zonat e kullotave që do të kërkohen përkohësisht për projektin nuk është përcaktuar.

- **Humbja e përhershme e tokës**

Autostrada e planifikuar do të kërkojë që të merren afërsisht 1612.61 ha tokë. nga kjo, pjesa më e madhe është tokë bujqësore (1304.8 ha), e ndjekur nga tokat pyjore (158.61 ha), kullotat (124.44 ha), dhe toka urbane (24.81 ha).

Një nga problemet/çështjet kryesore të ngritura nga palët e interesit gjatë takimeve individuale, të cilët duhet të merren në konsideratë kur vlerësohet niveli i ndikimit nga humbja e tokës bujqësore ose mënyra se si Projekti do t'i trajtojë familjet që nuk janë të pajisura me dokumentet për pronësinë e tokës dhe nëse ata do të jenë ose jo pjesë e shpronësimit.

Palët lokale të interesit në njësinë administrative Pezë sugjeruan ndryshimin e trajektores nga 13 km në 18 km të Seksionit 5B, duke pasur në konsideratë se në këtë zonë gjenden tokat më pjellore bujqësore të Pezës, me potencial të madh për zhvillim bujqësor.

- **Humbja e përhershme e shtëpive / strukturave të Biznesit (zhvendosja fiziket)**

Gjurma e rrugës AIC shpang zonat me popullsi të dendur, duke u rënë rrotull qyteteve dhe shumicës së fshatrave. Sidoqoftë, sipërfaqja e kërkuar për ndërtim për projektin është 15.32 ha (afërsisht 614 struktura rezidenciale/bizneset).

Vlerësimi paraprak tregon se një sërë pronash rezidenciale dhe struktura të biznesit mund të preken përgjatë seksioneve të AIC, siç tregohet në tabelën e mëposhtme.

Seksionet e AIC	Nr. i pronave rezidenciale	Nr. i strukturave të biznesit
Seksioni 1	29	49
Seksioni 2	36	68
Seksioni 3	4	22

Seksionet e AIC	Nr. i pronave rezidenciale	Nr. i strukturave të biznesit
Seksioni 4	66	9
Seksioni 5B	82	35
Seksioni 5C	27	22
Seksioni 6+7	25	45
Seksioni 9A2	5	12
Seksioni 9B2	30	13
Seksioni 10	1	
Seksioni 11	1	16
Seksioni 13A	-	17
Totali	306	308

Tabela 3-3 Pronat e prekura rezidenciale / strukturat e prekura të biznesit

Banorët që do të zhvendosen për ndërtimin e autostradës mund të përjetojnë ndikime të tjera si: ndryshimet në llojin dhe zotërimin e shtëpisë; shkëputja nga kujtimet e tyre të çmuara që lidhen me shtëpitë e tyre, e cila ka një vlerë të madhe sentimentale; prishja e marrëdhënieve sociale dhe nevoja për të krijuar marrëdhënie të reja në një mjedis të ndryshëm social. Kjo mund të shkaktojë ndikime sociale dhe psikologjike. Palët lokale të interesuara të interesit të konsultuara gjatë vizitave në terren (në njësitë administrative të Lekaj dhe Pezës) sugjeruan që seksioni 5B të analizohet me kujdes gjatë fazës tjetër, me qëllim për të shmangur sa më shumë të jetë e mundur ndikimet negative sociale nga procesi i zhvendosjes, veçanërisht në vendbanimet e prekura në Pezë dhe në fund të Seksionit 5B (në Lekaj).

Pjesa më e madhe e strukturave të biznesit ndodhen në afërsi të seksioneve të rrugës ekzistuese që do të dyfishohet/zgjerohet. Për shembjen e strukturave të biznesit duhet të bëhet identifikimi i vendeve të reja në zonën lokale ose mbyllja e bizneseve në rast se vendndodhja e re nuk është më pak e favorshme. Megjithatë, duke parë në konsideratë fazën e projektimit konceptual, në këtë aspekt mund të ndodhin ndryshime. Numri i saktë i pronave të prekura rezidenciale / strukturave të prekura të biznesit do të specifikohet gjatë fazës së Projektimit të Detajuar. Ka gjithashtu edhe 32 ndërtime bujqësore (kryesisht sera), të ndodhura në Seksionin 5B, 6+7 të cilat duhet të hiqen. Rëndësia e këtij ndikimi në këto zona mund të jetë mesatare, duke pasur parasysh rëndësinë e veprimtarive bujqësore në sera. Niveli i ndikimeve të mundshme nga zhvendosja fizike e serave do të specifikohet gjatë VNMS të Thelluar. Në këtë rast, do të përcaktohet numri i pronarëve të serave dhe punëtorët e tyre të cilët do të humbasin punën, qasja e tyre ndaj punësimit alternativ dhe burimeve alternative të të ardhurave.

Ky ndikim mund të prekë familjet/pronarët e bizneseve në rast se prona e tyre është jo-formale dhe për pasojë, në përputhje me legjislacionin shqiptar në fuqi, ata kanë të drejtë për kompensim. Në rast se faza tjetër e projektit do të financohet nga BERZH, atëherë kërkesat (PR 5) të BERZH do të mbizotërojnë mbi legjislacionin kombëtar. Për pasojë, familjarët mund të mbeten të pastrehë dhe të përballen me vështirësitë e zhvendosjes. Ndonëse përvojat me shumë projekte të tjera kanë treguar se mund të arrihet një marrëveshje me qeverinë për t'u ofruar familjeve të pastreha strehim për një periudhë të kufizuar kohe. Bazuar në Kërkesat bazë sociale, përgjatë seksionit 4 dhe seksionit 5B të rrugës AIC ka shumë zona jo-formale që kalohen nga ky Korridor. Informacione më të detajuara për ndërtesat jo-formale dhe individët e prekur do të mblidhen në fazat e tjera të Projektit, kur të përgatiten VNMS-të e thelluara për secilin Seksion të AIC dhe menjëherë pas zbatimit të studimeve sociale.

- **Humbja e mjetit të jetesës nga ndarja e tokës**

Marrja e tokës do të shoqërohet me ndarjen e tokës bujqësore duke rezultuar në ferma të

vogla me potenciali i të cilave për tregtimin e produkteve bujqësore do të zvogëlohet ndjeshëm. Përdorimi i tokës së vogël të ndarë mund të paraqesë vështirësi për të kultivuar prodhime të caktuara dhe mund të ndryshojë përdorimin e tokës. Kjo mund t'i pengojë fermerët që të kultivojnë prodhime nga të cilat gjenerojnë fitime të mëdha.

Prodhimet më fitimprurëse si për shembull frutat, kërkojnë ngastra të mëdha. Në rast se fermerët do të zotërojnë ngastra të vogla dhe të ndara, ata do të detyrohen kështu të kultivojnë vetëm prodhime më pak fitimprurëse. Ngastrat e vogla dhe të shpërndara pengojnë përdorimin e makinerive dhe të praktikave të tjera bujqësore në shkallë të madhe. Gjithashtu, në këto rrethana fermerët do të jenë të detyruar të kryejnë një pjesë të mirë të punimeve bujqësore me dorë. Këta faktorë mund të ulin produktivitetin dhe të ardhurat e fermerëve. Për pasojë, do të ulet edhe vlera e parcelave të vogla të ndara.

Vlerësimi i ndikimeve në rëndësinë e tokës dhe pronës

Ndikimet nga humbja e përkohshme e tokës do të dalin në pah pas një periudhe të shkurtër, gjatë ndërtimit. Pas përfundimit të veprimtarive të ndërtimit, pjesa më e madhe e tokës do të kthehet në gjendjen e saj të mëparshme. Numri i popullsisë lokale që do të preket do të jetë i vogël, duke pasur parasysh faktin se do të kërkohej vetëm një pjesë e kufizuar toke. Pas ndërtimit, efektet e mjeteve të jetesës do të rikthehen sërish si më parë. Përmasa e këtij ndikimi vlerësohet si e vogël.

Përmasa e humbjes së përkohshme të tokës do të jetë e vogël, duke pasur parasysh se do të preket vetëm një pjesë e vogël e popullsisë, meqenëse edhe sipërfaqja e tokës që kërkohej, është e vogël. Veprimtaritë e rritjes së gjedhëve dhe prerja e drurëve të zjarrit do të pësojnë çekuilibre të përkohshme.

Humbja e përhershme e tokës do të ketë ndikime negative për veprimtaritë bujqësore e blegtorale. Toka është e rëndësishme ta pasur bujqësinë si një mjet jetese në situata të vështira ekonomike. Në seksionet e AIC, ku do të merren sipërfaqe të mëdha të tokave bujqësore dhe një numër i madh i popullsisë do të preket, pavarësisht kompensimit në para të pronarëve për vlerën e tokës së shpronësuar, përmasa e këtij impakti është vërtet e madhe.

Humbja e shtëpisë/strukturave të biznesit do të shoqërohet me ndikime negative afatgjata për familjet, të cilat do të përballen me ndryshimet në llojin dhe zotërimin e pronës. Ata mund të përjetojnë edhe ndikime sociale e psikologjike për shkak të shpërndarjes nga shtëpitë e tyre dhe prishjes së marrëdhënieve sociale. Pronarët e bizneseve, krahas kompensimit, mund të përballen me vështirësi pas zhvendosjes, pasi vendi i ri mund të jetë më pak i favorshëm për qëllime biznesi. Rëndësia e tij ndikimi do të jetë e madhe. * * *

WP14-REG-TRA-01 Korridor i Rrugor Adriatik - Jonian - Projekt VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të detyrueshme nga Komisioni Evropian dhe nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.)

Ndikimet në mjetet e jetesës nga spastrimi/zaprimi i pyjeve dhe kullotave do të hasen për një kohë të gjatë dhe efektet e mjeteve të jetesës (humbja e prodhimit të lëndëve të drurit) do të jenë të përhershme. Duke marrë në konsideratë se popullsia është e varur nga ky mjet jetese, përmasa e këtij ndikimi do të jetë mesatare.

Ndarja e tokës do të jetë e përhershme dhe e pakthyeshme. Do të preket një pjesë e madhe e popullsisë duke pasur parasysh faktin se AIC do të kalojë kryesisht në toka bujqësore. Përmasa e këtij ndikimi do të jetë e madhe.

Në tabelën e mëposhtme jepet një përmbledhje e vlerësimit dhe rëndësisë së secilit ndikim lidhur me tokën dhe pronën për 13 seksionet e AIC.

Tabela 3-4 Rëndësia e ndikimeve mbi Tokën dhe Pronën gjatë fazës së ndërtimit

Ndikimet socio-ekonomike

Ky kapitull vlerëson ndikimet që aktivitetet e projektit do të kenë në përfituesit / burimet e ndryshme socio-ekonomike dhe të përdorimit të tokës që janë identifikuar në kushtet sociale bazë. Vlerësimi merr parasysh efektet në vijim: Tokën dhe Pronën, Shëndetin dhe Sigurisë në Komunitet, Tensionet e Komunitetit, Qasja dhe Ndarja, Ekonomia, Punësimi, Arsimimi dhe Trajnimi, Grupet e cenueshme dhe efektet e lidhura me Fuqinë Punëtore.

Hyrje në ndikimet shoqërore

Karakteristikat socio-ekonomike të zonës së projektit përshkruhen në Kapitullin Baza Socio-Ekonomike, ndërsa gjetjet nga angazhimi i palëve të interesuara dhe këshillimi me komunitetin ndihmuan për të kuptuar kontekstin socio-ekonomik dhe, si ata që preken direkt ka të ngjarë të perceptojnë, të preken, dhe përgjigjen ndaj ndryshimeve që rrjedhin nga Projekti.

Ndikimet socio-ekonomike mund të vijnë nga ndryshimet në lidhje me Projektin që ndikojnë në jetesën e përfituesve njerëzorë si individë, familje, komunitete ose shoqëri.

Ndjeshmëria e mjedisit socio-ekonomik

Matrica e ndjeshmërisë bëhet duke vlerësuar përfituesit që mund të ndikohen përgjatë seksioneve rrugore të Korridorit AIC dhe se si ndryshimet e mundshme të kushteve bazë mund të rezultojnë në efekte socio-ekonomike tek përfituesit.

Ky vlerësim i receptorëve socio-ekonomik nuk përfshin seksionet 8 dhe 12 të AIC. Këto seksione janë të përjashtuara pasi Seksioni 8 (Bypass Fier) është ndërtuar tashmë dhe Seksioni 12 po studiohet nga ARRSH. Gjithashtu, seksionet 2 dhe 4 janë shtrirje të miratuara tashmë nga Qeveria shqiptare dhe janë planifikuar si projekte PPP.

Shkalla e ndjeshmërisë së një receptorit socio-ekonomik bazohet në aftësitë që kanë individët, familjet, komunitetet ose shoqëritë për t'u përshtatur me ndryshimet dhe për të ruajtur jetesën dhe shëndetin e tyre. Në situata kur një ndikim mund të rezultojë në humbje ose zvogëlim të qasjes në një burim, atëherë ndjeshmëria mat aftësinë e individëve, familjeve dhe / ose komuniteteve për tu qasur në një burim alternative që ofron të njëjtin shërbim (p.sh. jetesa ose punësimi, argëtimi etj). Shkalla e ndjeshmërisë kategorizohet si; e ulët, e mesme dhe e lartë për secilin nga parametrat socio-ekonomik.

Parametrat pozitivë sociale konsiderohen të një rëndësie të lartë për të gjitha seksionet. Ndjeshmëria e popullatës së prekur ndaj ndikimeve të dobishme konsiderohet si e një niveli të lartë për të gjitha seksionet, përfshirë Seksionin 10 i cili karakterizohet nga një prani shumë e ulët njerëzore.

Për të shmangur përshkrimin e gjatë dhe enciklopedik, parametrat a) Punësimi dhe Ekonomia dhe b) Arsimimi dhe Trajnimi nuk janë përfshirë në vlerësimin e rëndësisë së ndjeshmërisë pasi ato vlerësohen të larta për të gjitha seksionet e AIC për shkak të sa vijon:

- **Punësimi dhe Ekonomia** vlerësohen bazuar në të dhënat e disponueshme për punësimin dhe shkallën e papunësisë së popullatës dhe bizneset e tanishme në zonën e projektit. Ky tregues mund të konsiderohet ndër parametrat më të rëndësishëm social që nga zhvillimi ekonomik, pra rritja e përgjithshme e punësimit brenda rajonit dhe vendit, ishte arsyeja kryesore që justifikonte ndërtimin e AIC. Ndjeshmëria për punësimin do të jetë e lartë përgjatë të gjitha seksioneve të AIC, si në rastet kur shkalla e papunësisë është e lartë, ashtu edhe kur përqindja e popullsisë në moshë pune është e lartë. Popullsia e qytetit Memaliaj (fundi i Seksionit 9B2) ku shkalla e papunësisë është e lartë dhe burimet kryesore të të ardhurave për popullsinë janë pensionet do të kenë ndjeshmëri shumë të lartë për shkak të efekteve pozitive nga mundësitë e punësimit gjatë të dyja

fazave, ndërtimi dhe funksionimi i autostradës. Pavarësisht praninë e vendbanimeve të rralla përgjatë Seksionit 10 (vetëm qyteti i Tepelenës i përfshirë në zonën tampon të zonës së studimit, në një distancë rreth 600 metra nga ky Seksion i AIC) popullsia e qytetit të Tepelenës dhe ata që gjenden në zonat fqinje (nuk përfshihen në zonën tampon - 1,5 km nga të dyja anët e rrugës) të kësaj pjese do të ketë gjithashtu ndjeshmëri të lartë nga mundësitë e punësimit gjatë ndërtimit dhe funksionimit të autostradës, duke marrë parasysh shkallën e lartë të papunësisë në qytetin e Tepelenës dhe zonat në afërsi të qytetit.

Në përgjithësi, ndjeshmëria për ekonominë do të jetë gjithashtu pozitive, si gjatë ndërtimit, ashtu edhe më pas, gjatë fazës së funksionimit të AIC. Funksionimi i autostradës do të ketë gjithashtu përfitime të mundshme pasi do të rrisë zhvillimin ekonomik për shkak të shkëmbimit më të shpejtë të mallrave (hapjes së bizneseve të reja), rritjes së lidhjes dhe transferimit më efikas të ideve dhe njohurive. Një numër më i vogël biznesesh do të preken negativisht pasi do të duhet të zhvendosen, megjithatë në terma të përgjithshëm ndikimet pozitive të parashikuara janë shumë më të larta se ato negative.

- **Arsimi dhe Trajnimi** - gjatë fazës së ndërtimit, receptorët e prekur do të përfitojnë nga trajnimi mbi mundësitë e punësimit që rrjedhin nga punimet e ndërtimit dhe mundësitë e punësimit që shoqërojnë bizneset që kanë të bëjnë me ndërtimin e AIC, duke përfshirë punë të specializuara në ndërtim. Gjatë fazës së operacionit, receptorët do të përshtaten ndaj ndryshimeve dhe do të përfitojnë nga mundësitë arsimore që vijnë nga dije më të mira, qasje më të mirë në shkëmbimin e përvojës së punës dhe të ngjashme. Në përgjithësi, trajnimi dhe arsimi, si një ndikim pozitiv në të gjitha seksionet e AIC, ka një rëndësi të dobishme për komunitetet e përfshira në ndërtim dhe të prekur nga veprimtaria e AIC.

Për të gjithë parametrat e tjerë, vlerësimi i ndjeshmërisë ka marrë në konsideratë aftësinë e individëve, familjeve, komuniteteve dhe / ose burimeve të përdorura nga komunitetet për tu përballuar ose përshtatur me ndryshimin për shkak të ndikimeve negative të shkaktuara nga aktivitetet e ndërtimit dhe operimit të Korridorit AIC. Për këtë vlerësim janë marrë në konsideratë një gamë e treguesve që përshkruhen në paragrafët e mëposhtëm, për secilin parametër.

- Toka dhe Prona marrin në konsideratë të dhëna të disponueshme për përdorimet e tokës, pronën e tokës dhe pronësinë, prodhimtarinë e tokës, sipërfaqen e tokës që do të shpronësohet dhe strukturat fizike që duhet të shkatërrohen. Receptorët e prekur potencialisht janë përdoruesit e tokës (të prekur nga marrja e përhershme e tokës ose copëzimi i tokës), familjet (shkatërrimi i shtëpive) dhe pronarët e bizneseve (të prekur nga shkatërrimi i bizneseve). Vlera e ndjeshmërisë përcaktohet mbi mënyrën se si receptorët do të përshtaten nga ndryshimet e jetesës së tyre për shkak të humbjes së tokës / shtëpisë / njësisë tregtare. Pronarët e tokës / pronave dhe përdoruesit konsiderohen se kanë ndjeshmëri / vlerë shumë të lartë për shkak të ndikimeve në tokën / shtëpinë / njësinë e tyre tregtare.
- **Shëndeti, Siguria dhe Siguria në Komunitet.** Vlera e ndjeshmërisë përcaktohet nga potenciali (i ulët / i mesëm / i lartë) i receptorëve të prekur (komunitetet në afërsi të AIC dhe institucioneve shëndetësore parësore dhe spitaleve në qytetet më të afërt) për të ndryshuar ose përshtatur nga ndikimet e krijuara nga trafiku rrugor dhe shkelja në vendet e ndërtimit, manifestimi i sëmundjeve ngjitëse, cilësia dhe kapaciteti i qendrave shëndetësore.
- **Tensionet në komunitet** kanë marrë parasysh fluksin e punëtorëve me dallime të ndryshme sociale dhe kulturore, aspekte në lidhje me shpronësimin dhe ndryshimet në mjedis nga pluhuri dhe zhurma. Kur prania e komunitetit në afërsi të AIC është e lartë, shkalla e ndjeshmërisë për tu përshtatur me bashkëjetesën e fluksit të punëtorëve do të jetë e ulët ndërsa shkalla e ndjeshmërisë për

komunitetin për tu përshtatur nga ndikimet për shkak të shpronësimit, ndryshimet në mjedis nga pluhuri dhe zhurma do të jenë të moderuara.

- **Qasja dhe Ndarja** për vlerësimin e ndjeshmërisë konsiderohet potenciali i komunitetit a) (konsiderohet ndryshueshmëria; numri, moshë, profesioni, fermerët, pronarët e bizneseve) në afërsi të AIC dhe b) kompanive të shërbimeve lokale, për t'u përshtatur me ndryshimet në qasje dhe ndërprerja e infrastrukturës, shërbimeve / lehtësirave dhe tokës / pronës. Ulja e qasjes (faza e ndërtimit) për shkak të prishjes së infrastrukturës dhe shërbimeve lokale, do të ketë ndjeshmëri shumë të lartë negative. Nga ana tjetër, qasja në rrugët ndërkombëtare (faza e funksionimit), ka një rëndësi të madhe të dobishme (tregtia, shërbimet, shkëmbimi i njohurive, idetë dhe kultura e përvojës, etj).
- **Grupet e Cenueshme**- Treguesit e konsideruar për të përcaktuar ndjeshmërinë ndaj grupeve të cenueshme janë: moshë, gjinia, përkatësia etnike, standardi i jetesës dhe shëndeti. Grupet e cenueshme të identifikuara përgjatë korridorit të projektit do të kenë ndjeshmëri shumë të lartë për t'u përshtatur me ndryshimet e parametrave socio-ekonomik (humbja e tokës / pronës, qasja në shkollat, qendrat shëndetësore dhe lehtësirat e tjera për ofrimin e shërbimeve dhe mundësitë e punësimit) dhe për të ruajtur jetesën e tyre. Seksionet me përqindje të lartë të komunitetit Rom dhe Egjiptian, të moshuarit, personat me aftësi të kufizuara, kryefamiljaret femra dhe familjet me të ardhura të ulëta do të kenë ndjeshmëri të lartë.
- **Ndikimet dhe Çështjet që Lidhen me Fuqinë Punëtore.** Vlerësimi i ndjeshmërisë për këtë parametër ka marrë në konsideratë shkallën e aftësisë së punëtorëve, të kontraktuar për projektin, për të kërkuar të drejtat e tyre si punëtorë dhe aksidentet në punë. Duke marrë parasysh që informaliteti në punësim ka ndryshuar vitet e fundit në Shqipëri, ndjeshmëria për forcën e punës lokale në lidhje me shkeljen e të drejtave të tyre do të jetë e ulët, përveç Seksioneve ku shkalla e punësimit dhe varfëria janë në nivelin e lartë dhe popullsia ka një nivel të ulët arsimimi, në këto raste forca e punës lokale do të prirë të pajtohet në rast të shkeljes së të drejtave të tyre dhe ndjeshmëria do të jetë e moderuar për shkak të standardit të tyre të jetesës. Ndërkohë ndjeshmëria për shkak të aksidenteve në punë ka ndjeshmëri të lartë.
- **Trashëgimia kulturore** përfshin vlerësimin e ndikimeve të shkaktuara nga Projekti në monumentet e trashëgimisë kulturore dhe sitet arkeologjike. Për vlerësimin e ndjeshmërisë konsiderohet prania dhe rëndësia e monumenteve kulturore dhe siteve arkeologjike. Aty ku identifikohen ndikimet e drejtpërdrejta në monumentet kulturore dhe sitet arkeologjike dhe ku mundësia për gjetjen e rasteve është e lartë, vlera e ndjeshmërisë do të jetë e lartë. Kjo pasi vlera shkencore, kulturore ose historike nuk mund të kthehet në gjendjen e tyre të mëparshme.

Matrica më poshtë paraqet nivelin e ndjeshmërisë, të përcaktuar nga ngjyra siç është dhënë më poshtë.

- Ndjeshmëri e lartë / shumë e lartë
- Ndjeshmëria e moderuar
- Ndjeshmëri e lehtë / neutrale

Tabela 3-5. Ndjeshmëria e përmbledhur e parametrave socio-ekonomik për seksionet e AIC.

Ndjeshmëria e Seksioneve AIC	Parametrat					
	Toka dhe Prona	Shëndeti i Komunitetit Mbrojtja dhe Siguria	Tensioni në Komunitet	Qasja dhe Ndarja	Grupet e cenueshme të Lidhura me Fuqinë Punëtore Çështje	Trashëgimia Kulturore
Seksioni 1 - Shtrirje e ri + dyfishim i autostradës ekzistuese me korsinë 1x2. Shtrimi i ri kalon mbi tokën bujqësore. 12.6 km - rrugë ekzistuese. Shumica e gjatësisë së shtrirjes së re kalon mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet 21 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 243 ha tokë bujqësore dhe prishjen e 78 strukturave						
Seksioni 1						
Seksioni 2 - Shtrirja e re + dyfishim i autostradës ekzistuese me korsinë 1x2. 13.19 km rrugë ekzistuese. Projekt ekzistues. Kryesisht shtrihet mbi tokën bujqësore dhe kalon nëpër ndërtesa të shpërndara. Seksioni i afrohet 5 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 83,2 ha tokë bujqësore dhe prishjen e 104 strukturave						
Seksioni 2						
Seksioni 3 - (Rrugë ekzistuese) Përmirësimi i autostradës ekzistuese 2x2-korsi. Shumica e gjatësisë së shtrirjes së re mbivendoset mbi tokë bujqësore dhe kalon nëpër ndërtesa të shpërndara. Seksioni i afrohet 5 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 50.32 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 26 strukturave						
Seksioni 3						
Seksioni 4 - Rreshtim i ri. Projekti ekzistues i PPP. Shkon pothuajse në tokat dhe kanalet bujqësore. Pothuajse e gjithë gjatësia e shtrirjes vendoset mbi tokën bujqësore dhe ndërtesa banimi të shpërndara. Seksioni i afrohet 9 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 119.73 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 75 strukturave.						
Seksioni 4						
Seksioni 5B - Shtrirje pothuajse e re. Vendoset mbi tokat bujqësore. Pjesa e parë e seksionit shtrihet mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet 16 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 109.71 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 117 strukturave.						
Seksioni 5B						
Seksioni 5C - Shtrirje e ri + përditësim i ekzistueses. Shumica e gjatësisë së shtrirjes së re vendoset mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet 8 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 59.91 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 49 strukturave.						
Seksioni 5C						
Seksionet 6+7 – Rrugë ekzistuese. Shumica e gjatësisë së shtrirjes së re vendoset mbi tokën bujqësore në fushën e Myzeqesë. Seksioni i afrohet 13 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 141.78 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 117 strukturave.						
Seksionet 6 + 7						
Seksioni 8 Tashmë në ndërtim e sipër						
Seksioni 9 A2 - Rruga ekzistuese. Gjatësia e shtrirjes vendoset mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet 9 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 143.32 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 117 strukturave.						
Seksioni 9A2						
Seksioni 9B2 -Rreshtimi i ri + dyfishim i autostradës ekzistuese me korsinë 1x2. Pjesa më e madhe e gjatësisë së shtrirjes vendoset mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet 10 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 72.3 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 43 strukturave						
Seksioni 9B2						
Seksioni 10 - Rreshtimi i ri. Pjesërisht vendoset mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet një vendbanimi. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 72.1 ha tokë bujqësore dhe prishjen e 1 strukture.						
Seksioni 10						

Ndjeshmëria e Seksioneve AIC ns	Parametrat						
	Toka dhe Prona	Shëndeti i Komunitetit Mbrojtja dhe Siguria	Tensioni në Komunitet	Qasja dhe Ndarja	Grupet e cenueshme	të Lidhura me Fuqinë Punëtore Çështje	Trashëgimia Kulturore
Seksioni 11 - Rrugë ekzistuese. Gjatësia e shtrirjes vendoset mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet 3 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 45,46 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 17 strukturave.							
Seksioni 11							
Seksioni 12 - Rreshtimi i ri, tashmë i studiuar nga ARRSH. Seksioni 12 kalon mbi Bypass-in e Gjirokastrës, i studiuar tashmë							
Seksioni 13 - Rrugë ekzistuese. Gjatësia e shtrirjes vendoset mbi tokën bujqësore. Seksioni i afrohet 12 vendbanimeve. Ndërtimi do të kërkojë blerjen e rreth 122,56 ha tokë bujqësore dhe prishjen e rreth 17 strukturave ekzistuese.							
Seksioni 13							

Siç tregohet në tabelën e mësipërme, Seksionet më të rrezikuara dhe më të ndjeshme për shkak të ndikimeve të shaktuara në parametrat socio-ekonomik si rezultat i zhvillimit të projektit janë Seksionet 1, 4, 5B dhe Seksioni 9B2.

Seksioni 10 ka ndjeshmëri më të vogël duke marrë parasysh numrin e kufizuar të vendbanimeve në afërsi të AIC. Ky seksion është më i ndjeshëm për sa i përket problemeve që lidhen me fuqinë punëtore që kërkon territori në krahasim me parametrat e tjerë socio-ekonomikë. Ky Seksion gjithashtu do të jetë i ndjeshëm nga ndikimet pozitive të punësisimit dhe rritjes ekonomike gjatë ndërtimit dhe funksionimit të autostradës. Ndërtimi i Korridorit do të sjellë zhvillim ekonomik dhe mundësi ekonomike për popullatën që banon në këtë zonë.

Parametri më i ndjeshëm socio-ekonomik është ai që lidhet me **Tokën dhe Pronën**. Ndërtimi i Projektit do të rezultojë në një seri ndikimesh prej zhvendosjes fizike dhe ekonomike mbi receptorët e prekur (pronarët dhe përdoruesit e tokës, pronarët e ndërtesave të banimit dhe njësitë tregtare, qiramarrësit formal dhe informal të pronave të banimit dhe pronarët e kopshteve. Ndjeshmëria në këtë parametër konsiderohet e lartë për Seksionin 1, 2, 4, 5B, 5C, 6 + 7, 9A2, 9B2 dhe 13A pasi numri i personave të prekur do të jetë i lartë. Ndikimet në këtë parametër do të shoqërohen me një seri ndikimesh të mundshme në komunitetet e prekura, të cilat janë renditur në tabelën më poshtë dhe paraqitur për fazat e ndërtimit dhe operimit të Projektit.

Kategoria e Komuniteteve të Prekura	Gjatë ndërtimit	Gjatë Operimit
Zhvendosje Fizike		
Pronarë rezidentë të pasurive	Humbja e fundjavës ose e përhershme Pronat e banimit dhe pasuritë (që nuk janë të luajtshme)	
Qiramarrësit formal dhe joformale të pronave banesore	Humbja e përkohshme ose e përhershme e pronave të banimit	Rritja e shqetësime për ata që kthehen në strukturat e banimit të zhvendosura përkohësisht
Zhvendosja Ekonomike		
Pronarët e tokës kopsht	Humbje e përkohshme ose e përhershme e tokës së kopshtit dhe çfarëdo pasurie / përmirësime në tokën në pronësi të tyre	
Pronarë të tokave bujqësore	Humbja e përkohshme ose e përhershme e tokës Humbja e pasurive të paluajtshme / strukturave në tokë (p.sh. gardhe / hambar / hedhe të bagëtive etj.). Humbja e përhershme e të ardhurave (nga qira etj)	Ulje e vlerës së tokës për shkak të kufizimeve që vendosen në vendin që shkon përgjatë rrugës së Projektit sipas të drejtës së kalimit.
Bizneset	Humbja e strukturave të biznesit (p.sh. punëtori, hotel, dyqane ose të ngjashme etj) dhe pasurive të paluajtshme; Humbja e biznesit nga prishja e përkohshme e hyrjes gjatë ndërtimit.	Humbja e mundshme e klientëve për Prona jo-banimi (biznese) që i shërbejnë udhëtarëve: hotele, restorante, shërbime makinash, pika furnizimi me karburant etj. për shkak të zvogëlimit të trafikut përgjatë rrugës ekzistuese.

Tabela 3-6 Çështje të Zhvendosjes të Pavullnetshme

Dizajni i tanishëm është në fazën konceptuale dhe ndikimet shoqërore të përshkruara në këtë pjesë janë tregues. Gjatë fazave të ardhshme të Projektit, do të kryhet vëzhgim më i detajuar i çështjeve të zhvendosjes së pavullnetshme dhe do të hartohet dhe zbatohet një Anketim Social i përshtatur.

Më shumë detaje në lidhje me ndikimet shoqërore janë dhënë në seksionet më poshtë.

Ndikimet e Mundshme në Parametrat Socio-Ekonomikë dhe Karakterizimi i Ndikimeve

Toka dhe prona

Ndikimet në pronën e tokës dhe jetesën lidhen me zënien e përkohshme dhe marrjen e përhershme të tokës që do të nevojitet për zbatimin e projektit për të dy fazat para ndërtimit dhe ndërtimit dhe janë të lidhura gjithashtu me copëtimin e tokës. Pronarët e tokës dhe pronave dhe përdoruesit janë receptorët kryesorë të mundshëm. Një vlerësim paraprak është bërë për sipërfaqen e tokës që do të kërkohet për projektin dhe numrin e strukturave që do të shpronësohen. Të gjitha seksionet e AIC do të preken nga marrja e përkohshme dhe e përhershme e tokës dhe shpronësimi i pronave. Seksionet 1, 2, 4, 5B, 5C, 6 + 7, 9A2, 9B2 dhe 13A janë potencialisht më të prekur nga marrja e tokës / pronës. Duke marrë parasysh Fazën e Dizajnit Konceptual të Projektit, nuk ka informacion të saktë për marrjen e përkohshme ose të përhershme të tokës. Detajet duhet të mblidhen gjatë fazave të ardhshme të Projektit.

Ndikimet

Faza e para ndërtimit

Të gjitha braktisjet gjatë fazës së para-ndërtimit do të transferohen në ndikime të rëndësishme gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit, që mund të çojnë në humbje të mjeteve të jetesës dhe varfëri. Kështu, është e nevojshme që në fazën e projektimit të detajuar të zhvillohen VNMS të thella për secilin Seksion të AIC, i cili do të përfshijë një përditësim të kushteve bazë, duke përfshirë Përdorimin e Tokës dhe Pronën e Tokës. Anketat sociale duhet të bëhen për secilën pjesë të AIC për të përcaktuar nivelin e të ardhurave dhe numrin e familjeve që mbështeten vetëm në të ardhurat nga toka, numrin e atyre që jetojnë me bujqësi dhe përqindjen e tokës që ata zotërojnë. Këto të dhëna do të përcaktojnë madhësinë e ndikimit në familjet dhe bizneset e prekura. Zbatimi i Censurit do të regjistrojë të gjithë individët, familjet dhe bizneset (formale dhe informale) të cilët do të zhvendosen fizikisht dhe / ose ekonomikisht nga një projekt. Së bashku me VNMS, Studime, Plane, Mekanizma dhe Inventarë të tjerë duhet të zhvillohen dhe përditësohen, siç janë; Përditësimi i LARF, RAP paraprak, SEP dhe mekanizmat e ankesave; LRP dhe Studimi i Zhvillimit të Shpronësimit.

Procesi i plotë i RAP dhe masave e kompensimit duhet të finalizohet para fillimit të zbatimit të projektit.

Faza e Ndërtimit

Ndikimet e përkohshme dhe të përhershme janë identifikuar për ndikimet në Tokë dhe Pronë. Burimet kryesore të ndikimeve në Tokë dhe Pronë gjatë fazës së ndërtimit janë si më poshtë:

- Ndërtimi i kampeve të punës, zonave të sigurisë rreth vendeve të ndërtimit dhe objekteve shoqëruese, përpunimi i lëndëve të para, parkimi i pajisjeve të punës dhe vend grumbullimet për mbeturina në tokat që do të kërkohen përkohësisht për projektin.
- Ndërtimi i rrugëve të reja, ose zgjerimi / dyfishimi i rrugës ekzistuese në tokë që do të kërkohet përgjithmonë për projektin.

Ndikimet në tokë dhe pronë do të ndodhin në të gjithë zonën e studimit, pothuajse përgjatë gjithë gjatësisë së Seksioneve AIC.

- **Humbja e Përkohshme e Tokës**

Krijimi i kampeve të punës, zonave të sigurisë rreth vendeve të ndërtimit dhe objekteve shoqëruese, përpunimi i lëndëve të para, parkimi i pajisjeve të punës dhe vend grumbullimet për mbeturina në tokat që do të kërkohen përkohësisht për projektin. Rrugët ekzistuese të hyrjes do të përdoren në sa është e mundshme dhe do të ndërtohen rrugë të reja hyrëse. Humbja e përkohshme e tokës mund të ndikojë jo vetëm në mjetet e jetesës së pronarëve të tokave bujqësore, por edhe të atyre të përfshirë në marrjen me qira të tokës bujqësore. Marrja me qira e tokës po kryhet jo vetëm nga fermerët që duan të zgjerojnë hyrjen e tyre në toka të punueshme dhe të rrisin të ardhurat e tyre, por edhe nga familjet që zotërojnë tokë në zona jo-prodhuese dhe marrin me qira tokë në zona të tjera me qëllim të rritjes së ushqimit për jetesë dhe tregtim. Marrja e përkohshme e tokës do të shkaktojë humbje të prodhimit bujqësor dhe do të ndikojë në të ardhurat e familjeve. Vendosja e objekteve të përkohshme do të përmbushë kërkesat ligjore dhe marrëveshjet do të arrihen me pronarët e prekur të tokave. Ata që jetojnë me bujqësi (pronarët ose qiramarrësit e tokës), do të përjetojnë një nivel më të madh ndikimi sesa ato me qasje në burime alternative. Ky ndikim do të kushtëzohet vetëm për periudhën e ndërtimit dhe pas kësaj efektet e jetesës do të rikthehen.

- **Humbja e Përkohshme e Mjeteve të Jetesës**

Marrja e përkohshme e tokës do të shkaktojë largimin e bagëtive nga zonat e kullotjes gjatë periudhave të shpërthimit ose funksionimit të pajisjeve të rënda. Në zonat pyjore, aktivitetet e ndërtimit mund të rezultojnë në humbje afatgjatë të prodhimit të drurit për shkak të nevojës për heqjen e pemëve. Lëvizja në këtë zonë do të jetë e kufizuar gjatë fazës së ndërtimit. Duke marrë në konsideratë fazën e projektimit Konceptual të projektit, nuk dihet sipërfaqja e pyjeve dhe zonave të kullotave që do të kërkohen përkohësisht për projektin.

- **Humbja e Përhershme e Tokës**

Autostrada e planifikuar do të kërkojë marrjen e përafërsisht 1612.61 ha tokë. Nga kjo pjesa më e madhe janë toka bujqësore (1304.8 ha), të ndjekur nga toka pyjore (158.61 ha), kullota (124,44 ha) dhe toka urbane (24.81 ha).

Një nga çështjet / shqetësimet kryesore të ngritura nga palët e interesuara gjatë takimeve individuale që gjithashtu duhet të merren parasysh kur vlerësohet niveli i ndikimit nga humbja e tokës bujqësore ishte se si do të veprojnë Projekti në rastin e familjeve të cilat nuk kanë dokumente të pronësisë të tokës dhe nëse do janë apo jo pjesë e procedurave të shpronësimit.

Palët e interesuara lokale në njësinë administrative Pezë sugjeruan ndryshimin e shtrirjes nga km 13 në km 18 të Seksionit 5B, duke marrë parasysh që në këtë zonë gjenden toka bujqësore më pjellore e Pezës, me potencial të lartë për zhvillimin bujqësor.

- **Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit (Zhvendosje Fizike)**

Gjurma rrugore AIC shmang zonat me popullsi të dendur, duke anashkaluar qytetet dhe shumicën e fshatrave, megjithatë një sipërfaqe prej 15.32 ha ndërtime (përafërsisht 614 struktura / biznese banimi) do të kërkohen për projektin.

Vlerësimi paraprak tregon se disa prona banimi dhe struktura biznesi mund të preken përgjatë seksioneve AIC, siç tregohet në tabelën e mëposhtme.

Seksionet e AIC	Nr. i pronave të banimit	Numri i strukturave të biznesit
Seksioni 1	29	49
Seksioni 2	36	68
Seksioni 3	4	22
Seksioni 4	66	9
Seksioni 5B	82	35
Seksioni 5C	27	22
Seksioni 6+7	25	45
Seksioni 9A2	5	12
Seksioni 9B2	30	13
Seksioni 10	1	
Seksioni 11	1	16
Seksioni 13A	-	17
Totali	306	308

Tabela 3-7 Pronat e Banimit / Strukturat e Biznesit të Prekur Potencialisht

Banorët të cilët do të duhet të zhvendosen për ndërtimin e autostradës mund të pësojnë ndikime shtesë siç janë: Ndryshimet në llojin dhe pronësinë e banesave; Shkëputja me kujtimet e tyre të çmuara që lidhen me shtëpitë e tyre, me vlerë të lartë sentimentale; Prishja e marrëdhënieve shoqërore dhe nevoja për të krijuar marrëdhënie të reja në një mjedis të ndryshëm shoqëror. Kjo mund të shkaktojë ndikime sociale dhe psikologjike. Palët e interesuara lokale të këshilluara gjatë vizitave në terren (në njësinë administrative Lekaj dhe Pezë) sugjeruan që të rishikohet me kujdes seksioni 5B gjatë fazës tjetër, në mënyrë që të shmangen sa më shumë ndikimet negative sociale nga procesi i zhvendosjes, veçanërisht në vendbanimet e prekura në Pezë dhe në fund të Seksionit 5B (në Lekaj).

Shumica e strukturave të biznesit janë të vendosura në afërsi të seksioneve rrugore ekzistuese që do të dyfishohen / zgjerohen. Prishja e strukturave të bizneseve do të kërkojë identifikimin e vendndodhjes së re në zonë ose mbylljen e biznesit në rast se vendndodhja e re është më pak e favorshme. Sidoqoftë, duke marrë parasysh fazën e projektimit konceptual për këtë aspekt mund të ndodhin ndryshime. Numri i saktë i Pronave të Banimit / Strukturave të Biznesit të Prekura do të specifikohen gjatë Fazës së Projektimit të Detajuar. Ekzistojnë edhe 32 ndërtime bujqësore (kryesisht serra), të vendosura kryesisht në Seksioni 5B, 6 + 7 që do të duhet të hiqen. Rëndësia e këtij ndikimi në këto zona mund të jetë e moderuar, duke marrë parasysh rëndësinë e aktiviteteve bujqësore në sera. Niveli i ndikimeve të mundshme nga zhvendosja fizike e serave do të specifikohet gjatë VNMS-ve të Thelluara. Në këtë rast, do të përcaktohet numri i pronarëve të serave dhe punonjësve të tyre, të cilët do të përballen me humbjen e vendit të punës, qasjen e tyre në punësim alternativ dhe burimet alternative të të ardhurave.

Ky ndikim mund të prekë potencialisht familjet / pronarët e bizneseve në rast se pronë e tyre është joformale dhe si pasojë bazuar në legjislacionin shqiptar në fuqi, ata nuk kanë të drejtë për kompensim. Në rast se faza tjetër e projektit financohet nga BERZH atëherë kërkesat (PR 5) të BERZH do të mbizotërojnë mbi legjislacionin kombëtar. Si rrjedhim, familjet mund të mbeten pa strehim dhe të përballen me vështirësi për zhvendosje. Edhe pse përvojat me disa projekte të tjera kanë treguar se mund të arrihet një marrëveshje me qeverinë për të siguruar strehim për një periudhë të kufizuar për familjet e pastreha. Bazuar në Bazën Sociale, përgjatë rrugës AIC seksioni 4 dhe seksioni 5B kanë zona informale që ndërpriten nga Korridori. Informacione më të hollësishme mbi ndërtimin informal dhe individët e prekur do të mblidhen në fazat e ardhshme të Projektit kur përgatiten ESIA të thelluara për secilin Seksion të AIC dhe do të zbatohen anketat sociale.

- **Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës**

Marrja e tokës do të shkaktojë copëtimin e tokës bujqësore duke çuar në ferma të vogla me potencial të zvogëluar për bujqësi tregtare. Përdorimi i tokës me copëza të vogla mund të shkaktojë vështirësi në rritjen e kulturave të caktuara dhe mund të ndryshojë përdorimin e tokës. Mund të parandalojë fermerët që të mbledhin të lashtat me fitime të larta. Të lashtat më fitimprurëse, si për shembull të lashtat frutore, kërkojnë ngastra me sipërfaqe më të mëdha, kështu që nëse fermerët zotërojnë vetëm parcela të vogla dhe të copëtuara, ato mund të detyrohen të rriten vetëm të lashtat më pak fitimprurëse. Ngastrat e vogla dhe të shpërndara pengojnë përdorimin e makinerive dhe praktikave të tjera bujqësore në shkallë të gjerë dhe kjo mund të kërkojë një sasi të tepërt të punimeve me dorë. Këta faktorë mund të shkaktojnë ulje të prodhimit dhe të ardhurave të fermerëve. Si pasojë, vlera e parcelës së vogël të copëtuar gjithashtu do të ulet.

Vlerësimi i Ndikimeve në Rëndësinë e Tokës dhe Pasurisë

Ndikimet nga humbja e përkohshme e tokës do të shfaqen gjatë një periudhe të shkurtër kohore, ndërsa po zhvillohet ndërtimi. Pas përfundimit të aktiviteteve të ndërtimit, shumica e tokës do të kthehet në gjendjen e saj të mëparshme. Duke marrë parasysh që do të kërkohet vetëm madhësi e kufizuar e tokës do të preket një numër i vogël i popullsisë lokale. Pas ndërtimit, efektet e jetesës do të rikthehen. Madhësia e ndikimit vlerësohet si e vogël.

Madhësia e humbjes së përkohshme të tokës do të jetë e vogël, duke marrë parasysh që një pjesë e vogël e popullsisë do të preket për shkak të sipërfaqes së vogël të tokës së kërkuar. Blegtoria, aktivitetet e prerjes së drurit për ngrohje do të shqetësohen përkohësisht.

Humbja e përhershme e tokës do të sjellë ndikime negative për aktivitetet bujqësore. Toka është e rëndësishme për bujqësinë e mbijetesës në situata të vështira ekonomike. Në pjesët AIC, ku do të merret sipërfaqe e madhe e tokës bujqësore dhe do të preket një numër i madh i popullsisë, pavarësisht nga kompensimi në para i pronarëve për vlerën e tokës së shpronësuar, madhësia e ndikimit është e madhe.

Humbja e banesave / strukturave të biznesit do të sjellë ndikime afatgjata negative për familjet të cilat do të përballen me ndryshime në llojin dhe pronësinë e pronës dhe mund të imponojnë përvoja të ndikimeve sociale dhe psikologjike për shkak të shpërndarjes nga shtëpia dhe shqetësimin e marrëdhënieve shoqërore. Pronarët e bizneseve, pavarësisht kompensimit, mund të përballen me vështirësi pas zhvendosjes, pasi vendndodhja e ri mund të jetë më pak i favorshme për sa i përket qëllimit të biznesit. Rëndësia nga ky ndikim do të jetë e madhe.

Ndikimet në jetesën nga pastrimi / pushtimi i pyjeve dhe tokave të kullotave do të shfaqen për një periudhë të gjatë dhe efektet e jetesës (humbja e prodhimit të drurit) do të jenë të përhershme. Duke marrë parasysh varësinë e popullatës nga kjo jetesë, madhësia e këtyre ndikimeve do të jetë e moderuar.

Fragmentimi i tokës do të jetë i përhershëm dhe i pakthyesëm. Një numër i madh i popullatës mund të preket, duke marrë parasysh që AIC kalon kryesisht tokat bujqësore. Shkalla e këtij ndikimi do të jetë e madhe.

Në tabelën e mëposhtme është përmbledhur vlerësimi dhe rëndësia e secilit ndikim në lidhje me pronën e tokës dhe jetesën për 13 seksionet e AIC.

Tabela 3-8 Rëndësia e ndikimeve mbi Tokën dhe Pronën gjatë fazës së ndërtimit

Seksionet	Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksion, i Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit mbi Tokën dhe Pronën								
	Ndikimet e përgjithshme	Karakterizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbja e Përkohshme e Mjeteve të Jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistues e	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-shkurtër	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 4 Rreshtim i Ri	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë

	Tokës		drejtpërdrejtë				e		
Seksioni 5B Rreshtim i Ri	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshëm	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	E moderuar E gjerë
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 Ekzistuese Rrugë	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshëm	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë

Seksionet	Pragu i Vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksion, i Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit mbi Tokën dhe Pronën								
	Ndikimet e përgjithshme	Karakterizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 8- Në ndërtim e sipër									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	E moderuar E gjerë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 10 Rreshtim i Ri	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpendrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare

	Tokës		drejtpërdrejtë				e		
Seksioni 12									
Seksioni 13 Rrugë ekzistuese	Humbja e Përkohshme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përkohshme e mjeteve të jetesës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Humbje e përhershme e Tokës	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Humbja e Përhershme e Banesave / Strukturave të Biznesit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Humbja e Mjeteve të Jetesës nga Copëzimi i Tokës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare

Përfundim

Sipas rezultateve në tabelën e mësipërme, rëndësia e ndikimit nga humbja e tokës për një kohë të shkurtër (vetëm gjatë fazës së ndërtimit) do të jetë e vogël për shkak të humbjes së vogël ose ndryshimit të tokës përgjatë të gjitha seksioneve të Korridorit AI. E njëjta gjë është për ndikimin "Humbja e përkohshme e jetesës", rëndësia do të jetë e vogël për shkak të madhësisë shumë të kufizuar të tokës që kërkohet rreth zonës së ndërtimit, ku këto aktivitete mund të zhvendosen, një numër i vogël i popullsisë lokale do të preket.

Duke marrë parasysh që AIC kalon pothuajse mbi tokën bujqësore, rëndësia e ndikimit nga humbja e përhershme e tokës do të jetë e madhe përgjatë seksioneve të reja dhe seksioneve cilat do të duhet të zgjerohen (ku sipërfaqja e madhe e tokës bujqësore do të kërkohet për projektin). Gjithashtu rëndësia e ndikimit është e madhe përgjatë seksioneve ekzistuese ku aktiviteti bujqësor është burimi kryesor i të ardhurave për popullsinë vendase, p.sh. Seksioni 1, 4, 5B, 5C, 6 + 7, 9A2, 9B2 dhe 13A pasi një sipërfaqe e madhe do të kërkohet për projektin dhe do të preket një pjesë e madhe e popullsisë. Përgjatë Seksioni 2 dhe 3, megjithëse toka bujqësore është me produktivitet mesatar dhe të lartë, rëndësia e ndikimit nga humbja e tokës konsiderohet si e moderuar për shkak të sipërfaqes më të ulët të tokës që kërkohet në krahasim me seksionet me rëndësi të madhe. Në seksionet 10 dhe 11 rëndësia e ndikimit konsiderohet gjithashtu e moderuar pasi krahas sipërfaqes së tokës së kërkuar konsiderohet se tokat janë me kapacitet të ulët prodhimi.

Rëndësia e ndikimit 'humbja e jetesës nga copëzimi i tokës është i madh përgjatë Seksioneve të reja; 1,4,5B, 9B2 dhe 10. Përgjatë Seksioneve të tjera të rrugës ekzistuese 2, 3, 5C, 6 + 7, 9A2 11, 13A rëndësia e ndikimit konsiderohet e moderuar.

Rëndësia e ndikimit nga humbja e banesave / struktura e bizneseve konsiderohet e madhe në mes seksionit 1, 2, 4, 5B, 5C dhe 6 + 7 dhe lidhet me numrin e madh të strukturave të banesave / tregtare që do të shpronësohen dhe një pjesë më e lartë e popullsisë do të jetë të prekur në krahasim me seksionet e tjera. Seksioni 9B2 do të ketë një rëndësi mesatare deri të madhe, seksionet 3, 9B2 11 dhe 13A me rëndësi të moderuar dhe Seksioni 10 rëndësi të vogël (vetëm 1 strehim i prekur nga korridori).

Duke marrë parasysh të gjitha ndikimet në tokë dhe pronë, rëndësia do të jetë e madhe përgjatë Seksionit 1, 4, 5B dhe 9B2. Rëndësia e ndikimeve do të jetë e moderuar në Seksionet 2,3, 5C, 10,11 dhe 13A dhe do të ndryshojë në mesatare deri në të madhe përgjatë Seksioneve 9A2 dhe 6 + 7.

Faza e funksionimit

Shumica e ndikimeve në pronën e tokës / jetesën dhe zhvendosjen fizike do të prekin komunitetet gjatë fazës së ndërtimit dhe do të ndalen aty. Në këtë kuptim, popullsia që përballet me humbjen e tokës, humbjen e banesave dhe strukturat e biznesit do të kompensohet dhe zhvendoset. Ndikimet jo të drejtpërdrejta të shkaktuara nga ndikimet e drejtpërdrejta të lartpërmendura, të lidhura me jetesën e komunitetit, mund të vazhdojnë gjatë fazës së funksionimit dhe mirëmbajtjes.

- **Humbja e Përhershme e Mjeteve të Jetesës**

Zënia e tokave bujqësore, pyjeve dhe zonave të kullotave do të ndikojë në mënyrë të drejtpërdrejtë për një periudhë të gjatë jetesën e familjeve individuale. Marrja e përhershme e tokës do të shkaktojë humbje të kulturave të përhershme me ndikime afatgjata në jetesën dhe të ardhurat e familjeve përgjatë Korridorit. Fragmentimi i tokës bujqësore mund të ndajë tokën në parcela të vogla dhe kështu të ndikojë në jetesën e familjeve pasi rritja e kulturave me fitim të lartë mund të jetë e pamundur. Zona më e madhe e pyjeve dhe kullotave e zënë për projektin do të jetë përgjatë Seksionit 5B, 9B2, 10 dhe 13. Rëndësia e ndikimeve përgjatë Seksionit 10 do të jetë e vogël duke marrë parasysh numrin e vogël të vendbanimeve përgjatë këtij

seksioni. Në zonat pyjore, aktivitetet e ndërimit mund të rezultojnë në humbje afatgjatë të prodhimit të drurit për shkak të nevojës për heqjen e pemëve. Druri është burimi kryesor për ngrohje dhe gatim në zonat rurale dhe një burim shtesë i të ardhurave për disa familje. Pastrimi i zonave pyjore do të prekë numër të vogël të familjeve që gjenerojnë të ardhura nga tregtia e bimëve mjekësore të mbledhura në zonat pyjore. Ky aktivitet kryhet kryesisht përgjatë Seksionit 10 dhe 11. Nga ana tjetër, zënia e zonave të kullotave do të kufizojë aktivitetet e kullotjes së bagëtive të cilat do të shoqërohen me ulje të prodhimit të blegtorale dhe kështu në humbje të mjeteve të jetesës.

Vlerësimi i Ndikimeve në Rëndësinë e Tokës dhe Pasurisë

Shkalla e ndryshimit të përjetuar nga individët e prekur nga humbja e mjeteve të jetesës për shkak të humbjes së përhershme të tokës do të shfaqet për një periudhë të gjatë kohore. Madhësia e ndikimit do të jetë e madhe përgjatë seksioneve ku

a) do të merret sipërfaqe e madhe e tokës bujqësore; b) prodhimtaria e tokës është e lartë dhe c) aktiviteti bujqësor është burimi kryesor i jetesës për popullsinë. Gjithashtu, përgjatë seksioneve ku prodhimi i drurit është burimi kryesor për ngrohje dhe aktiviteti i kullotjes së bagëtive është burimi kryesor i të ardhurave madhësia do të jetë e madhe.

Në tabelën e mëposhtme është përmbledhur vlerësimi dhe rëndësia e ndikimit në lidhje me pronën e tokës dhe jetesën gjatë fazës së funksionimit për 13 seksione të AIC.

Tabela 3-9 Rëndësia e ndikimeve në Tokë dhe Pronë gjatë fazës së Funkionimit

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksion i Ndikimeve gjatë fazës së funksionimit në Pronën e Tokës dhe Mjeteve të Jetesës									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri rrugë ekzistuese +	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri rrugë ekzistuese +	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	E mundshme	Vogël	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	E mundshme	Vogël	Mesatare
Seksioni 4 Rreshtim i ri	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5B Rreshtim i Ri	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri rrugë ekzistuese +	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 10 Rreshtim i ri	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Mesatare
Seksioni 12									
Seksioni 13 A Rrugë ekzistuese	Hum e Mjeteve të Jetesës bje	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare

Rëndësia e ndikimit nga humbja e mjeteve të jetesës nga copëzimi i tokës do të jetë e madhe për gjatë seksioneve 1, 4, 5B, 9B2. Rëndësia e këtyre ndikimeve do të jetë e moderuar në të gjithë pjesët e tjera të mbetura të AIC.

Shëndeti, Mbrojtja dhe Siguria në Komunitet

Zbatimi i projektit mund të rrisë potencialin për ekspozimin e komunitetit ndaj shëndetit, mbrojtjes dhe sigurisë. Burimet kryesore të ndikimeve që mund të ndikojnë në shëndetin dhe sigurinë e komunitetit janë si më poshtë;

- Ndërveprimet midis punëtorëve dhe komunitetit;
- Hyrja në sheshin e ndërtimit mund të çojë në rrezik për lëndime;
- Rritja e barrës së qendrave të kujdesit shëndetësor;
- Ulje të cilësisë së ajrit për shkak të emetimeve dhe zhurmave, dridhjet do të gjenerohen gjatë ndërtimit nga makineritë në natyrë, pajisjet dhe automjetet e transportit, materiale ndërtimi, etj, përfshirë ndikimet nga ndotja e ajrit dhe zhurmave për shkak të trafikut të lartë (gjatë funksionimit),

Ndikimet

Ndikimet gjatë para-ndërtimit

Për të shmangur dhe zbutur ndikimet që do të gjenerohen gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit, planet, marrëveshjet dhe studimet sugjeruese duhet të zbatohen para aktiviteteve të ndërtimit.

Para fazave të ndërtimit dhe funksionimit, studime të mirë përqendruara dhe realiste duhet të bëhen mbi ndikimet e pritura në ajër. Shumica e tyre duhet të bazohen në matjet përkatëse të cilësisë së ajrit, gazeve, zhurmës dhe dridhjes, në një periudhë të afërt me fazën e ndërtimit. Matjet duhet të përqendrohen pothuajse në rrugët ekzistuese ose shtrirjet AIC afër atyre, si gjysma e dytë e seksionit 1, gjysma e dytë e seksionit 2, seksioni 3, gjysma e parë e seksionit 5B, dhe seksionet 5C, 6 + 7, 9A2, 11 dhe 13A. Pengesat natyrore duhet të planifikohen për zhurmën dhe ndotjen e ajrit, gjenerimin e zhurmës dhe për filtrimin e gazrave.

Plani i Menaxhimit Mjedisor dhe Social do të zhvillohet para aktiviteteve të ndërtimit të cilat do të marrin në konsideratë masat zbutëse të zhvilluara në VNMS e thelluara për secilën pjesë të AIC.

Një marrëveshje midis përfituesve dhe kontraktuesit duhet të arrihet në lidhje me fuqinë punëtore që do të rekrutohet. Kjo marrëveshje do të bëhet për të përcaktuar punësimin e fuqisë punëtore lokale, në këtë mënyrë gjasat për përhapjen e sëmundjeve ngjitëse do të jenë të ulta pasi punëtorët do të shkojnë në shtëpi dhe nuk do të bashkëveprojnë me popullsinë lokale. Trajnimi i fuqisë punëtore duhet të bëhet gjatë fazës së para-ndërtimit në lidhje me bashkëveprimet e tyre me komunitetin.

Kontraktuesi duhet të marrë në konsideratë edhe punësimin e personelit mjekësor dhe krijimin e një mjedisi të përshtatshëm për trajtimin e problemeve të shëndetshme të punëtorëve, kështu që në këtë mënyrë mund të shmangë barrën shtesë në qendrat lokale të kujdesit shëndetësor dhe spitalet.

Planet duhet të hartohen për mënyrën se si do të trajtohet një situatë pandemike në përputhje me protokollin e mbrojtjes shëndetësore dhe distancën sociale dhe udhëzimet e lëshuara nga Organizata Botërore e Shëndetit dhe informacionet e njoftuara prej BERZH-it.

Një mekanizëm ankesash duhet të vendoset para ndërtimit në mënyrë që si bashkësia dhe njerëzit e përfshirë në sitin e projektit në fjalë të adresohen në kohën e duhur.

Ndikimet gjatë Ndërtimit

Ndikimet e mëposhtme të mundshme në Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet janë identifikuar për fazën e ndërtimit të Projektit.

- **Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve**

Prania e një fuqie punëtore të jashtme, ku ndërveprimi me komunitetet e afërta është i mundur, mund të çojë në rritjen e transmetimit të kësaj sëmundje brenda këtyre komuniteteve. Ndikimi nga transmetimi i sëmundjeve ngjitëse shqetësuese përfshijnë; si, HIV / AIDS, TB, hepatiti dhe sëmundje të tjera të frymëmarrjes) midis komunitetit dhe punëtorëve është i vogël duke marrë parasysh nivelin e ulët të sëmundjeve ngjitëse në Shqipëri. Duke marrë parasysh situatën aktuale në lidhje me pandeminë e sëmundjeve të frymëmarrjes "Covid 19" dhe faktin që nuk dihet se kur do të përfundojë, ndikimi mund të ndodhë gjatë fazës së ndërtimit të Projektit AIC dhe mund të ketë një rëndësi të madhe. Vendosja e fuqisë punëtore në kampe, hyrja e punëtorëve në tregjet lokale, lëvizja e tyre përgjatë rrugës duke përfshirë tek / nga shtëpia e tyre, dhe qasja e punëtorëve në institucionet shëndetësore për të kërkuar trajtim, mund të krijojë rrugë transmetimi që mund të çojnë në përhapjen e sëmundjes në komunitete. Në një masë të madhe, madhësia e ndikimit për Covid-19 do të varet nga origjina e fuqisë punëtore. Në rast se shumica e saj do të rekrutohen në vend, përhapja e virusit / sëmundjeve ngjitëse do të jetë më e ulët pasi punëtorët do të shkojnë në shtëpi. Sidoqoftë, edhe me angazhimin e popullatës lokale, masat e mbrojtjes shëndetësore siç janë mbulimi i fytyrës, dorezat, distancimi social dhe numri më i vogël i anëtarëve të ekipit duhet të zbatohen gjatë fazës së ndërtimit dhe më tej.

Kushte të ngjashme zbatohen për transmetimin e sëmundjeve seksualisht të transmetueshme. Në rast se fuqia punëtore është e angazhuar nga brenda popullatës lokale atëherë prania e kampeve të punëtorëve do të minimizohet dhe kështu do të jetë bashkëveprimi i punëtorëve me anëtarët femra të popullatës lokale. Në këtë mënyrë dhuna me bazë gjinore do të minimizohet, si dhe për shkak të zvogëlimit të numrit të punëtorëve që vijnë në kontakte sociale, zakonisht me anëtarët femra të komunitetit lokal.

- **Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë shkeljeve të sheshit të ndërtimit**

Rreziku i dëmtimeve gjatë fazës së ndërtimit që vjen nga prania e makinerive të rënda në rrugë dhe nevoja e komunitetit për të lëvizur brenda zonës së seksionit konsiderohet e lartë pasi shumica e shërbimeve ofrohen në qytete dhe popullsia e vendbanimeve do të duhet të udhëtoj. Ky rrezik është më i lartë sidomos përgjatë seksioneve që ndajnë vendbanimet ose kur bëhet fjalë në afërsi të tyre. Midis komuniteteve, më të ekspozuar janë fermerët toka bujqësore e të cilëve është e fragmentuar dhe ata duhet të kalojnë në sheshin e ndërtimit për të parë tokën e tyre (vendin e punës). Ndikime negative mund të priten në lidhje me sigurinë e të rinjve gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit për të hyrë në shkollën e vendosur në anën tjetër të rrugës.

- **Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor**

AIC nuk do të ndikojë drejtpërdrejt në objektet ekzistuese që ofrojnë shërbime shëndetësore dhe urgjencës. Sidoqoftë, gjatë fazës së ndërtimit ngarkesa mbi shërbimet shëndetësore mund të rritet për shkak të nevojave për shërbime të tilla nga fuqia punëtore e angazhuar. Kjo mund të përkeqësojë cilësinë e shërbimeve shëndetësore për popullatën që jeton në zonë. Në disa raste, vonesat për ofrimin e shërbimit shëndetësor për shkak të mbingarkesës mund të çojnë në përkeqësim të rezultatit shëndetësor dhe në rast urgjencash mund ti kushtojë komunitetit jetën.

- **Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve**

Gjatë ndërtimit, një seri aktivitetesh do të ndikojnë në gjendjen e mjedisit siç janë; Ndotja e ajrit nga pluhuri, gazrat dhe zhurmat e shkaktuara nga automjetet motorike dhe shpërthimet, dhe gjithashtu ndotja e ajrit gjatë transportimit të lëndëve të para, depozitimi i mbeturinave të ngurta, mbetjeve të mbeturinave, shkarkimeve të ujërave të zeza dhe djegia e lirë e mbeturinave etj Pluhuri do të gjenerohet nga lëvizjet e tokës (prishja, gërmimi, rrafshimi, hedhja) dhe shkatërrimi i ndërtesave. Ndikimet e lartpërmendura në mjedisin rrethues do të ndikojnë negativisht në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit që banon në afërsi të Korridorit të AI (më afër se 150 metër nga sheshi i ndërtimi). Efektet kryesore që mund të shkaktohen nga ndotja e ajrit, zhurmës dhe dridhjes mund të përfshijnë: Astma, sëmundja e zemrës e cila mund të çojë në vdekje të parakohshme, kancer, alergji, inflamacion të mushkërive, dhimbje koke, vjellje, ulje të gatishmërisë mendore, shqetësime në gjumë, ndërhyrje në komunikim për shembull bisedë, shqetësim fiziologjik, dëmtim të dëgjimit, etj. Ndikimet e shkaktuara nga dridhja do të jenë më shumë domethënëse për popullsinë që ndodhet në / pranë zonës ku do të hapen tunelet si në seksionin 2 dhe seksionin 9B2.

Duke marrë parasysh që AIC kalon në afërsi ose kryqëzohet me zonat e banuara, me ndërtesa banimi të shpërndara në të dy anët e rrugës, ndjeshmëria për shëndetin dhe sigurinë konsiderohet e lartë.

Vlerësimi i pragut dhe rëndësisë së ndikimeve

Për kontratorët përgjegjës duhet të parashikohet marrëveshje për angazhimin e një fuqie punëtore lokale për punët e ndërtimit. Kjo do të zvogëlojë papunësinë në zonën e projektit. Sidoqoftë, jo e gjithë fuqia punëtore lokale mund të angazhohet dhe një numër i konsiderueshëm do të rekrutohet nga rajone të tjera. Kjo është arsyeja pse rëndësia e ndikimit për sëmundjet e komunitetit do të jetë e madhe në zonën me përqendrim të lartë të vendbanimeve në afërsi të AIC.

Vlerësimi i ndikimit për rritjen e rrezikut nga dëmtimet gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit bëhet duke marrë parasysh rritjen e trafikut të makinerive të rënda, të nevojshme për aktivitetet e ndërtimit të cilat do të ndryshojnë regjimin normal të trafikut. Si i tillë, mundësia që ky ndikim të ndodhë është i lartë përgjatë seksioneve të reja dhe do të ketë një rëndësi të madhe.

Megjithëse, sigurimi i kujdesit shëndetësor parësor dhe ndihma e parë do të ofrohet nga kontraktuesit në vendet e kampit të ndërtimit një ngarkesë shtesë mund të ndodhë në objektet e kujdesit shëndetësor parësor dhe sekondar përgjatë seksioneve AIC. Rëndësia e ndikimit do të jetë mesatare përgjatë seksioneve ku numri i qendrave shëndetësore / banorë është më i ulët se standardi minimal për planifikimin e qendrave shëndetësore dhe stafi mjekësor tashmë është i mbingarkuar.

Rëndësia e ndikimit në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin përreth do të jetë e madhe për komunitetin e vendosur në afërsi të rrugës.

Në tabelën e mëposhtme është përmbledhur vlerësimi dhe rëndësia e secilit ndikim në lidhje me Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet gjatë fazës së ndërtimit për 13 seksionet e AIC.

Tabela 3-10 Rëndësia e ndikimeve në shëndetin, mbrojtjen dhe sigurinë në komunitet gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksioni i Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në Shëndetin e Komunitetit Mbrojtja dhe Siguria									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirja Hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Rritje e rrezikut për lëndime gjatë shkeljeve të sheshit të ndërtimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afati i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rritja e barrës shtesë për kujdesit shëndetësor Institucionet	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë shkeljeve të sheshit të ndërtimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistues e	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj sëmundjeve transmetim	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë shkeljeve të sheshit të ndërtimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 4	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare

Rreshtim i ri	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë shkeljeve të sheshit të ndërtimit	Negative	Drejtperdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtperdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5B	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtperdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksioni i Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në Shëndetin e Komunitetit Mbrojtja dhe Siguria									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirja a Hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Rreshtim i ri	Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rritja e barrës shtesë për kujdesit shëndetësor Institucionet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rritja e barrës shtesë për kujdesit shëndetësor Institucionet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rritja e barrës shtesë për kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	E vogël deri në mesatare	E lehtë deri në mesatare

Seksioni 9B2	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
Rreshtim i ri	Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
+ Rrugë ekzistuese	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Madhore	E gjerë

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksioni i Ndikimeve gjatë fazës së Ndërtimit në Shëndetin e Komunitetit Mbrojtja dhe Siguria									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirj a Hapësi nore	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 10 Rreshtim i Ri	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	E mundshme	Vogël	Lehtë
	Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Vogël	Lehtë
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Vogël	Lehtë
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rritja e barrës shtesë për institucionet e kujdesit shëndetësor	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Vogël	Lehtë
Seksioni 12									
Seksioni 13 A Rrugë ekzistuese	Rritja e ekspozimit të komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Kombëtar	Afat i mesëm	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rritja e barrës shtesë për kujdesit shëndetësor Institucionet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale / rajonale	Afat i mesëm	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Rrezik i shtuar për dëmtime gjatë kalimit në sheshin e ndërtimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat i mesëm	E mundshme	Vogël	Lehtë

Përfundim

Sipas rezultateve në tabelën e mësipërme, ndikimet më domethënëse në Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet (gjatë fazës së ndërtimit) priten përgjatë seksioneve 1, 4, 5B dhe seksionit 9B2.

Seksioni 2, 3, 5C, 6 + 7, 9A2, 11 dhe 13A kanë një rëndësi mesatare. Seksioni 10 ka një rëndësi më të vogël duke marrë parasysh që rreziku në lidhje me shëndetin e komunitetit, siguria dhe siguria janë të ulëta për shkak të pranisë së ulët të komunitetit në afërsi të Korridorit.

Ndikimet më domethënëse në Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet priten nga ekspozimi i komunitetit ndaj transmetimit të sëmundjeve dhe rreziqet për aksidente ose lëndime gjatë shkeljeve të sheshit të ndërtimit.

Ndikimet gjatë operimit / mirëmbajtjes

Funksionimi i rrugës do të ketë gjithashtu ndikime pozitive për sigurinë në komunitet për shkak të zvogëlimit të aksidenteve në trafik pasi nuk do të ndodhë një hyrje-dalje e pakontrolluar në autostradën e re gjithashtu mbikalimet dhe nënkallimet e planifikuara do të zvogëlojnë mundësinë e kalimit në autostradë nga këmbësorët. Ndikime pozitive në shëndetin dhe cilësinë e jetës së komunitetit priten gjatë fazës së funksionimit që vjen nga përmirësimi i qasjes në qendrat shëndetësore dhe shërbimet mjekësore.

Pavarësisht ndikimeve pozitive nga funksionimi i autostradës, ende ka disa ndikime negative për të cilat duhet të propozohen masa zbutëse. Këto janë:

- **Rreziku i jetës nga aksidentet**

Rrëshqitjet e dheut dhe mirëmbajtja jo e duhur e rrugës dhe përbërësve të saj (pengesat për mbrojtjen e rrëshqitjes së tokës në anën e rrugës mund të jenë një faktor për aksidente që mund të rrezikojnë jetën e përdoruesve të rrugës). Rreziku i jetës mund të shkaktohet edhe gjatë ngjarjeve atmosferike siç janë reshjet e mëdha të shiut. Rruga mund të përmytet në rast të mos mirëmbajtjes / mos-riparimit të sistemit të dëmtuar të kullimit ose në rast të bllokimit të tij. Një ndikim tjetër në rrezikun e jetës gjatë fazës së funksionimit mund të jetë aktiviteti sizmik, duke marrë parasysh që korridori AIC shtrihet mbi tre burime sizmike. Rreziqet për aksidente për shkak të ngjarjeve atmosferike ose fatkeqësive natyrore mund të ndodhin përgjatë gjithë gjatësisë së Korridorit AI.

- **Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve**

Gjatë fazës operative, ndikimet kryesore në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit do të jenë nga zhurma dhe ndotja e ajrit të gjeneruar nga trafiku rrugor. Ndotja më e rëndësishme do të vijë nga gjenerimi i lëndë të grimcave - PM, gazrat dhe pluhuri nga trafiku (prodhuar kryesisht gjatë sezoneve të thata). Emetimet e këtij ndotësi në ajër mund të shkaktojnë sëmundje të vështira që çojnë në vdekjen e personave të prekur. Zhurmat e krijuara nga trafiku, (përfshijnë buritë e automjeteve), etj. mund të shkaktojnë shqetësime për banorët në afërsi të AIC. Ky ndikim do të ketë përmasa të mëdha ku priten ndryshime të mëdha nga funksionimi i autostradës përgjatë Seksioneve të reja të AIC dhe një pjesë e madhe e popullsisë do të ekspozohet ndaj këtij ndikimi.

Në tabelën vijuese është përmbledhur vlerësimi dhe rëndësia e secilit ndikim që lidhet me Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet gjatë fazës së funksionimit për të gjitha pjesët e analizuara të AIC.

Tabela 3-11 Rëndësia e ndikimeve në Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet gjatë fazës së funksionimit

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së funksionimit në Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja Hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 4 Rreshtim i ri	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5B Rreshtim i ri	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rreziku i jetës nga aksidentet e shkaktuara	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 8									

Seksio ni 9A2 Rrugë ekzistu ese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Lehtë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë

Pragu i vlerësimit dhe RËNDËSIA për Seksion e Ndikimeve gjatë fazës së funksionimit në Shëndetin, Mbrojtjen dhe Sigurinë në Komunitet									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i Ndikimit	Lloji i i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 10 Rreshtim i ri	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Nuk ka gjasa	Vogël	E lehtë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Lehtë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë
Seksioni 12									
Seksioni 13 A Rrugë ekzistuese	Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Lehtë
	Rreziku i jetës nga aksidentet	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Rajonal /Kombëtar	Afat-gjatë	E mundshme	Madhore	E gjerë

Përfundim

Rëndësia e ndikimit në shëndetin e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së pluhurit dhe zhurmës nga lëvizja në trafik konsiderohet e madhe përgjatë Seksioni 1, 4, 5B dhe 9B2 duke marrë parasysh ndryshimet që do të sjellë funksionimi i rrugës së re. Popullsia që banon në këto zona do të përballet me zhurmë të rritur të krijuar nga trafiku dhe mund të përballet me vështirësi për t'u përshtatur. Përgjatë pjesëve ekzistuese dhe ku një pjesë e madhe e popullsisë së prekur jeton në afërsi të Korridorit (Seksioni 2, 3, 5C, 6 + 7) vlerësohen me rëndësi të moderuar duke pasur parasysh lëvizjen e lartë të trafikut që rrjedh nga funksionimi i AIC. Në Sesionet 9A2, 11, 13A vendbanimet gjenden më larg se 100 m nga korridori. Kjo është arsyeja pse madhësia është e moderuar. Rëndësia do të jetë e vogël duke marrë parasysh nivelin e ndjeshmërisë së shëndetit të komunitetit. Seksioni 10 do të ketë një rëndësi të vogël pasi asnjë vendbanim nuk është i vendosur në afërsi të AIC.

Rëndësia e ndikimeve për aksidentet gjatë funksionimit do të jetë e madhe për të gjithë Seksionet të Korridorit duke marrë parasysh që rreziku për aksidente për shkak të ngjarjeve atmosferike ose fatkeqësive natyrore mund të ndodhë përgjatë gjithë gjatësisë së AIC.

Tensionet në komunitet

Ky seksion paraqet ndikimet e mundshme ndaj tensioneve në komunitet për shkak të ndërveprimit midis anëtarëve të komunitetit të vendosur në afërsi të AIC dhe fluksit të punëtorëve dhe tensioneve të lidhura me aktivitetet e projektit. Konfliktet midis anëtarëve të komunitetit lokal dhe njerëzve të sapoardhur mund të vijnë si rezultat i dallimeve të tyre socio-kulturore, ndryshimeve në kushtet socio-ekonomike të zonës dhe gjithashtu konkurrenca për të hyrë në shërbime dhe lehtësira të ndryshme.

Ndikimet

Ndikimet gjatë Para-Ndërtimit

Midis faktorëve kryesorë të projektit që mund të prekin potencialisht ndikimet mund të përmenden;

- Përcaktimi i vendndodhjes së strehimit të punëtorëve dhe zonave për aktivitete argëtuese;
- Menaxhimi i ndikimeve në lidhje me kompensimin e pronës së tokës;
- Ndërveprimi i komunitetit në lidhje me zbulimin e informacionit dhe angazhimin me komunitetin.

Një nga ndikimet që lidhen me tensionet e komunitetit që ka të ngjarë të ndodhë përpara ndërtimit ka të bëjë me mos përfitimin e kompensimit nga shpronësimi i tokës / pronës

- **Tensionet në komunitet për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit**

Megjithëse procedura e kompensimit të tokës duhet të bëhet para aktivitetit të ndërtimit, në shumicën e rasteve, personat e prekur marrin dëmshpërblimin e tyre gjatë / ose në fund të zbatimit të projektit. Ky është një nga faktorët kryesorë që mund të shkaktojë tension në komunitet. Kjo çështje ishte një nga shqetësimet kryesore të ngritura nga palët e interesuara gjatë vizitave në terren. Në disa seksione përgjatë AIC, siç janë Seksioni 9A2, 9B2 dhe Seksioni 11 shprehen shqetësimet e tyre për mos përfitimin e kompensimit që vjen nga ndërtimi i rrugës ekzistuese. Një nga problemet kryesore për këtë çështje ishte mungesa e titujve të qartë të pronësisë dhe gabimet në kufijtë e tokës. Sipas kornizës ekzistuese ligjore për shpronësim, subjektet e prekur nuk mund të kompensohen nëse pronat e tyre nuk janë regjistruar siç duhet në Zyrën e Regjistrimit të Pasurive.

Tensioni mund të ndodhë ndërmjet zhvilluesit të projektit dhe pronarëve të komunitetit të ndërtimeve pa leje dhe okupuesve të tokës, të cilët nuk zotërojnë dokumentacion ligjor për pronën. Në këtë rast shumica e tokave janë të regjistruara si tokë bujqësore por për shkak të migrimit të brendshëm, tokat e përmendura përdoren si zona të banuara. Shumica e tyre janë në fokusin e një projekti të madh kombëtar që lidhet me legalizimin e ndërtimeve dhe pasurive të paligjshme, por në përgjithësi pasuritë nuk janë legalizuar ende dhe përdoruesit e rinj nuk zotërojnë dokumentin zyrtar të pronësive. Prandaj, kompensimi i tyre nga shteti nuk është i rëndësishëm. Ky ndikim mund të ndodhë përgjatë të gjitha seksioneve të AIC, por rëndësia e tij mund të jetë më e lartë sidomos përgjatë seksioneve ku Korridori kalon zona informale të miratuara siç janë në seksionin 4 dhe seksionin 5B.

Në mënyrë që të minimizohen / parandalohen ndikimet negative në lidhje me tensionet e komunitetit që mund të ndodhin gjatë fazës së para ndërtimit, ndërtimit dhe funksionimit, mekanizmat, planet dhe strategjitë duhet të hartohen dhe vendosen në fuqi para fillimit të ndërtimit. Së bashku me VNMS, për secilën pjesë duhet të zhvillohet një RAP i detajuar dhe LRF. Trajnimi dhe udhëzimi për punëtorët duhet të bëhet para aktiviteteve të ndërtimit. Një mekanizëm i ankesave duhet të zhvillohet në mënyrë që të pranojë dhe lehtësojë të gjitha ankesat nga komuniteti gjatë gjithë ciklit jetësor të Projektit.

Ndikimet gjatë Ndërtimit

- **Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm**

Megjithëse një numër i konsiderueshëm i fuqisë punëtore do të mobilizohet në vend, fuqia punëtore e aftë do të jenë punonjës të përhershëm të Kontraktuesit, pra, të importuar në zonën e konstruksionit dhe do të qëndrojnë në zonën e kampeve të ndërtimit.

Pritet që numri i shtuar i punëtorëve dhe përqendrimi më i lartë i banorëve pranë vendeve të ndërtimit të ketë ndikim në komunitetet lokale. Për shkak të kësaj, një regjim i kufizuar i lëvizjes së punëtorëve në zonën përreth vendeve të ndërtimit dhe mënyra e lëvizjes duhet të jetë e mirë organizuar dhe e përcaktuar me marrëveshje midis punëdhënësit dhe kontraktuesit (orëve). Konfliktet midis anëtarëve të komunitetit lokal dhe njerëzve të sapoardhur për shkak të dallimeve socio-kulturore dhe çështjeve të tjera janë të mundshme. Mund të ndodh gjithashtu rritje e konkurrencës për qasje në shërbime.

- **Tensionet e komunitetit ndaj shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit**

Ndërtimi i autostradës / superstradës së re (Korridori AI) do të copëzojë tokat bujqësore dhe kullotat nga vendbanimet. Ndikimet në jetesën e komunitetit nga copëzimi i tokës janë trajtuar në kapitullin në lidhje me Pronat e Tokës dhe Jetesën. Gjatë aktiviteteve të ndërtimit, devijimi i vendkalimit në anën tjetër të rrugës do të rrisë distancën e udhëtimit për të arritur tokat / pronat e tjera. Një distancë më e lartë udhëtimit do të thotë kosto në kohë dhe para dhe mund të shkaktojë pakënaqësi dhe të rrit tensionet me komunitetin.

Shqetësimet për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit dhe zhurmës nga aktivitetet e ndërtimit dhe lëvizjet e trafikut që mund të sjellin pasoja për shëndetin e njeriut, mund të shkaktojnë edhe tensione me komunitetin. Ndikimet në shëndetin e njeriut janë adresuar në nën-kapitullin "Shëndetësia, Mbrojtja dhe siguria në komunitet". Pa masa zbutëse siç janë pengesat kundër zhurmës dhe ndotjes së ajrit, ky ndikim do të ketë një rëndësi të madhe.

- **Stresi demografik**

Ekziston mundësia që njerëzit nga rajone të tjera të mund të lëvizin drejt vendeve ku projekti do të zbatohet me shpresën për të gjetur një punë drejtpërdrejt me Projektin ose për të përfituar nga mundësitë indirekte ekonomike që Projekti mund të sjellë, siç është shitja e mallrave ose shërbime për rekrutimin në vend; etj). Këto ndikime mund të vazhdojnë edhe gjatë fazës së funksionimit. Në këtë rast, komuniteti pritës mund të pësojë stres demografik në drejtim të uljes së mundësisë për punësim si rezultat i konkurrencës në punë, stresit për shkak të rritjes së trafikut, dhe gjithashtu konkurrencës për shërbime të tjera etj. Konkurrenca për shërbime, shërbime tregtare dhe çështje që lidhen me aksesin mund të shkaktojnë tensione me komunitetin.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimeve

Për shkak të nivelit të ulët të të ardhurave në zonat rurale do të jetë përparësi punësimi i fuqisë punëtore lokale dhe nevoja për fluks të punëtorëve të përkohshëm pritet të jetë e ulët. Rëndësia nga ky ndikim do të jetë e vogël.

Vlerësimi i duhur për ndikimin në tensionet me komunitetin për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit do të përpunohet në fazën e mëvonshme të projektit kur të bëhet përgatitja e hollësishme e VNMS dhe përgatitja e RAP. Madhësia e ndikimit pritet të jetë e madhe për të gjitha seksionet e AIC ku do të preken një numër i madh i popullatës.

Ndikimi për tensionet me Komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit do të ketë një madhësi të madhe përgjatë seksioneve të reja duke marrë parasysh që popullsia do të përballet me vështirësi për t'u përshtatur me ndryshimet në lidhje me jetesën e tyre, cilësinë e jetës dhe shëndetin e tyre.

Ndikimet e shkaktuara nga stresi demografik mund të sjellin bezdi dhe nuk do të shoqërohen me pasoja të rënda. Masat mund të propozohen në mënyrë që ky ndikim të mos shkaktojë efekte afatgjata. Ndikimi do të ketë madhësi të vogël.

Tabela 3-12 Rëndësia e ndikimeve në Tensionet me Komunitetin gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i vlerësimit dhe Rëndësia për Sesionet e Ndikimeve gjatë fazës Para Ndërtimit / Ndërtimit në Tensionet me Komunitetin									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i Ndikimit	Lloji i i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshëm	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshëm	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistues e	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 4 Rreshtim i ri	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5B	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Mesatare	Lehtë

Rreshtim i ri	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë

Pragu i vlerësimit dhe Rëndësia për Sesionet e Ndikimeve gjatë fazës Para Ndërtimit / Ndërtimit në Tensionet me Komunitetin									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i Ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Mesatare	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 10 Rreshtim i ri	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Vogël	Lehtë

Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Vogël	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Rajonal	Afat-gjatë	E mundshme	Vogël	Lehtë

Pragu i vlerësimit dhe Rëndësia për Sesionet e Ndikimeve gjatë fazës Para Ndërtimit / Ndërtimit në Tensionet me Komunitetin									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i Ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 12									
Seksioni 13 A Rrugë ekzistuese	Ndikimi për shkak të mos përfshirjes në procesin e shpronësimit	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Madhore	E gjerë
	Ndikimi nga dyndja e punëtorëve të përkohshëm	Negative	Drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Vogël	Lehtë
	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga punimet e ndërtimit	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Stresi demografik	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare

Përfundim

Ndikimet që lidhen me mos përfshirjen në procesin e shpronësimit do të kenë një rëndësi të madhe për të gjitha seksionet e AIC duke marrë parasysh që problemet në lidhje me titujt e pronësisë së tokës bujqësore janë në të gjithë territorin e vendit. Më të ndjeshëm do të jenë seksionet 1, 2, 4, 5B, 9A2 ku gjenden zonat informale.

Rëndësia e ndikimeve nga dyndja e punëtorëve do të jetë i vogël përgjatë të gjitha seksioneve të AIC duke pasur parasysh që projekti do të ketë tendencë për të angazhuar fuqinë punëtore lokale.

Rëndësia e ndikimit për tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimit që mund të jetë nga ana e qytetit do të jetë e madhe përgjatë seksioneve 1, 4, 5B dhe 9B2 dhe do të jetë e moderuar përgjatë seksioneve të tjera të korridorit.

Rëndësia e ndikimit në stresin Demografik do të jetë e moderuar përgjatë të gjitha seksioneve ku mund të gjendet përqendrim i madh i popullatës dhe në afërsi të korridorit. Këto janë pjesët 1, 2, 3, 4, 5B, 5C, 6 + 7, 9A2, 9B2 dhe 13A.

Rëndësia e ndikimeve në tensionet me komunitetin është e madhe përgjatë Seksionit 1, 4, 5B dhe 9B2.

Ndikimet gjatë Fazës së Funkzionimit

- **Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës**

Pavarësisht ndërtimin e 33 mbikalimeve të parashikuara dhe 103 nënkalimeve në fazën e projektimit konceptual, ky numër mund të mos plotësojë kërkesat e komunitetit. Në këtë kuptim, në situatën aktuale qasja e komunitetit në tokat bujqësore / kullotat bëhet drejtpërdrejt. Kalimi i rrugës ekzistuese bëhet pa marrë parasysh rrezikun për jetën. Ndërtimi i autostradës së re do të rrisë kohën e udhëtimit, koston për hyrjen në tokë dhe rritjen e rrezikut për jetën. Të gjitha këto mund të shkaktojnë pakënaqësi dhe mund të sjellin tensione me komunitetin.

Ndikimet në shëndetin e njeriut për shkak të ndotjes së ajrit dhe zhurmës nga lëvizjet në trafik dhe në rast se masat zbutëse nuk zbatohen siç duhet mund të shkaktojnë gjithashtu tensione me komunitetin.

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur vlerësimi i ndikimit në tensionet me komunitetin gjatë fazës së funksionimit për secilin nga Seksionet e AIC.

Adriatiko - Jonian – Projekt PESIA (Ky dokument lëshohet

Tabela 3-13 Rëndësia e ndikimeve në Tensionet me Komunitetin gjatë fazës së funksionimit

Pragu i vlerësimit dhe rëndësia për Sesionin e Ndikimeve gjatë fazës së Funksionimit në Tensionet me Komunitetin									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i Ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
Seksioni 4 Rreshtim i ri	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5B Rreshtim i ri	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
Seksioni 6+7 rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 10 Rreshtim i ri	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
Seksioni 12									

Seksioni 13 A rrugë ekzistuese	Tensionet me komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës	Negative	Jo i drejtpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat-gjatë	Përhershme	Vogël	Lehtë
--------------------------------------	---	----------	---------------------	-------------	--------	------------	------------	-------	-------

.....

Përfundim

Ndikimi për tensionet me Komunitetin për shkak të shqetësimeve që vijnë nga funksionimi i autostradës do të ketë domethënie të madhe përgjatë seksioneve të reja ose që janë në pjesën më të madhe të tyre seksione të reja, siç janë Seksioni 1, 4, 5B dhe 9B2.

Për pjesët e ndërtuara në një formë të zgjerimit të rrugës ekzistuese, rëndësia e këtij ndikimi do të jetë e vogël pasi në situatën aktuale popullsia është përshtatur me ndryshimet që lidhen me shqetësimin nga trafiku rrugor dhe copëtimin e tokës bujqësore për shkak të rrugës ekzistuese.

Seksioni 10 do të ketë një rëndësi të moderuar dhe tensioni me komunitetin do të jetë në lidhje me copëtimin e tokës nga funksionimi i autostradës.

Qasja dhe Ndarja

Ndërtimi dhe funksionimi i autostradës do të ketë efekte mbi qasjen dhe ndarjen e publikut të gjerë, shërbimeve të komunitetit dhe sektorit të biznesit në komunitetet pranë ose afër autostradës. Aktivitetet për ndërtimin e autostradës, hapjen e rrugëve të reja hyrëse, bllokimin e kanaleve të ujitjes dhe kullimit dhe ndërtimin e kampeve të punës, furnizimin me ujë dhe infrastrukturën përkatëse do të shkaktojnë efekte të shkëputjes të popullatës në afërsi të AIC. Receptorët e prekur potencialisht nga ndikimet në këtë parametër janë; ndërtesat e banimit përgjatë dhe afër Korridorit; Familjet që varen nga shërbimet lokale dhe infrastruktura (të tilla si; energjia elektrike, furnizimi me ujë dhe kanalizimet, depozitimi i mbeturinave), ndërmarrjet lokale përgjegjëse për furnizimin me shërbime të lartpërmendura dhe sistemin lokal për ujitje dhe menaxhimin e përmytjeve. Vendbanimet përgjatë seksioneve 1, 2, 3, 4, 5B, 5C, 6 + 7 dhe 9B2 të cilat janë copëtuar nga autostrada, do të ekspozohen posaçërisht ndaj ndikimeve të mundshme të qasjes dhe shkëputjes. Gjithashtu, disa nga rrugët e hyrjes do të bëhen jo funksionale gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit. Njerëzit e prekur duhet të mësohen me zgjidhje të reja të trafikut dhe të shfrytëzojnë qasje të re të sigurt në shtëpitë, lagjen dhe qytetet e tyre.

Ndikimet

Ndikimet e mëposhtme të mundshme në hyrje, për shkak të shkëputjes, janë identifikuar për fazat e ndërtimit dhe funksionimit të Projektit.

Faza Para ndërtimit

Për të minimizuar ndikimet negative që do të ndodhin në aspektin e qasjes dhe ndarjes, në fazën e ndërtimit dhe funksionimit, planet, mekanizmat dhe masat specifike duhet të hartohen dhe vendosen para fillimit të fazës së ndërtimit. Kryerja e një Ankete Sociale si pjesë e ESIA do të shërbejë për marrjen e informacionit mbi sistemin e ujitjes. Gjithashtu, gjatë fazës tjetër të Projektit, një Plan i Menaxhimit të Trafikut do të zhvillohet dhe Mekanizmi i Ankesave të vihet në jetë dhe të jetë i arritshëm për të gjithë aktorët e prekur para aktiviteteve të ndërtimit.

Faza e Ndërtimit

- **Ndërprerja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale**

Ndërtimi i korridorit dhe rrugës hyrëse të tij do të shkaktojë ndikime të mundshme në shërbimet komunale dhe infrastrukturën. Ndikimet kryesore të mundshme në ndërprerjen e qasjes dhe dëmtimin e infrastrukturës dhe shërbimeve lokale janë: a) ndërprerja e trafikut dhe transportit për shkak të vendkalimeve në rrugë, b) ndërprerje e planifikuar dhe e paplanifikuar afatshkurtër e ujit të pijshëm ose energjisë elektrike, dhe c) dëmtimi i infrastrukturës lokale. Si rezultat i ndërprerjes së rrugëve lokale nga ndërtimet, shërbimet e grumbullimit të mbeturinave mund të jenë edhe më të kufizuara në zonat rurale (nga ato ekzistuese). Dëmtimi i rrugëve lokale për shkak të rritjes së përdorimit (ndryshimi i drejtimit të trafikut dhe përdorimi i makinerive të rënda) mund të ndodhin gjatë fazës së ndërtimit. Efektet e ndërprerjes në infrastrukturë dhe shërbime do të shkaktojnë ndikime në jetesën ose cilësinë e jetës, dhe nëse lihen pa kontroll, mund të çojnë në pasoja shëndetësore (siç janë: kufizimet e ujit, pamundësia për të kaluar rrugët në situata emergjente, etj.). Për shkak të ndërprerjes së hyrjes dhe dëmtimit të infrastrukturës, 213,316 njerëzve në vendbanimet e prekura do të ndikohen nga problemet e hyrjes gjatë ndërtimit të autostradës duke qenë të kufizuar në lëvizshmërinë e tyre brenda zonës së ndërtimit. Qasja në shërbimet e komunitetit do të preket nga koha e udhëtimit më e gjatë si rezultat i aktiviteteve të ndërtimit në vend. Përgjatë Seksioneve me infrastrukturë me cilësi të dobët ndikimi do të ketë një rëndësi të madhe. Në mënyrë indirekte, sektori i biznesit do të vuajë nga ndryshimet në trafik (bllokimet për shkak të transportit të materialeve të ndërtimit dhe punëtorëve nga rruga ekzistuese) dhe qasja e ndryshuar (gjatë ndërtimit të kryqëzimeve me rrugët lokale). Qasja do të jetë e kufizuar për fermerët që përdorin kullotat përgjatë rreshtimit për blegtori; njerëzit që mbledhin dru pylli; personat që gjejnë argëtim në këtë zonë, etj.

- **Ndikimet në qasjen në tokën bujqësore dhe prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit**

Ndarja e tokës bujqësore nga korridori rrugor do të rezultojë në ulje të aksesit në tokë dhe fermerët do të kenë distancë më të gjatë udhëtimi për të arritur në fushat. Si pasojë, kostot e lëvizjes së makinerive nga një parcelë në tjetrën do të rriten. Qasja e fermerëve në tokat e kullotës gjithashtu do të kufizohet. Kjo mund të prishë praktikën ekzistuese të bujqësisë dhe mund të shkaktojë ulje të prodhimtarisë të blegtorisë. Ky ndikim do të ketë të njëjtën rëndësi për shkak të fazës së funksionimit dhe të mirëmbajtjes.

Korridori AI kryqëzohet kryesisht me toka bujqësore të cilat pothuajse janë të mbuluara nga rrjeti i dendur i ujitjes dhe kanaleve kulluese. Gjatë aktiviteteve të ndërtimit, ndikimi i mundshëm mund të ndodhë nga kalimi mbi infrastrukturën e ujitjes dhe kullimit. Kjo mund të rezultojë në prishje ose dëmtim aksidental të infrastrukturës. Ky ndikim do të prekë komunitetet jetesa e të cilëve varet nga ujitja. Si rezultat i ndërprerjes së përkohshme të furnizimit me ujë për qëllime bujqësore, produktet bujqësore mund të dëmtohen dhe kështu të ndikojnë negativisht jetesën. Çrregullimi i kanaleve të kullimit mund të rezultojë në përmbajtje, dëmtim të të lashtave dhe pronave, veçanërisht gjatë ngjarjeve atmosferike (shi i madh) dhe në zonat që janë të prirura për përmbajtje. Seksioni 1 dhe 9A2 janë më të ndjeshëm në lidhje me ndikimet në kanalet kulluese. Më të prekshëm për shkak të ndikimeve nga çrregullimi i ujitjes dhe kanalet kulluese janë familjet e varfëra pasi nuk kanë të ardhura alternative për të kompensuar humbjet e pësuar.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimit

Në komunitetet që janë afër vendeve të ndërtimit dhe autostradës do të ketë shfaqje të lartë të efekteve të hyrjes dhe të shkëputjes. Efektet e hyrjes dhe të shkëputjes do të ndodhin kryesisht gjatë periudhës së ndërtimit për shkak të lëvizjes së kufizuar në vendet e ndërtimit.

Ndikimet në hyrjen në tokë bujqësore dhe prishja e kanaleve të Ujitjes dhe Kullimit do të ndodhin në pjesën më të madhe të Korridorit duke pranuar që AIC vendoset mbi tokën bujqësore.

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur vlerësimi i ndikimit në qasje dhe ndarje gjatë fazës së ndërtimit për seksionet e analizuara të AIC.

Tabela 3-14 Rëndësia e ndikimeve në Qasje dhe Ndarje gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i vlerësimit dhe rëndësia për Sesionin e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit në Qasje dhe Ndarje									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtrirja Hapësinore	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Prishja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Prishja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E moderuar në të madhe
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Prishja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 4 Rreshtim i ri	Prishja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5B Rreshtim i ri	Ndërprerja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Ndërprerja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 6+7 rrugë ekzistuese	Prishja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Prishja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtperdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare

Pragu i vlerësimit dhe rëndësia për Sesionin e Ndikimeve gjatë fazës së ndërtimit në Qasje dhe Ndarje

Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Shtirirj a Hapësi nore	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndërprerja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat mesëm	Përhershme	Madhore	E gjerë
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 10 Rreshtim i ri	Ndërprerja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	E mundshme	Vogël	Lehtë
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Ndërprerja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 12									
Seksioni 13 A rrugë ekzistuese	Ndërprerja e qasjes dhe dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve komunale	Negative	Jo i drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	E mundshme	Mesatare	Mesatare
	Ndikimet nga prishja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë

Përfundim

Ndikimet mbi shqetësimet e qasjes dhe dëmtimin e infrastrukturës / shërbimeve kanë domethënie të madhe përgjatë pjesëve ku vendbanimet gjenden në afërsi të vendit të ndërtimit dhe të copëtuara nga ndërtimi i rrugës dhe ndikimi mund të rezultojë në ndryshime thelbësore në popullatën / komunitetet e përcaktuara. Ky ndikim do të ketë rëndësi të madhe përgjatë seksionit 1, 2, 4, 5B, 9B2. Përgjatë pjesëve 3, 5B, 6 + 7 (rruga ekzistuese) mund të ketë ndonjë ndërprerje të infrastrukturës dhe shërbimeve (energjia elektrike, transporti i mbeturinave, etj.) Por popullsia do të jetë më pak e ndjeshme për shkak të ndërprerjes / ndryshimeve në qasjen në tokë, shërbimet e vendosura në anën tjetër të rrugës (në situatën aktuale kjo mundësohet nga nënkalimet dhe mbikalimet, shkëmbimet). Këto seksione do të kenë një rëndësi të moderuar. Seksioni 9A2, 11 dhe 13A do të ketë gjithashtu një rëndësi të moderuar pasi rruga nuk ndan ndonjë vendbanim. Seksioni 10 do të ketë një rëndësi të vogël për shkak të dendësisë më të ulët të popullsisë.

Sa i përket ndikimit në kanalet e ujitjes dhe kullimit, rëndësia do të jetë e madhe përgjatë seksionit 1, 4, 5B, 5C 6 + 7, 9A2, 9B2 dhe 13A ku toka të mëdha bujqësore do të përdoren për ndërtimin e Korridorit. Seksioni 2, 3, 10 dhe 11 do të kenë një rëndësi të moderuar.

Faza Funkcionimit

Pasi seksioni i korridorit AIC të jetë funksional, vendbanimet / komuniteti lokal do të kenë ndikim pozitiv që vijnë nga rrugë më të mira dhe më të shpejta që mundësojnë qasje më të lehtë në shërbime dhe pajisje të tjera publike të vendosura në qytete më të mëdha, shkëmbim efektiv të mallrave dhe njohurive që mund të rezultojnë në zhvillimin e ekonomisë lokale.

- **Ndikimet në Qasje dhe Ndarje**

Qasja do të jetë e kufizuar në daljet / hyrjet në pikat e shkëmbimit. Mbikalimet dhe nënkalimet do të sigurojnë rrjedhën e trafikut të vazhdueshëm përgjatë rrugëve që kryqëzohen me autostradën. Sidoqoftë, do të ketë një lëvizje të kufizuar të njerëzve, në krahasim me situatën aktuale përgjatë disa seksioneve të Korridorit (në rrugët ekzistuese) ku mundësohet qasja e pakufizuar tek dhe nga pronat afër. Kjo do të shkaktojë efekte të shkëputjes. Komuniteti që banon përgjatë seksioneve të reja të korridorit të AI do të jetë më i prekshëm nga ndikimet në qasje dhe ndarje. Gjatë funksionimit të autostradës, koha e udhëtimit të shitësve të bizneseve ekzistues dhe klientëve gjithashtu mund të rritet paksa (në varësi të vendndodhjes së lokaleve të veçanta të biznesit) për shkak të nevojës për të përdorur kryqëzime të autostradës për të arritur në vendndodhjen e bizneseve ekzistuese. Koha e humbur në lidhjen me rrugët ekzistuese nga autostrada mund të kompensohet nga shpejtësia më e lartë në autostradë. Fermerët do të përballen me efektet e hyrjes dhe shkëputjes, përfshirë kohën e humbur për shkak të distancave më të larta për të hyrë në tokën e tyre. Ndikimet pozitive priten nga një qasje më e mirë me rajone të tjera ose udhëtarë ndërkombëtarë, me funksionimin e AIC. Në rast se ndikimet negative nga copëzimi i qasjes dhe mosfunksionimi i infrastrukturës, menaxhohen dhe zbuten mirë, gjatë fazës së funksionimit, kjo mund të çojë në një ndikim me përfitime të rëndësishme.

Vlerësimi i Rëndësisë së Ndikimit

Ky ndikim do të rezultojë në ndryshime thelbësore për komunitetet përgjatë seksioneve të reja të Korridorit ose mund të rezultojë në një ndryshim të madh të kushteve socio-ekonomike. Në tabelën e mëposhtme është paraqitur vlerësimi i ndikimit në qasje dhe ndarje gjatë fazës së funksionimit për secilën nga seksionet e AIC.

Tabela 3-15 Rëndësia e ndikimeve në Qasje dhe Ndarje gjatë fazës së funksionimit

Pragu i vlerësimit dhe rëndësia për Sesionin e Ndikimeve gjatë fazës së funksionimit në Qasje dhe Ndarje									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i Ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Vogël	Lehtë
Seksioni 4 Rreshtim i ri	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	E gjerë
Seksioni 5B Rreshtim i ri	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Vogël	Lehtë
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Vogël	Lehtë
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	E gjerë
Seksioni 10 Rreshtim i ri	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat - Mesme	E mundshme	Vogël	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 12									
Seksioni 13 A Rrugë ekzistuese	Ndikimi në efektet e hyrjes dhe shkëputjes	Negative	Drejtëpërdrejtë	Pakthyeshme	Lokale	Afat gjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare

Përfundim

Ndikimet në Qasje dhe Ndarje do të kenë një rëndësi të madhe përgjatë seksioneve të reja 1, 4, 5B, 9B2 pasi komunitetet do të përballen me ndryshime të mëdha në qasje dhe ndarje. Seksioni 2, 9A2, 11,13A do të ketë një rëndësi të moderuar. Seksionet 3, 5C dhe 6 + 7 do të kenë një rëndësi të vogël duke marrë parasysh gjendjen aktuale të rrugës përgjatë këtyre seksioneve (pengesa të instaluar në të dy anët e rrugës) dhe hyrja për të kaluar rrugën është e kufizuar. Qasja në tokën bujqësore, shërbime dhe vendbanime të vendosura në anën tjetër të rrugës përgjatë këtyre pjesëve kryhet përmes mbikalimeve dhe nënkalimeve. Seksioni 10 do të ketë një rëndësi të moderuar duke marrë parasysh numrin e kufizuar të vendbanimeve përgjatë, dhe në afërsi të kësaj pjese të korridorit, megjithatë do të ketë kufizim të hyrjes për fermerët që zotërojnë toka bujqësore të cilat do të kalohen nga Korridori.

Ekonomia

Ky seksion vlerëson mundësinë ekonomike në lidhje me zbatimin e Projektit. Gjatë fazës së ndërtimit pritet që punimet e lidhura me ndërtimin të kenë një ndikim pozitiv domethënës veçanërisht në ekonominë lokale dhe ekonominë kombëtare. Gjatë fazës së funksionimit, do të hapen tregje të reja si rezultat i transferimit më të mirë të mallrave dhe ideve; do të jenë të disponueshme alternativa të reja të transportit të cilat do të ndikojnë dukshëm në zhvillimin e ekonomisë lokale dhe kombëtare.

Vlerësimi i ndikimeve në ekonomi

Midis burimeve kryesore të ndikimeve në Ekonomi gjatë fazës para-ndërtimit dhe ndërtimit janë; rritja e fluksit të punëtorëve në zonën e projektit (të cilët do të shpenzojë para për nevoja personale) dhe blerjen e mallrave dhe shërbimeve.

Faza e Para-Ndërtimit

Në mënyrë që të maksimizohen ndikimet pozitive duhet të hartohen disa strategji / plane dhe informacioni duhet të shpërndahet para aktiviteteve të ndërtimit. Këto janë si më poshtë:

Njerëzit duhet të informohen në kohën e duhur për ndikimet e mundshme në aktivitetin ekonomik në zonat përreth dhe afatet e pritura të ndikimeve, të cilat do t'i lejojnë ata të planifikojnë dhe përgatiten. Bizneset lokale gjithashtu duhet të informohen para fazës së ndërtimit për mundësitë e tenderimit. Një strategji blerjeje duhet të zhvillohet nga kontraktuesit se si do të optimizohet blerja kombëtare dhe lokale e mallrave. Duhet të bëhen anketime të hollësishme sociale për të vlerësuar strukturat e bizneseve të prekura, të ardhurat që ato gjenerojnë dhe numrin e të punësuarve dhe mundësinë e zhvendosjes ekonomike të tyre si rezultat i Projektit.

Faza e Ndërtimit

- **Rritja ekonomike në nivelin lokal**

Në terma të ekonomisë lokale priten ndikime pozitive. Ndikimet ekonomike gjatë ndërtimit të autostradës / super rrugës do të vijnë nga prokurimi i mallrave dhe shërbimeve nga Projekti, punësimi lokal, dhe efektet ekonomike e shkaktuara nga shpenzimeve dhe nga punëtorët e ndërtimit. Projekti do të stimulojë aktivitetet ekonomike lokale duke angazhuar sipërmarrës vendas. Nënkontraktuesit Lokal do të përdorin shërbimet e komunitetit në nivel lokal. Midis sektorëve kryesorë ekonomikë (prodhuesit e mallrave dhe shërbimeve) që do të preken pozitivisht gjatë fazës së ndërtimit janë: Transporti, furnizimi me ushqim, shërbimet e sigurisë për kampe, furnizimi i automjeteve dhe pajisjeve të ndërtimit, ofruesit e materialeve të ndërtimit, etj. Shpenzimet private nga punëtorët e punësuar nga Projekti do të sjellin përfitime për dyqanet lokale, bare, restorante dhe të tjerë

biznese formale ekzistuese në sektorin e shërbimeve. Një pjesë e rritjes së të ardhurave dhe taksave do të ridrejtohen tek komunitetet lokale pasi të mblidhen në nivelin qendror. Në tabelën vijuese është paraqitur vlerësimi i ndikimit në ekonomi gjatë fazës së ndërtimit për secilën nga seksionet e AIC.

Tabela 3-16 Rëndësia e ndikimeve në ekonomi gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Seksionit të Ndikimeve gjatë Fazës Para Ndërtimit / Ndërtimit në Ekonomi									
Seksionet	Ndikimet e përgjithshme	Tipizimi i Ndikimit	Lloji i ndikimit	Kthyeshmëria	Hapësinore shtrirja	Kohëzgjatja	Gjasat	Madhësia	Rëndësia
Seksioni 1 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 3 Rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 4 Rreshtim i ri	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5B Rreshtim i ri	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 5C Rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 6+7 Rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë
Seksioni 9B2 Rreshtim i ri + rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 10 Rreshtim i ri	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 Rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 12									
Seksioni 13 A Rrugë ekzistuese	Rritja ekonomike në nivel lokal	Pozitive	Drejtëpërdrejtë	Kthyeshme	Lokale	Afat-mesme	Përhershme	Madhore	E gjerë

Pritet që ndikimet të sjellin një ekonomi të përmirësuar në vend. Vlerësohet se ndikimi do të ketë rëndësi të madhe përgjatë të gjitha seksioneve të AIC ku disponueshmëria e mallrave dhe shërbimeve është e lartë dhe shumë pranë Korridorit. Rëndësia e rritjes ekonomike në nivelin vendor do të jetë e madhe në seksionin 1, 2, 3, 4, 5B, 5C, 6 7, 9A2 dhe 13A. Seksioni 9B2, 11 do të ketë një rëndësi mesatare, duke marrë parasysh disponueshmërinë më të ulët të mallrave dhe shërbimeve në zonën e projektit. Ndërtimi dhe funksionimi i Korridorit do të inkurajojë hapjen e bizneseve të reja dhe zhvillimin ekonomik të zonës.

Faza Funktionale

- **Efektet në ekonominë lokale dhe kombëtare**

Hapja e bizneseve të reja përgjatë seksioneve të reja të korridorit do të rrisë të ardhurat nga të ardhurat tatimore. Ndërtimi i autostradës do të sjellë rritje ekonomike si rezultat i rritjes së vlerës së tokës në rastet e shndërrimit/transferimit nga toka bujqësore në tokë urbane. Bizneset e reja do të rivendosen në afërsi të autostradës ose përgjatë saj në zonat e dedikuara (pushimi). Gjatë fazës operative, ekonomia vendase do të rritet përmes angazhimit të fuqisë punëtore në lidhje me aktivitetet e mirëmbajtjes. Shërbimet e lidhura me autostradën, si karburantet, zonat e pushimit, restorantet etj do të ofrojnë mundësi punësimi. Aksesueshmëria më e mirë do të nxisë zhvillimin e aktiviteteve ekonomike vendase si bujqësia, pylltaria, turizmi, vjelja e ushqimeve pyjore e cila pritet të intensifikohet për shkak të qasjes më të mirë në tregjet vendase dhe kombëtare të hapura së fundmi.

Funksionimi i autostradës do të promovojë rritjen ekonomike duke ndërtuar, forcuar, menaxhuar dhe mirëmbajtur shërbimin e transportit në lidhje me ekonominë. Transporti në autostradë do të ulë kohën e transportit dhe me këtë kostot në çmimin e tregut përfundimtar të produkteve do të çojnë në një konkurrencë më të madhe të ekonomisë kombëtare jashtë vendit.

Bizneset të cilat varen nga pasagjerët që komunikojnë përgjatë rrugëve shtetërore ekzistuese SH1 dhe SH41 (seksioni 1), SH1 dhe SH60 (Seksioni 4), SH56 (seksioni 5B) dhe SH4 (seksioni 9B2 dhe 10), do të përballen me ulje të të ardhurave për shkak të transferimit të trafikut të madh në autostradën e re. Këto do të pësojnë zhvendosje ekonomike dhe do të kenë të drejtë në kompensim. Informacione më të hollësishme mbi madhësinë e ndikimit do të merren përmes një Anketimi të detajuar social gjatë fazës së Dizenjimit paraprak, i cili do të vlerësojë bizneset e cënueshme dhe mundësinë e zhvendosjes së tyre ekonomike si rezultat i Projektit.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimeve

Pritet që ndikimi në ekonominë vendase dhe kombëtare nga funksionimi i autostradës do të jetë pozitiv përgjatë të gjitha seksioneve. Gjatë fazës operative, seksioni 10 do të jetë më i ndjeshëm nga përfitimet për ekonominë. Duke marrë parasysh se kjo është një seksion i ri, dhe karakterizohet nga vendet natyrore, përmirësimi i ekonomisë vendase mund të favorizohet me hapjen e bizneseve të reja përgjatë autostradës, duke rritur kështu taksat dhe të ardhurat vendase. Ndikimi do të ketë një domethënie të madhe.

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur vlerësimi i ndikimit në ekonomi gjatë fazës së funksionimit për secilin nga Seksionet e AIC.

Tabela 3-17 Rëndësia e ndikimeve në ekonomi gjatë fazës së funksionimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së funksionimit në Ekonomi

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Efektet në ekonominë vendase dhe kombëtare	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Efektet në ekonominë vendase dhe kombëtare	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Efektet në ekonominë vendase dhe kombëtare	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Efektet në ekonominë vendase dhe kombëtare	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 5B Shtrirja e re	Efektet në ekonominë vendase dhe kombëtare	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Efektet në ekonominë vendase dhe kombëtare	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe

Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Efektet ekonominë vendase kombëtare në dhe	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Efektet ekonominë vendase kombëtare në dhe	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Efektet ekonominë vendase kombëtare në dhe	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 10 Shtrirja e re	Efektet ekonominë vendase kombëtare në dhe	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Efektet ekonominë vendase kombëtare në dhe	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 12									
Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Efektet ekonominë vendase kombëtare në dhe	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe

Përfundime

Gjatë fazës së funksionimit priten vetëm ndikime pozitive në ekonomi përgjatë të gjitha seksioneve të Korridorit.

Rëndësia e ndikimit të AIC në ekonomi duket të jetë e madhe. Në përgjithësi, përfitimet ekonomike priten në nivelin vendor dhe kombëtar nga funksionimi i projektit si rezultat i pagimit të taksave.

6.2.3.8 Punësimi

Ky seksion paraqet ndikimin e punësimit në lidhje me projektin AIC. Receptorët me ndikim potencial do të jenë forca e punës në zonën e studimit.

Ndikimet

Ndikimet gjatë para-ndërtimit

Ndikimet në punësim që pritet të ndodhin për shkak të zbatimit të projektit janë pozitive. Sidoqoftë, për të maksimizuar ndikimet pozitive në drejtim të punësimit vendor gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit, disa strategji, plane, marrëveshje dhe instrumente duhet të ndërmerren para fazës së ndërtimit. Në mënyrë që të minimizohen tensionet në komunitet që kanë të bëjnë me marginalizimin nga mundësitë e punësimit (siç paraqiten në ndikimet në tensionin në komunitet) duhet të hartohet një Strategji e Punësimit dhe të merren masa para aktiviteteve të ndërtimit në mënyrë që mundësitë e punësimit të shpërndahen në mënyrë të barabartë.

Faza e ndërtimit

- **Përfitimet nga krijimi i punësimit në rang vendor**

Krijimi i vendeve të punës do të ndodhë gjatë fazës së ndërtimit. Kohëzgjatja e punësimit për fuqinë punëtore do të jetë e përkohshme. Sektori i ndërtimit është një aktivitet i rëndësishëm ekonomik, i cili kontribuon afërsisht 23% të PBB-së në vend. Prandaj, ekziston mundësia që një fuqi punëtore e aftë në fushën e ndërtimit të mund të gjendet në të gjithë zonën e projektit. Kërkesa e shtuar për mallra dhe shërbime në bizneset e vendosura në zonën e projektit do të rrisë mundësinë për punësim vendor. Për shkak të disponueshmërisë së fuqisë punëtore të kualifikuar, është e mundur që mundësia e punësimit të jetë e disponueshme për zyrat qendrore të kompanisë së kontraktuesve dhe nënkontraktuesve dhe jo vetëm punën manuale / në vend. Në terma të shpërndarjes gjinore të forcës së punës, mund të pritet që gruaja mund të angazhohet kryesisht në selinë e kontraktuesve ose në administrimin e mbikëqyrësit (personeli administrativ ose inxhinierik), shërbimet e pastrimit të kampeve të punës ose tregtisë. Është e rëndësishme të theksohen mundësi të barabarta gjatë punësimit për të dy gjinitë. Mundësitë për punë

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

do të kenë të pakualifikuar që mund të punësohen nga tregu vendor ose rajonal i punës përgjatë kësaj rruge.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimit

Pritet që faza e ndërtimit të krijojë mundësi punësimi dhe do të ketë përmasa dhe domethënie mesatare deri në ato më të mëdha. Rëndësia e punësimit pritet të jetë e madhe në të gjitha Seksionet e reja të AIC por ndjeshmëria do të jetë e lartë veçanërisht për zonat ku shkalla e papunësisë është në nivelin e lartë dhe prania e popullsisë në moshë pune është në nivelin e lartë.

Në tabelën vijuese është paraqitur vlerësimi i ndikimit në punësim gjatë fazës së ndërtimit për secilin nga Seksionet e AIC.

Tabela 3-18 Rëndësia e ndikimeve në punësim gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së funksionimit në Punësim

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi i punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi i punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	mesatare	mesatare
Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi i punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	mesatare	mesatare
Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi i punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	E madhe	E madhe

Instrumenti i Projektit të Infrastrukturës, Asistenca Teknike 5, TA2015030 R0 IPA

Seksioni 5B Shtrirja e re	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	mesatare	mesatare
Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	mesatare	mesatare
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	mesatare	mesatare
Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	E madhe	E madhe

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Seksioni 10 Shtrirja e re	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	mesatare	mesatare
Seksioni 12									
Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E caktuar	mesatare	e vogël deri në mesatare

Përfundim

Aktivitetet e ndërtimit të Projektit do të kërkojnë forca të specializuara të punës dhe persona të pakualifikuar që mund të angazhohen nga tregu vendor i punës. Gjithashtu, kërkesa për furnizim me mallra dhe shërbime në zonën e projektit do të nxisë punësimin. Kështu që, rëndësia e ndikimit nga krijimi i punësimit vendor është mjaft pozitive përgjatë të gjitha seksioneve të reja dhe pjesërisht pjesëve të reja. Duke marrë parasysh gjatësinë e seksioneve dhe disa aktivitete ndërtimore do të kryhen për një periudhë të gjatë kohore shumë më tepër forca punëtore vendase do të angazhohen përgjatë këtyre seksioneve. Përgjatë seksioneve 1, 4, 5B, 9B2 dhe 10 prania e popullsisë në moshë pune është e lartë prandaj mundësia për të përfituar nga mundësitë e punësimit, është e lartë. Seksioni 13 A konsiderohet të ketë një rëndësi të vogël deri në të moderuar duke marrë parasysh që prania e popullsisë aktive në moshë pune është më e ulët në krahasim me seksionet e tjera. Të gjitha pjesët e tjera konsiderohen të kenë një madhësi të moderuar.

Faza e funksionimit

Krijimi i mundësisë për punësim

Gjatë funksionimit, krijimi i vendeve të përhershme të punës do të jetë i mundur, por në numër më të vogël se gjatë fazës së ndërtimit. Punët e përhershme dhe të përkohshme janë të lidhura me punimet për mirëmbajtjen e autostradës, funksionimin e tarifave në rrugë, punë të tjera të ndërmarrjeve koncesionare dhe vendet e punës të krijuara në mënyrë indirekte si rezultat i rritjes së kërkesës për mallra dhe shërbime të tilla si: karburant, akomodim, furnizim ushqimi, etj. Pritet që shumica e këta punonjës të jenë meshkuj, megjithatë duhet të theksohen mundësi të barabarta punësimi për të dy gjinitë, në përputhje me kërkesat kombëtare. Gjithashtu, përgjatë autostradës, punësimi shtesë do të gjenerohet në objektet e lidhura me projektin. Hapja e bizneseve të reja përgjatë Korridorit do të krijojë gjithashtu mundësi të reja punësimi për forcën e punës vendase.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimit

Përfitimet rritëse afatgjata priten nga mundësitë e punësimit gjatë fazës funksionale; madhësia dhe rëndësia e ndikimit do të jenë të mëdha

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur vlerësimi i ndikimit në punësim gjatë fazës funksionale për secilin nga Seksionet e AIC.

Tabela 3-19 Rëndësia e ndikimeve në punësim gjatë fazës së funksionimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së funksionimit në Punësim

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe

Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 5B Shtrirja e re	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi i punësimit vendor	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Përfitimet nga krijimi i punësimit vendor Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 8									

Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 9B2 Shtrirja e rre + rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 10 Shtrirja e rre	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 12									

Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Krijimi i mundësisë për punësim	pozitiv	Direkt/indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	Afatgjatë	E caktuar	E madhe	E madhe
---	---------------------------------	---------	-----------------	--------------	-------------------	-----------	-----------	---------	---------

Përfundimi

Të gjitha ndikimet e krijuara nga Projekti si për fazën e ndërtimit ashtu edhe për funksionimin në punësim do të shumë pozitive në të gjitha seksionet e AIC.

6.2.3.9 Arsimi dhe aftësimi

Ndikimet në arsim dhe trajnim do të fillojnë para ndërtimit dhe do të vazhdojnë gjatë funksionimit të autostradës.

Ndikimet

Faza para-ndërtimit

Për të rritur aftësitë e punonjësve dhe për të rritur produktivitetin për fazat e ardhshme të zbatimit të projektit, metodat më të mira të trajnimit do të planifikohen, organizohen dhe zhvillohen për punonjësit në vendin e punës, përpara fillimit të ndërtimeve.

Faza e ndërtimit

- **Përfitimet nga ngritja e kapaciteteve**

Pritet që gjatë fazës së ndërtimit të sigurohet një nivel i ngritjes së kapaciteteve (të organizuara dhe të pa organizuara) përmes transferimit të teknologjive të reja dhe aftësive të reja. Kjo do të ndodhë kryesisht si trajnimi i tyre, por edhe si ekspozimi ndaj procedurave moderne të menaxhimit dhe logjistikës dhe duke punuar me njerëz që kanë ekspertizë ndërkombëtare. Sipërmarrja e përbashkët mund të kontribuojë në transferimin e aftësive që duhet të rezultojnë në forcimin e kapaciteteve vendase.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimit

Pritet që ky ndikim të krijojë përfitime të vogla në arsim dhe trajnim. Vlerësohet se ndikimi do të ketë një madhësi të vogël.

Tabela 3-20 Rëndësia e ndikimeve në Arsim dhe Trajnim gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së ndërtimit në Arsim dhe Trajnim

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyeshëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyeshëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyeshëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyeshëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 5B Shtrirja e re	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 10 Shtrirja e re	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 12									
Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Përfitimet nga kapacitetet e ndërtesave	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Kombëtare	afatshkurtër	E pritshme	E vogël	E vogël

Faza Funktionale

- **Edukimi dhe përfitimet e trainimit nga mundësitë e punësimit dhe qasja më e mirë**

Funksionimi i autostradës do të krijojë mundësi për punësim të drejtpërdrejtë dhe indirekt. Do të sigurohet trajnim për fuqinë punëtore që do të punësohet për punët e mirëmbajtjes, funksionimin e tarifave rrugore dhe punët e tjera që do të ofrohen nga kompanitë koncesionare. Përmirësimet e infrastrukturës do të sigurojnë qasje më të mirë në universitete në vend dhe mund të pritet një rritje e përqindjes si për meshkujt ashtu edhe për femrat që do të vazhdojnë arsimin universitar, veçanërisht për popullatën që banon në vendbanime përgjatë seksionit 1, 3, 4, 5C, 9A2 të cilat karakterizohen nga një qasje më e ulët për sa i përket studimeve universitare të frekuentimit në krahasim me seksionet e tjera.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimit

Përmirësim i lartë në arsim dhe trajnim për shkak të mundësive të punësimit pritet për komunitetin përgjatë seksioneve të Korridorit. Priten përmirësime në drejtim të rritjes së aksesit për universitetet. Vlerësohet se ndikimi do të ketë madhësi të madhe dhe domethënie të madhe pozitive

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimit

Përmirësim i lartë në arsim dhe trajnim për shkak të mundësive të punësimit pritet për komunitetin përgjatë seksioneve të Korridorit. Priten përmirësime në drejtim të rritjes së aksesit për universitetet. Vlerësohet se ndikimi do të ketë rëndësi të madhe .

Tabela 3-21 Rëndësia e ndikimeve në Arsim dhe Trajnim gjatë fazës së funksionimit**Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së funksionimit në Arsim dhe Trajnim**

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe

Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 5B Shtrirja e re	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 8									

Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 10 Shtrirja e re	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnimit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyesëm	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
Seksioni 12									

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Përfitimet e arsimit dhe trajnit nga mundësitë e punësimit	pozitiv	indirekt	i pakthyes	Vendase/Kombëtare	afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
---	--	---------	----------	------------	-------------------	-----------	-----------------	---------	---------

6.2.3.10 Grupet e cenueshme

Grupet e cenueshme të identifikuara brenda zonës së projektit ka të ngjarë të preken më shumë në aspektin ekonomik dhe shoqëror nga aktivitetet e projektit sesa popullata e përgjithshme pasi aftësia e tyre për të përballuar, rezistuar dhe rikuperuar nga ndikimet është e ulët. Grupet e cenueshme të cenueshme potencialisht, të identifikuara përgjatë rrugës AIC janë; fëmijë dhe gjeneratë e re, njerëz të moshuar, kryefamiljare femra, familje të varfra, famë mbijetese dhe person me aftësi të kufizuara. Në terma të prejardhjes etnike, përfaqësuesit e komunitetit rom dhe egjiptian mund të përfshihen me një përqindje më të lartë brenda grupeve të identifikuara të cenueshme që bën thirrje për masa të posaçme për të synuar në mënyrë specifike këto komunitete. Mund të konkludohet se ndjeshmëria 'ndaj ndryshimit' të grupeve të cenueshme është shumë e lartë.

Një numër i madh i përfaqësuesve të grupeve të cenueshme mund të humbasin tokën, pylltarinë, kullotat, fushat dhe / ose pemëtoret.

Nuk është e mundur të përcaktohet se cili profil i grupeve të cenueshme dhe sa njerëz do të preken për shkak të fazës së hershme të projektimit. Sidoqoftë, është e sigurt që ndikimet që prekin popullsinë tjetër do të shumëzohen për grupet e cenueshme pasi ato përballen me vështirësi gjatë përshtatjes me efektet e ndikimit.

Ndikimet

Ndikimet e mundshme në grupet e cenueshme pritet të ndodhin gjatë fazës së ndërtimit dhe operacionit.

Faza e para-ndërtimit

Për të minimizuar ndikimet negative në grupet e cenueshme gjatë përgatitjes së VNMS-ve për secilin seksion të Korridorit, sondazhi shoqëror duhet të mbledhë të dhëna për grupet e identifikuara të cenueshme deri më tani dhe potencialisht një grup tjetër të rrezikuar të paidentifikuar. Gjithashtu, informacioni duhet të mblidhet për punëkërkuarit afatgjatë të papunë, kualifikimin dhe gatishmërinë e tyre për t'u trajnuar dhe / ose të angazhuar si një forcë pune për projektin.

Informacioni i fermerëve për mbijetesë është gjithashtu i nevojshëm. Ata mund të jenë grupi më i prekur, duke marrë parasysh madhësinë e tokës bujqësore që do të shpronësohet.

Të gjitha aspektet në lidhje me grupet e cenueshme duhet të merren parasysh gjithashtu gjatë përgatitjes së Punësimit

Strategjia, përgatitja dhe zbatimi i PVZH-së. Për më tepër, metodat për komunikim me grupet e cenueshme duhet të përcaktohen para aktiviteteve të ndërtimit. Pas kryerjes së sondazhit, duhet të ndërmerret një përditësim i Kornizës së Kompensimit të Zhvendosjes. Një aspekt

tjetër që duhet të merret parasysh është se si do të ofrohet ndihmë shtesë për përfaqësuesit e grupeve në nevojë që duhet të zhvendosen për të rivendosur standardet e tyre të jetesës.

Faza e ndërtimit

Ndikimet kryesore të mundshme në grupet e cenueshme gjatë fazës së ndërtimit janë;

- **Ulje e aksesit në shërbime**

Ulja e aksesit në shërbime për shkak të ndërtimit të punimeve dhe bllokimeve të rrugëve është ndikim negativ për të gjithë përfaqësuesit e grupeve të cenueshme, por ky ndikim do të ketë një rëndësi të madhe sidomos kur bëhet fjalë për pamundësinë për qasje të lehtë dhe të shpejtë të shërbimit shëndetësor dhe urgjent. Kjo do të prekë kryesisht personat e moshuar dhe personat me aftësi të kufizuara në krahasim me grupet e tjera të cenueshme. Ndikimet nga ndërprerja e aksesit mund të përballen edhe fëmijët që duhet të arrijnë në objektin shkollor të vendosur në anën tjetër të rrugës nën proces- ndërtimi dhe duhet të udhëtojnë në distanca të gjata për shkak të rrugës së ndryshuar.

- **Humbja e tokës / pronës**

Efektet në grupet e cenueshme nga humbja e përkohshme e kopshteve dhe tokës së komunitetit dhe nga marrja e përhershme e tokës do të kenë efekte të rëndësishme në jetesën e tyre. Kjo mund të shkaktojë ndikime të përhershme negative për fermerët, kryefamiljaret femra, familjet e varfra, komunitetin rom dhe egjiptian.

Grupet e cenueshme do të përballen me vështirësi për t'u përshtatur (për shkak të burimeve të pakta) dhe për të gjetur burim tjetër të ardhurash / jetese. Të moshuarit dhe personat me aftësi të kufizuara do të përballen me ndikime dhe vështirësi negative gjatë zhvendosjes duke pasur parasysh aftësinë më të ulët të këtij grupi për t'u përshtatur dhe integruar.

- **Përjashtimi nga mundësitë e punësimit**

Përfaqësuesit e komunitetit rom dhe egjiptian kanë më shumë rrezik për përjashtim nga mundësitë e punësimit gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit. Arsyet për burimin e këtij ndikimi janë në lidhje me nivelet e ulëta të arsimit dhe në disa raste edhe mungesën e gjuhës shqipe të folur. Komunitetet Romë dhe Egjiptiane të identifikuar në zonën e studiuar socio-ekonomike janë të vendosura kryesisht përgjatë seksionit 2, 5B dhe 9A2. Pritet që komunitetet romë dhe egjiptiane të përfitojnë më pak nga mundësitë e punësimit të krijuara nga Projekti sesa shumica e popullatës.

Vlerësimi i rëndësisë së ndikimeve

Ndjeshmëria e ndikimeve në grupet e cenueshme konsiderohet e lartë përgjatë të gjitha seksioneve të Korridorit, duke marrë parasysh që aftësia e tyre për të ndryshuar dhe përshtatur me ndikimin e përmendur më lart është e ulët. Seksioni 10 është përjashtim nga sa më sipër. Ai nuk ndan asnjë vendbanim dhe nuk ka mundësi që grupet e cenueshme të preken në lidhje me qasjen e tyre për shërbime të caktuara. Gjithashtu përgjatë kësaj pjese nuk është

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

identifikuar asnjë përfaqësues i komunitetit rom dhe egjiptian. Grupi më i prekur përgjatë kësaj pjese janë pronarët e tokave me të ardhura të ulëta.

Duke marrë parasysh "Fazën e Dizajnit Konceptual" të Projektit, duhej që herët të përcaktohej i gjithë profili i grupeve të cenueshme dhe numri i saktë i njerëzve që do të preket drejtpërdrejtë. Sidoqoftë, ndikimet e identifikuar të aplikueshme për popullatën jo të cenueshme do të shumëzohen për grupet e cenueshme duke pasur parasysh aftësinë e tyre të ulët për të adoptuar dhe për t'iu përgjigjur efekteve të ndikimit.

Kur prania e komunitetit rom dhe egjiptian është e lartë, madhësia e ndikimit për përjashtimin e mundësisë për punësim do të jetë e rëndësishme.

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur vlerësimi i ndikimit në punësim gjatë fazës së ndërtimit për secilin nga Seksionet e AIC.

Tabela 3-22 Rëndësia e ndikimeve në grupet e rrezikuara gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së ndërtimit në Grupet e cenueshme

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përrjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	E mundshme	E vogël	E vogël
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përrjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe

Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	E mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	Jo mundshme	E vogël	E vogël

Seksioni 5B Shtrirja e re	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	Jo mundshme	E vogël	E vogël
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	e mundshme	Mesatare	Mesatare

Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	e mundshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	Mesatare	Mesatare
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	e mundshme	E madhe	E madhe

Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	e mundshme	E vogël	E vogël
Seksioni 10 Shtrirja e re	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	Jo e mundshme	E vogël	E vogël
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	Jo e mundshme	E vogël	E vogël

Seksioni 11 rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	Mesatare	Mesatare
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	Mesatare	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	Jo e mundshme	E vogël	E vogël
Seksioni 12									
Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Ulje e aksesit në shërbime Humbja e tokës / pronës Përjashtimi nga mundësitë e punësimit	Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatmesme	E përcaktuar	Mesatare	Mesatare
		Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E përcaktuar	E madhe	E madhe
		Negativ	Direkt	i kthyeshëm	Vendase	Afatgjatë	Jo e mundshme	E vogël	E vogël

Përfundimi

Ndikimi në grupet e cenueshme nga ulja e aksesit në shërbime do të jetë me një rëndësi të madhe për pjesët ku vendbanimet janë larguar nga korridori. Këto janë pjesët 1, 2, 3, 4, 5B, 5C, 6 + 7 dhe 9B2, ku një domethënie mesatare pritet për seksionet 9A2, 11 dhe 13A, pasi asnjë vendbanim nuk dyshohet përgjatë kësaj pjese dhe disa prej shërbimeve janë të vendosura brenda vendbanimit. Sidoqoftë, në çdo rast urgjent grupe të cenueshme mund të përballen me ulje të aksesit për spitalet rajonale në Fier (Seksioni 9A2) dhe Gjirokastrë (Seksioni 11 dhe 13A). Seksioni 10 ka një rëndësi të vogël për shkak të densitetit të popullsisë më të ulët, prandaj dhe ekziston prania e ulët e grupeve të cenueshme.

Ndikimet nga humbja e tokës dhe pasurisë do të kenë një rëndësi të madhe përgjatë të gjitha seksioneve, duke marrë parasysh madhësinë e sipërfaqes së tokës dhe numrin e ndërtesave që do të shpronësohen, pra një mundësi e lartë që grupet e cenueshme të preken. Madhësia e ndikimit përgjatë seksioneve 3, 10 dhe 11 do të jetë e moderuar pasi sipërfaqja e ulët e tokës bujqësore dhe pronat do të shpronësohen në krahasim me seksionet e tjera, kështu që një numër më i ulët i grupeve të cenueshme pritet të preken nga ky ndikim. Sidoqoftë, rëndësia e ndikimit do të jetë e madhe duke pasur parasysh aftësinë e ulët të këtyre grupeve për t'u përshtatur. Ndikimet nga përjashtimi nga mundësitë e punësimit janë të larta përgjatë Seksionit 2 dhe 9A2 ku është identifikuar numri më i madh i komunitetit Rom dhe Egjiptian dhe mundësia që ata të preken është e lartë. Seksioni 3, 5C dhe 6 + 7 ka një rëndësi mesatare pasi komuniteti Rom dhe Egjiptian janë të pranishëm në zgjidhjen e Fushe Milot dhe Fushe Mamuras (Seksioni 3 i AIC), Gose e Madhe, Gose e Vogel, Zhame dhe Gramsh (Seksioni 5C) dhe Lushnje dhe Savra (seksioni 6 + 7 i AIC) por në një përqindje të vogël krahasuar me nenin 2 dhe 9A2 të Korridorit.

Duke marrë parasysh rezultatet nga tabela e mësipërme, efektet më të rëndësishme në grupet e cenueshme do të jenë nga humbja e tokës / pronës.

Faza e funksionimit

- **Efektet në jetesë dhe mirëqenie**

Marrja e përhershme e tokës do të përballen me ndikime negative për fermerët, gratë kryefamiljare, komunitetin rom dhe egjiptian dhe familjet që marrin ndihmë ekonomike. Grupet e rrezikuara do të përballen me vështirësi për t'u përshtatur (për shkak të burimeve të pakta) dhe për të gjetur punë të reja dhe burim tjetër të ardhurash / jetese.

Ndarja e vendbanimeve gjatë funksionimit të autostradës mund të shkaktojë ndikime negative në mirëqenien e grupeve të cenueshme, duke rezultuar në vështirësi për të komunikuar me të, dhe për të marrë mbështetje nga anëtarët e tjerë të komunitetit (rrjeti i ndihmës sociale / familja) pasi kjo mbështetje mund të jetë e pozicionuar në anën tjetër të autostradës.

Grupet e cenueshme do të jenë shumë të ndjeshme ndaj ndryshimit dhe madhësia pritet të jetë e lartë përgjatë të gjitha Seksioneve të Korridorit.

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Në tabelën vijuese është paraqitur vlerësimi i ndikimit në punësim gjatë fazës së ndërtimit për secilin Seksion të AIC.

Tabela 3-23 Rëndësia e ndikimeve në grupet e rrezikuara gjatë fazës së funksionimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së funksionimit në Grupet e cenueshme

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe

Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 5B Shtrirja e re	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe

Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 10 Shtrirja e re	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe
Seksioni 12									
Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Efektet në jetesë dhe mirëqenie	Negativ	direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E sigurt	E madhe	E madhe

Përfundimi

Vlerësimi i ndikimeve të AIC në grupet e cenueshme gjatë fazës së funksionimit, rezulton me një rëndësi mesatare në të gjitha seksionet.

6.2.2.8 Ndikimet në lidhje me fuqinë punëtore dhe çështjet

Ndikimet e lidhura me fuqinë punëtore adresojnë çështje që lidhen me shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve dhe gjithashtu çështje që kanë të bëjnë me të drejtat e punëtorit.

Ndikimet

Burimet kryesore të ndikimeve në forcën e punës gjatë zbatimit të projektit do të vijnë nga mosrespektimi i masave të përcaktuara nga legjislacioni shqiptar në fuqi, të cilat synojnë të garantojnë shëndetin dhe sigurinë në punë dhe gjithashtu nga mosrespektimi i legjislacionit në fuqi dhe standardeve dhe praktikave ndërkombëtare në aspektet e punësimit dhe praktikave të punës.

Ndikimet kryesore të mundshme nga ndërtimi dhe funksionimi i AIC që janë identifikuar në lidhje me fuqinë punëtore janë përshkruar si më poshtë:

Faza e Ndërtimit:

- Shëndeti dhe Siguria e Punëtorëve
- Të drejtat e punëtorëve

Faza funksionale:

- Shëndeti dhe Siguria e Punëtorëve

Faza e Para-Ndërtimit

Megjithëse ndikimet e mundshme mbi punëtorët do të ndodhin gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit, faza e para-ndërtimit është shumë e rëndësishme. Planet, politikat, programet e kërkuara, aranzhimi i qartë i punëtorëve duhet të ekzistojë gjatë fazës para ndërtimit. Moszbatimi i standardeve para ndërtimit do të ndikojë në mbrojtjen e punëtorëve kundër diskriminimit, akomodimin, konsultimin dhe mekanizmat e ankesave, sigurinë e akomodimit të punëtorëve dhe çështje të ngjashme. Gjatë kësaj faze standardet e akomodimit, shëndeti dhe siguria në punë, e drejta e punëtorëve, rregullat dhe detyrimet dhe standardet e punës duhet gjithashtu të jenë të vendosura dhe të komunikohen me fuqinë punëtore.

Gjithashtu, të gjitha politikat në lidhje me Burimet Njerëzore, mosdiskriminimin dhe trajtimin e barabartë në vendin e punës duhet të zhvillohen në gjuhë të qartë dhe të kuptueshme dhe të jenë të kuptueshme për punëtorët. Planet që lidhen me përgatitjen e urgjencës dhe sigurinë në ndërtim duhet të hartohen para ndërtimit. Duhet të zhvillohet një mekanizëm ankesash për punëtorët.

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Faza e ndërtimit

- **Rreziku i shëndetit dhe sigurisë së punëtorëve**

Aktivitetet e ndërtimit mund të ndikojnë në rreziqet për shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve që mund të rezultojnë në lëndime dhe vdekje. Rreziqet mund të ndodhin në një rrethanë kur ndërmarrjet e angazhuara të ndërtimit nuk zbatojnë standarde kombëtare dhe ndërkombëtare që lidhen me shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve. Ndër më të rrezikuarit nga aksidentet në punë janë punonjësit që punojnë joformalisht dhe ata me vetëdije të kufizuar ose pa të drejtat e tyre. Ekspozimi i punëtorëve të përfshirë në trajtimin dhe menaxhimin e mbeturinave është një rrezik tjetër që shoqërohet me shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve.

- **Shkelja e të drejtave të punëtorëve**

Ndikimet në të drejtat e punëtorëve kanë të bëjnë me moszbatimin e masave të sigurisë në vendin e punës, mungesën e një kontrate për të punësuarit, të cilat shprehin qartë kushtet dhe kushtet e punësimit të tyre (punësimi informal), orari i zgjatur i punës, mungesa e kujdesit shëndetësor, etj. e drejta për pushime vjetore, pagesa jo e plotë e sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore, etj. Gjithashtu, praktika në Shqipëri tregon që mekanizmat e ankesave në vendin e punës përdoren rrallë në praktikë. Megjithëse shihen disa përmirësime në Kodin e Punës në 2015 kjo praktikë vazhdon. Për sa i përket informalitetit, të dhënat e Inspektoratit të Punës tregojnë se tregu i punësimit është më pak informal. Sidoqoftë informaliteti gri, ose mosdeklarimi i pagës reale, mospagimi i punës së kryer në

turnet e vona, puna gjatë pushimeve zyrtare, mos respektimi i ditëve të pushimit javor, puna jashtë orarit, janë praktika të pranishme në tregun e punës në Shqipëri.

Prandaj, ekziston rreziku që disa nënkontraktorë / furnitorë gjatë zbatimit të Projektit AIC të mos jenë plotësisht në përputhje me kërkesat ligjore shqiptare dhe ndërkombëtare që lidhen me kushtet e punës. Frika për humbjen e vendit të punës dhe për rrjedhë përkeqësimi i standardit të jetës mund të ndikojë në vendimin e punëtorëve në mënyrë që të mos kërkojë kushte më të mira pune. Ndër më të rrezikuarit për të kërkuar të drejtat e tyre do të jetë forca punëtore vendase, e pakualifikuar, e cila gjen vështirësi për të gjetur një punë tjetër për shkak të mungesës së një kualifikimi. Kështu, një mekanizëm ankesash duhet të jetë i vendosur për punëtorët, dhe punëtorët të jenë të vetëdijshëm për ekzistencën e tij dhe të inkurajohen ta zbatojnë atë gjatë gjithë periudhës së zbatimit të projektit.

Vlerësimi i Rëndësisë së Ndikimeve

Mundësitë për lëndime dhe vdekje gjatë aktiviteteve të ndërtimit, si rezultat i lëvizjeve të trafikut, përdorimi i pajisjeve të ndryshme të punës, përdorimi i dinamitit për hapjen e tuneleve, etj., do të jenë të një madhësie të madhe përgjatë të gjitha seksioneve të reja të korridorit. Kjo për shkak të shfrytëzimit të maleve dhe shkëmbinjve gëlqerorë, hapjes së

tuneleve përgjatë seksioneve të reja dhe aktivitetëve të tjera të natyrës së ngjashme që ndodhin në seksione të reja.

Duke marrë parasysh gjatë fazës së ndërtimit, faktin që një numër i madh i punonjësve do të jenë forcë pune e pakualifikuar, mundësia që punëtorët mund t'i përshtaten shkeljes së të drejtave të tyre do të jetë mesatare. Komuniteti përgjatë seksioneve me një nivel të lartë papunësie dhe të ardhura të ulëta, janë më të prirur të preken nga ky ndikim.

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur vlerësimi i ndikimit në ndikimet dhe çështjet që lidhen me fuqinë punëtore gjatë fazës së ndërtimit për secilin nga Seksionet e AIC.

Tabela 3-24 Rëndësia e ndikimeve në fuqinë punëtore gjatë fazës së ndërtimit**Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së Ndërtimit në çështjet e lidhura me fuqinë punëtore**

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Rrezik për aksidente të punëtorëve Shkelja e të drejtave të punëtorit	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
			indirekt	I kthyeshëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Rrezik për aksidente të punëtorëve	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
			indirekt	I kthyeshëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 3 + rruga ekzistuese	Shkelja e të drejtave të punëtorit	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
			indirekt	I kthyeshëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare

Seksioni 4 + rruga ekzistuese	Rrezik për aksidente të punëtorëve	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	e vogël	E vogël
Seksioni 5B Shtrirja e re	Shkelja e të drejtave të punëtorit	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Rrezik për aksidente të punëtorëve	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Rrezik për aksidente të punëtorëve Shkelja e të drejtave të punëtorit	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 8									

Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Rrezik për aksidente të punëtorëve	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Shkelja e të drejtave të punëtorit	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E madhe	Mesatare
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	E madhe
Seksioni 10 Shtrirja e re	Rrezik për aksidente të punëtorëve	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	E madhe	Mesatare
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Shkelja e të drejtave të punëtorit	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
			indirekt	I kthyesëm	Vendase	afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
Seksioni 12									

Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Rrezik për aksidente të punëtorëve Shkelja e të drejtave të punëtorit	Negativ	Direkt indirekt	i pakthyesëm I kthyesëm	Vendase Vendase	afatgjatë afatgjatë	E pritshme E pritshme	Mesatare E vogël	Mesatare E vogël
---	--	---------	------------------------	--------------------------------	------------------------	----------------------------	------------------------------	-------------------------	-------------------------

Përfundimi

Për shkak të punimeve të ndërtimit që do të kryhen në shpatet e pjerrëta, hapja e tuneleve, rrugëve dhe urave përgjatë seksioneve të reja të AIC (1, 4, 5B, 9B2 dhe 10) ekziston një rrezik më i lartë për aksidentet e punëtorëve në krahasim me seksionin tjetër. Rëndësia përgjatë seksioneve të reja vlerësohet të jetë më e lartë dhe domethënia do të jetë e madhe pa masa lehtësuese. Seksionet e tjera (2, 3, 5C, 6 + 7, 9A2, 11 dhe 13A) do të kenë një rëndësi mesatare.

Rëndësia e ndikimit nga Shkelja e të Drejtave të Punëtorëve do të jetë mesatare përgjatë Seksionit 3, 9B2, Seksionit 10 dhe Seksionit 11. Për shkak të nivelit të ulët të të ardhurave dhe shkallës së lartë të papunësisë së popullatës përgjatë këtyre seksioneve, ekziston një mundësi e lartë që individët e punësuar në rang vendi mund të mos jenë të gatshëm të raportojnë çështje që shkelin të drejtat e tyre, dhe ndjeshmëria nga ky ndikim është i lartë. Seksionet e tjera do të kenë një domethënie të vogël.

Faza funksionale

- **Siguria e punëtorëve në autostradë gjatë funksionimit të autostradës**

Si rezultat i qarkullimit dhe shpejtësisë së projektimit të lëvizjes së automjeteve, ekziston mundësia që punëtorët e sigurisë të preken. Këtu mund të përfshihet siguria e punëtorëve që merren me funksionimin dhe mirëmbajtjen e autostradës. Sidoqoftë, mundësia që ky ndikim të ndodhë është zvogëluar në krahasim me fazën e ndërtimit, jo vetëm për shkak të numrit më të vogël të punëtorëve të përkohshëm ose të përhershëm, por edhe aktiviteteve që duhet të ndërmerren (përdorimi i mjeteve të pajisjeve më pak të rrezikshme).

Vlerësimi i Rëndësisë së Ndikimit

Është vlerësuar se madhësia e ndikimit që ka të bëjë me sigurinë e punëtorëve në autostradë dhe të drejtat e punëtorëve pa masa lehtësuese do të jenë negative të mëdha.

Në tabelën vijuese është paraqitur vlerësimi i ndikimit në punësim gjatë fazës së ndërtimit për secilën nga Seksionet e AIC.

Tabela 3-25 Rëndësia e ndikimeve në fuqinë punëtore gjatë fazës së funksionimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së funksionimit/mirëmbajtjes për çështje të lidhura me fuqinë punëtore

Seksionet	Ndikimet e Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 3 rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 4 rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe

Seksioni 5B Shtrirja e re	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 5C rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 6 + 7 Rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 8									
Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe

Seksioni 10 Shtrirja e re	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 11 rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
Seksioni 12									
Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Siguria e punëtorëve në autostradë	Negativ	direkt	i pakthyesëm	kombëtare	afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe

Përfundimi

Rëndësia e ndikimit në shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve gjatë funksionimit të autostradës konsiderohet si e madhe përgjatë të gjitha seksioneve të Korridorit.

6.2.3.11 Trashëgimia Kulturore

Vlerësimi i ndikimeve të mundshme të shkaktuara nga projekti mbi pasuritë e trashëgimisë kulturore ka konsideruar ndikimin në vendet arkeologjike, ndikimet në monumente dhe vendet për vlera të trashëgimisë kulturore jo-materiale (ICH).

Gjatë vlerësimit të alternativave të Projektit, projekti u përpoq të shmangte sa më shumë të ishte e mundur ndikimet e drejtpërdrejta në vendet e trashëgimisë kulturore duke respektuar një zonë neutrale prej 100 metrash nga monumenti (duke marrë parasysh Urdhrin e Ministrisë nr.297 Për Shpalljen e Zonave Neutrale të Monumenteve të Kulturës).

Ka 21 monumente kulturore në afërsi të korridorit të rrugës (duke marrë parasysh 750 metra, secilën anë të rrugës), por asnjëri prej tyre nuk ndikohet drejtpërdrejt nga Projekti. Vende me potencial të rëndësishëm turistik në zonën e përqendrimit janë: Kalaja e Tepelenës (Seksioni 10, ndodhet 600 m larg nga shtrirjes) dhe Rrënojat e Teatrit Antik ‘Adrianopoli (Seksioni 13A, i vendosur 590 m larg nga shtrirja).

Distanca minimale e vendndodhjes së monumenteve nga korridori i rrugës është 141 m, në seksionin 13A. Vendet e identifikuara të trashëgimisë kulturore, vendndodhja dhe rëndësia e tyre brenda zonës së vendosur buffer prej 2x750 metra përgjatë boshtit rrugor përshkruhen në këtë dokument PESIA; prandaj, kur ndryshoni rrugën gjatë fazave të ardhshme të projektimit, ose gjatë ndërtimit, kur vendosni objektet ndihmëse të natyrës së përkohshme, këto duhet të shmangen.

Sidoqoftë, është e mundur që pasuritë arkeologjike dhe kulturore të mund të hasen përgjatë korridorit gjatë fazës së ndërtimit, veçanërisht në pjesën jugore të korridorit, duke filluar nga seksioni 9B2 në Qesarat deri te pjesa 13A dhe kjo duket nga bollëku i kulturës dhe histories, objekte dhe monumente, sitet arkeologjike në afërsi të Korridorit. Palët e interesuara të konsultuara përgjatë këtyre pjesëve deklaruan gjithashtu mundësinë e lartë për gjetjen e rasteve përgjatë këtyre pjesëve.

Përgjatë Seksionit 9B2 është gjetur vendbanimi antik i Qesarat (afërsisht 250 m larg seksionit) i cili daton që nga shekulli II para lindjes së krishtit, gjurmë gjenden në të gjithë zonën e fshatit Qesarat. Kjo zonë përmban vendet e trashëgimisë që ende nuk janë zbuluar / regjistruar.

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Qyteti i Tepelenës përgjatë seksionit 10 është një vendbanim i hershëm që lidhet me ndërtimin e kalasë së Tepelenës të cilat i përkasin shekullit IV-VI. Këtu gjenden rrënojat e urës Anktike-Mesjetare në lumin Vjosa i cili i përket Shekullit I. Territori ka një trashëgimi të pasur kulturore, prandaj ekziston mundësia për gjetje të rastësishme përgjatë kësaj pjese.

Zona përgjatë seksionit 13A ka qenë e banuar që nga antikiteti nga fisi i Kaoneve. Vendet më të rëndësishme arkeologjike përgjatë kësaj pjese i përkasin periudhës romake. 6 vendet e trashëgimisë kulturore përgjatë kësaj pjese janë të vendosura në një distancë më të afërt (deri në 200 m) nga shtrirja. Artefaktet dëshmojnë se ka ende varre të pazbuluara në vendbanimin e Sofratike.

Është ngritur një çështje gjatë konsultimit me banorët vendas (përfaqësuesit e njësive administrative Balldren) në seksionin 1 të AIC, ata deklaruan se ekziston rreziku që varrezat afër vendbanimit të Balldrenit të preken drejtpërdrejt nga zbatimi i projektit, në mënyrë që të shmangnin tensionet në komunitet, ata sugjeruan të ndryshojnë shtrirjen gjatë fazës tjetër të projektit.

Ashtu si me ndikimet e tjera, Seksionet 8 dhe 12 nuk janë konsideruar, sepse studimet e tyre janë miratuar tashmë.

Ndikimet

Ndikimet gjatë Fazës së para-ndërtimit

Mungesa e informacionit të saktë në vendet e trashëgimisë kulturore mund të ndikojnë në vendet me trashëgimi kulturore.

Javë ose studime sipërfaqësore në fazën tjetër (ESIA të thellë), do të çojnë në propozimin e masave jo efektive për të kursyer gjetjet e çështjeve.

Kështu, burimet e mëposhtme duhet të ekzaminohen si pjesë e ESIA-ve të thella;

- Sondazhet e parakonstruksionit në vendet e trashëgimisë kulturore të vendosura në zonën më të gjerë të projektit AIC me qëllim të shmangies së vendeve të njohura të trashëgimisë kulturore;
- Inventarët e vendeve, të klasifikuar sipas legjislacionit në fuqi;
- Rishikimi i kufizimit të legjislacionit për disa kategori të trashëgimisë kulturore;
- Zbatimi i një Procedure të Mundësisë së Gjetjeve.

Faza e ndërtimit

Burimet kryesore që do të kontribuojnë në ndikimet në vendet e trashëgimisë kulturore, gjatë fazës së ndërtimit janë:

Aktivitetet e përgatitjes së vendit të lidhura me objektet e Projektit (duke përfshirë bimësinë dhe heqjen e tokës, si dhe gërmimet), ndërtimin e rrugëve hyrëse me vendin e ndërtimit, WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

ndërtimin e përkohshëm, lehtësira të tilla si kampe pune, ndotje dhe dridhje, lëvizja e automjeteve të rënda, pajisjet dhe personeli.

Ndikimet fizike direkte parashikohen të ndodhin gjatë Fazës së ndërtimit të Projektit.

- **Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të pa identifikuar të varrosura arkeologjike (gjetje të rastësishme)**

Vende arkeologjike të pa-identifikuara ka të ngjarë të ekzistojnë, por prania e tyre mund të zbulohet vetëm me veprimtari shqetësuese për tokën. Aktivitetet shqetësuese kanë potencialin të shkatërrojnë burimet arkeologjike, ose të shtypin dhe shtrembërojnë burimet arkeologjike nëntokësore, të cilat mund të shkaktojnë humbjen e vlerës shkencore dhe historike të mbetjeve. Çrregullimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore mund të ndodhin gjatë ndërtimit të rrugëve që lidhen me kampe ndërtimi dhe logjistikë të tjerë të Projektit. Ky ndikim mund të ndodhë përgjatë gjithë rrugës së Projektit, por veçanërisht nga Seksioni 9B2 deri në Seksionin 13A, duke marrë parasysh potencialin e lartë të zonës për sa i përket pasurive të trashëgimisë kulturore.

- **Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes**

Shpërthimi, funksionimi i makinerive të rënda dhe lëvizja e automjeteve përgjatë zonave të pashtuara, ka të ngjarë të prodhojnë dridhje dhe ndikime të ndotjes, të cilat do të jenë më domethënëse gjatë fazës së ndërtimit. Rrënojat, monumentet kombëtare ose ndërtesat historike, mund të jenë në rrezik degradimi për shkak të dridhjeve. Vendet e trashëgimisë kulturore mbi tokë do të ndikohen nga pluhuri / emetimi dhe dridhja për shkak të funksionimit të makinerive, trafikut të automjeteve të rënda dhe aktiviteteve me ndikime të larta të tilla si goditje dhe çekan.

Përqendrimi i pluhurit dhe blazës në monumentet kulturore mund të shkaktojë njollosje dhe gërryerje të materialit ndërtimor. Këto ndikime do të jenë më domethënëse gjatë fazës së ndërtimit, veçanërisht për varrezat që ndodhen afër korridorit, në fshatin Balldren (seksioni 1 i AIC) dhe për monumentet që ndodhen më afër Korridorit, siç janë ato të vendosura përgjatë seksionit 13A, 5 monumente ndodhen në një distancë midis 140 deri 200 m larg vendit të ndërtimit. Këtu përfshihen edhe ndikimet në vend të shenjtë

monumente / varrezave.

- **Përçarje / Ndryshime në Hyrjen e Përdoruesve në vendet e trashëgimisë kulturore (CHS)**

Ky lloj ndikimi indirekt ka shumë të ngjarë të ndodhë gjatë fazës së ndërtimit dhe nuk parashikohet të ndodhë gjatë fazës së funksionimit. Duke marrë parasysh rëndësinë e monumenteve të identifikuar në zonën e fokusit të projektit të AIC (të gjitha vendet e trashëgimisë kulturore përfshihen në listën e monumenteve të mbrojtura dhe kanë rëndësi kombëtare) aktivitetet e ndërtimit mund të ndikojnë në studiuesit dhe përdoruesit e ICH.

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Seksioni 13A ka potencial të konsiderueshëm turistik (vendet turistike që marrin vizitorë) dhe me vlerë të ICH do të jenë më të ndjeshëm nga ndikimet në vendet e trashëgimisë kulturore gjatë ndërtimit. Në disa raste, aktivitetet e ndërtimit të Projektit mund të pengojnë hyrjen e vizitorëve në vendet e lartpërmendura të trashëgimisë kulturore të cilat në mënyrë indirekte do të ndikojnë përkohësisht në ekonominë vendase gjatë fazës së ndërtimit. Crregullimi i hyrjes mund të çojë në uljen e numrit të turistëve, të cilët përdorin shërbime të tregjeve vendase dhe restorante. Ky ndikim do të jetë i kufizuar vetëm për Seksionin 13A duke marrë parasysh vendndodhjen e Teatrit Antik përgjatë këtij seksioni, i cili është një vend i rëndësishëm i trashëgimisë kulturore dhe që tërheq vizitorët. Ky ndikim ka efekt edhe në monumentet e shenjta / varrezat.

Plaçkitja e vendeve arkeologjike

Plaçkitja e vendeve arkeologjike / varreza nga punëtorët gjatë fazës së ndërtimit dhe gjithashtu nga komuniteti i vendosur në afërsi të vendit të ndërtimit mund të ndodhë përgjatë gjithë korridorit rrugor AIC, por ka rrezik të lartë të ndodhë nga Seksioni 9B2 deri në 13A, pasi zona është e njohur për potencial të lartë arkeologjik.

Vlerësimi i Rëndësisë së Ndikimit në Vendet e Trashëgimisë Kulturore

Kriteret për përcaktimin e vlerës / rëndësisë së vendeve të trashëgimisë kulturore bazohen nëse vendi është i njohur nga komuniteti vendas ose në nivel rajonal / kombëtar dhe vlera e tij për kërkime / studime shkencore dhe identitet, përfshirjen e tij në listën e mbrojtur të monumenteve dhe mundësi për gjetje rastësore.

Në rast shkatërrimi / dëmtimi të vendeve arkeologjike, madhësia e ndikimit do të varet nga rëndësia e zonës dhe do të vlerësohet nga një arkeolog ekspert. Përgjatë pjesëve ku ekziston një mundësi e lartë për gjetjen e rasteve dhe duke supozuar se ato janë shkatërruar nga punimet e ndërtimit, madhësia e ndikimit do të ishte e madhe, pasi integriteti i burimit do të humbte.

Rëndësia e ndikimit nga plaçkitja e vendeve arkeologjike të varrosura është konsideruar e madhe përgjatë seksioneve ku ekziston një mundësi e lartë për gjetje të rastësishme, pasi efekti i gjuetisë do të rezultojë në një humbje të konsiderueshme të burimit, dhe mund të ndikojë në integritetin e vendit arkeologjik.

Rëndësia e ndikimit, Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes do të jetë i madh në rast se vendi ka një rëndësi të madhe dhe dëmtimi i tij do të humbasë integritetin e tij.

Rëndësia e ndikimit në prishjen e aksesit të përdoruesve në ndikimin e CHS do të jetë mesatare në rast se akseset e kufizuara për shkak të aktiviteteve të ndërtimit ose qasjes së ndryshuar për vendet e rëndësishme të trashëgimisë kulturore (vendase ose në nivel rajonal / kombëtar).

Në tabelën vijuese është përmbledhur vlerësimi dhe rëndësia e secilit ndikim në vendet e trashëgimisë kulturore për 13 seksione të AIC. Në rast se ndonjë nga ndikimet e lartpërmendura nuk mund të ndodhë në çdo pjesë të AIC, në tabelën është paraqitur si jo e zbatueshme, pra nuk aplikohet.

Tabela 3-26 Rëndësia e ndikimeve në sitet e trashëgimisë kulturore gjatë fazës së ndërtimit

Pragu i Vlerësimit dhe Rëndësia e Ndikimeve në Seksion, gjatë Fazës së ndërtimit në sitet e trashëgimisë kulturore

Seksionet	Ndikimet Përgjithshme	Karakterizimi i Ndikimit	Lloji i Ndikimit	Kthyeshmëria	Shkalla Hapësinore	Kohëzgjatje	Mundësia	Rëndësia	Domethënia
------------------	------------------------------	---------------------------------	-------------------------	---------------------	---------------------------	--------------------	-----------------	-----------------	-------------------

Seksioni 1 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	Mesatare	Mesatare
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Negativ	Indirekt	i kthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E pritshme	Mesatare	Mesatare
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E lartë	E vogël	E vogël
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Negativ	Indirekt	i kthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E pritshme	E vogël	E vogël
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 3 rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i kthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 4 rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E lartë	E vogël	E vogël
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Negativ	Indirekt	i kthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E pritshme	E vogël	E vogël
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 5B Shtrirja e re	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
							E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 5C rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyes	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Jo i zbatueshëm	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyes	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
			Indirekt						

Seksio ni 6 + 7 Rruga ekzistu ese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuara (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksio ni 8									

Seksioni 9A2 Rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuara (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Negativ	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Ndikimi në ekonomi Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Nuk aplikohet Indirekt	Nuk aplikohet i pakthyesëm	Nuk aplikohet Vendase	Nuk aplikohet Afatgjatë	Nuk aplikohet E pritshme	Nuk aplikohet E vogël	Nuk aplikohet E vogël

Seksioni 9B2 Shtrirja e re + rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Negativ	Indirekt	i kthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E pritshme	E vogël	Mesatare
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël

Seksioni 10 Shtrirja e re	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	Mesatare	E vogël
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Negativ	Indirekt	i kthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E madhe	Mesatare

Seksio ni 11 rruga ekzistu ese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuara (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	E përkohshme	E pritshme	Mesatare	Mesatare
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet	Nuk aplikohet
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E vogël	E vogël
Seksio ni 12									

Seksioni 13 A rruga ekzistuese	Dëmtimi ose shkatërrimi i vendeve të varrosura arkeologjike të pa identifikuar (gjetje rastësishme)	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Kombëtare	Afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe
	Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes	Negativ	Direkt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	Mesatare	E vogël
	Prishja e aksesit të përdoruesit në sitet e trashëgimisë kulturore (CHS)	Negativ	Indirekt	i kthyesëm	Kombëtare	Afatmesme	E pritshme	Mesatare	Mesatare
	Plaçkitja e siteve arkeologjike	Negativ	Indirekt	i pakthyesëm	Vendase	Afatgjatë	E pritshme	E madhe	E madhe

Përfundimi

Rëndësia e ndikimit "dëmtimi ose shkatërrimi i zonës arkeologjike " do të jetë e madhe duke marrë parasysh vlerën e lartë të mundshme të sitit arkeologjik përgjatë Seksionit 9B2 dhe 13A dhe madhësisë së mundshme të ndikimit. Ky ndikim do të ketë një rëndësi mesatare përgjatë Seksionit 2 dhe 10 dhe domethënie të vogël përgjatë seksioneve të tjera të Korridorit A-I.

Degradimi ose dëmtimi i vendeve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes ose dridhjes do të ketë një rëndësi të vogël përgjatë të gjithë seksionit duke marrë parasysh që monumenti i mbylljes është shumë se 100 m nga korridori.

Çrregullimi i aksesit të përdoruesit në vendet e trashëgimisë kulturore (CHS) do të ketë një rëndësi mesatare përgjatë seksionit 13A pasi ndikimi do të shfaqet për një periudhë të shkurtër. Seksioni 2 do të ketë gjithashtu një domethënie mesatare, megjithëse ndryshimet në hyrje do të jenë thelbësore pasi do të rrisin kohën për të hyrë në varreza, por ato do të jenë për një periudhë të shkurtër kohore. Në seksione të tjera, rëndësia e ndikimeve në trashëgiminë kulturore do të jetë e vogël.

Faza e funksionimit / Mirëmbajtja

Burimet kryesore të cilat mund të kontribuojnë në ndikimet në vendet e trashëgimisë kulturore, gjatë fazës së funksionimit janë: Ndotja dhe dridhja, lëvizja e automjeteve, pajisjeve dhe personelit, aktivitete gjurmimi për mirëmbajtje dhe riparim, etj.

Gjatë kësaj faze nuk pritet të ketë dëmtime ose shqetësime fizike në vendet e trashëgimisë kulturore.

Duke marrë parasysh të dhënat fillestare për vendet e njohura të trashëgimisë kulturore dhe distancën e vendndodhjes së tyre (vendi i afërt i CH është më shumë se 140 m apo edhe më larg) nga korridori AIC, dridhjet dhe ndotja e vendeve nga trafiku nuk do të jenë të rëndësishme. Sidoqoftë, monitorimi i burimeve të trashëgimisë kulturore do të vazhdojë gjatë funksionimit. Nuk parashikohet që ndërprerja e hyrjes të personave në vendet e trashëgimisë kulturore të ndodhë gjatë kësaj faze të Projektit.

Përmbledhja e ndikimeve në vendet e trashëgimisë kulturore

Gjatë vlerësimit të rrugës AIC, dhe nga konsultimi me përfaqësuesit e Institutit të Monumenteve të Kulturës, u bënë të gjitha përpjekjet e mundshme për të shmangur ndikimet e drejtpërdrejta fizike në vendet e njohura të trashëgimisë kulturore. Kjo u bë duke respektuar zonën neutral prej 100 metrash larg nga monumenti (duke marrë parasysh Urdhrin e Ministrit nr.297 Për Shpalljen e Zonave Neutrale të Monumenteve Kulturore). Sidoqoftë, disa monumente dhe sitet arkeologjike mbeten në afërsi të trasesë rrugore. Prandaj, mundësia për gjetje rastësore gjatë ndërtimit mbetet e lartë, kryesisht në seksionin 9B2 dhe 13A.

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Rëndësia për trashëgiminë kulturore konsiderohet e madhe përgjatë seksionit 9B2 dhe seksionit 13A.

Vlerësimi i përgjithshëm i domethënies për ndikimet në Parametrin socio-ekonomik për secilin Seksion të Korridorit A-I

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur rëndësia e përgjithshme e ndikimeve për secilin parametër socio-ekonomik, në lidhje me projektin AIC

Niveli i domethënies shprehet me ngjyra si më poshtë:

- Rëndësi e madhe / shumë e madhe /ngjyra e kuqe/
- Rëndësi mesatare /ngjyra portokalli/
- Rëndësi e vogël në mesatare /ngjyra e verdhë/
- Rëndësi e vogël /ngjyra lejla/

Mesatarja e domethënies së ndikimit të secilit parametër në secilin prej seksioneve, shprehet si ndikimet e përgjithshme të përmbledhura në kolonën e parë me të njëjtat ngjyra treguese si ato të përdorura për parametrat.

- Mesatarja e Ndikimeve në seksionet 1, 4, 5B dhe 9B2, rezultatet e një rëndësie të madhe,
- Mesatarja e ndikimeve në seksionet 2, 3, 5C, 6, 7, 9A2, 10-13, rezultatet e një rëndësie mesatare
- Asnjë ndikim në seksionet AIC nuk ka një mesatare të një rëndësie të vogël ose të vogël në mesatare

Tabela 3-27 Rëndësia e përgjithshme e ndikimeve për parametrat socio-ekonomikë dhe Seksionet e AIC

Përmbledhja e Rëndësisë së Ndikimit për Seksionin AIC	Toka dhe Prona (domethënie negative)	Shëndeti dhe Siguria në Komunitet (domethënie negative)	Debatet në komunitet (domethënie negative)	Hyrja dhe Ndarja (Rëndësi të dobishme ose negative)	Ekonomia (domethënie pozitive)	Punësimi (domethënia pozitive)	Arsimi dhe trainimi (domethënie pozitive)	Grupet e cenueshme (domethënie negative)	Ndikimet dhe çështjet që lidhen me fuqinë punëtore (domethënie negative)	Trashëgimia Kulturore (domethënie negative)
Seksioni 1	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli /
Seksioni 2	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra lejla/
Seksioni 3	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra e verdhë//	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra lejla/
Seksioni 4	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra lejla/
Seksioni 5B	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra e kuqe/	/ngjyra lejla/

Seksioni 5C	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra lejla/
Seksioni 6 + 7	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra lejla/
Seksioni 9A2	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra lejla/
Seksioni 9B2	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e
Seksioni 10	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra verdhë/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra verdhë/ e
Seksioni 11	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra lejla/
Seksioni 13A	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e	/ngjyra portokalli/	/ngjyra kuqe/ e

6.2.3.12 Masat lehtësuese socio-kulturore

Toka dhe Prona

Shmangia sa më shumë që të jetë e mundur për ndikimet në pronat private, është hapi kryesor dhe i parë që duhet të merret në konsideratë gjatë fazës së para-ndërtimit. Gjithashtu, për zbatimin e suksesshëm të projektit AIC, është e nevojshme që gjatë fazave të ardhshme të Projektit, modelet e detajuara të bashkohen nga Vlerësimet e Ndikimit Social (SIA) ose Plane të Menaxhimit Social (SMP). Duhet të bëhet një përditësim i kushteve bazë në lidhje me përdorimin e tokës dhe pronësinë, të pasqyruara në një PVZH dhe RAP të detajuar. Sondazhet sociale për secilën pjesë të AIC, do të përcaktojnë nivelin e të ardhurave dhe numrin e familjeve që mbështeten vetëm në të ardhurat nga toka dhe proporcionin e tokës që ata posedojnë, ndikimin në familje dhe biznese duhet të përcaktohet gjithashtu.

Duhet të regjistrohen të gjithë individët, familjet dhe bizneset (zyrtare dhe informale) të cilët do të zhvendosen fizikisht dhe / ose ekonomikisht nga projekti. Së bashku me Studime të thella ESIA, Plane, Mekanizma dhe Inventarë duhet të zhvillohen dhe përditësohen, siç janë: Përditësimi i LARF, RAP, SEP dhe mekanizmat e ankesave, LARP dhe zhvillimi i studimit të shpronësimit duhet të përfshijë gjithashtu kompensimin e parcelës së vogël që mund të përdoret nga shteti për pyllëzim.

Gjatë fazës së funksionimit zbatimi i një RAP të drejtë, si dhe zbatimi i legjislacionit shqiptar për shpronësimin e përkohshëm ose përfundimtar mbetet masa më e rëndësishme lehtësuese për mekanizmat e ankesave. Ndihe shtesë duhet t'u jepet personave / subjekteve të prekura, për rivendosjen e standardeve të tyre për t'u larguar apo punuar, të paktën në të njëjtat kushte si fillimi paraprak i projektit. Nëse nuk është e mundur shmangia, rivendosja e rreptë dhe korrekte e objekteve të dëmtuara / shkatërruara përkohësisht, është masë e detyrueshme lehtësuese që duhet të zbatohet.

Gjatë fazës së funksionimit, ndikimet në pronat e tokës janë më të ulëta dhe po kështu janë masat lehtësuese. Në rastet e grevave të drejta të pronarëve me pronësi të prekur dhe që nuk kompensohen siç duhet, procedurat do të vazhdojnë sipas legjislacionit shqiptar (ose kërkesat ndërkombëtare nëse projekti financohet nga fondet ndërkombëtare). Personat e prekur duhet të kompensohen gjithashtu për kohën dhe shpenzimet që kanë humbur për të kërkuar të drejtat e tyre.

Shëndeti dhe Siguria në Komunitet

Për të shmangur dhe zbutur ndikimet që do të gjenerohen gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit, planet, marrëveshjet dhe planet e menaxhimit procedural për HSS, duhet të përfundohen dhe aprovohen. EPRP dhe TMP, mbeten dokumente thelbësore, që duhet të aplikohen për secilin nga seksionet. Propozimi dhe aprovimi i rrugëve dhe hyrja e përkohshme, në rastet kur ato ekzistuese do të preken nga ndërtimi / funksionimi, duhet të bëhet, vetëm pas marrëveshjeve me komunitetin vendas dhe përfaqësuesit e tyre. Trajnimi i

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

rojeve dhe këshilltarëve etj., duhet të përfshihet në programin e trajnimeve, përpara se të fillojë ndërtimi.

Gjatë fazës së ndërtimit duhet të zhvillohet zbatimi i rreptë i planeve të zhvilluara në fazën e para-ndërtimit që lidhen me HSS. Këtyre do t'ju duhet t'i bashkohen informacione të dobishme për ndryshimet e trafikut ose infrastrukturës , të përdorur për të informuar komunitetin. Komuniteti dhe punëtorët duhet të jenë të informuar për ndikimet që mund të gjenerohen nga ndërtimi dhe funksionimi i AIC. Gjithashtu, zbatimi i saktë i procedurave të trajnimit dhe informimit dhe monitorimi i kushteve shëndetësore dhe të sigurisë së punëtorëve dhe komunitetit kërkohet të bëhet rregullisht dhe gjatë gjithë zbatimit të projektit.

Zbatimi i rreptë i mekanizmave të ankesave do të ndihmojë personat / subjektet e interesuara të kërkojnë mbrojtje të drejtave të tyre për një shëndet të mirë dhe siguri.

Masat mbrojtëse për shkak të ndikimeve të mundshme nga funksionimi rrugor, informacioni i publikut dhe përdoruesve për rreziqet për shkeljen e rrugës, rregullat e trafikut etj., duhet të bashkohen me sinjalizimin e duhur, gjatë fazës së funksionimit. "Udhëzuesit për performancë të sigurt" duhet të zbatohen gjithashtu gjatë kësaj faze. Procesi i shpeshtë i monitorimit duhet të bashkohet në të gjithë fazën e funksionimit, i përqendruar në ndotjen dhe efektet në komunitetin e ndotjes së ajrit / tokave / ujërave, sipas programit të aprovuar të monitorimit. Barrierat, sistemet e kullimit dhe kolektorët, pastrimi i shpeshtë dhe dezinfektimi i kolektorëve etj., janë disa nga masat lehtësuese të ndikimeve shëndetësore, të përshkruara tashmë në masat lehtësuese të mjediseve natyrore.

Debatet në komunitet

Debati në komunitet, është një ndikim shumë i rëndësishëm negativ, që është mjaft i varur nga ndikimet e tjera dhe rezulton si shuma e tensioneve të krijuara nga ndikime të ndryshme dhe të ndryshme të llogaritura në pjesën sociale dhe mjedisore.

Sjellja e keqe ose e papërshtatshme e punëtorëve, që vijnë nga zona të tjera, mund të krijojnë fyerje në komunitet, të cilat mund të çojnë në veprime shumë ekstreme. Informimi i punëtorëve, të ardhur nga vendet / qarqet e tjera, mbi zakonet e komunitetit dhe trashëgiminë, fenë e tij etj, si dhe informimi i tyre, mbi rrezikun që mund të përballlet në rast të incidenteve është thelbësor.

Rivendosja dhe kompensimet duhet të jenë mjaft të drejta, "duke shmangur ndryshimet, midis identitetit". Komuniteti, duhet të informohet mbi përparësinë e grupeve ose personave të cenueshëm, dhe "barazinë midis të ngjashme". Gjatë vizitave në terren të konsulentëve, dyshimi për vonesën e kompensimeve, derisa rrugët të kenë filluar funksionimin, ishte një mohim i madh i komunitetit. Një ndërgjegjësiv intensiv publik, për sqarimin e kufijve, regjistrimin e titujve të pronësisë, përcaktimin e pjesës midis familjeve sipas legjislacionit shqiptar etj., duhet të bëhet para fillimit të punimeve të ndërtimit. Mënyra për të kompensuar ose siguruar strehën për vendbanime / aktivitete joformale (pothuajse pjesët 4 dhe 5B), rekomandohet të propozohet dhe ndoshta të dakordohet para fillimit të punimeve të ndërtimit.

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

Fushata e ndërgjegjësimit duhet të zbatohet para fillimit të punimeve të ndërtimit për grupe të tilla të prekura.

Duhet të vendoset një Mekanizëm i Ankesave në mënyrë që të marrë dhe lehtësojë të gjitha ankesat nga komuniteti, gjatë gjithë ciklit jetësor të Projektit. Gjatë fazës së ndërtimit, masat e përcaktuara mirë dhe të shpallura të regjimit të kufizuar gjatë punimeve dhe në kampusin e punës duhet të zbatohen. Gjithashtu, traditat e tyre do të zbatohen për dënimet për punëtorët që nuk respektojnë rregulloret e sjelljes me komunitetin vendas dhe trashëgiminë. Crregullimi i komunitetit nga zhurmat, ndotja e ajrit, ndotja e tokës dhe e ujit, ndikimet në infrastrukturë etj duhet të shmangen aq sa është e mundur.

Ndërgjegjësimi i publikut në lidhje me punëtorët dhe trajtimi i ankesave të ngritura do të ndihmojë në kontrollin dhe qetësimin e tensioneve në komunitet. Tensionet nga rreziku i jetës, çështjet shëndetësore, shqetësimi nga trafiku dhe çështjet që lidhen me të, do të zbuten, me zbatimin e rreptë të legjislacionit shqiptar për sigurinë dhe shëndetin, do të zbatohet masa për të zvogëluar ndotjen / ndotjen nga trafiku, dhe duke përmirësuar shpesh infrastrukturën dhe aksesin e saj nëse e nevojshme.

Hyrja dhe Ndarja

Planet dhe modelet duhet të jenë të përcaktuara mirë, për të zbatuar një qasje efektive në infrastrukturë, për të gjitha vendbanimet / komunitetin, cila infrastrukturë do të dëmtohet nga zbatimi i projektit AIC. Një inventar i infrastrukturës ekzistuese dhe përdorimit të tij, duhet të përgatitet para fillimit të kompensimit dhe riorganizimit të infrastrukturës së re.

Të gjitha vendimet duhet të bëhen në bashkëpunim me komunitetin, dhe kompensimi mund të përfshihet. Në rast të aksidenteve të përkohshme gjatë ndërtimit, duhet të bëhen udhëzime për të ndaluar punimet derisa infrastruktura e dëmtuar të zëvendësohet ose restaurohet. Rrugët e hyrjes, rrjeti i ujit dhe energjisë elektrike, telekomunikacioni, ujitje dhe sistemet e kullimit, hyrja në tokat bujqësore, shtigjet ose vendet për kullotjen e kafshëve bujqësore, etj., të cilat do të preken ose shkatërrohen plotësisht, duhet të ndërtohen para fillimit të punimeve të ndërtimit.

Një plan i menaxhimit të trafikut, duhet të përgatitet në rast të rrugëve të përkohshme ose rrugëve hyrëse për qëllime ndërtimi. Aplikimi i procedurave të raportimit dhe ankesave është thelbësor para fillimit të punimeve ndërtimore.

Gjatë fazës së ndërtimit, zbatimi i rreptë i planit të menaxhimit të trafikut dhe vlerësimi i rrezikut gjatë zgjimit të ndërtimeve do të zvogëlojë ndikimet seriozisht në hyrje dhe shpërndarjen. Njoftimi publik për çdo shqetësim në lidhje me infrastrukturën, do të jetë pjesë e rregulloreve të ndërtimeve gjatë punimeve .

Minimizimi i ndikimeve në infrastrukturë, dhe rivendosja në një kohë më të shkurtër të mundshme, do të jenë shoqëruese në të gjithë fazën e ndërtimit. Ndërprerja e menjëhershme e punimeve në rast të dëmtimit të rastësishëm të infrastrukturës dhe restaurimit të infrastrukturës së dëmtuar, mund të arrihet gjithashtu, me masa kompensimi. Mirëmbajtja e

WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridori Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

aksesit dhe infrastrukturës, në lidhje me ndikimet ose efektet e funksionimit të AIC, do t'i bashkohet gjithashtu fazës së funksionimit. Masat lehtësuese të përshkruara më poshtë, do të zbatohen edhe gjatë fazës së mirëmbajtjes.

Ekonomia

Njerëzit duhet të jenë të vetëdijshëm për ndikimet e pritura pozitive në ekonomi, nga ndërtimi dhe funksionimi i AIC.

Një strategji e detajuar, duhet të përgatitet për të maksimizuar përfitimet e komunitetit lokal dhe rajonal, si dhe në nivel kombëtar, me zbatimin e projektit. Të gjitha bizneset dhe fermerët duhet të informohen para fillimit të ndërtimit, për mundësitë e përfshirjes (tregjet, bio-produktet etj) dhe shanset për të përfituar gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit. Një strategji e përgjithshme, duhet të përgatitet dhe miratohet, për përfshirjen e biznesit vendas / rajonal, sa më shumë që të jetë e mundur në fazat e ndërtimit / funksionimit. Trajnimi për biznesin vendas / rajonal, duhet të zbatohet mbi punimet e pritura, cilësitë e tyre, kërkesat dhe sfidat e tregut etj.

Duhet dhënë shanse subjekteve / personave të prekur negativisht nga zhvillimi i projektit, të rifillojnë aktivitetin në të cilin ata u bazuan përpara punimeve të ndërtimit. Kompensimet në raste të tilla duhet të arrihen me kredi, derisa aktiviteti i njësisë ekonomike të stabilizohet. Ftesat e personave / personave vendas / rajonale / kombëtarë, që të përfshihen në procesin e ndërtimit, shfrytëzimin dhe furnizimin me lëndën e parë të duhur, mobiliet shtëpiake për punëtorët, ushqimin etj., Do të ndihmojnë palët e interesuara vendase / rajonale dhe kombëtare të sfidojnë bizneset e huaja, në përfshirje në punimet e ndërtimit .

Përfshihet gjithashtu hapja e shërbimeve të përkohshme, të cilat do të shërbejnë për mirëmbajtjen, relaksim, ushqimin dhe pijet e punëtorëve. Gjatë fazës së funksionimit, do të zbatohet një publicitet për të nxitur vizita në rajone të ndryshme përgjatë AIC, për të tërhequr vizitorët e huaj. Inicimi i komunitetit vendas dhe ndihmimi i kredive për iniciativat e tyre për investim te mjediseve të lidhura me AIC, shërbimet, kafe / restorante, karburante, etj., do të jetë një përparësi e qeverive vendase / rajonale gjatë fazës së funksionimit.

Punësimi

Punësimi është ndikimi kryesor pozitiv gjatë zbatimit dhe funksionimit të projektit. Një plan veprimi punësimi, duhet të përgatitet, të përqendrohet pothuajse në komunitetin lokal etj. Trajnimet e një komuniteti të tillë mbetet thelbësor për zbatimin e suksesshëm të një plani të tillë veprimi. Një plan i rekrutimit duhet të sqarohet, si do të implementohet një drejtësi dhe "dije se si të bazohet", zgjedhjen e trajnimeve dhe personave të punësuar, duke marrë parasysh përparësinë e punësimit të grave. Gjatë fazës së ndërtimit, përfshirja së pari për të prekurit , njerëzit / entitetet, grupet e tyre të rrezikuara dhe komuniteti vendas për trajnime dhe punësim për punët e ndërtimit do të jetë thelbësore. Zbatimi rreptësisht I planit vendas të rekrutimit, dhe përditësimi i tij sipas ankesave mund të lehtësojë ndikimet shpesh ose jo të identifikuar. Angazhimi i forcës punëtore të grave, në punë të përshtatshme me aftësitë e tyre fizike duhet të zbatohet nga sezoni i trajnimit (faza e para-ndërtimit) deri në të gjitha WB14-REG-TRA-01: Adriatik - Korridor i Rrugor Jon - Draft PESIA (Ky dokument lëshohet për informacion vetëm me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një material zyrtar përfundimtar nga IPF5 dhe konsulentët e tij.)

fazat e zbatimit. Gjatë fazës së funksionimit, punësimi do të zvogëlohet në shërbime nga të dy palët ose do të lidhet me AIC dhe shërbimet e mirëmbajtjes, procesin e monitorimit etj.

Arsimi dhe trajnimi

Planet e detajuara të fokusit të trajnimit, metodologjive, organizimit dhe zgjedhjes së më të mirave për punësim, duhet të përgatiten para fillimit të punimeve të ndërtimit. Planet e tilla duhet të publikohen mirë në forma të ndryshme, që të jenë të përshtatshme me mundësinë e komunitetit vendas për të marrë informacion. Ndërgjegjësimi, duhet të jetë pjesë e të gjitha fazave të trajnimit, mbi masat HSS, kushtet dhe kërkesat e punës, orarin e punës dhe pushimet, të drejtat e punëtorëve dhe mënyrat e ankimit etj. dhe menaxherët të jenë përgjegjës për të shfrytëzuar burimet e mundshme për të trajnuar, kualifikuar dhe zhvilluar punonjësit e tyre. Trajnimi për vendin e punës, do të aplikohet në të gjitha sezonet e para, të aktiviteteve të fazës së ndërtimit. Trajnimi për mbrojtjen e mjedisit dhe social, duhet të jetë pjesë e sezoneve të trajnimeve për trajnues dhe punëdhënës. Trajnimet mbi planin e reagimit dhe do të zhvillohen edhe gjatë fazës së funksionimit. Gjithashtu, trajnimet për mbrojtjen e mjedisit / social, duhet të jenë pjesë e veçantë gjatë kësaj faze.

Grupet e cenueshme

Identifikimi i grupeve të cenueshme, ndikimet indirekte dhe direkte në to, mundësia e tyre për përfshirje në proces, përparësia e tyre për kompensim, etj., duhet të jetë pjesë e PVZH-së. Gjithashtu, të gjitha aspektet në lidhje me grupet e cenueshme duhet të merren parasysh gjithashtu gjatë përgatitjes së Strategjisë së Punësimit. Për më tepër, metodat për komunikim me grupet e cenueshme duhet të përcaktohen para aktiviteteve të ndërtimit.

Gjatë fazës së ndërtimit, kërkohet zbatimi i rreptë i masave të përkohshme për të minimizuar çdo ndikim të infrastrukturës, shëndetit dhe sigurisë, ndikimet në tokë dhe prona, etj., ndaj grupeve / personave të cenueshëm. Punësimet në punë të përshtatshme të grupeve të prekura ose personave të prekur do të bashkohen në të gjitha stinët e punimeve të ndërtimit. Familjet e grave, personat me aftësi të kufizuara, etj., do të kenë përparësi në punë të tilla. Masat e kompensimit, duhet të aplikohen për ta. Vëzhgimi i shpeshtë i grupeve të cenueshme, do të bëhet mbi ecurinë e shëndetit, financave etj., gjatë fazës së ndërtimit.

Faza parandërtimore është shumë e rëndësishme për sa i përket burimeve njerëzore, mosdiskriminimit dhe trajtimit të barabartë në vendin e punës. Përpara ndërtimit, të drejtat e punonjësve duhet të prezantohen në një formë të qartë dhe të duhur (të kuptueshme dhe aksesueshme për punonjësit) si dhe duhet të përgatitet një plan lidhur me akomodimin e punonjësve dhe Shëndetin dhe Sigurinë në vendin e punës, Përgatitja në raste emergjence dhe siguria e ndërtimit. Gjithashtu, duhet të hartohet një plan për të ndërtuar një mekanizëm ankimi për punonjësit. Gjatë fazës ndërtimore, do të zbatohet përshtatja e drejtë dhe e ndershme e politikave të burimeve njerëzore, respektimi i parimeve të mosdiskriminimit dhe trajtimit të barabartë, duke respektuar traditat dhe mënyrën e jetesës së komunitetit, shmangien e shqetësimeve etj. Promovimi i zakoneve të përshtatshme dhe mikpritëse të komunitetit, dhe nxitja e dëshirës për komunikim dhe aktivitete të përbashkëta gjatë pushimeve, ndërmjet komunitetit vendas dhe fuqisë punëtore. Mekanizmi i pavarur i ankimit do të zbatohet për komunitetin vendas dhe punonjësit. Aplikimi i rreptë dhe korrekt i shëndetit dhe sigurisë në vendin e punës HSS dhe Ndërtimit SP, do të zbatohet nga kontraktori. Masat lehtësuese të përmendura më lart do të zbatohen edhe gjatë fazës së funksionimit për punët dhe shërbimet e mirëmbajtjes në funksionimin e AIC.

Trashëgimia kulturore

Një bashkëpunim i ngushtë i kontraktorit me autoritetet rajonale/ kombëtare/ komunitetit vendor për monumentet kulturore në fazën parandërtimore, që janë afër me përshtatjen e AIC. Kërkimet duhet të zhvillohen nga institucione të specializuara kombëtare/rajonale mbi trashëgiminë/monumentet e kulturës që janë të goposura dhe ende të pazbuluara. Duhet të përgatitet një plan veprimi i detajuar në vende ku mund të gjenden monumente të rëndësishme, për të shmangur shkatërrimin rastësor të tyre. Konsultimi me komunitetin vendas dhe përfaqësuesit e tyre duhet të kryhet gjatë përzgjedhjes së alternativave (VNMS), për të shmangur ndikimet në vende me vlera kulturore, fetare, varreza, vende tradicionale fetare apo vende argëtimi etj. Respektimi i plotë i Planit të Veprimit për Menaxhimin e Trashëgimisë Kulturore do të kryhet në të gjitha hapat e fazës ndërtimore. Në rast të zbulimit të papritur të objekteve me vlera/trashëgimi kulturore, punimet do të ndërpriten dhe nuk do të rinisin deri sa të zbatohen procedurat e kërkuara nga legjislacioni shqiptar. Për çdo zbulim, kontraktori duhet të regjistrojë dhe njoftojë autoritetet vendore/rajonale ose kombëtare dhe më pas të ndjekë udhëzimet e tyre. Informacionet mbi trashëgiminë kulturore dhe monumentet historike/fetare, vende argëtimi, dhe PAS Natyrorë do të promovohen në çdo sezon për përdoruesit e AIC për të tërhequr vizitorë, biznese etj. për të vizituar vendet në afërsi të seksioneve të AIC, gjatë fazës së funksionimit.

Tabelat në vijim paraqesin një përmbledhje të ndikimeve të mundshme socio-ekonomike dhe masat lehtësuese që do të merren para ndërtimit dhe gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit.

WB14-REG-TRA-01: Korridori Rrugor Adriatik – Jonian – Draft VPNMS (Ky dokument lëshohet për informacion me kërkesë të MIE. Ky dokument nuk është i plotë dhe nuk përfaqëson një dorëzim zyrtar nga IPF5 dhe Konsulentët e vet.

Tabela 3-28. Ndikimet dhe Masat Lehtësuese për parametrat socio-ekonomikë gjatë fazës parandërtimore

FAZA PARANDËRTIMORE NDIKIMET SOCIO-KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUESE				
Elementi i ndikuar	Burimet potenciale	Ndikimet	Masa për të adresuar ndikimin	Rëndësia e masave lehtësuese sipas Seksioneve
Toka dhe pronësia	<ul style="list-style-type: none"> Të dhëna të pamjaftueshme në raportin e RAP Mangësi të informacionit të përshtatshëm Mangësi të studimeve dhe plane zhvillimi të përshtatshme 	<ul style="list-style-type: none"> Zhvendosja fizike dhe humbja e strehimit Humbja e tokës Zhvendosja ekonomike dhe humbja e të ardhurave (humbja e strukturave ekonomike, humbja e të korrurave) Humbja e jetesës Ankimet dhe tensionet sociale. Vonesa në zbatimin e projektit 	<ul style="list-style-type: none"> Përgatitja e VNMS-ve për secilin seksion të AIC Përditësimi i bazës fillestare me fokus përdorimin dhe marrjen e tokës; Përditësimi i sondazheve me bazë fillestare socio-ekonomike për të identifikuar grupet e cënueshme që mund të ndikohen nga projektet, ndryshimet në akses, siguri rrugore, persona që mund të humbasin toka, prona, biznese ose të ardhura për shkak të projektit; Përditësimi i LARF, SEP dhe mekanizmave të ankesave; Zhvillimi i studimit të shpronësimit Kryerja e Census-it dhe regjistrimi i të gjithë individëve, familjeve dhe bizneseve që do të jenë fizikisht dhe/ose ekonomikisht Kryerja e inventarit të vlerësimit dhe pasurive; Përgatitja e një Plani paraprak Veprimi për Zhvendosjen dhe Plani për Restaurimin e Jetesës Garantimi për familjet e prekura në përputhje me Kornizën për Kompensim të Zhvendosjes; Garantimi i strehimit për pronarët informalë për një periudhë kohe derisa të gjejnë mundësi për t'u zhvendosur Ofrimi i asistencës në ndërmjetësim ndërmjet zyrave të administratës për të shpejtuar procedurat dhe siguruar dokumentacionin pjesë të procesit të shpronësimit 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksion 1,4,5B, 9B2 Rëndësi mesatare deri e lartë – Seksion 5C, 6+7, 9A2, 13A Rëndësi mesatare – Seksion 2,3, 10,11,13A
Shëndeti, Siguria dhe Sigurimi	<ul style="list-style-type: none"> Komuniteti i ndikuar Punonjësit, gjatë periudhës së ndërtimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes 	<ul style="list-style-type: none"> Dëmtimi i shëndetit, rreziku për jetën dhe sigurimi, nga mangësia e rregulloreve të HHS Mungesa e dokumentacionit të përshtatshëm dhe planit të menaxhimit të infrastrukturës, mbrojtja 	<ul style="list-style-type: none"> Marrja e të gjitha lejeve të nevojshme nga institucione përgjegjëse për planifikimin urban, punët në komunitet, menaxhimi i pylltarisë, mbrojtja e ujit, elektricitetit dhe telekomunikacionit, rrjeti shpërndarës i gazit natyror dhe mbrojtja e trashëgimisë kulturore; Përfshirja e komunitetit, Fushata për ndërgjegjësimin publik Rrethimi me gardh i zonave të rrezikshme 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,4,5B,9B2 Rëndësi e lartë deri mesatare – Seksioni 2,3,5C,6+7, Rëndësi mesatare – Seksioni 9A2,11, 13A Rëndësi e ulët –

		<p>e monumenteve të kulturës, planet e pasigurive dhe trafikut, SIA/SAP, mund të çojnë në zbatimin e gabuar të projektit, ankesa dhe vonesa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zhvillimi dhe miratimi i Planit të Shëndetit & Sigurisë (H&S), Planit të Përgatitjes dhe Reagimit në raste emergjencash (EPRP) dhe Planit për Menaxhimin e Trafikut (TMP) ▪ Studimet projektuese bazë për ndërtimin e Seksioneve të AIC do të zhvillohen dhe rishikohen në bazë të legjislacionit kombëtar për ndërtimin dhe praktikat më të mira të ndërtimit, si dhe kërkesat mjedisore dhe parimet e parandalimit të ndotjes; ▪ Kryerja e kryqëzimeve për këmbësorë/automjete bazuar në konsultimet me komunitetin dhe përditësimi i masave lehtësuese ▪ Zhvillimi i programit edukues për shëndetin dhe sigurinë e komunitetit. ▪ Informimi i banorëve rreth aktiviteteve të kufizuara (blegtori, gjueti, vjelja e ushqimit pyjor dhe aktivitete argëtuese) brenda zonës së rripit të autostradës ▪ Trajnimi dhe udhëzimi i punëtorëve dhe nënshkrimi i kodit të sjelljes të punës ▪ Përzgjedhja e duhur e rojeve të kualifikuar të sigurisë me trajnimin e përshtatshëm; ▪ Zbatimi i të gjitha masave parandaluese, lehtësuese dhe kompensuese të propozuara dhe të përfshira në VNMSs. 	<p>Seksioni 10</p>
<p>Tensionet në komunitet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konflikte të shkaktuara nga thashetheme dhe mospërputhje të informacionit ▪ Pasiguri në lidhje me fillimin e projektit dhe afatet kohore ▪ Konkurrencë për mundësi punësimi, shërbime 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konflikte të komunitetit dhe zbatuesve ▪ Ankesa ▪ Vonesa ose rrezikim i projektit, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përgatitja e RAP të përshtatshëm dhe planit të kompensimit. ▪ Përgatitja dhe zhvillimi i trajnimeve dhe udhëzime për punonjësit dhe nënshkrimi i një kodi sjellje të punës ▪ Pozicionimi i kampeve të punës jashtë zonës së vendbanimeve ▪ Zhvillimi i Rekrutimit Vendor të Fuqisë Punëtore ▪ Ndihmë për familjet pa dokumente ligjore pronësie (përmendur si parametër toke dhe pasurie) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Rëndësi e lartë – Seksion 1,4,5B,9B2 ● Rëndësi mesatare– Seksion 2,3,5C,6+7,9A2,11,13A ● Rëndësi e ulët deri mesatare – Seksion 10

FAZA PARANDËRTIMORE NDIKIMET SOCIO-KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUJESË				
Tipari i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masa për të adresuar ndikimin	Rëndësia e masave lehtësuese sipas seksioneve
Qasja dhe shkëputja	<ul style="list-style-type: none"> Studime e papërshtatshme të modelit teknik dhe VNMS mbi qasjen, restaurimin e infrastrukturës së dëmtuar aksidentalisht, etj. Mungesa e konsultimit efektiv me komunitetin vendor dhe bashkitë përkatëse. 	<ul style="list-style-type: none"> Fragmentimi i qasjes Rreziku i vonesave për veprime të shëndetit dhe sigurisë. Pasiguria e komunitetit vendor. Dëmtim i autoriteteve të zbatimit të projektit mbi masat e pritshme lehtësuese dhe ndikimet pozitive, gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit. 	<ul style="list-style-type: none"> Zhvillimi i një Plani për menaxhimin e trafikut Vlerësimi i rreziqeve nga puna ndërtimore Identifikimi i të gjithë rrugëve dhe shtigjeve publike që do të preken dhe propozimi për rrugët e udhëtimit gjatë fazës së ndërtimit Përgatitja e një plani për shënjestimin e zonës së ndërtimit, udhëzimeve të reja, unazave, rrugëve hyrëse Përgatitja e një plani për vlerësimin e shërbimeve publike 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksion 1,4,5B,9B2 Rëndësi mesatare deri e lartë – Seksioni 5C, 6+7, 9A2, 13A Rëndësi mesatare – seksion 3 and 11 Rëndësi e ulët deri mesatare – Seksion 10
Ekonomia	<ul style="list-style-type: none"> Ndërtimi dhe funksionimi i AIC 	<ul style="list-style-type: none"> Zhvillimi i një projekti jo efektiv, sipas përfitimeve të pritshme. 	<ul style="list-style-type: none"> Informimi në kohën e duhur i individëve mbi ndikimet e mundshme në aktivitetin ekonomik në zonat përreth dhe kohën e pritshme të ndikimeve Informimi në kohën e duhur i biznesit dhe palëve të tjera të interesuara, mbi mundësitë e bashkëpunimit gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,2,3,4,5B,5C,6+7,9A2 Rëndësi e moderuar – Seksioni 9B2, 10, 11
Punësimi	<ul style="list-style-type: none"> Strategji komunikimi jo të përshtatshme dhe plane rekrutimi për punësimin vendor Mungesa e informacionit të përshtatshëm dhe kërkesa për trajnime dhe mundësi punësimi. Diskriminimi i komuniteteve vendore. Diskriminimi ekonomik 	<ul style="list-style-type: none"> Dëme në të ardhura dhe nivelin standard të jetesës së komunitetit vendor/rajonat. Ankesa. Shqetësime dhe vonesa në zbatimin e projektit 	<ul style="list-style-type: none"> Zhvillimi i strategjive të komunikimit dhe informimit vendor dhe planit të rekrutimit Respektimi i prioritetit në punësim, duke konsideruar familjet e prekura dhe grupet vulnerabël, rezultatet e censusit, etj. Realizimi i trajnimeve efektive në përputhje me nevojat dhe kapacitetet e komunitetit vendor. Zhvillimi i një Strategjie Punësimi që parashikon një proces transparent dhe të drejtë kërkesash 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë Seksioni 1,4,5B, 9B2,10 Rëndësi mesatare – Seksioni 2,3,4,5,6+7,9A2,11,13A

FAZA PARANDËRTIMORE NDIKIMET SOCIO-KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUESE				
Elementi i ndikuar	Burimet potenciale	Ndikimet	Masa për të adresuar impaktin	Rëndësia e masave lehtësuese në bazë të Seksioneve
Arsimi dhe formimi	<ul style="list-style-type: none"> Ekspozimi i mundësive të punësimit në procedura moderne të menaxhimit dhe të logjistikës Transferimi i teknologjive dhe aftësive të reja 	<ul style="list-style-type: none"> Teknologji dhe metodologji të papërshtatshme formimi. 	<ul style="list-style-type: none"> Përdorimi i burimeve të disponueshme për trajnimin, kualifikimin dhe formimin e punonjësve. Planifikimi dhe organizimi i trajnimeve në vendin e punës Trajnimi i trajnerëve për kapacitete trajnimi dhe metodologji që kanë të bëjnë me komunitetin vendor 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e ulët – Të gjitha seksionet
Grupet e cënueshme	<ul style="list-style-type: none"> Puna ndërtimore Mungesa e informacionit Hyrja pa leje në sheshin e ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Dëmtimi i nivelit standard të jetesës për grupet e cënueshme. Ankesa Vonesa të projektit 	<ul style="list-style-type: none"> Regjistrimi i qartë dhe fokusi për grupeve/individët e cënueshëm Përcaktimi i metodës së duhur të komunikimit të projektit me grupin e cënueshëm; Marrja përkohësisht e tokës nga përdorimi i tokave të ndjeshme do të shmanget përsa të jetë e mundur. Kompensimi në përputhje me Kornizën e Kompensimit të Zhvendosjes. Përditësimi i masave lehtësuese në bazë të rezultateve të sondazhit Ndihmë shtesë për grupet e cënueshme që do të zhvendosen Në rast të vendbanimeve/kampe të romëve dhe prezencës së komunitetit egjiptian të përfshihen së bashku me drejtuesit vendorë në lajmërimin për hapjen e vendeve të reja të punës. Vendosja e mekanizmit të punësimit për të siguruar mosdiskriminim e të punësuarve bazuar në gjini, përkatësi etnike, moshë, etj. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë Seksioni 1,2,3,4,5B, 5C, 6+7, 9A2, 9B2, Rëndësi mesatare – Seksion 10, 11 dhe 13A

FAZA PARANDËRTIMORE NDIKIMET SOCIO-KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUJESË				
Elementi i ndikuar	Burimet potenciale	Ndikimet	Masa për të adresuar impaktin	Rëndësia e masave lehtësuese sipas Seksioneve
Ndikimet dhe çështjet që lidhen me fuqinë punëtore	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e informacionit mbi sjelljet, traditat, fetë, zakonet, etj. të komunitetit vendor. Mungesa e trajnimit për mbrojtjen mjedisore dhe sociale etj. 	<ul style="list-style-type: none"> Çështjet e shëndetit, sigurisë dhe sigurimit për fuqinë punëtore. Pasiguria e fuqisë punëtore në vendin e punës apo kampe. Konflikte të fuqisë punëtore dhe komunitetit vendor Ndotja e tokës, ajrit dhe burimeve ujore. Vonesa të projektit 	<ul style="list-style-type: none"> Plane informimi dhe trajnime të shkurtra mbi komunikimin dhe sjelljen me komunitetin vendor Projektimi i vendeve që do të rrethohen me gardh si zona të rrezikshme Zhvillimi dhe miratimi i Planit të Shëndetit & Sigurisë (H&S), Planit të Përgatitjes dhe Reagimit për raste emergjente (EPRP) dhe Planit të Menaxhimit të Trafikut (TMP). Informimi i fuqisë punëtore mbi zakonet, traditat dhe shqetësimet e pritshme të komunitetit vendor Përcaktimi i vendit të duhur dhe rrethimi i kampit të punës. Organizimi i palëve të përbashkëta me fuqinë punëtore dhe komunitetin vendor. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë Seksioni 1,4,5B,9B2,10 Rëndësi mesatare – Seksioni 2,3,5C,6+7,9A2,11,13A
Trashëgimia kulturore	<ul style="list-style-type: none"> Punët ndërtimore Mungesa e informacionit të përshtatshëm mbi vendet e trashëgimisë kulturore Mosbashkëpunimi i konsulentit me autoritetet kulturore dhe historike kombëtare/rajonale, Mosbashkëpunimi i konsulentit me bashkitë e ndikuara. 	<ul style="list-style-type: none"> Sondazhe jo të përshtatshme dhe përcaktimi i siteve me monumente kulturore/tradicionale të pazbuluara. Përgatitja e një Plani Veprimi Arkeologjik në Seksionet 9B2 dhe 13. 	<ul style="list-style-type: none"> Kryerja e një studimi monitorimi arkeologjik Punimet ndërtimore nuk duhet të fillojnë deri në marrjen e lejeve përkatëse nga institucioni përgjegjës, Ministria e Kulturës. Arkeologët e caktuar në studimin e monitorimin duhet të jenë të pajisur me licenca kërkimore arkeologjike; Plani i Menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore do të hartohet përpara fillimit të punimeve ndërtimore Trajnimi për punëtorët e ndërtimit për të rritur ndërgjegjësimin mbi rëndësinë e mbrojtjes së vendeve të trashëgimisë kulturore 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë 13 9B2 Rëndësi mesatare Seksion 1 dhe 10 Rëndësi e ulët – Seksioni 2,3,4,5B,5C,6+7,9A2,11

Tabela 3-29 Ndikimet dhe Masat Lehtësuese për parametrat Socio-Ekonomikë dhe Kulturorë gjatë fazës ndërtimore

FAZA NDËRTIMORE NDIKIMET SOCIALE DHE KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUESE				
Elementi i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masa lehtësuese/ parandaluese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas Seksioneve
Toka dhe pronësia	<ul style="list-style-type: none"> Marrja e tokave për puse & Landfille Veprime me pajisje të rënda Heqja e pemëve Okupimi i përkohshëm i zonave për kullota POkupimi i përkohshëm në përdorime të ndjeshme të tokës 	<ul style="list-style-type: none"> Humbja e përkohshme e tokës Humbja e përkohshme e jetesës Humbja e përhershme e tokës Humbje e përhershme e njësive të banimit/tregtare (zhvendosje fizike) Humbja e jetesës nga fragmentimi i tokës 	<ul style="list-style-type: none"> Zbatimi i mekanizmit të ankesave Ndihmë shtesë për personat që do të zhvendosen për rikthimin e standardeve të tyre të jetesës dhe përmirësimin kur është e mundur; Aktivitete për rivendosjen e tokës në kushtet e parandërtimit. Masat e kontrollit të erozionit, ri-konturimi i tokës, zëvendësimi i shtresës së sipërme, restaurimi i bimësisë, habitateve, rikthimin në përdorimin e mëparshëm. Marrja e përkohshme e tokës nga zona të ndjeshme do të shmanget për sa është e mundur. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksion 1,4,5B, 9B2 Rëndësia mesatare deri e lartë – Seksion 5C, 6+7, 9A2, 13A Rëndësi mesatare – Seksion 2,3, 10,11,13A
Shëndeti, siguria dhe sigurimi i komunitetit	<ul style="list-style-type: none"> Ngjarje e pakujdesshme (me shpejtësi të ulët) pranë zonave të punës. Punime ndërtimore dhe aktivitetet përkatëse Transportimi dhe komunikimi 	<ul style="list-style-type: none"> Rritja e ekspozimit ndaj sëmundjeve transmetuese të komuniteti Rreziku i dëmtimeve i shtuar gjatë kalimit të palejuar në sheshin e ndërtimit Rritja e ngarkesës për institucionet shëndetësore Ndikime në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorim i zbatimit të planeve të krijuara në fazën parandërtimore; Njoftime informuese mbi kontrollin dhe sigurinë e trafikut nëpërmjet radios/televizionit vendor. Informimi i hapur dhe transparent i banorëve të prekur nga aktivitetet e planifikuara; Koordinimi i fluksit të trafikut në sit dhe brenda zonave urbane Hartimi i masave për të shmangur hyrjen e paautorizuar në mjediset e kontraktorit Aplikimi i masave mbrojtëse shëndetësore si: mbulimi i fytyrës, doreza, distancim social dhe një numër pjesëtarësh më i vogël në raste pandemie Monitorimi i zbatimit të masave parandaluese, lehtësuese dhe kompensuese të miratuara, të reflektuara në VNMS 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,4,5B,9B2 Rëndësi mesatare deri e lartë – Seksioni 2,3,5C,6+7, Rëndësi e lartë – Seksioni 9A2,11, 13A Rëndësi e ulët – Seksioni 10

FAZA NDËRTIMORE NDIKIMET SOCIALE DHE KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUERE				
Elementi i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masa lehtësuese/ parandaluese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas Seksioneve
			<ul style="list-style-type: none"> Dhënia e kujdesit shëndetësor parësor dhe ndihmës së shpejtë në sheshet e ndërtimit. Ndërmarrja e angazhimit të palëve të interesit dhe mekanizmit të ankesave 	
Tensionet në komunitet	<ul style="list-style-type: none"> Ankesat e komunitetit Menaxhimi i keq i fuqisë punëtore Sjellja e papërshtatshme e fuqisë punëtore Ndotja/kontaminimi dhe shqetësimi i komunitetit vendor 	<ul style="list-style-type: none"> Ndikimi nga influksi i punonjësve të përkohshëm Tensionet në komunitet për shqetësime që vijnë nga punët ndërtimore Stresi demografik 	<ul style="list-style-type: none"> Regjim i limituar dhe i mirë organizuar i punonjësve në zonën rreth siteve të ndërtimit. Rritja e ndërgjegjësimit publik/administratës (Vetëqeverisja vendore, media, OJF) Trajtimi i ankesave Informimi publik për ndërprerje të punimeve Informacione të qarta nga projekti në lidhje me numrin dhe kohëzgjatjen e mundësive të punësimit 	<ul style="list-style-type: none"> Ndikim i lartë – Seksion 1,4,5B,9B2 Ndikim mesatar – Seksion 2,3,5C,6+7,9A2,11,13A Ndikim i ulët deri mesatar – Seksion 10
Qasja dhe shkëputja	<ul style="list-style-type: none"> Fragmentimi i komunikimit dhe aksesit i rrugës. Vonesa në përgjigje ndaj rasteve të emergjencës Vështirësi në aksesin ditor të komunitetit për të hyrë në sheshet e ndërtimit, institucione arsimore/fetare etj. 	<ul style="list-style-type: none"> Ndërprerja e aksesit dhe dëmtim në infrastrukturë dhe shërbime Ndikimet mbi aksesin në toka agrikulturore dhe prishje e kanaleve të ujitjes dhe kullimit 	<ul style="list-style-type: none"> Zbatimi i Planit të Menaxhimit të Trafikut Vlerësimi i rrezikut nga ndërtimi Minimizimi i problemeve në trafik; Shenjëzimi i zonës së ndërtimit, Njoftimi publik i problemeve që lidhen me trafikun Hartimi i një Plani për kontrollin e përmbytjeve Bashkëpunim i ngushtë me komunitetin e ndikuar në rast të prishjes së kanaleve të ujitjes dhe kullimit 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,4,5B,9B2 Rëndësi mesatare deri e lartë – Seksioni, 5C, 6+7, 9A2, 13A Rëndësi mesatare – seksion 3 dhe 11 Rëndësi e ulët deri mesatare – Seksioni 10

FAZA NDËRTIMORE NDIKIMET SOCIALE DHE KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUERE				
Elementi i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masa lehtësuese/ parandaluese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas Seksioneve
	<ul style="list-style-type: none"> Ndërprerja e rrjetit të telekomunikacionit, internetit, energjisë elektrike dhe ujit Ndërprerja e funksionimit të ujitjes/kullimit të kanaleve. 		<ul style="list-style-type: none"> Rehabilitimi i kanaleve në gjëndjen parandërtimit Mekanizmi për ankesa 	
Ekonomia	<ul style="list-style-type: none"> Reklamimi i mirë dhe aktiv mbi mundësitë e biznesit për të bashkëpunuar me kontraktorë të ndërtimit (lëndë të para, shërbime dhe aktivitete argëtimi) 	<ul style="list-style-type: none"> Rritja ekonomike në nivel vendor 	<ul style="list-style-type: none"> Informimi i personave në kohën e duhur mbi ndikimet e mundshme në aktivitetin ekonomik në zonat përreth dhe kohën e ndikimeve të pritshme 	<ul style="list-style-type: none"> Ndikim i lartë – Seksioni 1,2,3,4,5B,5C,6+7,9A2 Ndikim mesatar – Seksioni 9B2, 10, 11
Punësimi	<ul style="list-style-type: none"> Trajnimi i komuniteteve vendore dhe rajonale mbi punimet e pritshme Punësimi i komunitetit vendor dhe rajonal Dhënia prioritet të punësimit të grave 	<ul style="list-style-type: none"> Përfitim nga punësimi 	<ul style="list-style-type: none"> Zbatimi i një plani rekrutimi vendor; Sigurimi i punësimit të fuqisë punëtore vendore Pjesëmarrja e grave në fuqinë punëtore e preferueshme kur është e mundur 	<ul style="list-style-type: none"> Ndikim i lartë Seksioni 1,4,5B, 9B2,10 Ndikim mesatar – Seksioni 2,3,4,5,6+7,9A2,11, 13A
Arsimi dhe formimi	<ul style="list-style-type: none"> Ekspozim i mundësive të punësimit në procedurat moderne të menaxhimit dhe logjistikës Punë me persona që kanë ekspertizë ndërkombëtare Transferimi i teknologjive dhe aftësive të reja Dhënia përparësi e trajnimit të grupeve të prekura cënueshme 	<ul style="list-style-type: none"> Mosshfrytëzimi i përfitimeve të mundshme nga ndërtimi i kapaciteteve 	<ul style="list-style-type: none"> Mbikëqyrësit dhe menaxherët do të jenë përgjegjës për të shfrytëzuar burimet e mundshme për të trajnuar, kualifikuar dhe formuar punonjësit Trajnimi në vendin e punës (OJT) është një nga metodat më të mira të trajnimit për zhvillimin e kapaciteteve të punonjësve. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e ulët – Të gjithë seksionet

<p>Grupet e cënueshme</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mungesa e bashkëpunimit me përfaqësues të komunitetit vendor ▪ Mungesa e dhënies përparësi kompensimit për grupet e prekura të cënueshëm ▪ Mungesa e dhënies prioritet trajnimit dhe punësimit të grupeve të prekur të cënueshëm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulje e aksesit në shërbime ▪ Humbja e tokës/pronës ▪ Përrjashtimi nga mundësitë për punësim 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toka duhet të rivendoset/restaurohet në kushtet e parandërtimore, bazuar në masat e propozuara në VNMSs për kontrollin e erozionit, ri-konturimin e tokës, zëvendësimin e shtresës së sipërme, restaurimin e bimësisë, habitateve, duke rikthyer në përdorimin e mëparshëm. ▪ Zbatimi i parashikimit të ndihmës shtesë për përfaqësuesit e grupeve të cënueshme që do të zhvendosen; 	<ul style="list-style-type: none"> ● Rëndësi e lartë Seksioni 1,2,3,4,5B, 5C, 6+7, 9A2, 9B2, ● Rëndësi mesatare – Seksion 10, 11 dhe 13A
<p>Ndikimet dhe çështjet që lidhen me fuqinë punëtore</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zbatimi i papërshtatshëm i HSS dhe planeve të pasigurive ▪ Zbatimi i papërshtatshëm i kodit të sjelljes për kushtet në punë. ▪ Mosvendosja e mekanizmave për ankesa ▪ Sjellje e papërshtatshme në komunikimin me komunitetin dhe shërbimet vendore ▪ Mosrespektimi i sjelljeve, traditave, feve, zakoneve të komunitetit vendor, etj. ▪ Mangësi në trajnime për mbrojtjen mjedisore dhe sociale etj. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rreziku i shëndetit dhe sigurisë së punonjësve ▪ Shkelja e të drejtave të punonjësve ▪ Konfliktet ndërmjet punonjësve dhe komunitetit dhe shërbimeve vendore 	<p>Miratimi i politikave të përshtatshme burimet njerëzore</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zhvilluesi i projektit duhet të hartojë politika për të promovuar mosdiskriminimin dhe trajtimin dhe mundësi të barabarta dhe për të parandaluar ngacmimin dhe bulizmin në vendin e punës, ▪ Kompet e punonjësve duhet të ndërtohen jashtë komuniteteve. ▪ Zhvillimi i Planit të Lehtësirave Sociale dhe Shërbimeve për punonjësit ▪ Zbatimi i një plani sigurie duke përfshirë masat për të mbrojtur punonjësit nga vjedhje dhe sulme ▪ Ofrimi i proceseve dhe mekanizmave të ankesave për punonjësit ku mund të artikulojnë ankesat e tyre ▪ Zhvillimi i Planit të Gadishmërisë në raste emergjencash për Aksidente, Planin e Shëndetit dhe Sigurisë në Punë dhe ▪ Planin e Sigurisë në Ndërtim duhet të zhvillohet nga Kontraktori/ët ▪ Kushti që të gjitha kushtet e punës do të jenë në përputhje me legjisllacionin shqiptar 	<ul style="list-style-type: none"> ● Rëndësi e Lartë Seksioni 1,4,5B,9B2,10 ● Rëndësi mesatare – Seksioni 2,3,5C,6+7,9A2,11,13A

FAZA NDËRTIMORE NDIKIMET SOCIALE DHE KULTURORE DHE MASAT LEHTËSUERE				
Elementi i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masa parandaluese/lehtësuese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas seksioneve
Trashëgimia kulturore	<ul style="list-style-type: none"> Hapësira e bimësisë, ndërtesave dhe gardheve Lëvizja e tokës Shkatërrimi i siteve arkeologjike të pazbuluara 	<ul style="list-style-type: none"> Dëmtimi ose shkatërrimi i siteve arkeologjike të pazbuluara (gjetje të rastit) Degradimi apo dëmtimi i siteve të trashëgimisë kulturore për shkak të ndotjes apo dridhjeve Ndërprerja/ ndryshime në aksesueshmërinë e siteve të trashëgimisë kulturore për përdoruesit (CHS) Plaçkitja e siteve arkeologjike 	<ul style="list-style-type: none"> Studim arkeologjik monitorimi në terren të paprekur, zhvilluar nga një grup ekspertësh arkeologë në mënyrë të vazhdueshme për të kontrolluar se asnjë mbetje arkeologjike nuk shgroposet pa kontroll Në përputhje me legjisllacionin në fuqi mbi Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore, në raste të zbulimit të papritur të objekteve arkeologjike Kontraktori duhet të informojë menjëherë Ministrinë e Kulturës dhe të ndjekë udhëzimet e saj. Punimet do të ndërpriten përkohësisht. Kontraktori duhet të ndjekë udhëzimet e dhëna nga autoritetet përgjegjëse për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore; Zbatimi i Planit të Menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë 13A 9B2 Rëndësi mesatare Seksionet 1 dhe 10 Rëndësi e ulët – Seksioni 2,3,4,5B,5C,6+7,9A2,11

Tabela 3-30 Ndikimet dhe Masat Lehtësuese për parametrat Socio-Ekonomikë gjatë fazës së Funkionimit/Mirëmbajtjes

NDIKIMET SOCIO-EKONOMIKË DHE MASAT LEHTËSUERE GJATË FAZËS SË FUNKSIONIMIT/MIRËMBAJTJES				
Elementi i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masa lehtësuese/parandaluese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas seksioneve
Toka dhe pronësia	<ul style="list-style-type: none"> Zbatimi jo i duhur i RAP 	<ul style="list-style-type: none"> Humbja e përhershme e jetesës 	<ul style="list-style-type: none"> Zbatimi i të drejtave të pronësisë në bazë të legjisllacionit shqiptar 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,4,5B,9B2 Rëndësi mesatare deri e lartë –Seksioni 2,3,5C,6+7,9A2,13A Rëndësi mesatare – Seksioni 10,11

NDIKIMET SOCIO-EKONOMIKË DHE MASAT LEHTËSUERE GJATË FAZËS SË FUNKSIONIMIT/MIRËMBAJTJES				
Elementi i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masa parandaluese/lehtësuese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas Seksioneve
Shëndeti, siguria dhe sigurimi i komunitetit	<ul style="list-style-type: none"> Mungesa e informacionit dhe shenjave për rregullat e trafikut, rrugët për këmbësorë, rreziqet në rast të mosrespektimit të informacionit të përmendur më lart 	<ul style="list-style-type: none"> Rreziku i jetës nga aksidente Ndikimet në shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve 	<ul style="list-style-type: none"> Zhvillimi dhe zbatimimi i programit edukues mbi shëndetin dhe sigurinë e komunitetit Informimi publik mbi rreziqet e kalimit të autostradës gjatë punimeve dhe zbatimi i rregullave dhe rregulloreve të trafikut Publikimi i informacionit mbi performancën e sigurisë dhe të dhëna të tjera lidhur me sigurinë Zhvillimi i një metodologjie për kontrollin e rrezikut Monitorimi i cilësisë së ajrit, ujit dhe tokës sikurse parashikohet në Programin e Monitorimit të Mjedisit Mekanizmi i ankesave 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1, 4,5B, 9B2 Rëndësi mesatare deri e lartë – Seksioni 2, 3, 5C, 6+7, Rëndësi mesatare – Seksioni 9A2,10,11,13A
Tensionet në komunitet	<ul style="list-style-type: none"> Lëvizja e trafikut me shpejtësi të lartë/të ulët që kërkohet nga sinjalet e trafikut. Uji, toka dhe ajri (gazra, pluhur dhe zhurmë) ndotje nga shërbimet e automjeteve, stacione të nxjerrjes së naftës, përplasje me makinë etj. 	<ul style="list-style-type: none"> Rreziku i aksidenteve Tensione në komunitet shqetësime të lindura nga punimet gjatë mirëmbajtjes Shqetësimi i komunitetit dhe probleme shëndetësore nga trafiku i rënduar (ndotja e ajrit, tokës dhe ujit) 	<ul style="list-style-type: none"> Vendosja e dënimeve në raste mosrespektimi të rregullave të trafikut. Zbatimimi i EMP/SMP, dhe kushtet e kërkuara për Dokumentin e Lejes Mjedisore Dënime të ashpra në raste të hedhjes me dashje së mbetjeve materialeve të ndotura të paligjshme Zbatimimi i pastrimit të menjëhershëm për ndotje aksidentale nën survejimin e inspektoriatëve rajonale të mjedisit, pylltarisë dhe turizmit 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,4,5B,9B2 Rëndësi mesatare – Seksioni 10 Rëndësi e ulët – Seksioni 2,3,5C,6+7, 9A2, 11,13A
Qasja dhe shtrëngimi	<ul style="list-style-type: none"> Mosdhënia e zgjidhjes për të mënjanuar fragmentimin 	<ul style="list-style-type: none"> Ndikimet e mbetjeve në qasje dhe shtrëngim 	<ul style="list-style-type: none"> Zbatimimi i ndërtimit të nënkalimeve për të siguruar akses të komunitetit kur është e nevojshme. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,4,5B,9B2 Rëndësi mesatare – Seksioni 2, 9A2, 10, 11, 13A Rëndësi e ulët – Seksioni 3, 5C, 6+7

NDIKIMET SOCIO-EKONOMIKË DHE MASAT LEHTËSUESE GJATË FAZËS SË FUNKSIONIMIT/MIRËMBAJTJES				
Elementi i ndikuar	Burimet potenciale	Ndikimet	Masa parandaluese/lehtësuese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas seksioneve
Ekonomia	<ul style="list-style-type: none"> Përmirësimi i aksesit me rajone dhe/ose shtete të tjera 	<ul style="list-style-type: none"> Efektet mbi Ekonominë Vendore dhe Kombëtare 	<ul style="list-style-type: none"> Kryerja e aktiviteteve për të tërhequr investime direkte të huaja Kryerja e aktiviteteve mbështetëse për bizneset (komunitete të mënjauara) Mbështetje në vendosjen e panelit reklamues pranë autostradës së planifikuar. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë –Të gjithë seksionet
Punësimi	<ul style="list-style-type: none"> Rritja e punësimi me shkëmbime në tregti me rajone/shtete të tjera Rritja e punësimi në shërbime turizmi dhe aktivitete argëtuese Rënia e punësimi nga deklarimi i punimeve ndërtimore 	<ul style="list-style-type: none"> Krijimi i mundësive të punësimi 	<ul style="list-style-type: none"> Ristrukturim i tregut të punës Përmirësimi i kuotës së përgjithshme të punësimi dhe ulje e numrit të personave të varur nga përfitime shtetërore; Mbështetja e lëvizjes aktive të punës; Përkujdesje e mirë për fëmijët, e aksesueshme dhe e përballueshme për të siguruar pjesëmarrjen aktive të grave në punësim; Informimi i punonjësve dhe deklarimi i projekteve për mundësi punësimi të ngjashme në rajon. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë – Seksioni 1,4,5B,9B2,10 Rëndësi mesatare deri e lartë – Seksioni 2,3,5C,6+7,9A2,11,13A
Edukimi dhe formimi	<ul style="list-style-type: none"> Nevoja për njohuri bashkëkohore të punimeve dhe teknologjive 	<ul style="list-style-type: none"> Përmirësimi i njohurive të punonjësve dhe inxhinierëve 	<ul style="list-style-type: none"> Edukim dhe trajnim i vazhdueshëm mbi përfitime të tjera nga mundësitë e punësimi 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë –Të gjithë seksionet
Grupet e cënueshme	<ul style="list-style-type: none"> Ndryshime në shëndetin dhe të ardhurat e grupeve të cënueshme nga funksionimi i rrugës 	<ul style="list-style-type: none"> Efektet mbi mirëqenien dhe jetesën 	<ul style="list-style-type: none"> Njoftime publike nëpërmjet një sërë mediash për të siguruar informimin e banorëve të komuniteteve përgjatë autostradës rreth funksionimit të autostradës dhe ndryshimet e shkaktuara në zonë Iniciativa të ndërgjegjësimit të publikut nëpërmjet vizitave në shkollë, qendra sigurimi, aktivitete argëtuese dhe programeve komunikimi Respektimi i legjisllacionit mjedisor dhe shëndetësor dhe ndëshkime për të kontrolluar shkeljen e normave dhe niveleve të parametrave mjedisorë dhe shëndetësorë nga përdoruesit e rrugës dhe aktivitete të mirëmbajtjes. 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësia do jetë e lartë në të gjithë seksionet

NDIKIMET SOCIO-EKONOMIKË DHE MASAT LEHTËSUJESË GJATË FAZËS SË FUNKSIONIMIT/MIRËMBAJTJES				
Elementi i ndikuar	Burime potenciale	Ndikimet	Masat lehtësuese/parandaluese të mundshme	Rëndësia e masave lehtësuese sipas seksioneve
Ndikime dhe probleme lidhur me fuqinë punëtore	<ul style="list-style-type: none"> Referohu punimeve të ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Ndikime negative gjatë aktiviteteve të mirëmbajtjes 	<ul style="list-style-type: none"> Referohu punimeve të ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësia do të jetë e lartë në të gjitha seksionet
Trashëgimia kulturore	<ul style="list-style-type: none"> Shmangia e trafikut Punime mirëmbajtje 	<ul style="list-style-type: none"> Dëmtime të monumenteve tradicionale/kulturore/fetar e me vlera të trashëgimisë kulturore nga gazra etj. të trafikut Dëmtimi i rrugëve hyrëse në monumentet e trashëgimisë kulturore gjatë mirëmbajtjes 	<ul style="list-style-type: none"> Vlerësimi i shpeshtë i monumenteve të trashëgimisë afër me AIC Përcaktimi i burimeve të ndotjes dhe teknikave të restaurimit Zbatimi i masave të duhura mbrojtje, barriera, mbulesa etj dhe raportimi mbi dëmet tek ARRSH, për të bashkëpunuar mbi masat lehtësuese Zbatimi i masave lehtësuese të propozuara për punimet ndërtimore në raste të punimeve të mirëmbajtjes 	<ul style="list-style-type: none"> Rëndësi e lartë 13A 9B2 Rëndësi mesatare nga 1 dhe 10 Rëndësi e ulët – Seksioni 2,3,4,5B,5C,6+7,9A2,11

Vlerësimi i ndikimeve të mbetjeve

Pavarësisht masave lehtësuese të propozuara, disa ndikime nuk mund të lehtësohen plotësisht. Rëndësia e ndikimeve pozitive do të mbetet në të njëjtin nivel rëndësie.

Një vlerësim i ndikimeve të mbetjeve për secilin nga parametral socio-ekonomik dhe kulturor është paraqitur në paragrafët e mëposhtëm.

Toka dhe pronësia

Humbja e përkohshme e tokës dhe jetesës: Rëndësia e këtij ndikimi është vlerësuar si e ulët negative. Suksesi i mundshëm i masave lehtësuese do të konsiderohet i lartë, për rrjedhojë rëndësia e ndikimit të mbetur do të konsiderohet të jetë **i ulët**.

Humbja e jetesës nga fragmentimi i tokës; ky ndryshim prek familjet përgjatë seksioneve të reja të korridorit. Rëndësia e këtij ndikimi është tepër negative. Me masat e parashikuara, si kompensimi nga shteti për toka të fragmentuar në parcela të vogla, rëndësia e këtij ndikimi mbetet **e ulët**.

Humbja e banesës (duke përfshirë zhvendosjen fizike) dhe humbja e përhershme e tokës/jetesës: Humbja e tokës/jetesës dhe banesës ka një ndjeshmëri të lartë. Madhësia e ndikimeve të humbjes së përhershme të banesës dhe tokës/jetesës vlerësuar si e lartë negative me masat lehtësuese të propozuara do të shndërrohet në një ndikim negativ mesatar. Rëndësia e ndikimeve me masat lehtësuese të propozuara do të mbetet **e ulët**.

Shëndeti i komunitetit dhe siguria

Masat lehtësuese të propozuara për të shmangur dhe/ose minimizuar ndikime në shëndetin dhe sigurinë e komunitetit gjatë fazës parandërtimore dhe ndërtimore. Ngarkesa shtesë e institucioneve të kujdesit shëndetësor do të shmangët pasi projekti do të kujdeset për kujdesin shëndetësor bazë për punonjësit e tij dhe masa të tjera për të garantuar se nuk do të ketë ulje të aksesit të komuniteteve në mjediset shëndetësore. Rëndësia e këtyre ndikimeve të vlerësuara si e lartë/mesatare do të mbetet **e ulët**.

Madhësia e ndikimit Rritja e rrezikut nga kalimi i palejuar në sheshin e ndërtimit vlerësuar si e lartë negative, me zbatimin e masave lehtësuese shndërrohet në negative e ulët. Rëndësia e ndikimit mbetet **e ulët/neutrale** duke konsideruar se suksesi i mundshëm i masave lehtësuese do të jetë i lartë.

Ndikimet mbi shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit për shkak të rritjes së ndotjes së ajrit, zhurmës dhe dridhjeve në mjedisin rrethues gjatë ndërtimit do të minimizohen për shkak të masave lehtësuese të krijuara për të minimizuar ndikimet mjedisore. Rëndësia e këtij ndikimi mbetet **e ulët**.

Madhësia e ndikimit në rritjen e ekspozimit të komunitetit ndaj sëmundjeve vlerësuar si e lartë negative në Seksionet 1,2,3,4,5B,5C,6+7,9B2,11 do të mbetet Mesatare me suksesin e mundshëm të masave lehtësuese. Rëndësia e ndikimit të mbetur është **Mesatare**.

Rëndësia e ndikimit lidhur me shëndetin dhe mirëqenien e komunitetit (parashikuar në Seksionin 1,4,5B,9B2) për shkak të ndotjes nga trafiku (rritje e ndotjes nga gazra, pluhur dhe zhurma) do të mbetet **Mesatare** me suksesin e mundshëm të masave lehtësuese.

Rëndësia e ndikimit Rreziku i jetës nga aksidente e vlerësuar si e lartë negative, me masat lehtësuese të propozuara do të mbetet **e ulët**.

Tensionet në komunitet

Masat e parashikuara për asistencën e komunitetit pa dokumente të titujve të pronësisë mund të jenë të suksesshme. Rëndësia e këtij ndikimi do të mbetet **e ulët**. Ndikimet nga fluksi i fuqisë punëtore në komunitetet vendore do të menaxhohen nëpërmjet strehimit të punonjësve në kampe, rëndësia e këtij ndikimi do të mbetet e ulët. Informacioni i qartë dhe i vazhdueshëm mbi numrin e vendeve të punës të krijuara do të ndihmojë në ruajtjen e një fluksi të menaxhueshëm të personave të rinj të cilët kërkojnë mundësi punësimi dhe të ardhura. Kështu që rëndësia e stresit demografik mbetet **e ulët**.

Rëndësia e ndikimit reagime të komunitetit për shkak të shqetësimeve që rezultojnë nga punimet e ndërtimit të vlerësuara si të larta negative në Seksionet 1,4,5B,9B2 me suksesin e mundshëm të masave lehtësuese (konsideruar të larta) do të mbetet negative mesatare. Rëndësia e efektit të mbetur përcaktohet si **mesatare**.

Rëndësia e ndikimit 'Reagimet e komunitetit si rezultat i shqetësimit nga funksionimi i autostradës' vlerësuar si e lartë negative në Seksionin 1,4,5B,9B2 me suksesin e mundshëm të masave lehtësuese konsiderohet të jetë mesatare. Rëndësia e efektit të mbetur konsiderohet të jetë **mesatare**.

Qasja dhe shkëputja

Madhësia e ndikimeve mbi efektet e qasjes dhe shkëputjes, dëmtimi i infrastrukturës dhe shërbimeve, si dhe ndërprerja e kanaleve të ujitjes dhe kullimit gjatë fazës ndërtimore është vlerësuar mesatare/e lartë. Suksesi i masave lehtësuese do të sigurojë minimizimin e qasjes, dëmtimit të infrastrukturës dhe ndikimet në kanaline e ujitjes dhe kullimit. Në rast të mundësisë të adresimit të ndërprerjeve të përkohshme nëpërmjet mekanizimit të ankesave të projektit, ndikimet e qasjes dhe shkëputjes infrastruktura/shërbime gjatë ndërtimit kjo do të adresohet nëpërmjet ankesave. Kështu, rëndësia e efektit të mbetur do të mbetet **e ulët**.

Suksesi i mundshëm i masave lehtësuese mbi qasjen dhe shkëputjen gjatë funksionimit është konsideruar i lartë. Madhësia e ndikimit vlerësuar si e lartë në Seksionet 1,4,5B,9B2 me zbatimin e masave lehtësuese do të jetë mesatar. Rëndësia e ndikimit të mbetur është **mesatare**.

Ekonomia dhe punësimi

Masat e propozuara për këto dy parametra do të ndihmojnë në përmirësimin dhe maksimizimin e përfitimeve nga rritja ekonomike në nivel vendor dhe kombëtar dhe krijimin e mundësive të punësimit gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit. Rëndësia e efektit të mbetur është konsideruar **e lartë** positive gjatë të gjithë seksioneve të korridorit me suksesin e masave lehtësuese.

Arsimi dhe formimi

Madhësia e ndikimit 'Krijimi i kapaciteteve nëpërmjet trajnimit' gjatë ndërtimit pa masat përforcuese është vlerësuar e ulët pozitive. Suksesi i mundshëm i masave përforcuese është konsideruar si mesatar. Madhësia e ndikimeve me zbatimin e masave përforcuese do të jetë pozitiv mesatar. Rëndësia e ndikimit të mbetur do të konsiderohet **mesatare**.

Ndikimet e arsimit dhe trajnimit të komunitetit gjatë fazës së funksionimit kanë rëndësi të madhe pozitive. Masat e propozuara për të përmirësuar efektet e arsimit dhe trajnimit dhe mundësitë e punësimit mund të kenë sukses në shkallë mesatare. Rëndësia e ndikimeve me zbatimin e masave lehtësuese mbetet e lartë pozitive. Rëndësia e ndikimit të mbetur konsiderohet **e lartë**.

Grupet e cënueshme

Madhësia e ndikimit 'ulja e aksesueshmërisë në shërbime për shkak të ndërtimit dhe bllokimeve të rrugës' është konsideruar e lartë në seksionet 1,2,3,4,5B,5C,6+7,9B2 të Korridorit. Me suksesin e mundshëm të masave lehtësuese është konsideruar të jetë mesatare dhe rëndësia e efektit të mbetur do të jetë negative **mesatare**. Në seksione të tjera ndikimi mbetet i ulët.

Efektet e humbjes së përkohshme të tokës për grupet e cënueshme kanë madhësi negative të lartë. Suksesi i mundshëm i masave lehtësuese është konsideruar të jetë mesatar dhe madhësia e ndikimit do të jetë negative mesatare. Rëndësia e efektit të mbetur është **neutrale/e ulët**.

Zbatimi i Strategjisë së Punësimit, një proces rekrutimi i drejtë dhe transparent dhe përdorimi i metodave të përshtatshme të komunikimit do të zvogëlojnë për aq sa është e mundur ndikimet e përjashtimit nga mundësitë e punësimit për grupet e cënueshme. Rëndësia e këtij ndikimi vlerësuar si e lartë (Seksionet 2 dhe 9A2) do të jetë **e ulët** me suksesin e mundshëm të masave lehtësuese.

Ndikimet mbi jetesën e grupeve të cënueshme, vlerësuar me rëndësi të lartë gjatë fazës së funksionimit do të mbeten negative mesatare pasi suksesit të masave lehtësuese (mesatare). Grupet e cënueshme konsiderohen të kenë një ndjeshmëri të lartë ndaj ndryshimit. Ndikimi pa masat lehtësuese është vlerësuar se do të ketë një madhësi negative të lartë. Suksesi i mundshëm i masave lehtësuese konsiderohet të jetë i lartë; masat lehtësuese të propozuara kanë rezultuar të suksesshme në rrethana të njëjta me të njëjtin qëllim. Madhësia e ndikimeve me zbatimin e masave lehtësuese bëhet mesatare. Rëndësia e efektit të mbetur është **mesatare**.

Ndikimet në Fuqinë punëtore

Aksidentet rrugore gjatë fazës ndërtimore janë vlerësuar me rëndësi të madhe negative në Seksionet 1,4,5B dhe 9B2. Masat lehtësuese të propozuara janë konsideruar të jenë të suksesshme. Madhësia e ndikimeve me zbatimin e masave lehtësuese bëhet e ulët negative. Rëndësia e efektit të mbetur mbetet **e ulët**.

Ekziston mundësia që të drejtat e punonjësve të shkelen gjatë Seksioneve me një shkallë të lartë papunësie dhe varfërie, Seksioni 3, 9B2,10,11. Ky problem mund të adresohet nëpërmjet Mekanizmit të ankesave për punonjësit. Me suksesin e masave lehtësuese, rëndësia e këtij ndikimi nga mesatare bëhet **e ulët**.

Siguria e punonjësve gjatë funksionimit të autostradës është vlerësuar të ketë një madhësi negative të

lartë. Suksesi i mundshëm i masave lehtësuese konsiderohet të jetë i lartë. Rëndësia e ndikimeve me zbatimin e masave lehtësuese bëhet negative e ulët. Rëndësia e efektit të mbetur është negative **e ulët**.

Trashëgimia kulturore

Lehtësimet e përshkruara në tabelat e masave lehtësuese për ndikime në vende me trashëgimi kulturore kanë për qëllim të mënjanojnë ose minimizojnë ndikimet mbi vendet me trashëgimi kulturore gjatë fazës ndërtimore. Me propozimin e masave lehtësuese të përshkruara më lartë dhe masat lehtësuese të administratës për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, madhësia e ndikimit mbetet e ulët. Duke konsideruar se shkatërrimi i padëshiruar i vendeve arkeologjike (dhe/ose paleontologjike) dhe gjithashtu në rast se aksesit për përdoruesit do të jetë i përkohshëm dhe me kufizime minimale, rëndësia e ndikimeve do të mbetet e **ulët**.

7. Angazhimi i palëve të interesit

7.1 7.1. Hyrje

Konsultimi dhe angazhimi me palët e interesit është pjesë integrale e procesit të Vlerësimit të Ndikimit Mjedisor dhe Social (VNMS). Për të mbështetur realizimin e Projektit, **Zhvilluesi i Projektit do të hartojë dhe implementojë** një Strategji për angazhimin e palëve të interesit, qëllimi i përgjithshëm i të cilës është të sigurojë një qasje të qëndrueshme, gjithëpërfshirëse, të koordinuar dhe të duhur kulturore për konsultimin dhe informimin e palëve të interesit. Kjo qasje është në përputhje të plotë me dispozitat ligjore kombëtare dhe vendore dhe Kërkesat e Performancës së BERZH.

Zhvilluesi i Projektit do të ndërmarrë një praktikë angazhimi të palëve të interesit përgjatë fazave të planifikimit, ndërtimit dhe funksionimit të projektit. Plani për këtë angazhim, duke përfshirë identifikimin e palëve të interesit (d.m.th persona dhe organizata që kanë rol në Projekt ose mund të preken nga aktivitetet e Projektit ose janë të interesuar në Projekt) dhe deklarimi i informacionit, konsultimi dhe marrja e sugjerimeve, komenteve dhe shqetësimeve, duhet të dokumentohet në Planin e Angazhimit të Palëve të Interesit (SEP).

Në fazën paraprake të projektit, SEP hartohet si një dokument i vetëm, megjithatë ai është një dokument i gjallë dhe mund të përditësohet, kur kërkohet, me progresin e Projektit. Qëllimi i SEP është të krijojë me kalimin e kohës një bazë për marrëdhënie konstruktive ndërmjet Zhvilluesit të Projektit dhe palëve të interesit. Plani siguron që të gjithë personat e prekur nga projekti (PaP) do të pajisen me informacionin përkatës, të kuptueshëm. Gjithashtu, SEC ofron mundësitë që palët e interesit të shprehin pikëpamjet e tyre dhe të marrin përgjigje për çështjet dhe problemet e ngritura.

Natyra dhe shpeshtësia e angazhimit përcaktohen nga risqet dhe ndikimet që Projekti do të ketë. SEP gjithashtu përcakton mënyrën se si do të konsiderohen shqetësimet e palëve të interesit në përputhje me procedurën e ankesave. Në bazë të politikës mjedisore dhe sociale të BERZH – Kërkesat e Performancës - PR10 (versioni i rishikuar 2014) Projekti është klasifikuar në Kategorinë A që mund të shkaktojë ndikime të pafavorshme mjedisore ose sociale.

Regjistri i takimeve me palët e interesit gjendet në Aneksin 4.

7.2 7.2. Faza e angazhimit të palëve të interesit

Për të përmbushur objektivat e angazhimit të palëve të interesit, Zhvilluesi i Projektit ka hartuar Planin e Angazhimit të palëve të interesit që fokusohet në qëllime afatshkurtra dhe afatgjata të angazhimit të palëve të interesit, përcakton logjistikën dhe procedurat për angazhimin e palëve të interesit. Objektivat kryesore të angazhimeve të palëve të interesit janë:

- të sigurojë që informacioni i duhur i jepet personave të prekur apo që ka mundësi të preken nga Projektuesi të cilët mund të kenë interes në Projekt ose që kanë ndikim mbi Projektin në kohë. Organizimi i forumeve dhe mundësive për të shprehur shqetësimet dhe mendimet e tyre;
- të sigurojë që komentet dhe shqetësimet merren në kohë në mënyrë që të jetë i mundur konsiderimi i tyre gjatë procesit të vendimmarrjes;
- të vendosë një komunikim dhe bashkëpunim efektiv që lehtëson mbështetjen e komunitetit në përgjithësi, dhe
- të krijojë një mekanizëm efektiv të ankesave dhe ndërmjetësimit me qëllim kryesor për të ndërhyrë në rast të një mosmarrëveshjeje me qëllim zgjidhjen dhe minimizimin e numrit të çështjeve referuar autoriteteve gjyqësore.

SEP përshkruan qasjen për angazhimin e palëve të interesit që duhet të vazhdojë gjatë gjithë Projektit, si për parandërtimin duke përfshirë blerjen e tokës, aktivitetet ndërtimore/rehabilituese dhe të funksionimit. Këto faza përshkruhen në tabelën në vijim.

Tabela 7-1 Qasja e Angazhimit të Palëve të Interesit

Faza	Objektiva	Statusi
Vlerësimi i alternativave	Prezantimi i Projektit dhe identifikimi i ndjeshmërive mjedisore, sociale dhe të trashëgimisë kulturore që duhet të merren në konsideratë gjatë përzgjedhjes së rrugës së preferuar.	<i>Përfunduar</i>
Deklarimi i scoping dhe konsultimi	Dhënia e detajeve mbi Projektin dhe të krijojë mundësi që palët e interesit të japin komentet e tyre mbi qëllimin, qasjen dhe çështjet kryesore që do të adresohen gjatë PVNMS si dhe planet për aktivitetet të ardhshme të angazhimit.	<i>Përfunduar</i>
Deklarimi PVNMS	Paraqitja e draft raportit të PVNMS dhe ftesa për palët e interesit në dhënien e komenteve mbi dokumentin. Informacioni mbi ndikimet e projektit do të prezantohet së bashku me masat lehtësuese të hartuara për të minimizuar apo përforcuar ato pozitive. Kjo bën të mundur ruajtjen e marrëdhënieve të krijuara gjatë fazave të mëparshme; dhe garanton identifikimin dhe trajtimin e të gjithë çështjeve të palëve të interesit.	<i>Planifikuar</i>
Angazhimi i vazhdueshëm i palëve të interesit	Gjatë fazave të Projektit (ndërtimi, veprimet) për të bazhduar me angazhimin e palëve të interesit gjatë ciklit të projektit. Metodologjia për këtë do të zhvillohet dhe finalizohet duke përdorur informacionin e përmbledhur gjatë procesit PVNMS.	<i>Planifikuar</i>

Aktivitetet e angazhimit të palëve të interesit të kryera deri më tani përfshijnë angazhim të nivelit të lartë me Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE), Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit (MTM), Ministrinë e Kulturës (MK), Agjensinë Kombëtare të Mjedisit (AKM) dhe Agjensinë Kombëtare të Zonave të Mbrojtura (AKZM), Institutin e Shëndetit Publik (ISHP), Institutin e Statistikave (INSTAT), bashki dhe njësi administrative të prekura nga projekti, OJF-të dhe komuniteti.

Janë përdorur një sërë metodash për të komunikuar me palët e interesit, për faza të ndryshme të projektit, të cilat përfshijnë:

- Workshop-e;
- Takime individuale dhe në grupe të vogla me zyrtarë qeveritarë;
- Takime me komunitetin/publike;
- Media elektronike dhe sociale.

Gjatë përgatitjes së PVNMS, procesi i angazhimit të palëve të interesuara përfundoi në tre faza kryesore për ofrimin e një qasjeje të qëndrueshme, gjithëpërfshirëse, të koordinuar dhe të përshatshme kulturore për konsultimin dhe deklarin e projektit. Këto faza përfshijnë aktivitetet e mëposhtme:

- Faza fillestare – Mbledhje konsultuese kishin si qëllim prezantimin e qasjes së punës dhe fazat, kalendarin për dorëzimin e raporteve, mbledhjen e informacionit nga vendimmarrësit;
- Procesi i përzgjedhjes së rrugës alternative – angazhimi i palëve të interesit kishte si qëllim paraqitjen e alternativave për çdo seksion dhe mbledhjen e pikëpamjeve për opsionin më të mirë.; Zhvillimi i një metodologjie përzgjedhjeje.
- Faza scoping – Mbledhja e informacionit përkatës mbi Kushtet Bazë të burimeve mjedisore dhe sociale, identifikimi i çështjeve shqetësuese për komunitetet e prekur.

Aktivitetet e angazhimit përfshijnë workshop-e me palë kombëtare të interesit, mbledhje dhe konsultim me qeverisjen kombëtare/rajonale dhe konsultime/mbledhje me komunitetin për një periudhë kohore nga nëntori 2017 deri në mars 2020 dhe janë të lidhura me përgatitjen e PVNMS për Studimin e Fizibilitetit të Korridorit Adriatiko Ionian. Gjatë këtij procesi u kryen 94 forma të ndryshme të angazhimit të palëve të interesit, në të cilat u diskutuan dhe u morën në konsideratë shqetësimet, pritshmëritë dhe preferencat e tyre për AIC gjatë procesit të përgatitjes së PVNMS.

Tabela xx: Numri dhe lloji i angazhimit të palëve të interesit në fazën e përgatitjes së AIC

Profili i palës së interesuar	Mbledhje	Fokus grupi	Workshop	Të shkruara	Total
Palët kombëtare të interesit	17	0	0	2	19
Palët rajonale dhe vendor të interesit	56	1	2	0	59
OJF dhe palë të tjera interesi	5	0	0	0	5
Konsultime me Komunitetin (Popullsia e prekur, biznese dhe objekte të shërbimit publik)	11	0	0	0	11

7.3 Identifikimi i Palëve të Interesit

Qëllimi i identifikimit të palëve të interesit ishte për të përcaktuar se cilët individë dhe organizata mund të ndikohen në mënyrë direkte ose indirekte, pozitivisht apo negativisht nga projekti dhe për t'i vendosur në radhën e parë të informimit.

Për hartimin e këtij SEP dhe identifikimin e palëve të interesit të prekura apo të interesuara në projekt janë marrë në konsideratë aspektet e mëposhtme;

- Ndikimet e mundshme të projektit gjatë ndërtimit dhe funksionimit
- Mënyrat për përfshirjen e palëve të interesit në përputhje me legjislacionin shqiptar dhe standardet e BERZH-it
- Përcaktimi i personit që mund të ndikohet në mënyrë direkte ose indirekte nga ndikimet e mundshme në zonë nga zbatimi i projektit dhe grupet e cënueshme/të marginalizuara për të cilët nevojiten përpjekje të veçanta për përfshirje
- Përcaktimi i personave të cilët mbështesin ose kundërshtojnë ndryshime për shkak të aktiviteteve të projektit

Klasifikimi u krye për të identifikuar metodat e përshtatshme të angazhimit me palë të ndryshme të interesit.

Palët e identifikuara të interesit mund të klasifikohen në kategoritë e mëposhtme:

Palë të interesuara

- Palët e interesit kombëtarë qeveritarë
- Palët e interesit të qeverisjes vendore dhe rajonale
- Palët e tjera të interesit (OJF dhe organizata të tjera)

Palë të prekura

- Popullsia, Bizneset dhe përdoruesit e tokës të prekur
- Grupet e cënueshme

Grupe të tjera interesi të prekura

- Individë,
- Përdorues të rrugëve, të cilët mund të preken në mënyrë direkte ose indirekte nga aktivitetet e projektit

7.4 7.4. Programi i Angazhimit të Palëve të Interesit

Programi i angazhimit të palëve të interesit paraqet metodat e konsultimit dhe informimit të planifikuara në të ardhmen e parashikueshme dhe si pikëpamjet e këtij angazhimi do të merren në konsideratë gjatë procesit. Procesi i angazhimit të palëve të interesit për AIC do të kryhet në koordinim me autoritetet përfituese (MIE/ARSSH), bashkitë dhe njësitë administrative dhe Konsulentë Teknikë, Mjedisorë dhe Socialë. Ky proces do të përdoret për marrjen e komenteve dhe sugjerimeve për zhvillimin e Projektit, që mund të përmirësojnë hartimin e Projektit dhe sjellin përfitime më të mëdha vendore.

Programi i angazhimit konsiston në proceset e përshkruara më poshtë.

Aktivitete për prezantimin e dokumentacionit të projektit dhe konsultime – parashikon deklarimin e PVNMS dhe dokumenteve shoqëruese (NTS, SEP, LARF, ESAP) për palët e interesit nëpërmjet kanaleve të vendosura të komunikimit.

Konsultimi me individët e prekur dhe grupet e cënueshme– Takimet me individë, familje dhe pronarë biznesesh në zonën e projektit do të zhvillohen rregullisht gjatë gjithë vazhdimësisë së projektit. Përfaqësuesit e projektit do të përfshijnë gra, persona me aftësi të kufizuara, persona të moshuar dhe të varfër për t'u siguruar se nevojat dhe shqetësimet e tyre do të adresohen përsa i përket ndikimeve të Projektit.

Konsultimi me pronarët e tokave, asetëve dhe përdorues që preken nga projekti – do të zhvillohet me qëllim shpjegimin dhe diskutimin e ndikimit dhe masave kompensuese. Gjithashtu gjatë këtyre mbledhjeve do të diskutohen çështjet e shpronësimit.

PVNMS deklarimi i informacionit dhe dëgjesa publike – do të organizohet për komunitetet e prekura dhe do të ofrohet mundësia e rishikimit. Seanca dëgjimore do të zhvillohet 20 ditë pasi zhvilluesi i i projektit ka dorëzuar kërkesën në AKM. Dëgjesa publike do të kryhet nga zhvilluesi dhe Agjensia Rajonale e Mjedisit (REA) dhe njësitë administrative vendore

Kërkesa zyrtare për informacion- Në rast të çdo kërkesë për informacion lidhur me projektin drejtuar institucioneve përfituese (në këtë rast MIE dhe ARA) si dhe institucioneve të tjera përkatëse (MTM, AKM) dhe bashkive do të ndiqet procedura e parashikuar në Ligjin Nr. 119/2014 "Për të drejtën informimit"⁸⁵ dhe programi i miratuar i transparencës për çdo autoritet publik.

7.5 7.5. Mekanizmi i ankesave

Në përputhje me praktikën ndërkombëtare, do të krijohet një mekanizmi ankesash nëpërmjet së cilit çdo person apo organizatë mund të kontaktojë Projektin për të paraqitur ankesa dhe shqetësime veçanërisht nga palët e interesit dhe komunitetet e prekura, por gjithashtu nga OJF dhe publiku. Ky mekanizëm ankesash përfshin si publikun e brendshëm (punonjës të kontraktorëve dhe nënkontraktorëve dhe nënkontraktorë) dhe publikun e jashtëm (personat e prekur dhe palë të tjera interesi). Mekanizmi i ankesave do të prezantohet në detaj në Kuadrin e Restaurimit të Pasurive dhe Jetesës dhe në Planin e Angazhimit të Palëve të Interesit për Projektin dhe është në përputhje me standartet e BERZH dhe PR.

Mekanizmi i ankesave planifikohet në mbështetje të parimeve të mëposhtme:

⁸⁵ Fletorja Zyrtare e Republikës së Shqipërisë Nr.160, viti 2014

- Të jetë i hapur dhe i aksesueshëm nga të gjithë, për t'iu përgjigjur nevojave të ndryshme kulturore të të gjithë palëve të interesit;
- Të trajtojë të gjithë ankesat në mënyrë të drejtë dhe transparente;
- Procesi dhe procedurat e mekanizmit të ankesave duhet të adresojnë shqetësimet menjëherë dhe në mënyrë efektive, pa kosto për ankuesin dhe pa ndëshkime;
- Ankesa e ngritur nuk mund të parandalojë vënien në punë të mekanizmave juridikë ose administrative të përcaktuara me ligj;
- Trajtimi i ankesave duhet të bëhet në mënyrë të fshehtë, objektive, sensitive dhe të përgjegjshme ndaj nevojave dhe shqetësimeve të palëve të interesit, duke mbrojtur privatësinë e personave të prekur;
- Mekanizmi i ankesave duhet të lejojë ankesat e bëra në mënyrë anonime;
- Komuniteti i prekur dhe publiku i gjërë duhet të informohen rreth procesit të ankesave, duke përfshirë formularin e ankesave, dhe fletëpalosjet dhe formularët duhet të shpërndahen në takimet e komunitetit vendor si dhe të jenë i disponueshëm në faqen e internetit të Projektit;
- Të gjitha ankesat regjistrohen dhe marrin përgjigje menjëherë përpara se të mbylljen.

8. Plani i menaxhimit mjedisor dhe social dhe monitorimit

8.1 Plani i menaxhimit mjedisor dhe social

8.1.1 Të përgjithshme

Qëllimi i këtij plani paraprak për menaxhimin mjedisor dhe social (pESMP) është ofrimi i një harte të rrugës për të orientuar VNMS-të e veçanta për çdo seksion të AIC. pESMP, do të përditësohet në bazë të përgatitjes së VNMS-së dhe do të bazohet në të dhëna më precize që do të rrjedhin nga Projektimi Paraprak, do të ofrojë udhëzime të arsyeshme dhe praktike mjedisore për të:

- Orientuar kontrollin dhe minimizuar masën e ndikimeve mjedisore/sociale, nga menaxhimi i tyre, dhe kur është e mundur, të përmirësojë gjendjen e mjedisve natyrore dhe sociale;
- Udhëzuar parandalimin e degradimit mjedisor dhe efektet negative sociale;
- Zbatuar të gjitha ligjet, rregulloret, standardet dhe udhëzimet në fuqi për mbrojtjen e mjedisit;
- Dhënë udhëzime në lidhje me deklaratat e metodave që duhet të zbatohen për specifikimet e duhura mjedisore;
- Përshkruar të gjitha procedurat e nevojshme të monitorimit për identifikimin e ndikimeve në mjedis gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit;
- Orientuar trajnimet e punonjësve dhe kontraktorëve mbi detyrimet mjedisore dhe sociale

Masat e parashikuara posaçërisht në këtë pESMP bazohen në informacionin e marrë nga kushtet bazë të siteve të AIC dhe tipin e ndikimit dhe masave lehtësuese të përshkruar në kapitujt e mësipërm. Kjo përmbledh kërkesat organizative, planet e veprimit dhe monitorimit gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit, për të siguruar që masat e nevojshme, në lidhje me aspektet mjedisore, shëndetësore dhe sigurisë (H&S) dhe sociale do të merren në konsideratë nga aktorët e Projektit. pESMP përmban një proces afatgjatë, ndërsa do të rishqyrtohet dhe përditësohet gjatë Projektit në mënyrë që të pasqyrojë çdo ndryshim të fazave të ardhshme të projektit, si dhe kërkesat rregullatore.

8.1.2 Faza parandërtimore

pESMP integron ndikimet dhe masat e identifikuar në VPNMS, të cilat duhet të analizohen më tej nga VNMS gjatë fazës parandërtimore. Ekipet mjedisore/sociale dhe teknike në fazat paraprake dhe të detajuara duhet të bashkëpunojnë ngushtësisht me njëri tjetrin në të gjitha fazat e projektit. Kontraktori do të përditësojë ESMP dhe Planin e Veprimit Mjedor dhe Social (ESAP) që do të kryhet nga VNMS.

Sikurse parashikohet në kapitullin e ndikimeve dhe masave lehtësuese të PVNMS, VNMS do të kryejë:

- Toka dhe gjeologjia: shfrytëzojë rezultatet e hetimeve gjeoteknike
- Ajri dhe zhurma: matje pas përcaktimit të receptorëve të ndjeshëm për Seksione, llogaritje të ajrit dhe zhurmës për emetime gjatë fazës ndërtimore, modelimi i ajrit dhe zhurmës për të parashikuar ndikimet në fazën e funksionimit
- Ndryshimi i klimës: vlerësimi për qëndrueshmërinë klimaterike të projektit
- Sipërfaqja dhe ujërat nëntokësorë: matjet në receptorët e ndjeshëm
- Biodiversiteti: inventarë të fushës analitike (kategori të habitateve dhe faunës), përgatitja e hartave të habitatit, ekzaminimi i habitateve kritike të mundshme dhe veçoritë primare të biodiversitetit, përgatitja e vlerësimeve kritike të habitatit, Vlerësimet e përshtatshme për zonat e mbrojtura, Planet e veprimit dhe menaxhimit të biodiversitetit për çdo seksion.

VNMS nëpërmjet ESMP të saj do t'i ofrojë Kontraktorit udhëzime mbi përgjegjësitë e tij. Ndër të tjerash, ato mund të fokusohen në ToR apo dokumente tenderimi për:

CESMP, Planet dhe Deklarata të Metodës

- Monitorim realist të lidhur me bazën fillestare duke marrë parasysh standardet e cilësisë së ujit, ajrit dhe zhurmave në Shqipëri
- Përgatitje të udhëzimeve për Planet e Pasigurive dhe Ndërtimit mjedisore dhe sociale (CESMP)
- Përgatitje të udhëzimeve për Planet e konservimit të specieve të mbrojtura/tiparet primare të biodiversitetit/habitate kritike që mund të rrezikohen, zhduken ose shkatërrohen në mënyrë të përhershme dhe planet e menaxhimit të biodiversitetit për të gjitha seksionet. Ky Plan menaxhimi do të parashikojë përditësimin e Planeve të Veprimit të Biodiversitetit të përgatitur nën VNMS nga Kontraktori dhe do të jenë të lidhura me seksionet 1, 9B2 dhe 10. Sondazhet e biodiversitetit të kryera gjatë VNMS do të paraqesin humbjen e mundshme të habitateve të caktuara dhe do të përqëndrohen në specie që do të ndikohen më tepër. Konsulenti i VNMS do të kërkojë nga Kontraktori sondazhin fillestar të biodiversitetit në zonën e prekur dhe të dhëna shtesë.
- Përgatitja e udhëzimeve për Deklaratat e Metodës që Kontraktori mund të duhet të sigurojë, si për ekzekutimin e punimeve, kampusin e punës, hedhjen e dheut, filtrime, humbjen e gjetjeve arkeologjike, rreziqet e mundshme për shëndetin dhe sigurinë, përdorimin dhe blerjen e tokës

Dokumentacioni që duhet të përgatitet përpara fillimit të fazës ndërtimore është thelbësor për zbatimin e suksesshëm të projektit.

8.1.3 Faza ndërtimore

ESMP e Ndërtimit përbëhet nga një sistem menaxhimi dhe udhëzime mjedisore që përmbajnë specifikime të hollësishme që duhen ndërmarrë ose respektuar, nga zhvilluesi i projektit (Kontraktori). Dy lloje specifikimesh duhet të respektohen, nga VNMS dhe faza e projektimit paraprak/të detajuar, nga Kontraktori përkatësisht; standardi dhe specifikimet. Ndërtimi ESMP duhet të zhvillohet paralelisht me fazat përfundimtare të projektimit, dhe Kontraktori i përzgjedhur duhet të kërkojë kontribut konstruktiv. Objektivat e Ndërtimit ESMP janë:

- Të përcaktojë kërkesat për respektimin e rregulloreve kombëtare dhe vendore, kushtet e lejes/pëlqimit, kërkesat e klientit/kontratës, dhe të gjitha dokumentet e zbatueshme mjedisore, duke përfshirë Vlerësimet e Ndikimit Mjedisor dhe Social (VNMS), Plani i Menaxhimit mjedisor dhe social (ESMP), ndjekur nga Plani i Veprimit Mjedisor dhe Social.
- Të përcaktojë në mënyrë të qartë përgjegjësit dhe veprimet e kërkuara nga të gjitha palët gjatë zbatimit të projektit dhe të ruajë pajtueshmërinë me kërkesat mjedisore dhe sociale.
- Të sigurojë procedurat e nevojshme për komunikimin, dokumentimin dhe rishikimin e aktiviteteve mjedisore dhe sociale të pajtueshmërisë.

Ndërtimi ESMP merr parasysh për secilin nga Seksionet e AIC si më poshtë:

- Madhësinë dhe kompleksitetin e fushës së punës të projektit;
- Të gjitha ligjet, statutet dhe rregulloret e zbatueshme dhe marrëveshjet dhe konventat ndërkombëtare, duke përfshirë Kërkesat e Performancës së BERZH-it në fushat sociale dhe mjedisore.
- Të gjitha masat dhe kërkesat lehtësuese siç përcaktohen në ESMP dhe ESAP, duhet të transferohen në zbatimin e Ndërtimit EMP si angazhime;
- Faktorë të rrezikut që mund të ndeshen gjatë ndërtimit të projektit;
- Parimi i përmirësimit të vazhdueshëm të performancës mjedisore dhe sociale.

Ndërtimi ESMP do të kushtëzojë zbatimin e masave lehtësuese duke përgatitur plane specifike, të cilat do të zhvillohen më tej si udhëzime në fazën e përgatitjes së VNMS:

Plani i menaxhimit të shtresës së sipërme

Plani duhet të përshkruajë procedurat dhe rregullat për heqjen e shtresës së sipërme, thellësinë dhe vëllimet, mbikëqyrjen e heqjes së shtresës së sipërme, kërkesat e transportit dhe grumbullimit, vendin e grumbullimit, projektin e grumbullimit të shtresës së sipërme, menaxhimin e grumbullimit, rrezikun dhe kontrollin e erozionit, kullimin e rrjedhjes/devijim, masat për mbrojtjen e dheut në zonën e depozitimit, mirëmbajtjen e grumbullimit dhe procedurën e aplikimit të grumbullimit.

Plani i përballimit dhe përgatitjes për raste emergjence

Ky plan do t'i referohet gadishmërisë dhe përballimit të emergjencave si dhe parandalimit. Kontraktori duhet të hartojë dhe zbatojë një plan gadishmërie dhe reagimi për emergjenca. Këto duhet të përfshijnë masa për parandalimin, lehtësimin dhe përgjigjen ndaj skenarëve të emergjencës, duke përfshirë të paktën: aksidentet rrugore dhe trafiku, aksidente të tjera dhe dëmtime, substanca të rrezikshme, zjarr, fatkeqësi natyrore (tërmet, rrëshqitje toke, përmytje, ngjarje ekstreme të motit etj.), akidenti gjatë tunelit (p.sh., shembja e tunelit, zjarret në tunel, lëshimi i gazit, etj.), informacion mbi sigurinë dhe sigurimin, informacion të urgjencës mjekësore, emergjenca teknologjike dhe shëndeti dhe siguria në vendis e punës. Ky plan duhet të përshkruajë rolet dhe përgjegjësitë për parandalimin dhe përgjigjen, procedurat për t'iu përgjigjur skenarëve të ndryshëm (zjarr, përmytje, aksidente trafiku, etj.), burimet e nevojshme (personel dhe pajisje) dhe si do të ofrohen dhe mirëmbahen. Gjithashtu duhen konsideruar vonesat e shërbimeve të emergjencës, për shkak të gjendjes aktuale të rrugës, si dhe kërkesat për kompetencës dhe trajnime. Së fundmi, ky plan duhet të rishikohet dhe përditësohet rregullisht – minimumi çdo vit dhe pas çdo rasti emergjence apo aksidenti.

Plani i menaxhimit për parandalimin e derdhjeve

Qëllimi kryesor i Planit ë Menaxhimit për parandalimin e derdhjeve është ofrimi i një plani të politikave dhe procedurave që do të ndiqen për t'iu përgjigjur me siguri dhe efektivitet derdhjeve të materialeve të rrezikshme që mund të hasen gjatë ndërtimit dhe funksionimit. SPMP është krijuar për të parandaluar rrjedhjet dhe derdhjet, si dhe për të mundësuar një përgjigje efektive ndaj derdhjeve të paplanifikuara të lëngjeve, të tilla si naftë, vajra dhe kimikate. Ky plan përfshin një përshkrim të vendndodhjes dhe përmbajtjes së kutive të derdhjeve; përdorimin e duhur të secilit element të kutisë së derdhjeve; dhe menaxhimin e duhur të mbetjes nga një derdhje. Plani i Menaxhimit të Derdhjeve do të përfshijë procedurat, përgjegjësitë, burimet, dokumentacionin dhe kërkesat e raportimit, dispozitat e trajnimit për stafin përkatës, etj. për të shmangur derdhjet e substancave të rrezikshme dhe përgjigjen në mënyrë efektive ndaj këtyre incidenteve.

Plani i menaxhimit të cilësisë së ajrit dhe pluhurit

Duhet të krijohet një plan specifik për menaxhimin e cilësisë së ajrit dhe pluhurit. Ky plan duhet të përfshijë angazhimin e palëve të interesit për të komunikuar me banorët vendas të cilët mund të preken nga pluhuri para dhe gjatë ndërtimit (mund t'i referohet Planit më të gjërë të Angazhimit të Palëve të Interesit). Kontraktori duhet t'i referohet kërkesave përkatëse të strategjisë lehtësuese gjatë hartimit të Planit të menaxhimit të cilësisë së ajrit. Punimet kanë potencialin të ndikojnë në cilësinë e ajrit si rezultat i pluhurit nga aktivitetet e ndërtimit dhe shkarkime të emetimeve nga lëvizjet e automjeteve në sitin e ndërtimit. Kërkesat që duhet të përfshihen në Plan mund t'i referohen menaxhimit planifikimit të sitit, trafikut në ndërtime në zonat e banuara dhe aktivitetet e sitit.

Plani duhet të parashikojë detaje të masave lehtësuese, vendndodhjen specifike dhe orarin kur do të zbatohen masat e tilla për të minimizuar ndikimet në receptorë të ndjeshëm për shkak të prezencës në kamp, punëve ndërtimore, burimit dhe transportit të materialeve të ndërtimit dhe aktivitetet e tjera të lidhura me projektin. Përpara fillimit të punimeve, duhet të llogariten emetimet e mundshme nga shtypës, objekte të prodhimit të betonit dhe pajisje të tjera që gjenerojnë emetime. Një plan/orar i veçantë duhet të ofrohet për kontrollin e cilësisë së ajrit në tunele.

Plani i menaxhimit të zhurmave dhe dridhjeve

Zhurma dhe dridhjet nga ndërtimet ndikojnë banorët vendas dhe jetën e egër. Kontraktori duhet të përgatisë deklarata të metodave për të treguar se si do të kontrollohen zhurmat. Plani duhet të japë detaje të masave lehtësuese, vendndodhjen specifike dhe orarin kur do të zbatohen këto masa për të minimizuar ndikimet në receptorët e ndjeshëm për shkak të prezencës së kampit, punëve ndërtimore, burimit dhe transportit të materialeve të ndërtimit, dhe aktivitetet e tjera të lidhura me projektin. Përveç masave standarde ndaj zhurmave duhet të ofrojë një projektim të detajuar të barrierave të zhurmës dhe sipërfaqe me zhurmë të ulët.

Plani i Menaxhimit të Trafikut

Plani do të hartohet për të minimizuar bllokimin e trafikut dhe ndikimet e sigurisë në trafik për shkak të aktivitetet e ndërtimit dhe lëvizjes së automjeteve të ndërtimit, kamionëve transportues dhe pajisjeve.

Plani duhet të përgatitet në konsultim të oficerëve të trafikut. Plani do të identifikojë devijimin e trafikut dhe çështje të menaxhimit, orarin e trafikut, rregullime të trafikut duke treguar të gjithë devijimet e korsive, modifikime në sinjalizime në kryqëzime, barrkada të nevojshme, shenja paralajmëruese/këshilluese, tabelat rrugore, ndriçimin dhe parashikime të tjera që mundësojnë ofrimin e një aksesit të përshtatshëm dhe të sigurt për përdoruesit e rrugës në zonat e ndikuara. Sondazhet e aksesit të rrugës para ndërtimit do të jenë pjesë e TMP. Plani duhet të përfshijë vendndodhjen e kalimeve për bagëti dhe kushtet për menaxhimin e këtyre kryqëzimeve, duke përfshirë përdorimin e flamujve. Rrugët e aksesit për sitin e ndërtimit dhe rrugët e aksesit në fshat duhet të inspektohen rregullisht për të identifikuar dëme të bordurave, urave etj dhe çdo dëmtim duhet të riparohet sa më shpejt të jetë praktikisht e mundur. Monitorimi i rregullt i kushteve të trafikut gjatë rrugëve të aksesit në sitin e ndërtimit dhe rrugët e aksesit në fshatra për të siguruar se automjetet e projektit nuk janë duke shkaktuar bllokim apo rreziqe të trafikut. Pjesë e Planit të Menaxhimit të Trafikut, Kontraktori duhet të konsultohet me banorët vendas për të vendosur proceset dhe vendndodhjet për kalimin e sigurt të bagëtive në rrugët e aksesit të propozuara.

Plani i Menaxhimit të Kontrollit të Erozionit dhe Sedimentimit

Plani i Menaxhimit të Kontrollit të Erozionit dhe Sedimentimit përshkruan kërkesat për konservimin e dheut në fazën e ndërtimit të Projektit, për të siguruar mbrojtjen e mjedisit dhe pajtueshmërinë me të gjitha kushtet, angazhimet dhe kërkesat. Plani do të përshkruajë kontrollet dhe masat e nevojshme për të minimizuar erozionin dhe sedimentimin me zonën e prekur, duke propozuar dhe vendosur metodat për të menaxhuar ujin e stuhisë dhe trajnime mjedisore për ndërtimin, zbatimin e teknikave të bllokimit të sedimenteve në lumenj, sequenca e ndërtimit ndikon në identifikimin, përdorimi sa më i pakët i urë-rrugëve dhe urave mbi lumenj, duke ruajtur gjeomorfologjinë e përgjithshme të lumit dhe restaurimin e rripit dhe pastrimin përfundimtar.

Plani i Menaxhimit të Ujërave

Plani i Menaxhimit të Ujërave do të përfshijë ujërat sipërfaqësorë dhe nëntokësorë dhe do të përcaktojë strategjitë e duhura për të menaxhuar të gjitha format e ujit duke marrë parasysh vendndodhjen e sitit dhe kushtet e ujërave nëntokësorë në mënyrë që të sigurojë mbrojtjen e mjedisit dhe minimizimin e ndikimeve mjedisore. Ai përcakton masat dhe regjimin e monitorimit të cilësisë së ujit për të zvogëluar këtë ndikim në ujërat nëntokësorë dhe mjedisin e prekur nga ujërat sipërfaqësorë. Plani duhet të japë detaje mbi vëllimin e ujërave të zeza (kanalizimet), skemën e depozitimit, informacion mbi kapacitetin dhe llojin e strukturës së trajtimit të ujërave të zeza, vendndodhjen e pikës/pikave të shkarkimit me indikacion të koordinatave.

Plani do të përfshijë llogaritjet e kërkesës së parashikuar të ujit për ndërtim, përfshirë ujin e kërkuar për ndërtim (p.sh përzierjen e betonit), shtypjen e pluhurit, pastrimin e pajisjeve, ujin e pijshëm për punëtorët e ndërtimit; dhe përdorimin në kampet e ndërtimit. Në radhë të parë, plani duhet të përfshijë masa për të minimizuar përdorimin e ujit, dhe gjithashtu mundësi për ripërdorimin e ujit kur është e mundur. Kontraktori do të kryejë një studim të kapaciteteve të burimeve të disponueshme ujore përgjatë shtrirjes, duke përfshirë vendndodhjen dhe cilësinë e burimeve ujore të përdorura nga fshatrat për të identifikuar burimet e përshtatshme, me disponueshmëri të mjaftueshme për të shmangur çdo ndikim në disponueshmërinë e burimeve për komunitetet dhe bizneset përgjatë shtrirjes. Nëse burimet ekzistuese të ujit nëntokësor ose sipërfaqësor nuk janë të përshtatshme (sasia ose cilësia), do të identifikohen burime alternative të ujit nga Kontraktori. Ai do të komunikojë me komunitetin për të kuptuar kufizimet sezonale të kërkesës për ujë, dhe periudhat e vëllimeve të mëdha të ujit/ erozion të shtuar. Abstraksioni i ujit duhet të hartohet në përputhje me kërkesat e Planit të Menaxhimit të Biodiversitetit për të minimizuar ndikimet në habitatet që varen nga uji sipërfaqësor dhe nëntokësor. Ai duhet të dokumentojë burimet e ujit dhe vendet e nxjerrjes: burimet e ujit që do të përdoren do të rimiratohen (leje) me autoritetet vendore përkatëse. Burimet e ujit do të identifikohen dhe regjistrohen në plan, si dhe koordinatat GPS dhe vëllimet maksimale të ujit të lejuar nga burimi. Shmangni ndotjen në vendet e rimbushjes me anë të kontrollit të ndotjes së tokës në vende të tilla, dhe sistemit të mirë dhe të izoluar të grumbullimit të kullimeve dhe depozitimit të përkohshëm (kanale, rezervuarë septikë, etj.), Sistemet përkatëse të ujitjes do të hartëzohen, dhe kryqëzimi i modeleve dhe propozimet e restaurimit pas ndërtimit do të jenë të detajuara në plan. Së fundmi, do të marrë parasysh angazhimin e palëve të interesit, duke qenë se procedurat do të vendosen për të regjistruar të gjithë komunikimet me palët e interesit, si vende (Shqipëria dhe Mali i zi – Lumi Buna) dhe autoritetet PA, bordet për ujin, Agjensia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, dhe palët e interesit vendorë dhe komunitetet.

Plani i menaxhimit të Mbetjeve

Aktivitetet ndërtimore kanë potencialin të përdorin sasi të mëdha lëndësh të para dhe shkaktojnë sasi të konsiderueshme mbetjesh. Konsumimi i burimeve materiale dhe hedhja ose riciklimi i mbetjeve krijojnë ndikime mjedisore që duhet menaxhuar dhe lehtësuar. Plani i Menaxhimit të Mbetjeve do të zbatojë procedurat për minimizimin e mbetjeve, riciklimin, trajtimin dhe hedhjen e mbetjeve në përputhje me kërkesat e Shqipërisë dhe BE-së. Qëllimi i përgjithshëm i Planit është të minimizojë ndikimin e mbetjeve të krijuara gjatë fazës së ndërtimit nëpërmjet:

- Minimizimit të sasisë së mbetjeve që prodhohen;
- Maksimizimit të sasisë së mbetjeve për riciklim duke përfshirë ndarjen e mbetjeve të riciklueshme në burim;
- Minimizimin e sasisë së mbetjeve që depozitohen në landfill;
- Sigurimi që mbetjet e rrezikshme (si p.sh. vajra të përdorur, bateri plumb) depozitohen në mënyrë të sigurt dhe transferohen në mjedise të përshtatshme;
- Shmangia e ndikimeve të pluhurit nga trajtimi i mbetjeve të ndërtimit;
- Sigurimi që të gjitha mbetjet të mbahen, etiketohen dhe hidhen në mënyrën e duhur në përputhje me rregulloret vendore;
- Sigurimi që mbetjet të depozitohen në përputhje me hierarkinë e menaxhimit të mbetjeve.

Plani duhet të përshkruajë rrjedhat dhe sasi të mbetjeve, metodat e riciklimit/ripërdorimit për secilin material, të identifikojë destinacionet e mbetjeve dhe mënyrat e transportit, duke përfshirë cilat materiale janë të ndara për ripërdorim apo riciklim, të specifikojë përgjegjësitë për menaxhimin dhe hedhjeve e mbetjeve, përshkruajë masa speciale për përdorimin e materialit dhe trajtimin dhe komunikimin dhe trajnimin për të mbështetur dhe inkurajuar pjesëmarrjen nga të gjithë në vend.

Plani i Menaxhimit të Biodiversitetit

Plani i Menaxhimit të Biodiversitetit është një seri masash praktike të koordinuara që i përgjigjen vizionit strategjik për të siguruar ruajtjen e të gjithë specieve dhe mirëmbajtjen e të gjitha funksioneve të ekosistemit. Plani do të drejtohet për të mbrojtur çfarë ekziston dhe të rivendosë biodiversitetin vendas që ishte i degraduar. Plani do të përcaktojë kërkesën për të:

- Punësuar një numër të përshtatshëm ekspertësh të kualifikuar për të hartëzuar dhe pastruar rrugën, dhe të miratojnë se rruga është e miratuar pa kufizime biodiversiteti, përpara punimeve të ndërtimit.
- Përfshirë identifikimin e zonave me vlera më të mëdha ekologjike, tipareve/specieve që kanë nevojë për zhvendosje, zonat e foleve të zogjve ku oraret duhet të ndryshojnë, etj. Përgjegjësia e tyre do të përfshijë sondazhet për të informuar zhvillimin e lehtësimit shtesë (nëse kërkohet) sikurse sondazhe për lakuriqë nate dhe sondazhe të tjera specifike për specie dhe sondazhe për të ndihmuar në zbatimin e lehtësimit specifik në zonën e projektit përpara pastrimit të bimësisë.

Plani i Menaxhimit të Biodiversitetit:

- Prioritetet, për të optimizuar masat lehtësuese; kontrollin e ndotjes dhe shqetësimit, rrethimi dhe mbrojtja e vendeve specifike, hapja e bio-korridoreve të përkohshëm etj.
- Planet e veprimit për specie (gjitarë, zogj, zvarranikë, amfibë, peshq) dhe habitate, për të renditur dhe përshkruar të gjitha veprimet që do të zbatohen mbi komponentët natyrorë;
- Masat e kompensimit, që lidhen me habitate specifike dhe florën, të prekur nga aktiviteti ndërtimor. Flora dhe bimësia specifike për tu mbjellë duhet të jetë vendase dhe e përcaktuar nga Ministria përgjegjëse, Agjensia Kombëtare e Mjedisit dhe Agjensia Rajonale e Mjedisit, Agjensia e zonave të mbrojtura (nëse ndodhet afër apo kur shërben si bio-korridor specifik biodiversiteti për PA), agjensitë pyjore në bashkëpunim me biologët vendas, OJF-të, etj.
- Një Plan Menaxhimi Ripyllëzimi që do të synojë moshumbjen e habitatit neto. Do përcaktohen referenca specifike për aktivitetet, specie, vendndodhjet dhe kohën e realizimit të aktiviteteve. Monitorimi dhe rishikimi i marrëveshjeve për të ndjekur përmbushjen e vazhdueshme të qëllimeve dhe përshtatjen e veprimeve për kushtet që ndryshojnë. Përpara hartimit të Planit të detajuar të Ripyllëzimit duhet të përcaktohen përgjegjësitë. Këto përfshijnë përcaktimin e pozicioneve të menaxherit të projektit, burimit të financimit, menaxhimit të fondeve dhe një përfaqësues vendor për konsultime. Përcaktimi i këtyre pozicioneve do të përbëjë bazën e një

kornize për caktimin e përgjegjësi, duke krijuar një plan për veprime, në mënyrë që Plani i Menaxhimit të Ripyllëzimit të mund të zbatohet në kohë dhe mënyra të matshme, me hapa të cilat masin suksesin.

Për të parandaluar hyrjen/përhapjen e specieve invasive duhet të zbatohen masa të forta biosigurie. Plani do të përfshijë veprime specifike për tu zbatuar gjatë gjithë projektit për përmirësimin e mëtejshëm të biodiversitetit në zonë. Këto veprime do të shoqërohen nga angazhime monitorimi për të siguruar efektivitet/rëndësi afatgjatë.

Kontraktori duhet t'i kushtojë vëmendje të veçantë përgatitjes së Planeve të Menaxhimit të Biodiversitetit për Seksionet 1, 9A, 9B dhe 10.

Planit i Menaxhimit të Biodiversitetit do të lidhet me Planin e Menaxhimit të Peizazhit, lidhur me restaurimin e tokës dhe përzgjedhjen e specieve të përshtatshme.

Plani i Menaxhimit të Peizazhit

Plani i Menaxhimit të Peizazhit do të përfshijë të gjithë procedurat që duhet të ndiqen gjatë punimeve restauruese, duke përfshirë procedurat e restaurimit dhe monitorimit. Plani duhet të përcaktojë domosdoshmërinë për të ndaluar përdorimin e llojeve të bimëve të huaja ose invazive dhe nevojën/metodën për kontrollin dhe heqjen e specieve të huaja.

Plani duhet të zhvillohet në bashkëpunim me specialistin e biodiversitetit dhe autoritetet shtetërore të pylltarisë. Ndërmjet të tjerash, planet për rehabilitimin e peizazhit duhet të përgatiten dhe mbështeten nga sa vijon:

- Fidanishte të përkohshme pemësh – Fidanishtet e përkohshme të pemëve mund të vendosen për pemë të transplantuara dhe propozuara në një fazë të hershme për të lejuar që pemët e vogla të rriten gjatë periudhës së ndërtimit. Në momentin kur zona e mbjelljes bëhet e disponueshme, pemët janë rritur dhe trugu dhe rrënja janë zmadhuar.
- Zonë e pakalueshme– Për të minimizuar mbrojtjen ndaj pemëve ekzistuese dhe bimësisë tokësore, kontratat e ndërtimit mund të caktojnë "Zona të pakalueshme" në zona të ndryshme brenda kufirit të vendit me gardhe të forta dhe të qëndrueshme për çdo zonë pa ndërhyrje. Kontraktori duhet të monitorojë dhe kufizojë stafin për të mos hyrë në "zonën e pakalueshme", madje edhe për aktivitete ndërtimi jo të drejtpërdrejta dhe ruajtjen e pajisjeve.
- Kufizimi – Duhet të konsiderohen kufizimet apo gardhet e kufijve për ndërtim. Kufizimi duhet të jetë projektuar në mënyrë të ndjeshme, delikate, kamufluar dhe më i "depërtueshëm" në mënyrë që të përshtatet me mjedisin ekzistues kur shihet nga jashtë.
- Drita e ndërtimit – Kontraktori duhet të marrë në konsideratë masa të tjera sigurie që minimizojnë ndikimin në shikim. Për të parandaluar problemet e ndotjes në të ardhmen, rekomandohet që llambat e natirimit të mos lejohen dhe të instalohen drita të emetimit të dritës diod (LED) me ngjyrë "neutrale" me temperaturë prej 4000K.
- Ripërdorimi i dheut ekzistues dhe formimi i zonës së mbjelljes – Sipërfaqja ekzistuese do të ripërdoret kur është e mundur për zonat e reja të mbjelljes brenda projektit. Përgatitja e zonës së mbjelljes dhe zbatimi i hershëm i punimeve të mbjelljes mund të minimizojë ndikimin negativ në pemë.

Përveç planeve specifike, kërkohet gjithashtu një numër planesh specifike të vendit, duke përfshirë planet e ndërtimit dhe deklarimet e metodës (Plani i menaxhimit të gropave, plani i ndërtimit të tunelit, plani i dorëzimit të tunelit, plani i stabilizimit të shpateve, deklaratat e metodave për aktivitete të përkohshme përfshirë zonat e ruajtjes, kryqëzimet e lumenjve, rrugët/rrugët hyrëse), Plani i menaxhimit të shpërthimit që ofron metodologjinë për menaxhimin e kontrollit të tunelit duke përfshirë metodat për menaxhimin e zhurmave dhe cilësisë së ajrit dhe shëndetin dhe sigurinë në punë të komunitetit, dhe planet e menaxhimit të prodhimit të betonit dhe asfaltit.

Plani i Menaxhimit të Shëndetit dhe Sigurisë

Ky plan përshkruan masat e sigurisë dhe procedurat e zbatuara në vendin e punës. Është hartuar gjithashtu në përputhje me kërkesat ligjore që përshkruajnë rolet dhe përgjegjësitë e stafit, planin e veprimit emergjent, etj. Plani i Menaxhimit të Shëndetit dhe Sigurisë përshkruan kërkesat që zbatuesi i projektit

duhet të plotësojë në mënyrë që të krijojë dhe mirëmbajë një mjedis të sigurt pune. Planet e shëndetit dhe sigurisë mbulojnë të gjitha aspektet e menaxhimit të sigurisë, duke përfshirë menaxhimin e rrezikut, raportimin e aksidenteve dhe incidenteve, gadishmërinë në raste emergjence dhe aspekte të tjera të rëndësishme. Planifikimi i Shëndetit dhe sigurisë do të mundësojë

hartëzimin e progresit dhe monitorimin e kryerjes së kërkesave të planit. Manuali i Shëndetit dhe Sigurisë përbën bazën e procesit të planifikimit. Plani do të zhvillohet duke ndjekur të gjithë PRs të BERZH-it dhe do të përfshijë elementët e mëposhtëm:

- Organizimi i Shëndetit dhe Sigurisë (H&S): grafik i hollësishëm i organizimit dhe përshkrimit të roleve dhe përgjegjësi që lidhen me menaxhimin e H&S. Organizimi i propozuar në plan do të marrë parasysh kompetencën e profesionistëve të propozuar dhe do të sigurojë mekanizma për të siguruar bashkëpunim dhe komunikim ndërmjet anëtarëve të ekipit të menaxhimit të H&S;
- Standardet H&S, përfshijnë: Induksione të sigurisë në vend, identifikimin e rreziqeve dhe vlerësimin e rrezikut (duke përfshirë analizën e detyrave dhe rreziqet në ndërtim), objektivat e H&S, dhe një procedurë për vlerësimin dhe rishikimin e performancës së sigurisë; procedurat e urgjencës, procedura e mbledhjes për veglat, regjistrat e vizitave në sitë dhe Regjistrin e të dhënave për sigurinë materiale (MSDS).
- Aksidentet dhe incidentet përfshijnë përkufizimet e kërkuara të asaj që konsiderohet aksident dhe incident, procedurat e raportimit dhe regjistrimit, si dhe analizën e shkaqeve.
- Auditimi H&S, përfshin Planin e Auditimit, përcaktimin e objektivave të auditimit dhe matjen e performancës së H&S, listat e kontrollit të inspektimit të sigurisë dhe listën e pajisjeve të ndihmës së parë.

Plani do të përfshijë dispozita për trajnimin e të gjithë punonjësve dhe procedurat që lidhen me komunikimin e palëve të interesit dhe mundësi për përmirësimin e komunitetit.

Plani i Menaxhimit Socio-Kulturor (SCMP)

Ky plan bazohet në identifikimin e pasurive kulturore dhe sociale, traditat, fetë etj., ndikimet e mundshme të AIC në to dhe përgatitjen e masave lehtësuese sociale dhe programin e monitorimit që konsiston në një vlerësim efektiv, real të kostove. Plani i Menaxhimit Socio-Kulturor (SIMP) identifikon shkallën dhe natyrën e mundshme të ndikimeve në lidhje me aksesin e tokës, jetesën dhe aktivitetet e ndërtimit. Plani përshkruan programet e integruara të menaxhimit të ndikimit të cilat sigurojnë një menaxhim të qëndrueshëm dhe efektiv të ndikimeve sociale gjatë gjithë projektit:

- Programi i blerjes së tokës dhe të drejtës së kalimit (LEA)
- Programi i restaurimit të jetesës (LRP)
- Sistemi i menaxhimit social (ESMS)
- Plani i ndikimit social të rrugës (RSIP)
- Mekanizmi i menaxhimit të ankesave

Gjithashtu, SCMP identifikon proceset që adresojnë fushat me ndikim social:

- Plani i Menaxhimit të Marrëdhënieve Industriale (IRMP)
- Plani i Menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore (CHMP)
- Plani i Angazhimit të Palëve të interesit (SEP)
- Programi i investimit social dhe mjedisor (SEIP)

SCMP përshkruan monitorimin e performancës sociale të projektit AIC dhe sigurinë e pajtueshmërisë, duke përfshirë programet e monitorimit, auditimit dhe inspektimit; vendosjen e kufizimeve dhe masave lehtësuese; dhe identifikimin e mospërputhjeve dhe veprimeve të kërkuara korrigjuese.

Plani i Menaxhimit Social Kulturor (SIMP) përshkruan aktivitetet e ndërmarra nga projekti AIC për të identifikuar dhe lehtësuar ndikimet sociale lidhur me projektin. Ndërmjet të tjerash, SCMP, ofron një mjet menaxhimi për të informuar dhe drejtuar MIE dhe Kontraktorin për stafin e ndërtimit AIC, në lidhje me proceset që duhet të ndiqen për të lehtësuar ndikimet sociale. Plani mbështet harmonizimin dhe integrimin e funksioneve të performancës sociale të AIC për të optimizuar efikasitetin në menaxhimin e ndikimeve sociale dhe për të siguruar zbatimin e projektit. Gjithashtu siguron qartësi për palët e interesit mbi rolet, përgjegjësitë dhe veprimet e ndërmarra nga zbatuesi i AIC, funksionet e performancës sociale dhe se si janë harmonizuar dhe zbatuar.

SCMP do të përditësohet rregullisht me përparimin e projektit. Përditësimi mund të shkaktohet nga gjetje të rëndësishme të VNMS, ndryshime në programin apo planin e ndërtimit, ndryshime në mjedisin social ose në ndryshimin e natyrës së ndikimeve shoqërore në faza të ndryshme të projektit. Botimi i .....

VNMS-së paraprake pasqyron aktivitetet e përgjithshme lehtësuese sociale, bazuar në modelin konceptual. Ndryshimet kryesore priten pas përgatitjes së VNMS për secilin nga seksionet e AIC.

Programet e menaxhimit social adresojnë ndikimet specifike, popullsitë dhe gjeografitë e targetuara. Ato janë krijuar për t'u aplikuar reciprokisht, veçanërisht kur ndikimet ndodhen në nivele të ndryshme ose prekin popullsi të ndryshme.

Disa nga çështjet themelore që duhet të reflektohen, gjatë SCMP janë:

- Humbja e përkohshme e tokës dhe ndikimet e menaxhimit fizik dhe social të kampeve dhe fuqisë punëtore

Humbja e përkohshme e tokave mund të ndodhë nga mënyrat e reja të transportit, asgjësimit të materialeve të punës dhe mbetjeve, kampusit të punës, etj. Para fillimit të zbatimit të projektit, Kontraktori duhet të pranojë përdorimin e përkohshëm të tokës dhe të kompensojë personat/subjektet e prekur sipas marrëveshjes. Në këtë marrëveshje duhet të përfshihet perioda e marrjes së pasurive/tokës, mënyra e përdorimit dhe statusi në të cilin duhet t'i kthehen pronarit. Zakonisht, kushti i fundit për kthimin e tokës së përdorur është dhënia në kushtet në të cilat prona ishte përpara përdorimit të saj. Për menaxhimin e vendit duhet të zbatohet praktika më e mirë duke përfshirë aspektet sociale. Në rast se marrja e tokës private është e domosdoshme, atëherë Kontraktori duhet të negociojë me personat e prekur (p.sh. fermeri) të cilët kanë të drejtë të refuzojnë dhënien me qera të tokës. Pas heqjes së të gjitha objekteve të përkohshme, toka duhet të rikthehet në gjendjen fillestare ose në gjendje më të mirë. Dorëzimi i çdo mjedisi të kontraktorit duhet të jetë në gjendje të mirë.

- Blerja e tokës dhe Zhvendosjet

Blerja e tokës dhe zhvendosja është një nga proceset më të rëndësishme që mund të garantojë një zhvillim të suksesshëm të projektit dhe të reduktojë në maksimum kundërshtimet e personave/subjekteve të prekur. Zhvendosja e pavullnetshme i referohet si zhvendosjes fizike (zhvendosje ose humbje e strehimit) dhe zhvendosjes ekonomike (qasje në burime për gjenerimin e të ardhurave ose mjeteve të jetesës) për shkak të blerjes së tokës (përfshirë të drejtën e kalimit) të lidhura me veprimet e një klienti/investitori. Rivendosja konsiderohet e pavullnetshme kur individët ose komunitetet e prekura nuk kanë të drejtë të refuzojnë zhvendosjen. Kjo ndodh në rastet e: i) shpronësimit të ligjshëm ose kufizimeve të përdorimit të tokës bazuar në domenin eminent; dhe ii) marrëveshjet e negociuara në të cilat blerësi mund të përdorë shpronësimin ose të vendosë kufizime ligjore për përdorimin e tokës nëse negociatat me shitësin dështojnë. Procesi i blerjes së tokës dhe rivendosjes përfshin:

- Përgatitja dhe zbatimi i RAP;
  - Sigurimi i informacionit të mjaftueshëm për komunitetet dhe sigurimi i pjesëmarrjes proaktive të popullsisë së prekur në procesin e rivendosjes.
  - Kujdesi dhe respektimi i duhur për rivendosjen e personave të prekur (shumë nga të cilët mund të jenë të sëmurë ose të moshuar) për të zvogëluar përvojën traumatike të lëvizjes (nëse është e nevojshme).
  - Të sigurojë kapacitetin e nevojshëm institucional të autoriteteve përgjegjëse/palëve të interesit të përfshirë në çështjen e shpronësimit/kompensimit dhe zhvendosjes.
- Maksimizim/ prioritizim i mundësive të punësimit për personat vendas në fushat e harmonizimit të AIC
- Përfitimet e komunitetit vendor nga punësimi janë të rëndësishme dhe një nga ndikimet pozitive më të rëndësishme gjatë ndërtimit dhe funksionit të AIC. Faza ndërtimore është faza më përfituese për komunitetin vendor. Punësimet mund të ndihmojnë jo vetëm në përfitime nga pikëpamja ekonomike, por gjithashtu në përmirësimin e infrastrukturës, shërbimeve të qerasë etj. Punësimet, të ardhura të tjera nga tregtia, etj të komunitetit vendor kanë një rëndësi të madhe për nivelin e jetesës në të gjitha seksionet, por veçanërisht për seksionet 9B2-11. Rritja e të ardhurave të shtetit nga taksat etj do të ndikojë pozitivisht në nivel rajonal/kombëtar. Një aktivitet shumë i rëndësishëm për të përgatitur bazat për punësimin e komunitetit vendor mbetet zbatimi i programeve të trajnimeve për komunitete rreth punimeve që priten nga ndërtimi i AIC.
- Ulja e ndikimeve negative në pasuritë e komunitetit dhe burimet e jetesës

Informacioni dhe ndërgjegjësimi mbi ndërprerjet dhe shpronësimet duhet të bëhet të paktën 2 ose 3 vjet përpara fillimit të ndërtimit. Disa nga aktivitetet më të rëndësishme që duhet të zbatohen rreptësisht për të ulur ndikimet negative në asetet dhe burimet e jetesës së komunitetit janë:

- Dhënia e personave/subjekteve të prekur, paralajmërime në kohë të ndërprerjes së mundshme.
  - Sigurimi i kompensimit për personat/subjektet e prekur.
  - Ndërtimi i të gjitha rrugëve sipas standardeve të motit. Ndërtimi i rrugëve për këmbësorë, nënkalime, etj., dhe kalimet për bagëti nëse janë të nevojshme.
  - Restaurimi dhe rehabilitimi i infrastrukturës së dëmtuar si rrjeti elektrik, ujqor, nga aktivitetet e AIC.
- Aksidente në punë gjatë ndërtimit.

Aksidentet në punë janë një fenomen negativ që mund të rrezikojë jetën e punonjësve apo komunitetit. Zbatimi i rreptë i masave të sigurisë, si për punonjësit dhe komunitetin, duhet të vendoset nga ndërtuesi që në fillim të procesit të ndërtimit. Udhëzimet më të rëndësishme për t'u zbatuar nga Kontraktori janë:

- Respektimi i rregulloreve të shëndetit dhe sigurisë në përputhje me ligjin shqiptar dhe udhëzimet e shëndetit dhe sigurisë të BERZH;
- Dhënia e informacionit/shenja në vende të rrezikshme lidhur me masat lehtësuese të sigurisë dhe paralajmëruese;
- Ndërtimi i vazhdueshëm i kapaciteteve për të theksuar nevojën për një mjedis të sigurt pune, mbikëqyrje të mirë, planifikim të kujdesshëm dhe caktim të aktiviteteve të punës gjatë fazës së ndërtimit.
- Mbajtja e kontaktit të rregullt me komunitetet,
- Zbatimi dhe ruajtja e masave efektive të kontrollit të shpejtësisë në trafik gjatë punimeve ndërtimore.
- Përdorimi i ndriçimit të pabездisshëm sa më shumë të jetë e mundur.

Plani i Menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore dhe Gjetjeve të Rastit

Plani i Menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore (CHMP) do të ketë si synim shmangien ose minimizimin e dëmeve të mundshme në burimet kulturore. Plani do të zhvillohet duke ndjekur të gjitha PR përkatëse të BERZH-it. Ai do të ofrojë udhëzimet dhe kërkesat e duhura për përmbushjen e përgjegjësisë të trashëgimisë kulturore të Projektit. Kontraktori do t'i referohet kërkesave përkatëse të strategjisë lehtësuese gjatë hartimit të Planit të Menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore dhe Arkeologjisë. Gjatë ndërtimit kërkohet një letër vëzhguese për të parashikuar zbulimin e elementeve të pazbuluar më parë. Menaxhimi i burimeve të trashëgimisë kulturore do të përfshijë:

- Strategjia e angazhimit të autoriteteve për: vlerësimin e mëtejshëm të vendeve dhe përdorimin e metodave intruzive dhe jo intruzive; zhvillimin e procedurës së gjetjeve të rastit; zhvillimin e qasjeve lehtësuese specifike për çdo vend arkeologjik.
- Strategji konsultimi me komunitetin për të: informuar palët e interesit vendor mbi aktivitetet e projektit; për të kuptuar kufijtë e sitit, aksesin e përdoruesit, kohën e përdorimit dhe orarin e eventeve të veçanta; konsiderimin e zhvendosjes së provave të pashmangshme me vlera të trashëgimisë kulturore, ofrojë feedback për projektin lidhur me shqetësimet e komunitetit; planifikojë qasje alternative nëse dhe kur është e nevojshme; përgatisë qasje specifike lehtësuese;
- Programi i regjistrimit dhe monitorimit strukturor përfshin: sondazhin parandërtimor dhe regjistrimin e gjendjes dhe integritetit strukturor të vendeve me komponentë mbi tokë që ndodhen 100 m nga Projekti; Mbrojtja dhe përforcimi arkitekturor në vende në rrezik nga ndotja apo dridhjet; teknika të uljes së dridhjeve dhe teknika me impakt të ulët ndërtimi gjatë rrugëve në rrezik nga ndotja apo dridhjet; përgatitja parandërtimore e konservuesve në rast dëmtimi; dhe monitorimi periodik i kushteve të vendit gjatë gjithë projektit
- Kufizimet e afatit të projektit në situata të kushteve të lagështisë në zona me potencial të lartë arkeologjik ose pranë vendeve të ndjeshme ndaj dridhjeve; pas një gjetje të rastit

Procedurat e gjetjeve të rastit që do të zbatohen përfshijnë si në vijim: arkeologë të disponueshëm për të trajtuar vende arkeologjike gjatë një gjetje të rastit; monitorimi i aktiviteteve të ndërtimit nga arkeologjist profesionistë; ndërprerja e punës në afërsi të çdo zbulimi të ri arkeologjik dhe konsultimit me palët e përfshira të interesit.

8.1.4 Faza e funksionimit

pESMP konsiston në masa mjedisore dhe sociale për funksionimin e AIC, duke përfshirë kërkesën për të krijuar dhe zbatuar një Sistem Menaxhimi të Funksionimit Mjedisor dhe Social (OESMS) dhe Planin përkatës të Menaxhimit. OESMS do të zhvillohet dhe zbatohet në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe përfshin inter alia organizimin, përgjegjësitë dhe burimet, Planin e Menaxhimit të Funksionimit Mjedisor & Social, duke përfshirë plane shtesë si p.sh Plani i Menaxhimit të Mbetjeve dhe Ujit, Planet e Kontrollit të Erozionit etj., Plani i Monitorimit të Funksionit, Plani i Përgatitjes për raste emergjence, programi i trajnimit, auditimi dhe raportimi i performancës mjedisore & sociale.

MIE (Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë) dhe ARA (Autoriteti Shqiptar Rrugor) do të përgatisin dhe janë përgjegjëse për OESMS dhe zbatimin e masave të propozuara të OESMP, si dhe për të siguruar që Kontraktori (p.sh Kontraktori i menaxhimit të vegjetacionit, Kontraktori/ë të mirëmbajtjes së seksionit AIC) kuptojnë kërkesat e ESMP (faza e funksionimit) dhe kanë vendosur kushtet kontraktore për të siguruar përmbushjen e elementëve të zbatueshëm të ESMP.

8.2 Raportimi publik

Në bazë të legjislacionit shqiptar, PR të BERZH dhe Konventës së Arhusit, ndërgjegjësimi, informimi dhe raportimi do të jenë pjesë e çdo faze zhvillimi të projektit. Një raport i Konsultimit të Palëve të Interesit, dorëzohet në të njëjtin kohë me këtë draft PVNMS. Ndërmjet të tjerash, ky raport përmbledh të gjithë aktivitetet e informimit dhe raportimit publik në fazën paraprake të VNMS. Raportimi publik, si pjesë e rëndësishme e Politikës së Informimit publik, miratuar si një qasje e re ndaj politikës së informimit dhe Direktivës për akses në informacion në prill 2019, dhe efektive nga 1 janari 2020. Procesi i deklarimit publik mbetet vendimtar për procesin e raportimit publik.

8.2.3 Faza parandërtimore dhe e ndërtimit

Konsulenti deklaron informacione dhe konsultohet me palët e interesit të projektit, do të përpiqet të identifikojë, rrisë ndërgjegjësimin dhe angazhohet me palët e interesit, duke përfshirë shoqërinë civile, organizata, dhe anëtarë të publikut, të cilët janë të prekur apo interesuar në projekt, funksionimin dhe aktivitetet e tij, duke marrë parasysh natyrën e larmishme dhe rëndësinë e interesave dhe kërkimeve specifike. Ndikimet mjedisore dhe sociale të aktiviteteve të propozuara të Bankës, si dhe të dhënat gjinore, duke përfshirë të dhënat për pjesëmarrjen e fuqisë punëtore, hendekun gjinor në pagë, sipërmarrjen dhe aksesin në financa duhet të përfshihen në mënyrë të përmbledhur. Raportimi publik do të kërkojë opinionin publik në një fazë të hershme të zhvillimit të projektit dhe do të ftojë të gjithë personat e prekur, shoqërinë civile dhe publikun për të dhënë komente dhe ndryshime në projektin aktual përmes konsultimeve, takimeve, workshop-e apo mënyra të tjera. Konsulenti do të marrë parasysh komentet e dërguara gjatë hartimit të VNMS të rishikuar dhe raporteve të tjera si RALF, RAP, ESMP dhe ESAPs. Një përmbledhje e komenteve publike dhe reagimet/përgjigjet e konsulentëve do të përgatiten për Raportin Final të VNMS, përpara miratimit të tij përfundimtar nga Autoritetet Shqiptare dhe BERZH. Ndër të tjera, raportimi publik kërkon:

Dokumenta të përmbledhjes së projektit

Dokumenti i përmbledhjes së projektit (PSD) do të përgatitet për çdo VNMS, dhe paraqitet palëve të interesit privat dhe publik. PSD paraqet një përmbledhje faktike të elementëve kryesorë të projektit AIC dhe investimin e mundshëm që përfshin informacionin e mëposhtëm:

- Identitetin e Konsorciumit të Konsulentëve; Koston totale të projektit AIC (kur është e zbatueshme);
- Vendndodhjen e AIC;
- Një përshkrim të shkurtër të projektit dhe objektivin e tij;

- Sasitë, burimet dhe natyrën e investimit për AIC;
- Data e synuar për një vendim mbi projektin nga autoritetet shqiptare dhe BERZH;
- Ndikimet e parashikuara, dhe vlerësimin e ndikimit të pritshëm;
- Një përmbledhje të ndikimeve mjedisore dhe sociale që lidhen me projektin dhe masat lehtësuese të parashikuara;
- Udhëzime mbi mënyrën dhe vendin ku mund të merret informacion mbi projektin, përfshirë pikat e kontaktit për konsulentin e projektit, agjensinë e financimit dhe klientin.

Konsultimet

Sipas kërkesave të BERZH, faza ndërtimore do të përfshijë takime të shpeshta konsultuese dhe dy seanca dëgjimore publike. Media, fletëpalosje, botime në gazeta, etj do të jenë pjesë e informimit dhe raportimit publik gjatë fazës së ndërtimit. Gjatë kësaj faze, aktivitetet e raportimit do të bëhen në çdo fazë të VNMS. Ky raportim, duhet të ndiqet nga marrja e opinionit publik, dhe pasqyrimi i zgjidhjes sipas sugjerimit publik, mosmarrëveshjeve dhe kërkesave në fazën parandërtimore dhe ndërtimore. Një numër çështjesh duhet të ngrihen gjatë fazës parandërtimore dhe ndërtimore për të shmangur problemet gjatë fazës së funksionimit. Publiku duhet të përfshihet në mënyrë aktive gjatë fazës parandërtimore dhe ndërtimore, ndërmjet të tjerash për një numër çështjesh si:

- Ndërhyrja eventuale e AIC në infrastrukturën ekzistuese (rrjeti rrugor, kanalet e ujitjes dhe kullimit, rrjeti, etj.) dhe subjektet rezidenciale, kulturore, arsimore dhe tregtare.
- Ndërprerjen eventuale të agrobiznesit dhe bizneseve të tjera (për shkak të ndarjes së parcelave të fermave dhe aksesit të përkeqësuar, bllokimi i hyrjes në objekte fetare, monumente, shërbime, vende argëtimi, arsimore dhe kulturore)
- Mënyra dhe koha e kompensimit. *Kompensimi i papërshtatshëm në eksperiencat e mëparshme (rasti më i fundit seksioni 11 Gjirokastër (Njësia administrative Cepo), rruga ekzistuese Levani – Tepelenë etj.) për shkak të çështjeve të pronësisë.*
- Toka bujqësore, e regjistruar zyrtarisht si tokë bujqësore ndërsa shitet si tokë urbane për qëllime private. Çmimi në treg i tokave të tilla, është diku dhjetë (10) herë më i lartë se kompensimi i vendosur nga legjislacioni shqiptar për kompensimin e tokës bujqësore.
- Nevojat për rrugët hyrëse rurale për të lehtësuar aksesin në fshat
- Shqetësimet nga zhurmat, pluhuri, gazrat, dridhjet dhe ndotjet e tjera të ujit dhe tokës,
- Raportimi i të gjithë të dhënave, sipas ndotjes/statusit të ajrit, ujit dhe dheut, gjatë fazës ndërtimore dhe krahasimi me të njëjtat parametra të mjedisit, përpara fillimit të zbatimit të projektit.
- Raportimi në të gjitha aksidentet e mundshme, përgjegjësi për aksidente të tilla dhe përgjegjësi për riparimin e dëmeve, afatet kohore për t'iu rikthyer dhe zgjidhjet eventuale për të lehtësuar jetën e komunitetit, deri në riparimin e dëmeve.
- Për më tepër, ARA dhe Kontraktori duhet të raportojnë publikisht mbi performancën mjedisore dhe sociale të projektit në mënyrë vjetore, dhe në formatet e kërkuara sipas standardeve kombëtare dhe BERZH ose standarde të tjera ndërkombëtare.

Integrimi i çështjeve mjedisore dhe sociale në raport

Vlerësimi i BERZH kërkon që klientët të identifikojnë palët e interesit potencialisht të prekur ose të interesuar në AIC, të japin informacion të mjaftueshëm në lidhje me rreziqet dhe ndikimet që rrjedhin nga projekti dhe të angazhohen me palët e interesit në një mënyrë kuptimplotë dhe kulturalisht të përshtatshme. Në veçanti, konsulenti, në bashkëpunim me MIE dhe ARSSH do të angazhojnë personat e prekur nga AIC dhe palët e interesit në proporcion me ndikimet e mundshme që lidhen me projektin dhe nivelin e interesit të palëve të interesit. Për seksionin 1 të AIC

që kanë potencial për të patur ndikime të rëndësishme mjedisore përtej kufijve ndërkombëtarë, ndërmjet Shqipërisë dhe Malit të Zi, konsulenti, në bashkëpunim të ngushtë me MTE, do të inkurajojë qasjen e Konventës së UNECE për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis në një kontekst ndërkufitar. Në disa raste, konsulenti mund të zhvillojë aktivitetet e konsultimit publik për të vlerësuar pikëpamjet e palëve të interesuara.

Deklarimi publik

Arsyeja kryesore e aktiviteteve të deklaramit publik është mbrojtja e konsumatorëve. Ky është instrumenti që detyron klientin të deklarojë disa informacione të rëndësishme si rezultatet e funksionimit, kushtet financiare, kompensimin e menaxhimit, etj. Mjeti i deklaramit publik është "mbrojtja e interesit të publikut".

- Deklarimi publik, me pjesëmarrjen e gjerë të palëve të interesit dhe aktorëve të interesuar, do të zhvillohet para përfundimit të VNMS-së paraprake, dhe për çdo seksion të AIC, në fazën tjetër të projektit.
- Njoftimi për disponueshmërinë e dokumenteve që do të publikohet në faqen e internetit të BERZH, MIE, MTE ARA, AKM dhe REA. Njoftimi në faqen e internetit të MTE/AKM, VNMS do të listojë të gjitha vendndodhjet në nivel vendor/rajonat/ kombëtar ku gjenden dokumentet e VNMS-së dhe link-u për faqen e internetit të klientit dhe faqe të tjera interneti, sipas rastit.
- Dokumenti Përmbledhës i Projektit do të përmbledhë në "gjuhë jo teknike":
  - Arsyetimi për kategorizimin e seksioneve të AIC;
  - Përshkrimin e çështjeve kryesore mjedisore dhe sociale që lidhen me projektin;
  - Masat kryesore të caktuara për të ulur rreziqet dhe ndikimet; kur është më e madhe se 25,000t CO₂ ekuivalente/vit, emetimet e pritshme të GHG të projektit;
  - Përmbledhje të aktiviteteve të deklaramit dhe konsultimit;
  - Link të faqes së VNMS për projekte të kategorisë A.

Në bazë të PRs të BERZH, vlerësimi mjedisor dhe social i projektit do të përfshijë vlerësimin e rreziqeve mjedisore dhe sociale dhe ndikimet e objekteve shoqëruese. Klienti është i detyruar të sigurojë se rreziqet mjedisore dhe/ose sociale dhe ndikimet që ndodhin nga objektet shoqëruese do të menaxhohen dhe lehtësohen në përputhje me legjislacionin shqiptar dhe objektivat e PR. Kur mjediset nuk mund të strukturohen për të përmbushur objektivat e PR, vlerësimi i projektit do të identifikojë rreziqet mjedisore dhe/ose sociale dhe ndikimet që mjediset të tilla mund të paraqesin në projekt.

8.2.4 Faza e funksionimit dhe mirëmbajtjes

Informimi publik, gjatë funksionimit të AIC, lidhet kryesisht me trupin administrative të AIC, por jo vetëm. Autoritete rajonale, vendore dhe kombëtare, të lidhura me ndikimet që mund të shkaktojë funksionimi i AIC, apo efektiviteti i AIC duhet të jenë gjithashtu pjesë e informimit publik.

- Informimi publik gjatë AIC është detyrim i Agjencisë shtetërore, në rastin e AIC;
- ARA (Mirëmbajtja e rrugës dhe trafikut),
- MTE (efektet mjedisore dhe ndikimet në zonat e mbrojtura),
- AKM (ndikimet specifike në cilësinë mjedisore)
- Agjencia për menaxhimin e burimeve ujore (Efektet e funksionimit të AIC në pellge/ lugina ujore),
- MARD (efektet e AIC në sistemet e ujitjes dhe kanaleve të kullimit),
- Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore.

Raportimi publik mund të jetë detyrim i njërive të tjera administrative rajonale/vendore, lidhur me llojin, dimensionet dhe rëndësinë e çështjeve. Kundërshtimet, komentet dhe sugjerimet e publikut mund të adresohen gjithashtu në portalin "Shqipëria qe Duam". Nga ky portal, qeveria ndjek çështjen dhe jep zgjidhje.

8.3 Administrimi dhe Rregullimi i Detyrimeve Mjedisore

8.3.1 Struktura e Menaxhimit

Kontraktori duhet të hartojë një organogramë ku ilustron strukturën e menaxhimit për t'u përfshirë në EMP-në përfundimtar. Kjo organogramë duhet të paraqesë strukturën organizative të Kontraktorit, dhe duhet të shoqërohet nga dokumentacioni mbështetës që demonstroi përgjegjësitë mjedisore, llogaridhënien dhe përgjegjësinë financiare të punonjësve të Kontraktorit. Kontraktori duhet të caktojë përgjegjësitë lidhur me pikat e mëposhtme:

- Strukturat e raportimit.
- Veprimet që do të ndërmerren për të siguruar pajtueshmërinë.
- Projektimin e përgjithshëm, zhvillimin dhe zbatimin e ESMP-së.
- Dokumentimin e politikave dhe strategjisë mjedisore.
- Zbatimin e ESMP-së në të gjithë statet/fazat e Projektit.
- Të gjithë aspektet që kërkojnë kryerjen e veprimeve në elementet dhe nën-elementet e tjerë bazë të EMP-së.
- Të gjitha linjat zyrtare të komunikimit dhe raportimit duke përfshirë udhëzimet, direktiva dhe informacionet kanalizohen në bazë të strukturës organizative.

8.3.2 Rolet dhe Përgjegjësitë

Palët e përfshira në zbatimin e ESMP-së janë si më poshtë:

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE)

MIE/ARRSH është aplikanti dhe për këtë do të jetë subjekti që do të monitorojë zbatimin e ESMP-së. Megjithatë, nëse MIE cakton një/disa Kontraktor/ë për përgatitjen e VNMS-së për secilin seksion, i cili do të përgatisë EMP-në përkatëse të detajuar për secilin nga seksionet e AIC-së, atëherë përgjegjësitë e Kontraktorit të përzgjedhur janë të përmbledhura si më poshtë.

Kontraktori

Kontraktori:

- përgatit dokumentacionin e ESMP-së për të siguruar që të gjitha palët e treta që do kryejnë të gjitha ose një pjesë të detyrimeve të Kontraktorit sipas Kontratës do të marrin në konsideratë dhe kërkesat e kësaj ESMP-je;
- është përgjegjës për planifikimin e përgjithshëm të zbatimit të ESMP-së në përputhje me kërkesat e MIE-së dhe kërkesat e lejeve mjedisore, dhe për sigurimin e të gjitha lejeve mjedisore që nevojiten për projektimin, ndërtimin dhe funksionimin e AIC-së.

Këshilluesi Mjedisor dhe Social

Kontraktori përcakton rolet për përfaqësuesin e emëruar të Kontraktorit si Këshilluesi Mjedisor dhe Social (KMS) për kontratën. KMS do të ndodhet në terren dhe është personi përgjegjës për zbatimin e dispozitave mjedisore të kontratës së ndërtimit.

Eksperti Mjedisor dhe Social

Për qëllime të zbatimit të kushteve të përcaktuara në këtë material, MIE cakton një Ekspert Mjedisor dhe Social (EMS) për kontratën. EMS është personi përgjegjës për sigurimin e pajtueshmërisë me dispozitat e ESMP-së dhe autorizimet mjedisore përgjatë afatit të kontratës. EMS do të jetë përgjegjës për dhënien e udhëzimeve ndaj Kontraktorit dhe për kryerjen e veprimeve që kërkojnë nga konsideratat mjedisore. EMS dorëzon raporte periodike me shkrim te MIE, por jo më rrallë se një herë në muaj.

8.3.3 Afatet e Zbatimit

Koha, shpeshtësia, kohëzgjatja e masave zbutëse dhe monitorimit duhet të përfshihen në një program zbatimi, ku përcaktohet ndarja në faza dhe koordinimi me procedurat. Duhet të parashikohet periudha maksimale e planifikuar për ndërtimin duke marrë në konsideratë VNMS-në dhe Projektimet/Raportet Teknike.

8.3.4 Raportimi

Përpara se Kontraktori të fillojë veprimtaritë ndërtimore, Kontraktori i dorëzon EMS-së një deklaratë të shkruar mbi metodën ku përcaktohet si më poshtë:

- Lloji i veprimtarisë së ndërtimit.
- Vendndodhja ku veprimtaria do të kryhet.
- Identifikimi i ndikimeve që mund të vijnë nga veprimtaria.
- Identifikimi i veprimtarive ose aspekteve që mund të kenë ndikim.
- Metodologjia dhe/ose specifikimet për parandalimin e ndikimit për secilën veprimtari ose aspekt.
- Metodologjia dhe/ose specifikimet për kontrollin e ndikimit për secilën veprimtari ose aspekt.
- Procedurat mbi rastet e emergjencave/fatkeqësive dhe procedurat e reagimit.
- Trajtimi dhe mirëmbajtja e vazhdueshme e mjedisit të ndikuar.
- Raportet e Progresit që do të përgatiten nga Konsulenti do të përfshijnë të dhëna dhe informacione mbi shëndetin dhe sigurinë (aksidentet dhe incidentet), mbrojtjen mjedisore (shkarkimet dhe papajtueshmëritë), punën (numrat, gradat, problemet), lidhjet me komunitetin (ankesat, problematikat), dhe trajnimin përkatës.

Pas përfundimit të raportimit, duhet të kryhen hapat e mëposhtëm që do të analizohen më tej në fazën e VNMS-së:

- Rregullsia e mirë nga ana e Kontraktorit
- Mbajtja e të Dhënave nga ana e EMS-së
- Procedura e Kontrollit të Dokumenteve nga ana e Kontraktorit
- Trajnimi dhe Ndërgjegjësimi mbi Mjedisin dhe Shëndetin nga ana e EMS-së
- Gatishmëria për Emergjencat nga ana e Kontraktorit
- Treguesit dhe Objektivat e Performancës (të dakordësuara me MIE-së, EM-në dhe Kontraktorin, dhe të përfshira në ESMP-në përfundimtare)

8.3.5 Trajnimi dhe Ndërgjegjësimi Mjedisor dhe Shëndetësor

EMS kryen një analizë mbi nevojat për trajnim me qëllim identifikimin e programeve të duhura të trajnimit mjedisor dhe social, si dhe identifikimin e grupeve të synuara të përshtatshme ndërmjet punonjësve të Kontraktorit. Rezultatet e analizës mbi nevojat për trajnimin mbi mjedisin dhe shëndetin përfshihen në ESMP-në përfundimtare.

Programet e trajnimit dhe ndërgjegjësimit mbi mjedisin dhe shëndetin duhet të synohen ndaj tre niveleve të punësimit, pra niveli ekzekutiv, niveli i menaxhimit të mesëm dhe niveli i punëtorëve. Trajnimi mbi mjedisin, minimumi duhet të përfshijë:

- Rëndësinë e zbatimit të të gjitha politikave mjedisore.
- Ndikimet kryesore mjedisore, aktuale ose të mundshme, që vijnë si rezultat i punimeve.
- Përfitimet mjedisore të performancës së përmirësuar personale.
- Rolet dhe përgjegjësitë për zbatimin e pajtueshmërisë me politikat dhe procedurat mjedisore,
- Masat zbutëse që nevojiten të zbatohen gjatë kryerjes së veprimtarive të punës.
- Detajet e, dhe inkurajimi i, minimizimit të mbetjeve të produkteve dhe ripërdorimit, rregullimit dhe riciklimit të mbetjeve kur është e mundur.
- Detaje mbi sitet arkeologjike dhe/ose historike që mund të zbulohen gjatë ndërtimit dhe procedurat që duhet të ndiqen nëse ndodh një zbulim i tillë.
- Detaje mbi faunën dhe florën që kërkon vëmendje të veçantë, duke përfshirë speciet bimore dhe shtazore të mbrojtura/rrezikuara, dhe procedurat që duhet të ndiqen, në rast se hasen gjallesa të tilla gjatë fazës së ndërtimit.
- Informacion nga EMP-ja dhe dokumentet shoqëruese, duke përfshirë aspektet, ndikimet dhe kontrollet e rëndësishme të Projektit.
- Çështjet e shëndetit dhe sigurisë

8.3.6 Përgatitja për raste emergjence

Kontraktori harton dhe mban procedura emergjence mjedisore për të siguruar që do të ketë një reagim të përshtatshëm ndaj veprimeve ose incidenteve të papitura apo aksidentale që do të shkaktojnë

ndikime mjedisore, përgjatë afatit të Projektit. Kontraktori zbaton kërkesat e gatishmërisë ndaj emergjencave dhe incidenteve dhe raportimit të aksidenteve.

8.3.7 Veprime kontrolli dhe korrigjimi

Lidhur me veprimet kontrolluese dhe korrigjuese duhet të merren në konsideratë ose të shqyrtohen pikat si më poshtë:

- Treguesit dhe Objektivat e Performancës
- papajtueshmëria
- Monitorimi (Kontrollet e Performancës: Kontrollet e Pajtueshmërisë). Elementët e mëposhtëm do të ndihmojnë për monitorimin: Regjistri i Ankesave, Inspektimet, Gjobat në Vend, Gjobat për Penalitet, Kontrollet e Brendshme, Kontrollet e Jashtme, Raportimit dhe Korrigjimi i Incidenteve, udhëzimet Verbale, udhëzimet e Shkruara, Komunikimi Publik dhe Lidhjet me Palët e Interesit dhe Palët e Prekura, Shpërndarja e informacionit

8.3.8 Procedura e komunikimit dhe ankesave

MIE/ARRSh do të zhvillojnë dhe zbatojnë një Program për Komunikimin Publik për të ofruar informacion të vazhdueshëm ndaj Palëve të prekura të interesit dhe publikut të përgjithshëm mbi aspektet kyçe përkatëse mjedisore dhe sociale përgjatë ekzekutimit të ardhshëm të Projektit të AIC-së (duke përfshirë fazën e ndërtimit dhe atë të funksionimit). Ky Program do të mbështetet në procesin e angazhimit të Palëve të Interesit dhe Planin e Angazhimit të Palëve të Interesit (SEP) që janë tashmë ekzistues si pjesë e këtij Raporti paraprak të VNMS-së.

Formulari i Ankimit do të jetë i disponueshëm në gjuhën shqipe dhe atë angleze në faqen e internetit të MIE-së <https://www.infrastruktura.gov.al> dhe formularët do të jenë të disponueshëm për publikun.

Në figurën e mëposhtme paraqitet grafiku i ankimit.

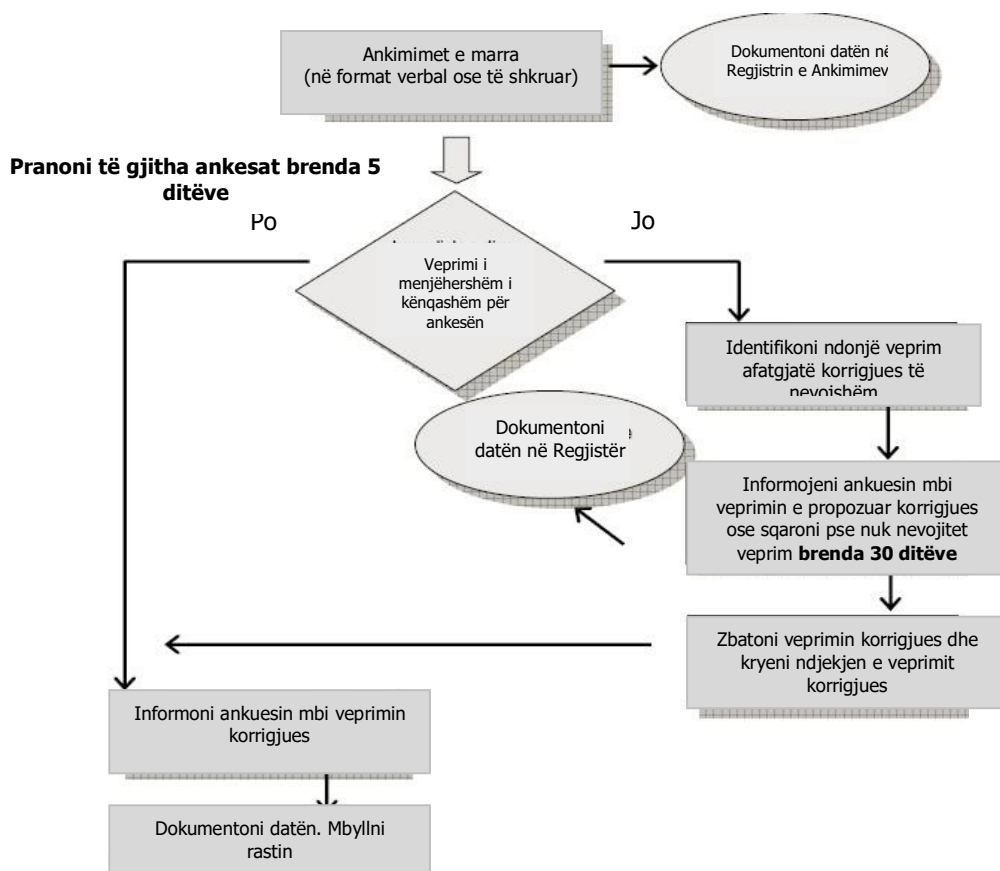

Figura 8-1 Procesi i Ankimit

Procedura e Ankimit do të jetë pa pagesë, e hapur dhe e aksesueshme nga të gjithë, dhe komentet dhe ankimet do të adresohen në mënyrë të drejtë dhe transparente.

Do të ngrihet një Mekanizëm për Ankesat e Punëtorëve ku punonjësit e shoqërisë së ndërtimit do të mund të shtrojnë shqetësimet e tyre (në përputhje me BERZH KP2). Formulari i Ankimit për Punëtorët paraqitet në Aneksin C. Drejtoria e Zbatimit të Projektit do të sigurojë që Drejtorinë përgjegjëse t'u përgjigjen ankesave brenda 30 ditëve nga data e pranimit të tyre. Nëse Ministria nuk është në gjendje të adresojë çështjet e ngritura nëpërmjet mekanizmit të ankimit ose nëse nuk nevojitet kryerje e veprimeve, ankuesit kanë mundësinë të ndërmarrin hapa ligjorë në përputhje me ligjet dhe rregulloret e Republikës së Shqipërisë.

Baza për këtë Program do të paraqitet në faqen e internetit të Projektit të Shoqërisë së Projektit, e shoqëruar nga përdorimi i mediave, buletineve, broshurave, e-mail, postimit dhe formave të tjera të komunikimit për të arritur te Palët e prekura të Interesit. Në nivelin minimal, MIE/ARRSH do të mundësojnë informacion në bazë vjetore për lagjet vendase, në mënyrë që t'i mbajnë të informuara mbi programin e Projektit dhe kohën, vendin dhe llojin e veprimtarive të planifikuara. Ky mundësim i informacionit do të shoqërohet nga Procedura e Ankimit që do të vendoset në dispozicion të Palëve të Interesit, siç ka nisur tashmë të zbatohet si pjesë e procesit të VNMS-së (siç përshkruhet në SEP).

Procedura e Ankimit iu mundëson Palëve të Interesit një mënyrë për të regjistruar formalisht çdo ankesë/shqetësim të MIE/ARRSH mbi ndonjë nga pjesët e procesit të zbatimit të Projektit.

Procedura e Ankimit do të përditësohet sipas rastit gjatë kohëzgjatjes së Projektit të AIC-së dhe fazës vijuese të funksionimit. Gjithashtu, Kontraktorit të Ndërtimeve do t'i kërkohet të paraqesë një procedurë "reagimi të shpejtë dhe realist", si mënyrë për të reaguar me sa më efikasitet të jetë e mundur ndaj shqetësimeve të palëve të interesit, pa pasur domosdoshmërisht nevojën për të ndjekur procesin e ankimit zyrtar me MIE/ARRSH-në.

8.3.9 Shqyrtimi i menaxherëve

Nevojitet kryerja e një shqyrtimit të menaxhimit në mënyrë periodike, gjatë së cilit do të shqyrtohen raportet mujore të kontrollit të brendshëm të hartuara nga EMS-ja dhe bazuar në shpeshësinë e inspektimeve dhe ndërveprimeve me KMS-në bazuar në raportet ditore të këtij të fundit, si dhe raportet e kontrollit të hartuara nga auditues të jashtëm të pavarur. Qëllimi i këtij shqyrtimi është ekzaminimi kritik i efikasitetit të ESMP-së dhe zbatimit të saj dhe përcaktimi i modifikimeve të mundshme të ESMP-së si dhe kur të jetë e nevojshme. Procesi i shqyrtimit të menaxhimit mbështetet në parimin e përmirësimit të vazhdueshëm.

8.4 Plani i monitorimit mjedisor dhe social

Monitorimi është një mjet për të vlerësuar kushtet dhe tendencat mjedisore, për të mbështetur hartimin e politikave dhe zbatimin e tyre, dhe për të zhvilluar informacione për raportim të politikëbërësit kombëtarë, forumet ndërkombëtare dhe publiku. Programi i monitorimit u referohet fazave të ndërtimit dhe funksionimit dhe trajton parametrat natyrorë dhe socialë.

Karakterizimi i kreut të ndikimeve përcakton rëndësinë e vlerësimit të masave zbutëse të shkaktuar nga punimet e ndërtimit ose zbatimi i gabuar i masave zbutëse si dhe gjatë fazës së funksionimit.

Duke marrë në konsideratë parametrat mjedisorë, është e nevojshme që të hartohet një plan efikas monitorimi mbi erozionin e tokës të lidhur me rrugën, në mënyrë që të shqyrtohen efektet e rrugëve të shtruara në erozionin e tokës nga uji, të shfrytëzohen projektimet përkatëse strukturore që lehtësojnë proceset e erozionit të tokës dhe të zbatohen qasjet e disponueshme për vlerësimin e erozionit/rrëshqitjeve të tokës të lidhur me rrugën dhe teknikat e disponueshme të kontrollit të erozionit/rrëshqitjeve. Monitorimi i argjinaturave të hapura dhe të mbushura me skarpata të pjerrëta dhe me mbulim të pakët bimor, si dhe përqendrimi i vërshimeve nga sipërfaqja e rrugës dhe rrjedhat nën sipërfaqe mund të rezultojnë në monitorim të mëtejshëm të proceseve hidrologjike dhe gjeomorfike. Parametrat e monitorimit mund të shërbejnë për të kuptuar natyrën dhe shkallën e rëndësës së

erozionit/rrëshqitjeve të lidhura me rrugën dhe mund të ndihmojnë për të orientuar zhvillimin e ardhshëm të përpjekjeve për kontrollin e erozionit. Prandaj, ajo që duhet të bëhet gjatë fazës para dhe gjatë ndërtimit është të kuptohen përcaktuesit bazë të erozionit të tokës që lidhet me projektimin dhe ndërtimin e rrugës për të kufizuar ndikimin e argjinaturave; për të përcaktuar humbjet e tokës që lidhen me rrugën dhe për të vlerësuar efikasitetin e metodave të kontrollit të erozionit për bankinat e hapura dhe ato të mbushura. Monitorimi i ndryshimeve të lumenjve dhe brigjeve të tyre gjatë punimeve të ndërtimit dhe fazës operacionale mbetet thelbësore për të vlerësuar shkallën e efikasitetit të masave zbutëse, ndërkohë që monitorimi i ndotjes së tokës ka gjithashtu një rëndësi të konsiderueshme, jo vetëm për vetë tokën, por dhe për gjasat e transferimit të ndikimeve në ujë dhe ajër.

Qëllimi kryesor i treguesit të mbetjeve është matja e presionit të sasisë së përgjithshme të mbetjeve të prodhuara dhe mbetjeve sipas kategorive ndaj mjedisit. Monitorimi i mbetjeve të ngurta dhe të rrezikshme në Shqipëri është i pamjaftueshëm. Intensiteti i mbetjeve përfaqëson një tregues të forcës shtytëse dhe tregon reagimin ndaj gjurmës mjedisore të veprimtarive të ndërtimit.

Monitorimi i ndotjes së ajrit dhe ndotjes akustike të rrugëve të automobilave në shumë nga zonat e Shqipërisë është i pamjaftueshëm. Edhe monitorimi i ndotjes ndërkufitare të ajrit ka nevojë për përmirësimi (Lumi i Bunës Seksioni 1). Informacioni mbi emetimet e ndotësve është i nevojshëm për vlerësimin e ndotjes ndërkufitare të ajrit dhe për adresimin e këtij problemi nëpërmjet bashkëpunimit ndërkombëtar.

Presionet ndaj burimeve me ujëra të ëmbla vijnë si pasojë e shfrytëzimit të tepërt dhe ndotjes. Vendosja e lidhjes ndërmjet shfrytëzimit të burimeve dhe ripërtëritjes së tyre është një problematikë kyçe e menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve të ujërave të ëmbla. Nëse një përqindje e konsiderueshme e ujërave të një vendi vijnë nga lumenj ndërkufitarë (Lumi i Bunës - Seksioni 1), kjo mund të shkaktojë tensione ndërmjet vendeve, veçanërisht nëse disponueshmëria e ujërave në vendin nga burojnë është më e madhe se në atë drejtë së cilin rrjedhin. Monitorimi i ujërave nëntokësore do të përqendrohet në kontaminimin e mundshëm nga transferimi i ndotjes në zonat e ripërtëritjes ose nga shfrytëzimi i tepërt për qëllime ndërtimi.

Treguesi i biodiversitetit ofron një mjet për matjen e reagimit ndaj degradimit të ekosistemeve dhe humbjes së biodiversitetit si pasojë e ndërtimit/funksionimit të AIC-së. Ai tregon masën në të cilën zonat me rëndësi për ruajtjen e biodiversitetit, kërkimit shkencor, rekreacionit, mirëmbajtjes së burimeve natyrore dhe vlerave të tjera mjedisore mbrohen nga përdorimi i papërshtatshëm. Peizazhi i Mbrojtur i Bunës mbetet një objekt shumë i rëndësishëm për monitorimin e biodiversitetit, jo vetëm për shkak se është një zonë e mbrojtur me vlera të mëdha të peizazhit, por për shkak se është një lum ndërkombëtar, i pasur me specie të rëndësishme rajonale.

Shëndeti dhe mbrojtja sociale, Toka dhe Prona, Shëndeti i Komunitetit, Siguria, Tensionet Komunitare, Aksesit dhe Ndërprerja, Grupet e Cenueshme, Ndikimet dhe Problematikat e lidhura me Forcën e Punës, Trashëgimia Kulturore konsiderohen si tregues shumë të rëndësishëm për vlerësimin social. Këta tregues shërbejnë për të vlerësuar se si reduktohen apo kontrollohen ndikimet negative dhe për të vlerësuar efikasitetin e masave zbutëse të zbatuara. Nëse këta tregues shfaqin një nivel të lartë ndikimesh, priten refuzime dhe protesta publike dhe ndërtimi dhe funksionimi i rrugës mund të kenë ndikime të padëshiruara në krahasim me objektivat dhe qëllimet e veta. Gjithashtu me anë të Ekonomisë/Punësimit (ndikim pozitiv), Arsimit dhe Trajnimit (ndikime pozitive), mund të vlerësohen se si janë ndikimet pozitive që priten nga ndërtimi dhe funksionimi i AIC-së.

Shëndeti dhe mbrojtja sociale, Toka dhe Prona, Shëndeti i Komunitetit, Siguria, Tensionet Komunitare, Aksesit dhe Ndërprerja, Grupet e Cenueshme, Ndikimet dhe Problematikat e lidhura me Forcën e Punës, Trashëgimia Kulturore konsiderohen si tregues shumë të rëndësishëm për vlerësimin social. Këta tregues shërbejnë për të vlerësuar se si reduktohen apo kontrollohen ndikimet negative dhe për të vlerësuar efikasitetin e masave zbutëse të zbatuara. Nëse këta tregues shfaqin një nivel të lartë ndikimesh, priten refuzime dhe protesta publike dhe ndërtimi dhe funksionimi i rrugës mund të kenë ndikime të padëshiruara në krahasim me objektivat dhe qëllimet e veta.

Qëllimi i monitorimit të treguesve të Tokës dhe Pronës është vlerësimi nëse procesi i rivendosjes u krye në përputhje me RALF/RAP dhe BERZH KP5 dhe nëse procesi i Ankimimeve dhe ankesave u adresuan në mënyrën e duhur.

Monitorimi i parametrave të Shëndetit dhe Sigurisë në vendbanime, zona rekreacioni, monumente etj., në të paktën 200 m distancë nga zona bufer e AIC-së, do të maten për të siguruar që të gjitha masat zbutëse të propozuara për minimizimin dhe/ose shmangien e ndikimeve të kenë qenë efektive dhe për të siguruar që kontrolli është i përshtatshëm. Ai do të bëjë të mundur dhe identifikimin e hershëm të ndryshimeve të dëmshme për shëndetin dhe sigurinë.

Tensioni komunitar është një gjendje e dinamikave në komunitet të cilat kanë gjasa të shkaktojnë trazira, të kërcënojnë paqen dhe stabilitetin e komuniteteve ose të rrisin nivelin e frikës dhe ankthit në të gjithë, ose në një pjesë, të komunitetit vendas. Monitorimi i treguesve të Tensioneve Komunitare do të shërbejë për të vlerësuar dinamikën e komunitetit vendas dhe për të identifikuar tensionet e mundshme ose aktuale, për të mbledhur informacion mbi ndonjë dëmtim aksidental të aseteve, aksesueshmërinë etj. Të dhënat e mbledhura nga monitorimi do të përdoren për të minimizuar efektet e mundshme negative të tensionit, për të parandaluar përshkallëzimin dhe për të reduktuar konfliktet si dhe për të orientuar dhe mbështetur menaxhimin e incidenteve kritike.

Të dhënat e mbledhura nga monitorimi i treguesve të Aksesit dhe Ndërprerjes do të përdoren për vlerësimin e efikasitetit të masave të menaxhimit të zbatuara për zbutjen e ndikimeve të parashikuara gjatë fazës së zbatimit të projektit; pra, vlerësimi i infrastrukturës së përkohshme, dëmtimi i infrastrukturës dhe instalimi i infrastrukturës ekzistuese me të paktë të njëjtat kushte si ato përpara punimeve të ndërtimit, si dhe reagimin e komunitetit për shkak të ndikimeve mbi aksesin dhe ndërprerjen.

Problematikat që lidhen me forcën e punës gjatë zbatimit të projektit do të vijnë nga papajtueshmëria e masave të përcaktuara nga legjislacioni shqiptar në fuqi dhe gjithashtu nga papajtueshmëria e legjislacionin në fuqi dhe standardet dhe praktikën ndërkombëtare që lidhen me aspektet e shëndetit dhe sigurisë në punë, punësimin dhe praktikën e punës. Aksesit i barabartë në punësim të paguar në mënyrë të drejtë me kushte të arsyeshme dhe të sigurta pune është një element thelbësor i çdo strategjie për reduktimin e varfërisë. Monitorimi i treguesve të forcës së punës do të vlerësojë nëse masat e shëndetit dhe sigurisë së punëtorëve, të drejtat e punëtorëve dhe standardet e punësimit zbatohen në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe me KP-të e BERZH-it gjatë ndërtimit/funksionimit të AIC-së.

Monitorimi i siteve të identifikuara ku grupet e cenueshme do të preken nga ndërtimi dhe funksionimi i AIC-së do të vlerësojë nëse projekti vazhdon të reagojë ndaj problematikave të identifikuara gjatë fazës së planifikimit të projektit. Monitorimi i treguesve përpara fillimit të punësimit dhe trajnimeve (gjatë ndërtimit) dhe përpara funksionimit të AIC-së do të fokusohet në vlerësimin e masave të ndërmarra për mosdiskriminimin e grupeve të cenueshme nga mundësitë e punësimit gjatë fazave të projektit dhe në mënyrën se si shqetësimet e tyre për këto problematika janë adresuar.

Menaxhimi i mirë i siteve të trashëgimisë kulturore është thelbësor për jetëgjatësinë e konservimit, ruajtjes së vlerave dhe gëzimit të tyre nga publiku. Monitorimi ditë, i shpeshtë dhe sezonal i siteve të trashëgimisë kulturore dhe treguesve do të përqendrohen në vëzhgimin dhe raportimin e situatës lidhur me kërcënimet dhe ndikimet e masave korrigjuese ndaj ndonjë gjetjeje rastësore, ndikimet ndaj siteve kulturore, fetare, dhe të trashëgimisë, aksesueshmërinë e përhershme, procedurat përkatëse të menaxhimit në përputhje me legjislacionin e zbatueshëm kombëtar/vendor dhe procedurat e miratuara.

Gjithashtu me anë të Ekonomisë/Punësimit (ndikim pozitiv), Arsimit dhe Trajnimit (ndikime pozitive), mund të vlerësohen se si janë ndikimet pozitive që priten nga ndërtimi dhe funksionimi i AIC-së dhe mund të përlogariten këto përfitime. Treguesit e ekonomisë/punësimit dhe arsimit dhe trajnimit përdoren si mjete për përcaktimin e vlerës së ndërtimit dhe funksionimit të AIC-së, e cila.

8.4.3 Monitorimi gjatë ndërtimit

Monitorimi mjedisor i Kontraktorit përfshin vëzhgime të vazhdueshme dhe periodike, regjistrimin, ruajtjen dhe trajtimin e të dhënave për mbrojtjen mjedisore dhe sociale dhe raportimin e rezultateve të menaxherët dhe palët e prekura dhe publiku i përgjithshëm si grupe të dhënash parësore, të përlogaritura ose agregate dhe informacioni i përgjithshëm në raporte tremujore.

Kostot e monitorimit paraqiten në Aneksin 4 (Preventivet). Disa nga kostot e përafërta shtesë të përlogaritura për monitorime mjedisore si cilësia e ajrit, tokës dhe ujit, mbjellja e specieve vendase dhe ripyllëzimi/pyllëzimi janë të përfshira në kostot e emergjencës. Në këto kosto shtesë përfshihet dhe kostoja për monitorimin dhe raportimin e treguesve të mësipërm si një metodë për monitorimin e

ndikimeve në Sigurinë e Shëndetit të Komunitetit. Kostot e pyllëzimit përfshijnë edhe kostot për ngastra të vogla toke pyjore që do të pyllëzohet për hapësira rekreacioni për komunitetin vendas. Këto kosto mund të merren parasysh gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit. Në rastin PPP-ve ose seksioneve koncesionare, shpeshësia e monitorimit, llojet e analizave, metodologjia, kostot e tyre etj., do të përfaqësohen dhe mbulohen nga subjektet e interesuara dhe do të miratohen nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit (MTM) dhe Agjencia Kombëtare e Mjedisit, të cilat do të reflektohen në Lejen Mjedisore.

Të gjitha kostot e propozuara duhet të rishikohen me kujdes gjatë përgatitjes së VNMS-së së veçantë, që do të përcaktojë qartësisht territoret që do të ndikohen, rregullimet përfundimtare të miratuara, masat zbutëse të detajuara dhe programin e monitorimit, për secilin Seksion. Të gjitha kampionimet dhe analizat janë përllogaritur në bazë vjetore.

- Cilësia e ajrit dhe zhurmës - 1000 Euro kampionim dhe analiza të emetimeve të gazrave dhe zhurmës për çdo pikë kampionimi. Numri i pikave të kampionimit do të përcaktohet në VNMS, duke qenë se çdo Seksion përfshin frekuencë të ndryshme të receptorëve të ndjeshëm dhe ka gjatësi të ndryshme. Kështu mund të përllogaritet më saktë kostoja.
- Cilësia e tokës - 1200 Euro kampionim dhe analiza të cilësisë së tokës (përbërje organike dhe inorganike përfshijnë insektet/herbicidet), vibrimit etj. Numri i pikave të kampionimit do të përcaktohet në VNMS në mënyrë që të përllogaritet më saktë kostoja.
- Cilësia e ujërave sipërfaqësore në lumenjtë kryesorë dhe përrenjtë natyrorë, 1000 Euro për çdo pikë kampionimi. Numri i pikave të kampionimit do të përcaktohet në VNMS në mënyrë që të përllogaritet më saktë kostoja.
- Cilësia e ujërave nëntokësore, 1000 Euro për çdo pikë kampionimi. Numri i pikave të kampionimit do të përcaktohet në VNMS për çdo Seksion, në mënyrë që të përllogaritet më saktë kostoja.
- Kostot e pyllëzimit janë përllogaritur të jenë rreth 1.000.000 Euro (pyllëzim lidhur me biodiversitetin e luginave të lumenjve kryesorë (Bunë, Drini i Lezhës, Mat, Ishëm, Erzen, Shkumbin dhe Vjosë dhe degët e saj kryesore), në të dy anët e urave që do të ndërtohen për AIC-në, si dhe ngastrat e vogla pyjore që do të pyllëzohen për rekreacionin e komunitetit vendas). Gjithashtu përfshihen dhe kostot për përgatitjen e vendeve për mbjelljen, rritjen e farave/fidanëve të specieve vendase në vendet e përshtatshme ose në fidanishte, si dhe kostot e mbjelljes.

Kostot e përafërta të SMP dhe SAP për Seksion

Seksioni	SIA, SMP dhe SAP - kostot në EURO
Seksioni 1	100000
Seksioni 2	70000
Seksioni 3	70000
Seksioni 5B	100000
Seksioni 5C	70000
Seksioni 6	50000
Seksioni 7	50000
Seksioni 9A2	70000
Seksioni 9B2	100000
Seksioni 10	30000

Seksioni 11	50000
Seksioni 13A	100000
Totali	860000

8.4.4 Monitorimi gjatë fazës së funksionimit

Gjatë funksionimit të AIC-së, monitorimi do të kryhet nga qeveria qendrore dhe vendore. PPP-të ose Seksionet koncesionare mund të kenë përgjegjësinë për monitorimin e funksionimit të rrugës nga pikëpamja mjedisore dhe sociale. Gjithsesi, ky monitorim do të orientohet dhe mbikëqyret nga organet qeveritare mjedisore dhe sociale.

Plani paraprak i Monitorimit Mjedisor përcakton:

- masat zbutëse,
- metodën e monitorimit,
- vendndodhjen e pikave
- shpeshtësinë e monitorimit dhe
- përgjegjësinë (për zbutjen dhe monitorimin).
- kostot provizore

Shumë nga masat do të kontrollohen nëpërmjet vëzhgimit të thjeshtë, duke kontrolluar regjistrat, ose duke marrë në intervistë banorët ose punëtorët, ndërsa shumica e masave zbutëse të përcaktuara kërkojnë thjesht zbatimin e masave të mira të zonës dhe ndërtimit. Kostot për blerjen e tokës dhe kompensimin e bizneseve për humbjen e të ardhurave gjatë periudhës së ndërtimit nuk mund të përlllogariten pa përfunduar studimet e mëtejshme; përlllogaritjet do të mundësohen në Planin përfundimtar të Rivendosjes. Shumë prej veprimeve në Planin e Monitorimit Mjedisor do të kryhen nga Konsulenti i Mbikëqyrjes dhe do të përfshihen në kontratën e mbikëqyrjes. Në tabelën e mëposhtme paraqitet një përmbledhje e programeve të monitorimit të propozuara për fazat e ndërtimit dhe operacionale. Shumica e kostove, përveç atyre të përmendura më sipër, janë përlllogaritur dhe janë përfshirë në Aneksin 4 (Preventivet).

Tabela 8-1 Plani i Monitorimit gjatë ndërtimit

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisorë						
Parametrat Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshhtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
Peizazhi	Kantieret e ndërtimit, kampet dhe hapësirat ndihmëse, hapësirat e shkëmbimeve, urat dhe viaduktet dhe lartësitë	Vlerësimi vizual i ndikimit në peizazh	Në datën e fillimit të ndërtimit të Projektit dhe më pas çdo tre muaj	Kontraktori/ARRSH Kontrollet Mjedisore	Përfshirë në Kontratën e Mbikëqyrjes	.....
Ndryshimet në Gjeologji, gjeomorfologji, erozionet/rrëshqitjet dhe sizmiciteti	Shkëmbinjte mund të priten, dhe mund të gërryhet dhe të përdoret për mbushje, bujqësi, dherat e tokave të menaxhuara pjesërisht ose plotësisht që do të preken nga veprimtaritë e ndërtimit	<ul style="list-style-type: none"> Vlerësim vizual duke marrë në konsideratë cilësinë dhe strukturën e dheut/shkëmbinjve dhe veçoritë e tyre, ekzistencën e pellgjeve ujore gëlqerore, pjerrësinë e shpatit, sistemet e kullimit dhe mbulimin bimor. Analiza gjeoteknike për karakteristikat e shkëmbinjve dhe mundësinë e transmetimit të dridhjeve, ndjeshmërinë ndaj rrëshqitjeve dhe fenomeni i shembjes në zonat e tunelit, sedimentimin dhe përshkueshmërinë. Karakteristikat fizike dhe struktura e dherave në tokat bujqësore dhe ato të menaxhuara, luginat e lumenjve/përrenjve dhe shpatet e kanaleve në zonat që do të preken drejtpërdrejt nga punimet e ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Një herë përpara fillimit të punimeve të ndërtimit. Në mënyrë sezonale gjatë punimeve të ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori Mbikëqyrje nga DPDIT/ARRSH Kontrolle mjedisore nga Administrata Rajonale e Zonave të Mbrojtura (kryesisht në Shkodër), Inspektorati Rajonal i Mjedisit, Pyjeve dhe Turizmit, Drejtoritë Rajonale të Mjedisit, Instituti i Gjeoshkencave, Energjisë, Ujit dhe 	Përfshirë në Projektimin Teknik, Preventivet	Të gjithë Seksionet duhet të fokusohen në: Seksioni 1, 2, 4, 5B, 5C, 9A2, 9B2, 10 dhe 11
	<ul style="list-style-type: none"> Shpatet e hapura/mbushura, luginat e lumenjve dhe shpatet e kodrave/maleve që do të preken drejtpërdrejt nga punimet e ndërtimit Largimi i dherave në kantieret e ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Studimi Volumetrik mbi humbjen e dherave të sipërfaqes nga erozioni ose nga ndryshimet në topografi (hapjet/mbushjet). 	Një herë përpara fillimit të punimeve të ndërtimit			

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisorë						
Parametrat Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
	<ul style="list-style-type: none"> Shpatet dhe luginat, nivelet e dherave të sipërfaqes, mbulimi me gjelbërim dhe qëndrueshmëria e dherave Zonat që do të shfrytëzohen për lëndë të para (gurorë, gropa nxjerrjeje) Grumbujt e dherave të sipërfaqes 	<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgimet e zonës dhe inspektimi vizual i punimeve në vendet me prirje për erozion dhe rrëshqitje Studime Volumetrike dhe inspektim i punimeve për rehabilitimin e shpatit dhe kontrollin e erozionit Inspektim vizual i punimeve për nxjerrjen e lëndës së parë (çakëll dhe gropat) Vlerësim vizual i respektimit të shfrytëzimit të gurorëve Vëzhgime të zonës dhe inspektim vizual i zonave të ndryshuara për erozion të dherave në sipërfaqe dhe grumbujve të dherave për erozion. 	<p>Në fund të punimeve për stabilizimin e shpateve dhe rigjelbërimin</p> <p>Çdo muaj duke inspektuar zonat e përzgjedhura pas shirave të dendur sipas vullnetit të menaxherit mjedisor</p>	Mjedisit (IGJEUM)		
	<ul style="list-style-type: none"> Lumenjtë dhe shpatet e luginave, urat dhe vendet e viadukteve, shpatet e kanaleve etj. Fokusi kryesisht në Drinin e Lezhës, Ishëm, Erzen, Shkumbin, Vjosë dhe degët e saj Lumenjtë dhe shpatet e luginave, të përcaktuara me prirje për erozion/sedimentim. 	<p>- Vlerësim i ndryshimeve të pritura në morfologjinë lumore, zonat me prirje për sedimentim dhe erozion, zonat ku do të ndërtohen viadukte dhe ura, përcaktimi i zonave të monitorimit etj.</p> <p>- Vëzhgimi i zonës dhe inspektim vizual</p> <p>Matjet morfometrike</p>	<p>Një herë përpara fillimit të punimeve të ndërtimit</p> <p>Çdo ditë gjatë punimeve në lumenj/përrenj/kanale</p> <p>Çdo muaj deri në fund të ndërtimeve në trupat ujore.</p>			

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisorë						
Parametrat Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
Ndotja e tokës	<ul style="list-style-type: none"> Dherat që do të gërryhen, nxirren/mbushen, puna në kamp, dhe të gjitha zonat që preken drejtpërdrejt nga ndërtimi i rrugës dhe objekteve të saj etj. Zonat për shkarkimin dhe rrjedhjet të cilat mund të ndikojnë në cilësinë e dherave të sipërfaqes dhe rrjedhimisht dhe në zonat e ripërtëritjes së ujërave nëntokësore. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza e cilësisë së dherave Përmbajtja e pesticideve/herbicideve, elementeve organikë dhe inorganikë (në përputhje me përdorimin e tokës dhe burimet e mundshme të ndotjes së dherave), 2 stacione kampionimi për seksion, 4 herë/vit (në mënyrë sezonale), kampionim dhe analiza Regjistrat e Kontraktorit, vëzhgimet e zonës dhe inspektimi vizual i kampionimit të padeklaruar për shpërndarjen e grimcave, reagimi i dherave, ngjishja e dherave etj. 	<p>Një set analizash përpara fillimit të ndërtimit.</p> <p>Në mënyrë sezonale (4 herë/vit), kampionim/analizi m dhe monitorim gjatë fazës së ndërtimit.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Përfshirë në Projektimin Teknik, Preventivet Analiza shtesë të cilësisë së tokës, 1200 Euro për çdo pikë matjeje 	Të gjithë Seksionet, kryesisht fokusim në Seksioni 1, 4, 5B, 9A2-13.
Sizmiciteti	Përgjatë të gjithë korridorit duke u fokusuar në zonat e ndjeshme ndaj tërmeteve, në shpate, shkëmbinj të paqëndrueshëm, tunele, zona shkëmbimi, nënkalime, viadukte, ura etj.	<ul style="list-style-type: none"> Vlerësim i normave sizmike të ndërtimit sipas parametrave dhe hartës së sizmicitetit 	<p>Një herë përpara fillimit të punimeve të ndërtimit.</p> <p>Në mënyrë sezonale gjatë punimeve të ndërtimit</p>			Të gjithë Seksionet

Mbetjet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hapësirat e grumbullimit të mbetjeve ▪ Tualetet dhe gropat septike në kampin e punës ▪ Automjetet e transportimit të mbetjeve ▪ Shpërndarja aksidentale e mbetjeve 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vëzhgimet dhe regjistrat e Kontraktorit, vëzhgimi i zonës dhe inspektim vizual i zonave për kullimin dhe mbledhjen e përkohshme të shkarkimeve dhe rrjedhjeve që mund të ndikojnë në cilësinë e dherave dhe ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore. ▪ Vëzhgim vizual i zonave të ndjeshme ndaj rrjedhjeve, ose shpërndarjes së mbetjeve nga lëvizjet e erës. ▪ Vëzhgim vizual i pastrimit, mirëmbajtjes dhe dezinfektimit të tualeteve të përkohshme, gropave septike, 	Çdo ditë	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontraktori ▪ Mbikëqyrje nga DPDIT/ARR SH ▪ Kontrolle Mjedisore nga Administrata Rajonale e Zonave të Mbrojtura (në Shkodër), Inspektorati Rajonal i Mjedisit, Pyjeve 	Të gjithë Seksionet, fokusimi kryesisht në Seksionet 1, 4, 5B 9A2-13A
---------	---	---	----------	---	---

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisorë						
Parametrat Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgimet dhe regjistrat e kontraktorit mbi zonat e përkohshme të grumbullimit të mbetjeve të ngurta, përzgjedhja e tyre, mobilizimi i pajisjeve për transferimin e mbetjeve të ngurta Kontrolli i automjeteve për transferimin e ujërave të ndotura dhe mbetjeve të ngurta, për të siguruar që nuk do të ketë rrjedhje aksidentale apo rënie të mbetjeve të ngurta gjatë transportit. Vëzhgimi dhe dokumentimi pastrimit dhe dezinfektimit të zonave të mbetjeve. 		dhe Turizmit Drejtoritë Rajonale të Mjedisit		
Cilësia e ajrit, pluhuri dhe zhurma	<ul style="list-style-type: none"> Territoret pranë zonave të banuara, habitateve natyrore dhe zonave pyjore, hapësirave rekreacionale dhe zonave përreth Kalimet dhe shkëmbimet Të gjithë kantierët e ndërtimit, kampet dhe hapësirat ndihmëse 	<ul style="list-style-type: none"> Inspektim dhe vëzhgim vizuar për probleme të emetimeve të gazrave dhe pluhurit nga kantieret e ndërtimit Procedurat e monitorimit të ajrit do të zbatohen në receptorët e ndjeshëm që do të përcaktohen në VNMS-në për secilin Sektor përgjatë rrugës së automjeteve 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo ditë - mbikëqyrje dhe vëzhgime vizuale Monitorim i rregullt i ajrit dhe zhurmës 4 herë/vit, Inspektim i padeklaruar 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori Mbikëqyrje nga DPDIT/ARR SH Kontrolle Mjedisore nga Administrata Rajonale e Zonave të 	<ul style="list-style-type: none"> Përfshirë në Kontratën e Mbikëqyrjes Analiza të cilësisë së ajrit dhe zhurmës, 1000 Euro për çdo pikë matjeje 	Të gjithë Seksionet, fokusim në: Seksioni 1, 4, 5B, 9B2 dhe 10

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitoroni ankesat e popullsisë së prekur ▪ Regjistrim i ankesave ▪ Procedurat e monitorimit të ajrit (NOx, SO2, PM10, CO2, CO, O3) etj., pluhurit (PM) dhe zhurmave (dB) do të zbatohen në receptorët e ndjeshëm që do të përcaktohen nga burimet e ndotjes që do të vijnë nga gjetjet e VNMS-së ▪ Kontroll vizual i emetimeve të gazrave për shenja të emetimeve të papërshtatshme nga automjetet dhe pajisjet Procedurat për monitorimin 	<p>gjatë dorëzimit të materialeve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Çdo tremujor gjatë punimeve të ndërtimeve për ajrin ▪ Shtim në shpeshtësi gjatë sezonit të thatë të ajrit ▪ Në fillim dhe më 	<p>Mbrojtura (kryesisht në Shkodër), Inspektorati Rajonal i Mjedisit, Pyjeve dhe Turizmit, Drejtoritë Rajonale të Shëndetit Publik, Drejtoritë Rajonale të Mjedisit</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përlogaritja për barrierën e zhurmës në Preventiv 23.107.920 Euro
--	--	--	---	---

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisorë						
Parametrat Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<p>ajrit do të zbatohen nëse do të identifikohen shqetësime apo nëse do të ketë ankesa nga komuniteti apo punëtorët. Nëse do të ketë tejkalim të nivelit të lejuar të rrjedhjes së gazrave ose prodhimit të pluhurave apo zhurmës, që përcaktohen në VNMS-në bazë dhe Lejen Mjedisore, punimet duhet të ndërpriten dhe të rifillojnë vetëm pasi situata e përshkruar në dokumentacionin e lartpërmendur të jetë korrigjuar.</p> <ul style="list-style-type: none"> Monitorim i zhurmës me analizues dore me softuer aplikacioni 	pas çdo dy muaj për zhurmën			
Ndryshimet klimatike	<ul style="list-style-type: none"> Zonat e ndjeshme ndaj përmytjeve, Erozion dhe rrëshqitje në shpate për shkak të shirave të dendura Tokat e zbuluara pa bimësi, zonat pyjore dhe pyjet, tokat bujqësore, vendbanimet 	<ul style="list-style-type: none"> Inspektime dhe vëzhgime të kanaleve të kullimit, nënkalimeve, hapjeve dhe mbushjeve të tokës lidhur me masat zbutëse për shkak të përmytjeve. Masni nivelin e përmytjes dhe aseteve të prekura, në rast përmytjesh dhe nëse është e nevojshme, propozoni përmirësimin e masave të kontrollit të përmytjes. Regjistrim i pretendimeve publike mbi rrezikun e përmytjeve Për monitorimin e GS-ve, ju lutemi t'i referoheni rreshtit më sipër (cilësia e ajrit) Vëzhgimi rezistencën dhe/ose erozionin ose rrezikun për rrëshqitje në shpate gjatë ndërtimit etj. Vlerësim vizual i erozionit dhe rrëshqitjeve në zonat e ndjeshme dhe regjistrim i rezistencës së dherave gjatë shirave të dendur 	<ul style="list-style-type: none"> Ditët me shira të dendur. Dy herë në vit (Pranverë dhe Dimër) 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori Mbikëqyrje nga DPDIT/ARR SH Kontrolle Mjedisore nga Administrata Rajonale e Zonave të Mbrojtura (kryesisht në Shkodër), Inspektorati Rajonal i Mjedisit, Pyjeve dhe Turizmit, Drejtoritë Rajonale të Mjedisit, Bordi Rajonal i Ujit 	Përfshirë në Kontratën e Mbikëqyrjes	<p>Seksioni 1, 2, 4, 9A2, 9B2 mbi përmytjet dhe ndotjen,</p> <p>Seksionet 5B, 5C, 9B2, 10 dhe 11 mbi zjarret dhe erozionin/rrëshqitjet</p>

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisorë						
Parametrat Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshhtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
Ujërat sipërfaqësore	<ul style="list-style-type: none"> Të gjitha kantieret e ndërtimit 100 m larg urave, në rrjedhën e poshtme të lumit dhe 20 m larg urës, në rrjedhën e sipërme të lumit. 10 - 100 m (do të përcaktohet nga VNSM-ja e detajuar), larg nga vendet e shkarkimit (në rast të ngjarjeve atmosferike), dhe 10 m larg nga vendet e shkarkimit në rrjedhën e sipërme të trupit ujqor. Mbledhësit e sistemeve të kullimit të përdorur gjatë punimeve të ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorimi i ujërave sipërfaqësore të lumenjve kryesorë, nëpërmjet analizës së ujit për turbullirën dhe grimcat e ngurta, pH, TSS, përçueshmëria elektrike, temperatura, oksigjeni i tretur, vaji dhe yndyra, metalet e rënda, kloruret, sulfatet, amoniaku, nitritet, nitratet, TOC (karboni organik total). Këto analiza do të kryhen në të paktën dy pika kampionimi për trup ujqor të rrjedhshëm, dhe do të përcaktohet më tej në VNSM Kontroll vizual i kantierëve të ndërtimit për tubacionin e kullimit, ndarëset e vajit dhe urat. Vëzhgim vizual dhe dokumentim i zbrazjes dhe pastrimit të mblendhëse të sistemit të kullimit. 	<ul style="list-style-type: none"> Në mënyrë sezonale 4 herë/vit, monitorim i rregullt Çdo ditë, vëzhgim vizual i ujërave sipërfaqësore dhe rrjedhjeve të mundshme Analiza shpeshë në rast të ndotjes aksidentale 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori Mbikëqyrësi Kontrollet mjedisore nga Agjencitë Rajonale të Mjedisit, Drejtoritë Rajonale të Shëndetit Publik 	Monitorimi i cilësisë së ujërave sipërfaqësore, 1000 Euro për pikë kampionimi	Të gjitha Seksionet, fokus kryesor në Seksionin 1 dhe 9A2-13A (Lumi i Vjosës).
Ujërat nëntokësore	Në të gjitha zonat e ndërtimit pranë zonave të ripërtëritjes së ujërave nëntokësore (dritaret hidrogeologjike)	<ul style="list-style-type: none"> Kontroll vizual i shkarkimeve të ujërave nëntokësore gjatë punimeve të nxjerrjes për kontaminim dhe sigurim që ato të jenë mbyllur në mënyrë efikase. Vëzhgim vizual i rrjedhjeve të mbetjeve të ngurta dhe ujërave të ndotura, ujit të përdorur për larjen e automjeteve dhe pajisjeve etj. Vëzhgim i zonës për ndryshime në nivelin e ujërave nëntokësore. Në të gjitha zonat mbi zonat e ripërtëritjes, duhet të analizohet monitorimi i parametrave mikrobiologjikë, të metaleve të rënda dhe organikë në pusët ekzistuese për nxjerrjen e ujërave nëntokësore. 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo ditë, vëzhgim vizual Monitorim sezonal i ujërave nëntokësore dhe analiza Analiza shpeshë në raste kur evidentohet rrjedhje ose ndotje tjetër aksidentale 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori Mbikëqyrësi Kontrollet mjedisore nga Agjencitë Rajonale të Mjedisit, Drejtoritë Rajonale të Shëndetit Publik 	Përfshirë në Kontratën e Mbikëqyrjes, 1000 Euro për pikë matjeje	Të gjithë Seksionet, por fokusim më tepër në Seksionin 1, 3, 4, 5B, 5C, 9B2-13,

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisore						
Parametrat Mjedisore dhe Sociale	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<p>kimikë që do të analizohen duhet të referohen te elementët e mundshëm të ndotjes/kontaminimit, por në rast se nuk përcaktohet dot një ndotës konkret, duhet të fokusohen te balanca jonike:</p> <p>pH, Përçueshmëria Elektrike, TDS, Fortësia, Fortësia nga Kalciumi, Fortësia nga Magnezi, Amoniak-N, Ca, Mg, Na, K, Cl, SO₄, NO₃-N, NO₂-N, F, PO₄, Al, Fe, Mn, B, Cr, Cr⁶⁺, Cu, Pb, Si, COD, SS, Vaj/Yndyrë, Turbullirë, Bikarbonat, E.Coli, F. Coliform, T., Coliform, Streptokokë dhe Enterokokë</p>				
Biodiversiteti	Të gjitha zonat tokësore natyrore dhe tokat bujqësore, ujërat e rrjedhshëm dhe përrënjtë, kanalet kryesore të vaditjes/kullimit.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vëzhgoni zbatimin e projektit Në territorin e Zonave të Mbrojtura (Peizazhi i Mbrojtur i Lumit të Bunës), në përputhje me gjetjet e planit të menaxhimit të ZM. ▪ Studime të fushës, vëzhgime të zonës dhe inspektim vizual të të gjithë habitateve të ndjeshme. Kontrolloni: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Numrin e aksidenteve me faunën ▪ Numrin e faunës (duke përdorur dëshmi, foto të specieve ose gjurmëve të tyre etj.) përreth kantierëve të ndërtimit, - Identifikoni speciet e gjallesave të egra që përdorin mbetjet ose burimet ujore si ushqim, ose materialet e ndërtimit etj., për strehim. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vëzhgim ditor dhe dokumentin i punimeve të ndërtimit në territorin e Lumit Buna. ▪ Vëzhgime javore për bimë dhe gjallesa të egra, gjurmë të këtyre të fundit në biokorridorët e mbetur, gjendja e gardheve etj., për të mbrojtur foletë etj. ▪ Inventar sezonal për florën/bimësinë e regjistruar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontraktori ▪ Mbikëqyrësi ▪ Kontrolle Mjedisore nga Inspektorat e Rajonale të Mjedisit 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe Mbikëqyrjes. Përfshirë në Projektimin Teknik, Preventivet ▪ Biodiversiteti - Pyllëzimi si masë kompensues e mjedisore, 1.000.000 Euro si Kompensim Mjedisor 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Të gjitha Seksionet, fokus kryesor në Seksionin 1, 9B2 dhe 10

Faza e ndërtimit						
Treguesit Mjedisorë						
Parametrat Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numri i specieve të bimëve të prera ▪ Numri i pemëve dhe shkurreve të mbjella ▪ Regjistrim i specieve të dëmtuara me status të veçantë ▪ Përqindja e realizuar e masave të kërkuara, duke përfshirë: kalimet, barrierat, studimet mbi zvarranikët, amfibët dhe foletë e zogjve. ▪ Përqindja e zbatimit të masave zbutëse si caktimi i kufijve të zonave të autorizuara, përdorimi i rrjetit rrugor ekzistues, vendosja e gardheve për mbrojtjen e brigjeve lumore dhe habitateve të tjera natyrore të caktuara, koha e punimeve, kontrolli i shkëmbinjve dhe bunkerëve për fole/grupe lakuriqësh nate. ▪ Përqindja e rrugëve ekzistuese dhe të reja të përdorura për Projektin për të vlerësuar fragmentimin shtesë. ▪ Fotografim për të krahasuar habitatet përpara dhe pas veprimtarive të restaurimit, dhe vlerësimi i rehabilitimit sipas përcaktimeve të BMP/BAP, Studimi Para/Gjatë/Pas Ndërtimit 	dhe gjallesave të egra me status të veçantë.		500.000 Euro për mirëmbajtje	

Programi i Monitorimit Social duhet të fokusohet në të gjitha veprimtaritë e projektit të cilat shkaktojnë ndikim ose rreziqe negative apo pozitive për ndikimet socio-kulturore.

Plani paraprak i Monitorimit Social përcakton:

- Monitorimin e metodologjive dhe masave zbutëse sociale,
- Zonat e ndjeshme, nga pikëpamja sociale,
- Efikasitetin e metodologjive të monitorimit,
- Caktimin e përgjegjësi dhe detyrave (për zbutjen dhe monitorimin).
- Kostoja e planit të monitorimit social është e përfshirë në Planin e Menaxhimit Mjedisor (cilësia e tokës, ajrit, ujit etj.), si dhe në preventiv (Aneksi 4, i përfshirë në Projektimin Teknik Konceptual).

Mbikëqyrja dhe monitorimi i punimeve të ndërtimit dhe masave zbutëse janë veprimtaritë thelbësore për të shmangur sa më shumë të jetë e mundur ndikimet sociale negative të ndërtimit të AIC-së. Treguesit dhe objektivat e monitorimit, zonat që do të monitorohen etj., do të përcaktohen në fazën e ardhshme të projektit nga VNMS-ja e detajuar.

Tabela 8-2. Plani i monitorimit gjatë Ndërtimit

Faza e ndërtimit						
Treguesit socio-kulturore						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
Toka dhe Prona	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Familjet e rivendosura dhe të gjitha asetet e prekura 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontroll për të vlerësuar nëse rivendosja u krye sipas kërkesave LARF/RAP dhe KP5 e BERZH-it, Ankimimet/Ankesat ▪ Treguesit e përcaktuar në LARF/RAP 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Një herë përpara fillimit të RAP ▪ Më pas, pas zbatimit të RAP 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Agjencia Shtetërore e Shpronësimit 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2), 	Të gjitha seksionet, kryesisht seksionet 5B, 1, 2, 6, 7, 4.
Shëndeti dhe Siguria e Komunitetit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vendbanimet, hapësirat rekreacionale, monumentet etj., të paktën 200 m larg zonës bufer të AIC-së. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitorim sezonal dhe raportim mbi cilësinë e ajrit, pluhurin dhe hirin, përtej kufijve të zonës bufer të AIC-së (ju lutemi t'i referoheni dhe monitorimit të cilësisë së ajrit në programin e monitorimit të mjedisit natyror). ▪ Vëzhgim vizual i barrierave të sigurisë, barrierave për të kaluar nëpër zonën e punimeve 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vëzhgim ditor vizual dhe me anë të nuhatjes për ndotjen dhe dokumentim i rasteve të papajtueshmërisë me statusin e kërkuar nga leja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontraktori ▪ Mbikëqyrësi ▪ Inspektorat et Rajonale të Mjedisit, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik 	Të gjithë Seksionet, përveç Seksionit 10

Faza e ndërtimit						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<p>ose në kamp për banorët, barrierat ndaj zhurmës, pluhurave dhe gazrave, dhe sinjalistika.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Veprimtaritë e monitorimit dhe ndërgjegjësimit ndaj Shëndetit dhe Sigurisë së Komunitetit ▪ Konsultim mbi ndryshimet e gjendjes shëndetësore të komunitetit pranë AIC-së dhe gjasat për probleme shëndetësore si rezultat i punimeve të ndërtimit. ▪ Monitorimi i aksidenteve dhe thujse thujse incidentet. ▪ Monitorimi i pastrimit dhe dezinfektimit të tualeteve të lëvizshme, banjave, cilësisë së ujit të pijshëm, mirëmbajtjes së gropave septike etj. ▪ Vëzhgim i respektimit të kushteve të shëndetit dhe sigurisë në punë, të miratuara nga lejet dhe në bazë të kërkesave të legjislacionit shqiptar. ▪ Dokumentim i rasteve me gjasa për aksidente në punë, mungesa e veshjes së sigurisë etj. ▪ Dokumentim dhe vlerësim i ankesave nga banorët përmes mekanizmit të ankimimit ▪ Monitorim i cilësisë së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore siç përkrahëhet në Programin e Monitorimit të Mjedisit Natyror. ▪ Vëzhgim vizual i ndotjes së mundshme ose problemeve nga kontaminimi i ajrit/ujit/dherave. ▪ Vëzhgim/vlerësim nëpërmjet nuhatjes dhe dokumentim i aromave të papërshtatshme. ▪ Monitorim i menaxhimit të mbetjeve të ngurta dhe ujërave të ndotura, siç 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mjedisore dhe legjislacionit kombëtar. ▪ Matje sezonale të cilësisë së ajrit, dherave dhe ujërave siç përcaktohet në Programin e Monitorimit të Mjedisit Natyror. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Drejtoritë Rajonale të Mjedisit ▪ Drejtoria Bashkiake e Higjienës ▪ Shërbim et Bashkiak e të Shëndetit Publik 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kostot shtesë që kanë të bëjnë me analizat e monitorimit për cilësinë e ajrit, zhurmën, cilësinë e ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore, të përfshira në programin e monitorimit të mjedisit natyror lidhen gjithashtu me këtë parametër të aspektit social. <p>Analizat e cilësisë së ajrit dhe zhurmës, 1000 Euro për pikë matjeje</p> <p>Monitorimi i cilësisë së ujërave sipërfaqësore, 1000 Euro për pikë kampionimi</p> <p>Monitorimi i cilësisë së ujërave nëntokësore Përfshirë në Kontratën e Mbikëqyrjes, 1000 Euro për pikë matjeje</p>	

Faza e ndërtimit						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<p>kërkohej nga plani i monitorimit të mjedisit natyror</p> <ul style="list-style-type: none"> Asistencë mjekësore për monitorimin e shëndetit të komunitetit të ndjeshëm për shkak të transmetimit të sëmundjeve, viruseve etj. Vëzhgim ditor i shërbimeve post-telekomunikacion, efikasitetit të aksesueshmërisë etj., lidhur me masat në rate emergjence 				
Tensionet Komunitare	<ul style="list-style-type: none"> Të gjitha zonat ku popullsia vendase është prekur (hapësirat rekreacionale, zonat bujqësore, monumentet kulturore dhe të trashëgimisë, infrastruktura dhe vendbanimet) 	<ul style="list-style-type: none"> Vlerësim i punësimeve në forcën e punës vendase dhe ekspertiza e shprehur në % krahasuar me punësimin e përgjithshëm Monitoroni dhe dokumentoni tensionet dhe konfliktet nga të drejtat e pabarabarta të aksesueshmërisë së përkohshme dhe shërbimeve Dokumentoni dhe informoni lidhur me dëmtimet aksidentale të aseteve, aksesueshmërinë etj. Informoni lidhur me kohën përkatëse për riparimin e infrastrukturës dhe aseteve të dëmtuara ose/dhe për kompensimin e tyre Dokumentoni pretendimet e popullsisë vendase 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo ditë Në mënyrë sezonale 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori i ndërtimit, Mbikëqyrësi Bashkitë 	Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik	Të gjitha Seksionet përveç Seksionit 10, me fokus në 1, 4, 5B, 6 dhe 7, 9B2

<p>Aksesi dhe Ndërprerja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Të gjitha zonat ku infrastruktura dhe vendbanimet/asetet do të preken 	<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgim dhe vlerësim i infrastrukturës (rrugët e hyrjes, telekomunikacioni, rrjeti elektrik, sistemet e vaditjes dhe kullimit, lidhur me ndërhyrjet gjatë fazës së ndërtimit) Dokumentim i problematikave dhe kohës së restaurimit për riparimin e infrastrukturës së dëmtuar Vëzhgimi dhe vlerësimi funksionimit të infrastrukturës së përkohshme deri në fund të punimeve dhe instaloni infrastrukturën ekzistuese në të njëjtën gjendje si përpara punimeve të ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo ditë 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori i Ndërtimit, Mbikëqyrësi Bashkitë 	<p>Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik</p>	<p>Të gjitha Seksionet përveç Seksionit 10, me fokus në 1, 4, 5B, 9B2</p>
------------------------------	---	---	--	---	--	---

Faza e ndërtimit						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<ul style="list-style-type: none"> Dokumentoni pajtueshmërinë e komunitetit vendas dhe paraqitjani atë Kontraktorit dhe autoriteteve përkatëse vendase/kombëtare 				
Ekonomia Punësimit (ndikim pozitiv)	<ul style="list-style-type: none"> Zonat dhe kampet e punës Zonat me ndikim në popullsinë vendase 	<ul style="list-style-type: none"> Verifikimi dhe dokumentimi i përqindjes së punësimit ndërmjet komunitetit dhe vendas dhe të tjerëve. Vlerësoni se si shpalljet për trajnime dhe punësim janë të aksesueshme për komunitetin vendas. Vlerësoni se si përvoja e punës dhe trajnimet përputhen me kushtet dhe kërkesat e punës. 	<ul style="list-style-type: none"> Në mënyrë sezonale dhe përoara fillimit të seancave të trajnimit. 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori i ndërtimit, Mbikëqyrësi Zyra rajonale/b ashkiake e punës 	Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik	Të gjitha Seksionet, me fokus në 1, 3, 4, 5B, pjesa e dytë e seksionit 9B2 dhe Seksioni 10
Arsimi dhe Trajnimi (Ndikimet pozitive)	<ul style="list-style-type: none"> Zonat dhe kampet e punës Zonat me ndikim në popullsinë vendase 	<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgimi dhe vlerësimi i seancave të trajnimit të punëtorëve Vëzhgimi dhe vlerësimi i pajtueshmërisë së seancave të trajnimit me kërkesat mjedisore/sociale. Dokumentoni ankesat e komunitetit mbi punësimin dhe trajnimet 	<ul style="list-style-type: none"> Një përpara fillimit të trajnimit Një gjatë seancave të trajnimit 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori i ndërtimit, Mbikëqyrësi Zyra rajonale/b ashkiake e punës DPDIT/ARRS H 	Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik	Të gjitha seksionet, me fokus në seksionin 3 dhe pjesën e dytë të seksionit 9B2
Grupet e cenueshme	<ul style="list-style-type: none"> Zonat ku grupet e cenueshme preken nga punimet e ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentoni dhe vlerësoni sa % e personave nga grupet e cenueshme janë të përfshirë në punimet e ndërtimit, përqindja e tyre krahasuar me grupet e cenueshme të prekura dhe personat e trajnuar nga këto grupe etj. Dokumentoni dhe paraqisni shqetësimet e grupeve të cenueshme mbi trajnimin dhe punësimin. 	<ul style="list-style-type: none"> Një përpara fillimit të punësimit Një përpara fillimit të trajnimit 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori i ndërtimit, Mbikëqyrësi Zyra rajonale/b ashkiake e punës 	Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik	Të gjitha Seksionet, me fokus në 1, 2, 4, 9A2 dhe 13.

<p>Ndikimet dhe Problematikat e lidhura me Forcën e Punës</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zonat dhe kompet e punës 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vlerësoni se si kontratat e punës, sigurimi shoqëror dhe i shëndetit i përmbahen legjislacionit shqiptar dhe KP-ve të BERZH-it. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Çdo ditë 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontraktori i ndërtimit, ▪ Mbikëqyrësi 	<p>Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet</p>	<p>Të gjithë Seksionet, me fokus në Seksionin 1 4, 5B, 9B2</p>
---	--	---	--	---	---	--

Faza e ndërtimit						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgoni dhe dokumentoni mospërputhshmëri në orët e punës, pushimet, raportet mjekësore me kontratat e punës dhe legjislacionin 		<ul style="list-style-type: none"> Zyra rajonale/b ashkiake e punës 	(Aneksi 2), e Raportit Teknik	
Trashëgimia Kulturorë	<ul style="list-style-type: none"> Çdo zonë ku do të gjenden asete kulturore ose të trashëgimisë Objekte dhe monumente fetare, varreza, zona kulturore dhe historike, në afërsi të zonave të punimit. Monumentet kulturore pranë zonave të punimit. 	<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgoni dhe raportoni çdo gjetje rastësore, dhe monitoroni procedurat përkatëse në përputhje me legjislacionin kombëtar/vendas dhe procedurat e miratuara. Dokumentoni çdo gjetje rastësore dhe raportoni mbi procedurat e menaxhimit të saj. Vëzhgoni dhe raportoni çdo ndikim aksidental në monumentet/sitet fetare, kulturore dhe të trashëgimisë. Vëzhgoni aksesueshmërinë e përhershme ose të përkohshme të Monumenteve Kulturore, në rast se ky akses ndikohet nga punimet e ndërtimit. Dokumentoni ankesat për ndikimet në sitet kulturore, fetare dhe të trashëgimisë 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorim ditor i ndikimeve në sitet ose objektet kulturore, fetare dhe të trashëgimisë Vëzhgim i shpeshtë, dokumentim dhe informim mbi gjetjet rastësore dhe menaxhimin e tyre 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori i ndërtimit, Mbikëqyrësi Drejtoria Rajonale e Kulturës Kombëtare Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore 	Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbikëqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik	Të gjitha Seksionet, me fokus në 9B2 dhe 13

Tabela 8-3 Plani i Monitorimit gjatë funksionimit

Faza Operacionale						
Treguesit Mjedisorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia dhe palët e treta	Kostot provizore	Seksionet
Peizazhi		Inspektim vizual për shenja të erozionit, mbulimit të pakët me bimësi, kushteve të dobëta të mirëmbajtjes së elementeve të autostradës.	Në fund të veprimtarisë së ndërtimit. Një herë në vit gjatë pranverës	ARRSH/Nënkontrakt ori	Budgeti i mirëmbajtjes së përgjithshme	
Gjeologjia, gjeomorfologjia , ndotja e tokës dhe sizmiciteti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lugina e lumit ose përroit, në mjedise me viadukte dhe ura, me kanale të kullimit/vaditjes të hapura, të rehabilituara ose të reja ▪ Shpatet e prerjeve, argjinaturat, dhe zonat e tjera me gjasa erozioni 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitorimi i dherave ▪ Vëzhgim vizual i rrëshqitjeve të tokës, erozionit dhe pakësimit të bimësisë në shpatet me prirje për erozion ▪ Vëzhgim i gjendjes së bimësisë së mbjellë për stabilizimin e dherave ▪ Vëzhgim vizual i ndryshimeve në rrjedhën dhe morfologjinë e lumenjve, nga viaduktet, burimet dhe urat. ▪ Monitorim i ndryshimeve në sedimentimin e lumenjve dhe brigjeve të tyre. ▪ Vëzhgimi i stabilitetit të kanaleve bujqësore të rihapura ose të hapura për shkak të ndërtimit të AIC-së dhe nevoja operacionale. ▪ Inspektimi vizual i rrugës së automjeteve për shkarkime dhe derdhje që mund të ndikojnë në cilësinë e dherave (dhe si rezultat në 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Në mënyrë sezonale (katër herë në vit), 2 kampionë për seksion për monitorimin e dherave ▪ Për të tjerat, çdo tre mujor <ul style="list-style-type: none"> ▪ Përpara veprimeve operacionale dhe periodikisht 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Agjencia Kombëtare e Mjedisit (AKM) ▪ Drejtoritë Rajonale të Mjedisit ▪ Ministria e Turizmit dhe Energjisë ▪ DPDIT/ARRSH ▪ Bashkitë e prekura 	Kostot për monitorimin e cilësisë të përfshira në buxhetin qeveritar për monitorimin e rrugëve	Të gjithë Seksionet, fokusimi kryesisht në Seksionet 1, 2, 4, 5B 5C dhe 9A2-13A

Faza Operacionale						
Treguesit Mjedisorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia dhe palët e treta	Kostot provizore	Seksionet
		ujërat nëntokësore), monitorim i shpërndarjes së grimcave, reagimi i dherave, përmbajtja e karbonatit të kalciumit, përmbajtja e lëndës organike, PE (për shkak të përdorimit të kripës në rrugë), ngjishja e dherave	gjatë funksionimit: çdo tre mujor për vitin e parë dhe më pas çdo vit			
Mbetjet	<ul style="list-style-type: none"> Zonat pranë mbledhësve të mbetjeve të shërbimit të rrugës, si pikat e riparimit të makinave, hapësirat e pushimit, pikat e karburantit etj. Zonat e aksidenteve, si aksidentet me makinë, rrjedhjet ose shpërthimet e pikave të karburantit, dhe shërbime të tjera. 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorimi i menaxhimit të mbetjeve, rrugët e automjeteve të mbetjeve dhe shpeshtësia e tyre 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo ditë për menaxhimin e mbetjeve 	<ul style="list-style-type: none"> Shërbimi Bashkiak i Mbetjeve i kontraktuar për grumbullimin e mbetjeve. 	Përfshirë në buxhetin qeveritar për monitorimin e rrugëve	Të gjitha Seksionet, fokus kryesor në Seksionin 1, 5B, 9A2-13
Cilësia e ajrit, pluhuri dhe zhurma	<ul style="list-style-type: none"> Zonat me receptorë të ndjeshëm nga banorët dhe zonat e ndjeshme nga udhëtarët. Këta receptorë do të përcaktohen në kreun bazë të VNMS-së për Seksion përgjatë AIC-së Lidhur me zhurmën, zonat ku Lditë tejkalon 55dB dhe Lnatë tejkalon 45 dB 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorim i cilësisë së ajrit (NOx, SO2, PM10, CO2, CO, O3) etj., pluhurit (PM) dhe zhurmës (dB), Matje e dridhjeve në receptorët e ndjeshëm 	<ul style="list-style-type: none"> Përpara veprimtarive operacionale dhe periodikisht gjatë funksionimit: dy herë në vit gjatë vitit të 1-rë dhe më pas një herë në vit 	<ul style="list-style-type: none"> Agjencia Kombëtare e Mjedisit me Drejtoritë përkatëse Rajonale të Mjedisit 	Përfshirë në buxhetin qeveritar të Monitorimit Mjedisor	Të gjithë Seksionet
Ndryshimet klimatike	<ul style="list-style-type: none"> Përgjatë AIC-së Zonat me prirje për përmbytje dhe shira të dendura, si luginat e lumenjve 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorim i sipërfaqes së shtrimit Vëzhgim dhe dokumentim i efekteve gjatë shirave të dendur me intensitet ose përmbytjeve, dokumentim i nivelit maksimal të ujit 	<ul style="list-style-type: none"> Një herë në vit për monitorimin e shtrimit Pas shiut të dendur ose përmbytjes. 	<ul style="list-style-type: none"> DPDIT/ARRSH Bashkitë e prekura Bordet Rajonale të Emergjencave 	Përfshirë në buxhetin qeveritar të Monitorimit Mjedisor	Të gjithë Seksionet, fokusimi kryesisht në Seksionet 1, 2, 9A2-13A

Ujërat sipërfaqësore	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Trupat ujqorë sipërfaqësore të prekur ▪ Mbledhësit e kanaleve të kullimit të rrugëve 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vetëm në rast aksidenti ▪ Mbledhje nëpërmjet përdorimit të pompave, kovave dhe gropave Për vërshime më të mëdha të ujërave përdorni barriera dhe biralije dhe mjete ndihmëse përthithëse 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Çdo muaj, duke vëzhguar efikasitetin e shërbimeve të mirëmbajtjes së kullimit 	Agjencitë Rajonale të Mjedisit me Drejtoritë e prekura	Përfshirë në buxhetin qeveritar të Monitorimit Mjedisor	Të gjitha Seksionet, por kryesisht fokus në Seksionin 1,
----------------------	---	---	---	--	---	--

Faza Operacionale						
Treguesit Mjedisorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia dhe palët e treta	Kostot provizore	Seksionet
		<ul style="list-style-type: none"> Cilësia e ujërave të lumenjve kryesorë, 2 pika kampionimi për secilin lum, burim natyral dhe kanal në afërsi të shtrimit, parametrat mund të fokusohen në turbullirën e ujit dhe grimcave të ngurta pezull, pH, TSS, përçueshmërinë elektrike, temperaturën, oksigjenin e tretur, vaji dhe yndyra, metalet e rënda, kloruret, sulfatet, amoniaku, nitritet, nitratet, TOC. Vlerësim vizual ose analiza nëse nevojitet të ndotjes/kontaminimit të mundshëm të lumenjve/përrenjve natyrorë për shkak të kontaktit të ujërave kullues në ujërat natyrorë në ngjarjet atmosferike. Vlerësim dhe dokumentim i shpeshtësisë së zbrazjes dhe pastrimit të mbledhësve të sistemit të kullimit 	<p>dhe mbledhësve përkatës.</p> <ul style="list-style-type: none"> Sezonal (4 herë në vit) , 2n pika kampionimi, për monitorimin dhe analizën e ujërave sipërfaqësorë 	<p>Rajonale të Mjedisit</p> <ul style="list-style-type: none"> Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura të Shkodrës (Seksioni 1 - Lumi i Bunës) 		2, 4, 5B, 5C, 9A2-13.
Ujërat nëntokësore	<ul style="list-style-type: none"> Akuiferët pranë sistemeve të kullimit të rrugës ose pranë zonave të ndotjes/kontaminimit aksidental Zonat pranë dritareve hidrogeologjike 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza fizio-kimike dhe mikrobiologjike e ujërave nëntokësore, monitorim i cilësisë së ujërave nëntokësore lidhur me pH, përçueshmërinë elektrike, TDS, Fortësinë, Fortësinë nga Ca, Fortësinë nga Mg, Amoniaku-N, balancat jonike të Ca, Mg, Na, K, Cl, SO4, NO3-N, NO2-N, F, PO4, Al, Fe, Mn, B, Cr, Cr6+, Cu, Pb, Si, COD, SS, Vaj/Yndyrë, Turbullirë, Bikarbonat, E.Coli, F. Coliform, T. Coliform Streptokokë dhe Enterokokë 	<ul style="list-style-type: none"> Përpara datës së fillimit të funksionimit të rrugës së automjeteve dhe më pas periodikisht gjatë funksionimit: një herë në vit Menjëherë pas incidenteve, në rast të kontaminimit 	<ul style="list-style-type: none"> Agjencitë Kombëtare e Mjedisit me Drejtoritë e prekurat Rajonale të Mjedisit 	Përfshirë në buxhetin qeveritar të Monitorimit Mjedisor	Të gjithë Seksionet, fokusimi kryesisht në Seksionet 1, 2, 4, 5B, 5C, 9A2-13.

Faza Operacionale						
Treguesit Mjedisorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshhtësia e Monitorimit	Përgjegjësia dhe palët e treta	Kostot provizore	Seksionet
		<ul style="list-style-type: none"> Monitorim javor i cilësisë së ujit nga gropa do të kryhet për qëllime të vlerësimit të ndotjes. 	aksidental nga ndotës.			
Biodiversiteti	<ul style="list-style-type: none"> Lumi i Bunës (Seksioni 1), 100m larg nga secila anë e Urës së Bunës. Të gjitha luginat e lumenjve dhe përrenjve. Barrierat natyrore ndaj ndotjes së ajrit, zhurmave dhe pluhurave. Të gjithë biokorridorët, nënkalimet, tobinat, radhëve të pemëve/shkurreve në kanalet bujqësore, Zonat e ripyllëzimit/pyllëzimit. 	<ul style="list-style-type: none"> Përdorim i kalimeve/rrugëve nga gjallesat e egra, bazuar në vëzhgimin vizual të gjurmëve, mbetjeve ushqimore. Gjendja e biokorridoreve artificialë (shtigjet e hapura, bimësia, nivelet e ujërave, viaduktet etj., pengesat) Kontrolloni rritjen e shkurreve, pemëve dhe bimësinë e pakët në barrierat natyrore, zonat e ripyllëzimit/pyllëzimit, luginat e lumenjve dhe përrenjve etj. Vdekshmëria rrugore për specie ose grup speciesh 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo tremujor Nëse identifikohen pika kritike të vdekshmërisë rrugore, duhet të merren në konsideratë modifikime të kalimeve dhe/ose korridoreve ekologjike 	<ul style="list-style-type: none"> Agjencia Rajonale e Zonave të Mbrojtura të Shkodrës (Seksioni 1) Inspektoratet Rajonale të Mjedisit, Pyjeve dhe Turizmit. 	Përfshirë në buxhetin qeveritar të Monitorimit Mjedisor	Të gjitha seksionet, me fokus në Seksionin 1, 5B, 9B2 dhe 10.

Tabela 8-4. Plani i monitorimit gjatë funksionimit

Faza Operacionale						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
Toka dhe Prona	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka
Shëndeti dhe Siguria e Komunitetit	<ul style="list-style-type: none"> Vendbanimet, hapësirat rekreacionale, monumentet etj., të paktën 200 m larg zonës bufer të AIC-së. 	<ul style="list-style-type: none"> Monitorim sezonal dhe raportim mbi cilësinë e ajrit, pluhurin dhe hirin, përtej kufijve të zonës bufer të AIC-së (ju lutemi t'i referoheni dhe monitorimit të cilësisë së ajrit në programin e monitorimit të mjedisit natyror). Vëzhgim vizual i barrierave të sigurisë, barrierave për kalimin në rrugë, atyre për reduktimin e zhurmave, pluhurave dhe gazrave, dhe sinjalistikës. Konsultim mbi ndryshimet e gjendjes shëndetësore të komunitetit pranë AIC-së dhe gjasat për probleme shëndetësore si rezultat trafikut ose ndotjes aksidentale. Monitorimi i aksidenteve dhe thujse thujse incidentet. Dokumentim dhe vlerësim i ankesave nga banorët përmes mekanizmit të ankimit Monitorim i cilësisë së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore siç përshkruhet në Programin e Monitorimit të Mjedisit Natyror. 	<ul style="list-style-type: none"> Matje sezonale të cilësisë së ajrit, dherave dhe ujërave siç përcaktohet në Programin e Monitorimit të Mjedisit Natyror (tabela më poshtë) Menjëherë pas ndotjes aksidentale 	<ul style="list-style-type: none"> Drejtoria Bashkiake e Higjienës Shërbimet Bashkiake të Shëndetit Publik Shërbimi mediatik i Bashkive të prekura Shërbimi për mirëmbajtjen e rrugëve i Bashkive të prekura Policia Rrugore 	<ul style="list-style-type: none"> Included in state budget for public health 	Të gjithë Seksionet, përveç Seksionit 10

Faza Operacionale						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgim vizual i ndotjes së mundshme ose problemeve nga kontaminimi i ajrit/ujit/dherave. Vëzhgim/vlerësim nëpërmjet nuhatjes dhe dokumentim i aromave të papërshtatshme. Monitorim i menaxhimit të mbetjeve të ngurta dhe ujërave të ndotura sipas përcaktimeve të planit të monitorimit të mjedisit natyror gjatë fazës operacionale Asistencë mjekësore për monitorimin e vlerësimit të shëndetit të komunitetit të ndjeshëm për shkak të transmetimit të sëmundjeve, viruseve etj. 				
Tensionet Komunitare	<ul style="list-style-type: none"> Vendbanime të njerëzve pranë AIC-së (hapësirat rekreacionale, zonat bujqësore, monumentet kulturore dhe të trashëgimisë, infrastruktura dhe vendbanimet) 	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentoni dhe informoni lidhur me dëmtimet aksidentale të aseteve, aksesueshmërinë etj. Informoni lidhur me kohën përkatëse për riparimin e infrastrukturës dhe aseteve të dëmtuara ose/dhe për kompensimin e tyre Dokumentoni pretendimet e popullsisë vendase 	<ul style="list-style-type: none"> Në mënyrë sezonale 	<ul style="list-style-type: none"> Drejtoria Bashkiake e Higjienës Shërbimet Bashkiake të Shëndetit Publik Shërbimi për mirëmbajtjen e rrugëve i Bashkive të prekura Policia Rrugore DPDIT/ARRSH 	<ul style="list-style-type: none"> Përfshirë në buxhetin e shtetit 	Të gjitha Seksionet, me fokus në 1, 4, 5B, 9B2 dhe 10

<p>Aksesi dhe Ndërprerja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Të gjitha zonat ku infrastruktura dhe vendbanimet/asetet do të preken 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vëzhgim dhe vlerësim i rrjetit të infrastrukturës (rrugët e hyrjes, telekomunikacioni, sistemet e vaditjes dhe kullimit, dhe krahasim të saj me deklaratën përpara fillimit të punimeve të ndërtimit). ▪ Dokumentoni pajtueshmërinë e komunitetit vendas dhe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Në mënyrë sezonale 	<p>Shërbimi IPF 5 për mirëmbajtjen e rrugëve i Bashkive të prekura</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ DPDIT/ARRSH ▪ INSTAT 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përfshirë në buxhetin e shtetit 	<p>Të gjitha Seksionet, me fokus në 1, 4, 5B, 9B2</p>
------------------------------	---	---	--	--	---	---

Faza Operacionale						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
		dhe paraqitjani atë Kontraktorit dhe autoriteteve përkatëse vendase/kombëtare <ul style="list-style-type: none"> Dokumentoni nivelin e kënaqësisë së komunitetit vendas nga funksionimi i AIC-së 				
Ekonomia Punësimi	<ul style="list-style-type: none"> Të gjitha zonat ku popullsia vendase do të preket 	<ul style="list-style-type: none"> Verifikim dhe dokumentim i papunësisë së shkaktuar si pasojë e përfundimit të punimeve të ndërtimit Vlerësoni mënyrën e punësimit të punëtorëve nga komuniteti vendas në punë të tjera, ose në mirëmbajtjen e AIC-së pas përfundimit të punimeve të ndërtimit. Dokumentim dhe vlerësim i ndryshimeve në nivelin e të ardhurave të komuniteteve vendase nga përmirësimi i infrastrukturës rrugore 	<ul style="list-style-type: none"> Pas përfundimit të punimeve të ndërtimit 	<ul style="list-style-type: none"> Shërbimi për mirëmbajtjen e rrugëve i Bashkive të prekura DPDIT/ARRSH INSTAT 	<ul style="list-style-type: none"> Përfshirë në kostot e Ndërtimit dhe projektimit/mbi këqyrjes, Preventivet (Aneksi 2) e Raportit Teknik 	Të gjitha Seksionet, me fokus në 1, 4, 5B, pjesa e dytë e seksionit 9B2 dhe Seksioni 10
Arsimi dhe Trajnimi (Ndikimet pozitive)	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka	Nuk ka

Zyra e IPF 5
rajonale/bashkiake e
punës
▪ INSTAT

<p>Grupet e cenueshme</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zonat ku grupet e cenueshme preken nga funksionimi i rrugës 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dokumentoni dhe vlerësoni sa % e grupeve të cenueshme të punësuar në ndërtim janë të përfshirë në punë të tjera pas përfundimit të punimeve të ndërtimit. ▪ Dokumentoni dhe raportoni se si personat nga grupet e cenueshme janë të përfshirë në mirëmbajtjen e rrugës. ▪ Dokumentoni dhe paraqisni shqetësimet e grupeve të cenueshme mbi trajnimin dhe punësimin. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Një herë, pas fillimit të funksionimit të AIC-së 	<p>Buxheti i shtetit</p>	<p>Të gjitha Seksionet, me fokus në 2 dhe 9A2</p>
---------------------------	---	---	--	--------------------------	---

Faza Operacionale						
Treguesit socio-kulturorë						
Receptorët Mjedisorë dhe Socialë	Zonat	Metoda dhe Parametrat e Monitorimit	Shpeshtësia e Monitorimit	Përgjegjësia	Kostot provizore	Seksionet
Ndikimet dhe Problematikat e lidhura me Forcën e Punës	<ul style="list-style-type: none"> Punëtorë e mirëmbajtjes së AIC-së 	<ul style="list-style-type: none"> Vlerësoni se si kontratat e punës, sigurimi shoqëror dhe i shëndetit i përmbahen legjislacionit shqiptar dhe KP-ve të BERZH-it. Vëzhgoni dhe dokumentoni mospërputhshmëri në orët e punës, pushimet, raportet mjekësore me kontratat e punës dhe legjislacionin 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo vit 	<ul style="list-style-type: none"> Zyra rajonale/bashkiake e punës INSTAT 	Buxheti i shtetit	Të gjithë Seksionet
Trashëgimia Kulturorë	<ul style="list-style-type: none"> Objekte dhe monumente fetare, varreza, zona kulturore dhe historike, në afërsi të zonave të punimit. Monumentet kulturore pranë AIC-së 	<ul style="list-style-type: none"> Vëzhgoni dhe raportoni çdo ndikim aksidental në monumentet/sitet fetare, kulturore dhe të trashëgimisë. Vëzhgoni aksesueshmërinë e përhershme të Monumentet Kulturore, në rast se ky akses ndikohet nga funksionimi i AIC-së. Dokumentoni ankesat për ndikimet në sitet kulturore, fetare dhe të trashëgimisë Dokumentoni ndikimet në monumentet kulturore të shkaktuara nga ndotësit e ajrit, pluhurat, hiri etj. 	<ul style="list-style-type: none"> Në mënyrë sezonale (4 herë në vit) 	<ul style="list-style-type: none"> Drejtoria Rajonale e Kulturës Kombëtare Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore 	Buxheti i shtetit	Të gjitha Seksionet, me fokus në 9B2 dhe 13

Më poshtë paraqiten përgjegjësitë e përmbledhura për secilin nga parametrat socio-kulturorë, dhe kostot përkatëse. Shumica e kostove, përveç atyre të lartpërmendura për gazën e para ndërtimit, janë përlogaritur dhe përfshirë në Projektimin Teknik, Aneksin 2, Preventivet, prandaj ato përmenden në tabelën e mëposhtme.

Masat zbutëse për Receptorin socio-kulturor	Përgjegjësia për fazë			Kosto për fazë		
	Faza para ndërtimit	Faza e ndërtimit	Faza Operacionale (Përgjegjësia për të gjithë seksionet)	Faza para ndërtimit	Faza e ndërtimit	Faza Operacionale
Toka dhe Prona	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktor për Projektimin Teknik dhe RAP Kontraktor për ESMP, SMP, SAP MTE/NEA/REA 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktor, Mbikëqyrës Social, ARRSH/DPDIT, MIE Agjencia Qeveritare për Shpronësimin 	<ul style="list-style-type: none"> ARRSH/DPDIT MIE MShMS PPP dhe/ose Koncesionarët e mundshëm përgjegjës 	<ul style="list-style-type: none"> SMP dhe SAP, 860 000 000 Euro Nuk përfshihet në Projektimin Teknik, Aneksin 2, Preventivet 	Përfshirë në Projektimin Teknik, Aneksin 2, Preventivet	Buxheti Qeveritar Kombëtar/Vendor
Shëndeti dhe Siguria e Komunitetit	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktor, Mbikëqyrës Social, ARRSH/DPDIT, MIE Drejtoria Rajonale e Mjedisit Bashkitë dhe Njësitë Administrative të Prekura 	<ul style="list-style-type: none"> Bashkitë dhe Njësitë Administrative të Prekura Zyra rajonale/bashkiake e punës Instat Drejtoria Rajonale e Kulturës Kombëtare Instituti Kombëtar Trashëgimisë Kulturore 	<ul style="list-style-type: none"> Kosto për studimin RAP - përfshirë në Projektimin Teknik, Preventivet (Aneksi 2) të Raportit Teknik 		
Tensionet Komunitare	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori dhe Mbikëqyrësi Social, ARRSH/DPDIT, MIE Drejtoria Rajonale e Mjedisit Bashkitë dhe Njësitë Administrative të Prekura Policia e Shtetit 				
Aksesi dhe Ndërprerja	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktor, Mbikëqyrës Social, 				

	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> ARRSH/DPDIT, MIE Bashkitë dhe Njësitë Administrative të Prekura 			
Ekonomia	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> Ministria e Financës dhe Ekonomisë Bashkitë dhe Njësitë Administrative të Prekura 			
Punësimi	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori dhe Mbikëqyrësi Zyrat e Punës në Bashkitë përkatëse Inspektorati i Punëve në Bashkitë prekura Shërbimi Kombëtar i Punësimit 			
Arsimi dhe Trajnimi	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori dhe Mbikëqyrësi Social, ARRSH/DPDIT 			
Grupet e ceneshme	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori i Ndërtimit, Mbikëqyrësi Zyra rajonale/bashkiak e e punës 			

<p>Ndikimet dhe Problematikat e lidhura me Forcën e Punës</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, SAP-në dhe RAP-në 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori dhe Mbikëqyrësi Social, Inspektorati i Punëve Bashkitë e prekura Shërbimi Kombëtar i Punësimit 				
<p>Trashëgimia Kulturore</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori për Projektimin Teknik Kontraktori për VNSM-në e detajuar, SMP-në, Planin e Menaxhimit të Monumenteve të Trashëgimisë, SAP dhe RAP-në, Drejtoria Rajonale Kulturore, Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore 	<ul style="list-style-type: none"> Kontraktori dhe Mbikëqyrësi Social, Drejtoria Rajonale Kulturore, Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore 	<ul style="list-style-type: none"> Drejtoria Rajonale Kulturore, Instituti Kombëtar i Trashëgimisë Kulturore Bashkitë përkatëse 			

Pasiguri dhe vështirësi të hasura gjatë kryerjes së VPNMS

9.1 Konsiderata të përgjithshme

Ky Projekt ka hasur në një sërë sfidash për sa i përket marrjes së informacioneve bazë, nivelit të saktësisë së parashikimit të ndikimeve dhe zhvillimit të masave të përshtatshme zbutëse për shkak të nivelit të pjekurisë së projektimit dhe gjatësisë së projektit.

Me qëllim lehtësimin e vendimmarrjes, fushat e paqartësisë, mangësitë dhe boshllëqet në të dhëna dhe puna shtesë e nevojshme gjatë fazave të mëtejshme të zhvillimit të Projektit janë theksuar në raportin e VPNMS-së, pra në përshkrimin e ndikimeve dhe masave zbutëse gjatë fazës para ndërtimit.

9.2 Vështirësi dhe pasiguri lidhur me Kushtet e Bazës Fillestare

Për shkak të fazës së maturimit të projektit (projektimi konceptual), nuk u kryen matje të ajrit, zhurmës, ujërave sipërfaqësore apo atyre nëntokësore. Studimet u kryhen kryesisht për të përcaktuar habitatet e biodiversitetit pranë AIC-së në një zonë prej 2 km në të majtë dhe në të djathtë, si dhe për të përcaktuar speciet kryesore të faunës që u gjenden. Ushtrimi i mbledhjes së informacionit kombinoi studimet dhe konsultimet me burimet dytësore të të dhënave, pra hulumtoi mbi informacionet e gjera të disponueshme në literaturën shkencore, dokumentet e OJQ-ve dhe qeverisë.

Pavarësisht përpjekjeve të mëdha për të përfshirë mbledhjen e të dhënave bazë, është e pashmangshme që të ekzistojnë hendeqe të mëdha në njohuritë e disponueshme për shkak se gjithçka është shqyrtuar në nivel konceptual. Në raste të tilla, është përdorur informacion mbi mjediset të ngjashme ose gjykimi i ekspertëve, së bashku me ndjekjen e një qasjeje konservative ndaj vlerësimit të rëndësisë së ndikimit sipas rastit.

9.2.1 Baza fillestare mjedisore

Për përgatitjen e bazës, vështirësia kryesore që u has ishte mungesa e të dhënave, hendeqet në njohuritë mbi bazën, veçanërisht lidhur me parametrat e ajrit, ndotjes dhe dherave, për shkak se në Shqipëri mungon një sistem monitorimi intensiv, dhe burimet që përmendin këto parametra janë të pakta. Ujërat nëntokësore dhe ato sipërfaqësore mbulohen në nivel më të lartë në sistemin kombëtar të monitorimit, megjithatë numri i pikave të monitorimit nuk është i mjaftueshëm. Analiza e biodiversitetit është bazuar në të dhëna dytësore dhe studime të fushës, megjithatë inventarët analitikë të të gjitha kategorive të faunës dhe studimet e habitateve do të kryhen gjatë fazës së VNMS-së, kur korridori të jetë përcaktuar më qartë dhe secili Seksion të jetë shqyrtuar veçmas.

Prandaj, gjatë përgatitjes së VNMS-së, duhet të kryhen matjet për ajrin, ndotjen, ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore, përlogaritjet e GS-ve dhe studimet e detajuara të biodiversitetit. Studimet mbi habitatet, florën dhe faunën do të tregojnë praninë e habitateve të rëndësishme dhe veçoritë prioritare të biodiversitetit, të cilat do të shqyrtohen në Vlerësimet e Habitave Kritike, ndërsa ndërhyrjet për Zonat e Mbrojtura do të shqyrtohen në Planet e Veprimit të Biodiversitetit. Modelimi i ajrit dhe zhurmës mund të kryhet për të parashikuar emetimet dhe përcaktuar masat zbutëse të detajuara për zhurmën (barrierat ndaj zhurmës, shtrim me zhurmë të pakët, brezi i gjerë etj.)

9.2.2 Baza fillestare sociale

Të dhënat e paraqitura të bazës sociale janë thuajse të mjaftueshme duke marrë në konsideratë fazën e projektimit konceptual të projektit. Megjithatë, ekzistojnë disa kufizime dhe boshllëqe të dhënash:

- Të dhënat demografike (grupet etnike etj.) në vendbanimet e zonës së studimit mund të kenë disa mangësi dhe pasaktësi. Në këtë aspekt, të dhënat e mundësuar nga Zyra e Gjendjes Civile mund të jenë në vlera më të larta se sa shifrat e popullsisë në Censusin e fundit. Kjo mospërputhshmëri vjen për shkak të zhvendosjeve të popullsisë brenda ose jashtë vendit pas viteve 89. Njerëzit që lëvizën nuk e ndryshuan domosdoshmërisht vendbanimin e tyre në Zyrën e Gjendjes Civile për të vendosur adresën e tyre aktuale;
- Numri i njerëzve të prekur drejtpërdrejt nga projekti dhe statusi i punësimit të tyre është i panjohur pasi institucionet nuk mbledhin të dhëna të tilla në nivelin e vendbanimit;
- Numri i personave të punësuar në strukturat e biznesit brenda gjurmës së projektit është i panjohur për shkak të fazës së projektimit konceptual të projektit. Ky numër duhet të sigurohet gjatë fazës së përgatitjes së VNMS-së.
- Megjithëse numri i përgjithshëm i strukturave brenda gjurmës së projektit është i njohur, detajimi në struktura rezidenciale, jorezidenciale dhe të biznesit nuk është i ditur. As statusi i tyre ligjor nuk është i njohur;
- Nuk ka informacion të detajuar mbi nivelin e varfërisë dhe të ardhurat mesatare të familjeve në vendbanimet e zonës së projektit. Ky informacion duhet të sigurohet gjatë fazës së përgatitjes së VNMS-së.
- Informacioni mbi bujqësinë për konsum (që ka gjasa të jetë më e lartë) nuk është i njohur. Ky informacion është me rëndësi pasi një pjesë e konsiderueshme e korridorit të AIC-së shtrihet mbi tokë bujqësore dhe kjo tokë duhet të shpronësohet. Gjatë Projektimit të Detajuar dhe VNMS-së duhet të kryhen hetime të mëtejshme.
- Numri i të papunëve që kërkojnë punë në zonën e projektit nuk është i njohur. Gjatë fazës së përgatitjes së VNMS-së, studimi social duhet të mbledhë të dhëna mbi identifikimin dhe kualifikimin e këtyre grupeve.
- Në Shqipëri ka shumë site arkeologjike të pazbuluara, ndaj ka mundësi që mund të zbulohen site arkeologjike gjatë zbatimit të projektit, punimeve të ndërtimit, ku gjasat më të shumta janë në pjesën jugore të Korridorit të AIC-së. Në këtë aspekt, duhet të kryhet monitorim gjatë fazës së Projektimit të Detajuar dhe VNMS-së.

9.3 Projektimi evolues i projektit

Megjithëse VPNMS-ja është një proces që përgjithësisht ndërvepron me projektimin, ai mbështetet në projektim në një nivel definitiv të arsyeshëm në mënyrë që të dhëna të caktuara të ofrojnë bazën për vlerësimin e ndikimit. Në një Projekt të shkallës dhe kompleksitetit si ai i AIC-së, ishte e pashmangshme prania e problematikave që ende nuk janë zgjidhur plotësisht për sa i përket natyrës konkrete të veprimtarive të Projektit. Shumica e këtyre problematikave lidhen me ndërtimin. Shumica, ndoshta dhe të gjitha, e tyre lidhen me ndërtimin dhe si rezultat konsiderohen të jenë afatshkurtra në shumicën e rasteve.

9.4 Saktësia e Parashikimit të Ndikimeve dhe Efikasiteti i Lehtësimit

Saktësia e parashikimit të ndikimit preket si nga problematikave e lartpërmendura, po ashtu dhe teknika e përdorur e parashikimit. Kjo ndodh pjesërisht për shkak se parashikimet e VPNMS-së kryhen duke përdorur një vlerësim kryesisht cilësor në këtë nivel të projektit. Saktësia e parashikimeve varet nga metoda e vlerësimit dhe cilësia e të dhënave hyrëse të Projektit dhe konteksti mjedisor dhe social. Në rastet kur janë bërë supozime, natyra e paqartësive që vijnë nga këto janë përfshirë në seksionet përkatëse në Raportin e VNMS-së. Përgjithësisht, kriteret e rëndësisë janë përdorur në mënyrë të kujdesshme për të siguruar që efikasiteti i masave zbutëse të mos mbivlerësohet.

9.5 Menaxhimi i Pasigurive

Duke marrë në konsideratë ekzistencën e disa faktorëve të panjohur lidhur me Projektin, VPNMS-ja ka theksuar rëndësinë e VNMS-së si një mjet paraprak për zhvillimin e masave të përshtatshme dhe efikase për menaxhimin, kontrollin dhe zbutjen e ndikimeve mjedisore dhe sociale. Në rastet kur ndikimet janë në nivel shumë të lartë dhe/ose zbutja nuk ka arritur objektivin, do të ndërmerren veprime korrigjuese.

Shtojcat

Shtojca 1 Hartat

Shtojca 2 Regjistri i fotove

**Shtojca 3 Flora dhe fauna me status të veçantë në habitatet
përreth seksioneve të AIC-së**

Shtojca 4 Preventivi

Shtojca 5 Regjistri i takimeve me palët e interesit

Shtojca 6 Plani Paraprak i Menaxhimit Mjedisor dhe Social

Shtojca 1 Hartat

Hartat mjedisore:

Harta e Përgjithshme (ju lutemi shihni dokumentin përkatës)

Harta Gjeologjike (ju lutemi shihni dokumentin përkatës)

Harta Gjeoteknike (ju lutemi shihni dokumentin përkatës)

Harta Tektonike (ju lutemi shihni dokumentin përkatës)

Hartat Hidrologjike:

Harta e baseneve ujore (ju lutemi shihni dokumentin përkatës)

Hartat Hidrologjike për seksion (ju lutemi shihni më poshtë)

Harta Hidrogeologjike (ju lutemi shihni dokumentin përkatës)

Hartat e Biodiversitetit (ju lutemi shihni më poshtë):

Lumi i Bunës - Peizazh i Mbrojtur

Kune-Vain - Rezervat Natyror i Menaxhuar

Rrepet e Poçemit - Monument Natyror

Rrepet e Dervenit - Monument Natyror

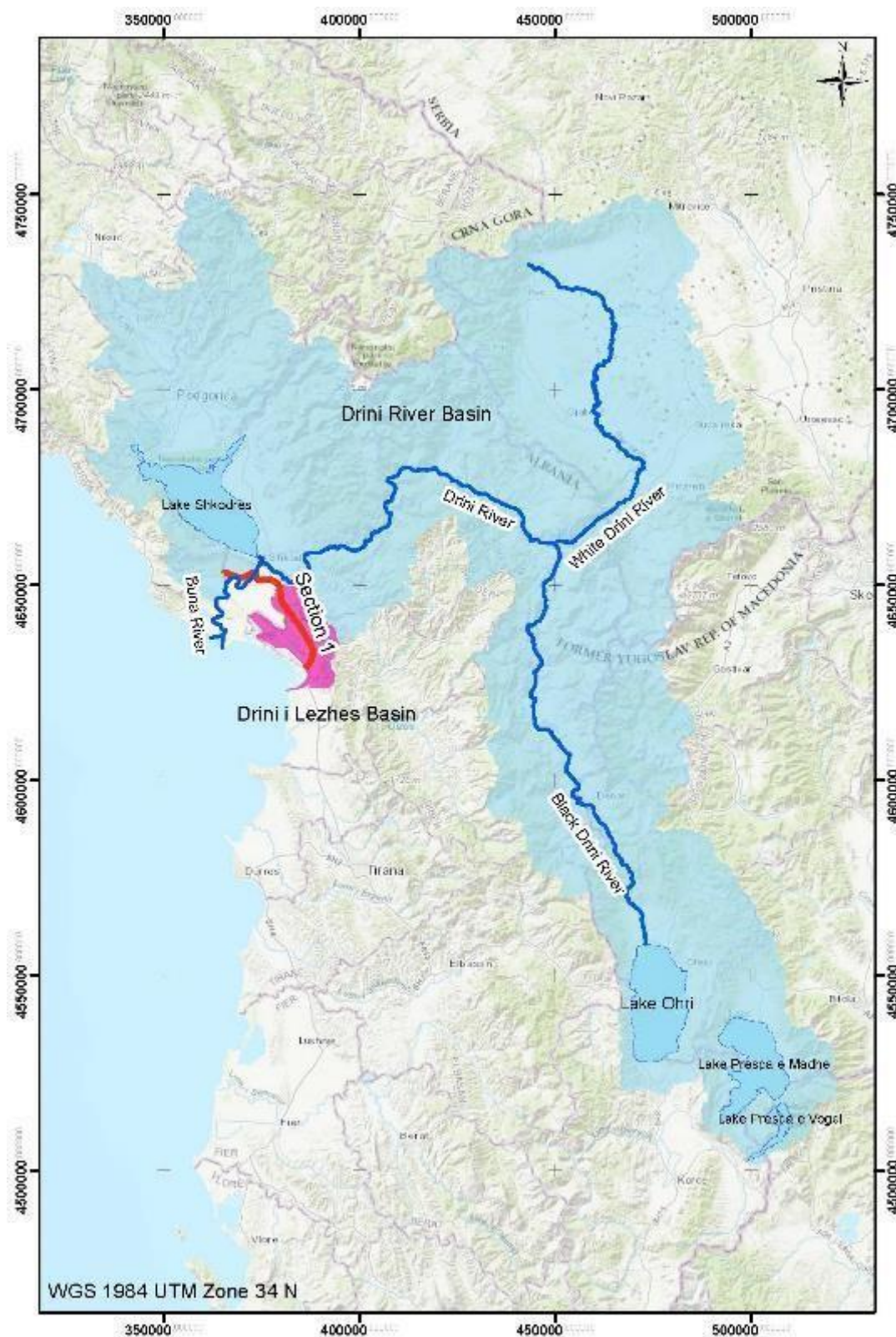
Hartat e habitateve për seksion ose më tej (ju lutemi shihni dokumentin përkatës)

Hartat Sociale:

Vendbanimet dhe rrjetet rrugore për seksion (ju lutem shihni më poshtë)

Përdorimi i tokës për seksion (ju lutem shihni më poshtë)

Hartat Hidrologjike për Seksion:

- Seksioni 1**
- Baseni i Lumit Drin
  - Lumi Drin
  - Lumi i Drinit të Bardhë
  - Lumi i Drinit të Zi
  - Liqeni i Shkodrës
  - Lumi i Bunës
  - Baseni i Lumit Drin
  - Liqeni i Ohrit
  - Liqeni i Prespës së Madhe
  - Liqeni i Prespës së Vogël

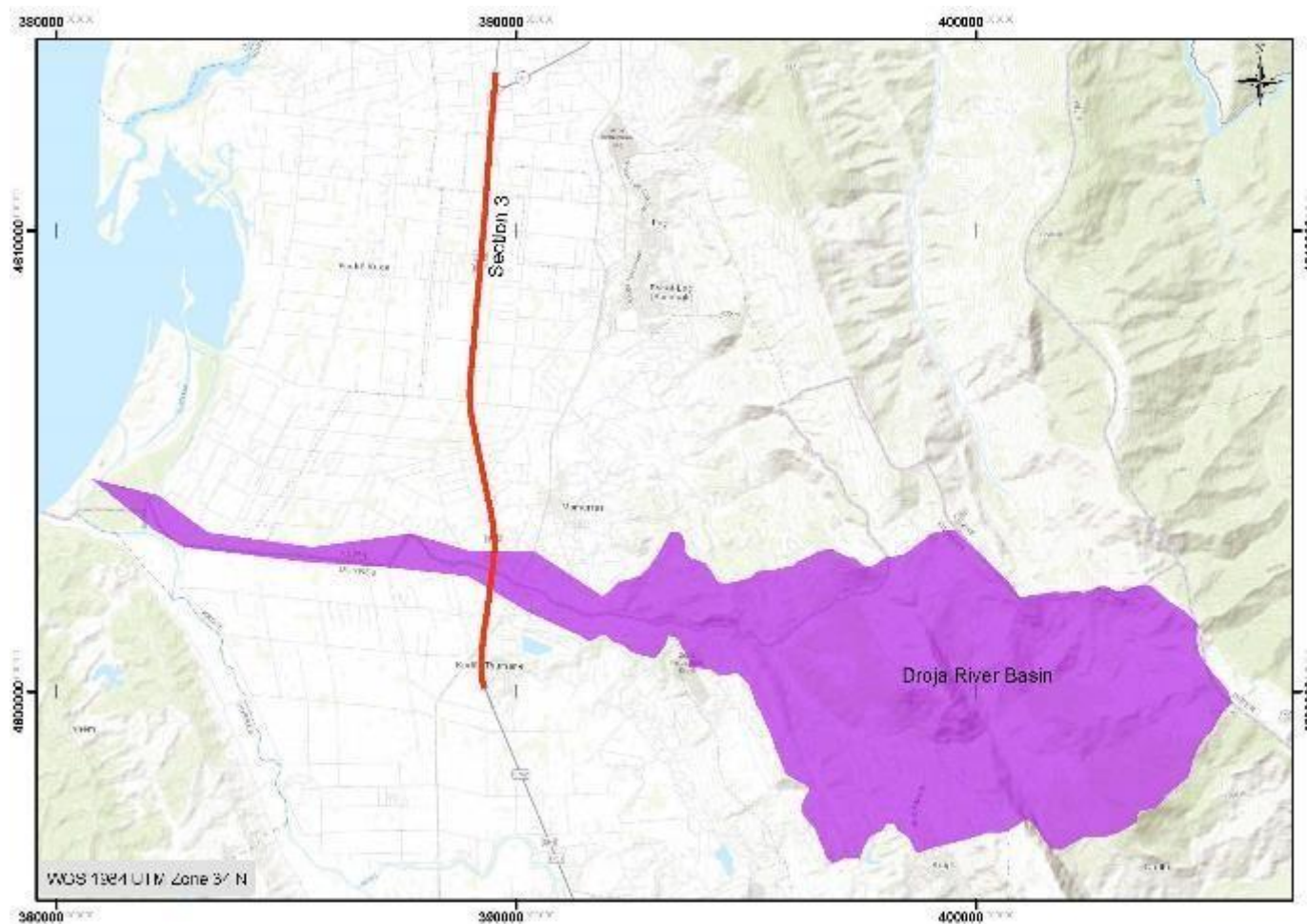
Aneksi 1. 1 Zonat ujëmbajtëse të Lumenjve që përshkohen nga Seksioni 1

Seksioni 2
 Baseni i Lumit Drini
 Lezhës
 Baseni i Lumit Mat

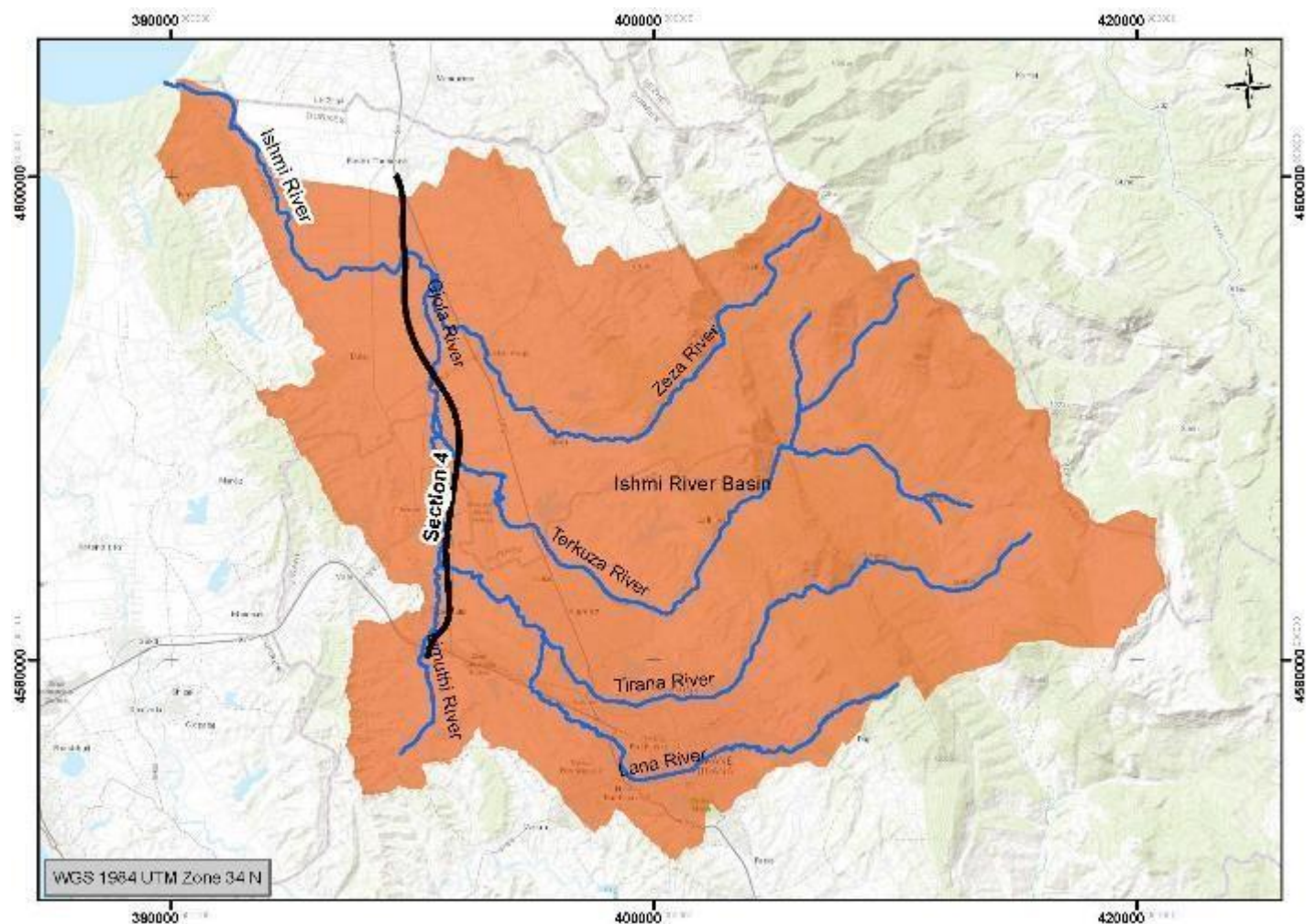
Aneksi 1. 2 Zonat ujëmbajtëse të Lumenjve që përshkohen nga Seksioni 2

Seksioni 3
Baseni i Lumit Drojë

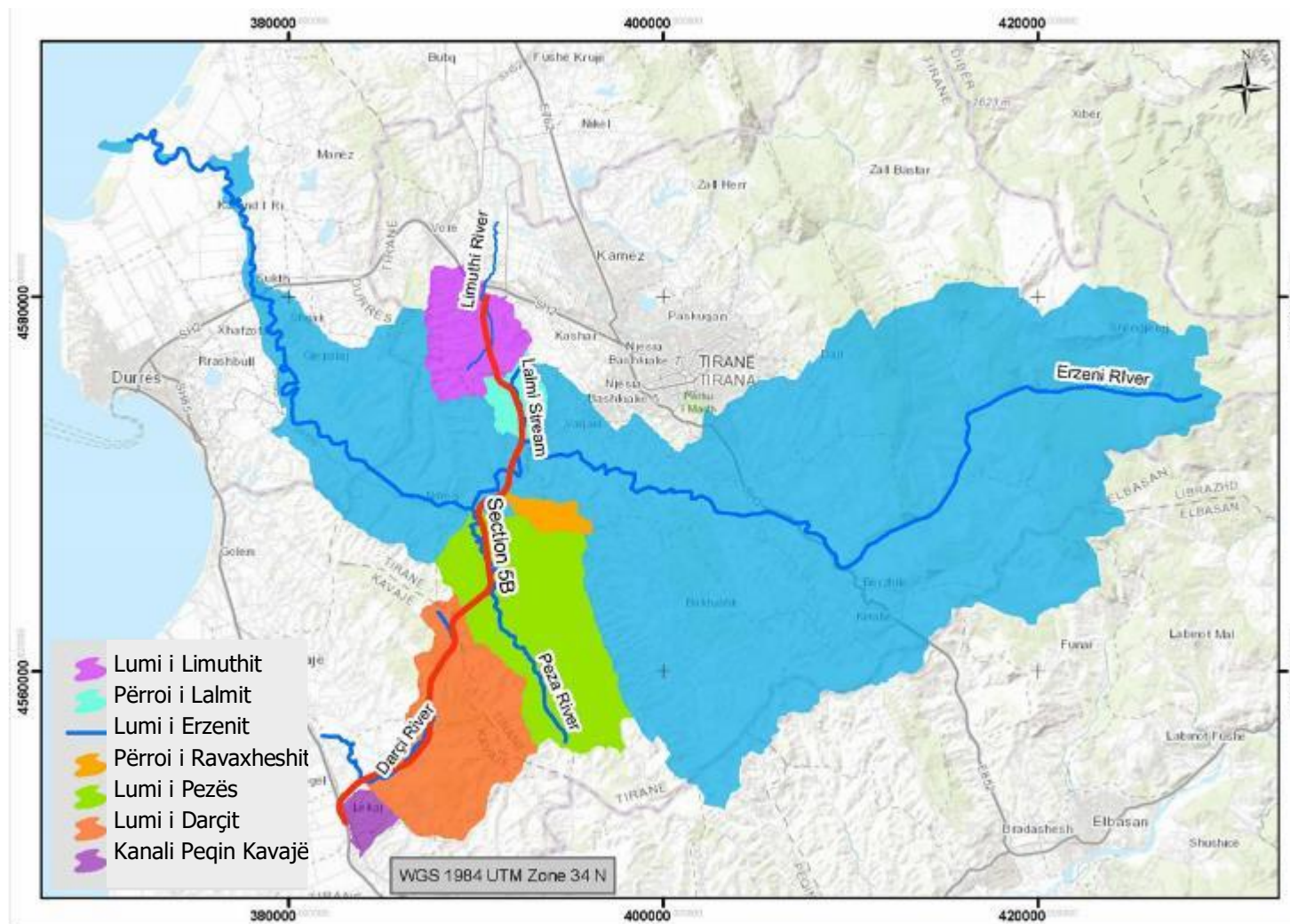
Shtojca 1. 3 Baseni i Lumit Droja në Seksionin 3

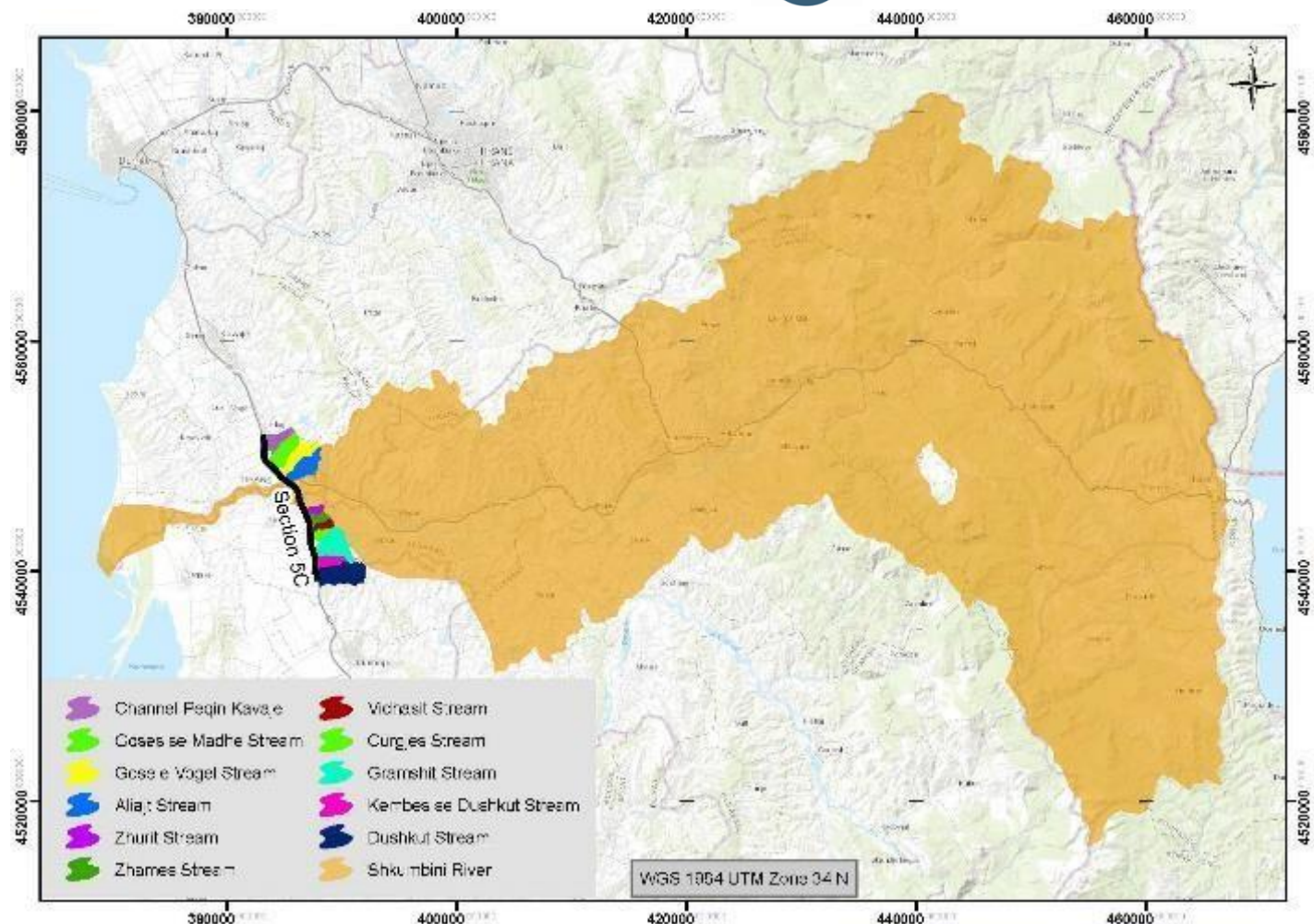
Seksioni 4

- Lumi Ishëm
- Lumi Gjola
- Lumi Zeza
- Baseni i Lumit Ishëm
- Lumi i Tërkuzës
- Lumi i Tiranës
- Lumi i Lanës

Shtojca 1. 4 Baseni i Lumit Ishëm në Seksionin 4

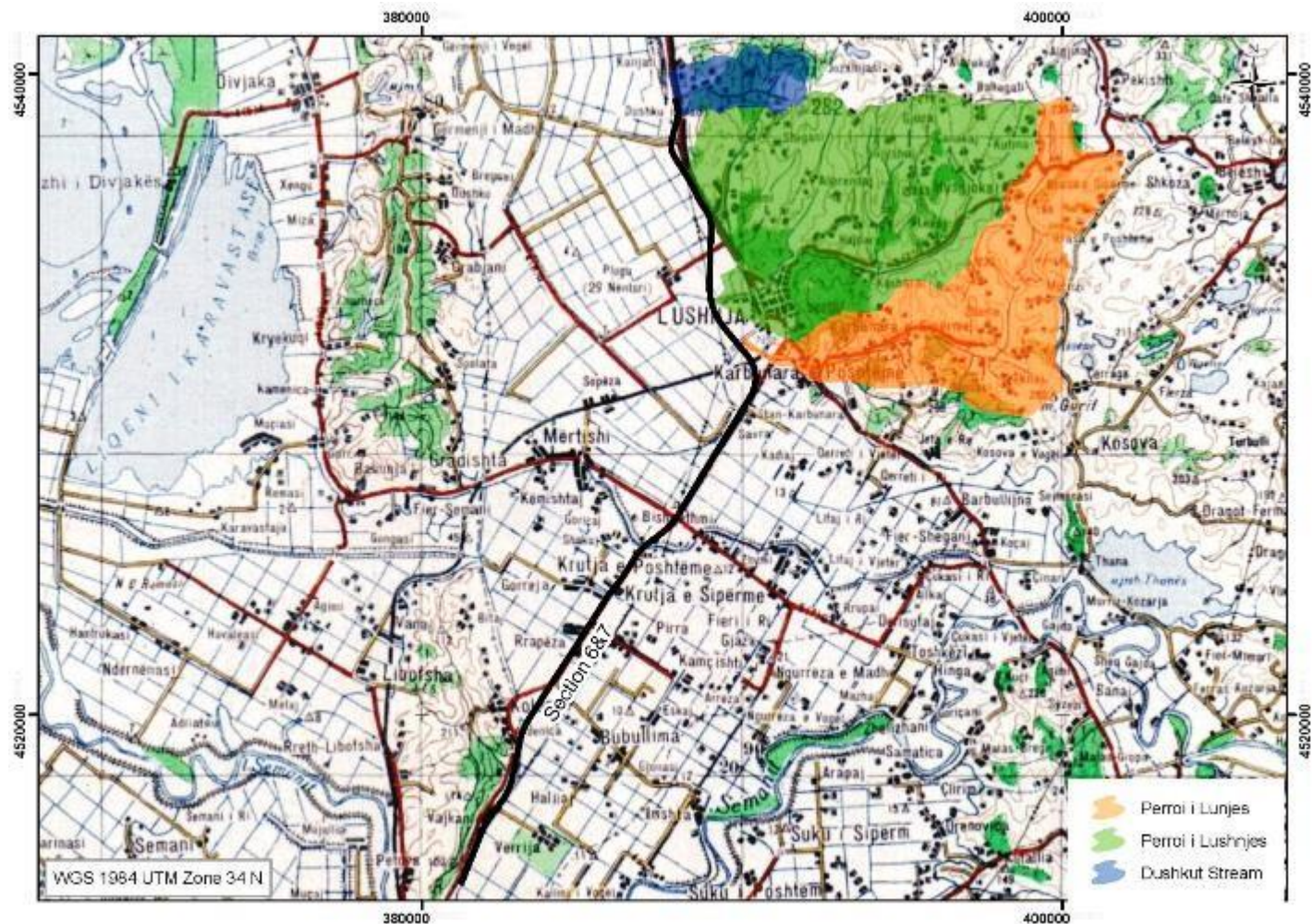
Shtojca 1. 5 Baseni i Lumit Erzen në Seksionin 5B

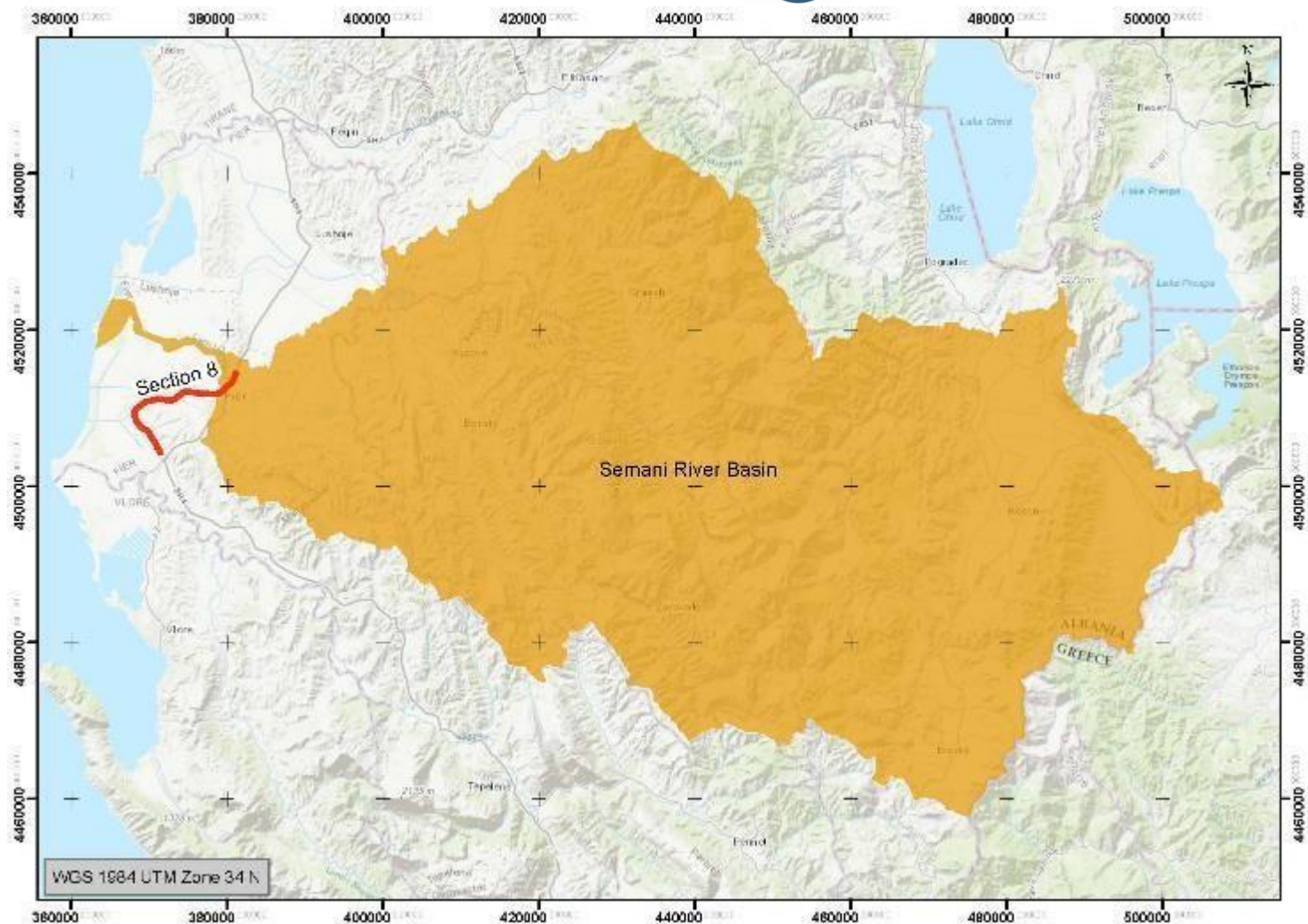
Seksioni 5C

Kanali Peqin-Kavajë
Përroi i Gosës së Madhe
Përroi i Gosës së Vogël
Përroi Aliaj
Përroi i Zhurit
Përroi i Zhames
Përroi i Vloresit
Përroi i Çurgës
Përroi i Gramshit
Përroi i Këmbës së Dushkut
Përroi i Dushkut
Lumi Shkumbin

Shtojca 1. 6 Baseni i Lumit Shkumbin në Seksionin 5C

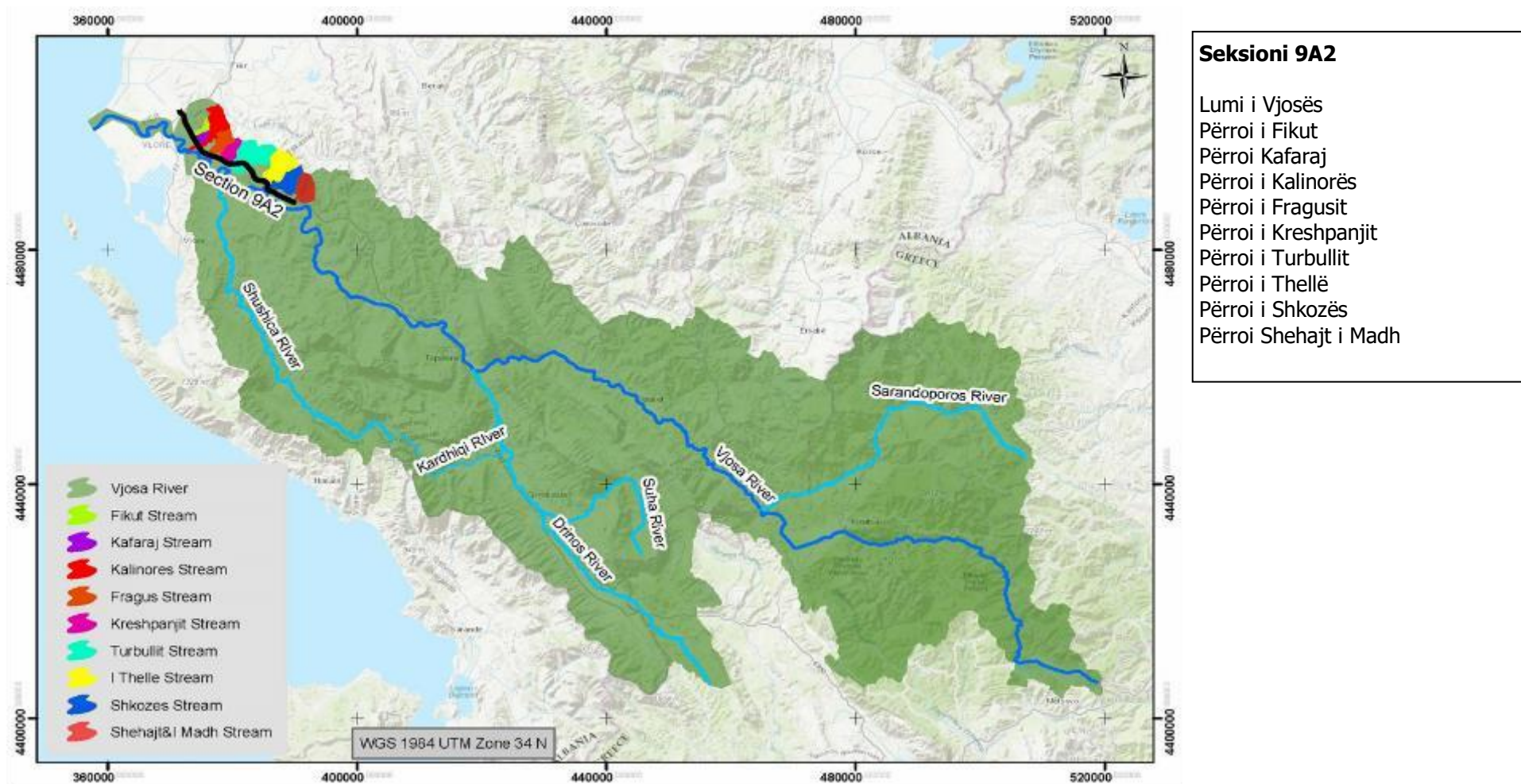

Shtojca 1. 7 Baseni lumor i përroit në Seksionin 6 dhe 7

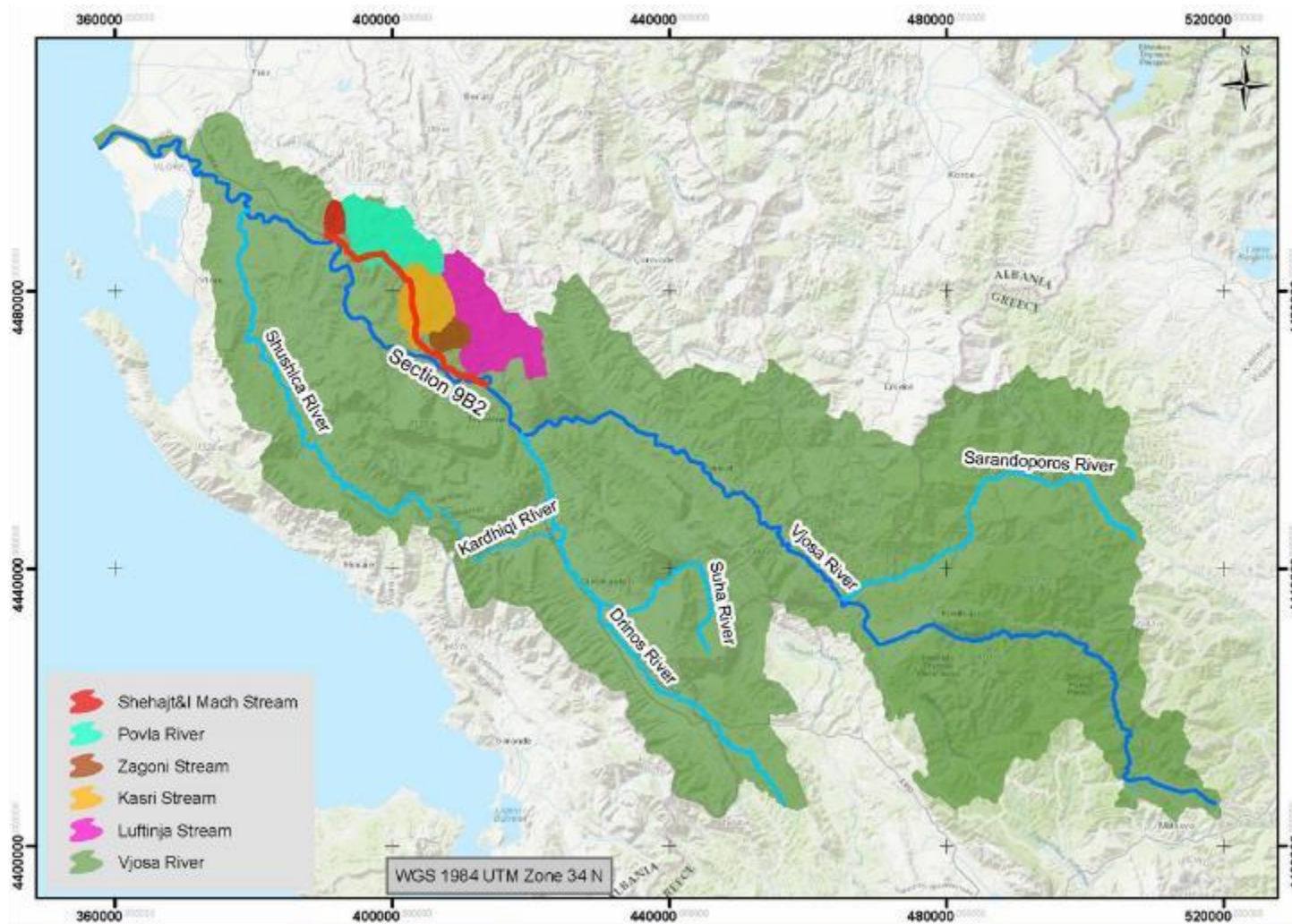

Seksioni 8
Baseni i Lumit Seman

Shtojca 1. 8 Baseni i Lumit Seman në Seksionin 8

Shtojca 1. 9 Baseni i Lumit Vjosë dhe Përrenjve në Seksioni 9A-2

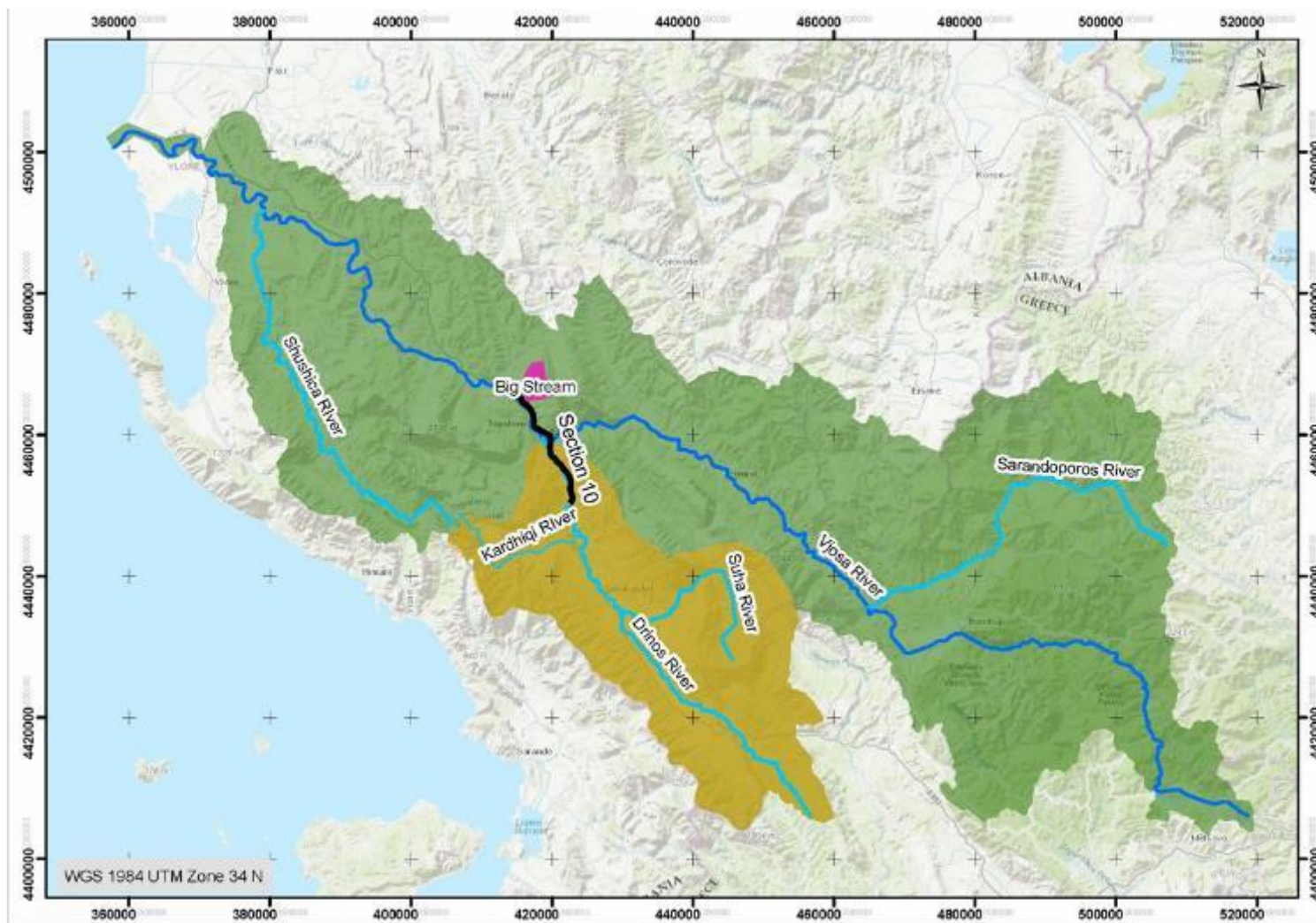

Seksioni 9B2

Përroi Shehajt i Madh
Lumi Povla
Përroi i Zagonit
Përroi i Kasrit
Përroi i Luftinjës
Lumi i Vjosës

Shtojca 1. 10 Baseni i Lumit Vjosë dhe Përrenjve në Seksioni 9B-2

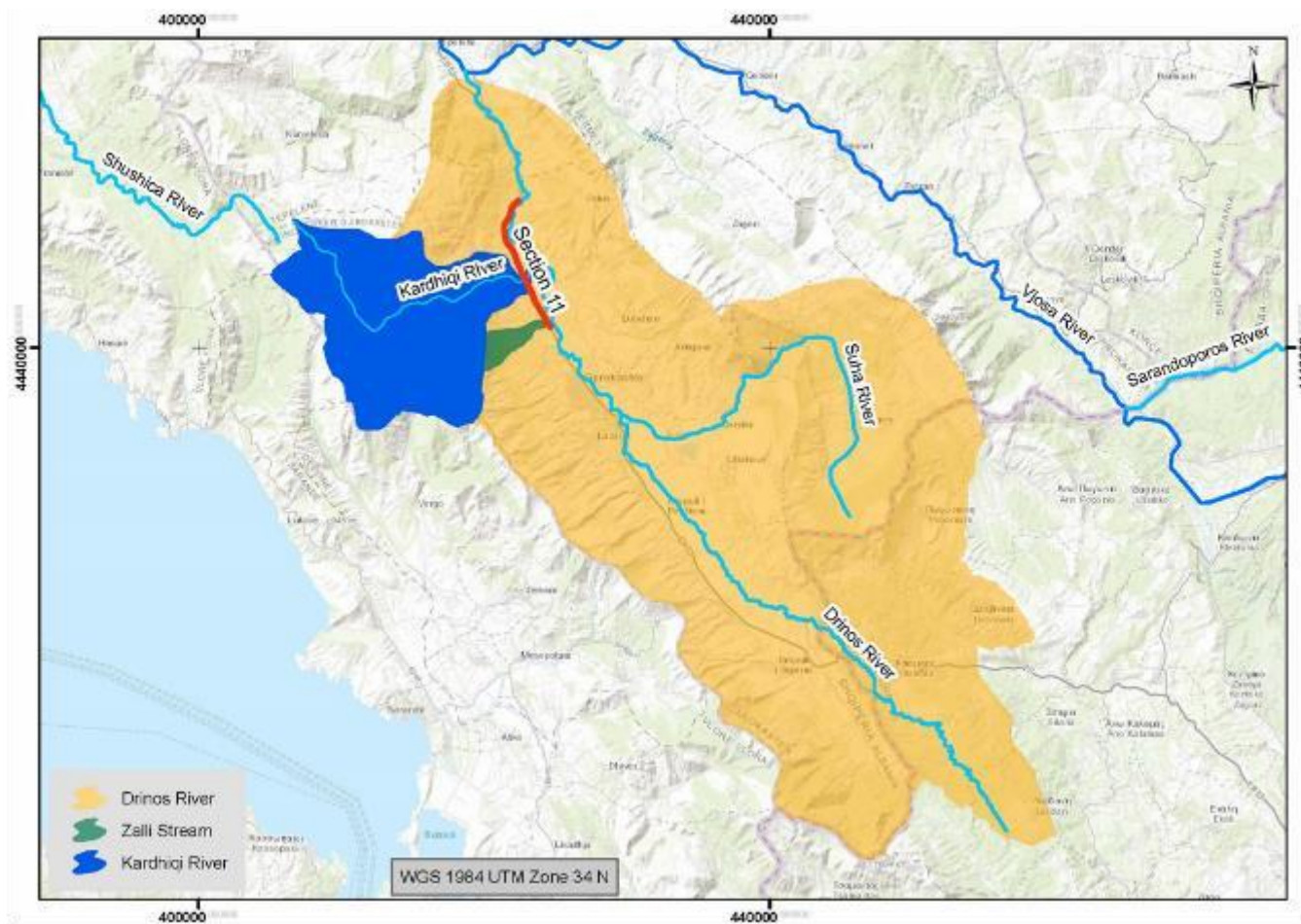

Seksioni 10

- Lumi i Shushicës
- Përroi i Madh
- Lumi i Kardhiqit
- Lumi Drinos
- Lumi Suha
- Lumi i Vjosës
- Lumi Sarandoporos

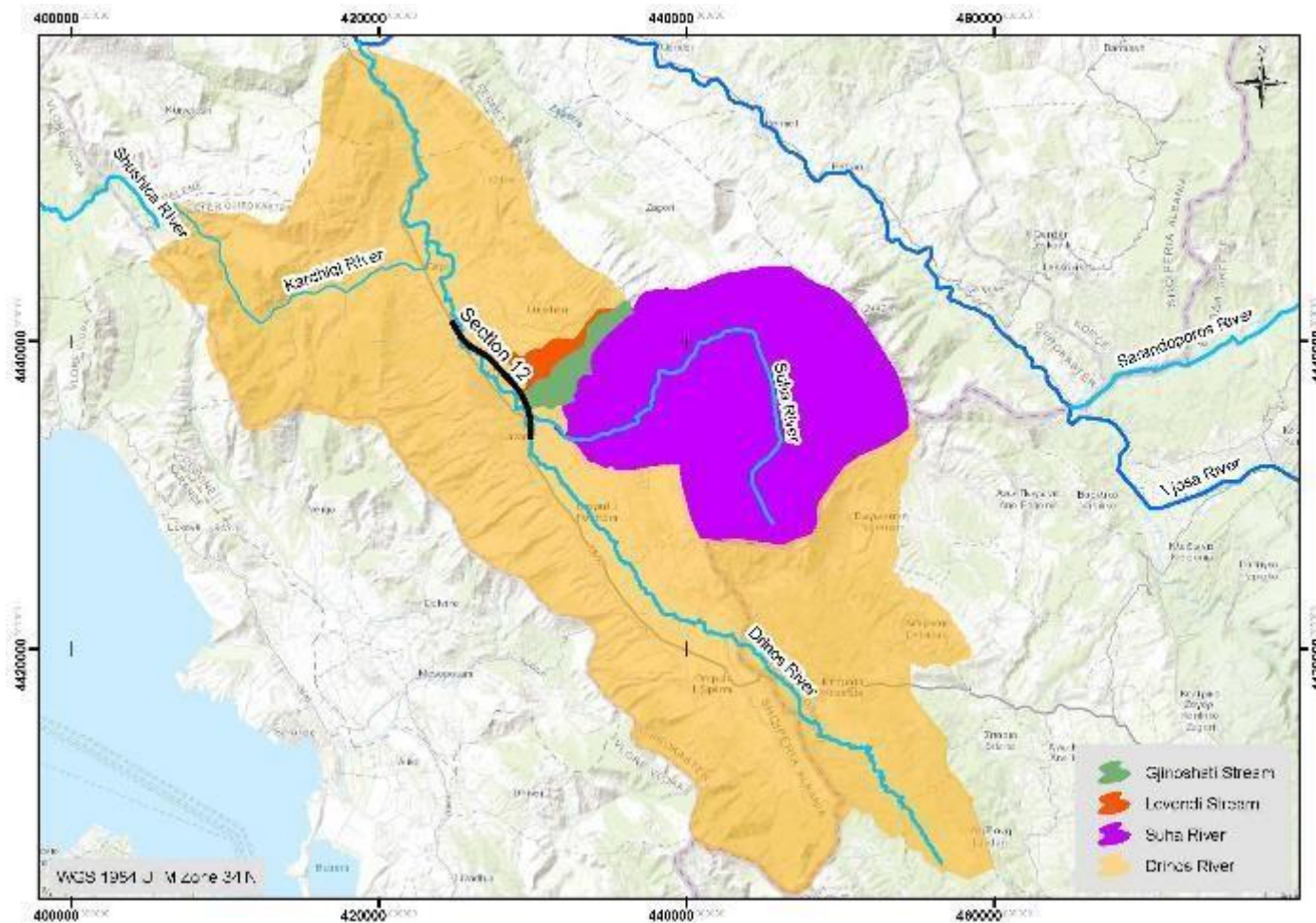
Shtojca 1. 11 Zonat ujëmbajtëse të Lumenjve që përshkohen nga Seksioni 10

Seksioni 11

Lumi Drinos
Përroi i Zallit
Lumi i Kardhiqit

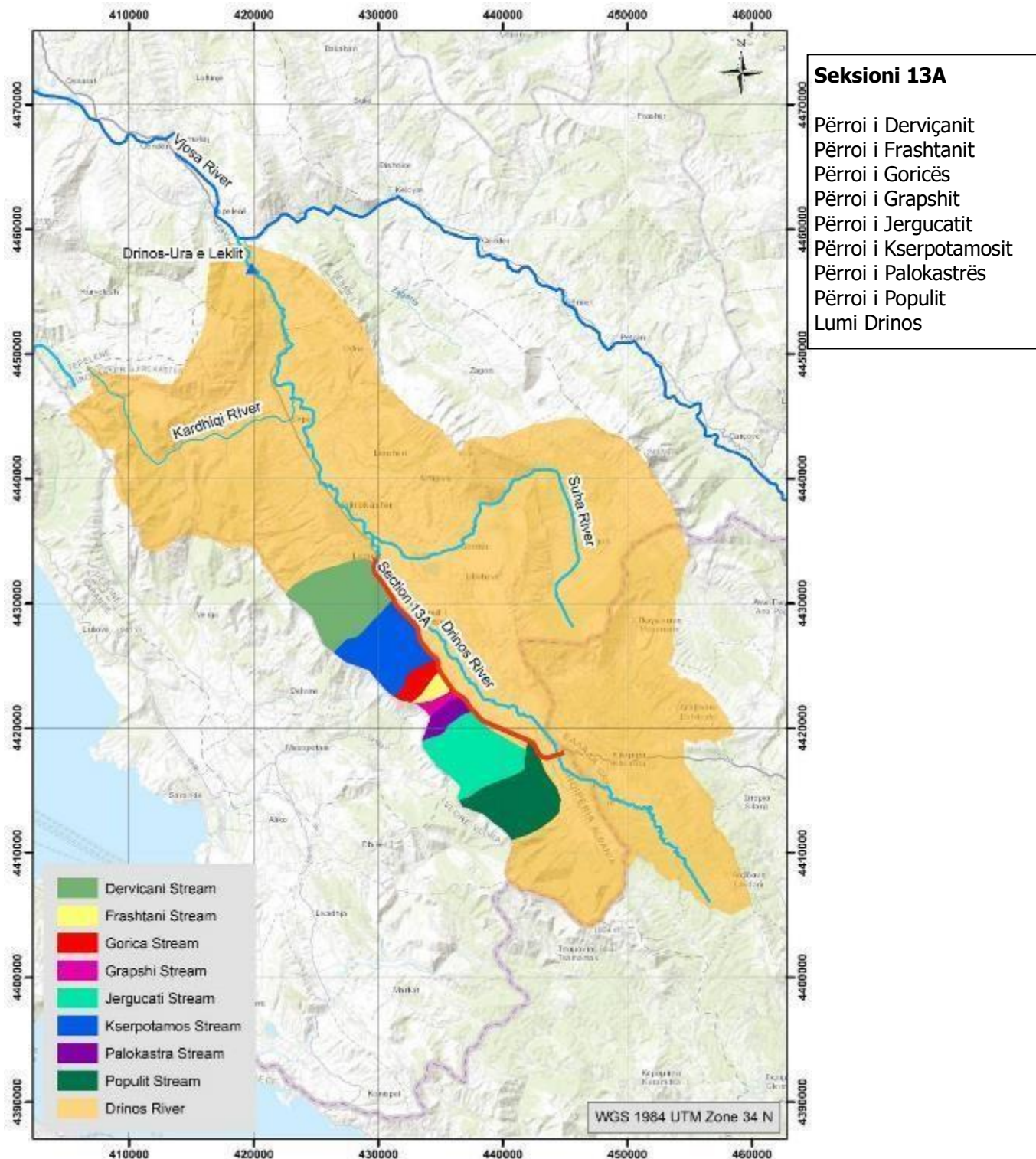
Shtojca 1. 12 Zonat ujëmbajtëse të Lumenjve që përshkohen nga Seksioni 11

Seksioni 12

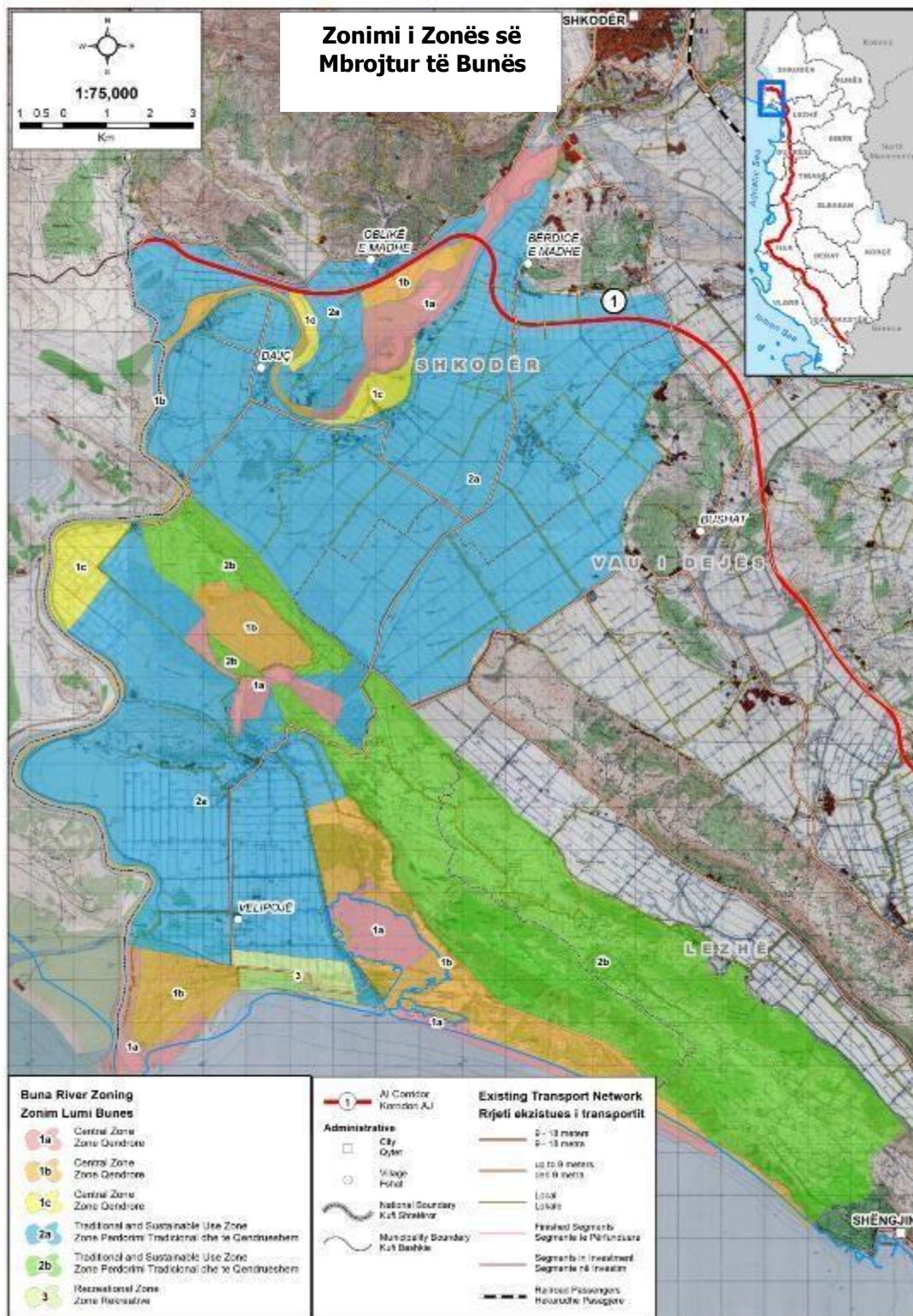
Përroi i Gjinoshatit
Përroi i Levendit
Lumi i Suhës
Lumi Drinos

Shtojca 1. 13 Zonat ujëmbajtëse të Lumenjve që përshkohen nga Seksioni 12

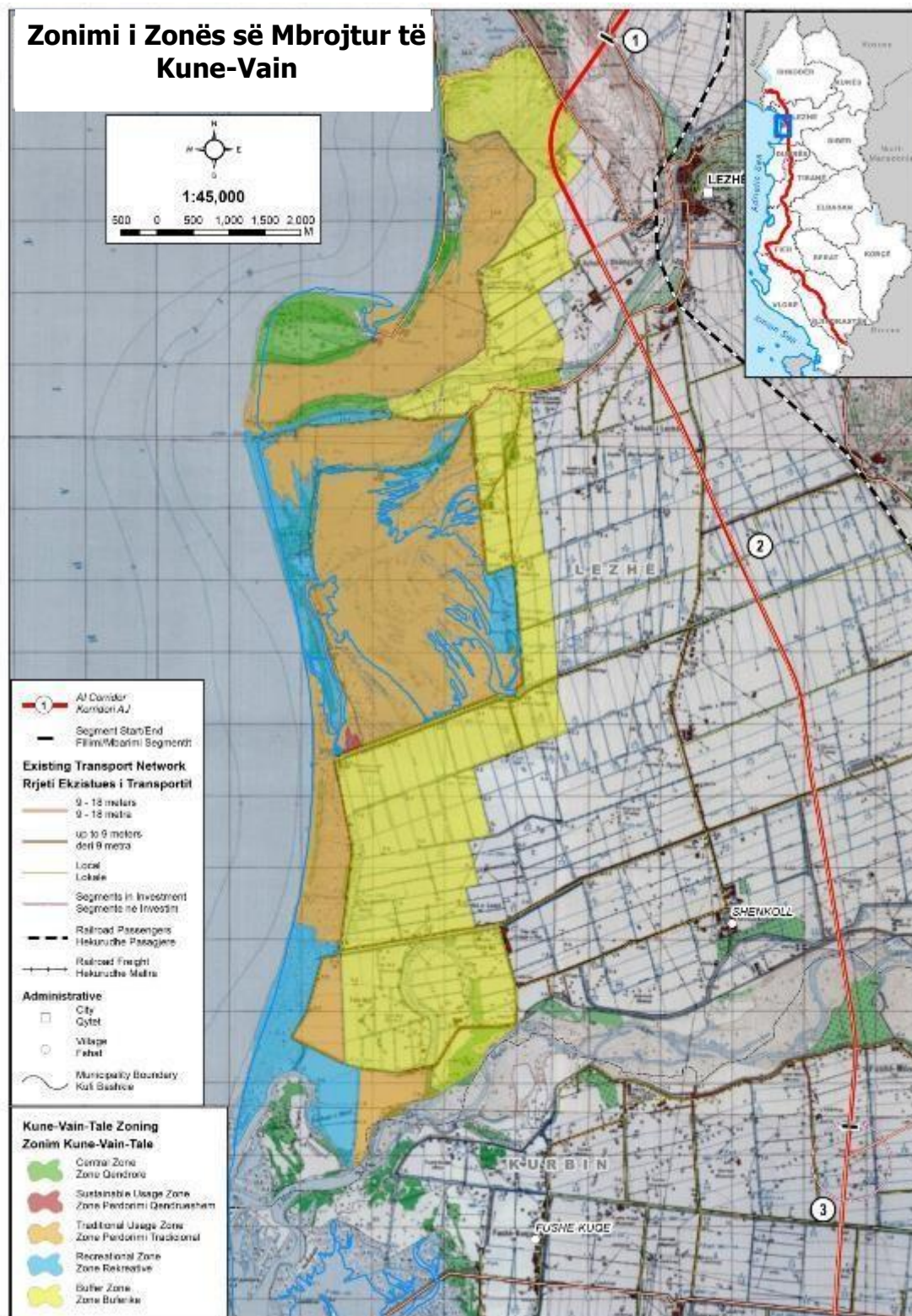

Shtojca 1. 14 Zonat ujëmbajtëse të Lumenjve që përshkohen nga Seksioni 13A

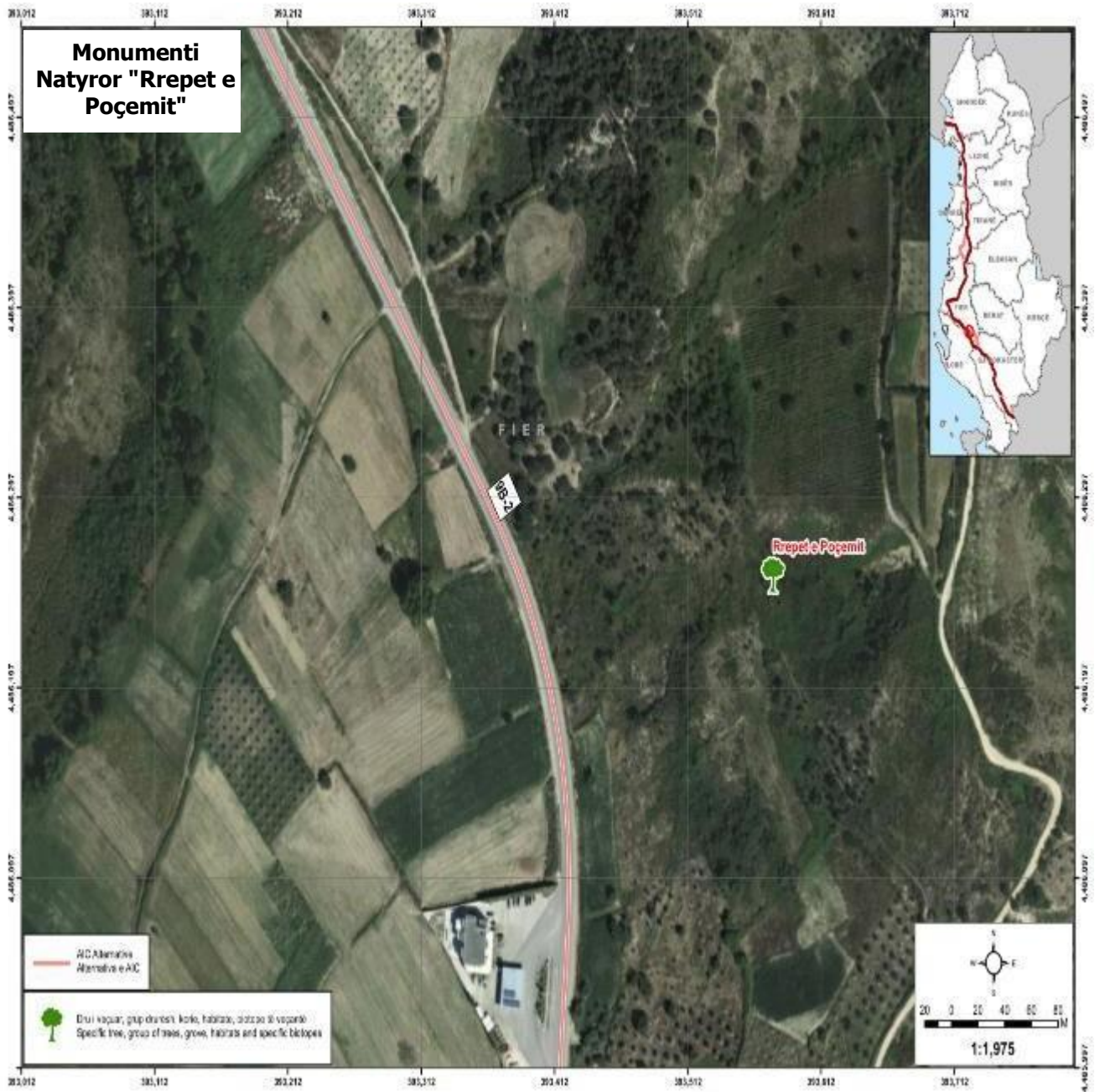
Hartat e Biodiversitetit:

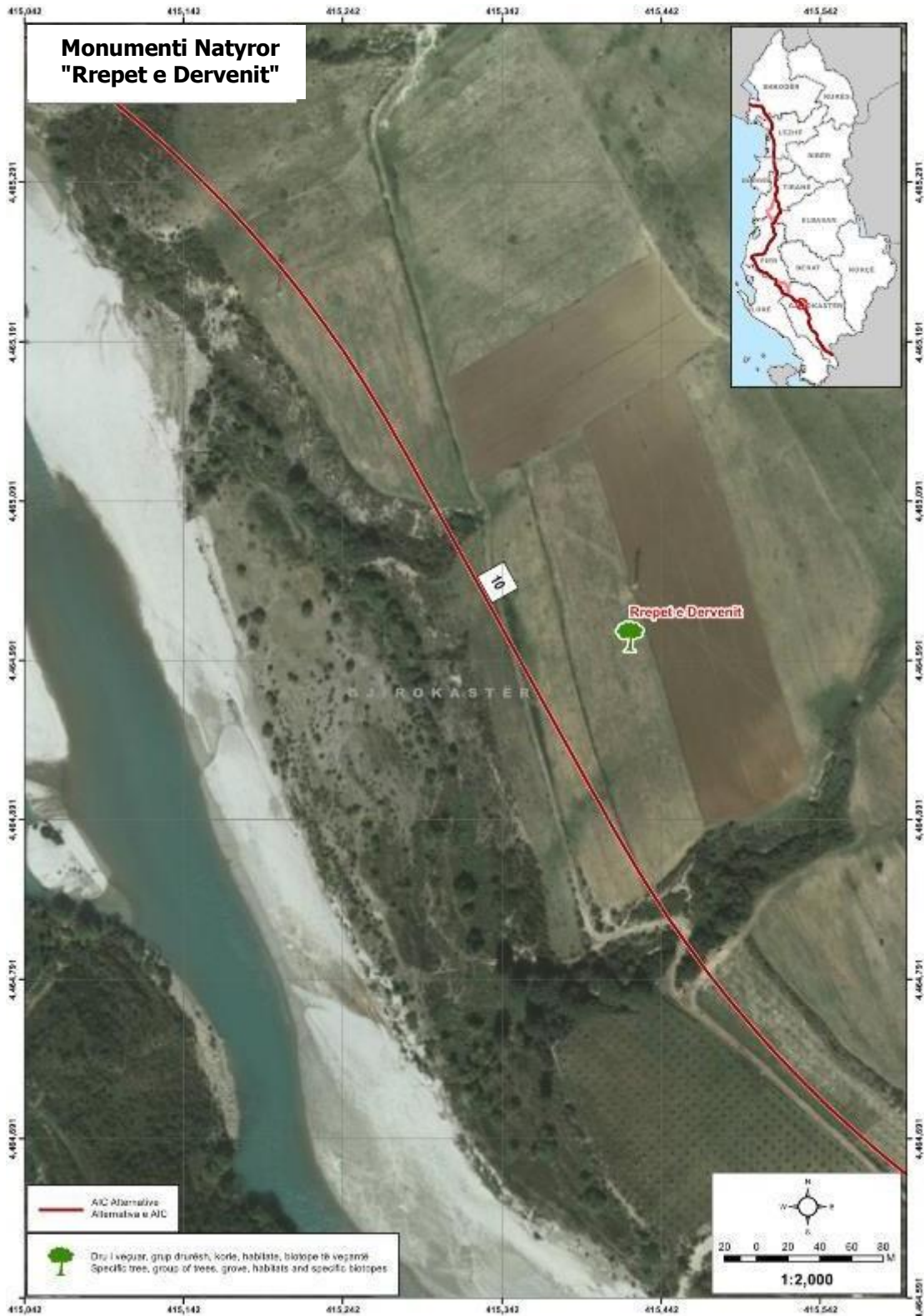
Shtojca 1. 15 Zona e Lumit Bunë / Peizazhi i Mbrojtur i Velipojës (Zonat 1 dhe 2 janë Zona Bazë të Zonës së Mbrojtur, ndërsa Zona 1 (a dhe b) është një zonë e mbrojtur rreptësisht)

Shtojca 1. 16 Zona e Mbrojtur Kune-Vain

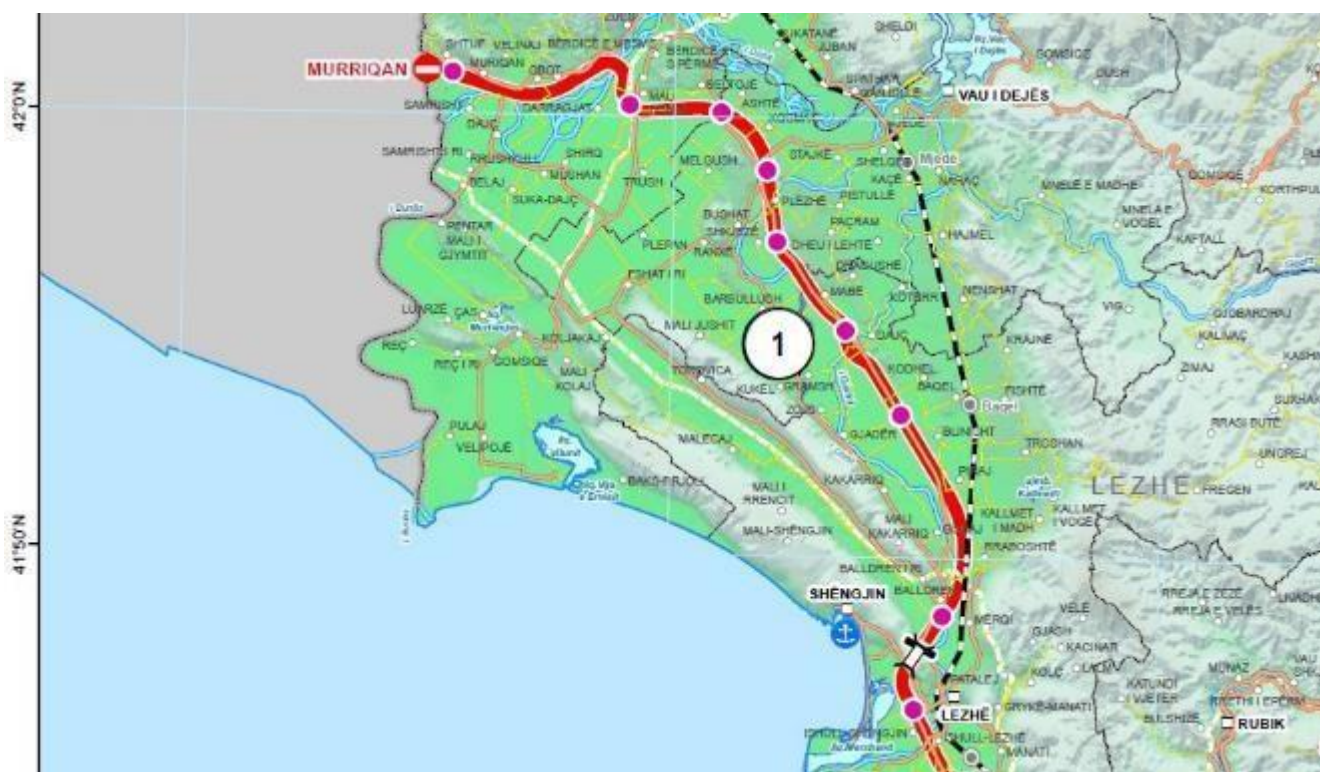
Shtojca 1. 17 Rrepet e Poçemit

Shtojca 1. 18 Rrepet e Dervenit

Hartat Sociale:

Shtojca 1. 19 Seksioni 1 - Vendbanimet dhe rrjeti rrugor

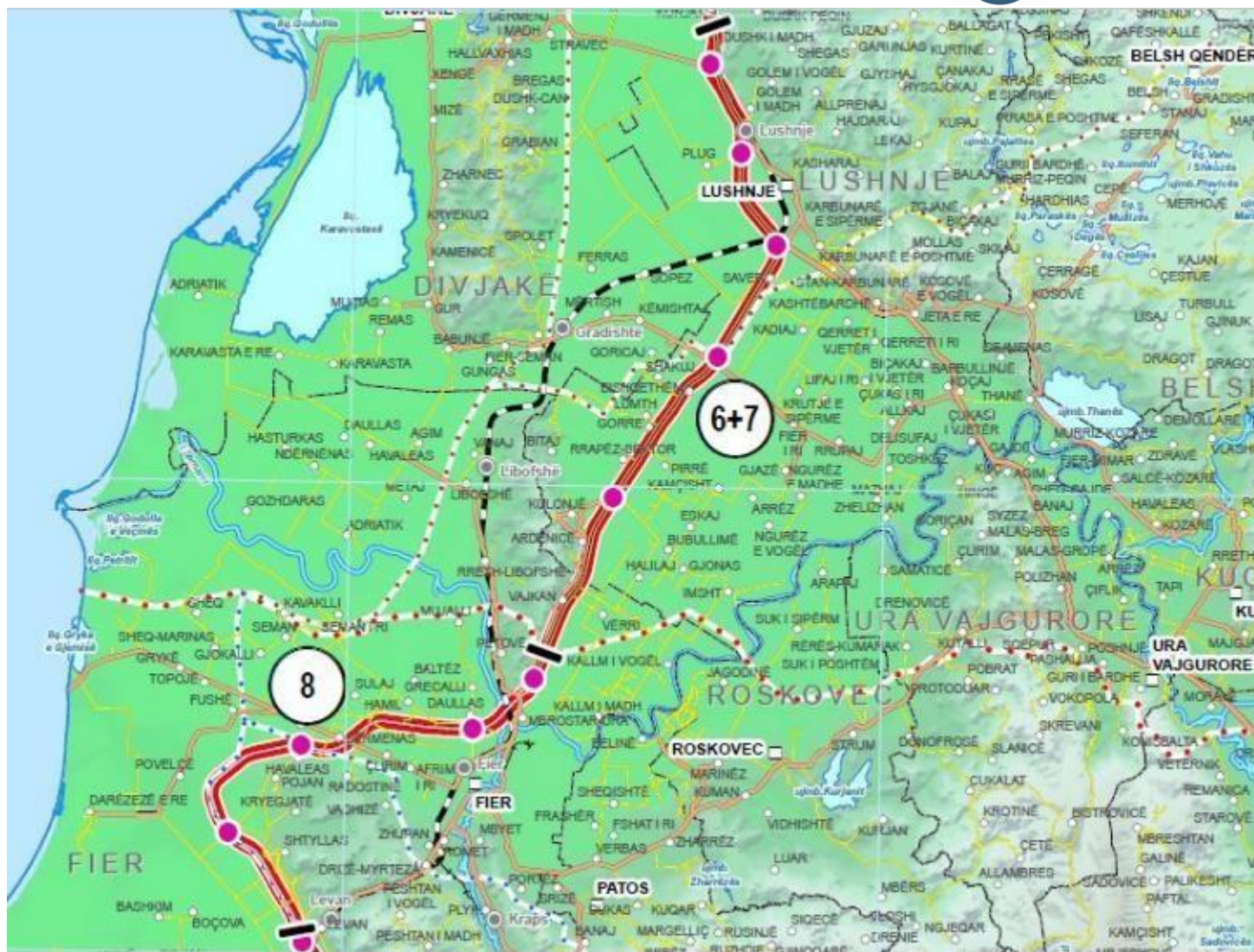
Shtojca 1. 20 Seksioni 2 - Vendbanimet e prekura dhe rrjeti rrugor

Shtojca 1. 21 Seksioni 3 dhe 4 - Vendbanimet e prekura dhe rrjeti rrugor

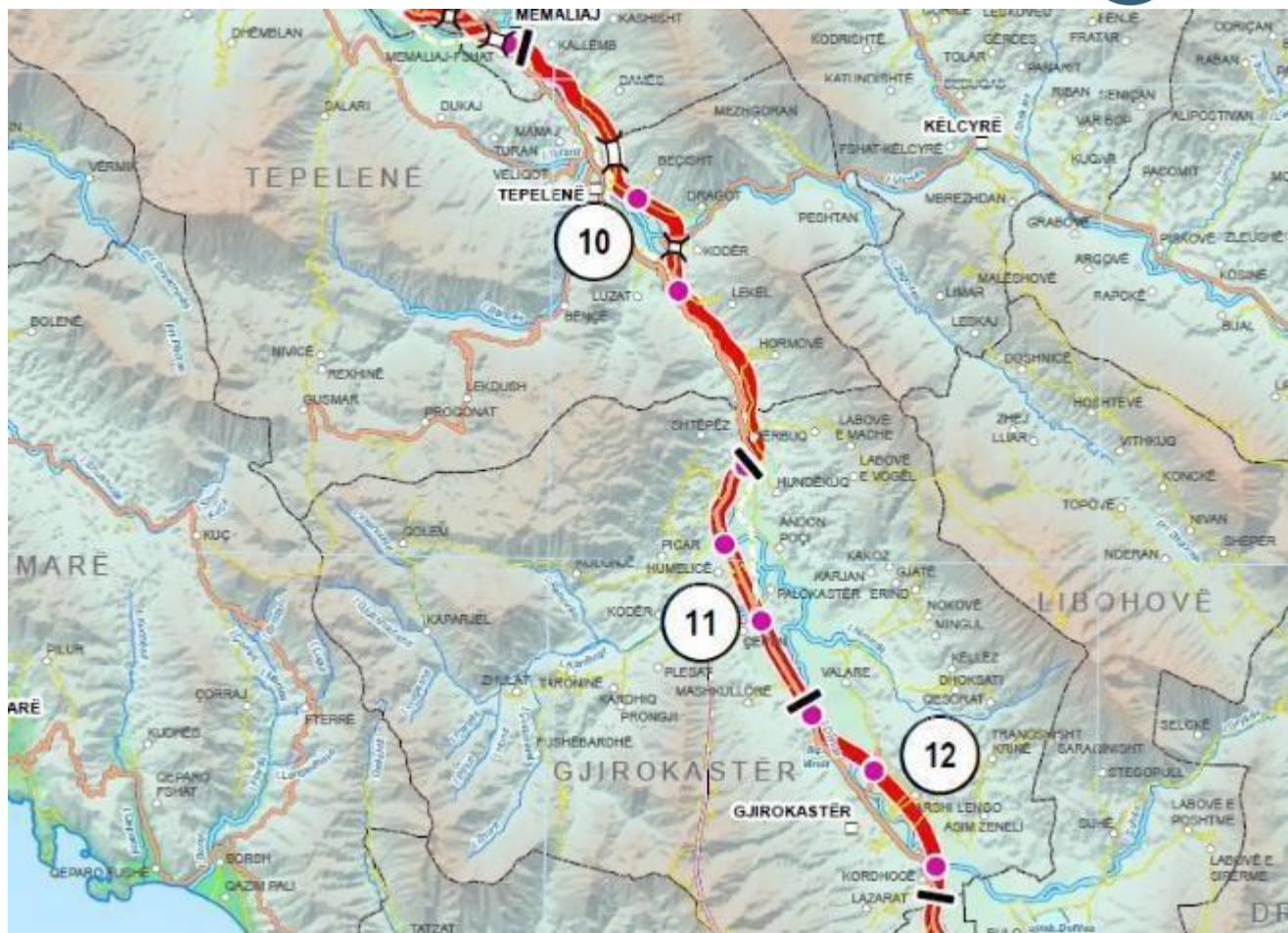
Shtojca 1. 22 Seksioni 5B dhe 5C - Vendbanimet e prekura dhe rrjeti rrugor

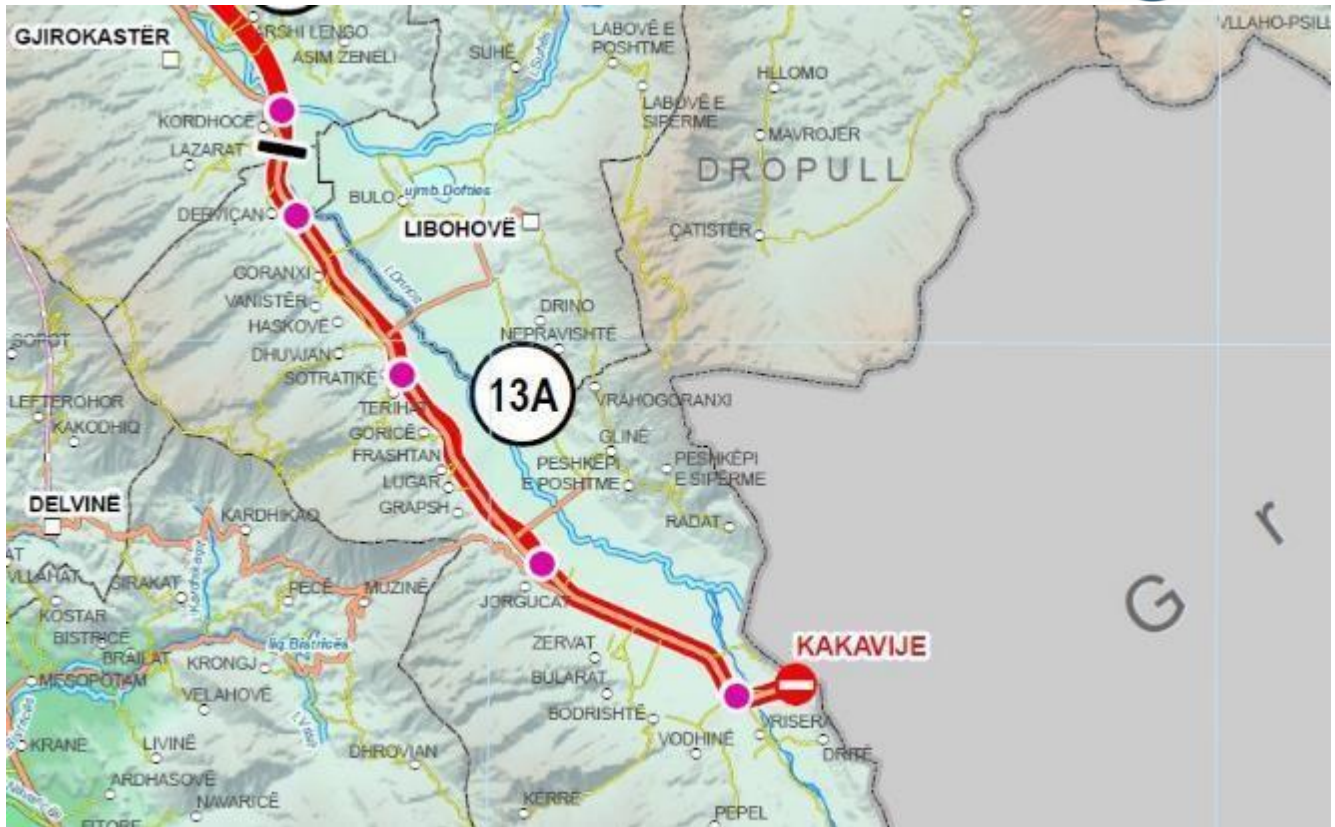
Shtojca 1. 23 Seksioni 6+7 dhe 8 - Vendbanimet e prekura dhe rrjeti rrugor

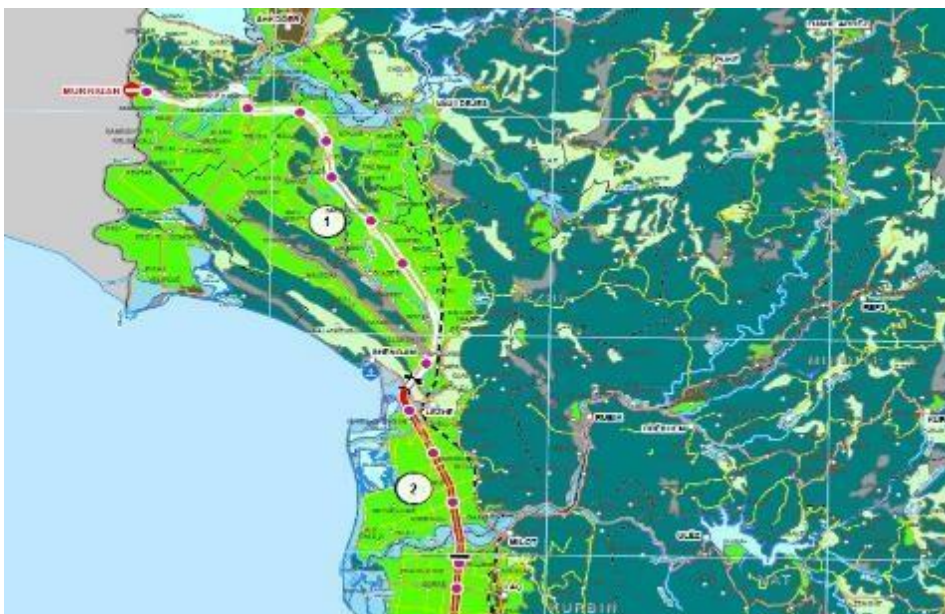
Shtojca 1. 24 Seksioni 9A2 dhe 9B2 - Vendbanimet e prekura dhe rrjeti rrugor

Shtojca 1. 25 Seksioni 10,11 dhe 12 - Vendbanimet e prekura dhe rrjeti rrugor

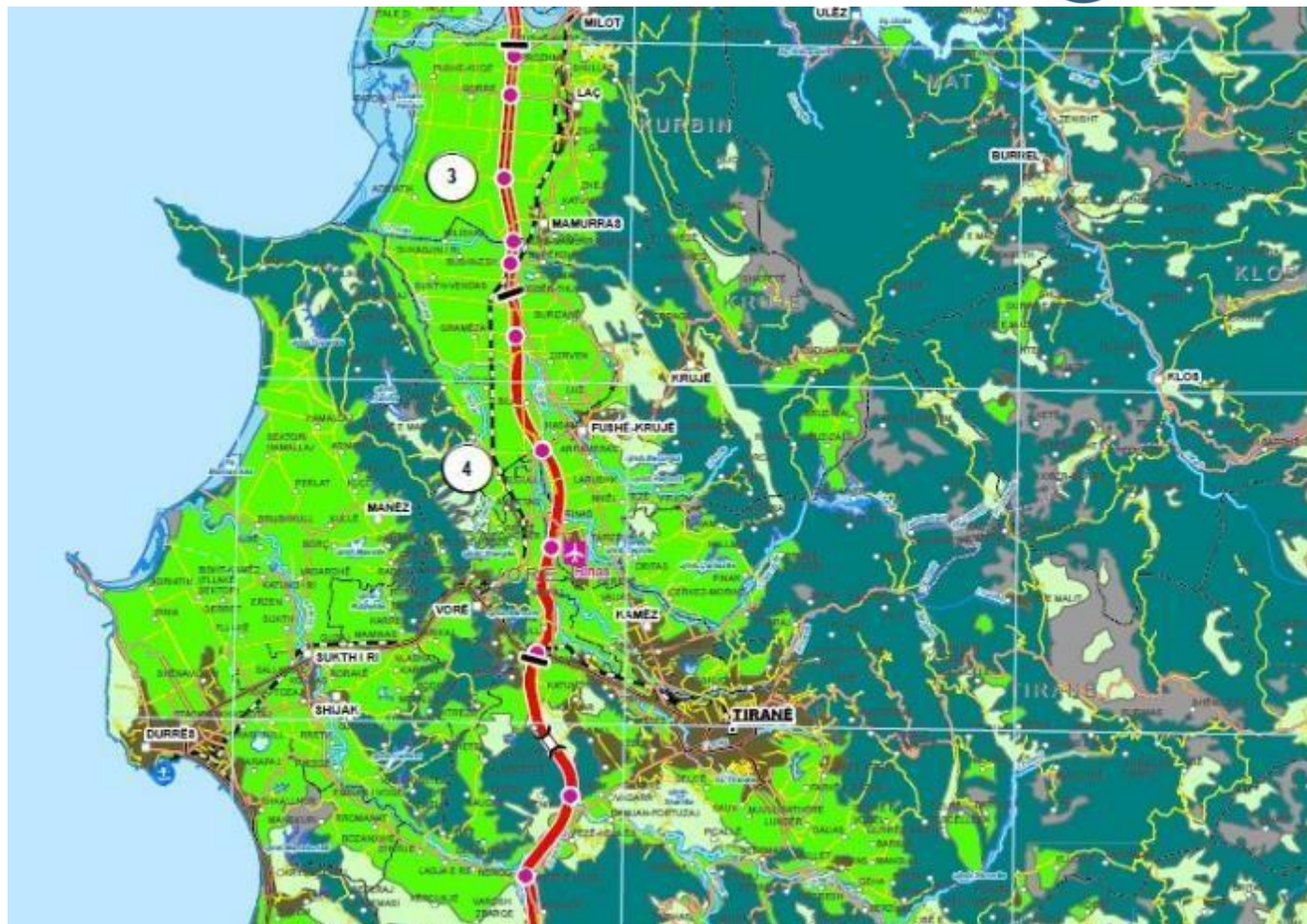

Shtojca 1. 26 Seksioni 13A - Vendbanimet e prekura dhe rrjeti rrugor

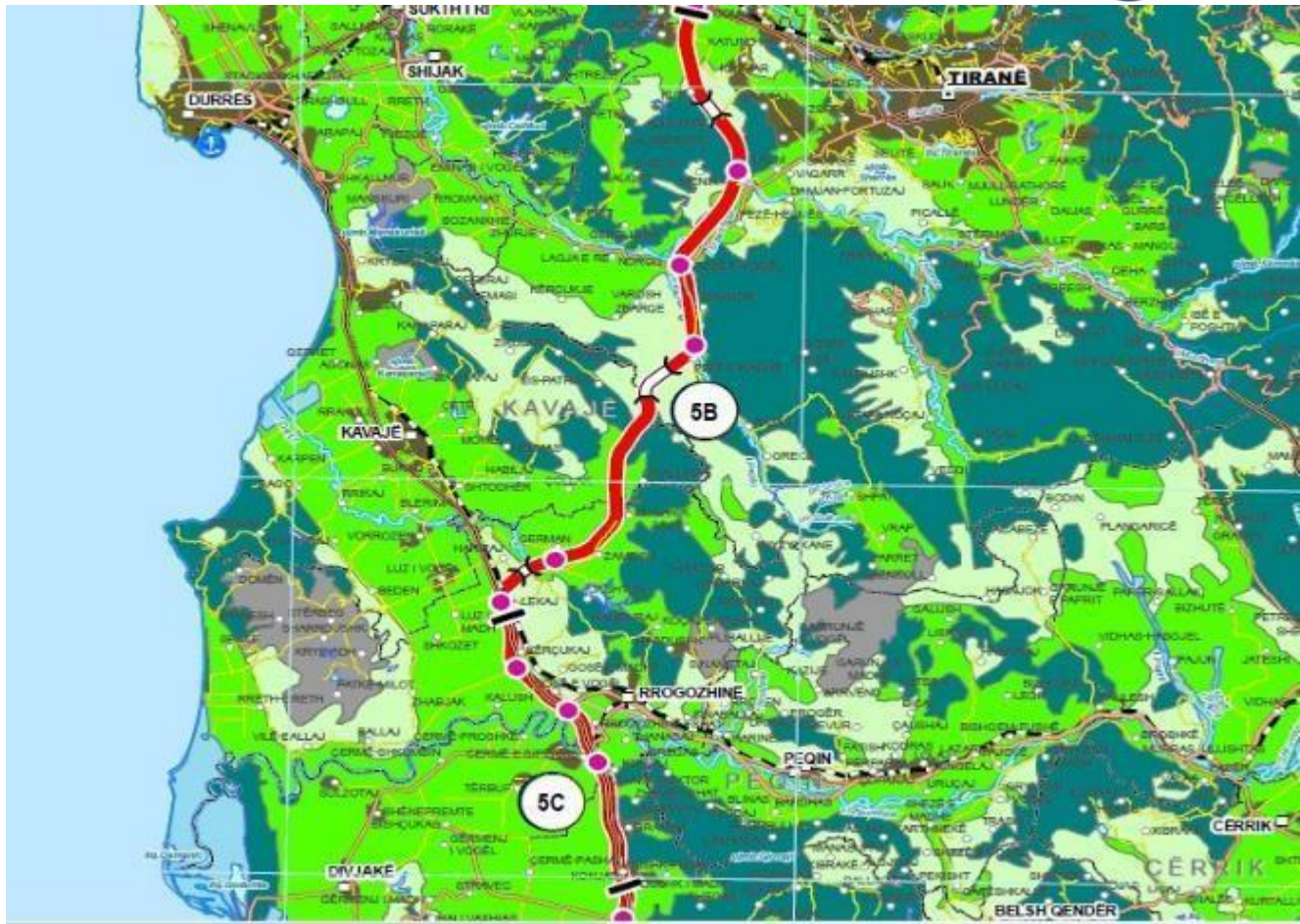

Shtojca 1. 27 Seksioni 1 dhe 2 - Përdorimi i tokës

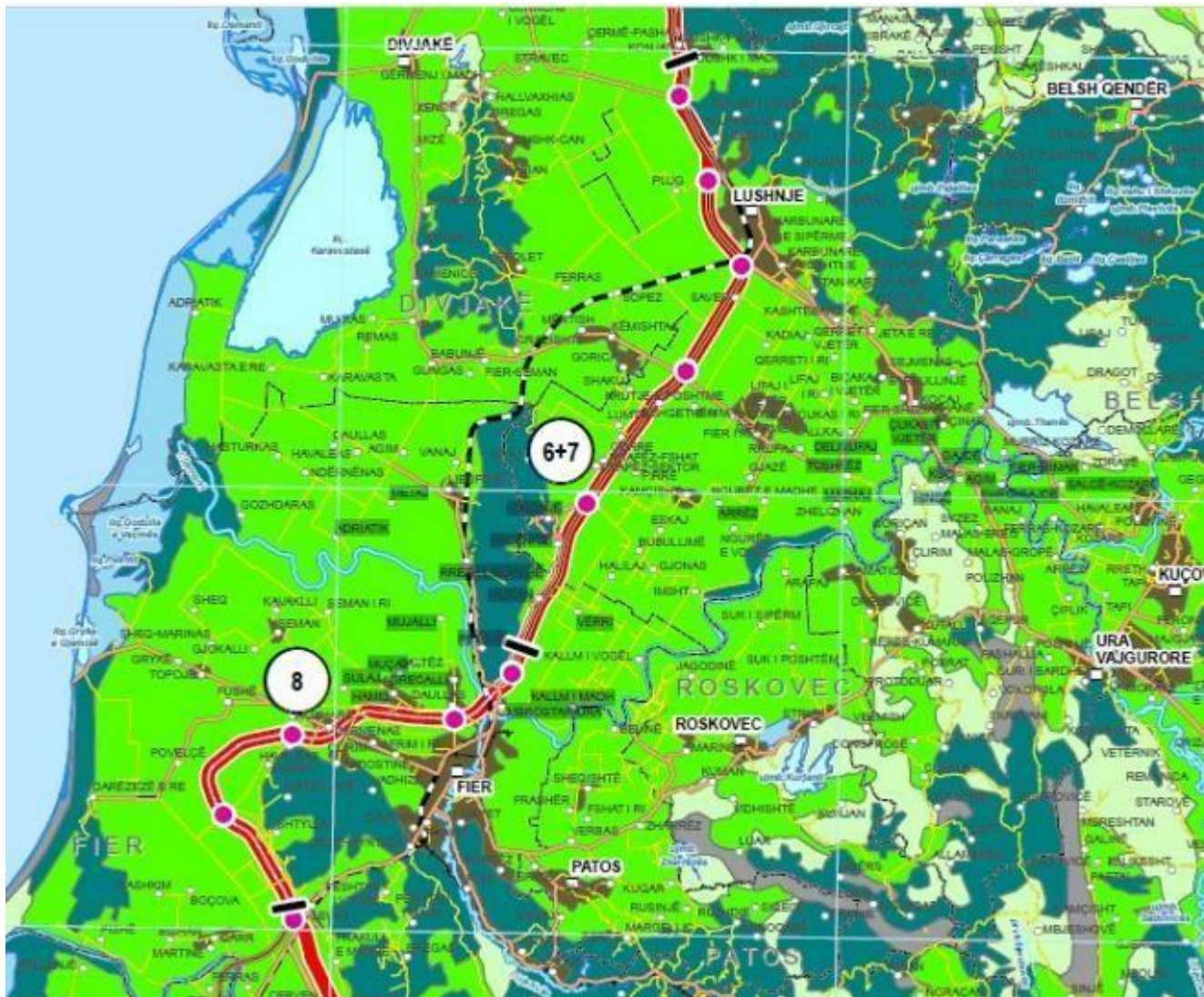

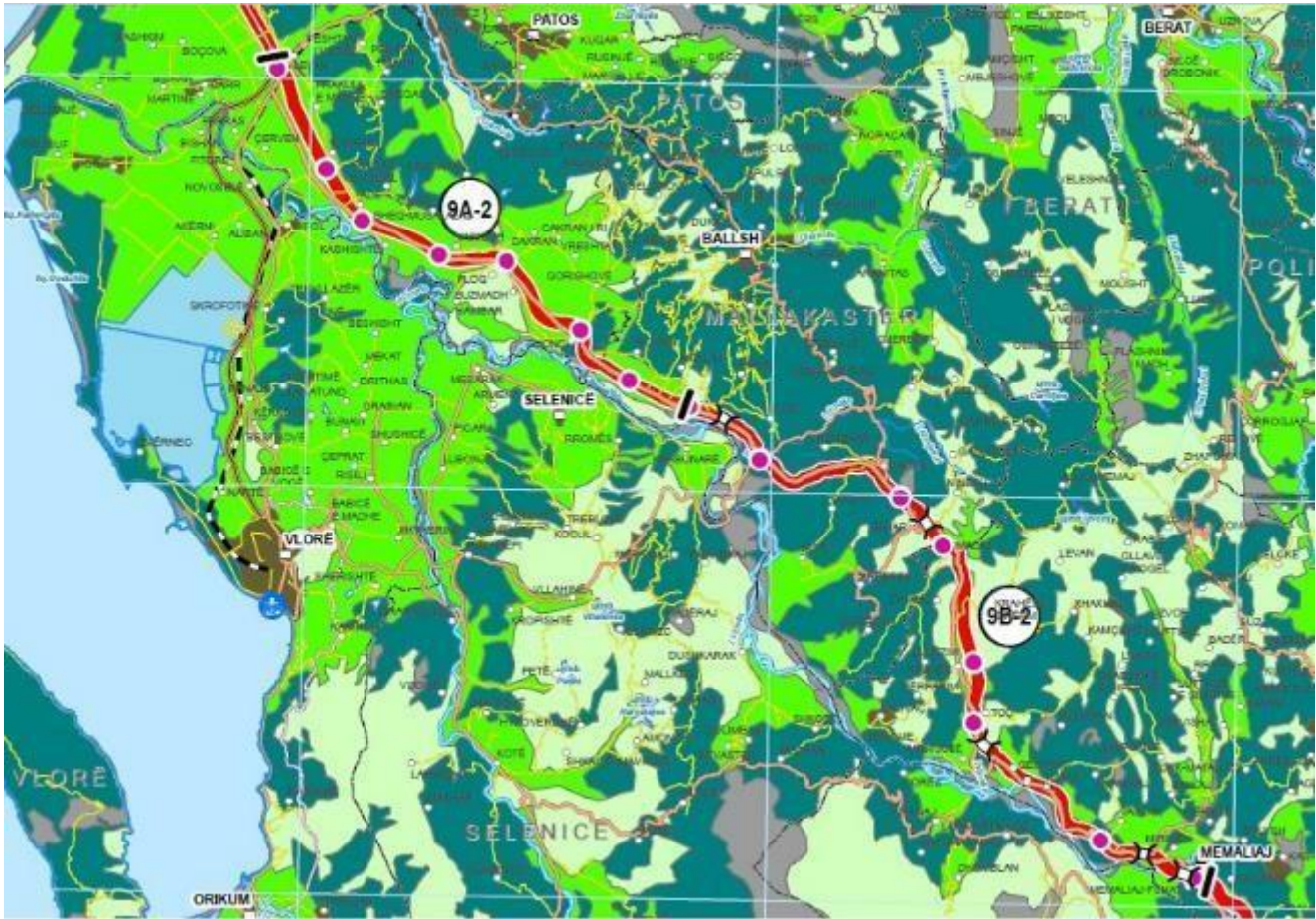
Shtojca 1. 28 Seksioni 3 dhe 4 - Përdorimi i tokës

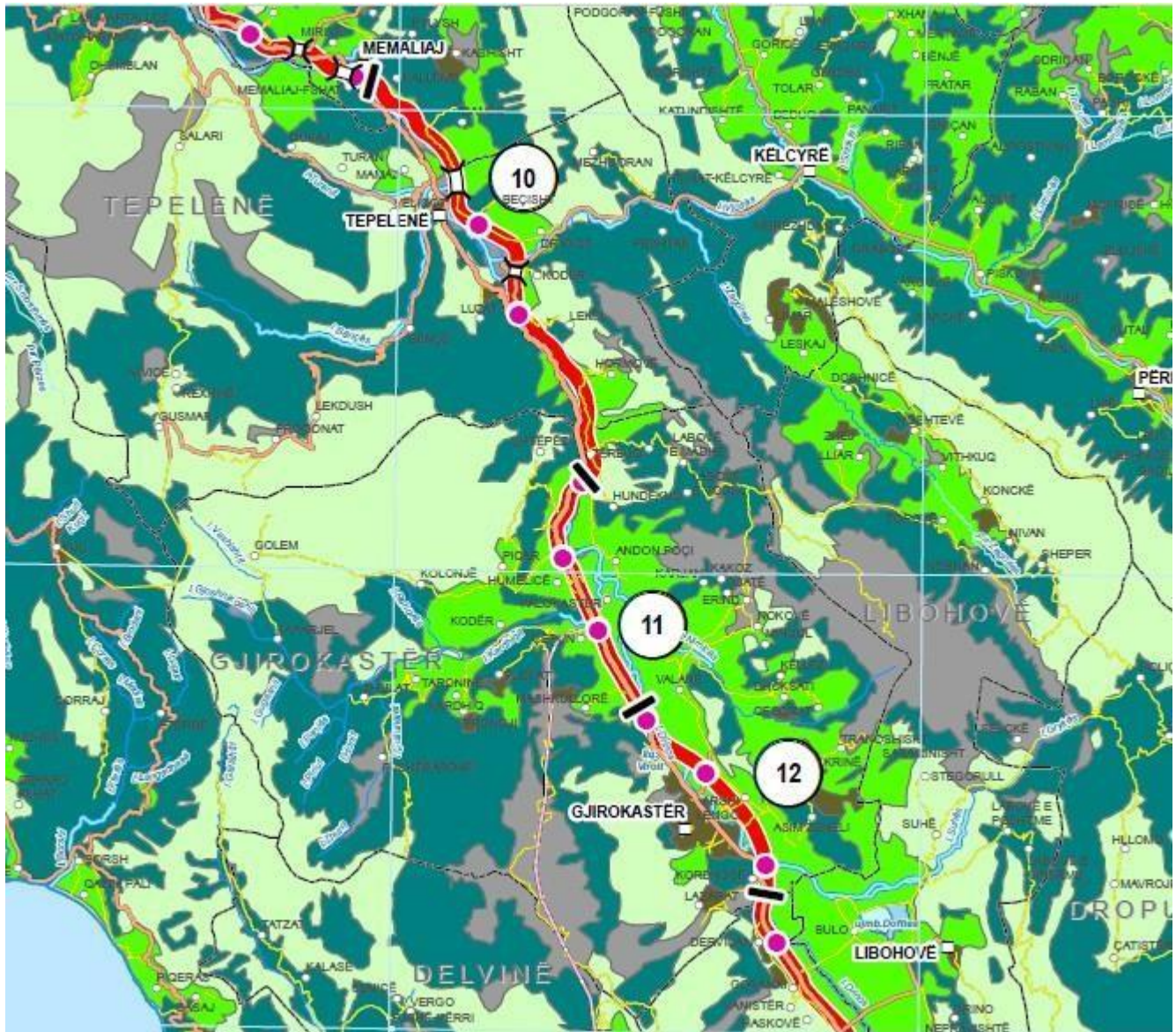
Shtojca 1. 29 Seksioni 5B dhe 5C - Përdorimi i tokës

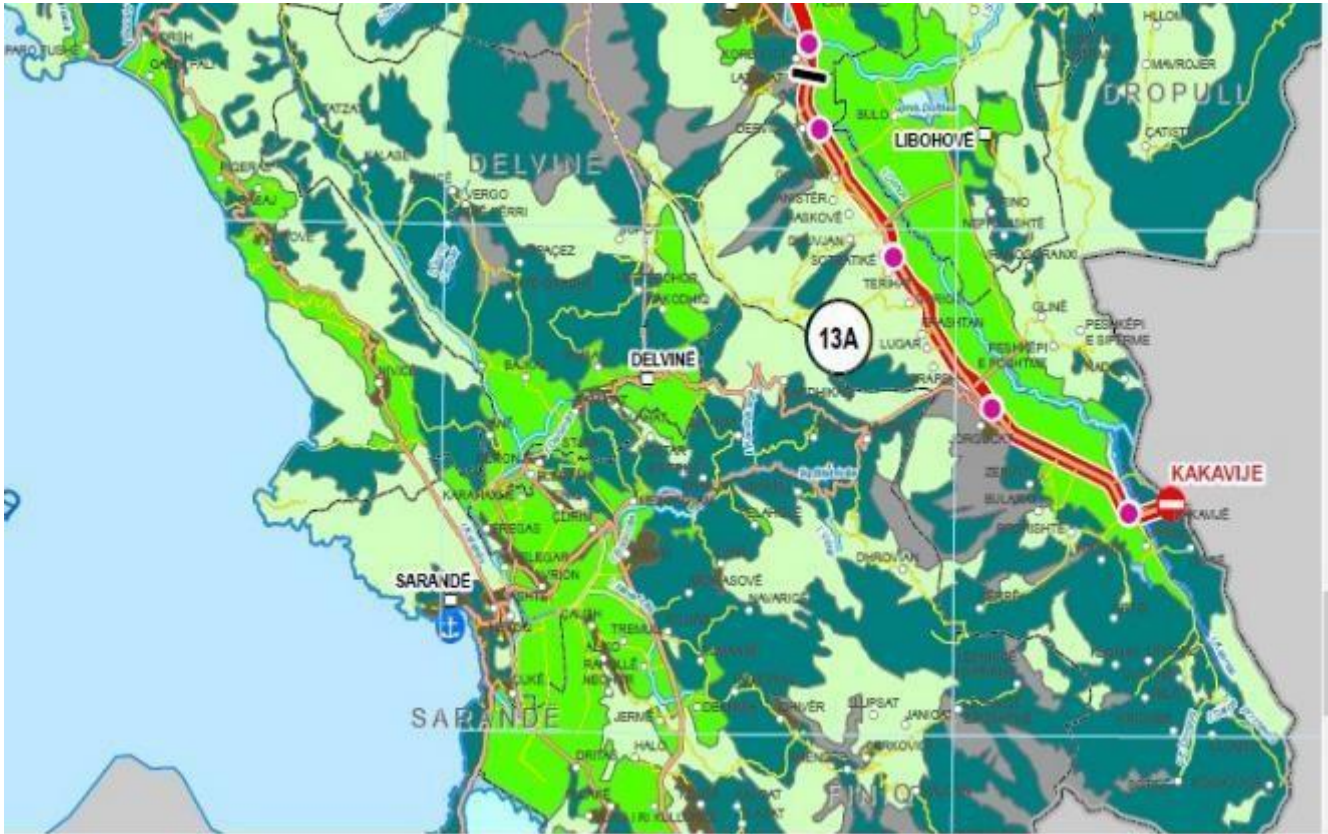
Shtojca 1. 30 Seksioni 6+7 dhe 8 - Përdorimi i tokës

Shtojca 1. 31 Seksioni 9A2 dhe 9B2 - Përdorimi i tokës

Shtojca 1. 32 Seksioni 10, 11 dhe 12 - Përdorimi i tokës

Shtojca 1. 33 Seksioni 13A - Përdorimi i tokës

Shtojca 2 Regjistri i fotove

Ju lutemi shihni dokumentin përkatës

Shtojca 3 – Flora dhe fauna me status të veçantë në habitatet përreth seksioneve të AIC-së

Flora

Lidhur me Seksionet 3, 6, 7 dhe 11 të AIC-së, që kalojnë thujse në rrugë ekzistuese, nuk është gjetur asnjë bimë me status të veçantë. Seksionet 12 dhe 13A kanë florë shumë të ngjashme. Bimët në Seksionin 8 dhe 12 paraqiten për të dhënë një vështrim të përgjithshëm mbi florën e veçantë të të gjitha Seksioneve të AIC-së, duke qenë se të dyja këto Seksione janë shqyrtuar në studime dhe VNM të mëparshme (ndërtimi i bajpasit Fier (Seksioni 8) dhe Gjirokastër (Seksioni 12)). Seksioni 13A ka florë të kufizuar, duke qenë se shumica e seksionit kalon në rrugë ekzistuese.

Seksioni 1								
Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	Lapagreth	European frog-bit	Hydrocharitaceae	I	Kënetë	Kënetë e Domnit	VU (A1b)	LC
<i>Nuphar lutea</i>	Lekue i verdhë	Yellow Water-lily	Nymphaeaceae	I	Liqene	Ura e Bunës, Shkodër	VU (A1b)	LC
<i>Nymphaoides peltata</i>	Nimfoide shqytake	Fringed water lily	Menyanthaceae	I	Ujëra të ndenjura	Fusha e Bunës	VU (A1b)	LC
<i>Trapa natans</i>	Arrë uji	Water caltrop	Trapaceae	I	Liqene dhe pellgje	Ura e Bunës	EN (A1b)	NT

Seksioni 2								
Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara

<i>Dictamnus albus</i>	Bar uzo	Burning bush	Rutaceae	I		Mali i Rencit, Lezhë	VU (A1b)	LC
<i>Juniperus communis</i>	Dëllinjë e zezë	Common juniper	Cupressaceae	I	Vendndodhje të ndryshme	Mali i Rencit, vendndodhje pranë Lagunës së Kenallës	VU (A1b)	LC
<i>Salvia officinalis</i>	Sherebelë	Common sage	Lamiaceae	I	Zona shkëmbore të thata	Mali i Rencit, Lezhë	VU (A1b)	LC
<i>Alyssoides utriculata</i>	Alisoid qeskor	Greek bladderpod	Brassicaceae	I	Zona gurore dhe shkëmbore	Mali i Rencit, Lezhë	LR(cd)	
<i>Euphorbia dendroides</i>	Rriell drungjashe m	Tree spurge	Euphorbiaceae	I	Zona të thata	Mali i Rencit, Lezhë	LR (cd)	LC
<i>Gladiolus palustris</i>	Gladiolë moçalesh	Marsh gladiolus	Iridaceae	I	Shkurre dhe livadhe të lagështa	Mali i Rencit	LR (nt)	DD

Seksioni 3

Lidhur me Seksionin 3, nuk është gjetur asnjë specie me status specifik.

Seksioni 4

Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara
<i>Agrimonia eupatoria</i>	Eupatoria	Common agrimony	Rosaceae	I	Pyje dhe shkurre	Fushë-Prezë	LR (cd)	LC

<i>Juniperus communis</i>	Dëllinjë e zezë	Common juniper	Cupressaceae	I	Vendndodhje të ndryshme	Valias	VU (A1b)	LC
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Dëllinjë e kuqe	Prickly juniper	Cupressaceae	I	Vendndodhje të ndryshme	Valias	VU (A1b)	LC
<i>Osmunda regalis</i>	Osmunde mbretërore	Royal fern	Osmundaceae	I	Ligatina	Vorë	EN (A1b)	LC
<i>Phyllitis scolopendrium</i>	Tjegullore	Hart's-tongue	Aspleniaceae	I	Buzë ujërave rrjedhëse	Vorë	VU (A1b)	LC

Seksioni 5

Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara
<i>Origanum vulgare</i>	Rigon i rëndomtë	Wild marjoram	Lamiaceae	I	Vendndodhje të ndryshme	Pezë e Madhe	EN (A1b)	LC
<i>Prunus Cerasifera</i>	Kumbull qershibajtëse	Cherry plum	Rosaceae	I	Zona malore	Kashar	VU (A1b)	DD
<i>Osmunda regalis</i>	Osmunde mbretërore	Royal fern	Osmundaceae	I	Zona të lagështa	Tiranë	EN (A1b)	LC

Seksionet 6,7

Lidhur me Seksionet 6 dhe 7, nuk është gjetur asnjë specie me status specifik

Seksioni 8								
Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara
<i>Baldellia ranunculoides</i>	Baldele zhabineng jashme	Lesser water plantain	Alismataceae	I	Liqene dhe pellgje	Mbrostar, Fier	CR (A1c)	NT

Seksioni 9 A2 / B2								
Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Dellinjë e kuqe	Prickly juniper	Cupressaceae	I	Vendndodhje të ndryshme	Toç, Tepelenë	VU (A1b)	LC
<i>Centaurea zaccariniana</i>	Kokocel i Zukarinit		Compositae	I	Zona të thata dhe shkëmbore	Kalivaç, Tepelenë	VU (A1b)	
<i>Chamaecytisus tommasinii</i>	Kamecitize Tomazinit		Leguminosae	I	Pyje dhe shkurre	Vasjar, Tepelenë	EN (B2c)	LC
<i>Sinapis pubescens</i>	Sinap pushlor		Cruciferae	I	Shkëmbinj	Frakull e Madhe, Fier	VU (A1b)	LC

Seksioni 10								
Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara
<i>Quercus ilex</i>	Ilqe	Holm oak	Fagaceae	I	Makie dhe shkurre mesdhetare	Dragot, Tepelenë	EN (A1b)	LC
<i>Centaurea graeca</i>	Kokocel i Greqisë		Compositae	I	Zona shkëmbore	Lumi Vjosë, Tepelenë	EN (A1b)	
<i>Ramonda serbica</i>	Ramondë e Serbisë	Serbian ramonda	Gesneriaceae	I	Korale shkëmbore	Luzat, Tepelenë	VU (A1b)	LC

Seksionet 12 – 13A								
Emri taksonomik	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Familja	Zona fitoklimatike	Lloji i habitatit ku ndodhet	Vendndodhja	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Dëllinjë e kuqe	Prickly juniper	Cupressaceae	I	Vendndodhje të ndryshme	Seksioni 11 dhe 13 Gjirokastër	VU (A1b)	LC
<i>Digitalis lanata</i>	Luletogezi leshtak	Grecian fox glove	Scrophulariaceae	I	Pyje dhe shkurre	Seksionet 11, 12 dhe 13 Gjirokastër	LR (cd)	LC

<i>Juniperus oxycedrus</i>	Dellinjë e kuqe	Prickly juniper	Cupressaceae	I	Vendndodhje të ndryshme	Seksioni 11 Subash, Gjirokastër	VU (A1b)	LC
<i>Quercus ilex</i>	Ilqe	Holm oak	Fagaceae	I	Makie dhe shkurre mesdhetare	Seksioni 12 Cepo, Gjirokastër	EN (A1b)	LC
<i>Satureja montana</i>	Trumzë	Winter savory	Lamiaceae	I	Shpat e shkëmbore	Seksioni 11 Subash, Gjirokastër	VU (A1c)	

Kyç për Statusin e Konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara: NE - nuk është vlerësuar; DD - mungojnë të dhëna; LC or LR/lc - më pak shqetësuese; NT or LR/nt - thuajse e kërcënuar; LR/cd - rrezik më i ulët; VU - e cenueshme; EN - në rrezik; CR - në rrezik kritik; EW - e zhdukur në jetën e egër; EX - e zhdukur

Lista e specieve të faunës që janë të rrezikuara ose të kërcënuara në zonën e studimit, sipas Librit të Kuq të Faunës së Shqipërisë

Kyç për Statusin e Konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë; Ex- e zhdukur; E- në rrezik zhdukjeje; V- e përkeqësuar; R- e rrallë; I- status i paspecifikuar; K*-nën rishikim; K- nuk dihet; T- e kërcënuar; C-kandidate

Kyç për Statusin e Konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara: NE - e pavlerësuar; DD - mungojnë të dhëna; LC or LR/lc- më pak shqetësuese; NT or LR/nt - thuajse e kërcënuar; LR/cd - rrezik më i ulët; VU - e cenueshme; EN - në rrezik; CR - në rrezik kritik; EW - e zhdukur në botën e egër; EX - e zhdukur

Emri në latinisht	Familja	Emri në gjuhën shqipe	Emri në gjuhën angleze	Seksioni dhe zona përgjatë korridorit Adriatik-Jonian ku ndodhet	Statusi i konservimit sipas Librit të Kuq të Shqipërisë	Statusi i konservimit sipas Listës së Kuqe të IUCN-së të Specieve të Kërcënuara	Direkti va për Habitat et	Konventa e Barcelonës	Konventa e Bernës (Aneks)	Konventa e Bonnit	Konventa për Zogjtë
INSECTS											
<i>Gomphus flavipes</i>	Gomphidae		River clubtail	Seksioni 10	K	LC					
<i>Papilio machaon</i>	Papilionidae	Flatrabishtori makaon	Old World swallowtail	Seksioni 2	R	LC					
<i>Iphiclides podalirius</i>	Papilionidae	Flatrabishtori podalir	Scarce swallowtail	Seksionet 1, 2	R	LC					
<i>Zerynthia polyxena</i>	Papilionidae	Poliksena	Southern festoon	Seksioni 3	V	LC			Shtojca II		
<i>Anthocharis cardamines</i>	Peridae	Flutura aurore	Orange tip	Seksioni 1	R	LC					
<i>Gonepteryx farinosa</i>	Pieridae		Powdered Brimstone	Seksioni 1	V	LC					
<i>Gonepteryx rhamni</i>	Pieridae		Common Brimstone	Seksioni 2	R	LC					
<i>Libythea celtis</i>	Nymphalidae	Caracja	Nettle-tree butterfly	Seksionet 1, 2, 5	R	LC					
<i>Apatura Iliia</i>	Nymphalidae		Lesser purple emperor	Seksionet 2, 5	V	LC					

<i>Limnitis reducta</i>	Nymphalidae		Southern White Admiral	Seksioni 8	R	LC					
<i>Nymphalis polychloros</i>	Nymphalidae		Large Tortoiseshell	Seksioni 5 dhe 6+7	R	LC					
<i>Nymphalis xanthomelas</i>	Nymphalidae		Yellow-legged tortoiseshell	Seksioni 1	R	LC					
<i>Nymphalis antiopa</i>	Nymphalidae	Zimbajtesja	Camberwell Beauty	Seksionet 5, 8	V	LC					
<i>Inachis io</i>	Nymphalidae	Sypalloi i ditës	Peacock butterfly	Seksionet 1, 2, 6+7	V	LC					
<i>Vanessa atalanta</i>	Nymphalidae	Atalanta	Red admiral	Seksionet 1, 2, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	R	LC					
<i>Cynthia cardui</i>	Nymphalidae	Shtegtarja		Seksionet 1, 2, 5, 6+7, 8	R	LC					
<i>Polygonia egea</i>	Nymphalidae		Southern comma	Seksioni 2	R	LC					
<i>Polygonia calbum</i>	Nymphalidae	C bardha	Comma butterfly	Seksionet 2, 6+7	R	LC					
<i>Argynnis paphia</i>	Nymphalidae	Shirit argjenda	Silver-washed fritillary	Seksioni 5	R	LC					
<i>Melitaea phoebe</i>	Nymphalidae		Knapweed fritillary	Seksionet 1, 5	I	LC					
<i>Melitaea trivia</i>	Nymphalidae			Seksioni 5	I	LC					
<i>Euphydryas aurinia</i>	Nymphalidae		Marsh fritillary	Seksioni 2	V	LC	Aneksi II		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		

<i>Callophrys rubi</i>	Lycaenidae		Green hairstreak	Seksione t 1, 5	R	LC					
<i>Lycaena phlaeas</i>	Lycaenidae	Flokëroshja e artë	Common copper	Seksionet 1, 5	R	LC					
<i>Thersamonia thersamon</i>	Lycaenidae	Tersamonia	Lesser fiery copper	Seksione t 1, 6+7	R	LC					
<i>Heodes tityrus</i>	Lycaenidae	Flokëroshja e errët		Seksioni 5	I	LC					
<i>Heodes ottomanus</i>	Lycaenidae	Flokëroshja e Jugut		Seksione t 1, 5	R	LC					
<i>Everest argiades</i>	Lycaenidae		Short-tailed blue	Seksione t 2, 4	R						
<i>Glaucopsyche alexis</i>	Lycaenidae		Green-underside blue	Seksione t 1, 2, 5	R	LC					
<i>Polyommatus (Lysandra) bellargus</i>	Lycaenidae		Adonis blue	Seksioni 4	R	LC					
<i>Hiparchia a fagi</i>	Nymphalidae		Woodland grayling	Seksioni 8	R	NT					
<i>Hipparchia semele</i>	Nymphalidae		Rock Grayling	Seksione t 5, 8	R	LC					
<i>Hipparchia statilinus</i>	Nymphalidae		Tree grayling	Seksione t 6+7, 8	R	NT					
<i>Paranthrene tabaniformis</i>	Sesiidae	Flutura murjele	Dusky clearwing	Seksioni 5	V						
PESHQ											
<i>Lampetra fluviatilis</i>	Petromyzontidae	Kavalli i lumit	River lamprey	Lumi i Bunës, Seksioni 1	E	LC	Aneksi II Aneksi V	Aneksi III	Shtojca III e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Acipenser sturio</i>	Acipenseridae	Blini	Atlantic sturgeon	Lumi i Bunës dhe Drinit, Seksioni 1	E	CR	Aneksi II Aneksi IV	Aneksi 2	Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca I Shtojca II	
<i>Petromyzon marinus</i>	Petromyzontidae	Kavalli i detit	Sea lamprey	Grykëderdhja e lumit të Bunës	V	LC	Aneksi II	Aneksi III	Shtojca III		

				Seksioni 1					Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Acipenser naccarii</i>	Acipenseridae	Blini bardhë	Adriatic sturgeon	Lumi i Bunës dhe Drinit, Seksioni 1	E	CR	Aneksi II Aneksi IV	Aneksi 2	Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca II	
<i>Salmo trutta lacustris</i>	Salmonidae	Troftë liqenore	Brown trout	Lumi i Bunës, Seksioni 1	V	LC					
<i>Barbus meridionalis petenyi</i>	Cyprinidae	Mustaku i lumit		Lumenjtë e Shkumbinit, Matit dhe Vjosës, Seksionet 2, 5, 9,10,11, 12, 13	R	LC	Aneksi II		Shtojca III e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Lichia amia</i>	Carangidae	Lojbe	Leerfish	Grykëderdhja e lumit të Bunës Seksioni 1	E	LC					
<i>Argyrosomus regius</i>	Sciaenidae	Ameja	Meagre	Grykëderdhja e lumit të Bunës Seksioni 1	E	LC					
<i>Blennius fluviatilis</i>	Blenniidae	Barburiq lumi	Freshwater blenny	Lumi i Bunës dhe Drinit, Seksioni 1	R	LC			Shtojca II		
<i>Petromyzon marinus</i>	Petromyzontidae		Sea lamprey	Seksionet 9A, 9B	R	LC			Shtojca III		
<i>Alosa fallax</i>	Clupeidae		Twaite shad	Seksionet 9A, 9B	R	LC			Shtojca III		
<i>Pachychilon pictum</i>	Clupeidae	Peshk gjeli	Albanian roach	Seksionet 9A, 9B	R	LC			Shtojca III		
AMFIBË											
<i>Triturus cristatus</i>	Salamandridae	Tritoni me kreshtë	Great crested newt	Seksionet 1, 5, 10, 11, 12 dhe 13	K	LC	Aneksi II Aneksi IV		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		

<i>Triturus vulgaris</i>	Salamandridae	Tritoni i zakonshëm	Common newt	Seksionet 1, 2, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca III e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Bombina variegata</i>	Bombinatoridae	Bretkosa barkverdhë	Yellow-bellied toad	Seksionet 1, 4, 5, 6+7, 8	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Bufo bufo</i>	Bufoidea	Thithlopa	Common toad	Seksionet 1, 2, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	C	LC			Shtojca III		
<i>Bufo viridis</i>	Bufoidea	Thithlopa e gjelbër	European green toad	Seksionet 1, 2, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Hyla arborea</i>	Hylidae	Bretkosa e drurëve	European tree frog	Seksionet 1, 2, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Rana dalmatina</i>	Ranidae	Bretkosa kërcimtare	Agile frog	Seksionet 1, 2, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Rana graeca</i>	Ranidae	Bretkosa e përrenjve	Greek frog	Seksionet 3, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca III		
<i>Rana balcanica</i>	Ranidae	Bretkosa e gjelbër e zakonshme	Pelophylax kurtmuelleri	Seksionet 2, 3 dhe 5. Seksionet 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	S	LC			Shtojca III		

<i>Rana lessonae</i>	Ranidae	Bretkosa e leshterikut	Pool frog	Seksionet 1, 2, 3, 4, 6+7, dhe 8	S	LC	Aneksi IV		Shtojca III		
ZVARRANIKE											
<i>Emys orbicularis</i>	Emydidae	Breshkujza	European pond turtle	Të gjitha seksionet	K	NT	Aneksi II Aneksi IV		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Mauremys caspica</i>	Geoemydidae	Breshkujëza	Caspian turtle	Seksionet 1, 2, 3, 4, 5, 6+7, 8	K		Aneksi II Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Testudo hermanni</i>	Testudinidae	Breshka e zakonshme	Hermann's tortoise	Seksionet 1, 2, 3, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	S	NT	Aneksi II Aneksi IV		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Gymnodactylus kotschy</i>	Gekkonidae	Hardhuca e murreve	Kotschy's gecko	Seksionet 1, 2, 6+7, 8	R				Shtojca III		
<i>Hemidactylus turcicus</i>	Gekkonidae	Hardhuca me venduzat e murreve	Mediterranean house gecko	Seksionet 1, 2, 5, 6+7, 8, 9, 11, 12	R	LC			Shtojca III		
<i>Algyroides nigropunctatus</i>	Lacertidae	Hardhuca me luspa të mëdha	Blue-throated keeled lizard	Seksioni 2	R	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Lacerta trilineata</i>	Lacertidae		Balkan green lizard	Seksioni 1, 2, 3, 4, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	R	LC	Aneksi IV		Shtojca II		

<i>Lacerta viridis</i>	Lacertidae		European green lizard	Seksionet 1, 2, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Podarcis muralis</i>	Lacertidae		Common wall lizard	Seksionet 2, 3, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Podarcis taurica</i>	Lacertidae		Balkan wall lizard	Seksionet 1, 2, 5, 11, 12	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Ablepharus kitaibelii</i>	Scincidae		European copper skink	Seksioni 2	R	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Anguis fragilis</i>	Anguidae	Kakzoza	Anguis fragilis	Seksionet 1, 2, 5, 8, 9, 11, 12, 13	K	LC			Shtojca III		
<i>Ophisaurus apodus</i>	Anguidae	Bullari		Të gjitha seksionet	R		Aneksi IV		Shtojca III		
<i>Typhlops vermicularis</i>	Typhlopidae	Gjarpri i verdhë krymbor	European blind snake	Seksioni 4	R	LC			Shtojca III		
<i>Coluber jugularis</i>	Colubridae	Shigjeta e gjatë	Dolichophis jugularis,	Seksionet 10 dhe 11	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Coluber gemonensis</i>	Colubridae	Shigjeta e shkurtër	Balkan whip snake	Seksionet 10 dhe 11	R	LC			Shtojca II		
<i>Coluber najadum</i>	Colubridae	Shigjeta e hollë		Seksionet 10, 11,	R	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Elaphe longissima</i>	Colubridae	Bolla e shtëpisë	Aesculapian snake	Seksionet 1, 2, 3, 4, 5, 6+7, 8, 11, 12	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		

<i>Elaphe quatuorlineata</i>	Colubridae	Bolla me katër vija	Four-lined snake	Seksionet 2, 3, 6+7, 8, 9, 10,11,12	R	NT	Aneksi II Aneksi IV		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Elaphe situla</i>				Seksionet 2 dhe 10	R	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Malpolon monspessulana</i>	Lamprophiidae		Montpellier snake	Seksionet 5, 10, 11,12	R	LC			Shtojca III		
<i>Natrix natrix</i>	Colubridae	Gjarpri i madh i ujit	Green snake	Seksioni 1, 2, 5, 8, 9, 10,11,12, 13	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Natrix tessellata</i>	Colubridae	Gjarpri i vogël i shiut	Dice snake	Seksioni 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13	K	LC			Shtojca II		
<i>Telescopus fallax</i>	Colubridae		European cat snake	Seksione t 4, 6+7 dhe 10	R	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
<i>Vipera ammodytes</i>	Viperidae	Nëpërka	Long-nosed viper	Seksione t 9, 10,11,12	K	LC	Aneksi IV		Shtojca II		
SHPENDE											
<i>Phalacrocorax carbo</i>	Phalacrocoracidae	Karabullaku i madh	Great cormorant	Seksioni 2	K						
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	Phalacrocoracidae	Karabullaku i vogël	Pygmy cormorant	Seksioni 2	K	LC		Aneksi II	Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Botaurus stellaris</i>	Ardeidae	Gakthi	Great bittern	Seksioni 2	V	LC			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca II	Shtojca I

<i>Ixobrychus minutus</i>	Ardeidae	Gakthi i vogël	Common little bittern	Seksioni 2	K	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca II	Shtojca I
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Ardeidae	Çafkë nate	Black-crowned night heron	Seksioni 2	K	LC			Shtojca II		Shtojca I
<i>Ardeola ralloides</i>	Ardeidae	Çafka e verdhë	Squacco heron	Seksioni 2	K	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Egretta garzetta</i>	Ardeidae	Çafka e vogël bardhë	Little egret	Seksioni 2	K	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Platalea leucorodia</i>	Threskiornithidae	Sqepluga	Eurasian spoonbill	Seksioni 2	T	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca II	
<i>Plegadis falcinellus</i>	Threskiornithidae	Kojliku i zi	Glossy ibis	Seksioni 2	T	LC			Shtojca II		Shtojca I
<i>Milvus migrans</i>	Accipitridae	Huta e zezë bishtgërshtë	The black kite	Seksioni 2	R	LC			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Circus pygargus</i>	Accipitridae	Shqipja e balltaqeve	Montagu's harrier	Seksioni 1	R	LC			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Circus macrourus</i>	Accipitridae	Shqipja e stepave	Pallid harrier	Seksioni 2 Seksioni 3	I	NT			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I

<i>Accipiter gentilis</i>	Accipitridae	Gjeraqina	Northern goshawk	Seksioni 2	V	LC			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Aneksi I
<i>Buteo lagopus</i>	Accipitridae	Huta kalca me	Rough-legged buzzard	Seksioni 2 Seksioni 3	V	LC					
<i>Aquila clanga</i>	Accipitridae	Shqiponja e madhe e rosave	Greater spotted eagle	Seksioni 2	R	EN			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Aneksi I
<i>Neophron percnopterus</i>	Accipitridae	Kalit të Qyqes	Egyptian vulture	Seksionet 9A, 9B, 10, 11, 12 dhe 13	T	E			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Aneksi I	Aneksi I
<i>Falco vespertinus</i>	Falconidae	Skifteri këmbëkuq	Red-footed falcon	Seksioni 1 Seksioni 5	R	NT			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Aneksi I	Aneksi I
<i>Falco naumanni</i>	Falconidae	Skifteri kthetraverd hë	Lesser kestrel	Seksionet 9A, 9B, 10, 11, 12 dhe 13	R	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Aneksi I	Aneksi 1
<i>Gallinago media</i>	Scolopacidae	Shapka e madhe e ujit	Great Snipe	Seksioni 4	R	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Aneksi I	Aneksi 1

<i>Ciconia nigra</i>	Ciconiidae	Lejleku i zi	Black stork	Seksioni 10	LC	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca I	Aneksi 1
<i>Crex crex</i>	Rallidae	Mbreti I shkurtës	Corncrake	Seksioni 5	I	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca II	
<i>Himantopus himantopus</i>	Recurvirostridae	Kalorësi	Black-winged stilt	Seksioni 2	I	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		Aneksi I
<i>Gelochelidon nilotica</i>	Laridae		Gull-billed tern	Seksioni 1 (Buna)	V	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca II	Aneksi I
<i>Bubo bubo</i>	Strigidae	Bufi	Eurasian eagle-owl	Seksionet 5 dhe 8	V	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		Aneksi I
<i>Coracias garrullus</i>	Coraciidae		European roller	Seksionet 2 dhe 5	R	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)	Shtojca I Shtojca II	Aneksi I
<i>Upupa epops</i>	Upupidae	Pupëza	Hoopoes	Seksioni 2	R	LC			Shtojca II		
<i>Jynx torquilla</i>	Picidae	Qafëdredhëzi	Eurasian wryneck	Seksionet 2 dhe 5	R	LC			Shtojca II		
<i>Picus canus</i>	Picidae	Qukapiku I i përhimë	Grey-headed woodpecker	Seksionet 2 dhe 6+7	R	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		Aneksi I

<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Muscicapidae	Bishtkuqi i mureve	Common redstart	Pjesët 2, 4, 5, 8	V	LC			Shtojca II		
<i>Saxicola rubetra</i>	Muscicapidae	Ceku vetullbardhë	Whinchat	Seksionet 2 dhe 5	I	LC			Shtojca II		
<i>Turdus torquatus</i>	Turdidae	Tusha gushëbardhë	Ring ouzel	Seksioni 5	R	LC			Shtojca II		
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Acrocephalidae	Bilbilthi me mustaqe	Moustached warbler	Seksionet 2 dhe 5	K	LC			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Acrocephalus palustris</i>	Acrocephalidae	Bilbilthi verdheme	Marsh warbler	Seksioni 2	V	LC					
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Acrocephalidae	Acrocephalidae	Reed warbler	Seksionet 1, 2, 5, 9, 10, 11, 12, 13	V	LC					
<i>Hippolais olivetorum</i>	Acrocephalidae		Olive tree warbler	Seksioni 5	R	LC			Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Hippolais pallida</i>	Acrocephalidae		Olivaceous warbler	Seksioni 2	K	LC					
<i>Sylvia cantillans</i>	Sylviidae	Bilbilthi gushëkuq	Subalpine warbler	Seksioni 2 dhe 5	R	LC			Shtojca II		
<i>Sylvia nisoria</i>	Sylviidae	Bilbilthi skifter	Barred warbler	Seksioni 2	K	LC			Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
<i>Sylvia hortensis</i>	Sylviidae	Bilbilthi këngëtar	Western Orphean warbler	Seksioni 8	I	LC			Shtojca II		
<i>Ficedula albicollis</i>	Muscicapidae	Mizakapesi qafëbardhë	Collared flycatcher	Seksioni 2 dhe 5	R	LC			Revised Annex I of		Shtojca I

									Rezoluta 6 (1998)		
<i>Panurus biarmicus</i>	Panuridae	Trishtili me mustaqe	Bearded Reedling	Seksioni 2	K	LC			Shtojca II		
<i>Remis pendulinus</i>	Remizidae	Kolovatesi		Seksioni 1 dhe 2	R						
<i>Parus palustris</i>	Paridae	Trishtili i vogël i murmë	Marsh tit	Seksioni 2	R	LC					
<i>Tichodroma muraria</i>	Tichodromidae	Zvaritësi krahëkuq	Wallcreeper	Seksioni 5	R	LC					
<i>Lanius excubitor</i>	Laniidae	Larashi i madh i përhimë	Great grey shrike	Seksioni 5	V	LC					
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	Corvidae	Arrathyes	Northern nutcracker	Seksioni 5	R	LC			Shtojca II		
<i>Corvus frugilegus</i>	Corvidae	Korbi sqep bardhë	Rook	Seksionet 2, 5, 6+7, 9, 12, 12, 13	R	LC			Shtojca III		Aneksi II
<i>Anthus campestris</i>	Motacillidae	Drenja e fushës	Tawny pipit	Seksioni 2	R				Aneksi I i rishikuar i Rezolutës 6 (1998)		Shtojca I
GJITARE											
<i>Rhinolophus euryale</i>	Rhinolophidae	Lakuriq nate hundëpatkua i Mesdheut	Horseshoe bat	Seksioni 4	V	LR/nt					
<i>Nyctalus leisleri</i>	Vespertilionidae	Lakuriq nate Leislerit		Seksioni 5	K	LC					
<i>Nyctalus noctula</i>		Noktule	Noctule	Seksionet 1 dhe 5	K	LC					
<i>Plecotus auritus</i>	Vespertilionidae	Lakuriq nate veshgjatë i zakonshëm	Brown big eared bat	Seksioni 5	K	LC					

<i>Plecotus austriacus</i>	Vespertilionidae	Lakuriq nate veshgjatë i hirtë		Seksioni 5	K	LC					
<i>Tadarida teniotis</i>	Molossidae.	Lakuriq nate bishtlirë	European free tailed bat	Seksioni 8	I	LC				Shtojca II	
<i>Canis lupus</i>	Canidae	Ujku	Grey Wolf	Seksionet 9,10,11,12	R	LC	Aneksi IV Aneksi V		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Lutra lutra</i>	Mustelidae	Lundra	The Eurasian otter	Seksioni 1, 2, 9, 10, 11, 12, 13	V	NT	Aneksi II Aneksi IV		Shtojca II e rishikuar Aneksi I i Rezolutës 6 (1998)		
<i>Meles meles</i>	Mustelidae	Baldosa	The European badger	Seksionet 3, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	E	LC			Shtojca III		
<i>Rupicapra rupicapra</i>	Bovidae	Dhia e egër	Chamois	Seksionet 9 dhe 10	V	LC	Aneksi II Aneksi IV Aneksi V		Shtojca II Shtojca III		

Shotjca 4 – Preventivi

Shtojca 5 – Regjistrimi i takimeve me palët e interesit

Nr.	Emri i pjesëmarrësve në takim	Institucioni/ Organizata	Vendi	Data e takimit	Lloji i ndërveprimit /takimit (ballë për ballë, fokus grup, dëgjese publike, etj.)	Objektivi i takimit	Pikë reference (nga ekipi ynë) për këtë takim
1	Pellumb Abeshi - Drejtor i Përgjithshëm i Politikave Mjedisore	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Tiranë	09.01.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit. Konsultim mbi procedurat që duhen ndjekur për konsultimin me Autoritetet Kombëtare Mjedisore.	Spartak Sinojmeri
2	Ornela Shani - Specialiste pranë zyrës së punësimit	Instituti i Statistikave, zyra qendrore në Tiranë	Tiranë	10.02.2018	Ballë për ballë	Prezantim i projektit, konsultim mbi të dhënat për punësimin, në bashkitë e prekura	Roxhensa Kreci
3	Blerta Haka - Specialiste	Bashkia Vorë	Vorë	21.02.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, letër kërkesë për marrjen e të dhënave, që nevojiten për vlerësimin socioekonomik	Roxhensa Kreci Spartak Sinojmeri
4	Sadije Kurti - Inspektore e Sigurimeve Shoqërore	Njësia Administrative e Prezës	Prezë	22.02.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit dhe konsultim mbi statusin socioekonomik të zonës së Njesisë Administrative	Roxhensa Kreci
5	Dylbere Kamberi – Specialiste pranë zyrës së gjendjes civile	Njësia Administrative e Prezës	Prezë	22.02.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit. Marrja e të dhënave demografike mbi zonat e prekura nga projekti	Roxhensa Kreci
5	Egert Spahiu - Përgjegjës për Sektorin e Shërbimeve Publike	Njësia Administrative e Pezës	Pezë	15.02.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, mendime dhe sugjerime mbi gjurmën	Roxhensa Kreci, Spartak Sinojmeri,
6	Aleksander Toti - Koordinator i Bashkisë	Bashkia e Tepelenës	Tepelenë	11.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, mendime dhe sugjerime mbi gjurmën	Roxhensa Kreci, Spartak Sinojmeri,
7	Durim Oroshi - Kryetar Bashkie	Bashkia e Memaliaj	Memaliaj	12.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, konsultim lidhur me situatën socioekonomike. Kërkesë nga takimi i palëve të interesit për të paraqitur	Spartak Sinojmeri,

Nr.	Emri i pjesëmarrësve në takim	Institucioni/ Organizata	Vendi	Data e takimit	Lloji i ndërveprimit /takimit (ballë për ballë, fokus grup, dëgjjesë publike, etj.)	Objektivi i takimit	Pikë reference (nga ekipi ynë) për këtë takim
						koordinatat ku kalojnë alternativat e rrugës	Roxhensa Kreci
8	Petrit Shaho - specialist pranë Agjencisë Rajonale të Mjedisit Tepelenë	Agjencia Rajonale e Mjedisit, Tepelenë	Tepelenë	11.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, mendime dhe sugjerime lidhur me mjedisin e zonës	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
9	Stefan Rrapi- Drejtor i Agjencisë Rajonale të Mjedisit	Agjencia Rajonale e Mjedisit, Gjirokastër	Gjirokastër	12.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, çështjet mjedisore kryesore, sugjerime mbi seksionin e rrugës - Bajpasi Gjirokastër (zonë e përmbytur), dhe ujëra nëntokësore në Tepelenë	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
10	Sokol Xhafa - Kryetar i Njesisë Administrative të Fratarit	Njësia Administrative e Fratarit	Fratar, Ballsh	13.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, shqetësimet e adresuara mbi kompensimin e tokës së rrugës, që është ndërtuar vite më parë, në aksin rrugor Levan-Tepelenë. Mbledhje informacioni mbi statusin socioekonomik të zonës	Roxhensa Kreci
11	Griselda Mana - Kryetare e Njesisë Administrative	Njësia Administrative e Thumanës	Thumanë	19.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, sugjerime mbi ndërtimin e rrugëve dytësore, dhe shqetësime të tjera të banorëve	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
12	Viktor Hilla - Specialist pyjesh	Njësia Administrative e Thumanës	Thumanë, Krujë	19.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, diskutime mbi biodiversitetin e zonës, demografia, punësimi, strukturat, toka bujqësore, cilësia e ujit nëntokësor	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
13	Jonida Rrepa - specialiste pranë zyrës arsimore	Bashkia e Lezhës	Lezhë	09.05.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, ofrimi i informacioneve mbi numrin e institucioneve arsimore, të kategorizuara sipas zonës, numrit të nxënësve, etj.	Roxhensa Kreci

Nr.	Emri i pjesëmarrësve në takim	Institucioni/O rganizata	Vendi	Data e takimit	Lloji i ndërveprimit /takimit (ballë për ballë, fokus grup, dëgjuesë publike, etj.)	Objektivi i takimit	Pikë reference (nga ekipi ynë) për këtë takim
14	Bardhok Frroku - Drejtor i Agjencisë Rajonale të Mjedisit	Bashkia e Lezhës	Lezhë	09.05.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, konsultim mbi Zonën e Mbrojtur të Territorit, dhe nëse ndonjë prej tyre është prekur nga projekti aktual	Spartak Sinojmeri, George Paraskevopoulos, Roxhensa Kreci, Bardhyl Qilimi,
15	Zef Gjoka - Inxhinier	Ujësullës-Kanalizime, impianti i trajtimit të ujërave të zeza	Fshati Kune, Shëngjin	09.05.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, shpjegimi lidhur me veprimtaritë e impiantit të trajtimit të ujërave dhe mbledhja e të dhënave të tjera informuese	Spartak Sinojmeri, George Paraskevopoulos, Roxhensa Kreci, Bardhyl Qilimi,
16	Jak Gjini - Inspektor Mjedisor	Bashkia e Lezhës	Lezhë	09.05.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, konsultim mbi Zonën e Mbrojtur, që mund të jetë prekur nga zhvillimi i projektit	Spartak Sinojmeri, George Paraskevopoulos, Roxhensa Kreci, Bardhyl Qilimi,
17	Arben Luzati - Drejtor i Higjienës dhe Mjedisit	Instituti i Shëndetit Publik	Tiranë	17.05.2018	Ballë për ballë	Konsultim mbi standardet e BE-së dhe të Shqipërisë mbi ujin e pijshëm	Spartak Sinojmeri

Nr.	Emri i pjesëmarrësve në takim	Institucioni/O rganizata	Vendi	Data e takimit	Lloji i ndërveprimit /takimit (ballë për ballë, fokus grup, dëgjese publike, etj.)	Objektivi i takimit	Pikë reference (nga ekipi ynë) për këtë takim
	Departament në Institutin e Shëndetit Publik Institutin e Shëndetit Publik						
18	Workshop i përbashkët i autoriteteve shqiptare dhe malazeze	Ministritë e të dyja vendeve (Shqipëri dhe Mal i Zi), Delegacioni i BE-së, BERZH	Shkodër	11.07.2018	Workshop i përbashkët	Prezantimi i projektit për të gjitha palët e interesit të nivelit të lartë në Shqipëri dhe Mal të Zi	I gjithë ekipi i ESIA-s
19	Ervis Nika - Inxhinier Naftë	Bankers Petroleum	Fier	07.09.2018	Ballë për ballë	Konsultim mbi burimet kryesore të ndotjes në lumin e Semanit dhe masat e marra nga shoqëritë e nxjerrjes së naftës për të shmangur ndotjen	Spartak Sinojmeri
20	Arben Spaho - Drejtor i Sektorit të Qendrës Historike. (Arkitektura e Traditave dhe Peizazheve)	Instituti i Monumenteve Kulturore	Tiranë	13.11.2018	Ballë për ballë	Marrja e informacioneve mbi mendimin paraprak lidhur me Monumentet Kulturore të Seksionit 1 dhe 13 (në një distancë 100 m nga përvijimi i rrugës), që mund të preken nga gjurma, në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
21	Denisa Shehu - Përgjegjëse e Sekretariatit Teknik të Institutit të Monumenteve Kulturore	Instituti i Monumenteve Kulturore	Tiranë	15.11.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit. Mbledhja e informacioneve të përgjithshme për monumentet dhe pasuri të tjera kulturore, që mund të preken nga AIC-ja. Mbledhja e informacioneve për Ligjin Nr. 27/2018 "Për Trashëgiminë Kulturore" dhe procedurat në rast se monumentet preken nga zhvillime madhore, si projekti aktual, si dhe të dhëna lidhur me Urdhrin më të fundit të Ministrit për Shpalljen e Zonës Buferike të Monumenteve Kulturore.	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci

Nr.	Emri i pjesëmarrësve në takim	Institucioni/O rganizata	Vendi	Data e takimit	Lloji i ndërveprimit /takimit (ballë për ballë, fokus grup, dëgjuesë publike, etj.)	Objektivi i takimit	Pikë reference (nga ekipi ynë) për këtë takim
22	Olsi Bulku - Specialist arkitekture	Instituti i Monumenteve Kulturore	Tiranë	20.11.2018	Ballë për ballë	Marrja e koordinatave për monumentet në afërsi të gjurmës dhe kategorisë që i përkasin, si dhe hartave për zonat e mbrojtura të monumenteve	Roxhensa Kreci
23	Pellumb Abeshi - Drejtor i Përgjithshëm i Politikave Mjedisore	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Tiranë	13.12.2018	Ballë për ballë	Prezantim i problemeve Mjedisore dhe Sociale të Seksioneve 1, 5A dhe 5B dhe 13A. Marrja e mendimeve për të shmangur sa më shumë zhvendosjen e popullatës dhe dëmtimin e zonave me vlerë të madhe turistike dhe mjedisore (zonat e mbrojtura ose të propozuara si të tilla).	Spartak Sinojmeri
24	Zamir Dedej - Drejtor i Agjencisë Kombëtare të Zonave të Mbrojtura	Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura	Tiranë	14.12.2018	Ballë për ballë	Konsultim mbi ndikimin në Seksionin 1 të Korridorit të AIC-së në Peizazhin e Mbrojtur të Lumit të Bunës. Konsultim mbi trajtimin e zonave buferike sipas ligjit të ri për zonat e mbrojtura	Spartak Sinojmeri
25	Blendi Klosi - Ministër i Turizmit dhe Mjedisit	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Tiranë	21.12.2018	Ballë për ballë	Prezantim i projektit, parimeve kryesore, dhe përpjekjeve të ekipit për të shmangur ndikimin negativ mbi pasuritë kombëtare turistike dhe mjedisore/natyrore	Spartak Sinojmeri
26	Ardita Dracini - Specialiste monitorimi	Specialiste Rajonale e Mjedisit	Shkodër	12.02.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi gjendjen mjedisore/sociale të zonave pranë Seksionit 1	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
27	Neat Dragoti - Drejtor Ekzekutiv i INCA-s	Instituti për Konservimin e Natyrës në Shqipëri	Tiranë	19.02.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi gjendjen e florës me status të veçantë në raport me seksionin e AIC-së	Spartak Sinojmeri
28	Arben Luzati - Drejtor i Higjienës dhe Mjedisit	Instituti i Shëndetit Publik	Tiranë	20.02.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi cilësinë e ujit të pijshëm në zonat pranë seksioneve të AIC-së	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci

Nr.	Emri i pjesëmarrësve në takim	Institucioni / Organizata	Vendi	Data e takimit	Lloji i ndërveprimit /takimit (ballë për ballë, fokus grup, dëgjuesë publike, etj.)	Objektivi i takimit	Pikë reference (nga ekipi ynë) për këtë takim
	Departament në Institutin e Shëndetit Publik Instituti i Shëndetit Publik						
29	Pellumb Abeshi - Drejtor i Përgjithshëm i Politikave Mjedisore	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Tiranë	11.03.2019	Ballë për ballë	Prezantim i alternativave dhe masave prioritare për të shmangur dëmin ndaj zonave të mbrojtura kulturore dhe mjedisore	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
30	Ermal Halimi - Ekspert i Jetës së Egër në Drejtorinë për Mbrojtjen e Natyrës	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Tiranë	22.03.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi jetën e egër, që pritet të preket nga seksionet e AIC-së	Spartak Sinojmeri
31	Edison Konomi - Drejtor i Agjencisë Kombëtare të Mjedisit	Agjencia Kombëtare e Mjedisit	Tiranë	03.04.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi cilësinë e ajrit, ujit dhe dheut, efektit mbi njerëz, programin e monitorimit, dhe stacionet e pikave të kampionimit, etj.	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
32	Roland Olli, Konsulent i pavarur për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore (ish-drejtor i Agjencisë Shqiptare të Shërbimeve)	Konsulent i pavarur	Tiranë	02.05.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi zonat specifike kulturore të mbrojtura, në afërsi të Seksionit 13B	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
33	Koco Kaskaviqi - Kryetar i Shoqatës Ornitologjike të Shqipërisë	Shoqata Ornitologjike e Shqipërisë	Tiranë	08.05.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi shpendët me status të veçantë në Shqipëri, në raport me seksionin e AIC-së	Spartak Sinojmeri

Nr.	Emri i pjesëmarrësve në takim	Institucioni/ Organizata	Vendi	Data e takimit	Lloji i ndërveprimit /takimit (ballë për ballë, fokus grup, dëgjese publike, etj.)	Objektivi i takimit	Pikë reference (nga ekipi ynë) për këtë takim
	Shoqata e Shqipëri						
34	Armando Lamaj Kryeinspektor Mjedisi	Inspektorati Shtetëror i Mjedisit dhe Pyjeve	Tiranë	20.05.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi cilësinë mjedisore të zonave rreth AIC-së, ankesa dhe informacione të mbledhura nga komunitetet, që jetojnë/punojnë në zonat pranë seksioneve të AIC-së	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
35	Zef Preci - Drejtor i Qendrës Shqiptare për Kërkim Ekonomik	Qendra Shqiptare për Kërkim Ekonomik	Tiranë	30.05.2019	Ballë për ballë	Konsultim mbi statusin gjinor në zonat pranë seksioneve të AIC-së	Spartak Sinojmeri, Roxhensa Kreci
Konsultim me komunitetin							
36	Kastriot Myftaraj - Fermer	Qytezë, Fratar, Mallakastër	Qytezë	11.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, mendime dhe interes për projektin	Roxhensa Kreci, Spartak Sinojmeri
37	Joni Mehmetaj- Administrator i Aragosta Music	Bar me muzikë anës lumit Vjosë	Hekal, Mallakastër	11.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, konsultim për rëndësinë e lumit Vjosë dhe Parkut Arkeologjik të Bylisit për zhvillimin e turizmit	Roxhensa Kreci
38	Perparim Haderi - banor i fshatit Kalivaç	Kalivaç, Tepelenë	Kalivaç	11.04.2018	Ballë për ballë	Burimet e të dhënave mbi numrin e familjeve dhe popullatës, shërbimeve dhe strukturave në fshat	Roxhensa Kreci
39	Bujar Faruku - Fermer	Derven, Thumanë	Derven, Thumanë,	10.04.2018	Ballë për ballë	Prezantimi i projektit, konsultim mbi sektorin kryesor të punësimit në fshat, varfëri, shërbime dhe struktura	Roxhensa Kreci

Shtojca 6 – Plani Paraprak i Menaxhimit Mjedisor dhe Social

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
<p>Peizazhi dhe vizualiteti</p>	<p>Gjatë fazës së parandërtimit</p> <p>Peizazhet dhe vizualiteti kanë një rëndësi të madhe në projektet lineare. Faza e ndërtimit me makineri, automjete, kantierë punimesh, punëtorë, përdorim të gropave të marrjen e dheut dhe të gjitha llojet e aktiviteteve të ndërtimit, si dhe fazën operationale me përshtatjen e shtrirjes dhe të gjitha strukturave përkatëse (urat, rrugët, tunelet, mbikalimet, nënkallimet, ndërprerjet, muret mbajtëse, barrierat ndaj zhurmës etj) do të sjellin ndikime të peizazhit në varësi të brishtësisë së saj dhe përshtatjes së ndërhyrjeve në peizazh, vizualitetit të disa lloje shikuesish si banorë, turistë, përdorues të tokës, punëtorë dhe biznese; si dhe ndikime ndriçimi tek njerëzit dhe biodiversiteti. Nëse këto ndikime nuk vlerësohen siç duhet gjatë fazës së VNMS, do të shkaktojë shqetësim të madh tek shikuesit për një kohë të gjatë ndërsa karakteristikat e peizazhit do të humbin rëndësinë e tyre nga degradimi i vlerave të tyre.</p>	<p>Konsulenti i VNMS duhet të përfshijë në studimin e tij, ndër të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Propozimin e VNMS për masa specifike të sitit për rigjenerimin, çështjet e ndriçimit, barrierat e zhurmës, strukturat rrugore dhe estetikën e mureve mbajtës. ▪ Vlerësimin e vlerave të ndjeshmërisë së peizazhit (vizualiteti dhe brishtësia) dhe prekshmëria e peizazhit (ndjeshmëria vizuale (dukshmëria), vlerësuar nga vendndodhja, numri i shikuesve dhe intensiteti i veprimeve ndikuese, vlerësuar nga madhësia dhe ekspozimi ndaj shikimit të banorëve lokalë, vizitorëve dhe kalimtarët) ▪ Identifikimin e kategorive të ndryshme të peizazhit (kodra, lugina, livadhe, zona të mbrojtura etj) dhe propozimi i masave specifike për kategori ▪ Identifikimin e ndikimeve në lidhje me strukturat e propozuara (urat, rrugët, ndërprerjet, tunelet, kullimi, etj.) Dhe propozimi i masave specifike për kategori ▪ Kategorizimin e shikuesve të prekur dhe masat specifike lehtësuese të propozuara për kategori në VNMS ▪ Përdorimin e modelit 3D të peizazhit për të paraqitur strukturat kryesore që do të ndodhin siç janë urat dhe rrugët për të vlerësuar me saktësi vizualitetin ▪ Identifikimin e ndikimeve në ndriçim dhe vlerësimin e ekspozimit të njerëzve dhe specieve të faunës, si dhe i madhësisë dhe rëndësisë së ndikimeve ▪ Propozimin e VNMS që Kontraktori duhet të përgatisë një Plan të Menaxhimit të Peizazhit. VNMS duhet të përfshijë përmbajtjen e një plani të tillë, ndërsa në varësi të rezultatit të raportit të vlerësimit të secilit seksion, Konsulenti i VNMS mund të përgatisë një Kornizë Peizazhi. <p>Dizajni paraprak / i detajuar duhet të marrë në konsideratë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hartimin e skicave të infrastrukturës për të minimizuar gjurmët (duke marrë parasysh elementët që kontribuojnë në karakterin e peizazhit) për të zvogëluar shikueshmërinë e objekteve. ▪ Përzgjedhja e vendndodhjes së hyrjeve dhe kantierëve të përkohshme larg vendeve të ndjeshme të peizazhit ▪ Fshehja ose ekranizimi i objektin duke përdorur veçoritë natyrore të peizazhit ose barërat e mbjella të bimësisë, aty ku është e përshtatshme, për ndjeshmërinë e peizazhit.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vendosja e barrierave rrethuese duke përdorur specie endemike përpara ndërtimit të objekteve. ▪ Integrimi i objekteve në mjedisin e peizazhit duke marrë parasysh ndërtimin dhe ngjyrën e strukturës, strukturën dhe linjat, ku pamja nuk është praktike. ▪ Përsa i përket mureve mbajtëse: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Një sipërfaqe muri që mund të mbillet, siç është një strukturë muri mbajtëse e cila lejon ndërlidhjet për mbjellje, konsiderohet për përdorim si një nga praktikatat e e menaxhimit më të mira të mundshme për të prezantuar më mirë peizazhin. ▪ Hija e murit duhet të shqyrtohet me kujdes. Në përgjithësi, ngjyrat shumë të lehta si bezhë e hapur/e mbyllur, kafe, ose gri bien më shumë në sy sesa ngjyrat më të errëta si kafe e mbyllur, kafe e mbyllur në të kuqe dhe ngjyra të mbyllura të ngrohta që kanë aftësinë të plotësojnë bimësinë përreth. ▪ Shmangni sipërfaqet e thjeshta për muret mbajtëse, barrierat e jashtme përballë rrugës dhe trarët e urave që do të jenë të dukshme për trafikun që kalon nën mbikalimet, kuvertës, shpatulla dhe mbështetëset anësore, si dhe kolonat. ▪ Mundësimi i sipërfaqeve të mureve mbajtëse të ashpra do të zbusë vertikalishtet e sipërfaqeve të murit duke siguruar cilësi vizuale dhe duke zvogëluar sasinë e sipërfaqes së lëmuar që mund të reflektojë dritën. ▪ Strukturat si urat dhe viaduktet duhet të kenë raporte të sakta gjeometrike në rregullimin e përgjithshëm strukturor dhe të shfaqin integrimin vizual të trarëve, skelave dhe pjesëve mbrojtëse, të shfaqin integrimin vizual të strukturës me rrugën dhe formën e tokës, të sigurojnë linja që përcaktojnë elemente të strukturës. të qetë dhe të pathyer në të dy aeroplanët horizontale dhe vertikale, të kenë një ngjyrë që do të sigurojë kontrast të përshtatshëm me tonet e peizazhit dhe të sigurojë hapësira të lehta maksimale të hapura nën strukturë dhe <p>Për propozimin e masave specifike zbutëse, karakteristikat morfologjike të zonës së prekur janë marrë parasysh dhe duhet të përshkruhen më tej në hartimin e detajuar që i referohet fazës operative. Më specifikisht:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sa i përket zonave kodrinore, linjat e shpatit dhe kreshtat e kodrave përreth duhet të ndjekin sa më shumë të jetë e mundur konfigurimin e fushës ekzistuese. ▪ Shpatet e argjinaturave dhe prerjeve duhet të mbrohen nga gërryerja duke mbjellë një përzierje të llojeve të barit, specieve të shkurreve dhe specieve të përshtatshme të pemëve. ▪ Sa i përket luginës së lumenjve dhe vendkalimeve të lumenjve, masat lehtësuese mund të përfshijnë përforcimin e mbjelljes së pemëve vendase të pyllit bregdetar në korridorin e ri të hapësirës së hapur, mbajtjen e pamjeve të rëndësishme të dallueshme të lumenjve dhe ruajtjen e vazhdimësisë fizike të sistemeve natyrore.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zonat e ultësirës janë zonat më pak të prekura, pasi rruga do të jetë në nivel të barabartë me terrenin ekzistues dhe argjinaturat dhe prerjet do të kenë një ndryshim shumë të vogël dhe gradual në krahasim me terrenin e sheshtë ekzistues. ▪ Sa i përket tokës bujqësore, zhvillimi i Projektit do të ndikojë paksa, duke futur më shumë sipërfaqe dhe trafik në peizazhin e gjerë bujqësor. ▪ Sa i përket zonës pyjore, për të parandaluar erozionin e dëmshëm, çdo shpyllëzim duhet të kompensohet duke zënë pemë, duke mbjellë bimë të përshtatshme përgjatë anëve të argjinaturave (ose prerjeve), dhe një dispozitë të përshtatshme për kanalizimin e ujërave të shiut. ▪ Projektuesi / Kontraktori duhet të synojë të sigurojë transparencë të mirë në zonat e shkëmbimit dhe dukshmëri të sinjalizimit vertikal të trafikut. Peizazhi brenda mbi/nënkalimit për ndryshimin e drejtimit do të përmirësojë cilësinë vizuale të korridorit të rrugës duke përmirësuar estetikën e korridorit dhe duke ndihmuar në zvogëlimin e shkallës së dukshme të lidhësve ajrorë të rinj dhe të rikonfiguruar. ▪ Zonat e depozitimit të materialit do të mbillen në kullota të pasura me specie dhe lejohen të zhvillohen natyrshëm. Një sipërfaqe e zonës prej 15% deri në 25% e zonës do të mbillet një mozaiku me specie të ndryshme. Nëntoka mund të përzihet me sipërfaqen përfundimtare për të përmirësuar ngurtësinë e sipërfaqes. ▪ Masat për zbutjen e ndikimit të mundshëm të zhurmës do të kërkojnë në një numër vendesh përgjatë zhvillimit të propozuar të rrugës, veçanërisht kur pronat e banimit janë në afërsi të shtrirjes. Këto karakteristika jo vetëm që mund të rrisin praninë vizuale të zhvillimit të propozuar të rrugës, por sigurojnë gjithashtu ekzaminim e menjëhershëm vizual të zhvillimit të propozuar të rrugës dhe trafikut të tij shoqëruar. Dizajni i mureve të zhurmës dhe gurëve të tokës do të pasqyrojë formën dhe karakterin ekzistues të tokës. Vendosja lokale për pengesën duhet të përcaktojë nëse është e përshtatshme të shtoni një spërkatje të ngjyrave në një skenë të dëmtuar. Përdorimi i ngjyrave të ndritshme për të krijuar një tipar duhet të jetë i kujdesshëm.
Ndriçimi	Ndotje e ndriçimit	<p>Ndotja e ndriçimit është diçka që mund të zbutet gjatë projektimit (paraprak / detajuar), duke përdorur</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dritat halide që rregullojnë ngjyrat. Dritat duhet të sigurojnë një pasqyrim të mirë të ngjyrave me cilësi natyrore të ndriçimit me intensitet minimal të mundshëm për mbrojtje, siguri dhe qasje të personelit. Teknologjitë për të zvogëluar ndotjen e ndriçimit evoluojnë me kalimin e kohës dhe masat e projektimit që janë aktualisht në dispozicion mund të ndihmojnë por mund të mos jenë mënyra më efektive për kontrollimin e ndotjes së ndriçimit pasi të projektohet projekti. Prandaj, të gjitha masat e projektimit të përdorura për të zvogëluar ndotjen e ndriçimit duhet të përdorin teknologjitë e disponueshme në kohën e hartimit të projektit për të lejuar uljen më të lartë të mundshme të ndotjes së saj. ▪ pajisje të ndriçimit të prodhuara posaçërisht për minimizimin e përhapjen së rritjes së ndriçimit ose shkëlqimit drejt receptorëve. Dritat duhet të instalohen në lartësinë më të ulët të lejueshme dhe të pasqyrojnë ndriçim me kënd të ulët duke minimizuar pasqyrimin e rastësishme të dritës në pronat ngjitur, hapësirat e hapura ose përthyerjen e pasqyrimin në qiellin e natës.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekzaminimi i bimësisë për të ndihmuar në sigurimin e një perceptimi të dritës, ndërsa gjithashtu kontribuon në një reagim vizual dhe peizazhit. <p>Koncepti i projektimit të ndriçimit për zonat e peizazhit duhet të jetë i dizajnuar për të kontribuar në cilësinë e zhvillimit brenda pamjeve të brendshme të natës me theksimin e pikave kyçe dhe elementeve kryesore të peizazhit. Në përgjithësi, peizazhi i zhvillimit të banimit nuk do të kërkojë ndriçim 24 orë, përveç ndriçimit të rrugëve hyrëse dhe aksesit emergjent. Intensiteti, shkëlqimi dhe niveli i ndriçimit i gjeneruar nga pronat e banimit parashikohet të jetë relativisht i ulët në pikëpamjet e mundshme nga jashtë zhvillimit. Masat e kontrollit të shkëlqimit duhet të merren në konsideratë për hartimin estetik të ndriçimit arkitektonik dhe rrugor brenda zhvillimit për të minimizuar ndikimin vizual të shkaktuar nga derdhja e dritës dhe shkëlqimi i dritës në pamje për receptorët e identifikuar.</p> <p>Konsulenti i VNMS në bashkëpunim me ekipin e projektimit duhet të marrë parasysh shkeljen e dritës, shkëlqimin</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Shkëlqim qiellor. Ajo manifestohet si shkëlqim mbi një rrugë kur lagështia është e lartë. Ky efekt është i vështirë për t'u zbutur, pasi është dritë që reflekton ose drejtpërdrejt ose indirekt nga sipërfaqja e rrugës dhe ndriçon grimcat e ujit të pezulluara në ajër, duke dhënë një efekt shkëlqimi. Shkëlqimi i qiellit mund të zvogëlohet duke përdorur sipërfaqe me ngjyrë më të errët, si psh. asfalt i zi, në vend të një materiali me ngjyra të lehta, beton të ngjyrosur apo materiale me ngjyrë të errët, në vend të së bardhës. Dhe një ndriçues modern përmbajtës me mburoja të përshtatshme për të shmangur përthyerjen e dritës lart. <p>Konsulenti i VNMS duhet të identifikojë vendbanimet dhe zonat e banuara që do të jenë në afërsi të strukturave që do të ndriçohen në mënyrë që të përcaktojnë më mirë ndikimet.</p>
	Gjatë ndërtimit	
Peizazh dhe vizual	<p>Faza e ndërtimit përfshin aktivitetin e ndërtimit gjatë së cilës vendosen objektet e përkohshme, prandaj, peizazhi do të ndryshohet përkohësisht. Përveç peizazhit përgjatë korridorit, një ndikim të madh kanë zonat që ndodhen përreth. Gjatë ngritjes së një kantieri ndërtimi, zona e ndërtimit, megjithëse përkohësisht, do të humbasë vlerat e saj në aspektin e 'mbështjellëses florale', karakteristikat cilësore të tokës, si dhe imazhin e peizazhit dhe vazhdimësinë vizuale.</p> <p>Disa nga elementët e zhvillimit të rrugës së propozuar që kanë potencial për peizazh të rëndësishëm dhe ndikim vizual gjatë fazës së ndërtimit janë ndërtimi i rrugës vetë korridori, administrimi i përkohshëm i trafikut,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gjurmët duhet të minimizohen sa më shumë që të jetë e mundur (p.sh. brez më i ngushtë punimesh). ▪ Organizimi i sitit dhe vendosja e mjediseve siguron që këto objekte të përqendrohen kryesisht në vendet ku janë urat e planifikuara, viaduktet dhe tunelet përgjatë sipërfaqes rrugore. ▪ Punët në tokë duhet të kryhen duke marrë marrin peizazhin dhe komoditetin vizual, stabilizimin e bankës, erozionin, cilësinë e ujit dhe lidhjen me konturet ekzistuese. ▪ Të gjitha punimet e tokës pas përfundimit do të përpunohen ose mbrohen nga disa mjete të tjera për të stabilizuar sipërfaqen dhe për të zvogëluar rrjedhjen, erozionin dhe pluhurin. Zonat që do të mbillen, do të spërkaten me herbicide për të vrarë barërat e këqija përpara se të bëhet mbjellja. Strukturat e përhershme mbi tokë (psh. sinjalistika, rrethimet, portat) do të projektoshin dhe vendoseshin për të qenë sa më vizualisht të padukshme sa mund të arrihet teknikisht. Kur është e mundur, sigurimi i inxhinierisë/ arkitekturës të cilësia të lartë do të përforconte karakterin dhe veçantësinë e peizazhit.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>komponimet e depozitimit të pajisjeve të rrethuara me tokë dhe prania e objekteve të mëdha dhe të vogla si zyrat e përkohshme dhe banjot; shtrimin e zonave dhe kantierëve të punës, pezullimin e përkohshëm dhe zhvendosjen e hyrjes në disa zona publike dhe prona private dhe ndikime jashtë rrugës (në rrjetin rrugor përreth) të përdorura gjatë ndërtimit, siç janë masat për qetësimin e trafikut dhe automjetet shtesë.</p> <p>Degradimi i peizazhit reflektohet fillimisht në punimet e ndërtimit, që ndikojnë negativisht në peizazh, përmes krijimit të truallit dhe elementëve shoqëruar të tij si kantierë, kantierët për punëtorët e ndërtimit, makinëritë, të cilat kanë një ndikim të rëndësishëm në peizazh duke ndryshuar karakterin e tij dhe vlerat estetike, dhe ndikimet negative që janë të pashmangshme gjatë ndërtimit, siç janë ndryshimet në përdorimin e tokës nga përdorimi bujqësor në ngritjen e ndërtesave dhe aspektet vizuale pjesërisht të rrezikuara, ndryshimi i ngjyrave.</p> <p>Vendosja e zonave të ndërtimit përgjatë shtrirjes (projekti, urat, viaduktet, ndryshimet e drejtimit, tunelet, mbikalimet, nënkjalimet) do të sjellin një ndryshim të peizazhit në ndërtesat e reja të përkohshme, makineria, oborret e ndërtimit, një ndryshim në formën e tokës ndërsa ndërtesat e reja, gardhet dhe strukturat do të jenë të dukshme nga rrugët ekzistuese dhe zonat e banuara. Sa i përket grumbullimit të përkohshëm, lartësia e rezervave do të jetë më e madhe se nivelet përfundimtare të përpunimit të tokës.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Planifikoni lëvizjen e pajisjeve dhe materialeve gjatë kohërave me ndikim më të vogël vizual (psh. fillimi dhe mbarimi i ditës së punës) kur është e mundur. ▪ Synoni periudha të motit të thatë kur ndërmerni aktivitete ndërtimi në zona të ndjeshme të peizazhit (p.sh. vendkalimet ujore), ku është e mundur të minimizoni ndikimet vizuale për shkak të sedimentimit dhe erozionit. ▪ Pastroni zonat në mënyrë progresive dhe zbatoni rehabilitimin sa më shpejt që të jetë e mundur pas aktiviteteve të ndërtimit dhe të prishjes. ▪ Sa i përket shtresës së sipërme të tokës <ul style="list-style-type: none"> ▪ Për të siguruar rrënjësorin e duhur të varieteteve të ndryshme, krijimi në shpatet e një shtrese të sipërfaqes, rekomandohet një trashësi si më poshtë: 15-20 cm për bar, 30-40 cm për raste të veçanta (kur, për shembull, pjesë e argjinaturës i jepet bujqësisë) dhe 50-60 cm për shkurre. Kjo sipërfaqe duhet të jetë kimikisht neutrale në natyrë dhe të mbushet mjaftueshëm me lëndë organike dhe lëndë ushqyese; shtretërit duhet të jenë pa gurë, mbeturina, rrënjë dhe barëra të këqija. ▪ Në shpatet e prerjeve, kur është e vështirë të aplikohet një shtresë e re e sipërfaqes së tokës, sipërfaqja mund të jepet e përshtatshme për plantacione, duke iu referuar teknikave të caktuara për të korrigjuar natyrën e tyre kimiko-fiziko-organike, siç është mbjellja e bimëve bishtajore (këto specie kanë veti fiksuese të azotit dhe mund të transferojnë nitratat në tokë, duke e bërë kështu të përshtatshme për kulturat e ardhshme), aplikimi i plehrave organike dhe kimike (plehrat kimike të përdorura duhet të jenë plehra kimikë komplekse të dyfishtë ose të trefishtë) dhe përdorimi i gjeotekstileve ose ndihmesat e tjera në mënyrë që të ruajnë pjellorinë e sipërfaqes derisa bimët të marrin përsipër këtë rol. ▪ Gjeni argjinaturat në shtresën e sipërme të kokës dhe dheut në vende me pamje të fshehta, kur është e mundur. ▪ Përdorni veçoritë dhe konturet e peizazhit, kur aplikohen, ▪ Ruani integritetin e rrugëve dhe shinave private, dhe minimizoni prodhimin e pluhurit, kur është e përshtatshme, në konsultim me pronarët dhe grupet e interesit. ▪ Grumbullimet e përkohshme, pengesat, administrimi i trafikut dhe sinjalizimet do të hiqen kur nuk kërkohet më. ▪ Makineritë dhe automjetet e ndërtimit do të lëvizin kryesisht brenda pjesës së caktuar të tokës. Ndikimi vizual i automjeteve dhe makinërive do të jetë i mundur vetëm në disa pjesë të rrugëve automobilistike rajonale dhe lokale që janë ngjitur me zonat e banuara dhe do të shoqërohet me një densitet më të lartë të qarkullimit të trafikut të shkaktuar nga automjetet që transportojnë materiale ndërtimi nga guroret në asfalt dhe pajisjet e betonit dhe pjesë të AIC në afërsi të zonave të populluara. ▪ Formësoni terrenin rreth zonave me ndikim në mënyrë që të rikrijoni morfologjinë e tokës përreth.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rivendosni kushtet para-periudhës së punimit, sa më shumë që të jetë e mundur duke rivendosur bimësinë e rripit të punës. ▪ Minimizoni heqjen e bimësisë vendase, ruani dhe mbroni bimësinë e mbetur vendase ▪ Shmangni përdorimin e specieve bimore 'të huaja'.
Ndriçimi	Ndriçimi gjatë fazës së ndërtimit mund të ndikojë potencialisht tek banorët lokalë dhe biodiversiteti me përdorimin e dritave të ndriçimit për të ndriçuar zonat e ndërtimit, p.sh. në zonat përreth lumenjve ose në kantierë ndërtimi, ndriçim të përkohshëm të sigurisë, drita në lartësi të shoqëruara me ndërtimin e strukturave, dritat në kompleksin e kontraktuesit dhe zonat e parkimit të makinave dhe derdhjet e dritës dhe shkëlqimi drejt zonave përreth receptorëve të banimit.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Të gjitha dritat do të ekranizohen dhe drejtohen poshtë drejt aktiviteteve të punës dhe larg qiellit dhe përdoruesve të autostradës dhe fqinjëve të autostradës, veçanërisht nga zonat e banimit, në masën maksimale të mundshme. ▪ Ndriçimi duhet të fiket kur nuk kërkohet posaçërisht për aktivitetet e ndërtimit ose kur kërkohet për mbrojtje të kujdesit shëndetësor dhe siguri;
Peizazhi, pamja, ndriçimi	Gjatë fazës operative	
Peizazhi	<p>Elementet kryesore që kanë potencial për peizazh të rëndësishëm dhe ndikim vizual gjatë fazës operative janë shkurtimet dhe mbushjet, mbjellja e peizazhit zëvendësues / rivendosje gjatë periudhës së themelimit menjëherë pas ndërtimit, humbja e përhershme e disa elementeve / tipareve të peizazhit, prania e struktura të ngritura të tilla si ndërprerjet, rrugët, urat etj, ndriçimi dhe pengesat në trafik dhe zhurmë.</p> <p>Me zbatimin e projektit rrugor, ndikimet e peizazhit që lindin për shkak të shfaqjes së formave lineare dhe gjeometrike, të cilat gjithashtu prezantojnë ndryshime ngjyrash për shkak të heqjes së mbulesës vegjetative, përdorimit të materialeve të ndërtimit (betonit, etj.) Me tekstile dhe ngjyra të ndryshme nga ato të elementeve natyrore të afërt, dhe krijimi i prerjeve (substrati i sapohapur ka një ngjyrim më të qartë dhe më të ndritshëm sesa substrati i ndryshuar natyrisht) dhe argjinaturat. Kur të jenë në funksion, shtrirjet e reja do të ndryshojnë peizazhin në thelb duke qenë Seksione të reja ku aktualisht nuk ka rrugë asfalti.</p>	<p>Paraqitja e peizazhit dhe e autostradës kanë rëndësi për sa i përket sigurisë rrugore. Për këtë arsye, paraqitja duhet të jetë e tillë që çdo karakteristikë mbizotëruese të riafirmojë zgjedhjen e drejtimeve të shoferit pa e ngatërruar atë. Gjatë implementimit të autostradës, duhet të shmanget çdo shqetësim i mundshëm i strukturës historike, peizazhit, strukturave shoqërore dhe kulturore të rajonit. Kur është e mundur, përbërësit e autostradës (prerjet, argjinaturat, urat, rrugët dhe mbikalimet) duhet të jenë të dizajnuara në mënyrë arkitektonike, që të integrohen në mjedisin rrethues. Më specifikisht:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rishikimi i duhur i Zonës së Projektit sa më shpejt të jetë e mundur pas ndërtimit me qëllim përmirësimin e komoditetit të shtrirjes së rrugës. Të gjitha gropat e hapura duhet të mbillen menjëherë pas mbarimit për të parandaluar erozionin e tokës, ndërsa gropat specifike që duhen mbjellë patjetër, përmenden në seksionin e biodiversitetit. ▪ Rishikimi mund të ketë nevojë të bëhet në përputhje me një plan të menaxhimit të barërave të këqija për korridorin. ▪ Synoni të mundësoni një kaçubë të gjatë ose mbjellje të ulët në mes të qendrës dhe ndarësve të jashtëm për të përmirësuar komoditetin e korridorit ▪ Mbjellja e bimësisë me specie autoktone në zona të tilla si rrjedhat ujore dhe brigjet poshtë urave të ndërtuara, si dhe në zonat mbajtëse, zonat e prekura nën viaduktet e rrugëve, si dhe shkëmbimet dhe zonat midis gropave dhe mbushjeve ▪ Propozimet shtesë të mbjelljes do të adresojnë aspekte specifike të peizazhit, ekologjisë dhe komoditetit vizual, siç janë ekzaminimi i pamjeve të autostradës dhe elementeve specifike, muret dhe rregullatorët e zhurmave, si dhe

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<p>mundësimi i shkallëve, për të përmirësuar komoditetin vizual në zonat e shkëmbimit, ose për të siguruar hije / strehë në zonat e hapura të shkëmbimit</p> <p>Mirëmbajtja do të përfshijë kontrolle të rregullta për barërat e këqija, veçanërisht ato që janë agresive dhe pushtuese, dhe këto do fillojnë që në fazat e hershme të infektimit, kur kontrolli është relativisht i lehtë, vëzhgimi për të zbuluar dëmet nga dëmtuesit dhe sëmundjet, rrjedhjet e ujit dhe vandalizmi, modifikimi i mbjelljes rreth barrierave, sinjalistikës dhe strukturave të tjera për të siguruar që pengesat të mirëmbahen.</p>
Vizual	<p>Sa i përket grupeve të shikuesve, ato mund të kategorizohen si receptorë vizualë në vendbanimet përreth ose grupet e shtëpive dhe bizneseve, punëtorët bujqësorë në tokë dhe udhëtarët, turistët dhe personat lëvizës</p> <p>Ndikimet vizuale do të lindin nga prania e ndërtuar fizike e zhvillimit të propozuar të rrugës, përfshirë strukturat e tij, përdorimin e trafikut dhe ndriçimin shtesë, të fiksuar dhe siguruar nga automjetet, veçanërisht kur zhvillimi i propozuar i rrugës është në argjinaturë ose në kryqëzime dhe vendndodhje urash. Në varësi të lartësisë, topografisë ndërhyrëse dhe bimësisë së ruajtur, argjinaturat kanë potencial për bllokim vizual dhe ndërhyrje të rëndësishme vizuale. Prerjet e thella gjithashtu mund të rezultojnë në ndryshime të rëndësishme në natyrën vizuale të vazhdimësisë së peizazhit. Toka e pjerrët mund të nxjerrë në pah pamje të të prerave të thella, veçanërisht kur mbjellja zbutëse nuk është krijuar në mënyrë efektive për t'u bashkuar me linjat e pemëve të ndara dhe gardhin në pjesën e sipërme të shpateve të prera.</p> <p>Me kalimin e kohës, komuniteti lokal do të mësohet me infrastrukturën e re, jo rehatinë vizuale në lidhje me ndryshimin e saj, do të zvogëlohet. Prandaj, jo rehatia vizuale për madhësinë do të bëhen më të ulëta. Duhet përmendur që perceptimi i shikuesve mund të ndryshojë, për disa infrastruktura të reja mund të jetë i pranueshëm, e ndërsa për disa të tjerë, ndryshim më pak i pranueshëm ose i papranueshëm</p> <p>Disa Seksione do të përfshijnë tunele dhe ndikimi vizual do të kufizohet në zonat mbi tokë. Për më tepër, në disa seksione, teknika e prerjes dhe mbulimit është miratuar për të përmirësuar ndikimin vizual dhe mundësinë e kalimit të infrastrukturës.</p>	<p>Sa i përket masave zbutëse për ndikimet vizuale, banorët do të kenë pamje të drejtpërdrejta dhe të qarta të Projektit. Me kalimin e kohës, mbjellja e re do të ndihmojë për të siguruar një ekzaminim të pronave. Sidoqoftë, kjo nuk do të lehtësojë të gjitha ndikimet vizuale që lidhen me urat e ngritura dhe shpatet e prera të stabilizuara me beton të ankoruar, mure shkëmbore, etj. Rrugët e reja të hyrjes në autostradë do të ndihmojnë hyrjen dhe integrimin, së bashku me nënkallimet shtesë. Efekti vizual nga infrastruktura e re mund të lehtësohet nga sipërfaqja / trajtimi me ngjyra i skelave, pengesave rrugore, duke përdorur barriera transparente të zhurmave qoftë të përshtatshme dhe mirëmbajtjen e bimësisë. Përdoruesit e autostradës do të kenë udhëtime të zgjeruara, qasje dhe lëvizje dhe për këtë arsye nuk ka nevojë për zbutje. Përdoruesit e peizazhit përreth do të kenë pamje të qarta të Projektit, megjithëse mbjellja e propozuar, me kalimin e kohës, do të sigurojë një shoshitje. Qasja në të gjithë rrugën do të zvogëlohet dhe Projekti do të jetë vizualisht më i ndërfutur sesa më parë.</p>

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
<p>Ndriçimi</p>	<p>Ndriçimi do të zbatohet në ndërprerje, tunele, ura, nënkalime, zona pushimi, shërbimi dhe zona pushimi.</p> <p>Ndikimet e ndriçimit në rrugë mund të diskutohen për sa i përket ndikimeve në peizazhin dhe komunitetin lokal. Për sa i përket ndikimeve në peizazh, një pjesë e madhe e rrugës do të duhet të ndriçohet për arsye sigurie dhe të plotësojë specifikimet e projektimit, p.sh. ndriçimi i kryqëzimeve, tuneleve dhe urave. Ndriçimi në rrugë mund të ndikojë gjithashtu në komunitetin lokal dhe zonat e banuara nëse drita nuk është e mbrojtur në mënyrë të duhur dhe ndodh dritë-derdhje. Përbërësit kryesorë të ndotjes së ndriçimit që do të ndodhin në zonën e projektit janë shkeljet e dritës dhe shkëlqimi i saj. <i>Kundërvajtja e dritës</i> mund të përshkruhet si efektet e dritës ose ndriçimit që largohen nga qëllimi i tij i synuar. <i>Shkëlqimi</i> mund të përshkruhet si shkëlqim i padëshiruar i burimit, i cili mund të kategorizohet në tre lloje, shkëlqim verbues, çorientues dhe bezdisës, dhe përkufizohet si ndjesi e prodhuar nga shkëlqimi në fushën vizuale që është mjaftueshëm më e madhe se shkëlqimi, të cilit syri i është përshtatur dhe shkaktojnë shqetësime, siklet, ose humbje të performancës vizuale dhe dukshmërisë. Më pak i rëndësishëm do të jetë shkëlqimi i qiellit dhe spastrimi i fenerëve. Ndikimet e ndriçimit në biodiversitet do të diskutohen në seksionin e biodiversitetit më poshtë.</p>	<p>Sa i përket ndriçimit, propozohen të ndiqen këto masa të mëposhtme zbutëse:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet zgjedhjeve të bimëve pranë vendbanimeve për të siguruar që speciet e zgjedhura janë me një lartësi të përshtatshme, të mbështeten në speciet me gjelbërim të përhershëm për të siguruar kontrollimin e dritës gjatë gjithë vitit nga drita e bezdisshme. Minimizimi i shkëlqimit duke siguruar që ndriçuesi i saktë është zgjedhur dhe instaluar saktë. Përdorimi i ndriçuesve të plotë të horizontit të prerë të instaluar në lartësinë 0°, përveç uljes së shkëlqimit të qiellit, do të ndihmojë gjithashtu në minimizimin e ndërhyrjes vizuale brenda peizazhit të hapur. Kudo që të jetë e mundur, përdorni projektorë të mëdhenj me rreze asimetrike që lejojnë mbajtjen e xhamit të përpamë paralel me sipërfaqen e ndezur Përdorimi i llambave të natriumit është i ndaluar dhe dritat LED duhet të instalohen me një temperaturë "neutrale" të ngjyrës 4000K. <p>Për sa i përket pastrimit të fenerëve, kërkesa është që dritat të drejtohen poshtë dhe pak në të majtë të qendrës. Kur fenerët janë të dukshëm nga 'ana tjetër' d.m.th duke kaluar trafikun me fenerët e orientuar në kënde të drejta për nga pamja, efektet do të ishin më pak se nëse fenerët drejtoheshin drejt pamjes ose vendbanimit. Nuk parashikohet që drita nga fenerët të jetë një çështje e rëndësishme për banorët. Sa i përket ndikimeve të ndriçimit dhe biodiversitetit, masat e lartpërmendura të lehtësimit mund të zbatohen, si dhe dritat ndriçuese larg lumenjve gjatë ndërtimit në muzg dhe mëngjesat.</p>
<p>Mbeturinat</p>	<p>Gjatë fazës së parandërtimit</p>	
	<p>Mungesa e udhëzimeve të duhura në ESMP të VNMS dhe detyrimi ndaj Kontraktorit që ai do të duhet të përgatisë një Plan të Menaxhimit të Mbeturinave, mund të çojë në:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mbledhjen e parregullt e mbeturinave të ngurta, seleksionimi dhe ndarja e mbeturinave, transporti dhe ripërdorimi, djegia ose shkarkimi / asgjësimi. Kontaminimin ose shqetësimin e banorëve dhe të botës së egër nga shpërndarja e mbeturinave. Ndotjen e ujërave sipërfaqësore, ujërave nëntokësore, dherave dhe ajrit nga keq menaxhimi i mbeturinave 	<p>Konsulenti i ESIA duhet të japë propozime për zonat që do të deponohen mbeturinat siç janë vendgroposjez për mbeturinat e ngurta komunale, duke ndjekur legjislacionin kombëtar për mbeturinat, dhe për menaxhimin e mbeturinave për rrjedhat e ndryshme të tilla si mbeturinat e rrezikshme dhe ato të ndërtimit dhe prishjes. Ai duhet të përfshijë në ESMP dhe ESAP që Kontraktori duhet të përgatisë një Plan të Përgjigjes së Derdhjes dhe Planit të Menaxhimit të Mbeturinave, i cili do të përshkruajë derdhjet dhe sasitë e mbeturinave, të përshkruajë metodat e riciklimit / ripërdorimit për secilin material, të identifikojë destinacionet e mbeturinave dhe mënyrat e transportit, përfshirë ato materiale po ndahen në vend për ripërdorim ose riciklim, specifikojnë përgjegjësitë për menaxhimin dhe deponimin e mbeturinave, përshkruajnë masa speciale për përdorimin dhe trajtimin e materialit dhe përshkruajnë komunikimin dhe trajnimin për të mbështetur dhe inkurajuar pjesëmarrjen nga të gjithë në vendin përreth.</p>

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<ul style="list-style-type: none"> Dëmtimin e peizazhit dhe potenciali turistik / rekreativ 	
	Gjatë ndërtimit	
	<p>Ndotja / kontaminimi i tokave, ujërave sipërfaqësore, ajrit dhe vendeve specifike nga mbeturinat e krijuara nga punimet e ndërtimit. Mbeturinat, hekurat, çimento, ngjyrat organike dhe inorganike, rrjedhjet nga pajisjet, druri dhe plastika, mbetjet e baterive, etj., do të ndikojnë në toka, ujëra dhe ajër (aroma të këqija) nëse nuk janë të përshtatshme</p> <p>Në rast të shirave të dendur ose erërave të mëdha, mbetjet mund të transferohen në vendet e tjera me lëvizjen e lirë të ujërave ose duke fluturuar nga era dhe nga infiltrimi (lëngje dhe rrjedhje) përmes gjeo-shtresave. Ndikimet indirekte nga mbeturinat e transferuara në ultësira, vendet natyrore ose vendet bujqësore, zonat që përdoren për rekreacion ose turizëm (bregdet dhe plazhe) etj., ose në pellgje ujërat nëntokësore, të cilat përdoren kryesisht si burime uji të pijshëm për më shumë se një rajon.</p> <p>Mbetjet e krijuara nga punëtorët kanë të njëjtën natyrë si mbeturinat komunale dhe përbëhen nga përbërës organik (mbetje ushqimore, letra), plastikë dhe qelq. Mbetjet mjekësore janë mbeturina që mund të gjenerohen nga shërbimet mjekësore në kantierin e punimeve në rast aksidentesh. Mbeturinat e tilla ndonjëherë mund të jenë shumë të dëmshme dhe ngjitesë dhe keqmenaxhimi i tyre mund të bashkohet me ndikime të transferuara në vendet e tjera.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kur krijohen, mbeturinat do të klasifikohen në përputhje me kërkesat rregullatore shqiptare për mbeturina inerte, jo të rrezikshme dhe të rrezikshme. Pozicioni i saktë i vend grumbullimeve do të përcaktohet në fazat e mëvonshme, duke ekzaminuar vendndodhjet në vend. Mbetjet komunale dhe mbeturinat e tjera jo të rrezikshme mund të transportohen në deponitë afër AIC. Sa i përket mbeturinave të rrezikshme, do të ndiqen praktika që tashmë janë krijuar në Shqipëri për këto lloje mbeturinash, kryesisht mblidhen nga kompanitë e autorizuara dhe ato të eksportit. Mbajtja afatshkurtër e mbeturinave të rrezikshme duhet të realizohet duke përdorur dhe shënuar kantierë të përshtatshëm për secilin lloj të mbeturinave Vendet për depozitimin e materialeve inerte (mbeturinat e ndërtimit dhe prishjes) do të identifikohen në konsultim me autoritetet. Pjesa më e madhe e materialit të gërmuar që do të krijohet, do të përdoret përsëri, nëse është e përshtatshme, qoftë si material mbushës inxhinierik ose në punimet tokësore për zbutjen e mjedisit të projektit. Përzjerja e mbeturinave inerte, të rrezikshme dhe jo të rrezikshme, gjatë mblidhjes ose ruajtjes nuk do të lejohet. Mbeturinat do të ndahen dhe ruhen në kontejnerë (kova) dhe enë të tjera depozituese, të etiketuara qartë, të mbuluara ose të mbyllura kur mbeturinat nuk depozitohen në to. Në rast të derdhjeve të lëngjeve të rrezikshme në shkallë të gjerë, ndiqni Planin e Përgjigjes së Derdhjes. Siguroni tanke septike për shërbimin e vendeve të kantierit. Kontraktori kompani të autorizuara për të hequr mbeturinat e lëngshme rregullisht.
Mbeturinat	Gjatë fazës operacionale	
	<p>Mbeturinat mund të gjenerohen si rezultat i sjelljes së papërshtatshme të shoferëve dhe udhëtarëve (asgjësim i paligjshëm). Prodhimi i mbeturinave të ngurta gjatë operimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes do të përfshijnë mbeturinat e rivendosjes në rrugë (p.sh. heqja e rrugës së vjetër materiale sipërfaqësore), mbeturina rrugësh, mbeturina të hedhura</p>	<ul style="list-style-type: none"> Gjatë rivendosjes në sipërfaqe, rritja e shkallës së riciklimit të mbeturinave të rivendosjes së rrugës qoftë në agregat (p.sh. trotuari i asfaltit të rikuperuar ose materiali i rikuperuar i betonit) ose si bazë; Mbledhja e mbeturinave rrugore ose hedhurinave të paligjshme dhe administrimi i tyre

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>në mënyrë të paligjshme, mbeturina të përgjithshme të ngurta nga zonat e pushimit, kufomat e kafshëve të egra, mbeturinat e bimësisë nga mirëmbajtja në rrugë të duhur dhe sedimentet dhe llumrat nga mirëmbajtja e sistemit të kullimit të ujërave të dendura. Mbeturinat ndoshta të krijuara nga shërbimet që do të zhvillohen në të dy anët e rrugëve siç janë shërbimet e makinave motorike, shërbimet e larjes së makinave, zonat e pushimit, stacionet e naftës etj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sigurimi i riciklimit të shisheve dhe kanaçeve, aty ku është e përshtatshme dhe enëve të deponimit të plehrave në parkingje për të shmangur mbeturinat përgjatë rrugës; ▪ Menaxhimi i inventarit të barishteve dhe bojrave për të shmangur hedhjen në sasi të mëdha të produktit të papërdorur. ▪ Menaxhimi i sedimentit dhe llumit të hequr nga aktivitetet e mirëmbajtjes së sistemeve të kullimit të stuhisë si një mbetje jo e rrezikshme e rrezikshme bazuar në një vlerësim të karakteristikave të tij. ▪ Përdorimi i koshave të plehrave të pajisur me kapakë për të shmangur shpërndarjen përreth dhe tërheqjen e kafshëve/insekteve. ▪ Menaxhimi dhe asgjësimi i mbeturinave të rrezikshme sipas llojit dhe klasës së rrezikut. Shënim: për heqjen e mbeturinave të rrezikshme, duhet të kontraktohet një kompani e licencuar për hedhjen e mbeturinave. ▪ Derisa të largohen (përkohësisht), mbetjet duhet të depozitohen brenda ambienteve të sigurta me dysheme dhe çati të papërshkueshëm nga uji. ▪ Mbetjet komunale dhe mbeturinat e tjera jo të rrezikshme do të transportohen në deponitë afër çdo Seksioni AIC
Gjeologjia dhe tokat	Gjatë fazës së parandërtimit	
	<p>Nëse modeli paraprak ose VNMS neglizhon ose analizon çështje të caktuara të ndërlidhura sipërfaqësisht me gjeologjinë dhe tokat, kjo mund të ndikojë në mjedis gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit. Boshllëqet në hartimin teknik dhe VNMS mund të çojnë në nënvlerësimin e :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Erozionit të tokës dhe rrëshqitjet e saj. ▪ Ndryshimeve në morfologjinë e lumenjve dhe rrjedhën e sedimenteve. ▪ Erozionin në vendet që mund të shfrytëzohen për shfrytëzimin e lëndëve të para ose rrezik për mbivlerësim. ▪ Ndotjen dhe kontaminimin e transferuar në vendet bujqësore dhe ujërat e rrjedhshëm, nga ujërat rrjedhës natyrore 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifikoni zonat gjeologjike të ndjeshme, të prirura ndaj erozionit dhe rrëshqitjeve të tokës në VNMS që të parapërgatiten ▪ Propozoni masa specifike për zbutjen e zonës në lidhje me ndotjen e tokës, menaxhimin e tokës, menaxhimin e gropave të huazimeve, rrjedhjet në VNMS ▪ Përcaktoni vendet e përshtatshme për të siguruar lëndën e parë për ndërtim (gropa huazimi, gurorë), rreziqet e shfrytëzimit të burimeve natyrore të ndjeshme ose mbishfrytëzimin e burimeve të papërpunuara dhe gruposjen e materialeve ▪ Përfshini propozimet e modelit paraprak / modelit të detajuar për vendet e depozitimit të propozuar ▪ Aplikoni praktikat më të mira ndërkombëtare në lidhje me vlerësimin gjeoteknik të korridorit rrugor të planifikuar dhe veçanërisht të urave dhe infrastrukturës tjetër rrugore. Aktivitetet e projektit duhet të marrin në konsideratë cilësimet gjeologjike dhe kategorinë e tokës për të shmangur çdo ndikim të pafavorshëm shoqëror siç është lëngëzimi i tokës, rrëshqitja, erozioni dhe sedimentimi, etj. deformimet e lumenjve, erozioni marginal, erozioni i ujit (llojet e proceseve, orientimi i tyre, kufijtë e intensitetit dhe ndikimit), të zonave të mundshme të shfaqjes së baltës (kufijtë e shpërndarjes së baltës, kohëzgjatjen, shpeshësinë, rrjedhën maksimale) dhe manifestimin e proceseve të pjerrësisë zonat (zona, karakteristikat e tokës, faktorët e qëndrueshmërisë, shkalla e aktivitetit dhe rreziku për zonën e projektit).

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> Hartimi dhe ndërtimi i një sistemi të duhur kullimi në mënyrë që të shmangen dëmtimet e mundshme nga erozioni dhe sedimentimi në rrugën e planifikuar dhe strukturat e tij të betonit (urat, rrugët, tunelet, mbikalimet dhe muret mbajtëse), duke minimizuar sasinë e ujërave të pa ndotura që hyjnë në zonat e pastruara; Propozoni përmes ESMP dhe ESAP që Kontraktori të përgatisë një Plan të Menaxhimit të Kontrollit të Erozionit dhe Sedimentimit, një Plan të Menaxhimit të Tokës, si dhe një Plan të Menaxhimit të Gropës së Huamarrjes për fazën e ndërtimit dhe një Plan të Ndërhyrjes dhe Reagimit të Emergjencave për të dy fazat. VNMS duhet të propozojë disa çështje indikative për t'u përfshirë në këto Plane.
Gjatë fazës operacionale		
Humbja e dherave	Humbja e dherave dhe tokës nga trotuaret e korridorit AIC dhe punëve të tjera ose infrastruktura e kushtëzuar nga aktivitetet e saj të ndërtimit është një ndikim shumë i rëndësishëm në tokë dhe shkëmbinj. Rëndësia e ndikimeve të tilla është e ndryshme në disa Seksione, psh. ky ndikim në rrugët ekzistuese është më i ulët sesa në shtrirjet e reja. Shfrytëzimi i baseneve të lumenjve për nxjerrjen e lëndës së parë të ndërtimit, duke dëmtuar karakteristikat natyrore të lumenjve mund të nxisë erozion vertikal dhe horizontal, hapjen e damarëve në trupin e lumit, të cilat mund të shërbejnë si kurthe për sedimentet që vijnë nga rrjedhja e sipërme dhe kontrollimin e sedimentimit në bregdetin e detit i cili ushqehet nga disa lumenj.	<ul style="list-style-type: none"> Ndërtimi i mureve mbajtës për të shmangur rrëshqitjet e tokës të shkaktuara, vërshimet, rënien e shkëmbinjve dhe erozionin. Mure të tilla planifikohen të ndërtohen në të gjitha Seksionet përveç Seksionit 3 siç tregohet në tabelën e mëposhtme. Minimizimi i shtrirjes hapësinore të shiritit të punës, veçanërisht në zonat e pjerrëta ku planifikohen muret mbajtëse. Shmangia e erozionit të lumenjve / rrjedhave duke siguruar që punimet e ndërtimit nuk pengojnë asnjë argjinaturë ekzistuese me zhavorr në vendkalimet e rrjedhës ujore; Mbrojtja e shtretërve të lumenjve / rrjedhës kundër erozionit në rrjedhën e sipërme dhe në rrjedhën e sipërme të strukturave të betonit (urat, rrugët, mbikalimet) me qëllim që të sigurohen që themelet e këtyre strukturave të jenë të forta dhe të rezistojnë ndaj erozionit të ujit në rast të shkarkimit maksimal të ujit; Ndalimi i shfrytëzimit të zhavorreve dhe rërës brenda shtratit të lumit / rrjedhës afër strukturave të betonit (urat, rrugët) në mënyrë që erozioni i ujit të mos dobësojë themelet e tyre; Minimizimi i pastrimit të bimësisë, veçanërisht në terrene të pjerrëta, për të shmangur erozionin e tokës dhe çdo rrëshqitje të vogël të saj; Programimi i aktiviteteve ndërtimore në mënyrë që zona e tokës së ekspozuar të minimizohet gjatë kohërave të vitit kur potenciali për erozion është i lartë, për shembull gjatë verës kur janë të zakonshme stuhi të mëdha shiu. Ri-vegjetacioni dhe plehërimi në mënyrë progresive pasi çdo seksion i punimeve të ketë përfunduar. Intervali midis pastrimit dhe ri-bimësisë duhet të mbahet në minimumin absolut. Argjinaturat dhe shpatet me bimësi të çrregullt duhet të riparohen menjëherë pasi të ndërpriten ndërtimi / shqetësimi - nëse nuk është i mbuluar me shporta gabion dhe nëse sezoni lejton. Për rimbjellje të specieve , e përkohshëm për të mbrojtur bimët nga kullotja e bagëtive.
Shfrytëzimi i baseneve të lumenjve	Viaduktet dhe shtyllat e urës do të ndryshojnë shpejtësinë e ujit dhe turbullirat të cilat do të ndikojnë në sedimentimin e poshtme të lumenjve (erozioni vertikal) dhe me anë të ndryshimeve të tilla, mund të krijohen degëzime të reja (ndryshime horizontale), duke nxitur erozionin e anës së lumit. Ndryshimet në morfologjinë e lumit sipas urave dhe rrugëve në lumin Buna vlerësohen si të rëndësishme, për shkak të rëndësisë së lumit në nivelin ndërkombëtar, rajonal dhe lokal.	
Ndryshimet në morfologjinë e lumenjve	Kompaktimi i dherave për të krijuar një vend të përshtatshëm për aktivitete operative (kantierë pune etj.) gjatë ndërtimit mund të konsiderohet gjithashtu si ndikim i rëndësishëm negativ.	
Kompaktimi i tokës		
Rrëshqitjet e tokës	Mundësia për të shkaktuar rrëshqitje të dheut të ri nëpër shkëmbinj të argjilorë dhe melasë që përbëjnë terrenin kodrinor	

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Stabiliteti i tokës	<p>Qëndrueshmëria e dherave në prerje më të mëdha mund të rrezikohet dhe mund të ndodhë erozioni / rrëshqitjet. Vëllimet më të larta të prerjeve të tokës dhe lëvizjeve të tjera të tokës dhe trotuareve janë planifikuar të bëhen në Seksionet 5B, 9B2, 10 dhe më së paku në 5C. Për nga karakteristikat e tyre gjeo-morfologjike dhe topografike dhe struktura shkëmbore, të njëjtat Seksione paraqesin rrezikun më të madh të erozionit dhe rrëshqitjeve. Prishja, rrëshqitja ose shembja e shkëmbinjve mund të ndodhë në vendet ku do të hapen tunele si Seksionet 2, 5B, 9B2 dhe 10, dhe mund të ndodhë shpërthimi i ujërave nga xhepi i guaskës në shkëmbinj. Erozioni do të ndodhë kryesisht në zonat ku makina do të vrapojë në anën e kodrave dhe ku shkurtimet do të ekspozojnë sipërfaqe të mëdha toke. Luginat e lumenjve duket se janë të ekspozuara ndaj erozionit, ndërsa rrëshqitjet mund të ndodhin në shpatet kodrinore të Seksioneve</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vendosja e gjeotekstitit dhe gjeogridit për stabilizimin e tokës (Seksioni 1 për 19,2 km, Seksioni 2 për 6 km, Seksioni 4 për 6 km, Seksioni 5B për 7.2 km, Seksioni 5C për 2.4 km, Seksioni 6 + 7 për 7.2 km, Seksioni 9A2 për 9,6 km, Seksioni 9B2 për 6 km, Seksioni 10 për 6 km, Seksioni 11 për 3.6 km dhe Seksioni 13A për 3.6km) ▪ Aplikimi i rrjetave për fiksimin e bimësisë për të shmangur rënien e gurit dhe erozionin. Kjo masë duhet të zbatohet kudo që punimet tokësore për ndërtimin e rrugëve janë të nevojshme në terrene të pjerrëta;
Shtresat e punueshme	<p>Përgjatë AIC, një sasi prej 1,975,101 m3 sipërfaqe shtrese e trashë (Seksioni 1 me sasinë më të lartë dhe Seksioni 6 + 7 me sasinë më të ulët) do të gërmohen dhe do të vendosen në shpatet ngjitur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pastrimi i tokës duhet të minimizohet; ▪ Shtresa e sipërme e tokës duhet të hiqet nga të gjitha fushat e kërkuara për nevoja të përhershme dhe të përkohshme të Projektit në mënyrë që të mos përzihet me nëntokën. Do të përdoret për shpatet anësore të motove dhe do të ishte më e mira për të futur materialin humus pa ruajtje të mëparshme. Kjo mënyrë e ripërdorimit të tokës së gërmuar është e dobishme për zhvillimin e shpejtë të bimësisë, e cila parandalon erozionin dhe ul kostot e mundshme të mirëmbajtjes. Nëse depozitimi është i nevojshëm, ai duhet të sigurohet në vend grumbullimet e rregulluara dhe të bazohet në parimet e ruajtjes së materialit humus. ▪ Për të shmangur humbjen e shtresës prodhuese të tokës, të gjitha sipërfaqet e përshtatshme të tokës dhe materiali tjetër duhet të ruhen dhe grumbullohen ndarazi për rikultivimin e ardhshëm të zonës; ▪ Për të siguruar stabilitetin, stabiliteti i rezervës do të arrihet përmes ruajtjes së pjerrësisë së shpatit 'të sigurt' dhe devijimit të rrjedhës nga zona. Përgjetet e tokës nuk duhet të jenë më të larta se 2 metra. Ato duhet të vendosen dhe menaxhohen në mënyrë që të shmangin erozionin dhe pastrimin. Duhet të sigurohen llogore kullimi rreth përgjeteve. ▪ Shtypja e tokës mund të zvogëlohet duke ruajtur në mënyrë rigoroz rrugët e përkohshme, kufijtë e terrenit / funksionimit; ▪ Ulni shpejtësinë e ujit duke minimizuar shpatet e vazhdueshme, ku uji i rrjedhshëm mund të gërryëjë, dhe për ta parandaluar këtë fenomen, linjat e kullimit mund të kenë nevojë të rreshtohen ose të përdoren struktura zvogëluese të shpejtësisë, të tilla si shkëmbi i grimtuar ose gjeotekstiti, ku mund të vendosen në vijën e kullimit.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Degradimi i tokës	Degradimi i tokës në lidhje me ndikimin e tij në mjedis përfshin disa dukuri, nga më të rëndësishmet nga të cilat janë rrëshqitjet e tokës dhe rënia e shkëmbinjve, erozioni, ndryshimet në përshkueshmërinë e tokës, degradimi i mundshëm i pronave të tokës në zonën më të gjerë. Ndotja e tokës mund të ndikojë në lumenjtë nga kullimi natyror nga reshjet e shiut ose përmytjet, zonat bujqësore, ujërat e ndenjtur të ujit (rezervuarët e ujitjes) dhe ujërat nëntokësore në rast të dritareve hidrogeologjike.	<ul style="list-style-type: none"> Çdo rezervuar i përkohshëm i karburantit duhet të vendoset në një zonë të mbuluar në pjesët anësore argjinaturë, për të përmirësuar derdhjet. Çdo derdhje duhet të kontrollohet menjëherë dhe pastrohet me materiale thithëse; Aktivitetet në terren për riparimet/mirëmbajtjen/ karburantin duhet të jenë të kufizuara. Prioritet do t'u jepet lehtësive tregtare jashtë vendit. Nëse është e pamundur, duhet të sigurohet një zonë e caktuar dhe/ose kontrollor dytësor për aktivitetet e riparimit ose mirëmbajtjes në vend; Automjetet dhe pajisjet në terren do të inspektohen rregullisht për rrjedhje dhe të gjitha rrjedhjet do të riparohen menjëherë. Pajisjet dytësore të mbajtjes (lecat e rënies, mbajtëset për kullimin) do të përdoren për të grumbulluar rrjedhjet ose derdhjen gjatë heqjes ose ndryshimit të lëngjeve nga automjetet ose pajisjet. Duhet të sigurohen mbajtëse pikimi ose materiale thithëse. Për derdhjet e vogla duhet të përdoren materiale thithëse; Përdorimi i rafteve për larje të automjeteve në vend (objektet tregtare për larje) është e preferueshme. Nëse pastrimi në terren është i nevojshëm, do të implementohen zona specifike për aktivitete pastrimi. Zona e larjes do të jetë e pjerrët për të lehtësuar mbledhjen e ujit të larë dhe tharjen avulluese; Në rast rreziku të derdhjes së karburantit/vajit, pritëset e naftës duhet të sigurohen gjithashtu; Zonat që përdorin bitum do të ndërtohen në sipërfaqe të papërshkrueshme për të parandaluar derdhjen e vajrave në tokë. Asnjë enë ose kontejner bitumi, e plotë ose e përdorur, nuk duhet të ruhen në tokë të hapur;
Gurore / gropa për marrjen e dheut	Gurore/gropa huazimi për materiale ndërtimi dhe vende depozitimi. Hapja e guroveve të reja do të sigurojë materialin e ndërtimit për ndërtimin e AIC. Në raste të tilla, vendet relativisht afër zonave të ndërtimit me materiale të papërpunuara të përshtatshme mund të rrezikojnë nga eksploatimi. Ndikime të tilla indirekte mund të jenë të rëndësishme në një shkallë rajonale dhe përfshijnë degradimin e peizazhit (guroret), heqjen e tokës dhe ndryshimet në funksionet ekologjike të tokës për shkak të ngjeshjes dhe ndotjes.	Sa i përket menaxhimit të gropave për marrjen e dheut, një pjesë e materialit të gërmuar për kanalet gjatë ndërtimit të rrugës do të përdoret për rigjenerimin, duke zvogëluar kështu sasinë e materialit të nxjerrë në guroret për argjinaturat e rrugës. Në rast se materiali do të jetë i nevojshëm për ndërtim, ka gurore ekzistuese të vendosura në afërsi të secilit prej Seksioneve. Në rast se do të përdoren gropa të reja për marrjen e dheut, zonat ku janë gropat për marrjen e dheut do të vlerësohen për të siguruar kullimin dhe uniformitetin vizual ose krijimin e rezervave / digave të përhershme, ndërsa ato nuk mund të hapen më thellë se niveli maksimal i ujit nëntokësor, për të shmangur shfaqjen e nivelit të hapur freatike. Kontraktori do të hartojë një plan të menaxhimit të gropave të huazimit në kohën e përfundimit të punimeve ndërtimore. Menaxhimi i gropave, (përfshirë restaurimin nëse do të pasojë përfundimin e punëve të caktuara) do të jetë në përputhje të plotë me të gjitha standardet dhe specifikimet mjedisore në fuqi.
Gjeologjia dhe tokat	Gjatë fazës operacionale	
Ndotja e tokës	Ndotja e tokës mund të ndodhë gjatë operimit të AIC nga substancat ajrore dhe rrjedhja e ndotur nga sipërfaqja e karrexhatës. Ndotësit burojnë nga emetimet e shkarkimeve, pluhuri i gjeneruar nga trafiku, sipërfaqja rrugore etj. Ndotja aksidentale nga rrjedhjet e vajrave të automjeteve motorike është gjithashtu një ndikim i rëndësishëm që do të merret në konsideratë. Me përparimin teknologjik të automjeteve, sasia e ndotësve të lëshuar në shtresën sipërfaqësore të tokave ka tendencë të ulet. Flota e automjeteve në Shqipëri është kryesisht e vjetëruar dhe pritet ndotja e tokës. Ndikime të tilla duket se do të provokohen në të gjitha seksionet e AIC.	<ul style="list-style-type: none"> Masat për rastin e derdhjeve të kamionëve, zjarrit që përfshijnë substanca të rrezikshme / ndotëse përgjatë rrugës për të parandaluar dhe pastruar çdo ndikim të rëndësishëm nga kullimi i lëngjeve të ndotura dhe uji zjarrfikës.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	gjithashtu një ndikim i rëndësishëm që do të merret në konsideratë. Me përparimin teknologjik të automjeteve, sasia e ndotësve të lëshuar në shtresën sipërfaqësore të tokave ka tendencë të ulet. Flota e automjeteve në Shqipëri është kryesisht e vjetëruar dhe pritet ndotja e tokës. Ndikime të tilla duket se do të provokohen në të gjitha seksionet e AIC.	<ul style="list-style-type: none"> Analiza e tokës për identifikimin e ndikimit të shkaktuar nga kripa e akullit (pas shkrires së dëborës - në pranverë) me ndryshime organike dhe / ose ndryshime të mëvonshme për të rregulluar pH ose mangësi ushqyese.
Erozioni i tokës	Sa i përket erozionit të tokës, rreziqet kryesore shoqërohen me mobilizimin e materialeve të pakonsoliduara nëse sipërfaqet e shqetësuar nuk stabilizohen ose vegjtohen me sukses.	<ul style="list-style-type: none"> Mbrojtja e shtretërve të lumenjve / rrjedhave kundër erozionit në rrjedhën e sipërme dhe në rrjedhën e sipërme të strukturave të betonit (urat, rrugët, mbikalimet) në mënyrë që të sigurohen që themelet e këtyre strukturave të jenë të forta dhe t'i rezistojnë erozionit të ujit në rast të shkarkimit maksimal të ujit; Ndalimi i shfrytëzimit të zhavorreve dhe rërës brenda shtratit të lumit / rrjedhës afër strukturave të betonit (urat, rrugët, mbikalimet) në mënyrë që gërryerja e ujit të mos dobësojë themelet e tyre; Mirëmbajtja e rjetave për fiksimin e bimësisë dhe sigurimi i rehabilitimit të bimësisë në terrene të pjerrëta, për të shmangur gërryerjen e tokës dhe çdo rrëshqitje të vogël të tokës. Mirëmbajtja e mureve mbajtës për të shmangur rrëshqitjet e rrëshqitura të tokës, rrëshqitjet, rënien e shkëmbinjve dhe erozionin; Mirëmbajtja e sistemit të kullimit në mënyrë që të shmangen dëmtimet eventuale nga erozioni dhe sedimentimi në rrugën e planifikuar dhe strukturat e tij të betonit ose përmytjet (urat, rrugicat, mbikalimet dhe muret mbajtëse).
Tektonika dhe sizmiteti	Gjatë fazës së parandërtimit, ndërtimit	
	Bazuar në aktivitetet sizmike, AIC shtrihet mbi tre burime sizmike. Shkalla e parashikuar maksimale për AIC ndryshon nga 7.0 në 7.2. Ngjarjet e tërmetit mund të shkatërrojnë rrugët, urat etj, nëse nuk ndërtohen, duke marrë parasysh këto madhësi maksimale. Gjatë kësaj faze, ndikime të tilla duket se kanë një madhësi të madhe, sepse ato mund të kontrollojnë funksionin e korridorit dhe të rrezikojnë transportin në një nivel rajonal dhe kombëtar.	<p>Për shkak të rrezikut të lartë të ngjarjeve sizmike në Shqipëri me kalimin e kohës, modelimi i rrugës ka respektuar gjatë projektimit konceptual dhe do të marrë parasysh në vazhdim të projektimit paraprak dhe hartimit të hollësishëm, normat sizmike të ndërtimeve dhe madhësitë e pritshme të tërmetit. Përveç madhësisë së pritshme sizmike, për të përcaktuar rëndësinë e ndikimit, topografia dhe gjeo-morfologjia e Seksioneve janë vlerësuar dhe do të merren më tej në konsideratë. Megjithatë Seksionet 1 dhe 2 shtrihen në një zonë me madhësi më të lartë sizmike se disa seksione të tjera (Seksionet 5B, 5C, 10 dhe 11), ato karakterizohen nga një topografi e sheshtë, që do të thotë më pak rrezik sizmologjik nga stimulimi i rrëshqitjeve.</p> <p>Në përputhje me kodet evropiane 7 dhe 8, rekomandohet të merren parasysh rezultatet e sondazhit sizmologjik përpara fazës së ndërtimit, si dhe parametrat gjeoteknikë që vijnë nga studimi gjeoteknik dhe të dhënat / informacionet e dhëna nga shkrimet e boshtave që do të planifikohet sipas Modelit Preliminar.</p>

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Ndryshimi i klimës	Gjatë fazës së parandërtimit	
	<p>Ndikimet më të rëndësishme që mund të vijnë në këtë fazë janë ato që do të rrjedhin nga mungesa e ekzaminimit të çështjeve të ndryshimit të klimës nën përgatitjen e VNMS dhe do të kalojnë në fazat e tjera (ndërtimin dhe funksionimin). Ndër ndikimet kryesore, ndikimet katastrofike nga përmbytjet në strukturat nga nënvlerësimi i dimensioneve të tyre, dëmtimi i trotuarit për shkak të rritjes së fluksit të temperaturave ekstreme nga propozimi i një lloji jo të përshtatshëm të trotuarit, nënvlerësimi i emetimeve të CO2 mund të përfshihet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifikimi i burimeve të mundshme të emetimit për gazet ▪ Llogaritjet e emetimeve të CO2 të provokuara për fazën e funksionimit të projektit duke përdorur metoda të llogaritjes EBRD & EIB dhe krahasimin e emetimeve të llogaritura në pragje të caktuara. Do të nevojiten të dhëna për numrin e automjeteve në ditë dhe llojet e automjeteve, ndërsa do të përcaktohen faktorët specifikë të emetimit të transmetimit. Vlerat duhet të raportohen si ton ekuivalentë të dioksidit të karbonit (tCO2e). ▪ Propozimi i masave lehtësuese për sistemin e kullimit, shtigjet e ujit dhe kolektorët etj, për të shmangur përmbytjet, të shkaktuara nga efektet e ndryshimit të klimës ▪ Sistemi i kullimit dhe mbledhjes planifikon të shmangë shpërndarjen e ndotësve gjatë përmbytjeve ▪ Propozimi i një plani të menaxhimit të rezistencës ndaj klimës (Qasja e Tranzicionit të Ekonomisë së Gjelbër) i cili do të marrë parasysh të gjitha ngjarjet ekstreme si përmbytjet, rrëshqitjet e tokës, ngritja e temperaturës, reshjet e mëdha, të ekzaminojë ndjeshmërinë e tyre, të përgatisë një matricë të vlerësimit të cenusshmërisë dhe do të paraqesë atë që parashikoi ekipi i Dizajnit për ta bërë Projektin elastik (kthesat, urat, trotuari karakteristike ndaj nxehtësisë dhe ngricës). ▪ Sa i përket ndjeshmërisë së Projektit ndaj ndryshimit të klimës, duhet të propozohen modele strukturale dhe sipërfaqe të përshtatshme dhe përdorimi i lidhësve të ndryshëm në asfalt (shkrirja e asfaltit, ngrica). Për më tepër, modeli paraprak / dizajni i detajuar duhet të jetë më i saktë për kapacitetin e hendekut dhe kolonës. Një numër i masave të thjeshta mund të merren për të siguruar që në një afat të shkurtër që ngjarjet ekstreme të reshjeve të mos rezultojnë në ndikime të konsiderueshme në Projekt, përfshirë mirëmbajtjen e pjerrësisë pozitive kryq për të lehtësuar rrjedhjen e ujit nga sipërfaqja, rritjen e rezistencës ndaj prishjes së rrugëve, zvogëlimin e spërkatje / spërkatje përmes përzierjeve poroze të sipërfaqes; ▪ Përdorimi më i shpeshtë i seksionit të trotuarit të ngritur, përmirësimi i dukshmërisë dhe përcaktimit të markës së trotuarit dhe sigurimi që të gjitha argjinaturat janë mbjellë për të ndihmuar në rritjen e stabilitetit.
	Gjatë ndërtimit	
	<p>Emetimet e CO2 dhe hidrokarburet nuk duket se ndikojnë në territoret në shkallë të gjerë gjatë fazës së ndërtimit. Çdo lëshim i gazrave në këtë fazë pritet kryesisht nga transporti i materialeve në vend, përdorimi i bimëve dhe pajisjeve dhe transporti i mbeturinave. Gazrat do të jenë një ndikim i transferuar në shërbimet / rrugët hyrëse që do të përdoren në vend të atyre që janë në rikonstrukcion (rasti i dyfishimit / azhurnimit të rrugëve ekzistuese).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Llogaritjet e sakta për dimensionet në lidhje me strukturat kulluese, kthesat, si dhe propozimi i llojeve të trotuareve që janë rezistente ndaj temperaturave ekstreme ▪ Maksimizimi i përdorimit të materialeve të ndërtimit dhe produkteve me përmbajtje të ricikluar ose sekondar dhe të ulët të karbonit, nga burimet e rinovueshme, dhe duke ofruar përfitim të qëndrueshmërisë; ▪ Përdorimi i materialeve me origjinë vendase, kur është në dispozicion dhe praktik, për të minimizuar distancën, materialet transportohen nga burimi në vend; dhe

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>Përmbytjet mbeten një rrezik për të gjitha Seksionet që ndodhen në zona të sheshta dhe depresione në tokë. Nëse jo masa të përshtatshme, gjatë reshjeve të mëdha, përmbytjet mund të dëmtojnë punimet.</p> <p>Gjatë sezonit të thatë, temperaturat ekstreme do të nxisin zjarre aksidentale. Zjarret aksidentale mund të provokohen në secilin prej Seksioneve gjatë fazës së ndërtimit dhe mund të shkaktojnë dëme në jetën e njerëzve dhe pasuritë, përkeqësojnë ose dëmtojnë habitatet dhe biodiversitetin dhe degradojnë cilësinë e ajrit dhe tokës. Shkatërimi i habitateve nga zjarret mund të shkaktojë copëzimin e habitatit në skenarin më të mirë ose shkatërrimin e mbulesës së gjelbër dhe ndikime të tjera katastrofike në biodiversitet (skenari më i keq), diçka që kërkon një kohë të gjatë për tu rehabilituar dhe për të marrë tiparet e tij natyrore ekologjike. Jeta e egër nën stres do të duhet të lëvizë në zona të tjera, të paprekur nga zjarret, duke provokuar stres ekologjik (mbipopullim) në vendet ku do të zhvendosen.</p> <p>Pastrimi i vegjetacionit dhe trotuareve do të rrisë temperaturat e ajrit në vetë rrugën dhe rrethinat e saj. Hijet e krijuara nga pemët dhe kurora e pemës si një ombrellë për shkak të rrezatimit diellor do të zhduken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përdorimi i impianteve më efikase të ndërtimit dhe transportimit të automjeteve, dhe / ose atyre që mundësohen nga energjia elektrike nga karburantet alternative të karbonit / të ulët.
	Gjatë ndërtimit	
	<p>Reshjet. Rrugët janë të ndjeshme ndaj reshjeve të mëdha. Përmbytja mund të nënkuptojë që rrugët janë të pakalueshme dhe shkaktojnë humbje të komoditetit dhe pengesë për sigurinë e trafikut. Përmbytja gjithashtu mund të shkaktojë dëme në sipërfaqet e shtruara (duke çuar në rritjen e kërkesave për mirëmbajtje).</p> <p>Rrugët dhe urat janë gjithashtu të ndjeshme ndaj ngjarjeve ekstreme të reshjeve, të cilat përveç përmbytjes, gjithashtu mund të çojnë në destabilizimin e dherave dhe punimeve tokësore, duke çuar potencialisht në humbje të përkohshme ose të përhershme të komoditetit. Rrugët janë gjithashtu të ndjeshme ndaj reshjeve të ulëta ose thatësirës. Periudhat e zgjatura të thatë mund të çojnë në tharje dhe plasaritje të punimeve tokësore dhe tokave Rrugët dhe urat janë të ndjeshme ndaj temperaturave ekstreme. Temperaturat e larta mund të shkaktojnë dëme në sipërfaqet e shtruara, përfshirë shkrirjen dhe deformimin e mundshëm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Siguroni që të gjitha marrëveshjet për përgjigjen e rreziqeve natyrore dhe menaxhimin e dëmeve janë krijuar; Procedurat operative duhet të përfshijnë politika dhe procese të identifikuara për t'iu përgjigjur katastrofave; ▪ Vendosni një program monitorimi i cili do të sigurojë që monitorimi i të dhënave klimatike të përfshihet në programin e monitorimit dhe që do të përfshijë mbledhjen e të dhënave për gjendjen e trotuarit të rrugës, duke marrë parasysh parametrat që mund të jenë rezultat i ndikimit të ndryshimit të klimës; ▪ Mirëmbajtja e duhur në lidhje me strukturat rrugore dhe kulluese në mënyrë që të ketë mbrojtje të duhur kundër temperaturave ekstreme, rrëshqitjeve të dheut, erozionit të tokës, reshjeve ekstreme

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>Një rritje e rrezatimit diellor gjithashtu mund të shkaktojë përqendrim më të shpejtë të materialeve dhe infrastrukturës shoqëruese siç janë sinjalet. Urat janë të ndjeshme ndaj temperaturave të larta të cilat ndikojnë në nyjet e zgjerimit termik dhe rritin presionet e tokës.</p> <p>Rrugët dhe urat janë të gjitha të ndjeshme ndaj stabilitetit të tokës. Stabiliteti i tokës mund të zvogëlohet si rezultat i reshjeve ekstreme të shiut ose periudhave të zgjatura të reshjeve që mund të çojnë në ujë mbledhje, si dhe temperaturat ekstreme dhe thatësira që mund të bëjnë që tokat të thahen dhe plasariten.</p> <p>GHG (Shkarkimi i CO2 dhe hidrokarbureve). GS-të duket se kanë një rëndësi më të lartë gjatë fazës së funksionimit (trafiku) në krahasim me fazën e ndërtimit. Ndikime të tilla duket se gjenerohen nga funksionimi i rrugës, mirëmbajtja, riparimi dhe zëvendësimi në të gjitha Seksionet.</p>	
Ujërat sipërfaqësorë	Gjatë fazës së parandërtimit	
	<p>Faza e parakonstruksionit mbetet faza vendimtare për të identifikuar cilësinë e saktë të mjedisit, për të parandaluar ose zvogëluar ndikimet dhe madhësinë e tyre për fazat e mëvonshme dhe për të përcaktuar masat dhe mekanizmat më të mirë për të kontrolluar sa më shumë ndikimet negative në ujërat sipërfaqësorë (natyrore lumenj / përrenj, kanale ujitje dhe kanalizimesh) për fazat e ndërtimit dhe funksionimit.</p>	<p>Matjet e ujit sipërfaqësor duhet të bëhen nën përgatitjen e VNMS dhe mostrat duhet të merren në të gjitha burimet e mundshme të ndotjes dhe në rrjedhën e tyre të poshtme. Matjet duhet të përbëhen nga parametra kimikë (tregues organikë dhe inorganikë), parametra fizikë dhe mikrobiologjikë të cilësisë së ujit. Ndjeshmëria e lumenjve dhe përrenjve të kryqëzuar do të duhet të identifikohet, ndërsa duhet të shqyrtohet më tej nëse përrenjtë dhe grykët e kryqëzuara kanë një rrjedhë konstante ose të përkohshme. Përcaktimi i cilësisë së ujërave sipërfaqësorë të ujërave të rrjedhshëm që mund të preken nga AIC do të ndihmojë në përgatitjen e një plani të detajuar për pikat e monitorimit gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit. Do të propozohen gjithashtu masa se si të zvogëlohet ndotja e ujit dhe një model i duhur i sistemeve të duhura të kullimit dhe mbledhjes së ujërave të stuhisë (kthesat, kanalet, ndarësit e naftës, basenet e ndalimit të thatë etj.), ndërsa Kontraktori përmes ESMP dhe ESAP të VNMS duhet të jetë i detyruar të përgatisë një Plan të detajuar të Menaxhimit të Ujërave.</p>
	Gjatë ndërtimit	
Ndryshimi i regjimit hidrologjik të rrjedhave ujore.	<p>Projekti parashikon ndërtimin e urave nëpër burimet ujore dhe kthesat në të gjithë rrjedhën sezonale / rrjetin e ujitjes. Strukturat e përdorura për kalimin e lumenjve dhe rrjedhave të tjera të ujit mund të krijojnë pengesa për rrjedhën natyrore hidraulike gjithashtu nëse nuk janë të shkallëzuara siç duhet. Ndikimi do të shoqërohet me rishpërndarje të përkohshme të rrjedhjeve sipërfaqësore nga punimet tokësore para dhe gjatë aktiviteteve të ndërtimit. Përgjimi dhe asgjësimi i rrjedhjeve nga vendet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tubat duhet të jenë të dizajnuara për të ruajtur gjerësinë natyrore të shtratit të lumenjve dhe nivelin e shtratit natyror të lumenjve. Nëse nuk është e mundshme të përdoren kthesat pa fund, baza kurriore do të varroset për të rivendosur shtratit e lumit. Një performancë e pranueshme hidraulike duhet të mbahet për të shmangur rrjedhjen e kanalit gjatë reshjeve të mëdha. ▪ Kur është e mundur, thellësia dhe rrjedhat natyrore të shtratit të lumenjve, sedimentet fundore dhe sistemi dhe tokat që përmythen do të ruhen

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>e ndërtimit, si dhe ndryshimet në drejtimin e rrjedhës dhe shkallën e shkaktuar nga konsolidimi i tepërt i dherave dhe ndërtimi i strukturave artificiale në zonën e projektit mund të ndikojnë në regjimin hidrologjik të trupave ujorë sipërfaqësorë. Niveli i ujit në rrjedhën e sipërme të strukturës hidraulike mund të rritet që mund të rezultojë në rrezik të rritur nga përmbytja e zonave të vendosura në rrjedhën e sipërme gjatë niveleve të larta të ujit. Ky ndikim mund të ndodhë vetëm kur urat, kthesat e kutive dhe strukturat e tjera janë të vogla në krahasim me hidrologjinë lokale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kur një shkarkim i rritur i ujit sipërfaqësor rrezikon qëndrueshmërinë e prizës së ujit, përfshihen masa mbrojtëse nga erozioni, siç janë masat bioinxhinieruese, copëzat dhe digat e kontrollit. ▪ Masat e kontrollit të rrjedhjes mund të instalohen në kohën e ndërtimit të rrugës / autostradës dhe urës për të zvogëluar ndotjen e rrjedhjes. Për të parandaluar ndotjen e rrjedhjes, shtrimi duhet të kryhet vetëm në mot të thatë. Për shkak të zgjidhjes së projektimit, shkarkimi i drejtpërdrejtë i rrjedhës së ujit në sipërfaqe është zvogëluar në minimum; ▪ Masat e mëposhtme do të zbatohen posaçërisht në lidhje me urat, kur kryqëzimet e lumenjve siç përmenden në nën-seksionin e ndikimeve: ▪ Aktivitetet e ndërtimit të urës duhet të ndërmerren kur lumenjtë ose përrrenjtë janë të thatë (d.m.th. në rast se ata kanë një rrjedhë jo të vazhdueshme gjatë muajve të verës) për të shmangur ndotjen e pluhurit. ▪ Sigurohuni që punët për derdhje në vendet e punëve rreth lumenjve. ▪ Sigurohuni që asnjë karburant i automjetit të mos ndodhë brenda 100 metrave nga ndonjë rrjedhë uji sipërfaqësor. ▪ Drejtojeni rrjedhën e ujit pranë skelave të urës. ▪ Sigurohuni që gardhe me pllaka, barriera sedimente ose pajisje të tjera për të parandaluar migrimin e tulit gjatë ndërtimit brenda rrjedhave. ▪ Kryen punët e ndërtimit të urës pa ndërprerë trafikun në rrugët ekzistuese me sigurimin e devijimeve të përshtatshme. ▪ Sigurohuni që materialet e mbeturinave të mos hidhen në lumë, përfshirë mbeturinat e betonit të përforcuar. ▪ Vendosni gjeneratorë më shumë se 20 metra larg lumit. ▪ Sigurohuni zona në të cilat mikserat e betonit mund të lajnë betonin e mbetur pa ndotur mjedisin. Kjo mund të jetë në formën e një pellgje të rreshtuar në çdo vend urë. Drejtuesit do të informohen për këto vende dhe kërkesat për të përdorur këto pellgje mbledhëse në baza rutine nga inxhinieri. Mbeturinat e thata nga pellgjet e vendbanimit mund të përdoren si rimbushje për kthesat, etj. ▪ Sigurohuni që të mos vendosen lëngje të rrezikshme brenda 10 metrave nga lumi. ▪ Sigurohuni tualetet të lëvizshëm në vendet e ndërtimit të urës për të parandaluar ndotjen nga punëtorët në lumë. ▪ Përveç kësaj, Kontraktori do të jetë përgjegjës për të vendosur periudhën e pjelljes së peshkut në lidhje me punët e ndërtimit të urës për të siguruar që të gjitha punimet janë ndërmarrë në periudha më pak të ngjarë të ndikojnë në periudhën e pjelljes së peshkut.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Rritja e turbullirës	<p>Erozioni i pakontrolluar i sedimentit dhe rrjedhja e ndotur e llumit e shkaktuar nga heqja e bimësisë dhe shkatërrimi i tokës (për shembull në zonat në prerje) dhe shkëmbinjtë e zhavorrit në fraksione të vogla, të cilat mund të shkaktojnë turbullirë uji, depozitim të sedimenteve në shtretërit e lumenjve dhe brigjeve dhe akumulimin në shpatet të lumenjve dhe grykave të lumenjve.</p> <p>Punimet e ndërtimit të Projektit të automjeteve pritet të kenë një ndikim në rrjedhat e ujit përreth përgjatë Linjës.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Punimet e tokës në shtretërit e lumenjve / lumenjve duhet të planifikohen mundësisht gjatë periudhës më të ulët të ujit (gjatë muajve të verës). Periudhat e ujit të lartë (tetor deri në prill) duhet të shmangen. Parandaloni lëvizjen e makinave në lumenj dhe përrenj dhe në argjinaturat e tyre, përveç nëse është e pashmangshme për shkak të procesit të ndërtimit Gjatë rikualifikimit dhe zhvendosjes së shtratit të lumit, do të merren masa të nevojshme teknike për të minimizuar punimet tokësore në kontakt të drejtpërdrejtë me ujin;
Rrjedhës i ujërave të zeza	<p>Kantierët e punëtorëve mund të jenë burim ndotjeje me ujërat e zeza, por edhe mbetje të ngurta. Pritet që kantierët e vendeve të ndërtimit të krijojnë ujërat e zeza sanitare. Ujërat e zeza do të shfaqen në vendet ku do të ketë spërkatje të ujit në mënyrë që të zvogëlojnë emetimet e pluhurit gjatë gjërimeve; ujërat e zeza do të drenazhohen në zona në vendkalimin e makinës përmes një lumi përmes urave.</p>	<p>Sa i përket rrjedhës së ujërave të zeza, ujërat e zeza të llojit shtëpiak të krijuara në kantierë ndërtimi nuk do të lejohen të derdhen të pa trajtuara në rrjedhat e ujit natyror. Kantierët do të pajisen me një sistem të trajtimit të ujërave të ndotura për të trajtuar ujërat e zeza në nivele të pranueshme për shkarkim në rrjedhjen e ujit dhe me tualete kimike portative, dhe kështu mbeturinat do të menaxhohen në mënyrë të përshtatshme. Ujërat e stuhive dhe ujërat e zeza që dalin në vend do të mblidhen, hiqen nga siti përmes një sistemi gypash kullimi të përshtatshëm, të përkohshëm dhe të dizajnuar siç duhet, kanalet dhe kanalet anësore për të akomoduar shkarkimet e parashikimit, për të mbledhur balotazhin nga karrexhata, përcjelljen, drejtimin e dyqaneve -Uji për të zvogëluar rrjedhjet e pikut dhe për të hequr sedimentet e trashë dhe ndotësit e lidhur me vajin dhe për të hedhur në pellgjet e ndalimit të thatë. Mbeturinat dhe mbeturinat e krijuara në vend duhet të mblidhen, trajtohen dhe asgjësohen siç duhet për të mos hyrë në përrenjtë afër dhe kullon ujërat e stuhisë. Kthesat pranë zonave të punimeve do të mbulohen për të bllokuar hyrjen e mbeturinave të mëdha dhe refuzimin.</p>
Rrjedhje dhe derdhje aksidentale	<p>Rrjedhje dhe derdhje aksidentale nga përdorimi i betonit gjatë ndërtimit të urave dhe rrugëve dhe karburanteve, lubrifikantëve dhe substancave të tjera të rrezikshme në produkte dhe zona të depozitimit të mbeturinave, si dhe nga makineri ndërtimi dhe automjete në vendin e ndërtimit</p>	<ul style="list-style-type: none"> Duhet të sigurohen kuti grumbullimi për të pastruar çdo tokë të ndotur që rrjedh nga derdhje të vogla të karburantit, lubrifikantëve, vajrave ose kimikateve. Pajisjet sekondare të mbajtjes (leckt e rënies, kutitë për kullimin) duhet të përdoren për të grumbulluar rrjedhjet ose derdhjet gjatë heqjes ose ndryshimit të vajrave nga automjetet ose pajisjet. Për derdhje të vogla, duhet të përdoren materiale që e përthithin lëngun. Karburanti, vaji ose materialet e rrezikshme që kërkohen të ruhen, duhet të ruhen brenda mbajtjes sekondare (të dizajnuar të përmbajë të paktën 110% të kapacitetit të përgjithshëm të kontejnerëve të ruajtjes), të vendosura më të mëdha se 100m nga një burim uji. Muret dhe dyshemetë duhet të jenë të ndërtuara prej betoni ose materialet të tjera të papërshkueshme. Asnjë kullim nga zona e depozitimit nuk duhet të instalohet. Pajisje grumbulluese duhet të vendoset poshtë të gjitha pajisjeve me rrezik të lartë që të përmbajnë derdhje / rrjedhje të karburanteve / vajrave. Riparimet / mirëmbajtja dhe aktivitetet e karburantit në vend duhet të jenë të kufizuara. Prioritet duhet t'i jepet objekteve tregtare jashtë vendit. Nëse është e pamundur, duhet të sigurohet një zonë e caktuar me përmbajtje sekondare për derdhje të mundshme për riparime ose aktivitete të mirëmbajtjes në vend. Këto zona duhet të vendosen larg kanaleve kullues dhe trupave ujorë sipërfaqësorë. (distanca midis vendndodhjes së mirëmbajtjes dhe lumit duhet të jetë së paku 100 m).

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ vendosen larg kanaleve kullues dhe trupave ujorë sipërfaqësorë. (distanca midis vendndodhjes së mirëmbajtjes dhe lumit duhet të jetë së paku 100 m). ▪ Automjetet dhe pajisjet në vend duhet të inspektohen rregullisht për rrjedhjet dhe të gjitha rrjedhjet do të riparohen menjëherë. Automjetet dhe pajisjet e ardhshme duhet të kontrollohen për rrjedhje. Automjetet / pajisjet që rrjedhin nuk duhet të lejohen në vend. ▪ Ndërtimi i ndarësve të naftës në mënyrë që të paravendosni ujërat e stuhisë në mënyrë që të sigurohet që uji i pastër sipas standardeve të pranuar të kthehet tek marrësi i ujit ▪ Shkarkimi i ndonjë ujërave të zeza të patrajuara në një trup ujor sipërfaqësor duhet të ndalohej. ▪ Shkarkimet e trajtuara të ujërave të zeza duhet të jenë në përputhje me standardet e specifikuar të cilësisë së ujit (përfshirë projektin dhe standardet kombëtare). ▪ Impiante prej betoni dhe asfalti, vendet e ndërtimit (viadukt, mbulimi i lumenjve), kantierë etj. Do të izolohej siç duhet me instalimin e rrethimit në të gjitha vendet që ndodhen afër lumenjve dhe rrjedhave të ujit për të parandaluar çdo shkarkim të materialeve të ndërtimit, në veçanti të materialeve të rrezikshme, në rrjedhën e ujit. ▪ Shkarkimi i ujit të ndotur me çimento në trupat e ujit duhet të shmangët pasi ndotja e çimentos rezulton me alkalinitet të lartë dhe rrit pH, i cili mund të jetë toksik për jetën ujore. ▪ Siguroni tanke septike për kantierin. Mbani kontratë me kompaninë e autorizuar përgjegjëse për largimin e mbetjeve të lëngshme aktive. Nëse për menaxhimin e ujërave të ndotura, kantieri është i pajisur me një fabrikë për trajtimin e paketave të sigurojë pastrim / kanalizime sipas udhëzimeve të prodhuesit dhe që standardet e shkarkimit plotësohen për ujërat e zeza. ▪ Organizoni pellgje për vendosjen e ujërave të kullimit të tunelit. Kontrolloni cilësinë e ujit të kullimit (përfshirë pH) nga basenet e vendosjes para se të derdhet në mjedis.
	Gjatë operacionit	
	<p>Gjatë fazës operacionale, ndoshta pritet që ndotja e ujit të rezultojë kryesisht nga vendosja e tymrave të shkarkimit, konsumimi i gomave, rrjedhja e ngarkesave, derdhja e ngarkesave, hedhja e mbeturinave organike dhe inorganike, reshjet, ndotja e sjellë nga era, shpërndarja përmes kalimit të automjeteve. Ndotja e përhershme ka të bëjë kryesisht me fushën, strukturën dhe karakteristikat e rrjedhës së trafikut. Sedimentimi i përhershëm i rrezikshëm substancat në sipërfaqen e rrugës dhe elementët e shërbimit të seksioneve të kryqëzuara rezultojnë nga qarkullimi i trafikut, dhe pastrohen me</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përdorimi i ulluqeve dhe kanaleve të betonit për të minimizuar rrezikun e ndotjes së akuiferit ▪ Pellgje për vendosjen do të përdoren për të hequr pluhurin, ndotësit dhe mbeturinat nga uji i rrjedhjes së rrugës para se të hidhen në përrenj ose lumenj ngjitur. ▪ Siguroni pastrimin dhe largimin e mbeturinave nga karrexhata dhe rrugët e rrugës. ▪ Cilësia e ujit në rrjedhat ujore të marrësve të ujërave të zeza duhet të monitorohet të paktën mujore gjatë periudhave të rrjedhave të lumenjve.

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>reshjet. Shembull tipik i këtij lloji të ndotjes sezonale është përdorimi i kripës industriale gjatë muajve të dimrit. Seksionet e AIC do të ndikojnë në cilësinë e ujërave sipërfaqësorë në kushte shiu ku ujërat e larë nga sipërfaqet rrugore do të drenazhohen në fushën përreth. Ujërat e larjes nga rruga (sidomos prurjet e para të reshjeve që përmbajnë përqendrim të lartë të materialit ndotës) gjurmët e benzinës, karburantit, metaleve të rënda që mund të rrezikojnë mjedisin ujor dhe peizazhin. Përqendrimi i materialeve të dëmshëm në ujërat e larjes së rrugëve, të shkaktuara nga trafiku vijonë nga djegia e karburantit motorik (grimcat dhe gazrat), gërryerja d.m.th të veshësh goma, nga frenat dhe rrjedhjet e automjeteve (vaji etj.). Nga ana tjetër, këto ndryshime në cilësinë e ujit, madje edhe në rajone me lagështi të lartë, shpesh janë të përkohshme dhe të lokalizuara si pasojë e ndryshimeve të sasisë së ujit. Ndotja aksidentale zakonisht ndodh gjatë transportimit të materialeve të rrezikshme. Problemi kryesor në këto raste është se zakonisht ato janë në përqendrim shumë të lartë dhe nuk mund të parashikohen as në kohë apo vendndodhje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sigurimi i mirëmbajtjes dhe pastrimit/heqjes në kohë të sedimenteve të grumbulluara në objektin e trajtimit të rrjedhës së urës dhe sistemet e kullimit të ujit në tunel. Hedhja e këtyre sedimenteve pas të njëjtës procedurë siç përcaktohet për administrimin e sedimenteve nga njësia e trajtimit (baseni i vendosjes). ▪ Kryeni shtrimin e mirëmbajtjes së seksioneve rrugore dhe kuvertave të urës vetëm në mot të thatë për të parandaluar ndotjen e rrjedhjes. ▪ Monitorimi i gjendjes së tubave dhe kanaleve kulluese etj .; ▪ Kontrolloni rregullisht funksionimin e erozionit të palëvizshëm dhe pajisjet e monitorimit të rrjedhës; ▪ Kur është e mundur, kufizoni përdorimin e kimikateve për pastrim, jepni përparësi mjeteve mekanike si gërryesit dhe pastruesit e dëborës. Nëse përdoren kimikate të ngjirjes; të monitorojë cilësinë e ujit sipërfaqësor për përqendrimet e klorureve dhe joneve të amoniumit, të trajtojë personelin të përdorë kimikate për pastrim në mënyrë efikase dhe në kohë, të kontrollojë rregullisht pajisjet e pastrimit; ▪ Cilësia e ujit të kontrollit (lista e parametrave që duhet të kontrollojë përfshijnë: pH; Solidet e Pezulluara; BOD5; COD; Koliformat; Nitrati (NO3); Fosfati (PO4); Vaji dhe Grease) në rrjedhat ujore marrëse sezonale. Mblidhni kampione uji nga seksionet në rrjedhën e sipërme dhe në rrjedhën e poshtme të rrjedhës në distancë 50m dhe 250m të zonës së kryqëzimit. Distanca mund të ndryshojë në varësi të aksesit të lumit për marrjen e mostrave. ▪ Kontrolloni cilësinë e sedimenteve (lista e parametrave për kontroll përfshijnë: metale të rënda, produkte të naftës) përpara se të merrni vendime për metodën e deponimit. Nëse ndotja është zbuluar - përdorni kontraktuesin e licencuar për t'u marrë me mbeturinat. ▪ Mbajnë kontrata me ndërmarrjet për heqjen e mbeturinave të rrezikshme për të siguruar heqjen në kohë dhe të sigurt të naftës së skremuar, mbeturinave të tjera të rrezikshme të krijuara në ndërtesat teknike. ▪ Përditësoni gropat e vendosjes me module më të efektshme si pajisjet mekanike (gracka e rërës, kurthi i naftës) dhe moduli i karbonit të aktivizuar; ▪ Kurthet e vendosura duhet të vendosen në sistemin e kullimit të ujërave të stuhisë për të kapur sedimente të pezulluara. ▪ Të ruajë integritetin dhe përshkueshmërinë e sistemit të kullimit të ujërave të stuhisë për të shmangur bllokimin, rrjedhjen e rrjedhjeve dhe shkarkimin e drejtpërdrejtë të rrjedhjeve të patrajuara në lumenj. ▪ Hiq llum nga objektet e trajtimit në rrugë në kohën e duhur; <p>Masat në rastin e derdhjeve të kamionëve, zjarrit, etj. Që përfshijnë substanca të rrezikshme / ndotëse për të parandaluar dhe pastruar çdo ndikim domethënës nga kullimi i lëngjeve të kontaminuara dhe ujit të zjarrit.</p>

Parametër	Ndikim i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Ujërat nëntokësore	Gjatë para-ndërtimit	
	<p>Ndotja nga rrjedhjet ose ujërat e mbeturinave në ujërat nëntokësorë varet nga përshkueshmëria e gjeo-shtresave që izolojnë ujërat nëntokësore nga tokat sipërfaqësore. Të gjitha rreziqet për ndotjen e ujërave nëntokësorë lidhen me depërtimin e lëngjeve të ndotura dhe rrjedhjet në hyrjet hidro-gjeologjike, të cilat konsistojnë si zonat e rimbushjes për ujërat nëntokësorë. Prandaj, Seksionet, të cilat janë afër "zonave të rimbushjes", konsiderohen si më të prirurit ndaj kontaminimit / ndotjes së ujërave nëntokësorë. Nëse këto zona nuk janë studiuar gjatë përgatitjes së VNMS, ndotja e ujërave nëntokësorë do të përbëjë rrezik të lartë.</p> <p>Transformimi i luginave lumore mund të çojë në pasoja të rënda: kur bllokohet rrjedhja nëntokësore, mund të kemi zona të përmbytura, rritjet e cekët të ujërave nëntokësore artificiale, fundosje e tokës dhe procese të tjera negative ekzogjene.</p>	<p>Identifikimi i vendeve të ndjeshme mund të konfirmohet nga studime specifike hidro-gjeologjike në hyrjet "Hidro-gjeologjike". Pas përcaktimit të zonave të ndjeshme, llojet e formacioneve gjeologjike dhe thellësia e shtresës ujëmbajtëse nga shpimet në ditaret e puseve dhe hetimet gjeoteknike, duhet të bëhen matje fiziko-kimike dhe mikrobiologjike për cilësinë e ujërave nëntokësorë të shtresave ujëmbajtëse të ndjeshme. Për më tepër, matjet janë të nevojshme për pellgjet e cekta të ujërave nëntokësorë, të cilët nuk janë pjesë e shtresave ujëmbajtëse, por përdoren për ujë bujqësor nga fermerët. Matjet dhe të dhënat në këto pellgje të ujërave nëntokësorë duhet të tregojnë aftësinë e tyre dhe aftësinë e rimbushjes. VNMS, bazuar në rezultate të tilla, mund të propozojë planin e duhur të menaxhimit dhe veprimit për zbatimin e projektit.</p> <p>Për të vlerësuar rëndësinë e ndikimeve në shkarkimin e ujërave nëntokësorë në fazën e ndërtimit nga migrimi i shtratit të lumenjve, është e nevojshme të bëhet një studim i hollësishëm hidrotekologjik i luginave lumore, ku është planifikuar drejtimi. Bazuar në analizën e të dhënave të marra, duhet të merret vendimi mbi realizueshmërinë e drejtimit.</p> <p>Kërkime të mëtejshme duhet të bëhen për zonat ku do të ndërtohen tunele dhe duhet të bëhet vlerësimi nëse këto ujëra nëntokësorë ushqejnë popullatën lokale me ujë të pijshëm.</p>
	Gjatë ndërtimit	
Ndotja / kontaminimi i ujërave nëntokësorë nga materialet e ndërtimit dhe aktivitetet.	<p>Ndikimet në cilësinë dhe sasinë e ujit nëntokësorë mund të jenë ndikuar nga punimet e para-ndërtimit dhe të ndërtimit (punime të tokës, shtresa rrugore, punime të tjera të lidhura me tokën, ura dhe punë të tjera me beton). Disa lëngje ose uji i mbeturinave nga larja ose pastrimi i makinave, sipërfaqeve të ndërtimit etj., mund të gjenerojnë në ujërat nëntokësorë disa ndotës, të cilët janë shumë të vështirë për tu dekompozuar ose shkatërruar kimikisht, siç janë lubrifikantët, vajrat etj. Makineritë e ndërtimit dhe kamionët e transportit mund të sjellin rrezik ndotjeje nga derdhja e karburantit dhe vajit. Kjo ndotje mund të ndodhë në pjesën e përgjithshme të rrugëve që përshkojnë seksionet rrugore që përshkojnë formacionet që mbajnë ujë të përshkueshëm (shtretërit e lumenjve me rërë dhe formacionet gëlqerore). Ndotja, nëse është masive, mund të çojë në ndotje të ujit të pijshëm, nëse ujërat nëntokësorë përdoren për këtë qëllim.</p>	<p>Masat zbutëse duhet të përfshijnë minimizimin e shiritit të punës, kryerjen e punimeve në periudhën e thatë, minimizimin e gjenerimit të mbeturinave, përdorimin e tualeteve të lëvizshëm, mbledhjen e vajrave të përdorur, etj.</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat e mundshme të zbutjes
Ndotja e ujërave nëntokësore nga ujërat e zeza të krijuara nga punëtorët në kantierët e punës.	Kjo kategori mbeturinash nuk konsiderohet me rrezik të lartë për ujërat nëntokësore për shkak të sasive të vogla dhe karakteristikave organike. Kjo ndotje mund të precipitohet lehtësisht në pellgje të vogla, të cilat përmbajnë ujëra që kanë një cilësi të përshtatshme për t'u përdorur për qëllime bujqësore. Pellgje të tilla kanë një regjim sezonal, ndërsa gjatë verës, disa prej tyre janë të thata.	Masat zbutëse konsistojnë kryesisht në shmangien / minimizimin e ndotjes së ujërave nëntokësore nga karburanti dhe derdhja e naftës nga makineria e ndërtimit (ju lutemi referojuni seksionit përkatës të ujërave sipërfaqësor më lart)
Shfrytëzimi i burimeve ujore nëntokësore për qëllime pune.	Reduktimi i aftësisë së ujërave nëntokësore mund të ndodhë nga shfrytëzimi i pellgjeve të vegjël të ujërave nëntokësore, që zakonisht përdoren për qëllime bujqësore, por që në disa raste, edhe si ujë i pijshëm. Ky ndikim, mund të krijojë konflikte mes banorëve, që e përdorin ujin për nevojat e tyre.	Nuk nevojiten masa lehtësuese pasi sasi të do të jenë minimale.
Gjatë fazës operacionale		
Ndotja e vërshimeve të ujërave të shiut	Ndotja e vërshimeve të ujërave të shiut nga sipërfaqja e rrugës mund të ndodhë për shkak të derdhjeve nga sistemi i motorrit dhe vajosjes (benzinë, vaj, vajra motorike, antifrizë dhe vaj frenash), mbetje gome dhe produkte veshje të kursit të veshjes (mbetje asfalti dhe bitumi) dhe emetimi i produkteve të djegies së karburantit (plumb dhe komponime plumbi, hidrokarbure të pa djegura, oksidet e azotit, bloza dhe katrani).	Masat zbutëse janë të lidhura me masat e ujërave sipërfaqësore dhe atyre të mbeturinave. Gjatë fazës operacionale, mund të zbatohen të njëjtat masa të përmendura në seksionin e ujërave sipërfaqësore dhe tokave që kanë lidhje me të njëjtën fazë.
Aksidente rrugore	Në rastin e aksidenteve rrugore, veçanërisht aksidentet që përfshijnë automjete që mbajnë materiale të rrezikshme, mund të ketë derdhje dhe shpërndarje të materialeve të dëmshme përgjatë rrugës dhe zonës së ngushtë pranë saj, nëse nuk ka pengesa ose blloqe betoni që parandalojnë fizikisht qarkullimin e automjeteve.	

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	Këto substanca kanë aftësi të lartë shpërbërje në sipërfaqe dhe nëntokë.	
Përdorimi i kripës	Përdorimi i kripërave dhe agjentëve të tjerë në nisjen e shkrirjes së akullit dhe borës, mund të rrezikojë ujërat tokësorë. Megjithatë, AIC shtrihet në një hapësirë me dendësi të ulët reshjesh bore gjatë vitit, prandaj nuk është e shumë i nevojshëm përdorimi i kripës.	
Ajri	Gjatë fazës së parandërtimit	
	<p>Mungesa e llogaritjeve dhe parashikimeve për emetimet e ajrit gjatë fazës operationale mund të nënvlerësojë masat zbutëse që mund të propozohen.</p> <p>Për më tepër, nëse monitorimi i ajrit dhe pluhurit gjatë fazës së ndërtimit nuk është parashikuar /vendosur Kontraktuesit, ankesat serioze dhe pakënaqësitë mund të paraqiten gjatë aktiviteteve të ndërtimit nga popullsia banuese.</p>	<p>Sa i përket fazës së projektimit, vendosja e saktë e kampeve të ndërtimit dhe koha e aktiviteteve përgjatë rrugës do të zvogëlojë rrezikun që nivelet e ngritura të ajrit të ndikojnë në receptorët e ndjeshëm. Vendosja e këtyre lehtësirave më shumë se 500 metra në drejtim të erës, poshtë receptorëve të ndjeshëm do të kufizojë ndikimet e mundshme të ajrit. Përveç sa më sipër, para fillimit të ndërtimit, dhe si pjesë e CESMP-së së tij, Kontraktori do të hartojë një plan të menaxhimit të ajrit që do të përfshijë masat zbutëse të përshkruara më poshtë për fazën e ndërtimit.</p> <p>Para fillimit të fazave të ndërtimit dhe operationale, matjet e ajrit (SO₂, NO₂, CO, PM₁₀, PM_{2.5} etj.) duhet të bëhen gjatë përgatitjes së VNMS-ve për Seksion dhe identifikimin e zonave të ndjeshme (shtëpi, biznese, spitale, shkolla etj) duhet të kryhen në mënyrë që pikat e matjes të përcaktohen. Matjet duhet të përqendrohen në rrugët ekzistuese ose në shtrirjet AIC afër rrjetit ekzistues, përkatësisht afër gjysmës së dytë të Seksionit 1, gjysmës së dytë të Seksionit 2, Seksionit 3, gjysmës së parë të Seksionit 5B, Seksionit 5C, Seksioneve 6 dhe 7, Seksionet 9A2, 11 dhe 13 A.</p> <p>Sa i përket Seksioneve të tjera, ata supozohet se kanë nivel të ulët të ndotjes së ajrit, sepse ato shtrihen kryesisht mbi tokat bujqësore ose habitatet natyrore. Konsulenti i ESIA duhet të propozojë në ESMP dhe ESAP që Kontraktuesi të përgatisë plane të menaxhimit të cilësisë së ajrit dhe pluhurit, ndërkohë ai do të duhet të jetë i saktë në vendet që Kontraktuesi duhet të monitorojë gjatë periudhës së ndërtimit në mënyrë që të minimizojë çdo ndikim të popullata lokale dhe biodiversiteti. Kontraktori është gjithashtu përgjegjës për përgatitjen e një Plani të Shëndetit dhe Sigurisë dhe VNMS duhet të përfshijë gjithashtu këtë kërkesë.</p> <p>Plani i Menaxhimit të Ajrit dhe Pluhurit do të detajojë veprimet që duhen ndërmarrë për të minimizuar prodhimin e pluhurit (p.sh. spërkatja e rrugëve të pashtruar me ujë (përfshirë llojet e pajisjeve, burimet e ujit, vendndodhjet për ujitje dhe orarin), duke mbuluar grumbujt e stoqeve, etj.) dhe gjithashtu do të sigurojë detaje të programit të monitorimit të sasisë së ajrit për monitorimin fillestar dhe rutinë. Plani gjithashtu do të përfshijë situata emergjente për lëshimin aksidental të ndotësve toksikë të ajrit. Një dispozitë në këtë Plan duhet të bëhet për cilësinë e ajrit në tunele.</p>
	Gjatë ndërtimit	

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Emetimet	<p>Pajisjet e kantierit me motorë me djegie të brendshme me naftë (kamionë, ekskavatorë, ngarkues etj.) Dhe nga betonieret dhe makineritë e asfaltit prodhojnë materie grimcash (PM10 dhe PM2.5), të cilat mund të përkeqësojnë astmën, të shkaktojnë sëmundje të zembrës dhe të çojnë në vdekje të parakohshme. Oksidet e azotit mund të shkaktojnë ndjeshmëri të shtuar ndaj alergjeneve. Kur oksidet e azotit kombinohen me VOC në prani të dritës së diellit, ato formojnë ozonin në nivel tokësor. Ky shtresë ozoni mund të shkaktojë vështirësi në frymëmarrje, përkeqësojë astmën dhe shkakton inflamacion të mushkërive. Me kalimin e kohës, inflamacioni i patrajtuar mund të rezultojë në dëmtim të përhershëm të mushkërive. Monoksidi i karbonit mund të shkaktojë dhimbje në gjoks tek njerëzit me probleme të zembrës, dhimbje koke, vjellje, ulje të gatishmërisë mendore dhe vdekje në një nivel shumë të lartë. VOC nga automjetet përfshijnë formaldehidin, acetaldehidin, acrolein, 1,3-butagjiene dhe benzenin, të cilat mund të shkaktojnë kancer. Njerëzit që jetojnë afër AIC mund të jenë më të rrezikuar nga ekspozimi ndaj ndotësve të trafikut. Të gjitha ndikimet e lartpërmendura i referohen gjithashtu kafshëve të egra.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitorimi i cilësisë së ajrit gjatë gjithë periudhës së ndërtimit ▪ Emetimet e tubit të shkarkimit - Asnjë furrë, kaldajë, impiant tjetër ose pajisje e ngjashme që përdor karburant që mund të prodhojë ndotës të ajrit nuk do të instalohet pa pëlqimin paraprak me shkrim të Inxhinierit. Pajisjet e ndërtimit do të mirëmbahen në një standard të mirë dhe të përshtaten me pajisje kontrolli të ndotjes të monitoruara rregullisht nga Kontraktuesi dhe Inxhinieri. ▪ Mos i digjni mbeturinat e ngurta të ndërtimit (përfshirë mbetjet e prerjeve) ▪ Pavarësisht nga madhësia ose lloji i automjetit, pronarët / operatorët duhet të zbatojnë programet e rekomanduara për mirëmbajtjen e motorit nga prodhuesi. ▪ Drejtuesit duhet të udhëzohen mbi përfitimet e praktikave të drejtimit që zvogëlojnë rrezikun e aksidenteve dhe konsumin e karburantit, përfshirë përshtetjen e matur dhe ngarjen brenda kufijve të sigurtë të shpejtësisë. ▪ Zbatoni një program të rregullt të mirëmbajtjes dhe riparimit të automjeteve. ▪ Siguroni mbjelljen e bimësisë përgjatë anëve të rrugës për të kufizuar ndikimet në cilësinë e ajrit.
Pluhuri	<p>Pluhuri mund të shkaktojë bezdi tek banorët lokalë, probleme shëndetësore dhe sigurie, dëmtim të bimëve dhe ndikim në ekologji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Djegia e hapur e materialeve të mbeturinave - Asnjë djegie e mbeturinave ose materialeve të tjera nuk do të ndodhë në kantier pa lejen e Inxhinierit. ▪ Pluhuri i krijuar nga rrugët e transportit, rrugët e paasfaltuara, grumbujt e stoqeve materiale, etj: ▪ Të gjithë kamionët e përdorur për transportimin e materialeve në dhe nga kantieri do të jenë të mbuluara me mbulesë të gomuar, ose mbulim tjetër të llojit të pranueshëm (i cili do të sigurohet siç duhet) për të parandaluar mbeturinat dhe / ose materialet që të bien nga ose të hidhen lart nga automjeti (et). ▪ Do të kërkohen sipërfaqe të forta në zonat e ndërtimit me lëvizje të rregullt të automjeteve. ▪ Larja e rregullt e zonave me pluhur kur moti është i thatë (dhe parashikimet e bëra paraprakisht të motit për javën e ardhshme për të shmangur situatat kur pajisjet nuk janë të disponueshme për të lagur); ▪ Operacioni i punës në tokë do të pezullohet kur shpejtësia e erës tejkalon 20 km / orë në zonat brenda 500m të çdo komuniteti. ▪ Kufizimi i limitit të shpejtësisë së automjeteve të ndërtimit në kantierin e ndërtimit dhe zonave të populluara. ▪ Vendosini strukturat ndihmëse dhe vendet e grumbullimit të mbeturinave në mënyrë që të zvogëloni numrat e udhëtimit dhe distancën - aq sa është e mundur.

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Siguroni struktura për larjen e kamionëve në portën e tunelit dhe vendet e ndërtimit të urave për të parandaluar daljen e kamionëve me baltë dhe pluhur. Opsioni mbi tokë konsiderohet të jetë përparësia.
Ajri	Gjatë fazës operacionale	
	<p>Ndotja e ajrit nga trafiku konsiderohet ndikimi më i rëndësishëm që pritet në cilësinë e ajrit gjatë fazës operacionale. Ndotja më e rëndësishme do të rrjedh nga gjenerimi i grimcave të materies - GM dhe gazrat, të tilla si CO, CO₂, NO_x, PAH, HC, Pb, SO₂. Pluhuri kryesisht do të gjenerohet nga trafiku gjatë stinëve të thata. Bashkëveprimi i njerëzve me disa gaze mund të ndikojë në shëndetin e tyre, ndërsa jeta e egër do të preket gjithashtu.</p>	<p>Pas modelimit të zhurmës së ajrit që ESIA do të kryejë, mund të propozohen masa më specifike për zbutjen. Sidoqoftë, rekomandohet të mbillni një pengesë bimësh përgjatë rrugës (në veçanti në zonat e ndjeshme siç janë vendbanimet). Gjelbërimi përgjatë rrugës mund të ndihmojë në uljen e përqendrimit të ndotësve të ajrit pranë rrugëve.</p>
Zhurmat	Gjatë fazës së parandërtimit	
	<p>Mungesa e llogaritjeve dhe parashikimeve për nivelet e ndotjes nga zhurma gjatë fazës së operacionale mund të nënvlerësojë masat zbutëse që mund të propozohen dhe zhurmat e larta mund të ndikojnë në popullsinë që rrethon Seksionet AIC, duke provokuar shqetësime gjatë ditës dhe natës (gjumit) dhe probleme shëndetësore. Për më tepër, nëse monitorimi i zhurmës gjatë fazës së ndërtimit nuk është parashikuar /vendosur Kontraktuesit, ankesat serioze dhe pakënaqësitë mund të paraqiten gjatë aktiviteteve të ndërtimit nga popullata banuese.</p>	<p>Sa i përket fazës së projektimit, vendosja e saktë e kampeve të ndërtimit dhe koha e aktiviteteve përgjatë rrugës do të zvogëlojë rrezikun për nivele të larta të ndotjes nga zhurma që të ndikojnë në receptorët e ndjeshëm. Vendosja e këtyre strukturave më shumë se 500 metra në drejtim të erës poshtë receptorëve të ndjeshëm do të kufizojë ndikimet e mundshme të zhurmës. Përveç sa më sipër, para fillimit të ndërtimit, dhe si pjesë e CESMP-së së tij, Kontraktori do të hartojë një plan të menaxhimit të zhurmave që do të përfshijë masat zbutëse të përshkruara më poshtë për fazën e ndërtimit.</p> <p>Para fillimit të fazave të ndërtimit dhe operacionale, matjet e zhurmës (ditën, pasdite, natën etj.) duhet të bëhen gjatë përgatitjes së VNMS-ve për Seksion dhe identifikimin e zonave të ndjeshme (shtëpi, biznese, spitale, shkolla etj.) jashtë në mënyrë që pikat e matjes të përcaktohen.</p> <p>Matjet duhet të përqendrohen në rrugët ekzistuese ose në shtrirjet AIC afër rrjetit ekzistues, përkatësisht afër gjysmës së dytë të Seksionit 1, gjysmës së dytë të Seksionit 2, Seksionit 3, gjysmës së parë të Seksionit 5B, Seksionit 5C, Seksioneve 6 dhe 7, Seksionet 9 A2, 11 dhe 13A. Sa i përket Seksioneve të tjera, ata supozohet se kanë zhurmë të ulët, sepse ato shtrihen kryesisht mbi tokat bujqësore ose habitatet natyrore.</p> <p>VNMS duhet të bëjë propozime specifike në lidhje me masat e uljes së zhurmës, pas realizimit të modelimit të zhurmës. Masat indikuese të zbutjes duhet të jenë zbatimi i zhurmës dhe pengesave natyrore, trotuareve me zhurmë të ulët etj. Për fazën e funksionimit.</p> <p>Plani i Menaxhimit të Zhurmave do të sigurojë detaje për masat zbutëse, vendndodhjen specifike dhe orarin kur masat e tilla do të zbatohen për të minimizuar ndikimet në receptorët e ndjeshëm për shkak të pranisë së kampit, punëve ndërtimore, ndihmuese dhe transportit të materialeve të ndërtimit, dhe projekteve të tjera që lidhen me projektin aktivitetet. Për më tepër, ai duhet të identifikojë receptorët e ndjeshëm, të planifikojë frekuencën e monitorimit dhe t'i referohet planit të veprimit / reagimit, përgjegjësi, raportit dhe planit të komunikimit.</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	Gjatë ndërtimit	
	<p>Nivelet e larta të zhurmave do të krijohen në dhe rreth kantierit të ndërtimit për shkak të pastrimit të tokës, punimeve tokësore, sipërfaqes së rrugës, lëvizjes së automjeteve, etj. Ndikimi është i ndryshueshëm në varësi të shtrirjes dhe karakterit të aktiviteteve të ndërtimit, vendndodhjes së aktiviteteve dhe orëve që ato zhvillohen. Burimet e mundshme të zhurmës gjatë ndërtimit janë pajisjet e kantierit dhe kamionët që mbajnë pajisje dhe materiale. Burimet kryesore të lidhura me ndërtimin e zhurmës janë ngritja e kampeve të ndërtimit, përfshirë zyrat e kantierit, punëtorëve, gërmimeve dhe punimeve tokësore, petëzimit dhe ngjeshjes, grumbullimit, materialit të ndërtimit dhe automjeteve për shpërndarjen e pajisjeve dhe impiantit për grumbullimin e betonit dhe impiantit tufë asfalti në vend.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kryen monitorimin e cilësisë së zhurmës gjatë gjithë periudhës së ndërtimit ▪ Kufizimet e kohës dhe veprimtarisë, d.m.th., operacionet do të planifikohen të përkohshëm me periudhat kur njerëzit do të preken më së paku; orët e punës dhe ditët e punës do të kufizohen në periudha më pak të ndjeshme ndaj zhurmës. Orari i punës do të miratohet nga Inxhinieri duke pasur parasysh kujdes për shqetësimin e mundshëm të zhurmës për banorët e zonës ose aktivitete të tjera. ▪ Vini re njoftime sa më shpejt të jetë e mundur për receptorët e ndjeshëm për periudha të punimeve më të zhurmshme, siç janë thërrmimi i betonit ose gurëve, dridhja ose metali i çekanit në tokë. Përshkruani aktivitetet dhe kohëzgjatjen e mundshme. Mbani të informuar receptorët e prekur nga preferenca. ▪ Të gjitha instalimet mekanike duhet të vendosen në heshtje nga mjetet më të mira praktike duke përdorur teknologjinë aktuale. Instalimet mekanike, përfshirë pajisjet e zhurmëmbajtëse, duhet të mirëmbahen në specifikimet e prodhuesit. Motorët e djegies së brendshme duhet të pajisen me një zhurmëmbajtës të përshtatshëm në gjendje të mirë. ▪ Mirëmbajtja e kërkuar e mjeteve, makinave dhe pajisjeve në mënyrë që ato të jenë në kushte të mira. ▪ Instaloni sisteme lëvizëse më pak të zhurmshme /sistemet e paralajmërimit të prapësimit për pajisjet dhe automjetet që do të funksionojnë për periudha të zgjatura, gjatë kohërave të ndjeshme ose në afërsi të receptorëve të ndjeshëm. Kërkesat për shëndetin dhe sigurinë në punë për përdorimin e sistemeve paralajmëruese duhet të ndiqen. ▪ Mbani kushte të mira të kamionëve që shfrytëzohen për të transportuar materiale ndërtimi, në mënyrë që të mos shkaktojnë zhurmë me zë të lartë dhe të kontrollojnë shpejtësinë e kamionit, të mos tejkalohet 40 km / orë kur udhëtoni nëpër komunitete, dhe të mos tejkaloni 80 km / orë, kur drejtoni automjete lëvizëse. ▪ Kur është e mundur, asnjë kamion i lidhur me punën nuk duhet të lihet në punë me motorin ndezur në një rrugë ngjitur me një zonë banimi. ▪ Sigurimi i kutive të mbrojtjes nga zhurma siç janë tapat e veshit, kufjet, për punëtorët që punojnë në zonën ku niveli i zhurmës është më i lartë se 85 dB (A). Është përcaktuar si rregullore që punëtorët duhet të mbajnë kuti mbrojtëse në rast se punojnë në një zonë të zhurmshme. Informimi i popullatës lokale për periudhën e nisjes së punimeve të ndërtimit. ▪ Zbatimi i masave për uljen e zhurmës, siç është koordinimi i duhur i kohës së funksionimit të makinerisë dhe përdorimi i pengesave lëvizëse të zhurmave (të cilat mund të arrijnë uljen e zhurmës me 5dB), mund të zvogëlojnë më tej nivelin e tingullit që do të emetohet në mjedisin përreth. ▪ Kur është e përshtatshme, rrugët e transportit për material ndërtimi do të shmangin shqetësime shtesë në zonat e banuara ose në vendet e ndjeshme;

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Zhurmat	Gjatës fazës operacionale	
	<p>Zhurma e shkaktuar nga qarkullimi i trafikut është me intensitet të ndryshueshëm dhe me pulse intermitente. Mund të ketë një ndikim negativ në cilësinë e jetës së popullatës përreth Seksioneve të AIC dhe shëndetit të tij, si dhe një ndikim të mundshëm negativ në biodiversitetin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Modelimi i zhurmës duhet të bëhet për të përcaktuar me saktësi llojin dhe efikasitetin e masave zbutëse. Dizajni përfundimtar i çdo lehtësimit duhet të plotësohet vetëm me vlerësimin e duhur të klimës së zhurmës që aktualisht mbizotëron në pikat e receptorit dhe konfirmimin e ndikimit të parashikuar. Nëse duhen zbatuar masa shtesë, kjo mund të bëhet ose përmes hartimit të projektit (duke ulur më tej nivelet e zhurmës në gardh), ose duke siguruar izolim shtesë akustik në receptor. Është bërë një vlerësim i përgjithshëm i barrierave të zhurmës sipas Dizajnit Konceptual që do të përfundojë (Seksioni 1: 5,201.90m, Seksioni 2: 9,004.60m, Seksioni 3: 7,104.90m, Seksioni 4: 6,592.30, Seksioni 5B: 4,554.00m, Seksioni 5C: 8,132.30m, Seksioni 6 + 7: 11,231.00m, Seksioni 9A2: 511.50m, Seksioni 9B2: 3,405.60m, Seksioni 10: 432,30m, Seksioni 11: 799.70 dhe Seksioni 13A: 799.70m). Gjatë fazës së Projektimit dhe Ndërtimit, Kontraktuesi duhet të kryejë një model të detajuar të barrierave të zhurmës, duke përfshirë lartësinë dhe gjatësinë e barrierave të zhurmës, duke marrë parasysh e mirëmbajtjen dhe qasjen emergjente, kullimin (kur është e përshtatshme), si dhe estetikën, kërkesat për blerjen e tokës dhe masat e tjera zbutëse siç u përmendën më lart. Masat e propozuara për mbytyjen e zhurmës që çojnë në uljen e ekspozimit të zhurmës, përfshijnë masat e zbatuara në burimin e zhurmës dhe masat që përçojnë zhurmën midis burimit dhe receptorit siç janë akustike e lartë / barriera të përshtatshme anësore (pengesat e zhurmës) ose bandat e tokës të instaluar rreth perimetrit të truallit, izolimi i dritareve të shtëpisë dhe fasada me potencial për uljen e zhurmës, kufijtë e shpejtësisë, dritaret antizhurmë, asfalti jo-përçues i zhurmës dhe gjelbërimi.
Biodiversiteti	Gjatë fazës së parandërtimit	
<u>Habitatet</u>	<p>Konsulenti i ESIA do të duhet të identifikojë ndikimet në habitatet dhe florën dhe të propozojë masa specifike zbutëse, planin e menaxhimit dhe monitorimit. Ekzaminimet në habitatet e fazës së Dizajnit Konceptual përbëjnë një rezultat të një vlerësimi të parë të PESIA-s. Dizajni paraprak / i detajuar duhet të bashkohet nga një VNMS për Seksion, i cili do të ekzaminojë habitatet e prekura më shumë. Fragmentimi i habitatit, humbja e habitatit dhe shkatërrimi i habitatit dhe degradimi i habitatit mund të ndodhin në një masë të gjerë, nëse VNMS nuk do të ekzaminojë saktë këto ndikime, ndërsa rëndësia e habitateve të ndjeshme ndoshta nënvlerësohet.</p>	<p>VNMS duhet të përfshijë, ndër të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anketat analitike të biodiversitetit të kantierit në mënyrë që të japin një përmbledhje të detajuar të zonës së prekur të Projektit. Identifikimi i habitateve të ndjeshëm gjatë rrugës dhe përgatitja nëse është e nevojshme e Vlerësimeve të Habitatit Kritik në mënyrë që të jenë të saktë në masat zbutëse. Identifikimi dhe llogaritja e zonave për humbjen e habitatit dhe vlerësimi i nivelit të ndjeshmërisë për habitat lidhur me copëzimin. Përbushja e kërkesës "Pa humbje neto" të BERZH-it dhe konsultim me Agjencitë Pyjore Propozim i masave zbutëse për mbrojtjen e habitateve të rëndësishme dhe tiparet e biodiversitetit, siç janë aktivitetet e ndërgjegjësimit, rrethimi dhe izolimi i vendeve të punës dhe rrugës, etj., Duke marrë parasysh edhe copëzimin e habitatit.

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Përgatitja e planeve të veprimit të biodiversitetit, planeve të menaxhimit, vlerësimeve kritike të habitatit (kur është e nevojshme) ▪ Propozimi i VNMS që Kontraktuesi duhet të përgatisë një Plan të Menaxhimit të Peizazhit dhe një Plan të Menaxhimit të Biodiversitetit dhe plane të tjera relevante që mund të vijnë si rezultat i raporteve përkatëse të studimit. ▪ Identifikimi i specieve me status specifik në vendet që duket se preken nga AIC dhe propozojnë masa për mbrojtjen e tyre, veçanërisht ato që rrezikohen, kërcënohen ose preken dhe vlerësohen nëse mund të konsiderohen si tipare prioritare të biodiversitetit • Identifikimi i specieve të bimëve që do të përdoren për ripyllëzimin / peizazhin me përqendrim në bimët vendase dhe identifikimin e karakteristikave të vendit ku do të mbillen. <p>Për më tepër, modeli paraprak / modeli i detajuar duhet të përpiqet të minimizojë sa më shumë të jetë e mundur tërheqjen e tokës.</p>
<u>Fauna</u>	<p>Nëse nuk ka ndonjë dispozitë specifike në ESIA, atëherë habitatet për gjallesa specifike mund të humbasin pa u restauruar, habitatet e tjera ndoshta janë të fragmentuara ndërsa disa lloje të faunës ndoshta shqetësohen shumë ose vriten.</p>	<p>VNMS i secilit Seksion duhet të propozojë zbutje specifike me planin e tij të veprimit të biodiversitetit, planin e menaxhimit dhe dorëzimet e tjera plotësuese siç është Vlerësimi i Habitatit Kritik dhe të jetë shumë specifik për trajtimin e ndikimeve për veçoritë prioritare të biodiversitetit.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Duke marrë parasysh mbrojtjen e habitateve dhe karakteristikat e tyre të cilësisë në lidhje me faunën, si një përparësi e ESMP dhe ESAP e VNMS, Konsulenti i VNMS duhet të përfshijë ndër të tjera: ▪ inventarizimin e detajuar të faunës. ▪ Identifikimi i specieve me status specifik në vendet që duket se preken nga AIC dhe propozojnë masa për mbrojtjen e tyre, veçanërisht ato që rrezikohen, kërcënohen ose preken dhe vlerësohen nëse mund të konsiderohen si tipare prioritare të biodiversitetit. ▪ Përcaktimi i zonave ku do të vendosen vendkalimet e kafshëve. ▪ Masat për të kontrolluar shqetësimin e kafshëve, kur është e mundur. ▪ Konsultime me palët e interesuara, fermerët, peshkatarët, gjahtarët etj., Për informimin e tyre mbi prezencën e botës së egër në rrethimin e rrugës dhe pritjet e tyre lidhur me masat zbutëse gjatë ndërtimit të rrugës, funksionimit dhe mirëmbajtjes. <p>Identifikimi i veçorive prioritare të biodiversitetit</p> <p>Sa i përket modelimit paraprak / modelimit të detajuar, minimizimi i tërheqjes së tokës duhet të jetë në qendër të vëmendjes, për të shmangur vdekshmërinë në trafik dhe të lejojë kalimin e kafshëve nga njëra në tjetrën anë të nënkalimeve të rrugës, mund të përdoren kanalet në formë kutie, urat dhe kthesat e tubit. Copëzimi i habitatit për secilën kategori të kafshëve lidhet gjithashtu me distancën midis vendkalimeve të përshtatshme. Sa më e vogël të jetë distanca, aq më të vogla janë pasojat që lidhen me copëzimin e habitatit. Për gjitarët e vegjël dhe zvarranikët, kriteret e rekomanduara janë si në vijim: Nën kalimet për kafshët e vogla si amfibët dhe zvarranikët përbëhen nga tuba ose drejtkëndëshe</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<p>tunele me diametër / gjerësi zakonisht 0,4-2 m. Distanca midis dy vendkalimeve të përshtatshme dhe të disponueshme nuk duhet të kalojë 200 metra në zona natyrore ose 500 në zona bujqësore sipas gjykimit të ekspertëve. Sa më shumë gjatësia e rrugës përmbush kriteret e mësipërme, aq më pak ndikime janë shkaktuar në copëzimin e biotopit.</p>
<u>Zonat e Mbrojtura</u>	<p>Shumica e ndikimeve negative në Zonat e Mbrojtura mund të shmangen nga planifikimi i mirë dhe hartimi i Seksioneve. Gjatë hartimit konceptual ka pasur një përpjekje për të minimizuar në një masë të madhe pjesët e Zonave të Mbrojtura (ZM) të prekura. Mungesa e justifikimit në ndikimet dhe masat zbutëse gjatë përgatitjes së VNMS mund të bëjë që Zonat e Mbrojtura të degradohen më tej gjatë fazës së ndërtimit dhe operacionit. Vlerësimet e duhura duhet të bëhen nën fazën e VNMS.</p>	<p>VNMS duhet të marrë parasysh ndër të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gjatë hulumtimit të hollësishëm në lidhje me interpretimin e Ligjit 81/2017 për zonat e mbrojtura përmes akteve nënligjore dhe planeve të menaxhimit ▪ Vëzhgime të hollësishme në terren për të përcaktuar situatën aktuale të habitateve të këtyre zonave të mbrojtura, të propozuara që preken potencialisht nga autostrada ▪ Nëse është e nevojshme, merrni parasysh ndryshime të vogla në hartimin paraprak në lidhje me Legjislacionin Shqiptar për Mbrojtjen e ZM-ve ▪ Propozoni masa zbutëse shtesë sipas sugjerimeve të autoriteteve të planifikimit të territorit kombëtar / rajonal / lokal. ▪ Orientoni hapat proceduralë për konsultim me autoritetet përkatëse për Zonën e Mbrojtur ndërkufitare (Peizazhi i Mbrojtur i Lumit Buna, etj.), Sipas Legjislacionit Shqiptar dhe ESPOO Convention. <p>• Përgatitja në bazë të VNMS të Planeve të Veprimit të Biodiversitetit dhe dokumenteve të tjera si material mbështetës për identifikimin e ndikimeve në Zonat e Mbrojtura siç është Vlerësimi i Ndarjeve për Seksionin 1 dhe zona e mbrojtur e Buna.</p> <p>VNMS duhet të përfshijë masa specifike zbutëse për të parandaluar sa më shumë të jetë e mundur ndotjen dhe infektimin e këtyre zonave dhe për të ruajtur biodiversitetin e saj, peizazhin dhe karakteristikat vizuale. Konsulenti i VNMS duhet të përmend lejet përkatëse që Kontraktuesi duhet të marrë për realizimin e aktiviteteve ndërtimore të nevojshme që do të zhvillohen në zonat e mbrojtura. Një marrëveshje e përbashkët midis Shqipërisë dhe Malit të Zi duhet të nënshkruhet nga të dy vendet për ndërhyrje në lumin Buna (Seksioni 1) gjatë fazës së ndërtimit dhe operacionale.</p>
	Gjatë ndërtimit	
<u>Habitatet</u> Humbja e habitateve	<p>Përgatitja e kantierit (kampusi i ndërtimit, shesh magazinimi etj.), gërmimet në tokë dhe shkëmb, si dhe hapja e rrugëve të shërbimit / aksesueshme, gropave për marrjen e dheut dhe guroveve të shoqëruara me rrugë shërbimesh / aksesueshme do të çojnë në pastrimin e bimësisë. Pastrimi i bimësisë zakonisht do të rezultojë në humbjen e drejtpërdrejtë të habitateve ekzistuese në rast të habitateve natyrore dhe tokave bujqësore. Sa për habitatet ujore, rregullimi i përhershëm ose i përkohshëm i shtretërve të lumenjve dhe</p>	<p>Lidhur me humbjen e habitateve tokësore, mund të propozohet si vijon:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Përcaktimi i zonave që duhen pastruar para fillimit të aktiviteteve të ndërtimit në mënyrë që të zvogëlohet zona e bimësisë që duhet pastruar ▪ Magazinimi i materialeve të ndërtimit dhe strukturave në vendet e pajisura posaçërisht ▪ Përdorimi i rrugëve të përkohshme ose ekzistuese për shpërndarjen e materialeve të ndërtimit

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>ndërtimi i kthesave dhe urave mund të çojë në një rritje të shpejtësisë së rrjedhës së ujit në vendet e drejta, si dhe në vendet e nënvijëzuara nga shtretërit e betonit, humbjen e habitateve, tokat pjellore dhe vendet e rezervave të ushqimit për shkak të futjes së strukturave artificiale dhe larjes së kanaleve të devijuara në vendndodhje të re dhe përqendrim të lartë të grimcave në ujë, si dhe sedimente të rrjedhura nga fundi. Disa nga aktivitetet e ndërtimit mund të provokojnë zjarre aksidentale. Zjarret mund të jenë përhapur në zona pyjore, shkurre apo drurë, duke shkaktuar humbjen e zonave të gjelbërta dhe shkatërrimin e habitateve shumë të rëndësishme dhe florës së lidhur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Të mos ketë humbje neto të biodiversitetit në zonat e habitateve natyrore që rivendosin habitatet gjatë operacioneve dhe / ose pas operacioneve. Përkatësisht parcelat e tokës brenda dy habitateve, natyrore dhe të modifikuar do t'i nënshtrohen rehabilitimit / reklamimit mekanik dhe biologjik pas përfundimit të punimeve ndërtimore ose pas mbylljes së Projektit. • Përdorimi i tunelit do të thotë që efektet e copëzimit (Seksionet 2, 5B, 9B2, 10) ka të ngjarë të jenë kryesisht të përkohshme dhe të kufizuara në zonë dhe prandaj nuk ka të ngjarë të sjellin një efekt të rëndësishëm në popullsi. <p>Sa i përket humbjes së habitateve ujore të ujërave të ëmbla të shkaktuara nga ndërtimi i urave dhe vendosja e kthesave nëpër lumenj dhe përrenj, mund të propozohet:</p> <p>Kryen punët e ndërtimit në mënyrë rigorozë në përputhje me planin e punës.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kur është e mundur, thellësia dhe rrjedhat natyrore të shtratit të lumenjve, sedimentet fundore dhe fusha përmytëse dhe regjimenti do të ruhen. Aty ku zhytja teknikisht e zbatueshme do të përdoret pozitivisht, p.sh. për peizazhin ose krijimin e habitatit. ▪ Kanalet kulluese do të jenë të dizajnuara për të ruajtur gjerësinë natyrore të shtratit të lumit dhe nivelin e shtratit natyror të lumenjve. ▪ Një sërë masash zbutëse në lidhje me florën e shkaktuar nga heqja e bimësisë: ▪ Përcaktimi i zonave që duhet të pastrohen para fillimit të aktiviteteve të ndërtimit në mënyrë që të kufizohet sa më shumë që të jetë e mundur zona e bimësisë që duhet pastruar. ▪ Respektimi i kufijve të tokave të ndara gjatë zbatimit të Projektit. ▪ Magazinimi i materialeve të ndërtimit dhe strukturave në vendet e pajisura posaçërisht. ▪ Përdorimi i rrugëve të përkohshme ose ekzistuese për shpërndarjen e materialeve të ndërtimit ▪ Rrugët hyrëse do të përcaktohen para fillimit të aktiviteteve të ndërtimit. Disa nga rrugët publike mund të nevojiten për të hyrë. Ngarja jashtë rrugëve hyrëse nga automjetet e ndërtimit që marrin pjesë në aktivitetet e ndërtimit nuk do të lejohet. ▪ Restaurimi i tokës së ndarë përkohësisht dhe rrugëve të përkohshme me një sërë masash të rregullimit teknik dhe biologjik, në përputhje me legjisllacionin kombëtar. ▪ Kompensim i mbjelljes për humbjet e pemëve sipas legjisllacionit kombëtar. ▪ Pas përfundimit të punëve ndërtimore, zonat e shqetësuara përkohësisht janë subjekt i rikuperimit me mbjellje të barërave shumëvjeçare. ▪ Kufizimi i shpejtësisë, në mënyrë që të kufizohet rreziku i aksidenteve me faunën. ▪ Vendosja e ndalimit për grumbullimin e paautorizuar të bimëve pranë vendeve të ndërtimit dhe kampeve të punëtorëve.

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
		<ul style="list-style-type: none"> Në rast të humbjes së florës për shkak të zjarrit, grumbullimi i mbetjeve në zonat e caktuara, i ndjekur nga heqja e tyre, duhet të bëhet, ndërkohë ndalohej djegia e mbetjeve të prerjes.
<p>Degradimi i habitatit</p>	<p>Degradimi i habitatit mund të shkaktohet kryesisht nga lëvizjet e automjeteve (përfshirë transportin e njerëzve dhe pajisjeve) dhe përdorimin e makinerive dhe pajisjeve, nga komponimet e punës dhe kampet (përfshirë prodhimin e mbeturinave dhe presionin indirekt të punëtorëve), si dhe ndërtimin e kalimit të ujit.</p> <p>Në lidhje me habitatet tokësore, degradimi mund të shkaktohet nga pastrimi i bimësisë (rritja e zhurmës dhe dridhjes), gërmimet tokësore dhe shkëmbore (rritje e zhurmës dhe dridhjes dhe ndryshimi në cilësinë e ajrit dhe ujit), hapja e gropave për marrjen e dheut dhe gurorëve (rritje e zhurmës dhe dridhjes dhe ndryshimi në cilësinë e ajrit dhe të ujit), rrugët dhe strukturat e betonit (rritje e zhurmës dhe dridhjes dhe ndryshimi në cilësinë e ajrit), trafiku i makinerive të ndërtimit dhe transportit (rritje e zhurmës dhe dridhjes) si dhe nga gjenerimi i mbeturinave. Të gjitha të lartpërmendurat gjithashtu mund të provokojnë kontaminim dhe ndikim në rrugët e migracionit.</p> <p>Në lidhje me habitatet ujore, përdorimi i kimikateve, karburanteve, lubrifikantëve mund të çojë në përqendrim të larta të grimcave në distancë të konsiderueshme nga vendi i ndërtimit dhe rigjenerimi i përhershëm ose i përkohshëm i shtretërve të lumenjve, si dhe ndërtimi i kthesave dhe urave mund të çojë në rritje të turbullirës, rritja e shpejtësisë së rrjedhës dhe parandalimi i migrimit të peshkut nga rrjedhja e poshtme në rrjedhën e sipërme, për shkak të shpejtësisë së lartë, dhe nga kjo në zvogëlimin e dukshëm të biodiversitetit në rrjedhën e sipërme të lumenjve.</p> <p>Rindërtimi i shtretërve të lumenjve (nuk ka rëndësi nëse është i përhershëm apo i përkohshëm) dhe rritja e mëvonshme e shpejtësisë së rrjedhës dhe sedimentimi në rrjedhën e poshtme do të shkaktojë parandalimin e migrimit të peshkut nga rrjedha poshtme në rrjedhën e sipërme për shkak të shpejtësisë së lartë.</p> <p>Për më tepër, degradimi i ekosistemeve të ujërave të ëmbla mund të jetë rezultat i një ndryshimi në cilësinë e ujit. Kjo mund të prodhohet nga një derdhje aksidentale e karburantit ose mbetjeve të rrezikshme që ndikojnë në një tipar uji: lumi, liqeni, rrjedhë, nga rrjedhja sipërfaqësore që përmban</p>	<p>Në lidhje me habitatet tokësore dhe degradimin e tyre, shqetësimi i florës i shkaktohet nga ndryshimet në ajër mund të lehtësohet nga:</p> <ul style="list-style-type: none"> Përdorimi i pajisjeve ndërtimore të përshtatshme teknikisht. Riparimi në kohë i makinerive dhe pajisjeve rrugore për të minimizuar ndotjen e ajrit nga gazrat e tubit të shkarkimit. Vaditje e rrugës për të parandaluar pluhurosjen. Kufizimi i shpejtësisë për të kufizuar emetimin e pluhurit në rrugët hyrëse jo të shtruara. <p>Ndërsa për minimizimin e ndikimeve të shqetësimit të florës të shkaktoara nga ndryshimet në tokë dhe cilësinë e ujit nëntokësor mund të arrihet nga:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mbledhja e ujërave të zeza nga larja e automjeteve në një stacion të dedikuar për të parandaluar grimcat e pluskuese dhe produktet e naftës. Karburantet, vajrat dhe kimikatet do të ruhen në një bazë të padepërtueshme të mbrojtur nga një mburojë, dhe tabaka kulluese do të përdoret për të furnizuar pajisjet e lëvizshme. Asnjë UST nuk do të përdoret gjatë fazës së ndërtimit. Toka e ndotur për shkak të derdhjeve gjatë trajtimit të karburantit dhe lëngjeve të tjera të rrezikshme do të hiqet nga kantieri për trajtim dhe / ose asgjësim të përshtatshëm. Mbaturinat dhe çdo produkt tjetër që përmbajnë substanca të rrezikshme kimike (d.m.th. karburant) nuk do të ruhen në afërsi të ujërave të ëmbla. Shmangia e çdo derdhje që prek ekosistemet e ujërave të ëmbla. Ruajtja në mënyrën e duhur duke ndjekur ruajtjen e mirë të materialeve të rrezikshme dhe praktikat e administrimit të menaxhimit.

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>ndotës dhe me shkatërrim (erozion) të shpateve të kanaleve të devijuara të lumenjve.</p> <p>Depozitimi i azotit nga automjetet mund të ndikojë në habitatet e ndjeshme (tokat pyjore, tokat e kullotave dhe zonat riparian). Pluhuri mund të ketë efekt në bimësi dhe të ndikojë në produktivitetin dhe / ose të ndryshojë nivelet lokale të PH të tokës. Ndotja (përfshirë kripën) nga mbarimi i rrugës dhe shkrirja e akullit mund të ndikojë në habitatet dhe mund të krijojë shtresa ujore. Ndotja nga mbeturinat organike, ngjyrat / bojërat, rrjedhjet, derdhjet e vajit, larja e makinave dhe pajisjeve do të dëmtojë habitatet tokësore dhe ujore. Ndotja nga mbetjet e ngurta dhe ujërat e zeza (ngjyra / bojëra, derdhje vaji, rrjedhje etj) që ndodhin në habitatet tokësore të pikave më të larta topografike mund të transferohen në zona të ulëta nga erozioni i tokës ose tokat e lara nga shirat dhe transferohen në kanale bujqësore, lumenjtë dhe rrjedhat e poshtme të habitateve të caktuara, duke provokuar përkeqësimin e tyre.</p> <p>Shfrytëzimi i tepërt i guroreve ekzistuese të hapura, të shtretërve të lumenjve dhe brigjeve të lumenjve për material ndërtimi do të dëmtojë habitatet ujorë dhe tokësorë dhe florën / bimësinë e tyre përkatëse. Degradimi dhe copëzimi mund të ndodhin në vendet në afërsi të korridorit AIC, të cilat shtrihen në shkëmbinj gëlqerorë në trupin e lumenjve të mëdhenj.</p> <p>E fundit, por jo më pak e rëndësishmja, shumica e Seksioneve karakterizohen nga një numër i madh urash, ndërtimi i të cilave mund të ndikojnë në lumenjtë / përrenjtë e kryqëzuar, brigjet e tyre dhe bimësinë e tyre, në popullatat ekologjike, në speciet me status specifik. Rëndësia e ndikimeve të tilla lidhet fort me ndjeshmërinë e habitatit. Ndotja nga materialet e ngurtë në trupat ujorë do të ndryshojë morfologjinë e lumenjve dhe do të ndikojë në habitatet natyrore ujore dhe florën e tyre. Sa i përket Seksioneve që funksionojnë në vendet bujqësore dhe afër vendbanimeve, pritet një degradim në të korrurat, drutë frutor dhe pemishte.</p>	
<p>Prezantimi i specieve të huaja</p>	<p>Pastrimi i vegjetacionit do të lehtësohet nga rivegjetimi. Përmirësimet në rrugë mund të lehtësojnë aksesin dhe prezantimin pasues të paramenduar (d.m.th. mbjelljen e pemëve të huaja për)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Anketat paraprake të pastrimit të zonave të kombinuara me demarkacionin dhe trajtimin e specieve jo-vendase do të parandalojnë përhapjen e tyre.

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>peizazhin ose qëllimin pyjor) ose përhapje aksidentale (p.sh. fara në tokën e bashkangjitur me gomat e automjeteve) të bimëve ekzotike.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Minimizimi i heqjes së specieve natyrore të bimëve, dhe ribotimi i specieve natyrore të bimëve në zonat e shqetësuara. Asnjë mbjellje e specieve të huaja nuk do të ndodhë në kampe ose ndonjë zonë brenda rrugës, përfshirë peizazhin e zonave të ri-vegjetacionit. ▪ Rivegjetimi (d.m.th. mbjellja e specieve barishtore vendase në toka të larta dhe / ose mbjellja e shkurreve / pemëve vendase) do të ndërmerret sa më shpejt që të jetë e mundur pas pastrimit dhe ndërtimit.
<p>Habitatet e Senkantierive</p>	<p>Habitatet e listuara në Shtojcën 1 të Direktivës së Habitatit të BE-së si galeritë 92A0 Salix alba dhe Populus alba (Seksionet 1, 3, 9B2, 10 dhe 11), 6510 livadhe bari të ultësirës (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), (Seksionet 9B2, 10, 11), 9250 - Dru trojana Quercus (Seksionet 9B2, 10, 11), 6220; Pseudo-stepë me bar dhe përvjetorë të Thero Brachypodietea (Seksionet 4, 9B2, 10, 11, 13A) dhe 92C0 orientalis dhe pyjet Liquidambar orientalis (Platanion orientalis) (Seksioni 5B, 5C) hasen në disa zona periferike në sipërfaqe shumë të vogla dhe janë shumë të copëzuara. Vlerësimi i mëtejshëm duhet të bëhet në fazën tjetër (përgatitja e VNMS-së për Seksionin) në mënyrë që të përcaktohet nëse ato mund të konsiderohen si habitatet kritike dhe nëse ato kanë karakteristika të tipareve prioritare të biodiversitetit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asnjë kamp ndërtimi ose park makinerish nuk do të vendosen habitatet me ndjeshmëri të lartë ose në terrene aluvionale (në luginat e rrjedhave dhe lumenjve) në mënyrë që të shmangen ndikimet negative në habitatet e vlefshme riparian dhe ujërat sipërfaqësorë dhe tokësorë. ▪ Vendosni një bazë fillestare të biodiversitetit para dhe pas ndërtimit nga e cila të gjitha zbutjet, restaurimet dhe humbjet / degradimi mund të matet ▪ Punimet ndërtimore duhet të kryhen në korridorin e rrugës hyrëse (rrugë shërbimi) në mënyrë që morfologjia natyrore e habitateve të degradohet në shkallën më të vogël të mundshme dhe në mënyrë që të sigurohet ruajtja e florës autoktone dhe vegjetacionit. ▪ Mbulimi i pastër i bimësisë në zonat përreth urave, në mënyrë ideale gjatë periudhës së fjetur (nga 1 tetori deri më 15 mars). ▪ Nivelet e ujit. Kryerja e punimeve në rrjedhat ujore gjatë kohës së vitit kur nivelet e ujit janë minimale, ndërsa sigurohuni që shtrati i lumit të ruhet në relievin e tij natyror. Shmangni shkatërrimin e rrjedhave të lumenjve dhe rrjedhave të devijimit për të minimizuar ndikimin negativ në florën ujore dhe faunën. ▪ Menaxhimi i tokës. Materiali i krijuar gjatë gërmimit duhet të përdoret për ndërtimin e infrastrukturës së nevojshme dhe për peizazhin e zonave përgjatë rrugës. Materiali i tepërt i tokës duhet të depozitohet në përputhje me rregulloret në vendet e paracaktuara. ▪ Metodologjitë specifike. Gjatë procesit të kryerjes së gërmimeve përgjatë lumenjve, shpimit të shtratit të lumenjve me qëllim vendosjen e skelave, prishjes së kodrave përreth dhe ndërtimin e mureve të përforcimit, parametrat fizikë (turbullira) dhe parametrat kimikë (PH, ngopja e O2) duhet të kontrollohen rregullisht në laboratorë të specializuar. ▪ Specie pushtuese. Në rast të identifikimit të specieve pushtuese, ato duhet të hiqen menjëherë. ▪ Restaurimi i vegjetacionit. Zonat nga të cilat do të pastrohet bimësia për qëllim të mundësimit të punimeve dhe përdorimit të rrugëve hyrëse duhet të rikthehen në gjendjen e tyre origjinale.
<p><u>Fauna</u></p>	<p>Humbja e habitatit do të kushtëzojë një migrim të imponuar të botës së egër tokësore ose vdekjes së kafshëve të paaftë për të migruar.</p> <p>ndikimet varen nga speciet e faunës ose nga periudha kur</p>	<p>Marrja e përhershme e tokës do të ndikojë në habitatet e përdorura për mbarështim, ushqim dhe aktivitete të tjera nga disa specie. Për zonat e marrjes së përkohshme të tokës, studimet paraprake do të përdoren për të konfirmuar kushtet fillestare habitatet e të cilave duhet të rikthehen pas ndërtimit. Ndërsa kjo do të minimizojë ndikimet afatgjata, disa afatshkurtra</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
Humbja e habitatit	<p>ndikimi ndodh. Lëvizjet e detyrueshme nga migracioni i detyrueshëm, zakonisht shoqërohen me ndikime në vendet e tjera, mbipopullimi dhe mungesa e ushqimit. Në shumicën e rasteve, për shkak të territoreve të vogla dhe copëzimit të habitateve, barngrënësit tokësorë dhe mishngrënësit do të përpiqen të gjejnë ushqim në afërsi të fermave, gjë që mund të çojë në gjuetinë masive të tyre nga fermerët.</p> <p>Si rezultat i punimeve për pastrimin e vegjetacionit, parkimi dhe funksionimi i mekanizmit, si dhe ruajtja e materialit, jashtë zonës së rrugëve ekzistuese dhe zonës urbane, amfibët dhe zvarranikët do të preken pasi që habitatit i tyre do të humbasë atë që i përdornin për shumimin, pushimin dhe letargjinë (si dhe habitatet për gjahun). Humbja e habitatit mund të prekë edhe zogjtë, pasi habitatit i tyre për fole dhe mbarështim mund të zhduket gjithashtu dhe insektet, diçka që do të ndikojë në mënyrë indirekte në zinxhirin e tërë ushqimor, duke ulur ushqimin për zogjtë, zvarranikët e vegjël dhe amfibët. Humbja e përkohshme dhe e përhershme e habitatit ujon, përfshirë brigjet e lumenjve do të ndikojë gjithashtu në popullsinë e peshkut.</p>	<p>degradimi dhe shqetësimi do të jenë të pashmangshme ndërsa humbja afatmesme do të ndodhë në zonat që, pasi të riaplikohen, marrin kohë për t'u zhvilluar (p.sh. pyll). Sa i përket zogjve, do të tregohet kujdes që të shmangen foletë e zogjve gjatë ndërtimit. Habitatet me rëndësi më të madhe do të shënohen për vepra veçanërisht të ndjeshme. Sa i përket lakuriqëve dhe Seksioneve 5B, 5C dhe 9B2, para se të prishen pemët, pemët e vjetra do të kontrollohen për praninë e gjurmëve të lakuriqëve dhe hibernaculæ (të përdorura nga marsi deri në nëntor). Për të lehtësuar periudhën e tranzicionit (d.m.th. periudha kur lakuriqët do të gjejnë vende të reja pushimi) për lakuriqët, strehëzat e lakuriqëve mund të instalohen në zonat pyjore pranë zonës së projektit. Këto strehëza për lakuriqë do të instalohen para se të prishen pemët, për të siguruar vendet alternative të pushimit, kur hiqet origjinali. Përndryshe, vrimat / boshllëqet e reja të përshtatshme mund / shkurtojnë disa nga pemët më të mëdha në pyllin e mbetur. Të dyja, nëse vendosni kuti dhe / ose vrima / boshllëqe në pemë është e rëndësishme të mbronin pemët e zgjedhura nga prerjet e ardhshme dhe është gjithashtu e rëndësishme të mirëmbani rrethinën me pemë, p.sh. si pyll. Sa i përket gjitarëve dhe menaxhimit të bimësisë, ajo do të priset përgjatë rrugës dhe pastrohet (në zonën nga 3 në 10 m) për të zvogëluar tërheqjen e habitatit për gjitarë të caktuar, dhe për të rritur transparencën e terrenit dhe dukshmërinë për shoferët. Kjo është edhe për fazën operacionale.</p>
Vdekshmëria aksidentave e botës së egër	<p>Vdekshmëria e drejtpërdrejtë mund të prekë gjitarë të vegjël dhe zvarranikë (psh. Breshkat) dhe amfibë nga pastrimi i bimësisë, aktivitetet e ndërtimit përgjatë rrugës ose trafiku në rrugët e hyrjes dhe lëvizjen e makinerive. Ky ndikim është i rëndë në disa lloje faune të shtratit të lumenjve, pyjeve, zonave pyjore ose tokave bujqësore, të cilat shqetësohen më pak nga aktivitetet njerëzore. Megjithatë shtrirja po kalon pjesërisht ose plotësisht mbi rrugët ekzistuese përsa i përket Seksioneve 1, 2, 5B, 5C, 9A2-13, peshqit që jetojnë në lumenj, të cilët kryqëzohen nga këto Seksione, ose në afërsi të tyre, mund të ekspozohen ndaj peshkimit të paligjshëm (rrjeta jo të përshtatshme, jashtë sezonit të peshkimit, peshkim me eksploziv etj). Sa i përket lakuriqëve, ata ndoshta preken nga përplasjet me automjete, pastrimi i habitatit, gjuetia dhe burime të tjera të vdekshmërisë së drejtpërdrejtë. Sa për amfibët dhe zvarranikët, rritja e vdekshmërisë së faunës së rritur dhe të mitur gjatë kalimit të rrugës.</p>	<p>Sondazhet e paracaktimit të kantierit do të hartojnë zona të ndjeshme, bio-korridore dhe do të aplikojnë zbutje shtesë kur kërkohet. Kampet e ndërtimit do të vendosen larg zonave të ndjeshme. Ndalimi i gjuetisë do të jetë në fuqi për punëtorët e ndërtimit. Kufizim i shpejtësisë për automjete dhe kufizimi i rrugëve ekzistuese dhe / ose të dedikuara për transport do të parandalojë vdekshmërinë e drejtpërdrejtë dhe shqetësimin nga automjetet gjatë ndërtimit. Sondazhet e paracaktimit të lokacionit dhe lëvizja e kafshëve jashtë korridorit të punës, e kombinuar me kohën e punimeve në zona të ndjeshme do të parandalojë vdekshmërinë e drejtpërdrejtë. Një nivel i ulët i vdekshmërisë direkte të pashmangshme mund të ndodhi, por kjo nuk do të ishte e rëndësishme në një afat të shkurtër ose të gjatë. Përdorimi i gardheve në vendet e ndërtimit do të shmangë gjithashtu hyrjen e faunës në to, duke shmangur aksidentet.</p> <p>Sa për zogjtë, mund të propozohet të ndërtimi i një siluete dekorative të shpendëve në një sipërfaqe me xham përgjatë urave që kalojnë mbi habitatet ujore. Do të parandalojë që zogjtë të goditen nga automjetet që lëvizin shpejt dhe në të njëjtën kohë shërben si një pengesë e zhurmës.</p> <p>Sa i përket gjitarëve, sinjalistika rrugore dhe sinjalizimi për drejtuesit (shenja e dritës) me shenja të kafshëve duhet të vendosen në vendet që janë përcaktuar si të rëndësishme për gjitarët përmes studimit.</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
<p>Fragmentimi i habitateve</p>	<p>Gjatë ndërtimit, ndikimet tek gjitarët dhe amfibët dhe zvarranikët do të rezultojnë nga humbja dhe copëzimi i habitatit, prerja e pemëve të vjetra strehimore të mundshme për lakuriqët), heqja e një pjese të bimësisë ligatinore (burimi ushqyes), vdekshmëria dhe dëmtimet gjatë kryerjes së punimeve të shkaktuara nga mekanizmi dhe ngacmimi. Copëzimi i habitateve tashmë ndodh në pjesët rrugore ekzistuese të AIC, dhe mungesa aktuale e nënkalimeve ka krijuar një pengesë dhe ka çuar në vdekshmëri të konsiderueshme të specieve të caktuara.</p> <p>Ripi i tokës i pastruar përgjatë autostradës do të pushtohet përgjithmonë nga karrexhata dhe strukturat përkatëse. Kjo do të shkaktojë copëzimin e habitateve. Me kalimin e kohës, popullsia ndahet në një numër nënpopullsishë, dhe nëse ato janë shumë të vogla, ato mund të jenë të prirur për zhdukje lokale. Gjithashtu, copëzimi i habitateve mund të çojë në një zvogëlim të diversitetit gjenetik brenda popullatës në të dy anët e autostradës, gjë që mund të bëjë që popullatat të jenë të ndjeshëm ndaj zhdukjes. Duke marrë parasysh llojet dhe ndjeshmërinë e habitateve që do të ndahen nga autostrada, si dhe speciet që do të duhet të kapërcejnë autostradën, mbase konkludohet se ndikimet e copëzimit do të jenë përgjithësisht më të rëndësishme në ato zona ku habitatet me ndjeshmëri të lartë janë mbizotëruese në të dy anët e shtrirjes së autostradës, e ndjekur nga habitatet me ndjeshmëri dhe rëndësi mesatare. Fragmentimi ose humbja e habitateve antropogjene ka një ndikim të ulët në biodiversitetin, sepse speciet bimore që rriten në këto habitate, përveç specieve të kultivuara pas një kohe të shkurtër, rikuperojnë këto hapësira.</p> <p>Për të mbajtur një popullsi të qëndrueshme, gjitarët kanë nevojë për habitate relativisht të mëdha. Habitatet e tyre parësore dhe relativisht homogjene ndahen në segmente më të vogla si rezultat i ndërtimit të infrastrukturës së trafikut. Një copëzim i tillë çon në popullsi të vogla lokale të izoluar diçka që rezulton në efekt negativ për aftësinë e tyre të jetës.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rrugët hyrëse do të përcaktohen përpara fillimit të aktiviteteve të ndërtimit. Disa nga rrugët publike mund të kenë nevojë të përdoren për hyrje. Ngarja jashtë rrugëve hyrëse nga automjetet e ndërtimit nuk lejohet ▪ Përdorimi i rrugëve të përkohshme ose ekzistuese për shpërndarjen e materialeve të ndërtimit ▪ Rregullimi i ndarjes së përkohshme të tokës dhe rrugëve të përkohshme me një sërë masash të rregullimit teknik dhe biologjik, sipas legjislacionit kombëtar. ▪ Respektimi i kufijve të tokave të ndara gjatë zbatimit të Projektit <p>• Përcaktimi i zonave që duhen pastruar para fillimit të aktiviteteve të ndërtimit në mënyrë që të zvogëlohet zona e bimësisë që duhet pastruar.</p> <p>Sa i përket zogjve, copëzimi i habitateve të kullotave do të shmanget për të parandaluar ndikimet në speciet që vendosin tokën. Rrugët hyrëse do të përcaktohen qartë përpara fillimit të punimeve.</p> <p>Sa për gjitarët, planifikohen rrugë kthyesë për kalimet për kafshët që përdorin rekomandime të ekspertëve në vendet që janë përcaktuar si të rëndësishme për sa i përket ruajtjes së habitatit dhe rritjes së vdekshmërisë për shkak të përplasjes.</p> <p>Sa i përket amfibëve dhe zvarranikëve, do të ndërtohen kthesa në mënyrë që të mundësohet kalimi për kafshët tokësore, ndërsa përdorimi i makinerive të rënda do të kufizohet rreptësisht në shtegun e Projektit për të shmangur copëzimin dhe degradimin shtesë të habitateve, si dhe zbrësjes e tokës.</p>
<p>Degradimi i habitatit</p>	<p>Deponimi i pakontrolluar i mbeturinave ose rrjedhjet në ujërat e rrjedhshëm ose zonat e çrregulluara në afërsi të AIC, mund të infektjnë, dhe ndonjëherë vrasë për shkak të helmimit të disa specieve ujore dhe</p>	<p>Sa për habitatet tokësore dhe ndryshimet në ajër, përdorimi i pajisjeve ndërtimore të përshtatshme teknikisht, riparimi në kohë i makinerive dhe pajisjeve rrugore për të minimizuar ndotjen e ajrit nga gazrat e tubave të shkarkimit, lotimi i rrugës për të parandaluar pluhurosjen dhe kufizimin e shpejtësisë, në mënyrë që të kufizohet emetimi i pluhurit</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>fauna tokësore. Pjesa më e prekur e botës së egër nga helmimi janë peshqit dhe fauna ujore. Gjitarët e vegjël tokësorë mund të jenë të ekspozuar ndaj helmimeve, nëse ushqehen në / rreth mbeturinave, të krijuara në kampet e punës, ose në vendet e zgjedhura për depozitimin e përkohshëm të mbetjeve të ngurta.</p> <p>Për më tepër, degradimi i habitatit ujor do të jetë rezultat i ndryshimeve në kushtet hidrodinamike, rritja e turbullirës së ujit (kalimet e lumenjve), derdhja e substancave kimike të dëmshme në mjedis, p.sh. produktet e naftës) dhe humbja e lidhjes midis habitateve në rrjedhën e sipërme dhe në rrjedhën e poshtme.</p> <p>Erozioni gjatë dhe pas ndërtimit të rrugëve, motiveve dhe urave mund të kontribuojë në sediment dhe depozitë në ujërat e rrjedhjes, të cilat mund të përkeqësojnë cilësinë e ujit dhe të çojnë në ndikim në makroinvertebrat, vrasjet e peshkut, tretjen. Metalet e rënda, vajrat, substancat e tjera toksike dhe mbeturinat nga ndërtimi, trafiku dhe derdhja mund të thithen nga toka në vendet e ndërtimit dhe të transportohen nga uji i rrjedhëshëm deri në lumë. Sa për amfibët dhe zvarranikët, ndotja e habitateve mund të bëhet përmes emetimit të pluhurit, mbeturinave, tokës së gërmuar ose materialit tjetër përgjatë brigjeve të lumenjve, rrjedhave ose direkt në habitatet ujore. Fauna e të gjitha Seksioneve është e ekspozuar ndaj këtij ndikimi.</p> <p>Faktorët shqetësues për kafshët janë zhurma, dridhja, ekspozimi i dritës për shkak të punës së pajisjeve të ndërtimit dhe automjeteve brenda vendit të ndërtimit, rrugët hyrëse dhe praninë e njerëzve në vendet e ndërtimit. Faktori shqetësues mund të ndikojë në mënyrë të ndryshueshme në popullsi në specie totale dhe të ndara.</p> <p>Më konkretisht, shqetësimi do të ndikojë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zogjtë për fole, ushqim dhe pushim, ndërsa komunikimi, me anë të sinjaleve dëgjimore mund të ngatërrohen pranë vendeve të ndërtimit të rrugës. ▪ Amfibët dhe zvarranikët, veçanërisht gjatë ndërtimit të urave nëpër lumenj dhe ku rruga përshkon përrenj, kanale dhe si rezultat i zhurmës, dridhjeve gjatë fazës së ndërtimit. 	<p>mund të propozohen rrugë hyrëse jo të shtruara. Zhurma në ndërtim dhe shqetësimi vizual do të rezultojë në efekte të lokalizuara afatshkurtra, megjithëse shumë kafshë do të mësohen me zhurmat. Rritja e zhurmës, dridhjes dhe ndotjes së ndriçimit mund të lehtësohet nga përdorimi i pajisjeve teknike të përshtatshme ndërtimore, ndërsa emetimi i zhurmës do të jetë i kufizuar sa më shumë që të jetë e mundur: kufiri i shpejtësisë për automjete, programet e mirëmbajtjes së makinerive, kontrollimi i emetimit të zhurmës gjatë natës, etj. Ndikimet në habitatet dhe speciet më të ndjeshme do të zvogëlohen duke i kufizuar punimet në afatet kohore më pak të ndjeshme. Monitorimi nga Kontraktuesi gjithashtu do të sigurojë që nëse speciet e vlefshme do të shumohen në një zonë, punimet nuk do të ndodhin gjatë këtyre kohërave të ndjeshme.</p> <p>Punimet do të planifikohen gjatë periudhës së aktivitetit të ulët të zogjve, ose në periudhën jashtë sezonit riprodhues. Periudha optimale është pas sezonit riprodhues, nga fundi i gushtit, ose para fillimit të sezonit riprodhues në prill. Punimet në lidhje me ndryshimet në shtratin e lumit do të ndërmerren kur të jetë praktike në periudhën e nivelit më të ulët të ujit, d.m.th. pas periudhës së folezimit që ndodh gjatë fundit të korrikut. Kur është e mundur, pastrimi i bimësisë nuk do të ndërmerret gjatë sezonit të zogjve të shumimit. I gjithë personeli i kantierit do të informohet për procedurat që duhet të zbatohen nëse zogj foleje gjenden në zonën e ndërtimit.</p> <p>Sa për rigjenerimin e lumenjve (të gjitha Seksionet përveç Seksionit 10), me qëllim të parandalimit / zbutjes së rritjes së shpejtësisë së rrjedhës dhe sedimentimit në rrjedhën e poshtme që do të shkaktojë ndikime në habitatin ujor dhe peshqit, kanalet e reja duhet të ndërtohen me sinjal (dhe jo drejt) seksione kryq asimetrike, ndërsa rrjedhja e lumit duhet të lejohet të krijojë kanal in e ri të lumit në vendin e ri, sesa përdorimin e shtratit të betonit - kjo do të lejojë që të stabilizohet shpejtësia e rrjedhës në disa vjet pas krijimit të strukturës së re. Për të zbutur turbullirën e shtuar, punimet në ndërtim duhet të kryhen në mënyrë rigorozë në përputhje me planin e punës. Ndryshimi i masave për përmirësimin e cilësisë së ujit që i referohen kryesisht peshqve, amfibëve dhe zvarranikëve duhet të trajtohen siç rekomandohet në nënkapitullin e ujërave sipërfaqësore.</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Peshku. Stoku i peshkut mund të shqetësohet nga ndryshimet në shpejtësinë e ujit, nivelet e oksigjenit dhe temperatura në rrjedhat e cekëta, më të ngrohta. Kjo mund të përbëjë një problem në zonat që mbështesin speciet salmonidë. ▪ Të gjitarët. Ndërtimi i rrugëve ka potencialin të rezultojë në ndikime të lakuriqët si rezultat i humbjes së habitatit, shqetësimit dhe vdekshmërisë së drejtpërdrejtë midis të tjerëve. Efektet e dëmshme të ndriçimit artificial do të zvogëlohen kur janë praktike duke kufizuar instalimet e panevojshme dhe duke përdorur ndriçimin e ndërprerë. 	
<p><u>Zonat e Mbrojtura</u></p> <p>Ndotja e ZM-ve</p> <p>Humbja e ZM-ve</p>	<p>Ndotja e territorit të zonave të mbrojtura (toka, ajri dhe zhurma, ujërat). Ndërtimi dhe mbeturinat komunale jo vetëm që mund të dëmtojnë karakteristikat vizuale dhe peizazhin e PA, por mund të çojnë në ndotje të ujit, tokës dhe ajrit. Seksioni 1 përshkon Peizazhin e Mbrojtur nga Lumi Buna, kështu që ndikimet janë të drejtpërdrejta dhe mund të transferohen në lumin në rrjedhën e poshtme. Lumi Buna luan një rol kanali dhe shkon kundër drejtimit të tij natyror (nga deti në Liqenin e Shkodrës) në rast të dukurive atmosferike. Pra, në një rast të tillë, ujërat e lumit Buna mund të ndikojnë në Liqenin e Shkodrës, duke dëmtuar Rezervën e Menaxhuar të Liqenit të Shkodrës. Për më tepër, ndotja e lumit të Drinit në Lezhë mund të transferohet në Kune Vain Tale PA, e cila është e lidhur mirë me lumin dhe cilësinë e sedimenteve të tij.</p> <p>Humbja e potencialeve të PA nga degradimi / copëzimi i habitateve natyrore, gjysëm natyrore dhe fauna e lidhur me dëmtimet / vrasjet. Të gjitha PA-të natyrore janë të lidhura me potencialet e tyre, siç janë habitatet, flora dhe fauna, peizazhet ose monumentet natyrore të cilat mund të dëmtohen seriozisht nga shkatërrimi / degradimi i habitatit. Fragmentimi i territoreve të PA do të ketë të njëjtat efekte si degradimi i habitatit dhe do të shkaktojë humbje në jetën e egër dhe potencialet rekreative. Ky ndikim mund të ndikojë në të gjitha PA-të nën studim. Ndryshimet në gjeo-morfologjinë e lumenjve nga shtyllat e viadukteve dhe urave ose nga nxjerrja e lëndës së parë, hedhja e lëndës së ngurtë ose mbeturinave, etj., Do të krijojnë ndikime të rëndësishme në lumin Buna PA (Seksioni 1) dhe Kune Vain Tale PA (Seksioni 2). Prerjet, në luginën e lumit, mund të nxisin rrëshqitje dhe erozion, i cili gjithashtu do të dëmtojë potencialet e PA-ve, do të zvogëlojë mbulesën e tyre të bimësisë dhe potencialet rekreative. Peshkimi i paligjshëm,</p>	<p>Të gjitha masat zbutëse janë zhvilluar në Seksionet e habitatit, florës dhe faunës. Gjetjet e VNMS si dhe konsultimet e forta me autoritetet përkatëse do të synojnë më tej në minimizimin e ndikimeve.</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
<i>Ndryshimet në morfologji për shkak të përmbytjeve</i>	<p>gjuetia pa leje dhe gjuetia tjetër e paligjshme do të dëmtojë drejtpërdrejt dhe indirekt potencialet e ZM-ve, ndërsa në rast të peshkimit me helm ose eksploziv, dëmi mund të transferohet në vendndodhjet e tjera të poshtme të rrjedhës. Zjarret në PA mund të rrezikojnë tërë pasuritë e PA dhe të shkaktojnë degradim drastik të PA.</p> <p>Ndryshimet në morfologjinë e vendeve të afërta, të cilat mund të shkaktojnë përmbytje në SHP. Ndryshimet në morfologji të vendeve të afërta, të cilat mund të kontrollojnë rrjedhën e ujit dhe sistemin e kullimit me anë të prerjes / mbushjes së tokës mund të shkaktojnë përmbytje në territoret e SHP. Ky ndikim duket se ndodh dhe kryesisht ka të bëjë me Seksionin 1. Asnjë zonë tjetër e mbrojtur nuk do të preket nga ky ndikim.</p>	
Biodiversiteti	Gjatë fazës operationale	
Habitatet Degradimi i habitateve dhe shqetësimi i florës	<p>Aktivitetet kryesore që çojnë në degradim janë trafiku operacional, përdorimi i kimikateve (mirëmbajtja e rregullt e bimësisë brenda të drejtave të rrugës, përdorimi i pesticideve dhe herbicideve) dhe ndriçimi i rrugës që mund të ndikojë në cilësinë e ajrit dhe ujit, rrit zhurmën dhe dridhjen si dhe ndotja e ndriçimit, ndërsa efekti pengesë mund të provokohet dhe rrugët e migracionit mund të ndikohen.</p> <p>Aktivitetet kryesore që çojnë në degradimin e habitateve ujore janë trafiku, derdhja aksidentale e karburantit ose mbetjet e rrezikshme që ndikojnë në një veçori ujore: lumi, rrjedha, rrjedhja sipërfaqësore që përmban ndotës dhe shkatërimi i qëndrueshmërisë së shpateve të kanaleve të devijuara të lumenjve, do të ndikojë në cilësinë e ajrit dhe ujit. Kjo ndotje mund të transferohet nga ujërat e rrjedhshëm.</p>	<p>Do të duhet të hartohet një strategji monitorimi në mënyrë që të vlerësohet suksesi i përgjithshëm i ripyllëzimit. Monitorimi do të ketë si synim, jo vetëm përcaktimin e suksesit, por edhe nevojën për përmirësim kur riimplifikimi ose menaxhimi nuk ka funksionuar. Frekuenca e monitorimit do të duhet të përcaktohet, megjithëse sugjerohet që çdo zonë që i nënshtrohet rimbjelljes ose menaxhimit duhet të monitorohet çdo vit për pesë vitet e para pas ndërhyrjes, pastaj një herë në 3-5 vjet pas kësaj.</p> <p>Shqetësimi i florës i shkaktuar nga ndryshimet në cilësinë e ajrit mund të lehtësohet me riparimin në kohë të makinerive dhe pajisjeve rrugore për të minimizuar ndotjen e ajrit nga gazrat e shkarkimit dhe vaditja e rrugës për të parandaluar ngritjen e pluhurit. Shqetësimi i florës i shkaktuar nga ndryshimet në tokën dhe cilësinë e ujit nëntokësor janë përmendur në pjesën e mbeturinave. Lidhur me degradimin në ujërat e ëmbla të habitateve ujore, masat zbutëse janë përmendur në seksionin e ujërave sipërfaqësorë. Punimet e ndriçimit nuk do të ndriçohen atje ku është praktike. Aty ku kërkohet ndriçimi do të jetë i drejtuar dhe strategjia e ndriçimit do të hartohet me kontributin e ekipit të projektimit. Vetëm burime ndriçimi jo-UV do të punësohen. Sistemi i propozuar i ndriçimit bazohet në teknologjinë LED dhe sigurohet përmes një grupi polësh ndriçimi të lartësive të ndryshme që janë montuar në mënyrë të sigurt prapa strukturave të rrugës dhe elementëve të tjerë (p.sh. rojet).</p>
Prezantimi i specieve të huaja	<p>Rreziku i futjes së specieve të huaja mbetet në fazën operationale. Infrastruktura lineare (siç janë rrugët), është një nga burimet e përhapjes së bimëve të huaja (veçanërisht përgjatë tokave të pa kulturuara ose ku ka ndodhur pastrimi i bimësisë).</p>	<p>Një plan monitorimi duhet të bëhet për të regjistruar popullatat e llojeve të huaja në zonën e projektit të ndikimit dhe të synojë largimin e popullatave të reja dhe parandalimin e përhapjes së tyre gjatë gjithë itinerarit. Për më tepër, rimbjellja e shpejtë (d.m.th. mbjellja e specieve barishtore vendase dhe / ose mbjellja e shkurreve / pemëve vendase) në tokë të zhveshur me bimësi natyrore ose gjysëm natyrore do të zvogëlojë përhapjen e specieve të huaja.</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
<p><i>Fauna</i></p> <p>Vrasjet aksidentale</p>	<p>Prania e një makine mund të rezultojë në humbjen e disa faunave, si rezultat i aksidenteve gjatë kalimit në autostradë, duke u përshkruar nga automjetet. Kjo mund të ndikojë në të gjitha grupet e faunës. Gjitarët, amfibët dhe zvarranikët mund të vriten duke kaluar rrugën. Edhe pse shumica e zogjve në krahasim me speciet e tjera të kafshëve nuk kanë vështirësi të konsiderueshme në kalimin e infrastrukturës së trafikut, ata gjithashtu mund të përballen me pengesa të rënda. Meqenëse infrastruktura e trafikut zakonisht shkurton korridoret e lëvizjes natyrore të amfibëve, këto kafshë shpesh vriten duke provuar të kalojnë rrugën.</p>	<p>Sa i përket humbjes aksidentale të faunës, duhet të ketë një kufizim të shpejtësisë, veçanërisht kur janë identifikuar korridoret dhe vendkalimet e botës së egër, për të kufizuar rrezikun e aksidenteve me faunën, do të instalohet një barrierë sigurie në të dy anët e rrugës dhe përgjatë shiritit mesatar, ndërsa në shpatet dhe vendet me terrene të depresionit, do të instalohet një rrjetë ekrani për të kufizuar hyrjen e kafshëve.</p> <p>Duhet të hartohet dhe implementohet një Plan Monitorimi i faunës tokësore dhe ujore në mënyrë që të njihen me kohë ndikimet dhe tendencat negative në lidhje me funksionimin e autostradës dhe të përcaktojnë masa zbutëse shtesë dhe të përshtatshme (psh. Pika shtesë ose të ndryshme të kalimit të faunës). Për të zvogëluar rrezikun e aksidenteve të përplasjeve dhe vdekshmërisë rrugore, duhet të planifikohet heqja në kohë e kripës së tepërt pas dimrit, në mënyrë që të zvogëlohet rreziku i aksidenteve nga përplasjet dhe vdekshmëria në rrugë. Sa i përket faunës së shpendëve, është e nevojshme të organizohet të paktën një vit monitorim në fazën operacionale, dhe bazuar në rezultatet e hulumtimit të përcaktojë masa për të lehtësuar efektet. Për këtë qëllim, është e nevojshme të organizohet një proces konsultimi me palët kryesore të interesit (institucionet ose organizatat) për të vlerësuar aftësinë për të zbatuar monitorimin në autostradë dhe për të konfirmuar elementet kryesore të planit të monitorimit. Monitorimi duhet të bëhet mbi popullatën e peshkut. Sa i përket gjitarëve, amfibëve dhe zvarranikëve, monitorimi i masave zbutëse është i detyrueshëm për të vlerësuar efektivitetin e tyre. Gjendja e vendkalimeve të kafshëve të egra dhe qasja e papenguar duhet të monitorohet në mënyrë periodike gjatë përdorimit të rrugës. Amfibët duhet të pajisen me mundësi të mjaftueshme për të kaluar nën autostradë. Funkcioni i këtyre nënkalimeve mund të vlerësohet dhe optimizohet përmes identifikimit të të ashtuquajturave pjesëve të shkurtra të njësive të zeza të rrugës ku vriten shumë kafshë.</p>
<p>Shqetësimi i botës së egër</p>	<p>Shumica e botës së egër (gjitarë të vegjël, zvarranikë, amfibë dhe zogj), të cilët mund të jetojnë në afërsi të Seksioneve AIC, do të shqetësohen nga ndotja e ajrit, tokës dhe ujit (ndotja nga shkarkimet e makinave, PM dhe rrjedhjet, ndotja aksidentale / kontaminimi).</p> <p>Nivelet e rritura të zhurmës dhe dridhjeve nga trafiku mund të shqetësojnë faunën. Duke marrë parasysh nivelet e zbehjes dhe dobësisë të dridhjeve me distancën, shqetësimi pritet të ndodhë kryesisht në afërsinë e drejtpërdrejtë të makinës.</p> <p>Sfida artificiale për ushqimin, strehimin dhe hapësirën, në zonat ku jeta e egër ka emigruar, mund të krijojë ndryshime në raportin e popullsisë në habitatet ku ka migruar jeta e egër. Ky ndikim mund të ndodhë për të gjitha seksionet e AIC.</p> <p>Gjatë kësaj faze, peshqit mund të vuajnë nga ulja e cilësisë së ujit të shoqëruara me rrjedhjen e rrugës në rrjedhën e poshtme të rrugës</p>	<p>Zbatimi i masave zbutëse në lidhje me tokat dhe ujërat sipërfaqësorë do të trajtojë çdo ndikim në faunë gjatë kësaj faze. Në rast të përdorimit të pesticideve dhe herbicideve që mund të shkaktojnë ndryshimin e cilësisë së ujit, mund të propozohen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Trajnimi i personelit për të aplikuar herbicide dhe të sigurohet që personeli të ketë marrë certifikata të aplikuara ose trainim ekuivalent, kur nuk kërkohen vërtetime të tilla. ▪ Pajtuueshmëria me kufizimet ndërkombëtare për përdorimin e pesticideve. ▪ Shqyrtimi i udhëzimeve të prodhuesit mbi dozimin ose trajtimin maksimal të rekomanduar, si dhe raportet e publikuara për shpejtësinë e zvogëluar të aplikimit të herbicideve pa humbje të efektit, dhe aplikimin e dozës minimale efektive. <p>• Zbatimi i herbicideve bazuar në kritere (p.sh. vëzhgime në terren, të dhëna për motin, kohën e trajtimit dhe dozimin) dhe mirëmbajtjen e një libri pesticidesh për të regjistruar një informacion të tillë.</p> <p>Sa i përket ndriçimit, masat zbutëse të përmendura për fazën operacionale të parametrit të peizazhit do të ndihmojnë në trajtimin e ndikimeve të provokuara, megjithëse siç përshkruhet më lart ndikimet do të jenë të papërfillshme.</p>

Parametër	Ndikimi i mundshëm	Masat për zbutjen e mundshme
	<p>ura, si dhe humbja e lidhjes midis habitateve në rrjedhën e sipërme dhe në rrjedhën e poshtme</p> <p>Gjatë fazës operacionale, rruga do të ndriçohet në ndarjet, tunelet, urat, nënkalimet, zonat e pushimit dhe shërbimit, trarët kufitare dhe trarët ndarës. Ndotja e dritës mund të ndikojë potencialisht në speciet e faunës me pasoja që mund të jenë domethënëse për shpërndarjet hapësinore dhe kohore të popullsisë.</p>	
Fragmentimi i habitatit – Efekti pengesë	<p>Infrastruktura lineare do të kontribuojë drejt copëzimit të habitatit duke krijuar barriera për migrimin e përfaqësuesve të faunës dhe izolimin e popullatës së tyre. Efekti pengesë i krijuar nga një infrastrukturë e tillë lineare mund të ndikojë në shpërndarjen dhe aftësinë e lëvizjes së faunës. Kjo ndikon indirekt në aftësinë e tyre për të kërkuar ushqim, strehim apo individë të tjerë të specieve të tyre të njëjta gjatë sezonit të mbarështimit.</p>	<p>Masat zbutëse për të minimizuar efektin e fragmentimit kryesisht konsistojnë në krijimin e vendkalimeve të botës së egër (kthesat, nënkalimet, mbikalimet etj.) Për të rritur aktivitetin e lëvizjes vertikalisht në autostradë. Aktivitetet e rregullta të mirëmbajtjes do të përfshijnë gjithashtu mirëmbajtjen e gardheve mbrojtës, heqjen e ushqimit, mbeturinave, kufomave të kafshëve, etj. Nga rrugët, me qëllim të zvogëlimit të tërheqjes së pastruesve, si dhe mirëmbajtjen në një gjendje të mirë dhe funksionale pikat e kalimit të faunës të ndërtuara.</p>
<p><u>Zonat e mbrojtura</u></p> <p>Dëmet nga potencialet e ZM.</p> <p>Ndotja nga rrjedhjet</p> <p>Përmbytjet</p> <p>Vrasjet aksidentale</p>	<p>Emetimet e gazit, pluhuri, zhurma dhe dridhjet mund të ndikojnë në biodiversitetin dhe karakteristikat vizuale të Zonave të Mbrojtura. Ndotja e ajrit mund të shqetësojë vizitorët në SHP dhe dridhjet nga lëvizjet e automjeteve të rënda mund të jenë të pakthyeshme dhe të përhershme në Seksionin 1.</p> <p>Ndotja nga rrjedhjet mund të jetë e drejtpërdrejtë në Seksionin 1 dhe indirekte në Seksionin 2 në lidhje me ZM. Ndotja në lumi Buna mund të transferohet në rrjedhën e poshtme, ku lumi ndahet nga Shqipëria dhe Mali i Zi. Lumi Buna luan një rol kanali dhe mund të ndikojë në liqenin e Shkodrës, duke degraduar Rezervën e Menaxhuar të Liqenit të Shkodrës. Ndotja e Drinit të lumit Lezhë do të transferohet në grykën e lumit dhe më pas në Rezervatin Natyror të Kune Vain Tale.</p> <p>Përmbytja e territoreve, në të cilat ndodhen ZV-të, mund të provokohet nga ndryshimet në topografinë në territoret e afërta / të lidhura të ZM-ve.</p> <p>Funksionimi rrugor, mund të ndikojë drejtpërdrejt në jetën e egër nga vrasja aksidentale në rrugë e gjitarëve, zogjve, amfibëve dhe zvarranikëve, të cilët mund të kalojnë rrugën.</p>	<p>Të gjitha masat zbutëse janë zhvilluar në Seksionet e habitatit, florës dhe faunës. Gjetjet e VNMS si dhe konsultimet me autoritetet përkatëse do të synojnë më tej në minimizimin e ndikimeve.</p>